JASHER

PENNOD 1

1 A dywedodd Duw, Gwnawn ddyn yn ein delw ein hun, yn ôl ein tebygrwydd; a chreodd Duw ddyn yn ei ddelw ei hun.
2 A ffurfiodd Duw ddyn o'r ddaear, ac a chwythodd anadl einioes i'w ffroenau; a daeth y dyn yn enaid byw, wedi'i alluog â lleferydd.
3 A dywedodd yr Arglwydd, Nid da yw i ddyn fod ar ei ben ei hun; gwnaf iddo gymhorth addas.
4 A pharodd yr Arglwydd i gwsg dwfn ddisgyn ar Adda, a chysgodd efe, ac efe a gymerodd un o'i asennau ef, ac a adeiladodd gnawd arni, ac a'i ffurfiodd, ac a'i dug at Adda: a deffrôdd Adda o'i gwsg, ac wele wraig yn sefyll o'i flaen.
5 Ac efe a ddywedodd, Asgwrn o'm hesgyrn yw hwn, a gelwir ef yn wraig, oherwydd oddi wrth ŵr y cymerwyd hwn: ac enwodd Adda hi yn Efa, oherwydd hi oedd mam pob peth byw.
6 A bendithiodd Duw hwy, ac a alwodd eu henwau yn Adda ac Efa, y dydd y creodd hwynt: a dywedodd yr Arglwydd Dduw, Byddwch ffrwythlon, ac amlhewch, a llenwch y ddaear.
7 A chymerodd yr Arglwydd Dduw Adda a'i wraig, a'u gosod yng ngardd Eden i'w thrin a'i chadw; ac efe a orchmynnodd iddynt, ac a ddywedodd wrthynt, O bob coeden yn yr ardd y cewch fwyta, ond o bren gwybodaeth da a drwg na fwytewch, oherwydd y dydd y bwytewch ohoni y byddwch farw yn sicr.
8 A phan fendithiodd Duw hwy a'u gorchymyn, efe a aeth oddi wrthynt, ac a drigodd Adda a'i wraig yn yr ardd yn ôl y gorchymyn a orchmynnodd yr Arglwydd iddynt.
9 A daeth y sarff, a greodd Duw gyda hwynt yn y ddaear, atynt i'w hannog i dorri gorchymyn Duw a orchmynnodd efe iddynt.
10 A denodd y sarff y wraig a'i pherswadio i fwyta o bren gwybodaeth, a gwrandawodd y wraig ar lais y sarff, a throseddodd air Duw, a chymerodd o bren gwybodaeth da a drwg, a bwytaodd, a chymerodd ohono a rhoi hefyd i'w gŵr, a bwytaodd yntau.
11 Ac Adda a'i wraig a dorrodd orchymyn Duw a orchmynnodd efe iddynt; a gwyddai Duw hynny, a llosgodd ei ddicter yn eu herbyn, ac efe a'u melltithiodd hwynt.
12 A gyrrodd yr Arglwydd Dduw hwy y diwrnod hwnnw o ardd Eden, i drin y ddaear y cymerwyd hwy ohoni; ac aethant, ac a drigasant i'r dwyrain o ardd Eden; ac adnabu Adda ei wraig Efa, a hi a esgorodd ar ddau fab a thair merch.
13 A galwodd enw'r cyntaf-anedig yn Cain, gan ddywedyd, Cefais ŵr gan yr Arglwydd, ac enw'r llall a alwodd yn Abel, oherwydd dywedodd, Mewn oferedd y daethom i'r ddaear, ac mewn oferedd y'n cymerir oddi wrthi.
14 A thyfodd y bechgyn i fyny, a rhoddodd eu tad iddynt etifeddiaeth yn y wlad; a Cain oedd arwr y tir, ac Abel yn fugail defaid.
15 Ac ar ddiwedd ychydig flynyddoedd y daethant ag offrwm tebyg i'r Arglwydd, a daeth Cain o ffrwyth y ddaear, ac Abel o gyntaf-anedigion ei braidd o'i braster; a throdd Duw ac a blygodd at Abel a'i offrwm, a daeth tân i lawr oddi wrth yr Arglwydd o'r nefoedd, ac a'i llosgodd.
16 Ac at Cain a'i offrwm ni throdd yr Arglwydd, ac ni roddodd amhosibl iddo, oherwydd yr oedd wedi dwyn o ffrwyth israddol y ddaear gerbron yr Arglwydd: ac yr oedd Cain yn genfigennus yn erbyn ei frawd Abel o achos hyn, ac efe a geisiodd esgus i'w ladd ef.
17 Ac ymhen peth amser, aeth Cain ac Abel ei frawd un diwrnod i'r maes i wneud eu gwaith; ac yr oeddent ill dau yn y maes, Cain yn trin ac yn aredig ei dir, ac Abel yn porthi ei braidd; ac aeth y braidd heibio i'r rhan honno yr oedd Cain wedi'i haredig yn y ddaear, a gofidiodd Cain yn fawr am hyn.
18 A nesaodd Cain at ei frawd Abel mewn dicter, ac a ddywedodd wrtho, Beth sydd rhyngof fi a thi, fel yr wyt ti'n dod i drigo a dwyn dy braidd i bori yn fy nhir?
19 Ac atebodd Abel ei frawd Cain, ac a ddywedodd wrtho, Beth sydd rhyngof fi a thi, fel y bwytit gig fy mhraidd, ac y gwisgit dy hun â'u gwlân hwynt?
20 Ac yn awr gan hynny, diosg wlân fy nefaid yr hwn a wisgaist amatat, a thal i mi am eu ffrwyth a'u cig yr hwn a fwytaist; a phan fyddi wedi gwneud hyn, yna af o'th wlad fel y dywedaist?
21 A dywedodd Cain wrth ei frawd Abel, Yn sicr os lladdaf di heddiw, pwy a hawlia dy waed gennyf?
22 Ac atebodd Abel Cain, gan ddywedyd, Yn ddiau Duw, yr hwn a'n gwnaeth ni ar y ddaear, efe a ddial fy achos, ac efe a hawlia fy ngwaed gennyt ti os lladdi fi, oherwydd yr Arglwydd yw'r barnwr a'r dyfarnwr, ac efe a dâl i ddyn yn ôl ei ddrwg, ac i'r dyn drygionus yn ôl y drygioni a wnel ar y ddaear.
23 Ac yn awr, os byddi di'n fy lladd i yma, yn sicr mae Duw yn gwybod dy feddyliau cyfrinachol, ac fe'th farna di am y drwg a ddywedaist ei wneud i mi heddiw.
24 A phan glywodd Cain y geiriau a lefarodd Abel ei frawd, wele, enynnodd digofaint Cain yn erbyn ei frawd Abel am iddo ddweud y peth hyn.
25 A brysiodd Cain, a chododd, a chymerodd ran haearn ei arf aredig, a thrwy hynny trawodd ei frawd yn ddisymwth, a'i laddodd ef; a thywalltodd Cain waed ei frawd Abel ar y ddaear, a ffrydiodd gwaed Abel ar y ddaear o flaen y praidd.
26 Ac wedi hyn edifarhaodd Cain am ladd ei frawd, ac aeth yn drist iawn, ac wylodd drosto, ac fe'i gofidiodd yn fawr iawn.
27 A chododd Cain, ac a gloddiodd dwll yn y maes, lle y gosododd gorff ei frawd, ac a drodd y llwch drosto.
28 A gwybu'r Arglwydd yr hyn a wnaethai Cain i'w frawd, ac ymddangosodd yr Arglwydd i Cain, ac a ddywedodd wrtho, Pa le mae Abel dy frawd, yr hwn oedd gyda thi?
29 A llechwrodd Cain, a dywedodd, Ni wn i, ai ceidwad fy mrawd ydw i? A dywedodd yr Arglwydd wrtho, Beth a wnaethost ti? Y mae llais gwaed dy frawd yn gweiddi arnaf o'r ddaear lle lleddaist ef.
30 Oherwydd lladdaist dy frawd, a chwibiaist ger fy mron i, a dychmygaist yn dy galon nad oeddwn yn dy weld, nac yn gwybod dy holl weithredoedd.
31 Ond gwnaethost ti'r peth hwn, a lleddaist dy frawd am ddim, ac am iddo ef lefaru'n gywir wrthyt; ac yn awr, felly, melltigedig fyddet ti o'r ddaear a agorodd ei safn i dderbyn gwaed dy frawd o'th law, a lle y claddaist ef.
32 A phan fyddi wedi ei drin, ni fydd yn rhoi ei nerth i ti mwyach fel yn y dechrau, oherwydd bydd drain ac ysgall

yn cael eu cynhyrchu gan y ddaear, a byddi yn symud ac yn crwydro yn y ddaear hyd ddydd dy farwolaeth.
33 Ac yn yr amser hwnnw aeth Cain allan o bresenoldeb yr Arglwydd, o'r lle yr oedd, ac aeth i grwydro a symud yn y wlad tua dwyrain Eden, efe a'i holl eiddo.
34 A Cain a adnabu ei wraig yn y dyddiau hynny, a hi a feichiogodd ac a esgorodd ar fab, ac a alwodd ei enw ef Enoch, gan ddywedyd, Yn yr amser hwnnw y dechreuodd yr Arglwydd roi iddo orffwys a thawelwch yn y ddaear.
35 Ac yn yr amser hwnnw y dechreuodd Cain adeiladu dinas: ac efe a adeiladodd y ddinas, ac a alwodd enw'r ddinas Enoch, yn ôl enw ei fab; oherwydd yn y dyddiau hynny yr oedd yr Arglwydd wedi rhoi iddo orffwys ar y ddaear, ac ni symudodd o gwmpas na chrwydro fel yn y dechrau.
36 Ac Irad a aned i Enoch, ac Irad a genhedlodd Mechuyael, a Mechuyael a genhedlodd Methusael.

PENNOD 2

1 Ac yn y gant a thrigainfed flwyddyn o fywyd Adda ar y ddaear, y bu iddo adnabod Efa ei wraig eto, a hi a feichiogodd, ac a esgorodd ar fab yn ei lun ac yn ei ddelw ef, a hi a alwodd ei enw ef Seth, gan ddywedyd, Oherwydd bod Duw wedi gosod had arall i mi yn lle Abel, oherwydd bod Cain wedi ei ladd ef.
2 A bu Seth fyw gant a phump o flynyddoedd, ac efe a genhedlodd fab; a galwodd Seth enw ei fab Enos, gan ddywedyd, Oherwydd yn yr amser hwnnw y dechreuodd meibion dynion amlhau, a gorthrymu eu heneidiau a'u calonnau trwy droseddu a gwrthryfela yn erbyn Duw.
3 Ac yn nyddiau Enos y parhaodd meibion dynion i wrthryfela a throseddu yn erbyn Duw, i gynyddu digofaint yr Arglwydd yn erbyn meibion dynion.
4 A meibion dynion a aethant, ac a wasanaethasant dduwiau eraill, ac a anghofiasant yr Arglwydd a'u creodd hwynt ar y ddaear: ac yn y dyddiau hynny y gwnaeth meibion dynion ddelwau o bres a haearn, pren a charreg, ac a ymgrymasant, ac a'u gwasanaethasant hwynt.
5 A gwnaeth pob dyn ei dduw, ac ymgrymasant iddynt; a gadawodd meibion dynion yr Arglwydd holl ddyddiau Enos a'i blant; ac enynnodd digofaint yr Arglwydd o achos eu gweithredoedd a'u ffieidd-dra a wnaethant ar y ddaear.
6 A pharodd yr Arglwydd i ddyfroedd afon Gihon eu gorlethu, ac fe'u dinistriodd a'u difa, a dinistriodd draean y ddaear, ac er gwaethaf hyn, ni throdd meibion dynion oddi wrth eu ffyrdd drwg, ac estynnwyd eu dwylo eto i wneud drwg yng ngolwg yr Arglwydd.
7 Ac yn y dyddiau hynny nid oedd na hau na medi yn y ddaear; ac nid oedd bwyd i feibion dynion, ac yr oedd y newyn yn fawr iawn yn y dyddiau hynny.
8 A daeth yr had a heuwyd ganddynt yn y dyddiau hynny yn ddrain, yn ysgall ac yn fieri; oherwydd o ddyddiau Adda y daeth y datganiad hwn am y ddaear, am felltith Duw, yr hwn a felltithiodd y ddaear, oherwydd y pechod a bechodd Adda gerbron yr Arglwydd.
9 A phan barhaodd dynion i wrthryfela a throseddu yn erbyn Duw, ac i lygru eu ffyrdd, y llygrwyd y ddaear hefyd.
10 A bu Enos fyw naw deg mlynedd, ac efe a genhedlodd Cenan;
11 A thyfodd Cenan i fyny ac yr oedd yn ddeugain oed, a daeth yn ddoeth ac yn meddu ar wybodaeth a sgiliau ym mhob doethineb, ac efe a deyrnasodd dros holl feibion dynion, ac efe a arweiniodd feibion dynion i ddoethineb a gwybodaeth; oherwydd yr oedd Cenan yn ŵr doeth iawn ac yn meddu ar ddealltwriaeth ym mhob doethineb, a chyda'i ddoethineb efe a deyrnasodd dros ysbrydion a chythreuliaid;
12 A gwyddai Cenan trwy ei ddoethineb y byddai Duw yn dinistrio meibion dynion am bechu ar y ddaear, ac y byddai'r Arglwydd yn y dyddiau diwethaf yn dwyn dyfroedd y dilyw arnynt.
13 Ac yn y dyddiau hynny ysgrifennodd Cenan ar dabledi carreg yr hyn a ddigwyddai yn y dyfodol, a'u gosododd yn ei drysorau.
14 A theyrnasodd Cainan dros yr holl ddaear, ac efe a drodd rai o feibion dynion at wasanaethu Duw.
15 A phan oedd Cenan yn saith deg oed, cafodd dri mab a dwy ferch.
16 A dyma enwau meibion Cenan; enw'r cyntafanedig Mahalel, yr ail Enan, a'r trydydd Mered; a'u chwiorydd oedd Ada a Sila; dyma bum mab Cenan a anwyd iddo.
17 A daeth Lamech mab Methusael yn berthynas i Kenan trwy briodas, a chymerodd ei ddwy ferch yn wragedd iddo'i hun. Beichiogodd Ada, ac esgorodd ar fab i Lamech, a galwodd ei enw ef yn Jabal.
18 A hi a feichiogodd drachefn ac a esgorodd ar fab, a galwodd ei enw ef Jubal; ac yr oedd ei chwaer Sila yn ddiblant yn y dyddiau hynny, ac nid oedd ganddi epil.
19 Oherwydd yn y dyddiau hynny y dechreuodd meibion dynion droseddu yn erbyn Duw, a thorri'r gorchmynion a orchmynnodd efe i Adda, i fod yn ffrwythlon ac i amlhau ar y ddaear.
20 A rhai o feibion dynion a barodd i'w gwragedd yfed diod a fyddai'n eu gwneud yn ddiffrwyth, er mwyn iddynt gadw eu siâp a thrwy hynny na fyddai eu golwg hardd yn pylu.
21 A phan barodd meibion dynion i rai o'u gwragedd yfed, Sillah a yfodd gyda hwynt.
22 Ac yr oedd y gwragedd oedd yn esgor ar blant yn ymddangos yn ffiaidd yng ngolwg eu gwŷr fel gweddwon, tra oedd eu gwŷr yn fyw, oherwydd at y rhai diffrwyth yn unig yr oeddent yn glynu.
23 Ac ymhen dyddiau a blynyddoedd, pan henodd Sila, agorodd yr Arglwydd ei chroth.
24 A hi a feichiogodd, ac a esgorodd ar fab, ac a alwodd ei enw ef Tubal-Cain, gan ddywedyd, Wedi i mi wywo, y cefais ef gan Dduw Hollalluog.
25 A hi a feichiogodd drachefn ac a esgorodd ar ferch, a galwodd ei henw hi Naama; oherwydd dywedodd, "Wedi i mi wywo, y cefais bleser a hyfrydwch."
26 Ac yr oedd Lamech yn hen ac wedi mynd i oedran, a'i lygaid yn pylu fel na allai weld, a Tubal Cain, ei fab, oedd yn ei arwain. Ac un diwrnod aeth Lamech i'r cae, a Tubal Cain ei fab gydag ef. A thra oeddent yn cerdded yn y cae, daeth Cain mab Adda tuag atynt; oherwydd yr oedd Lamech yn hen iawn ac ni allai weld llawer, a Tubal Cain ei fab yn ifanc iawn.
27 A dywedodd Tubal Cain wrth ei dad am dynnu ei fwa, ac â'r saethau trawodd Cain, yr hwn oedd eto ymhell i

ffwrdd, a lladdodd ef, oherwydd yr oedd yn ymddangos iddynt fel anifail.
28 A aeth y saethau i mewn i gorff Cain, er ei fod ymhell oddi wrthynt, a syrthiodd i'r llawr a bu farw.
29 A thalodd yr Arglwydd ddrwg Cain yn ôl ei ddrygioni, yr hwn a wnaeth efe i'w frawd Abel, yn ôl gair yr Arglwydd a lefarasai efe.
30 A phan fu farw Cain, aeth Lamech a Tubal i weld yr anifail a laddwyd ganddynt; a gwelsant, ac wele, roedd Cain eu taid wedi syrthio'n farw ar y ddaear.
31 A bu Lamech yn flin iawn am wneud hyn, a chan guro ei ddwylo gyda'i gilydd trawodd ei fab a'i ladd.
32 A chlywodd gwragedd Lamech yr hyn a wnaeth Lamech, a cheisiasant ei ladd ef.
33 A gwragedd Lamech a'i casasant ef o'r dydd hwnnw, am iddo ladd Cain a Tubal-Cain, ac ymwahanasant â'i wrando arno yn y dyddiau hynny.
34 A daeth Lamech at ei wragedd, ac efe a bwysodd arnynt i wrando arno ynglŷn â'r mater hwn.
35 Ac efe a ddywedodd wrth ei wragedd Ada a Sila, Gwrandewch ar fy llais, wragedd Lamech, gwrandewch ar fy ngeiriau; canys yn awr yr ydych wedi dychmygu a dweud i mi ladd gŵr â'm clwyfau, a phlentyn â'm streipiau, am nad oeddent wedi gwneud trais; ond gwyddoch yn sicr fy mod yn hen ac yn llwyd, a bod fy llygaid yn drwm gan oedran, ac i mi wneud y peth hyn heb yn wybod i mi.
36 A gwrandawodd gwragedd Lamech arno yn y mater hwn, a dychwelasant ato ar gyngor eu tad Adda, ond ni chafodd blant iddo o'r amser hwnnw ymlaen, gan wybod bod digofaint Duw yn cynyddu yn y dyddiau hynny yn erbyn meibion dynion, i'w dinistrio â dyfroedd y dilyw am eu gweithredoedd drygionus.
37 A bu Mahalalel mab Cenan fyw chwe deg pump o flynyddoedd, ac efe a genhedlodd Jered; a bu Jered fyw chwe deg dwy o flynyddoedd, ac efe a genhedlodd Enoch.

PENNOD 3

1 A bu Enoch fyw chwe deg pump o flynyddoedd ac efe a genhedlodd Methwsela; ac wedi cenhedlu Methwsela, rhodiodd Enoch gyda Duw; ac efe a wasanaethodd yr Arglwydd, ac a ddirmygodd ffyrdd drwg dynion.
2 Ac ymgollwyd enaid Enoch yng nghyfarwyddyd yr Arglwydd, mewn gwybodaeth a dealltwriaeth; ac yn ddoeth fe ymneilltuodd oddi wrth feibion dynion, ac ymguddiodd oddi wrthynt am lawer o ddyddiau.
3 Ac ar ddiwedd blynyddoedd lawer, tra oedd efe yn gwasanaethu'r Arglwydd, ac yn gweddïo ger ei fron yn ei dŷ, galwodd angel yr Arglwydd arno o'r nefoedd, ac a ddywedodd, Dyma fi.
4 A dywedodd, Cyfod, dos allan o'th dŷ ac o'r lle yr wyt yn cuddio ynddo, ac ymddangos i feibion dynion, er mwyn i ti ddysgu iddynt y ffordd y dylent fynd ynddi a'r gwaith y mae'n rhaid iddynt ei gyflawni i fynd i mewn i ffyrdd Duw.
5 A chododd Enoch yn ôl gair yr Arglwydd, ac aeth allan o'i dŷ, o'i le ac o'r ystafell lle'r oedd wedi cuddio; ac aeth at feibion dynion a'u dysgu ffyrdd yr Arglwydd, ac ar yr amser hwnnw casglodd feibion dynion ynghyd a'u cyflwyno â chyfarwyddyd yr Arglwydd.
6 Ac efe a orchmynnodd ei gyhoeddi ym mhob man lle'r oedd meibion dynion yn byw, gan ddywedyd, Ble mae'r dyn sy'n dymuno gwybod ffyrdd yr Arglwydd a gweithredoedd da? deled at Enoch.
7 Ac yna ymgasglodd holl feibion dynion ato, oherwydd aeth pawb a ddymunai hyn at Enoch, a theyrnasodd Enoch ar feibion dynion yn ôl gair yr Arglwydd, a daethant ac ymgrymasant iddo a chlywsant ei air ef.
8 Ac ysbryd Duw oedd ar Enoch, ac efe a ddysgodd i'w holl ddynion ddoethineb Duw a'i ffyrdd, a meibion dynion a wasanaethasant yr Arglwydd holl ddyddiau Enoch, a daethant i wrando ar ei ddoethineb ef.
9 A daeth holl frenhinoedd meibion dynion, y cyntaf a'r olaf, ynghyd â'u tywysogion a'u barnwyr, at Enoch pan glywsant am ei ddoethineb, ac ymgrymasant iddo, a gofynnasant hefyd i Enoch deyrnasu drostynt, ac fe gydsyniodd efe â hynny.
10 A daethant ynghyd at ei gilydd, cant a thri deg o frenhinoedd a thywysogion, a gwnaethant Enoch yn frenin arnynt, ac yr oeddent oll dan ei allu a'i orchymyn ef.
11 A dysgodd Enoch iddynt ddoethineb, gwybodaeth, a ffyrdd yr Arglwydd; ac efe a wnaeth heddwch rhyngddynt, a bu heddwch ledled y ddaear yn ystod bywyd Enoch.
12 A theyrnasodd Enoch dros feibion dynion ddau gant a thri a deugain o flynyddoedd, ac efe a wnaeth gyfiawnder a chyfiawnder â'i holl bobl, ac efe a'u harweiniodd hwynt yn ffyrdd yr Arglwydd.
13 A dyma genedlaethau Enoch, Methwsela, Eliseus, ac Elimelech, tri mab; a'u chwiorydd oedd Melca a Nahmah; a bu Methwsela fyw saith mlynedd a phedwar ugain ac efe a genhedlodd Lamech.
14 Ac yn y chweched flwyddyn a deugain a chweched o oes Lamech y bu farw Adda; naw cant a thri deg oed oedd efe pan fu farw, a'i ddau fab, ynghyd ag Enoch a Methuselah ei fab, a'i claddasant ef â mawredd mawr, fel wrth gladdu brenhinoedd, yn yr ogof a ddywedasai Duw wrtho.
15 Ac yn y lle hwnnw gwnaeth holl feibion dynion alar a wylo mawr o achos Adda; am hynny y mae wedi dod yn arfer ymhlith meibion dynion hyd y dydd hwn.
16 A bu farw Adda am iddo fwyta o bren gwybodaeth; efe a'i blant ar ei ôl, fel y llefarasai'r Arglwydd Dduw.
17 Ac ym mlwyddyn marwolaeth Adda, sef y ddwy gant a thri deg a deugain o deyrnasiad Enoch, yn yr amser hwnnw y penderfynodd Enoch ymwahanu oddi wrth feibion dynion a chuddio ei hun fel ar y dechrau er mwyn gwasanaethu'r Arglwydd.
18 A gwnaeth Enoch felly, ond ni guddiodd ei hun yn llwyr oddi wrthynt, ond cadwodd draw oddi wrth feibion dynion dridiau ac yna aeth atynt am un diwrnod.
19 Ac yn ystod y tridiau y bu yn ei ystafell, gweddïodd ar yr Arglwydd ei Dduw, a chanmolodd ef; a'r diwrnod yr aeth ac yr ymddangosodd i'w ddinasyddion, dysgodd iddynt ffyrdd yr Arglwydd, a dywedodd wrthynt yr holl bethau a ofynnasant iddo am yr Arglwydd.
20 Ac fe wnaeth fel hyn am flynyddoedd lawer, ac wedi hynny fe guddiodd ei hun am chwe diwrnod, ac ymddangosodd i'w bobl un diwrnod mewn saith; ac wedi hynny unwaith y mis, ac yna unwaith y flwyddyn, nes i'r holl frenhinoedd, tywysogion a meibion dynion ei geisio, a dymuno eto weld wyneb Enoch, a chlywed ei air; ond ni allent, gan fod holl feibion dynion yn ofni Enoch yn fawr, ac yr oeddent yn ofni nesáu ato oherwydd yr ofn duwiol a

oedd ar ei wyneb; felly ni allai neb edrych arno, gan ofni y gallai gael ei gosbi a marw.
21 A phenderfynodd yr holl frenhinoedd a thywysogion ymgynnull meibion dynion, a dod at Enoch, gan feddwl y gallent oll siarad ag ef yr amser y byddai'n dod allan yn eu plith, a gwnaethant felly.
22 A daeth y dydd pan aeth Enoch allan, ac ymgasglodd pawb ato, a llefarodd Enoch wrthynt eiriau'r Arglwydd, ac fe ddysgodd iddynt ddoethineb a gwybodaeth; ac ymgrymasant o'i flaen, a dywedasant, Byw fyddo'r brenin! Byw fyddo'r brenin!
23 Ac ymhen rhyw amser wedyn, pan oedd y brenhinoedd a'r tywysogion a meibion dynion yn siarad ag Enoch, ac Enoch yn dysgu ffyrdd Duw iddynt, wele angel yr Arglwydd yna yn galw ar Enoch o'r nefoedd, ac yn dymuno ei ddwyn i fyny i'r nefoedd i'w wneud yn deyrnasu yno dros feibion Duw, fel yr oedd wedi teyrnasu dros feibion dynion ar y ddaear.
24 Pan glywodd Enoch hyn y pryd hwnnw, aeth a chasglu ynghyd holl drigolion y ddaear, a dysgodd iddynt ddoethineb a gwybodaeth, a rhoddodd gyfarwyddiadau dwyfol iddynt, a dywedodd wrthynt, "Gofynnwyd i mi esgyn i'r nefoedd, felly nid wyf yn gwybod diwrnod fy mywyd."
25 Ac yn awr gan hynny, dysgaf i ti ddoethineb a gwybodaeth, a rhoddaf gyfarwyddyd i ti cyn i mi dy adael, sut i weithredu ar y ddaear, trwy ba un y gelli fyw; ac felly y gwnaeth.
26 Ac efe a ddysgodd iddynt ddoethineb a gwybodaeth, ac a roddodd iddynt gyfarwyddyd, ac a'u ceryddodd, ac a osododd ger eu bron ddeddfau a barnedigaethau i'w gwneud ar y ddaear, ac a wnaeth heddwch yn eu plith, ac a ddysgodd iddynt fywyd tragwyddol, ac a drigodd gyda hwynt am beth amser gan ddysgu'r holl bethau hyn iddynt.
27 Ac yn yr amser hwnnw yr oedd meibion dynion gydag Enoch, ac yr oedd Enoch yn siarad â hwynt, a hwy a godasant eu llygaid, a disgynnodd llun ceffyl mawr o'r nefoedd, a'r ceffyl a gerddodd yn yr awyr;
28 A dywedasant wrth Enoch yr hyn a welsant, a dywedodd Enoch wrthynt, O'm hachos i y mae'r ceffyl hwn yn disgyn i'r ddaear; daeth yr amser pan fydd yn rhaid i mi fynd oddi wrthych, ac ni'm gwelwyd gennych mwyach.
29 A disgynnodd y ceffyl y pryd hwnnw, a safodd gerbron Enoch, a gwelodd holl feibion dynion oedd gydag Enoch ef.
30 Ac yna gorchmynnodd Enoch gyhoeddi llais eto, gan ddweud, Ble mae'r dyn sy'n dymuno gwybod ffyrdd yr Arglwydd ei Dduw, deued heddiw at Enoch cyn ei gymryd oddi wrthym.
31 A daeth holl feibion dynion ynghyd a daethant at Enoch y diwrnod hwnnw; ac arhosodd holl frenhinoedd y ddaear gyda'u tywysogion a'u cynghorwyr gydag ef y diwrnod hwnnw; ac yna dysgodd Enoch ddoethineb a gwybodaeth i feibion dynion, a rhoddodd iddynt gyfarwyddyd dwyfol; ac efe a'u gorchmynnodd wasanaethu'r Arglwydd a rhodio yn ei ffyrdd holl ddyddiau eu hoes, a pharhaodd i wneud heddwch rhyngddynt.
32 Ac wedi hyn y cododd ac y marchogodd ar y ceffyl; ac aeth allan, a holl feibion dynion a aethant ar ei ôl, ynghylch wyth cant mil o ddynion; ac aethant gydag ef daith un diwrnod.
33 A'r ail ddiwrnod dywedodd wrthynt, "Ewch adref i'ch pebyll, pam yr ewch? efallai y byddwch farw." Ac aeth rhai ohonynt oddi wrtho, a'r rhai a arhosodd yn mynd gydag ef daith chwe diwrnod. A dywedodd Enoch wrthynt bob dydd, "Ewch adref i'ch pebyll, rhag i chi farw." Ond nid oeddent am ddychwelyd, ac aethant gydag ef.
34 Ac ar y chweched dydd arhosodd rhai o'r dynion, ac a lynasant wrtho, ac a ddywedasant wrtho, Awn gyda thi i'r lle yr elych; cyn wired â bod yr Arglwydd yn fyw, marwolaeth yn unig a'n gwahana.
35 A bu iddynt annog cymaint i fyned gydag ef, nes iddo beidio â llefaru wrthynt; ac aethant ar ei ôl, ac ni ddychwelasant;
36 A phan ddychwelodd y brenhinoedd, perasant i gyfrifiad gael ei gynnal, er mwyn gwybod nifer y dynion oedd yn weddill a aeth gydag Enoch; ac ar y seithfed dydd yr esgynnodd Enoch i'r nefoedd mewn corwynt, gyda cheffylau a cherbydau tân.
37 Ac ar yr wythfed dydd anfonodd yr holl frenhinoedd a fu gydag Enoch i nôl nifer y dynion a fu gydag Enoch, yn y lle yr esgynnodd efe i'r nefoedd.
38 Ac aeth yr holl frenhinoedd hynny i'r lle a chanfuwyd y ddaear yno wedi'i llenwi ag eira, ac ar yr eira roedd cerrig mawr o eira, a dywedodd un wrth y llall, Dewch, gadewch inni dorri trwy'r eira a gweld, efallai bod y dynion a arhosodd gydag Enoch wedi marw, ac yn awr o dan y cerrig o eira, a chwiliasant ond ni allent ddod o hyd iddo, oherwydd yr oedd wedi esgyn i'r nefoedd.

PENNOD 4

1 A holl ddyddiau Enoch a fu fyw ar y ddaear oedd dri chant a chwe deg a phump o flynyddoedd.
2 A phan esgynnodd Enoch i'r nefoedd, cododd holl frenhinoedd y ddaear, a chymryd ei fab Methuselah, a'i eneinio, a'i wneud yn frenin drostynt yn lle ei dad.
3 A gweithredodd Methwsela yn uniawn yng ngolwg Duw, fel y dysgodd ei dad Enoch iddo; ac yntau hefyd, drwy gydol ei oes, dysgodd ddoethineb a gwybodaeth ac ofn Duw i feibion dynion, ac ni throdd oddi wrth y ffordd dda, i'r dde nac i'r chwith.
4 Ond yn nyddiau diwethaf Methwsela, trodd meibion dynion oddi wrth yr Arglwydd, llygru'r ddaear, ysbeilio a gorchfygu ei gilydd, a gwrthryfela yn erbyn Duw a throseddu, a llygru eu ffyrdd, ac ni wrandawai ar lais Methwsela, ond gwrthryfela yn ei erbyn.
5 A digiodd yr Arglwydd yn fawr yn eu herbyn, a pharhaodd yr Arglwydd i ddifa'r had yn y dyddiau hynny, fel nad oedd na hau na medi yn y ddaear.
6 Oherwydd pan heuasant y ddaear er mwyn cael bwyd i'w cynnal, wele, cynhyrchwyd drain ac ysgall nad oeddent wedi'u hau.
7 Ac eto ni throdd meibion dynion oddi wrth eu ffyrdd drwg, ac yr oedd eu dwylo yn dal i estyn i wneuthur drwg yng ngolwg Duw, a hwy a gythruddasant yr Arglwydd â'u ffyrdd drwg, ac yr oedd yr Arglwydd yn ddig iawn, ac yn edifarhau am iddo wneud dyn.
8 Ac efe a feddyliodd eu dinistrio a'u difodi, ac fe wnaeth hynny.
9 Yn y dyddiau hynny, pan oedd Lamech mab Methwsela yn gant a chwe deg oed, y bu farw Seth mab Adda.

10 A holl ddyddiau Seth oedd fyw, naw cant a deuddeg mlynedd; yna bu farw.
11 Ac yr oedd Lamech yn gant a phedwar ugain mlwydd oed pan gymerodd Asmua, merch Eliseusa mab ei ewythr Enoch, a hi a feichiogodd.
12 Ac yn yr amser hwnnw heuodd meibion dynion y ddaear, a chynhyrchwyd ychydig o fwyd, eto ni throdd meibion dynion oddi wrth eu ffyrdd drwg, a throsefasant a gwrthryfelasant yn erbyn Duw.
13 A beichiogodd gwraig Lamech, ac esgorodd ar fab iddo y pryd hwnnw, ar chwyldroad y flwyddyn.
14 A galwodd Methuselah ei enw yn Noa, gan ddywedyd, Yr oedd y ddaear yn ei ddyddiau yn llonydd ac yn rhydd rhag llygredd: a galwodd Lamech ei dad ei enw yn Menachem, gan ddywedyd, Hwn a'n cysura ni yn ein gweithiadau a'n llafur truenus yn y ddaear, a felltithiodd Duw.
15 A thyfodd y bachgen i fyny, ac fe'i diddyfnwyd, ac efe a aeth yn ffyrdd ei dad Methuselah, yn berffaith ac yn uniawn gyda Duw.
16 A holl feibion dynion a giliodd oddi wrth ffyrdd yr Arglwydd yn y dyddiau hynny, wrth iddynt amlhau ar wyneb y ddaear â meibion a merched, a dysgu eu harferion drwg i'w gilydd, a pharhau i bechu yn erbyn yr Arglwydd.
17 A gwnaeth pob dyn dduw iddo'i hun, ac ysbeiliasant ac ysbeiliasant bob dyn ei gymydog yn ogystal â'i berthynas, a llygru'r ddaear, a llanwyd y ddaear â thrais.
18 Aeth eu barnwyr a'u llywodraethwyr at ferched dynion a chymryd eu gwragedd trwy rym oddi wrth eu gwŷr yn ôl eu dewis, a chymerodd meibion dynion yn y dyddiau hynny o anifeiliaid y ddaear, bwystfilod y maes ac adar yr awyr, a dysgu cymysgu anifeiliaid o un rhywogaeth â'r llall, er mwyn cythruddo'r Arglwydd trwy hynny; a gwelodd Duw yr holl ddaear ac roedd yn llygredig, oherwydd roedd pob cnawd wedi llygru ei ffyrdd ar y ddaear, pob dyn a phob anifail.
19 A dywedodd yr Arglwydd, Dileaf ddyn a greais oddi ar wyneb y ddaear, ie o ddyn hyd adar yr awyr, ynghyd â gwartheg a bwystfilod y maes, oherwydd yr wyf yn edifarhau am i mi eu gwneud.
20 A bu farw pob dyn a rodiodd yn ffyrdd yr Arglwydd yn y dyddiau hynny, cyn i'r Arglwydd ddwyn y drwg ar ddyn a gyhoeddasai efe; canys oddi wrth yr Arglwydd yr oedd hyn, fel na welent y drwg a lefarodd yr Arglwydd am feibion dynion.
21 A chafodd Noa ffafr yng ngolwg yr Arglwydd, a dewisodd yr Arglwydd ef a'i blant i godi had ohonynt ar wyneb yr holl ddaear.

PENNOD 5

1 Ac yn y bedwaredd flwyddyn a phedwar ugain o oes Noa y bu farw Enoch mab Seth; naw cant a phump oed oedd efe pan fu farw.
2 Ac yn y gant a saith deg nawfed flwyddyn o oes Noa, y bu farw Cenan mab Enos; a holl ddyddiau Cenan oedd naw cant a deg o flynyddoedd, yna y bu farw.
3 Ac yn y bedwaredd flwyddyn ar hugain a deugain o oes Noa, y bu farw Mahalel mab Cenan; ac yr oedd dyddiau Mahalel yn wyth gant a phump a naw deg o flynyddoedd, yna y bu farw.
4 A bu farw Jered mab Mahalel yn y dyddiau hynny, yn y dair cant a thri deg chweched flwyddyn o fywyd Noa; ac yr oedd holl ddyddiau Jered yn naw cant a thrigain dau o flynyddoedd, yna bu farw.
5 A bu farw pawb a ddilynodd yr Arglwydd yn y dyddiau hynny, cyn iddynt weld y drwg a gyhoeddodd Duw ei wneud ar y ddaear.
6 Ac ar ôl i flynyddoedd lawer fynd heibio, yn y bedwar cant a phedwar ugainfed flwyddyn o fywyd Noa, pan fu farw'r holl ddynion hynny a ddilynodd yr Arglwydd o blith meibion dynion, a Methuselah yn unig a adawyd wedyn, dywedodd Duw wrth Noa a Methuselah, gan ddywedyd,
7 Llefarwch, a chyhoeddwch i feibion dynion, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed yr Arglwydd, dychwelwch oddi wrth eich ffyrdd drwg a gadewch eich gweithredoedd; a bydd yr Arglwydd yn edifarhau am y drwg a gyhoeddodd ei wneuthur i chwi, fel na ddaw.
8 Canys fel hyn y dywed yr Arglwydd, Wele, rhoddaf i chwi gyfnod o gant ac ugain mlynedd; os trowch ataf fi a chefn ar eich ffyrdd drygionus, yna y troaf finnau oddi wrth y drwg a ddywedais wrthych, ac ni fydd yn bodoli, medd yr Arglwydd.
9 A llefarodd Noa a Methuselah holl eiriau'r Arglwydd wrth feibion dynion, ddydd ar ôl dydd, gan lefaru wrthynt yn barhaus.
10 Ond ni wrandawai meibion dynion arnynt, nac ni roddasant eu clustiau at eu geiriau, ac yr oeddent yn ystyfnig.
11 A rhoddodd yr Arglwydd iddynt gyfnod o gant ac ugain mlynedd, gan ddywedyd, Os dychwelant, yna y bydd Duw yn edifarhau am y drwg, fel na ddinistrio'r ddaear.
12 Ymataliodd Noa mab Lamech rhag cymryd gwraig yn y dyddiau hynny, i genhedlu plant: canys dywedodd, Yn sicr yn awr bydd Duw yn dinistrio'r ddaear; pam gan hynny y cenhedlaf blant?
13 A Noa oedd ŵr cyfiawn, yr oedd yn berffaith yn ei genhedlaeth, a'i ddewisodd yr Arglwydd i godi had o'i had ar wyneb y ddaear.
14 A dywedodd yr Arglwydd wrth Noa, Cymer i ti wraig, a chenhedla blant, oherwydd gwelais di'n gyfiawn ger fy mron yn y genhedlaeth hon.
15 A thi a gyfyd had, a'th blant gyda thi, yng nghanol y ddaear; ac aeth Noa ac a gymerodd wraig, ac a ddewisodd Naama ferch Enoch, ac yr oedd hi'n bum cant a phedwar ugain mlwydd oed.
16 Ac yr oedd Noa yn bedwar cant a naw deg wyth oed pan gymerodd Naama yn wraig.
17 A beichiogodd Naama, ac esgorodd ar fab, ac efe a alwodd ei enw ef Jaffeth, gan ddywedyd, Duw a'm hehangodd yn y ddaear: a hi a feichiogodd drachefn, ac esgorodd ar fab, ac efe a alwodd ei enw ef Sem, gan ddywedyd, Duw a'm gwnaeth yn weddill, i godi had yng nghanol y ddaear.
18 Ac yr oedd Noa yn bum cant a dwy oed pan aned Naama i Sem; a thyfodd y bechgyn i fyny, a cherdded yn ffyrdd yr Arglwydd, ym mhob peth a ddysgodd Methwsela a Noa eu tad iddynt.
19 A bu farw Lamech tad Noa yn y dyddiau hynny; eto yn wir ni aeth â'i holl galon yn ffyrdd ei dad, a bu farw yn y gant a phymthegfed flwyddyn a phedwar ugain o fywyd Noa.

20 A holl ddyddiau Lamech oedd saith gant a saith deg o flynyddoedd, ac yna bu farw.
21 A bu farw holl feibion dynion a adnabu'r Arglwydd yn y flwyddyn honno cyn i'r Arglwydd ddwyn drwg arnynt; oherwydd ewyllysiodd yr Arglwydd iddynt farw, fel na welent y drwg a ddygai Duw ar eu brodyr a'u perthnasau, fel y dywedodd efe y byddai'n ei wneud.
22 Yn yr amser hwnnw, dywedodd yr Arglwydd wrth Noa a Methwsela, Safwch allan a chyhoeddwch i feibion dynion yr holl eiriau a leferais wrthych yn y dyddiau hynny; efallai y troant oddi wrth eu ffyrdd drwg; yna y byddaf yn edifarhau am y drwg, ac ni'i dwyn.
23 A safodd Noa a Methuselah allan, ac a ddywedasant yng nghlust meibion dynion, yr holl bethau a lefarasai Duw amdanynt.
24 Ond ni wrandawai meibion dynion, ac ni roddasant eu clustiau at eu holl ddatganiadau hwy.
25 Ac wedi hyn y dywedodd yr Arglwydd wrth Noa, Daeth diwedd pob cnawd ger fy mron, oherwydd eu gweithredoedd drygionus, ac wele, mi a ddinistriaf y ddaear.
26 A chymer atat bren gopher, a dos i ryw le a gwna arch fawr, a gosod hi yn y fan honno.
27 Ac fel hyn y gwnei ef; tri chant cufydd ei hyd, pum deg cufydd ei led, a thri deg cufydd ei uchder.
28 A gwna i ti ddrws, yn agored ar ei ochr, a gorffenna hyd gufydd oddi uchod, a'i orchuddio â phig oddi mewn ac oddi allan.
29 Ac wele, mi a ddygaf lifogydd ar y ddaear, a difethir pob cnawd; oddi tan y nefoedd y bydd popeth sydd ar y ddaear yn darfod.
30 A thithau a'th deulu a ewch, a chasglwch ddau gwpl o bob peth byw, gwryw a benyw, a'u dwyn i'r arch, i godi had ohonynt ar y ddaear.
31 A chasgl atat yr holl fwyd a fwyteir gan yr holl anifeiliaid, fel y byddo bwyd i ti ac iddynt hwy.
32 A dewisi i'th feibion dair morwyn, o ferched dynion, a byddant yn wragedd i'th feibion.
33 A chododd Noa, ac a wnaeth yr arch, yn y lle yr oedd Duw wedi gorchymyn iddo, a gwnaeth Noa fel yr oedd Duw wedi gorchymyn iddo.
34 Yn ei bum cant a phedwar deg a phymtheg flwyddyn y dechreuodd Noa wneud yr arch, ac fe wnaeth yr arch mewn pum mlynedd, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd.
35 Yna cymerodd Noa dair merch Eliacim fab Methwsela yn wragedd i'w feibion, fel y gorchmynnodd yr ARGLWYDD i Noa.
36 Ac yn yr amser hwnnw y bu farw Methuselah mab Enoch, yn naw cant a thrigain oed, pan fu farw.

PENNOD 6

1 Y pryd hwnnw, ar ôl marwolaeth Methuselah, dywedodd yr Arglwydd wrth Noa, Dos di a'th deulu i'r arch; wele fi'n casglu atat holl anifeiliaid y ddaear, bwystfilod y maes ac adar yr awyr, a byddant i gyd yn dod ac yn amgylchynu'r arch.
2 A dos ac eistedd wrth ddrysau'r arch, a'r holl anifeiliaid, yr anifeiliaid, a'r adar, a ymgasgla ac a osodant eu hunain o'th flaen; a'r rhai ohonynt a ddelo ac a ymgryma o'th flaen, a gymeri a'u rhoi yn nwylo dy feibion, a'u dygant hwy i'r arch; a'r rhai oll a saif o'th flaen a adawa.
3 A'r Arglwydd a wneuthur hyn drannoeth, a daeth anifeiliaid, bwystfilod ac adar mewn tyrfaoedd mawr, ac a amgylchynasant yr arch.
4 A Noa a aeth, ac a eisteddodd wrth ddrws yr arch, ac a ddug i mewn i'r arch bob cnawd a oedd yn plygu o'i flaen, a'r holl rai a safai o'i flaen a adawodd ar y ddaear.
5 A daeth llewes, gyda'i dau genau, gwryw a benyw, a phlygasant y tri o flaen Noa, a chododd y ddau genau yn erbyn y llewes a'i tharo, a'i gwneud hi'n ffoi o'i lle; yna aeth hi ymaith, a dychwelasant i'w lleoedd, a phlygasant ar y ddaear o flaen Noa.
6 A rhedodd y llewes i ffwrdd, ac a safodd yn lle'r llewod.
7 A gwelodd Noa hyn, ac fe synnodd yn fawr; cododd a chymerodd y ddau genwair, a'u dug hwynt i'r arch.
8 A dug Noa i'r arch o bob creadur byw oedd ar y ddaear, fel nad oedd neb ar ôl ond yr hwn a ddug Noa i'r arch.
9 Daeth dau a dau at Noa i'r arch, ond o'r anifeiliaid glân, a'r adar glân, dug efe saith cwpl, fel y gorchmynasai Duw iddo.
10 Ac yr oedd yr holl anifeiliaid, a'r bwystfilod, a'r adar, yno o hyd, ac amgylchynasant yr arch ym mhob man, ac nid oedd y glaw wedi disgyn hyd saith diwrnod wedyn.
11 Ac ar y diwrnod hwnnw, parodd yr Arglwydd i'r holl ddaear grynu, a thywyllodd yr haul, a rhuodd seiliau'r byd, a chyffrowyd yr holl ddaear yn dreisgar, a fflachiodd y mellt, a rhuodd y taranau, a thorrwyd pob ffynnon yn y ddaear, fel nad oedd y trigolion yn gwybod amdani o'r blaen; a gwnaeth Duw y weithred nerthol hon, er mwyn dychryn meibion dynion, fel na fyddai mwyach drwg ar y ddaear.
12 Ac eto ni ddychwelodd meibion dynion o'u ffyrdd drwg, a chynyddasant ddicter yr Arglwydd y pryd hwnnw, ac ni gyfeirioasant hyd yn oed eu calonnau at hyn oll.
13 Ac ar ddiwedd saith diwrnod, yn y chwe chanfed flwyddyn o oes Noa, y daeth dyfroedd y dilyw ar y ddaear.
14 A holl ffynhonnau'r dyfnder a dorrwyd, a ffenestri'r nefoedd a agorwyd, a bu'r glaw ar y ddaear ddeugain diwrnod a deugain nos.
15 A daeth Noa a'i deulu, a'r holl greaduriaid byw oedd gydag ef, i mewn i'r arch oherwydd dyfroedd y dilyw; a chaeodd yr Arglwydd arno ef.
16 A holl feibion dynion a adawyd ar y ddaear, a flinderasant gan ddrwg oherwydd y glaw, oherwydd yr oedd y dyfroedd yn dod yn fwyfwy treisgar ar y ddaear, ac yr oedd yr anifeiliaid a'r bwystfilod yn dal i amgylchynu'r arch.
17 A meibion dynion a ymgasglodd ynghyd, ynghylch saith gan mil o wŷr a gwragedd, a daethant at Noa i'r arch.
18 A galwasant ar Noa, gan ddywedyd, Agor i ni, fel y deuwn atat ti yn yr arch: a phaham y byddwn ni farw?
19 A Noa, â llais uchel, a'u hatebodd hwy o'r arch, gan ddywedyd, Onid ydych chwi i gyd wedi gwrthryfela yn erbyn yr Arglwydd, a dweud nad yw efe yn bod? ac am hynny y dug yr Arglwydd y drwg hwn arnoch, i'ch dinistrio a'ch torri ymaith oddi ar wyneb y ddaear.
20 Onid dyma'r peth a ddywedais wrthych gant ac ugain mlynedd yn ôl, ac ni wrandawaist ar lais yr Arglwydd, ac yn awr a ydych yn dymuno byw ar y ddaear?

21 A dywedasant wrth Noa, Yr ydym yn barod i ddychwelyd at yr Arglwydd; agor i ni yn unig, fel y byddom fyw ac na marw.
22 A Noa a atebodd hwynt, gan ddywedyd, Wele yn awr, gan eich bod yn gweld gofid eich eneidiau, yr ydych yn dymuno dychwelyd at yr Arglwydd; pam na ddychwelasoch yn ystod y cant ac ugain mlynedd hyn, a roddodd yr Arglwydd i chwi fel y cyfnod penodedig?
23 Ond yn awr, yr ydych yn dod i ddweud hyn wrthyf oherwydd gofidiau eich eneidiau, yn awr hefyd ni fydd yr Arglwydd yn gwrando arnoch, ac ni fydd yn gwrando arnoch y dydd hwn, fel na fyddwch yn llwyddo yn eich dymuniadau.
24 A daeth meibion dynion yn agos er mwyn torri i mewn i'r arch, i ddod i mewn oherwydd y glaw, oherwydd ni allent ddioddef y glaw arnynt.
25 Ac anfonodd yr Arglwydd yr holl fwystfilod a'r anifeiliaid oedd yn sefyll o amgylch yr arch. A gorchfygodd y bwystfilod hwy a'u gyrru allan o'r fan honno, ac aeth pob un ei ffordd a gwasgarasant eu hunain eto ar wyneb y ddaear.
26 Ac yr oedd y glaw yn dal i ddisgyn ar y ddaear, ac fe ddisgynnodd am ddeugain diwrnod a deugain nos, a gorfu'r dyfroedd yn ddirfawr ar y ddaear; a bu farw pob cnawd a oedd ar y ddaear neu yn y dyfroedd, boed yn ddynion, yn anifeiliaid, yn anifeiliaid gwyllt, yn ymlusgiaid neu'n adar yr awyr; a dim ond Noa a adawyd, a'r rhai oedd gydag ef yn yr arch.
27 A gorfu'r dyfroedd, ac amlhasant yn fawr ar y ddaear; a chodasant yr arch, a'i chodwyd oddi ar y ddaear.
28 Ac arnofiodd yr arch ar wyneb y dyfroedd, a'i thaflu ar y dyfroedd fel bod yr holl greaduriaid byw ynddi yn cael eu troi o gwmpas fel cawl mewn crochan.
29 A chymerodd pryder mawr yr holl greaduriaid byw oedd yn yr arch, ac yr oedd yr arch ar fin cael ei thorri.
30 A dychrynwyd yr holl greaduriaid byw oedd yn yr arch, a rhuodd y llewod, a brefu'r ychen, ac udodd y bleiddiaid, a llefarodd a galarodd pob creadur byw yn yr arch yn ei iaith ei hun, fel bod eu lleisiau'n cyrraedd pellter mawr, a gwaeddodd ac wylo Noa a'i feibion yn eu trafferthion; roeddent yn ofni'n fawr eu bod wedi cyrraedd pyrth marwolaeth.
31 A gweddïodd Noa ar yr Arglwydd, ac a lefodd arno o achos hyn, ac a ddywedodd, O Arglwydd, cynorthwa ni, oherwydd nid oes gennym nerth i ddwyn y drwg hwn sydd wedi ein hamgylchynu, oherwydd y mae tonnau'r dyfroedd wedi ein hamgylchynu, ffrydiau drygionus wedi ein dychryn, maglau angau wedi dod o'n blaen; ateb ni, O Arglwydd, ateb ni, goleua dy wyneb tuag atom a bydd drugarog wrthym, gwared ni a'n gwaredu.
32 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais Noa, a chofiodd yr Arglwydd ef.
33 A phan aeth gwynt dros y ddaear, a'r dyfroedd a llonyddodd, a'r arch a orffwysodd.
34 A chaewyd ffynhonnau'r dyfnder a ffenestri'r nefoedd, ac ataliwyd y glaw o'r nefoedd.
35 A lleihaodd y dyfroedd yn y dyddiau hynny, a gorffwysodd yr arch ar fynyddoedd Ararat.
36 Yna agorodd Noa ffenestri'r arch, a daliodd Noa i alw ar yr Arglwydd y pryd hwnnw, a dywedodd, O Arglwydd, a luniodd y ddaear a'r nefoedd a'r cyfan sydd ynddynt, dwg ein heneidiau allan o'r caethiwed hwn, ac o'r carchar lle y gosodaist ni, oherwydd yr wyf wedi blino'n fawr gan ochain.
37 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais Noa, ac a ddywedodd wrtho, Pan fydd blwyddyn lawn wedi ei chwblhau, yna ti a ei allan.
38 Ac ar chwyldroad y flwyddyn, pan gyflawnwyd blwyddyn lawn i Noa drigo yn yr arch, sychodd y dyfroedd oddi ar y ddaear, a thynnodd Noa orchudd yr arch i ffwrdd.
39 Yr adeg honno, ar y seithfed dydd ar hugain o'r ail fis, yr oedd y ddaear yn sych, ond ni aeth Noa a'i feibion, a'r rhai oedd gydag ef, allan o'r arch nes i'r Arglwydd ddweud wrthynt.
40 A daeth y dydd y dywedodd yr Arglwydd wrthynt am fynd allan, ac aethant oll allan o'r arch.
41 Aethant, a dychwelasant bob un i'w ffordd, ac i'w le; a thrigasant Noa a'i feibion yn y wlad a ddywedasai Duw wrthynt, a gwasanaethasant yr Arglwydd eu holl ddyddiau: a bendithiodd yr Arglwydd Noa a'i feibion wrth iddynt fynd allan o'r arch.
42 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Byddwch ffrwythlon a llenwch yr holl ddaear; ymgryfhewch a chynyddwch yn helaeth yn y ddaear ac amlhewch ynddi.

PENNOD 7

1 Dyma enwau meibion Noa: Jaffeth, Ham a Sem; a ganwyd iddynt blant ar ôl y dilyw, oherwydd yr oeddent wedi priodi gwragedd cyn y dilyw.
2 Dyma feibion Jaffeth; Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesech, a Tiras, saith mab.
3 A meibion Gomer oedd Ascinas, Reffath a Tegarma.
4 A meibion Magog oedd Elichanaf a Lubal.
5 A meibion Madai oedd Achon, Seelo, Chasoni a Lot.
6 A meibion Jafan oedd Eliseus, Tarsis, Chittim a Dudonim.
7 A meibion Tubal oedd Arifi, Cesed a Taari.
8 A meibion Mesech oedd Dedon, Saron a Sebashni.
9 A meibion Tiras oedd Benib, Gera, Lupirion a Gilac; dyma feibion Jaffeth yn ôl eu teuluoedd, ac roedd eu nifer yn y dyddiau hynny tua phedwar cant a thrigain o ddynion.
10 A dyma feibion Ham; Cus, Mitzraim, Phut a Chanaan, pedwar mab; a meibion Cus oedd Seba, Hafila, Sabta, Raama a Satecha; a meibion Raama oedd Seba a Dedan.
11 A meibion Mitzraim oedd Lud, Anom a Pathros, Chasloth a Chaphtor.
12 A meibion Phut oedd Gebul, Hadan, Bena ac Adan.
13 A meibion Canaan oedd Sidon, Heth, Amori, Gergashi, Hifi, Arce, Seni, Arodi, Simodi, a Chamoti.
14 Dyma feibion Ham, yn ôl eu teuluoedd, ac roedd eu nifer yn y dyddiau hynny tua saith gant a thri deg o ddynion.
15 A dyma feibion Sem; Elam, Ashur, Arffacsad, Lud ac Aram, pump o feibion; a meibion Elam oedd Susan, Machul a Harmon.
16 A meibion Asar oedd Mirus a Mocil, a meibion Arffacsad oedd Selach, Anar ac Ascol.
17 A meibion Lud oedd Pethor a Bisaion, a meibion Aram oedd Us, Chul, Gether a Mas.
18 Dyma feibion Sem, yn ôl eu teuluoedd; ac yr oedd eu nifer yn y dyddiau hynny tua thri chant o ddynion.

19 Dyma genedlaethau Sem; Sem a genhedlodd Arffacsad, ac Arffacsad a genhedlodd Selach, a Selach a genhedlodd Eber, ac i Eber ganwyd dau o blant; enw un oedd Peleg; oherwydd yn ei ddyddiau ef y rhannwyd meibion dynion, ac yn y dyddiau diwethaf y rhannwyd y ddaear.
20 Ac enw'r ail oedd Yoktan, sy'n golygu bod bywydau meibion dynion wedi lleihau ac wedi lleihau yn ei ddydd ef.
21 Dyma feibion Ioctan; Almodad, Selaf, Chazarmofeth, Ierach, Hadurom, Osel, Dicla, Obal, Abimael, Seba, Offir, Hafila a Jobab; y rhain i gyd oedd feibion Ioctan.
22 A Pheleg ei frawd a genhedlodd Yen, a Yen a genhedlodd Serug, a Serug a genhedlodd Nachor, a Nachor a genhedlodd Terah, a Terah oedd ddeunaw ar hugain oed, ac efe a genhedlodd Haran a Nachor.
23 A chymerodd Cus mab Ham, mab Noa, wraig yn y dyddiau hynny yn ei henaint, a hi a esgorodd ar fab, a galwasant ei enw ef Nimrod, gan ddywedyd, Yn yr amser hwnnw y dechreuodd meibion dynion wrthryfela a throseddu yn erbyn Duw eto: a thyfodd y bachgen i fyny, a'i dad a'i carodd ef yn fawr, oherwydd efe oedd mab ei henaint.
24 A rhoddwyd i Cus y dillad croen a wnaeth Duw i Adda a'i wraig, pan aethant allan o'r ardd.
25 Oherwydd ar ôl marwolaeth Adda a'i wraig, rhoddwyd y dillad i Enoch, mab Jered, a phan gymerwyd Enoch at Dduw, rhoddodd hwy i Methuselah ei fab.
26 Ac ar farwolaeth Methuselah, cymerodd Noa hwy a'u dug i'r arch, a buont gydag ef nes iddo fynd allan o'r arch.
27 Ac wrth iddynt fynd allan, lladratodd Ham y dillad hynny oddi wrth ei dad Noa, a'u cymryd a'u cuddio rhag ei frodyr.
28 A phan genhedlodd Ham ei gyntafanedig Cus, rhoddodd y dillad iddo yn gyfrinachol, a buont gyda Cus am lawer o ddyddiau.
29 A chuddiodd Cus hwy hefyd oddi wrth ei feibion a'i frodyr, a phan genhedlodd Cus Nimrod, rhoddodd y dillad hynny iddo trwy ei gariad tuag ato, a thyfodd Nimrod i fyny, a phan oedd yn ugain mlwydd oed gwisgodd y dillad hynny.
30 A daeth Nimrod yn gryf pan wisgodd y dillad, a rhoddodd Duw iddo nerth a nerth, ac yr oedd yn heliwr cadarn yn y ddaear, ie, yr oedd yn heliwr cadarn yn y maes, ac yr oedd yn hela'r anifeiliaid ac yn adeiladu allorau, ac yn offrymu'r anifeiliaid arnynt gerbron yr Arglwydd.
31 A Nimrod a gryfhaodd ei hun, ac efe a gododd o blith ei frodyr, ac a ymladdodd frwydrau ei frodyr yn erbyn eu holl elynion o'u cwmpas.
32 A rhoddodd yr Arglwydd holl elynion ei frodyr yn ei ddwylo, a llwyddodd Duw ef o bryd i bryd yn ei frwydrau, ac fe deyrnasodd ar y ddaear.
33 Felly daeth yn gyffredin yn y dyddiau hynny, pan fyddai dyn yn hebrwng allan y rhai yr oedd wedi eu hyfforddi i ryfel, byddai'n dweud wrthynt, Fel y gwnaeth Duw i Nimrod, a oedd yn heliwr nerthol yn y ddaear, ac a lwyddodd yn y brwydrau a drechodd ei frodyr, y gwaredodd efe hwy o ddwylo eu gelynion, felly bydded i Dduw ein cryfhau a'n gwaredu ni heddiw.
34 A phan oedd Nimrod yn ddeugain mlwydd oed, y pryd hwnnw yr oedd rhyfel rhwng ei frodyr a meibion Jaffeth, fel yr oeddent yng ngreddf eu gelynion.
35 Aeth Nimrod allan y pryd hwnnw, ac efe a gasglodd holl feibion Cush a'u teuluoedd, tua phedwar cant a thrigain o ddynion, ac efe a gyflogodd hefyd gan rai o'i ffrindiau a'i gydnabod tua phedwar ugain o ddynion, a rhoddodd iddynt eu cyflog, ac efe a aeth gyda hwynt i'r frwydr, a phan oedd ar y ffordd, cryfhaodd Nimrod galonnau'r bobl a aeth gydag ef.
36 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Nac ofnwch, ac na ddychrynwch, oherwydd rhoddir ein holl elynion yn ein dwylo, a gwnewch â hwynt fel y mynnwch.
37 A'r holl ddynion a aeth oedd tua phum cant, ac ymladdasant yn erbyn eu gelynion, a'u dinistrio a'u darostwng, a gosododd Nimrod swyddogion sefydlog drostynt yn eu lleoedd priodol.
38 A chymerodd rai o'u plant yn warant, a buont i gyd yn weision i Nimrod ac i'w frodyr, a throdd Nimrod a'r holl bobl oedd gydag ef adref.
39 A phan ddychwelodd Nimrod yn llawen o'r frwydr, ar ôl gorchfygu ei elynion, ymgasglodd ei holl frodyr, ynghyd â'r rhai a'i hadnabu o'r blaen, i'w wneud yn frenin arnynt, a gosodasant y goron frenhinol ar ei ben.
40 Ac fe osododd dros ei bobl dywysogion, barnwyr, a llywodraethwyr, fel y mae'n arferol ymhlith brenhinoedd.
41 Ac efe a osododd Terah mab Nachor yn dywysog ei lu, ac a'i hurddiodd ef a'i ddyrchafu uwchlaw ei holl dywysogion.
42 A thra yr oedd efe yn teyrnasu yn ôl awydd ei galon, ar ôl gorchfygu ei holl elynion o'i gwmpas, efe a gynghorodd gyda'i gynghorwyr i adeiladu dinas i'w balas, a gwnaethant felly.
43 A daethant o hyd i ddyffryn mawr gyferbyn â'r dwyrain, ac adeiladasant iddo ddinas fawr a helaeth, a galwodd Nimrod enw'r ddinas a adeiladodd efe Sinar, oherwydd yr oedd yr Arglwydd wedi ysgwyd ei elynion yn ddirfawr a'u dinistrio.
44 A thrigodd Nimrod yn Sinar, ac fe deyrnasodd yn ddiogel, ac fe ymladdodd â'i elynion a'u darostyngodd, ac fe lwyddodd yn ei holl frwydrau, a daeth ei frenhiniaeth yn fawr iawn.
45 A chlywodd yr holl genhedloedd a'r ieithoedd am ei enwogrwydd, ac ymgasglasant ato, ac ymgrymasant i'r ddaear, a daethant ag offrymau iddo, a daeth yn arglwydd ac yn frenin iddynt, a thrigasant oll gydag ef yn ninas Sinar, a theyrnasodd Nimrod ar y ddaear dros holl feibion Noa, ac yr oeddent oll dan ei allu a'i gyngor ef.
46 Ac yr oedd yr holl ddaear o un iaith a geiriau undeb, ond ni aeth Nimrod yn ffyrdd yr Arglwydd, ac yr oedd yn fwy drygionus na'r holl ddynion a fu o'i flaen, o ddyddiau'r dilyw hyd y dyddiau hynny.
47 Ac efe a wnaeth dduwiau o bren a charreg, ac a ymgrymodd iddynt, ac a wrthryfelodd yn erbyn yr Arglwydd, ac a ddysgodd ei ffyrdd drygionus i'w holl ddinasyddion ac i bobl y ddaear; ac yr oedd Mardon ei fab yn fwy drygionus na'i dad.
48 A phob un a glywodd am weithredoedd Mardon mab Nimrod a ddywedai amdano, O'r drygionus y daw drygioni allan: am hynny y daeth yn ddihareb yn yr holl ddaear, gan ddywedyd, O'r drygionus y daw drygioni allan, ac yr oedd yn gyffredin yng ngeiriau dynion o'r amser hwnnw hyd y presennol.

49 Ac yr oedd Terah mab Nachor, tywysog llu Nimrod, yn fawr iawn yn y dyddiau hynny yng ngolwg y brenin a'i ddeiliaid, ac yr oedd y brenin a'r tywysogion yn ei garu, ac yn ei ddyrchafu'n uchel iawn.
50 A chymerodd Terah wraig, a'i henw oedd Amthelo, merch Cornebo; a beichiogodd gwraig Terah, ac esgorodd ar fab iddo yn y dyddiau hynny.
51 Yr oedd Terah yn ddeg a thrigain oed pan genhedlodd ef, a galwodd Terah enw ei fab a anwyd iddo yn Abram, oherwydd i'r brenin ei fagu ef yn y dyddiau hynny, a'i anrhydeddu uwchlaw ei holl dywysogion oedd gydag ef.

PENNOD 8

1 Ac yn y noson y ganwyd Abram, y daeth holl weision Terah, a holl ddoethion Nimrod, a'i ddewiniaid, ac a fwytasant ac a yfasant yn nhŷ Terah, ac a lawenhasant gydag ef y noson honno.
2 A phan aeth yr holl ddoethion a'r swynwyr allan o dŷ Terah, codasant eu llygaid tua'r nefoedd y noson honno i edrych ar y sêr, a gwelsant, ac wele un seren fawr iawn yn dod o'r dwyrain ac yn rhedeg yn y nefoedd, ac yn llyncu'r pedair seren o bedair ochr y nefoedd.
3 A synnwyd holl ddoethion y brenin a'i swynwyr at y golwg, a deallodd y doethion y mater hwn, a gwyddent ei bwysigrwydd.
4 A dywedasant wrth ei gilydd, Dim ond arwydd yw hyn o'r plentyn a anwyd i Terah y noson hon, a fydd yn tyfu i fyny ac yn ffrwythlon, ac yn amlhau, ac yn meddiannu'r holl ddaear, ef a'i blant am byth, ac ef a'i had a laddant frenhinoedd mawrion, ac a etifeddasant eu tiroedd.
5 Aeth y doethion a'r swynwyr adref y noson honno, ac yn y bore cododd yr holl ddoethion a'r swynwyr hyn yn gynnar, ac ymgasglu mewn tŷ penodedig.
6 A siaradasant, a dywedasant wrth ei gilydd, Wele, y golygfa a welsom neithiwr sydd guddiedig rhag y brenin, ni hysbyswyd hi iddo.
7 A phe bai'r peth hwn yn cael ei wybod i'r brenin yn y dyddiau diwethaf, fe ddywed wrthym, Pam y celiasoch y peth hwn oddi wrthyf, ac yna byddwn ni i gyd yn dioddef marwolaeth; felly, yn awr awn a dywedwn wrth y brenin yr olygfa a welsom, a'i dehongliad, a byddwn yn aros yn glir yna.
8 A gwnaethant felly, ac aethant oll at y brenin ac ymgrymu iddo i'r llawr, a dywedasant, Byw fyddo'r brenin, byw fyddo'r brenin.
9 Clywsom fod mab wedi ei eni i Terah fab Nachor, tywysog dy lu, a daethom neithiwr i'w dŷ, a bwytasom ac yfom a llawenhau gydag ef y noson honno.
10 A phan aeth dy weision allan o dŷ Terah, i fynd i'n cartrefi ein hunain i aros yno am y nos, codom ein llygaid i'r nefoedd, a gwelsom seren fawr yn dod o'r dwyrain, a'r un seren yn rhedeg gyda chyflymder mawr, ac yn llyncu pedair seren fawr, o bedair ochr y nefoedd.
11 A synnwyd dy weision at yr olygfa a welsom, ac ofnwyd yn fawr, a gwnaethom ein barn ar yr olygfa, a gwyddom trwy ein doethineb y dehongliad cywir ohoni, fod y peth hwn yn berthnasol i'r plentyn a aned i Terah, a fydd yn tyfu i fyny ac yn amlhau'n fawr, ac yn dod yn bwerus, ac yn lladd holl frenhinoedd y ddaear, ac yn etifeddu eu holl diroedd, ef a'i had am byth.
12 Ac yn awr ein harglwydd a'n brenin, wele, yr ydym wedi eich hysbysu'n wirioneddol am yr hyn a welsom ynglŷn â'r plentyn hwn.
13 Os bydd yn dda gan y brenin roi gwerth i'w dad am y bachgen hwn, byddwn yn ei ladd cyn iddo dyfu i fyny a chynyddu yn y wlad, a chynyddu ei ddrwg yn ein herbyn, fel y byddwn ni a'n plant yn diflannu trwy ei ddrwg ef.
14 A chlywodd y brenin eu geiriau, ac yr oeddent yn dda yn ei olwg ef; ac anfonodd a galwodd am Terah, a daeth Terah gerbron y brenin.
15 A dywedodd y brenin wrth Terah, Dywedwyd wrthyf fod mab wedi ei eni i ti neithiwr, ac fel hyn y gwelwyd yn y nefoedd ar ei enedigaeth.
16 Ac yn awr gan hynny dyro i mi'r bachgen, fel y gallwn ei ladd cyn i'w ddrwg ef ffrwydro yn ein herbyn; a rhoddaf i ti am ei werth dy dŷ yn llawn arian ac aur.
17 A Terah a atebodd y brenin, ac a ddywedodd wrtho, Fy Arglwydd a brenin, clywais dy eiriau, a bydd dy was yn gwneud yr hyn oll a ddymuna ei frenin.
18 Ond fy arglwydd a'm brenin, mi a ddywedaf wrthyt yr hyn a ddigwyddodd i mi neithiwr, fel y gwelaf pa gyngor a rodda'r brenin i'w was, ac yna yr atebaf y brenin ar yr hyn a lefarodd efe; a dywedodd y brenin, Llefara.
19 A dywedodd Terah wrth y brenin, Daeth Aion mab Mored ataf neithiwr, gan ddywedyd,
20 Dyro i mi y ceffyl mawr a hardd a roddodd y brenin i ti, a rhoddaf i ti arian ac aur, a gwellt a phorthiant am ei werth; a dywedais wrtho, Aros nes i mi weld y brenin ynghylch dy eiriau, a gwêl beth bynnag a ddywed y brenin, hynny a wnaf.
21 Ac yn awr, fy arglwydd a'm brenin, wele, yr wyf wedi hysbysu'r peth hwn i ti, a'r cyngor a rydd fy mrenin i'w was, hwnnw a ddilynaf.
22 A chlywodd y brenin eiriau Terah, ac enynnodd ei ddicter, ac ystyriodd ef fel ffŵl.
23 A dywedodd y brenin wrth Terah, "A wyt ti mor ffôl, mor anwybodus, neu mor ddiffygiol o ran dealltwriaeth, i wneud y peth hwn, i roi dy geffyl hardd am arian ac aur, neu hyd yn oed am wellt a phorthiant?"
24 A wyt ti mor brin o arian ac aur, fel y gwnaet ti'r peth hwn, am na alli gael gwellt a phorthiant i fwydo dy geffyl? a beth yw arian ac aur i ti, neu wellt a phorthiant, fel y rhoddi di ymaith y ceffyl gwych hwnnw a roddais i ti, nad oes ei debyg i'w gael ar yr holl ddaear?
25 A pheidiodd y brenin â llefaru, ac atebodd Terah y brenin, gan ddywedyd, Fel hyn y llefarodd y brenin wrth ei was;
26 Yr wyf yn erfyn arnat, fy arglwydd a'm brenin, beth yw'r hyn a ddywedaist wrthyf, gan ddywedyd, Rho dy fab fel y lladdom ef, a rhoddaf i ti arian ac aur am ei werth; beth a wnaf ag arian ac aur ar ôl marwolaeth fy mab? Pwy a'm hetifedd? yn sicr yna, ar fy marwolaeth, y dychwel yr arian a'r aur at fy mrenin a'i rhoddodd.
27 A phan glywodd y brenin eiriau Terah, a'r ddameg a ddywedodd efe am y brenin, fe'i gofidiodd yn fawr, ac fe'i cythruddodd gan y peth hwn, a llosgodd ei ddicter ynddo.
28 A gwelodd Terah fod digofaint y brenin wedi ennyn yn ei erbyn, ac atebodd y brenin, gan ddywedyd, Y mae'r cyfan sydd gennyf yng ngallu'r brenin; beth bynnag a fynno'r brenin ei wneud i'w was, gwneler hynny; hyd yn

oed fy mab, y mae yng ngallu'r brenin, heb werth yn gyfnewid, efe a'i ddau frawd sydd hŷn nag ef.
29 A dywedodd y brenin wrth Terah, Na, ond prynaf dy fab ieuengaf am bris.
30 A Terah atebodd y brenin, gan ddywedyd, Yr wyf yn erfyn arnat, fy arglwydd a brenin, i adael i'th was lefaru gair ger dy fron, a gadael i'r brenin wrando ar air ei was: a dywedodd Terah, Rhoddaf i'm brenin dri diwrnod o amser nes i mi ystyried y mater hwn ynof fy hun, ac ymgynghori â'm teulu ynghylch geiriau fy mrenin: ac efe a bwysodd yn fawr ar y brenin i gytuno â hyn.
31 A gwrandawodd y brenin ar Terah, ac felly y gwnaeth, a rhoddodd iddo dri diwrnod o amser, ac aeth Terah allan oŵydd y brenin, ac efe a ddaeth adref at ei deulu, ac a ddywedodd wrthynt holl eiriau'r brenin; ac ofnodd y bobl yn fawr.
32 Ac ar y trydydd dydd y bu i'r brenin anfon at Terah, gan ddywedyd, Anfon dy fab ataf am bris fel y dywedais wrthyt; ac oni wnei di hyn, mi anfonaf ac a laddaf yr hyn oll sydd gennyt yn dy dŷ, fel na fydd hyd yn oed ci yn weddill i ti.
33. A brysiodd Terah, (gan fod y peth yn frys gan y brenin), a chymerodd blentyn gan un o'i weision, yr hwn a anwyd iddo gan ei forwyn y diwrnod hwnnw; a daeth Terah â'r plentyn at y brenin, a chymerodd werth amdano.
34 A'r Arglwydd oedd gyda Terah yn y mater hwn, rhag i Nimrod achosi marwolaeth Abram, a chymerodd y brenin y plentyn oddi wrth Terah a thorri ei ben i'r llawr â'i holl nerth, oherwydd tybiodd mai Abram ydoedd; a chuddiwyd hyn rhagddo o'r diwrnod hwnnw, ac anghofiwyd ef gan y brenin, gan mai ewyllys Rhagluniaeth oedd peidio â dioddef marwolaeth Abram.
35 A chymerodd Terah ei fab Abram yn ddirgel, ynghyd â'i fam a'i nyrs, a'u cuddio mewn ogof, a daeth â'u bwyd iddynt bob mis.
36 A bu'r Arglwydd gydag Abram yn yr ogof, ac efe a dyfodd i fyny; a bu Abram yn yr ogof am ddeng mlynedd: a thybiodd y brenin a'i dywysogion, y dewiniaid a'r doethion, fod y brenin wedi lladd Abram.

PENNOD 9

1 A Haran, mab Terah, brawd hynaf Abram, a gymerodd wraig yn y dyddiau hynny.
2 Yr oedd Haran yn dri deg naw oed pan gymerodd hi; a beichiogodd gwraig Haran, ac esgorodd ar fab, a galwodd efe ei enw ef Lot.
3 A hi a feichiogodd drachefn ac a esgorodd ar ferch, a galwodd ei henw hi Milca; a hi a feichiogodd drachefn ac a esgorodd ar ferch, a galwodd ei henw hi Sarai.
4 Yr oedd Haran yn ddeugain a dwy oed pan genhedlodd Sarai, sef yn y ddegfed flwyddyn o fywyd Abram; ac yn y dyddiau hynny aeth Abram a'i fam a'i fam allan o'r ogof, gan fod y brenin a'i ddinasyddion wedi anghofio hanes Abram.
5 A phan ddaeth Abram allan o'r ogof, efe a aeth at Noa a'i fab Sem, ac efe a arhosodd gyda hwynt i ddysgu cyfarwyddyd yr Arglwydd a'i ffyrdd; ac ni wyddai neb ble'r oedd Abram: ac Abram a wasanaethodd Noa a'i fab Sem am amser hir.
6 Ac Abram a fu yn nhŷ Noa naw mlynedd ar hugain, ac Abram a adnabu'r Arglwydd o dair blwydd oed, ac a aeth yn ffyrdd yr Arglwydd hyd ddydd ei farwolaeth, fel y dysgodd Noa a'i fab Sem iddo; a holl feibion y ddaear yn y dyddiau hynny a droseddasant yn fawr yn erbyn yr Arglwydd, a gwrthryfelasant yn ei erbyn ef, a gwasanaethasant dduwiau eraill, ac anghofiasant yr Arglwydd a'u creodd hwynt ar y ddaear; a gwnaeth trigolion y ddaear iddynt eu hunain, y pryd hwnnw, bob dyn ei dduw; duwiau o bren a charreg na allent lefaru, clywed, na gwaredu, a meibion dynion a'u gwasanaethasant hwy, a hwy a ddaethant yn dduwiau iddynt.
7 A'r brenin a'i holl weision, a Terah a'i holl dŷ oedd y cyntaf o'r rhai a wasanaethasant dduwiau o bren a charreg.
8 Ac yr oedd gan Terah ddeuddeg duw mawr, wedi'u gwneud o bren a charreg, ar ôl y deuddeg mis o'r flwyddyn, ac yr oedd yn gwasanaethu pob un yn fisol, a phob mis y byddai Terah yn dod â'i offrwm bwyd a'i offrwm diod i'w dduwiau; felly y gwnaeth Terah yr holl ddyddiau.
9 Ac yr oedd yr holl genhedlaeth honno yn ddrwg yng ngolwg yr Arglwydd, ac felly gwnaethant bob dyn yn dduw iddo'i hun, ond gwrthodasant yr Arglwydd a'u creodd hwynt.
10 Ac ni chafwyd yn y dyddiau hynny yn yr holl ddaear a adnabu'r Arglwydd (canys pob un a wasanaethai ei Dduw ei hun) ac eithrio Noa a'i deulu, a phawb oedd dan ei gyngor ef a adnabu'r Arglwydd yn y dyddiau hynny.
11 Ac Abram mab Terah oedd yn tyfu'n fawr yn y dyddiau hynny yn nhŷ Noa, ac ni wyddai neb hynny, ac yr oedd yr Arglwydd gydag ef.
12 A rhoddodd yr Arglwydd galon ddeallus i Abram, ac efe a wyddai fod holl weithredoedd y genhedlaeth honno yn ofer, a bod eu holl dduwiau yn ofer ac yn ddiwerth.
13 A gwelodd Abram yr haul yn tywynnu ar y ddaear; a dywedodd Abram wrtho'i hun, Yn sicr yn awr, yr haul hwn sy'n tywynnu ar y ddaear yw Duw, a'i wasanaethaf ef.
14 Ac Abram a wasanaethodd yr haul y dydd hwnnw, ac a weddïodd arno: a phan ddaeth yr hwyr, machludodd yr haul fel arfer; a dywedodd Abram ynddo'i hun, Onid Duw yw hwn?
15. Ac Abram a barhaodd i lefaru ynddo'i hun, Pwy yw'r hwn a wnaeth y nefoedd a'r ddaear? yr hwn a greodd ar y ddaear? ble mae efe?
16 A thywyllodd y nos drosto, ac efe a gododd ei lygaid tua'r gorllewin, y gogledd, y de, a'r dwyrain; ac efe a welodd fod yr haul wedi diflannu oddi ar y ddaear, a'r dydd wedi tywyllu.
17 A gwelodd Abram y sêr a'r lleuad o'i flaen, ac a ddywedodd, Yn wir dyma'r Duw a greodd yr holl ddaear yn ogystal â dyn, ac wele, dyma ei weision ef yn dduwiau o'i gwmpas: ac Abram a wasanaethodd y lleuad, ac a weddïodd arni yr holl noson honno.
18 A'r bore pan oleuodd a'r haul yn tywynnu ar y ddaear fel arfer, gwelodd Abram yr holl bethau a wnaeth yr Arglwydd Dduw ar y ddaear.
19 A dywedodd Abram wrtho'i hun, Yn sicr nid y duwiau a wnaeth y ddaear a'r holl ddynolryw yw'r rhain, ond gweision Duw yw'r rhain. Ac arhosodd Abram yn nhŷ Noa, ac yno adnabu'r Arglwydd a'i ffyrdd, a gwasanaethodd yr Arglwydd holl ddyddiau ei einioes. Ond anghofiodd yr holl

genhedlaeth honno'r Arglwydd, a gwasanaethu duwiau eraill o bren a charreg, a gwrthryfelasant eu holl ddyddiau.
20 A theyrnasodd y brenin Nimrod yn ddiogel, ac yr oedd yr holl ddaear dan ei reolaeth ef, ac yr oedd yr holl ddaear o un iaith a geiriau undeb.
21 A holl dywysogion Nimrod a'i ddynion mawr a ymgyngorasant ynghyd; Phut, Mitzraim, Cush a Chanaan gyda'u teuluoedd, a dywedasant wrth ei gilydd, Dewch, gadewch inni adeiladu dinas i ni ein hunain, ac ynddi dŵr cadarn, a'i ben yn cyrraedd y nefoedd, a byddwn yn gwneud ein hunain yn enwog, fel y gallwn deyrnasu ar yr holl fyd, er mwyn i ddrwg ein gelynion beidio oddi wrthym, fel y gallwn deyrnasu'n nerthol drostynt, ac na fyddwn yn cael ein gwasgaru dros y ddaear oherwydd eu rhyfeloedd.
22 A hwy oll a aethant gerbron y brenin, ac a ddywedasant y geiriau hyn wrth y brenin, a chytunodd y brenin â hwynt yn y mater hwn, ac felly y gwnaeth.
23 A daeth yr holl deuluoedd ynghyd, tua chwe chant mil o ddynion, ac aethant i chwilio am ddarn helaeth o dir i adeiladu'r ddinas a'r tŵr, a chwiliasant drwy'r holl ddaear, ac ni chawsant ddim tebyg i un dyffryn yn nwyrain gwlad Sinar, tua dau ddiwrnod o daith gerdded, a theithiasant yno a thrigasant yno.
24 A dechreusant wneud briciau a llosgi tanau i adeiladu'r ddinas a'r tŵr yr oeddent wedi bwriadu eu cwblhau.
25 Ac adeiladu'r tŵr oedd iddynt yn drosedd ac yn bechod, a dechreusant ei adeiladu, a thra oeddent yn adeiladu yn erbyn Arglwydd Dduw y nefoedd, fe ddychmygasant yn eu calonnau ryfela yn ei erbyn ac esgyn i'r nefoedd.
26 A rhannodd yr holl bobl hyn a'r holl deuluoedd eu hunain yn dair rhan; dywedodd y cyntaf, Byddwn yn esgyn i'r nefoedd ac yn ymladd yn ei erbyn; dywedodd yr ail, Byddwn yn esgyn i'r nefoedd ac yn gosod ein duwiau ein hunain yno ac yn eu gwasanaethu; a dywedodd y drydedd ran, Byddwn yn esgyn i'r nefoedd ac yn ei daro â bwâu a gwaywffyn; ac roedd Duw yn gwybod eu holl weithredoedd a'u holl feddyliau drwg, ac fe welodd y ddinas a'r tŵr yr oeddent yn ei adeiladu.
27 A phan oeddent yn adeiladu, adeiladasant ddinas fawr iddynt eu hunain a thŵr uchel a chadarn iawn; ac oherwydd ei uchder ni chyrhaeddodd y morter a'r briciau at yr adeiladwyr wrth iddynt ddringo iddi, nes i'r rhai a aeth i fyny gwblhau blwyddyn gyfan, ac wedi hynny, cyrhaeddasant at yr adeiladwyr a rhoi'r morter a'r briciau iddynt; felly y gwnaed bob dydd.
28 Ac wele, y rhain a esgynnodd ac eraill a ddisgynnodd drwy'r dydd cyfan; ac os byddai bricsen yn syrthio o'u dwylo ac yn cael ei thorri, byddent i gyd yn wylo drosto, ac os byddai dyn yn syrthio ac yn marw, ni fyddai'r un ohonynt yn edrych arno.
29 A gwyddai'r Arglwydd eu meddyliau, a phan oeddent yn adeiladu, hwy a daflasant y saethau tua'r nefoedd, a syrthiodd yr holl saethau arnynt yn llawn gwaed, a phan welsant hwy, dywedasant wrth ei gilydd, Yn sicr yr ydym wedi lladd pawb sydd yn y nefoedd.
30 Oherwydd yr Arglwydd y gwnaeth hyn er mwyn iddynt gyfeiliorni, ac er mwyn eu difetha oddi ar wyneb y ddaear.
31 Ac adeiladasant y tŵr a'r ddinas, a gwnaethant y peth hyn bob dydd nes i lawer o ddyddiau a blynyddoedd fynd heibio.
32 A dywedodd Duw wrth y deg a thrigain o angylion oedd yn sefyll yn flaenaf o'i flaen, wrth y rhai oedd yn agos ato, gan ddywedyd, Dewch, gadewch inni ddisgyn a chymysgu eu hieithoedd, fel na fyddo un dyn yn deall iaith ei gymydog, ac felly y gwnaethant iddynt.
33 Ac o'r diwrnod canlynol, anghofiasant bob un iaith ei gymydog, ac ni allent ddeall siarad mewn un iaith, a phan gymerai'r adeiladwr o ddwylo ei gymydog galch neu garreg nad oedd wedi'i gorchymyn, byddai'r adeiladwr yn ei daflu ymaith ac yn ei daflu ar ei gymydog, fel y byddai efe farw.
34 A gwnaethant hynny lawer o ddyddiau, a lladdasant lawer ohonynt yn y modd hwn.
35 A thrawodd yr Arglwydd y tair adran oedd yno, ac fe'u cosbodd yn ôl eu gweithredoedd a'u bwriadau; y rhai a ddywedasant, Esgynnwn i'r nefoedd ac a wasanaethwn ein duwiau, a aethant fel epaod ac eliffantod; a'r rhai a ddywedasant, Tarwn y nefoedd â saethau, lladdodd yr Arglwydd hwy, un dyn trwy law ei gymydog; a'r drydedd adran o'r rhai a ddywedasant, Esgynnwn i'r nefoedd ac a ymladdwn yn ei erbyn, gwasgarodd yr Arglwydd hwynt ledled y ddaear.
36 A'r rhai a adawyd yn eu plith, pan wyddent a deall y drwg oedd yn dod arnynt, gadawsant yr adeilad, a gwasgarwyd hwy hefyd ar wyneb yr holl ddaear.
37 A pheidiasant ag adeiladu'r ddinas a'r tŵr; am hynny galwodd y lle hwnnw'n Babel, oherwydd yno y drysodd yr Arglwydd iaith yr holl ddaear; wele, yr oedd i'r dwyrain o wlad Sinar.
38 Ac o ran y tŵr a adeiladodd meibion dynion, agorodd y ddaear ei safn a llyncodd draean ohono, a disgynnodd tân hefyd o'r nefoedd a llosgodd draean arall, a'r draean arall sydd ar ôl hyd y dydd hwn, ac mae o'r rhan honno oedd yn uchel, a'i gylchedd yw taith dair diwrnod.
39 A bu farw llawer o feibion dynion yn y tŵr hwnnw, pobl heb nifer.

PENNOD 10

1 A bu farw Peleg mab Heber yn y dyddiau hynny, yn y bedwaredd flwyddyn a deugain o oes Abram mab Terah: a holl ddyddiau Peleg oedd ddau gant tri deg naw o flynyddoedd.
2 A phan wasgarodd yr Arglwydd feibion dynion oherwydd eu pechod wrth y tŵr, wele hwy a ymledasant yn lawer o adrannau, a holl feibion dynion a wasgarwyd i bedwar congl y ddaear.
3 A daeth yr holl deuluoedd yn ôl ei iaith, ei wlad, neu ei ddinas.
4 Ac adeiladodd meibion dynion lawer o ddinasoedd yn ôl eu teuluoedd, ym mhob man yr aethant iddo, ac ar draws y ddaear lle y gwasgarodd yr Arglwydd hwynt.
5 Ac adeiladodd rhai ohonynt ddinasoedd mewn lleoedd y cawsant eu difodi ohonynt wedi hynny, a galwasant y dinasoedd hyn ar ôl eu henwau eu hunain, neu enwau eu plant, neu ar ôl eu digwyddiadau penodol.
6 A meibion Jaffeth mab Noa a aethant ac a adeiladasant ddinasoedd iddynt eu hunain yn y lleoedd lle gwasgarwyd hwynt, a galwasant eu holl ddinasoedd ar ôl eu henwau; a rhannwyd meibion Jaffeth ar wyneb y ddaear yn lawer o ddosbarthiadau ac ieithoedd.

7 Dyma feibion Jaffeth yn ôl eu teuluoedd: Gomer, Magog, Medai, Javan, Tubal, Mesech a Tiras; dyma feibion Jaffeth yn ôl eu cenedlaethau.
8 A meibion Gomer, yn ôl eu dinasoedd, oedd y Francum, y rhai sy'n trigo yng ngwlad Franza, wrth afon Franza, wrth afon Senah.
9 A meibion Reffath yw'r Bartoniaid, sy'n byw yng ngwlad Bartonia wrth afon Ledah, yr hon sy'n tywallt ei dyfroedd i'r môr mawr Gihon, sef Oceanus.
10 A meibion Tugarma yw deg teulu, a dyma eu henwau: Buzar, Parzunac, Balgar, Elicanum, Ragbib, Tarki, Bid, Sebuc, Ongal a Tilmaz; ymledodd y rhain i gyd a gorffwys yn y gogledd ac adeiladu dinasoedd iddynt eu hunain.
11 A galwasant eu dinasoedd ar ôl eu henwau eu hunain, sef y rhai sy'n aros wrth afonydd Hithla ac Italac hyd y dydd hwn.
12 Ond teuluoedd Angoli, Balgar a Parzunac, y maent yn byw wrth yr afon fawr Dubnee; ac mae enwau eu dinasoedd hefyd yn ôl eu henwau eu hunain.
13 A phlant Javan yw'r Javaniaid sy'n byw yng ngwlad Macdonia, a phlant Medaiare yw'r Orelum sy'n byw yng ngwlad Curson, a phlant Tubal yw'r rhai sy'n byw yng ngwlad Tuskanah wrth afon Pashiah.
14 A meibion Mesech yw'r Sibashni, a meibion Tiras yw Rushas, Cushni, ac Ongolis; aeth y rhain i gyd ac adeiladodd ddinasoedd iddynt eu hunain; dyna'r dinasoedd sydd wedi'u lleoli wrth y môr Jabus wrth afon Cura, sy'n llifo i afon Tragan.
15 A meibion Eliseus yw'r Almanim, a hwythau hefyd aethant ac adeiladasant ddinasoedd iddynt eu hunain; dyna'r dinasoedd sydd wedi'u lleoli rhwng mynyddoedd Job a Shibathmo; ac o'r rhain yr oedd pobl Lumbardi sy'n byw gyferbyn â mynyddoedd Job a Shibathmo, a gorchfygasant dir yr Eidal ac aros yno hyd y dydd hwn.
16 A meibion Chittim yw'r Romim sy'n byw yng nghwm Canopia wrth afon Tibreu.
17 A meibion Dudonim yw'r rhai sy'n byw yn ninasoedd môr Gihon, yng ngwlad Bordna.
18 Dyma deuluoedd meibion Jaffeth yn ôl eu dinasoedd a'u hieithoedd, pan wasgarwyd hwynt ar ôl y tŵr, a galwasant eu dinasoedd ar ôl eu henwau a'u digwyddiadau; a dyma enwau eu holl ddinasoedd yn ôl eu teuluoedd, y rhai a adeiladasant yn y dyddiau hynny ar ôl y tŵr.
19 A meibion Ham oedd Cus, Mitzraim, Phut a Chanaan yn ôl eu cenedlaethau a'u dinasoedd.
20 Aeth y rhain i gyd ac adeiladu dinasoedd iddynt eu hunain fel y cawsant leoedd addas iddynt, a galwasant eu dinasoedd ar ôl enwau eu tadau Cush, Mitzraim, Phut a Canaan.
21 A meibion Mitsraim yw'r Ludiaid, yr Anamiaid, y Lehabiaid, y Nafftuchiaid, y Pathrusiaid, y Casluchiaid a'r Caphturiaid, saith teulu.
22 Y mae'r rhain i gyd yn byw wrth afon Sihor, sef nant yr Aifft, ac fe adeiladasant ddinasoedd iddynt eu hunain a'u galw ar ôl eu henwau eu hunain.
23 A phriodasant blant Pathros a Chasloch â'i gilydd, ac o'r rhain y daeth y Pelisthim, yr Asathim, a'r Gerarim, y Githim a'r Ecronim, ym mhob un o'r pum teulu; adeiladodd y rhain hefyd ddinasoedd iddynt eu hunain, a galwasant eu dinasoedd ar ôl enwau eu tadau hyd y dydd hwn.
24 A meibion Canaan hefyd a adeiladasant ddinasoedd iddynt eu hunain, a galwasant eu dinasoedd ar ôl eu henwau, un ar ddeg o ddinasoedd ac eraill heb nifer.
25 A phedwar dyn o deulu Ham a aeth i wlad y gwastadedd; dyma enwau'r pedwar dyn, Sodom, Gomorra, Adma a Seboim.
26 A'r dynion hyn a adeiladasant iddynt eu hunain bedair dinas yng ngwlad y gwastadedd, a galwasant enwau eu dinasoedd ar ôl eu henwau eu hunain.
27 A hwy a'u plant a phawb oedd yn perthyn iddynt a drigasant yn y dinasoedd hynny, a buont ffrwythlon ac a amlhasant yn fawr ac a drigasant yn heddychlon.
28 A Seir mab Hur, mab Hefi, mab Canaan, a aeth, ac a gafodd ddyffryn gyferbyn â Mynydd Paran, ac a adeiladodd ddinas yno, ac a drigodd yno, efe a'i saith mab a'i deulu: ac a alwodd y ddinas a adeiladodd efe yn Seir, yn ôl ei enw; dyna wlad Seir hyd y dydd hwn.
29 Dyma deuluoedd meibion Ham, yn ôl eu hieithoedd a'u dinasoedd, pan wasgarwyd hwynt i'w gwledydd ar ôl y tŵr.
30 A rhai o feibion Sem mab Noa, tad holl feibion Heber, a aethant hefyd, ac a adeiladasant ddinasoedd iddynt eu hunain yn y lleoedd lle gwasgarwyd hwy, a galwasant eu dinasoedd ar eu henwau.
31 A meibion Sem oedd Elam, Ashur, Arffacsad, Lud ac Aram; ac adeiladasant ddinasoedd iddynt eu hunain, a galwasant enwau eu holl ddinasoedd ar ôl eu henwau.
32 Ac aeth Ashur mab Sem a'i blant a'i deulu allan ar y pryd hwnnw, tyrfa fawr iawn ohonynt, ac aethant i wlad bell a gawsant, a chyfarfuant â dyffryn helaeth iawn yn y wlad yr aethant iddi, ac adeiladasant bedair dinas iddynt eu hunain, a'u galwasant ar ôl eu henwau a'u digwyddiadau eu hunain.
33 A dyma enwau'r dinasoedd a adeiladodd meibion Asur, Ninefa, Resen, Calach a Rehobother; ac y mae meibion Asur yn byw yno hyd y dydd hwn.
34 A meibion Aram hefyd a aethant, ac a adeiladasant ddinas iddynt eu hunain, ac a alwasant enw'r ddinas Us ar ôl eu brawd hynaf, ac a drigasant ynddi; dyna wlad Us hyd y dydd hwn.
35 Ac yn yr ail flwyddyn ar ôl y tŵr, aeth gŵr o dŷ Ashur, a'i enw Bela, o wlad Ninefa i aros gyda'i deulu lle bynnag y gallai gael lle; a daethant hyd gyferbyn â dinasoedd y gwastadedd gyferbyn â Sodom, a thrigasant yno.
36 A chododd y gŵr, ac adeiladodd yno ddinas fechan, ac a alwodd ei henw hi Bela, ar ôl ei enw; dyna wlad Soar hyd y dydd hwn.
37 A dyma deuluoedd meibion Sem yn ôl eu hiaith a'u dinasoedd, wedi iddynt gael eu gwasgaru ar y ddaear ar ôl y tŵr.
38 Ac adeiladodd pob teyrnas, dinas, a theulu o deuluoedd meibion Noa lawer o ddinasoedd iddynt eu hunain ar ôl hyn.
39 A sefydlasant lywodraethau yn eu holl ddinasoedd, er mwyn cael eu rheoli gan eu gorchmynion; felly y gwnaeth holl deuluoedd meibion Noa am byth.

PENNOD 11

1 Ac yr oedd Nimrod mab Cus yn dal yng ngwlad Sinar, ac efe a deyrnasodd arni ac a drigodd yno, ac a adeiladodd ddinasoedd yng ngwlad Sinar.

2 A dyma enwau'r pedair dinas a adeiladodd efe, ac efe a alwodd eu henwau ar ôl y digwyddiadau a ddigwyddodd iddynt wrth adeiladu'r tŵr.
3 Ac efe a alwodd y cyntaf yn Babel, gan ddywedyd, Oherwydd yno y drysodd yr Arglwydd iaith yr holl ddaear; ac enw'r ail efe a alwodd yn Erech, oherwydd oddi yno y gwasgarodd Duw hwynt.
4 A'r trydydd a alwodd yn Eched, gan ddywedyd fod brwydr fawr wedi bod yn y lle hwnnw; a'r pedwerydd a alwodd yn Calna, oherwydd bod ei dywysogion a'i gedyrn wedi'u difa yno, a'u bod wedi digio'r Arglwydd, wedi gwrthryfela ac wedi troseddu yn ei erbyn.
5 A phan adeiladodd Nimrod y dinasoedd hyn yng ngwlad Sinar, gosododd ynddynt weddill ei bobl, ei dywysogion a'i ddynion cedyrn a adawyd yn ei deyrnas.
6 A thrigodd Nimrod ym Mabel, ac yno adnewyddodd ei deyrnasiad dros weddill ei ddeiliaid, a theyrnasodd yn ddiogel, a galwodd deiliaid a thywysogion Nimrod ei enw Amraphel, gan ddweud wrth y tŵr fod ei dywysogion a'i ddynion wedi syrthio trwy ei fodd ef.
7 Ac er gwaethaf hyn, ni ddychwelodd Nimrod at yr Arglwydd, ac efe a barhaodd mewn drygioni ac a ddysgodd ddrygioni i feibion dynion; ac yr oedd Mardon, ei fab, yn waeth na'i dad, ac a barhaodd i ychwanegu at ffieidd-dra ei dad.
8 Ac efe a barodd i feibion dynion bechu; am hynny y dywedir, O'r drygionus y daw drygioni allan.
9 Yn yr amser hwnnw yr oedd rhyfel rhwng teuluoedd meibion Ham, gan eu bod yn byw yn y dinasoedd a adeiladasant.
10 A Chedorlaomer brenin Elam a aeth ymaith oddi wrth deuluoedd meibion Ham, ac a ymladdodd â hwynt a'u darostyngodd hwynt, ac a aeth i bum dinas y gwastadedd ac a ymladdodd yn eu herbyn a'u darostyngodd hwynt, ac yr oeddent dan ei reolaeth ef.
11 A gwasanaethasant ef ddeuddeng mlynedd, a rhoddasant dreth flynyddol iddo.
12 Yn yr amser hwnnw y bu farw Nachor mab Serug, yn y bedwaredd flwyddyn a deugain o oes Abram mab Terah.
13 Ac yn y ddegfed flwyddyn a deugain o oes Abram mab Terah, y daeth Abram allan o dŷ Noa, ac a aeth i dŷ ei dad.
14 Ac Abram a adnabu'r Arglwydd, ac a aeth yn ei ffyrdd a'i gyfarwyddiadau ef, ac yr oedd yr Arglwydd ei Dduw gydag ef.
15 Ac yr oedd Terah ei dad yn y dyddiau hynny, yn dal yn gapten ar llu'r brenin Nimrod, ac yr oedd yn dal i ddilyn duwiau dieithr.
16 A daeth Abram i dŷ ei dad, a gwelodd ddeuddeg duw yn sefyll yno yn eu temlau: a phan welodd y delwau hyn yn nhŷ ei dad, enynnodd dicter Abram.
17 A dywedodd Abram, Fel mai byw yr Arglwydd, ni fydd y delwau hyn yn aros yn nhŷ fy nhad; felly y gwna'r Arglwydd a'm creodd i mi, os na thorraf hwynt i gyd ymhen tridiau.
18 Ac aeth Abram oddi wrthynt, a'i ddicter a losgodd ynddo. Ac Abram a frysiodd, ac a aeth o'r ystafell i gyntedd allanol ei dad, ac a gafodd ei dad yn eistedd yn y cyntedd, a'i holl weision gydag ef: a daeth Abram, ac a eisteddodd o'i flaen ef.
19 A gofynnodd Abram i'w dad, gan ddywedyd, Dad, dywed wrthyf ble mae Duw a greodd nef a daear, a holl feibion dynion ar y ddaear, ac a'th greodd di a minnau. Ac atebodd Terah ei fab Abram a dweud, Wele, y rhai a'n creodd ni i gyd gyda ni yn y tŷ.
20 A dywedodd Abram wrth ei dad, Fy arglwydd, dangos hwy i mi, atolwg; a daeth Terah ag Abram i ystafell y cyntedd mewnol, a gwelodd Abram, ac wele yr holl ystafell yn llawn duwiau o bren a charreg, deuddeg delw mawr, ac eraill llai na hwy heb nifer.
21 A dywedodd Terah wrth ei fab, Wele, dyma'r rhai a wnaeth bopeth a weli di ar y ddaear, ac a'm creodd i a thi, a'r holl ddynolryw.
22 A phlygodd Terah i'w dduwiau, ac yna aeth i ffwrdd oddi wrthynt, ac aeth Abram ei fab gydag ef.
23 A phan aeth Abram oddi wrthynt, efe a aeth at ei fam, ac a eisteddodd o'i blaen, ac a ddywedodd wrth ei fam, Wele, fy nhad a ddangosodd i mi y rhai a wnaeth nef a daear, a holl feibion dynion.
24 Yn awr, gan hynny, brysiwch a chymerwch fyn o'r praidd, a gwnewch ohono fwyd blasus, fel y gallaf ei ddwyn i dduwiau fy nhad yn offrwm iddynt ei fwyta; efallai y byddaf trwy hynny'n dderbyniol ganddynt.
25 A gwnaeth ei fam felly; hi a gyrchodd fyn gafr, ac a wnaeth ohono fwyd blasus, ac a'i dug at Abram: a chymerodd Abram y bwyd blasus gan ei fam, ac a'i dug gerbron duwiau ei dad, ac a nesaodd atynt, fel y bwytaent: ac ni wyddai Terah ei dad am hyn.
26 A gwelodd Abram y dydd, pan oedd yn eistedd yn eu plith, nad oedd ganddynt lais, na chlyw, na symudiad, ac nad oedd yr un ohonynt yn gallu estyn ei law i fwyta.
27 Ac Abram a'u gwatwarodd, ac a ddywedodd, Yn sicr nid yw'r bwyd blasus a baratoais wedi eu plesio hwy, neu efallai ei fod yn rhy fach iddynt, ac am hynny ni fyddent yn bwyta; am hynny yfory byddaf yn paratoi bwyd blasus ffres, gwell a mwy niferus na hwn, er mwyn i mi weld y canlyniad.
28 A thrannoeth y cyfarwyddodd Abram ei fam ynglŷn â'r bwyd blasus, a chododd ei fam a chymryd tri myn bach teg o'r praidd, a gwnaeth ohonynt fwyd blasus rhagorol, fel yr oedd ei mab yn ei hoffi, a'i roi i'w mab Abram; ac ni wyddai Terah ei dad amdano.
29 A chymerodd Abram y bwyd blasus gan ei fam, a'i ddwyn gerbron duwiau ei dad i'r ystafell; ac efe a nesaodd atynt i fwyta, ac a'i gosododd o'u blaenau, ac Abram a eisteddodd o'u blaenau ar hyd y dydd, gan feddwl efallai y byddent yn bwyta.
30 Ac Abram a'u gwelodd hwynt, ac wele, nid oedd ganddynt na llais na chlyw, ac nid estynnodd yr un ohonynt ei law at y bwyd i'w fwyta.
31 Ac yn hwyr y dydd hwnnw yn y tŷ hwnnw y gwisgwyd Abram ag ysbryd Duw.
32 Ac efe a lefodd allan, ac a ddywedodd, Gwae fy nhad a'r genhedlaeth ddrygionus hon, y mae eu calonnau i gyd yn dueddol at wagedd, sy'n gwasanaethu'r eilunod pren a charreg hyn, na allant fwyta, arogli, clywed na llefaru, y mae ganddynt enau heb lefaru, llygaid heb olwg, clustiau heb glywed, dwylo heb deimlo, a choesau heb symud; fel hwy y mae'r rhai a'u gwnaeth, ac sy'n ymddiried ynddynt.
33 A phan welodd Abram yr holl bethau hyn, enynnodd ei ddicter yn erbyn ei dad; ac efe a frysiodd, ac a gymerodd fwyell yn ei law, ac a ddaeth i ystafell y duwiau, ac a ddrylliodd holl dduwiau ei dad.

34 A phan orffennodd efe dorri'r delwau, rhoddodd y fwyell yn llaw'r duw mawr oedd yno o'u blaenau, ac aeth allan; a daeth Terah ei dad adref, oherwydd yr oedd wedi clywed wrth y drws sŵn taro'r fwyell; felly daeth Terah i'r tŷ i wybod beth oedd hyn yn ei olygu.
35 A phan glywodd Terah sŵn y fwyell yn ystafell y delwau, rhedodd i'r ystafell at y delwau, a chyfarfu ag Abram wrth iddo fynd allan.
36 A daeth Terah i mewn i'r ystafell a chanfod yr holl eilunod wedi cwympo i lawr ac wedi'u torri, a'r fwyell yn llaw'r mwyaf, yr hon heb ei thorri, a'r bwyd blasus a wnaethai Abram ei fab yn dal o'u blaenau.
37 A phan welodd Terah hyn, enynnodd ei ddicter yn fawr, a brysiodd ac aeth o'r ystafell at Abram.
38 Ac efe a gafodd Abram ei fab yn dal yn eistedd yn y tŷ; ac a ddywedodd wrtho, Beth yw'r gwaith hwn a wnaethost i'm duwiau?
39 Ac Abram a atebodd Terah ei dad, ac a ddywedodd, Nid felly fy arglwydd, canys dygais fwyd blasus o'u blaenau, a phan nesais atynt â'r bwyd i'w fwyta, hwy a estynasant i gyd eu dwylo i fwyta ar unwaith cyn i'r un mawr estyn ei law i fwyta.
40 A gwelodd yr un mawr y gweithredoedd a wnaethant o'i flaen ef, a llosgodd ei ddicter yn eu herbyn yn fawr, ac aeth a chymerodd y fwyell oedd yn y tŷ, a daeth atynt a'u torri hwy i gyd, ac wele, y fwyell eto yn ei law, fel y gweli di.
41 A llidiodd digofaint Terah yn erbyn ei fab Abram, pan ddywedodd hyn; a dywedodd Terah wrth ei fab Abram yn ei ddicter, Beth yw'r stori hon a ddywedaist? Yr wyt yn dweud celwydd wrthyf.
42 A oes yn y duwiau hyn ysbryd, enaid neu nerth i wneud yr holl bethau a ddywedaist wrthyf? Onid pren a charreg ydynt, ac oni wnes i fy hun eu gwneud, ac a allwch chi ddweud celwyddau o'r fath, gan ddweud mai'r duw mawr oedd gyda hwy a'u taro? Ti yw'r hwn a roddodd y fwyell yn ei ddwylo, ac yna a ddywedaist iddo eu taro hwy i gyd.
43 Ac Abram atebodd ei dad, ac a ddywedodd wrtho, A sut y gelli di wasanaethu'r eilunod hyn, nad oes ynddynt allu i wneud dim? A all yr eilunod yr wyt yn ymddiried ynddynt dy achub? A allant hwy wrando ar dy weddïau pan alwi arnynt? A allant hwy dy achub o ddwylo dy elynion, neu a ymladdant dy frwydrau drosot yn erbyn dy elynion, fel y byddit yn gwasanaethu pren a charreg, na allant siarad na chlywed?
44 Ac yn awr, yn sicr nid yw'n dda i ti nac i feibion dynion sy'n gysylltiedig â thi, wneud y pethau hyn; a wyt ti mor ffôl, mor ffôl neu mor brin o ddealltwriaeth fel y byddi'n gwasanaethu pren a charreg, ac yn gwneud fel hyn?
45 Ac anghofio'r Arglwydd Dduw a wnaeth nef a daear, ac a'ch creodd yn y ddaear, a thrwy hynny ddwyn drwg mawr ar eich eneidiau yn y mater hwn trwy wasanaethu carreg a phren?
46 Onid pechodd ein tadau yn y dyddiau gynt yn y mater hwn, a daeth Arglwydd Dduw y bydysawd â dyfroedd y dilyw arnynt a dinistrio'r holl ddaear?
47 A sut allwch chi barhau i wneud hyn a gwasanaethu duwiau o bren a charreg, na allant glywed, na siarad, na'ch achub rhag gormes, a thrwy hynny ddwyn digofaint Duw'r bydysawd i lawr arnoch chi?
48 Yn awr gan hynny, fy nhad, ymatal rhag hyn, a phaid â dod â drwg ar dy enaid di, ac ar eneidiau dy deulu.
49 Brysiodd Abram, a neidiodd oddi wrth ei dad, a chymryd y fwyell oddi ar eilun fwyaf ei dad, a thorrodd Abram hi â hi, a rhedeg i ffwrdd.
50 A phan welodd Terah yr holl bethau a wnaeth Abram, brysiodd i fynd o'i dŷ, ac aeth at y brenin, a daeth gerbron Nimrod a sefyll o'i flaen, ac ymgrymodd i'r brenin; a dywedodd y brenin, Beth sydd ei angen arnat ti?
51 Ac efe a ddywedodd, Yr wyf yn erfyn arnat, fy arglwydd, i wrando arnaf—Yn awr, hanner can mlynedd yn ôl, ganwyd i mi blentyn, ac fel hyn y gwnaeth i'm duwiau ac fel hyn y llefarodd; ac yn awr gan hynny, fy arglwydd a'm brenin, anfonwch amdano i ddod ger dy fron di, a'i farnu yn ôl y gyfraith, fel y'n gwaredir rhag ei ddrwg ef.
52 A'r brenin a anfonodd dri o'i weision, ac a aethant ac a ddygasant Abram gerbron y brenin. Ac yr oedd Nimrod a'i holl dywysogion a'i weision y diwrnod hwnnw yn eistedd ger ei fron ef, ac eisteddodd Terah hefyd ger eu bron hwynt.
53 A dywedodd y brenin wrth Abram, Beth yw hyn a wnaethost i'th dad ac i'w dduwiau? Ac atebodd Abram y brenin yn y geiriau a lefarodd wrth ei dad, ac efe a ddywedodd, Gwnaeth y duw mawr oedd gyda hwynt yn y tŷ iddynt yr hyn a glywaist.
54 A dywedodd y brenin wrth Abram, A oedd ganddynt hwy'r pŵer i lefaru a bwyta a gwneud fel y dywedaist? Ac atebodd Abram y brenin, gan ddweud, Ac os nad oes pŵer ynddynt, pam yr wyt ti'n eu gwasanaethu ac yn peri i feibion dynion gyfeiliorni trwy dy ffolineb?
55 A wyt ti'n dychmygu y gallant dy achub di neu wneud unrhyw beth bach neu fawr, fel y byddit ti'n eu gwasanaethu? A pham na fyddi'n teimlo Duw'r holl fydysawd, a'th greodd di ac sydd â'r gallu i ladd a chadw'n fyw?
56 0 frenin ffôl, syml, ac anwybodus, gwae ti am byth.
57 Roeddwn i'n meddwl y byddet ti'n dysgu'r ffordd gywir i'th weision, ond wnest ti ddim hyn, ond llenwaist yr holl ddaear â'th bechodau a phechodau dy bobl sy'n dilyn dy ffyrdd.
58 Oni wyddost ti, neu oni chlywaist ti, fod ein hynafiaid wedi pechu ynddo yn y dyddiau gynt, a bod y Duw tragwyddol wedi dwyn dyfroedd y dilyw arnynt a'u dinistrio nhw i gyd, a hefyd wedi dinistrio'r holl ddaear o'u hachos nhw? Ac a wnei di a'th bobl godi yn awr a gwneud fel y gwaith hwn, er mwyn lleihau digofaint Arglwydd Dduw y bydysawd, ac i ddwyn drwg arnat ti a'r holl ddaear?
59 Yn awr gan hynny, bwrw ymaith y weithred ddrwg hon yr wyt yn ei gwneud, a gwasanaetha Dduw y bydysawd, fel y mae dy enaid yn ei ddwylo ef, ac yna bydd yn dda i ti.
60 Ac os na fydd dy galon ddrygionus yn gwrando ar fy ngeiriau i beri i ti adael dy ffyrdd drwg, a gwasanaethu'r Duw tragwyddol, yna byddi farw mewn cywilydd yn y dyddiau diwethaf, ti, dy bobl a phawb sy'n gysylltiedig â thi, wrth glywed dy eiriau neu gerdded yn dy ffyrdd drwg.
61 A phan beidiodd Abram â llefaru gerbron y brenin a'r tywysogion, cododd Abram ei lygaid i'r nefoedd, ac a ddywedodd, Y mae'r Arglwydd yn gweld yr holl rai drygionus, ac efe a'u barna hwynt.

PENNOD 12

1 A phan glywodd y brenin eiriau Abram, gorchmynnodd ei roi yn y carchar; a bu Abram yn y carchar am ddeg diwrnod.
2 Ac ar ddiwedd y dyddiau hynny gorchmynnodd y brenin i'r holl frenhinoedd, tywysogion a llywodraethwyr y gwahanol daleithiau a'r doethion ddod ger ei fron, ac eisteddasant ger ei fron, ac Abram oedd yn dal yn nhŷ'r carchar.
3 A dywedodd y brenin wrth y tywysogion a'r doethion, A glywsoch chwi beth a wnaeth Abram mab Terah i'w dad? Fel hyn y gwnaeth iddo, a gorchmynnais ei ddwyn ger fy mron, ac fel hyn y llefarodd; ni thwyllodd ei galon ef, ac ni chyffroodd yn fy mhresenoldeb, ac wele yn awr y mae wedi ei garcharu yn y carchar.
4 Ac felly penderfynwch pa farn sy'n ddyledus i'r dyn hwn a ddifethodd y brenin; yr hwn a lefarodd ac a wnaeth yr holl bethau a glywsoch.
5 A hwy oll a atebasant y brenin gan ddywedyd, Y dyn a ddifetha'r brenin a grogir ar bren; ond gan iddo wneuthur yr holl bethau a ddywedodd, a dirmygu ein duwiau, rhaid ei losgi i farwolaeth, oherwydd dyma'r gyfraith yn y mater hwn.
6 Os yw'n dda gan y brenin wneud hyn, gorchmynnwch i'w weision gynnau tân nos a dydd yn dy ffwrnais frics, ac yna byddwn yn bwrw'r dyn hwn iddi. A gwnaeth y brenin hynny, a gorchmynnodd i'w weision baratoi tân am dri diwrnod a thair noson yn ffwrnais y brenin, sydd yng Nghasdim; a gorchmynnodd y brenin iddynt gymryd Abram o'r carchar a'i ddwyn allan i'w losgi.
7 A holl weision y brenin, y tywysogion, yr arglwyddi, y llywodraethwyr, a'r barnwyr, a holl drigolion y wlad, tua naw cant mil o ddynion, a safasant gyferbyn â'r ffwrnais i weld Abram.
8 A'r holl wragedd a'r plant bach a ymgasglodd ar y toeau a'r tyrau i weld beth oedd yn ei wneud gydag Abram, a safasant oll gyda'i gilydd o bell; ac nid oedd dyn ar ôl nad oedd wedi dod y diwrnod hwnnw i weld yr olygfa.
9 A phan ddaeth Abram, gwelodd swynwyr y brenin a'r doethion Abram, a gwaeddasant ar y brenin, gan ddywedyd, Ein harglwydd meistr, yn sicr dyma'r dyn yr ydym yn gwybod ei fod y plentyn y llyncodd y seren fawr y pedair seren ar ei enedigaeth, y rhai a fynegasom i'r brenin hanner can mlynedd yn ôl.
10 Ac wele yn awr, y mae ei dad hefyd wedi torri dy orchmynion, ac wedi dy watwar trwy ddwyn plentyn arall i ti, yr hwn a laddaist ti.
11 A phan glywodd y brenin eu geiriau, aeth yn ddigythraul iawn, a gorchmynnodd ddod â Terah ger ei fron.
12 A dywedodd y brenin, A glywaist ti beth a ddywedodd y swynwyr? Yn awr dywed wrthyf yn wir, sut y gwnaethost ti; ac os dywedi di'r gwir, fe'th ryddheir.
13 A phan welodd fod dicter y brenin wedi ennyn cymaint, dywedodd Terah wrth y brenin, Fy arglwydd a brenin, clywaist y gwir, ac mae'r hyn a ddywedodd y doethion yn gywir. A dywedodd y brenin, Sut y gallech wneud y peth hwn, gan dorri fy ngorchmynion a rhoi i mi blentyn nad wyt ti wedi'i genhedlu, a chymryd gwerth amdano?
14 A Terah a atebodd y brenin, Oherwydd bod fy nheimladau tyner wedi eu cyffroi dros fy mab, y pryd hwnnw, a chymerais fab o'm llawforwyn, a'i ddwyn at y brenin.
15 A dywedodd y brenin, Pwy a'th gynghorodd i wneud hyn? Dywed wrthyf, paid â chuddio dim oddi wrthyf, ac yna ni fyddi farw.
16 A Terah a ddychrynwyd yn fawr o flaen y brenin, ac a ddywedodd wrth y brenin, Haran fy mab hynaf a'm cynghorodd i wneud hyn; ac yr oedd Haran yn y dyddiau hynny y ganed Abram, yn ddwy flwydd ar hugain oed.
17 Ond ni chynghorodd Haran ei dad i ddim, oherwydd dywedodd Terah hyn wrth y brenin er mwyn achub ei enaid oddi wrth y brenin, oherwydd yr oedd yn ofni'n fawr; a dywedodd y brenin wrth Terah, Haran dy fab, yr hwn a'th gynghorodd i wneud hyn, a fydd farw trwy dân gydag Abram; oherwydd y mae dedfryd marwolaeth arno am wrthryfela yn erbyn ewyllys y brenin wrth wneuthur y peth hyn.
18 A Haran yr adeg honno roedd yn teimlo awydd i ddilyn ffyrdd Abram, ond fe'i cadwodd yn ei le ei hun.
19 A dywedodd Haran yn ei galon, Wele yn awr y brenin a ddaliodd Abram o achos y pethau hyn a wnaeth Abram; a bydd, os bydd Abram yn gorchfygu'r brenin, y byddaf fi'n ei ddilyn ef; ond os bydd y brenin yn gorchfygu, y byddaf fi'n mynd ar ôl y brenin.
20 A phan ddywedodd Terah hyn wrth y brenin am ei fab Haran, gorchmynnodd y brenin gymryd Haran gydag Abram.
21 A daethant â'r ddau, Abram a Haran ei frawd, i'w bwrw i'r tân; ac yr oedd holl drigolion y wlad, a gweision a thywysogion y brenin, a'r holl wragedd a'r plant bach, yn sefyll drostynt y diwrnod hwnnw.
22 A chymerodd gweision y brenin Abram a'i frawd, a diosgasant eu holl ddillad oddi wrthynt, ac eithrio'r dillad isaf oedd arnynt.
23 A rhwymasant eu dwylo a'u traed â llinynnau lliain, a chododd gweision y brenin hwy a'u bwrw ill dau i'r ffwrnais.
24 A charodd yr Arglwydd Abram, ac fe dosturiodd wrtho; a daeth yr Arglwydd i lawr, ac a achubodd Abram o'r tân, ac ni losgwyd ef.
25 Ond llosgwyd yr holl raffau y rhwymasant ef â hwy, tra arhosodd Abram ac aeth o gwmpas yn y tân.
26 A bu farw Haran pan fwriasant ef i'r tân, a llosgwyd ef yn lludw, oherwydd nid oedd ei galon yn berffaith gyda'r Arglwydd; a lledodd fflam y tân dros y dynion hynny a'i bwriasant ef i'r tân, a llosgwyd hwy, a bu farw deuddeg o ddynion ohonynt.
27 A cherddodd Abram yng nghanol y tân dridiau a thair nos, a gwelsom ef yn cerdded yn y tân i gyd, a daethant a dweud wrth y brenin, "Wele, gwelsom Abram yn cerdded yng nghanol y tân, a hyd yn oed y dillad isaf oedd arno heb eu llosgi, ond y llinyn yr oedd wedi ei rwymo ag ef wedi ei losgi."
28 A phan glywodd y brenin eu geiriau, llewygodd ei galon ac ni chredai hwynt; felly anfonodd dywysogion ffyddlon eraill i weld y peth hwn, ac aethant hwy a'i weld a'i adrodd i'r brenin; a chododd y brenin i fynd i'w weld, a gwelodd Abram yn cerdded yn ôl ac ymlaen yng nghanol y tân, a gwelodd gorff Haran wedi'i losgi, a synnodd y brenin yn fawr.

29 A gorchmynnodd y brenin dynnu Abram allan o'r tân; a daeth ei weision yn agos i'w dynnu allan, ond ni allent, oherwydd yr oedd y tân o'u cwmpas, a'r fflam yn codi tuag atynt o'r ffwrnais.
30 A ffodd gweision y brenin oddi yno, a'r brenin a'u ceryddodd hwynt, gan ddywedyd, Brysiwch, a dygwch Abram allan o'r tân, rhag i chwi farw.
31 A daeth gweision y brenin unwaith eto i ddod ag Abram allan, a daeth y fflamau arnynt a llosgi eu hwynebau fel bod wyth ohonynt wedi marw.
32 A phan welodd y brenin na allai ei weision nesáu at y tân rhag iddynt gael eu llosgi, galwodd y brenin ar Abram, O was y Duw sydd yn y nefoedd, dos allan o ganol y tân a thyrd yma ger fy mron i: a gwrandawodd Abram ar lais y brenin, ac efe a aeth allan o ganol y tân, ac a ddaeth, ac a safodd gerbron y brenin.
33 A phan ddaeth Abram allan, gwelodd y brenin a'i holl weision Abram yn dod o flaen y brenin, yn ei ddillad isaf amdano; ni llosgwyd hwy, ond llosgwyd y llinyn yr oedd wedi ei rwymo ag ef.
34 A dywedodd y brenin wrth Abram, Paham na llosgwyd ti yn y tân?
35 A dywedodd Abram wrth y brenin, Duw nef a daear, yr hwn yr wyf yn ymddiried ynddo, ac sydd â'r holl allu yn ei law, efe a'm gwaredodd o'r tân y bwriaist fi iddo.
36 A llosgwyd Haran brawd Abram yn lludw, a chwiliasant am ei gorff, a'i gael wedi'i ddifa.
37 Ac yr oedd Haran yn wyth deg dau oed pan fu farw yn nhân Casdim. A'r brenin, y tywysogion, a thrigolion y wlad, wrth weld bod Abram wedi ei achub o'r tân, a ddaethant ac a ymgrymasant i Abram.
38 A dywedodd Abram wrthynt, Nac ymgrymwch i mi, ond ymgrymwch i Dduw'r byd a'ch gwnaeth, a'i wasanaethu ef, ac ewch yn ei ffyrdd ef, oherwydd efe a'm gwaredodd i o'r tân hwn, ac efe a greodd eneidiau ac ysbrydion pob dyn, ac a luniodd ddyn yng nghroth ei fam, ac a'i dug ef allan i'r byd, ac efe a wareda'r rhai sy'n ymddiried ynddo o bob poen.
39 A'r peth hwn oedd rhyfeddol iawn yng ngolwg y brenin a'r tywysogion, sef bod Abram wedi cael ei achub rhag y tân a bod Haran wedi cael ei llosgi; a rhoddodd y brenin lawer o anrhegion i Abram, a rhoddodd iddo ddau bennaeth ei dŷ brenin; enw un oedd Oni ac enw'r llall oedd Elieser.
40 A rhoddodd yr holl frenhinoedd, tywysogion a gweision lawer o roddion i Abram o arian ac aur a pherlau, a'i anfonodd y brenin a'i dywysogion ef ymaith, ac aeth mewn heddwch.
41 Ac aeth Abram allan oddi wrth y brenin mewn heddwch, a llawer o weision y brenin a'i dilynodd ef, ac ymunodd tua thri chant o ddynion ag ef.
42 A dychwelodd Abram y diwrnod hwnnw, ac aeth i dŷ ei dad, efe a'r gwŷr a'i dilynasant; ac Abram a wasanaethodd yr Arglwydd ei Dduw holl ddyddiau ei einioes, ac a rodiodd yn ei ffyrdd ef, ac a ddilynodd ei gyfraith ef.
43 Ac o'r dydd hwnnw ymlaen tueddodd Abram galonnau meibion dynion i wasanaethu'r Arglwydd.
44 Ac yn yr amser hwnnw y cymerodd Nachor ac Abram iddynt eu hunain wragedd, merched eu brawd Haran; gwraig Nachor oedd Milca, a Sarai oedd enw gwraig Abram. Ac yr oedd Sarai, gwraig Abram, yn ddi-blant; nid oedd ganddi epil yn y dyddiau hynny.
45 Ac ar ddiwedd dwy flynedd o'r tân yr oedd Abram wedi mynd allan o'r tân, sef yn yr ail flwyddyn a deugain o'i fywyd, wele'r brenin Nimrod yn eistedd ym Mabel ar yr orsedd, a syrthiodd y brenin i gysgu, a breuddwydiodd ei fod yn sefyll gyda'i filwyr a'i luoedd mewn dyffryn gyferbyn â ffwrnais y brenin.
46 Ac efe a gododd ei lygaid, ac a welodd ddyn ar lun Abram yn dod allan o'r ffwrnais, ac a ddaeth ac a safodd gerbron y brenin â'i gleddyf tynedig, ac yna a neidiodd at y brenin â'i gleddyf, pan ffodd y brenin rhag y dyn, oherwydd yr oedd yn ofnus; a thra yr oedd efe yn rhedeg, taflodd y dyn wy ar ben y brenin, a daeth yr wy yn afon fawr.
47 A breuddwydiodd y brenin fod ei holl filwyr wedi suddo yn yr afon honno ac wedi marw, a ffoes y brenin gyda thri dyn oedd o'i flaen ac fe ddihangodd.
48 Ac edrychodd y brenin ar y dynion hyn, ac yr oeddent wedi'u gwisgo mewn gwisgoedd tywysogaidd fel dillad brenhinoedd, ac yr oedd ganddynt olwg a mawredd brenhinoedd.
49 A thra roedden nhw'n rhedeg, trodd yr afon eto'n wy o flaen y brenin, a daeth aderyn ifanc allan o'r wy a ddaeth o flaen y brenin, ac a hedfanodd ar ei ben ac a dynnodd lygad y brenin allan.
50 A thristodd y brenin wrth y golwg, ac fe ddeffrôdd o'i gwsg a'i ysbryd wedi cynhyrfu; a theimlodd ofn mawr.
51 A'r bore wedyn cododd y brenin o'i wely mewn ofn, a gorchmynnodd i'r holl ddoethion a'r swynwyr ddod ger ei fron, pan adroddodd y brenin ei freuddwyd iddynt.
52 A gwas doeth y brenin, a'i enw Anuki, a atebodd y brenin, gan ddywedyd, Nid yw hyn ond drygioni Abram a'i had a fydd yn codi yn erbyn fy Arglwydd a'm brenin yn y dyddiau diwethaf.
53 Ac wele, y dydd a ddaw pan fydd Abram a'i had a phlant ei dŷ yn rhyfela yn erbyn fy mrenin, a byddant yn taro holl luoedd y brenin a'i filwyr.
54 Ac o ran yr hyn a ddywedaist am dri dyn a welaist yn debyg i ti dy hun, ac a ddihangodd, mae hyn yn golygu mai ti yn unig a ddihanga gyda thri brenin o frenhinoedd y ddaear a fydd gyda thi mewn brwydr.
55 A'r hyn a welaist ti o'r afon a drodd yn wy fel ar y dechrau, a'r aderyn ifanc yn tynnu dy lygad allan, nid yw hyn yn golygu dim byd arall ond had Abram a ladd y brenin yn y dyddiau diwethaf.
56 Dyma freuddwyd fy mrenin, a dyma ei dehongliad; mae'r freuddwyd yn wir, ac mae'r dehongliad a roddodd dy was i ti yn gywir.
57 Yn awr gan hynny, fy mrenin, yn sicr ti'n gwybod ei bod hi bellach yn ddau ar hugain o flynyddoedd ers i dy ddoethion weld hyn ar enedigaeth Abram, ac os bydd fy mrenin yn caniatáu i Abram fyw ar y ddaear, bydd hynny'n niwed i'm harglwydd a'm brenin, oherwydd ni fyddi di na'th frenhiniaeth yn cael eu sefydlu tra bydd Abram yn fyw, oherwydd roedd hyn yn hysbys o'r blaen ar ei enedigaeth; a pham na fydd fy mrenin yn ei ladd, fel y byddo ei ddrwg yn cael ei gadw oddi wrthyt ti yn y dyddiau diwethaf?
58 A gwrandawodd Nimrod ar lais Anuki, ac anfonodd rai o'i weision yn y dirgel i fynd a chipio Abram, a'i ddwyn gerbron y brenin i ddioddef marwolaeth.

59 Ac Eliezer, gwas Abram, yr hwn a roddasai y brenin iddo, oedd ar y pryd ym mhresenoldeb y brenin, ac efe a glywodd yr hyn a gynghorasai Anuki i'r brenin, a'r hyn a ddywedasai'r brenin i achosi marwolaeth Abram.
60 A dywedodd Elieser wrth Abram, Brysia, cyfod a chadw dy enaid, rhag i ti farw trwy ddwylo'r brenin, oherwydd fel hyn y gwelodd efe mewn breuddwyd amdanoch chi, ac fel hyn y dehonglodd Anuki ef, ac fel hyn hefyd y cynghorodd Anuki y brenin amdanoch chi.
61 A gwrandawodd Abram ar lais Elieser, a brysiodd Abram a rhedeg am ddiogelwch i dŷ Noa a'i fab Sem, ac ymguddiodd yno a chael lle diogel; a daeth gweision y brenin i dŷ Abram i'w geisio, ond ni allent ei gael, a chwiliasant ledled y wlad ac ni chafwyd ef, ac aethant a chwilio ym mhob cyfeiriad ac ni chafwyd ef.
62 A phan na allai gweision y brenin gael Abram, dychwelasant at y brenin, ond tawelwyd digofaint y brenin yn erbyn Abram, gan na chawsant ef, a gyrrodd y brenin y mater hwn ynghylch Abram o'i feddwl.
63 A bu Abram yn gudd yn nhŷ Noa am fis, nes i'r brenin anghofio'r peth hwn: ond yr oedd Abram yn dal i ofni'r brenin; a daeth Tera i weld ei fab Abram yn ddirgel yn nhŷ Noa: ac yr oedd Tera yn fawr iawn yng ngolwg y brenin.
64 A dywedodd Abram wrth ei dad, Oni wyddost ti fod y brenin yn bwriadu fy lladd i, a dileu fy enw oddi ar y ddaear trwy gyngor ei gynghorwyr drygionus?
65 Yn awr, pwy sydd gennyt yma, a beth sydd gennyt yn y wlad hon? Cyfod, awn ynghyd i wlad Canaan, fel y'n gwaredir o'i law ef, rhag i ti hefyd gael dy ddifetha trwyddo ef yn y dyddiau diwethaf.
66 Oni wyddost ti, neu oni chlywaist ti, nad trwy gariad y mae Nimrod yn rhoi'r holl anrhydedd hwn i ti, ond mai er ei les ei hun yn unig y mae'n rhoi'r holl ddaioni hwn i ti?
67 Ac os gwna efe i ti les mwy na hyn, yn sicr dim ond gwagedd y byd yw'r rhain, oherwydd ni all cyfoeth a golud fod o fudd yn nydd digofaint a dicter.
68 Yn awr gan hynny, gwrando ar fy llais, a gadewch inni godi ac awn i wlad Canaan, allan o gyrraedd niwed gan Nimrod; a gwasanaetha'r Arglwydd a'th greodd ar y ddaear, a bydd yn dda i ti; a bwrw ymaith yr holl bethau ofer yr wyt yn eu dilyn.
69 A pheidiodd Abram â llefaru, pan atebodd Noa a'i fab Sem Terah, gan ddywedyd, Gwir yw'r gair a ddywedodd Abram wrthyt.
70 A gwrandawodd Terah ar lais ei fab Abram, a gwnaeth Terah yr hyn oll a ddywedodd Abram; oherwydd gan yr Arglwydd yr oedd hyn, fel na fyddai'r brenin yn achosi marwolaeth Abram.

PENNOD 13

1 A chymerodd Terah ei fab Abram a'i ŵyr Lot, mab Haran, a Sarai ei ferch-yng-nghyfraith, gwraig ei fab Abram, a holl eneidiau ei dŷ, ac aeth gyda hwy o Ur Casdim i fynd i wlad Canaan. A phan ddaethant hyd at wlad Haran, arhosasant yno, oherwydd yr oedd yn dir da iawn ar gyfer pori, ac yn ddigon eang i'r rhai a'u cydymdeithiasant.
2 A gwelodd pobl gwlad Haran fod Abram yn dda ac yn uniawn gyda Duw a dynion, a bod yr Arglwydd ei Dduw gydag ef: a daeth rhai o bobl gwlad Haran ac ymunasant ag Abram, ac efe a ddysgodd iddynt gyfarwyddyd yr Arglwydd a'i ffyrdd; ac arhosodd y dynion hyn gydag Abram yn ei dŷ, ac a lynasant wrtho.
3 Ac Abram a arhosodd yn y wlad dair blynedd, ac ar ddiwedd y tair blynedd ymddangosodd yr Arglwydd i Abram, ac a ddywedodd wrtho, Myfi yw yr Arglwydd a'th ddug allan o Ur Casdim, ac a'th waredais o law dy holl elynion.
4 Ac yn awr gan hynny os gwrandewi ar fy llais a chadw fy ngorchmynion, fy neddfau a'm cyfreithiau, yna mi a wnaf i'th elynion syrthio o'th flaen, a mi a amlhaf dy had fel sêr y nefoedd, ac mi a anfonaf fy mendith ar holl weithredoedd dy ddwylo, ac ni fydd arnat eisiau dim.
5 Cyfod yn awr, cymer dy wraig a'th holl eiddo, a dos i wlad Canaan ac aros yno; a byddaf fi yno yn Dduw i ti, a bendithiaf di. Yna cododd Abram, a chymerodd ei wraig a'i holl eiddo, ac aeth i wlad Canaan fel y dywedodd yr Arglwydd wrtho; ac yr oedd Abram yn hanner cant oed pan aeth o Haran.
6 Ac Abram a ddaeth i wlad Canaan, ac a drigodd yng nghanol y ddinas, ac a osododd ei babell yno ymhlith meibion Canaan, trigolion y wlad.
7 A'r Arglwydd a ymddangosodd i Abram pan ddaeth efe i wlad Canaan, ac a ddywedodd wrtho, Dyma'r wlad a roddais i ti, ac i'th had ar dy ôl di, am byth; a mi a wnaf dy had fel sêr y nefoedd, a mi a roddaf i'th had yn etifeddiaeth yr holl diroedd a weli.
8 Ac adeiladodd Abram allor yn y lle y llefarasai Duw wrtho; ac yno galwodd Abram ar enw'r Arglwydd.
9 Y pryd hwnnw, ar ddiwedd tair blynedd o drigo Abram yng ngwlad Canaan, yn y flwyddyn honno y bu farw Noa, sef y ddeunawfed flwyddyn a hanner cant o fywyd Abram; ac yr oedd holl ddyddiau Noa yn naw cant a hanner o flynyddoedd, yna y bu farw.
10 Ac Abram a drigodd yng ngwlad Canaan, efe, ei wraig, a'i holl eiddo, a'r holl rai a'i cydiai, ynghyd â'r rhai a ymunodd ag ef o bobl y wlad; ond Nachor brawd Abram, a Terah ei dad, a Lot mab Haran a'u holl eiddo hwy a drigasant yn Haran.
11 Yn y bumed flwyddyn i Abram fyw yng ngwlad Canaan, gwrthryfelodd pobl Sodom a Gomorra, a holl ddinasoedd y gwastadedd, yn erbyn Cedorlaomer brenin Elam; oherwydd yr oedd holl frenhinoedd dinasoedd y gwastadedd wedi gwasanaethu Cedorlaomer am ddeuddeng mlynedd, ac wedi rhoi treth flynyddol iddo, ond yn y dyddiau hynny, yn y drydedd flwyddyn ar ddeg, gwrthryfelasant yn ei erbyn.
12 Ac yn y ddegfed flwyddyn o drigo Abram yng ngwlad Canaan y bu rhyfel rhwng Nimrod brenin Sinar a Chedorlaomer brenin Elam; a daeth Nimrod i ymladd â Chedorlaomer a'i orchfygu.
13 Oherwydd yr oedd Cedorlaomer ar y pryd yn un o dywysogion lluoedd Nimrod, a phan wasgarwyd yr holl bobl yn y tŵr a'r rhai a arhosodd hefyd ar wyneb y ddaear, aeth Cedorlaomer i wlad Elam a theyrnasu arni a gwrthryfela yn erbyn ei arglwydd.
14 Ac yn y dyddiau hynny pan welodd Nimrod fod dinasoedd y gwastadedd wedi gwrthryfela, daeth â balchder a dicter i ryfel â Chedorlaomer, a chasglodd Nimrod ei holl dywysogion a'i ddinesyddion, tua saith gan mil o ddynion, ac aeth yn erbyn Chedorlaomer, ac aeth Chedorlaomer allan i'w gyfarfod â phum mil o ddynion, a

pharatoasant i frwydro yng nghwm Babel sydd rhwng Elam a Sinar.
15 Ac ymladdodd yr holl frenhinoedd hynny yno, a thrawwyd Nimrod a'i bobl o flaen pobl Cedorlaomer, a syrthiodd o blith dynion Nimrod tua chwe chan mil, a syrthiodd Mardon mab y brenin yn eu plith.
16 A ffodd Nimrod a dychwelodd mewn cywilydd a gwarth i'w wlad, a bu dan orthrwm Cedorlaomer am amser hir, a dychwelodd Cedorlaomer i'w wlad ac anfonodd dywysogion ei lu at y brenhinoedd oedd yn byw o'i gwmpas, at Arioch brenin Elasar, ac at Tidal brenin Goyim, a gwnaeth gyfamod â hwy, a buont i gyd yn ufudd i'w orchmynion.
17 Ac yn y bymthegfed flwyddyn o drigo Abram yng ngwlad Canaan, sef y ddegfed flwyddyn ar hugain o fywyd Abram, ymddangosodd yr Arglwydd i Abram yn y flwyddyn honno, a dywedodd wrtho, Myfi yw'r Arglwydd a'th ddug allan o Ur Casdim i roi'r wlad hon i ti yn etifeddiaeth.
18 Yn awr gan hynny rhodia ger fy mron i, a bydd berffaith, a chadw fy ngorchmynion: oherwydd i ti ac i'th had y rhoddaf y wlad hon yn etifeddiaeth, o afon Mitsraim hyd afon fawr Ewffrates.
19 A thi a ddeui at dy dadau mewn heddwch ac mewn oedran da, a'r bedwaredd genhedlaeth a ddychwel yma i'r wlad hon ac a'i hetifeddi hi am byth; ac adeiladodd Abram allor, ac a alwodd ar enw'r Arglwydd a ymddangosodd iddo, ac a ddug aberthau ar yr allor i'r Arglwydd.
20 Y pryd hwnnw dychwelodd Abram ac aeth i Haran i weld ei dad a'i fam, a theulu ei dad; ac yna dychwelodd Abram a'i wraig a'i holl eiddo i Haran; ac arhosodd Abram yn Haran am bum mlynedd.
21 A dilynodd llawer o bobl Haran, tua saith deg dau o ddynion, Abram, ac dysgodd Abram iddynt gyfarwyddyd yr Arglwydd a'i ffyrdd, a dysgodd iddynt adnabod yr Arglwydd.
22 Yn y dyddiau hynny ymddangosodd yr Arglwydd i Abram yn Haran, a dywedodd wrtho, Wele, lleferais wrthyt ugain mlynedd yn ôl, gan ddywedyd,
23 Dos allan o'th wlad, o fan dy enedigaeth ac o dŷ dy dad, i'r wlad a ddangosais i ti i'w rhoi i ti ac i'th blant; oherwydd yno yn y wlad honno y'th fendithiaf, a'th wnaf yn genedl fawr, a'th enw yn fawr, ac ynot ti y bendithir teuluoedd y ddaear.
24 Yn awr gan hynny cyfod, dos allan o'r lle hwn, ti, a'th wraig, a phob peth sy'n eiddot ti, hefyd pob un a aned yn dy dŷ, a'r holl eneidiau a wnaethost yn Haran, a thyrd hwynt allan gyda thi oddi yma, a chyfod i ddychwelyd i wlad Canaan.
25 Yna cododd Abram, a chymerodd ei wraig Sarai, a'i holl eiddo, a'r holl rai a anwyd iddo yn ei dŷ, a'r eneidiau a wnaethant yn Haran; a daethant allan i fyned i wlad Canaan.
26 Ac Abram a aeth, ac a ddychwelodd i wlad Canaan, yn ôl gair yr Arglwydd. A Lot mab ei frawd Haran a aeth gydag ef: ac yr oedd Abram yn saith deg pump oed pan aeth allan o Haran i ddychwelyd i wlad Canaan.
27 Ac efe a ddaeth i wlad Canaan yn ôl gair yr Arglwydd at Abram, ac a osododd ei babell, ac a drigodd yng ngwastadedd Mamre; a Lot mab ei frawd oedd gydag ef, a'i holl eiddo ef.
28 Ac ymddangosodd yr Arglwydd eto i Abram, a dweud, I'th had di y rhoddaf y wlad hon: ac adeiladodd yno allor i'r Arglwydd a ymddangosodd iddo, yr hon sydd hyd heddiw yng ngwastadeddau Mamre.

PENNOD 14

1 Yn y dyddiau hynny yr oedd yng ngwlad Sinar ddyn doeth a oedd â dealltwriaeth ym mhob doethineb, ac o olwg brydferth, ond yr oedd yn dlawd ac yn anghenus; ei enw oedd Ricaion ac yr oedd yn anodd iddo ei gynnal ei hun.
2 Ac efe a benderfynodd fyned i'r Aifft, at Oswiris mab Anom brenin yr Aifft, i ddangos ei ddoethineb i'r brenin; oherwydd efallai y byddai'n cael ffafr yn ei olwg, i'w godi a'i gynnal; a gwnaeth Rikayon felly.
3 A phan ddaeth Ricayon i'r Aifft, gofynnodd i drigolion yr Aifft ynglŷn â'r brenin, a dywedodd trigolion yr Aifft wrtho beth oedd arfer brenin yr Aifft, oherwydd mai arfer brenin yr Aifft y pryd hwnnw oedd mynd o'i balas brenhinol a chael ei weld allan un diwrnod yn unig yn y flwyddyn, ac wedi hynny byddai'r brenin yn dychwelyd i'w balas i aros yno.
4 Ac ar y dydd yr aeth y brenin allan, barnodd yn y wlad, a daeth pob un ag achos o flaen y brenin y diwrnod hwnnw i gael ei gais.
5 A phan glywodd Ricayon am yr arfer yn yr Aifft, ac na allai ddod i bresenoldeb y brenin, galarodd yn fawr, ac roedd yn drist iawn.
6 A gyda'r nos aeth Ricayon allan a chanfod tŷ mewn adfeilion, a fu gynt yn becws yn yr Aifft, ac arhosodd yno drwy'r nos mewn chwerwder enaid ac wedi'i blino gan newyn, a thynnwyd cwsg o'i lygaid.
7 A bu Ricaion yn ystyried ynddo'i hun beth a wnelai yn y dref nes i'r brenin ymddangos, a sut y gallai gynnal ei hun yno.
8 Ac efe a gododd yn y bore ac a gerddodd o gwmpas, ac a gyfarfu ar ei ffordd â'r rhai oedd yn gwerthu llysiau ac amrywiol fathau o hadau, yr oeddent yn eu cyflenwi â'r trigolion.
9 Ac roedd Rikayon yn dymuno gwneud yr un peth er mwyn cael cynhaliaeth yn y ddinas, ond nid oedd yn gyfarwydd ag arferion y bobl, ac roedd fel dyn dall yn eu plith.
10 Ac aeth i gael llysiau i'w gwerthu am ei gynhaliaeth, ac ymgasglodd y dorf o'i gwmpas a'i watwar, a chymryd ei lysiau oddi wrtho heb adael dim iddo.
11 Ac efe a gododd oddi yno mewn chwerwder enaid, ac a aeth yn ochain i'r becws lle yr oedd wedi aros drwy'r noson gynt, ac a gysgodd yno yr ail noson.
12 A'r noson honno eto fe feddyliodd ynddo'i hun sut y gallai achub ei hun rhag newyn, a dyfeisiodd gynllun sut i weithredu.
13 Ac efe a gododd yn y bore ac a weithredodd yn ddyfeisgar, ac a aeth ac a gyflogodd ddeg ar hugain o ddynion cryfion o'r dorf, yn cario eu hoffer rhyfel yn eu dwylo, ac a'u harweiniodd i ben bedd yr Aifft, ac a'u gosododd yno.
14 Ac efe a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed y brenin, Ymgryfhewch a byddwch yn ddynion dewr, ac na chladder neb yma nes rhoddir dau gant o

ddarnau arian, ac yna gellir ei gladdu; a gwnaeth y dynion hynny yn ôl gorchymyn Ricayon i bobl yr Aifft drwy gydol y flwyddyn honno.
15 Ac ymhen wyth mis casglodd Rikayon a'i ddynion gyfoeth mawr o arian ac aur, a chymerodd Rikayon lawer iawn o geffylau ac anifeiliaid eraill, a chyflogodd fwy o ddynion, a rhoddodd geffylau iddynt ac arhosasant gydag ef.
16 A phan ddaeth y flwyddyn, yr amser yr aeth y brenin allan i'r ddinas, ymgasglodd holl drigolion yr Aifft i siarad ag ef am waith Ricayon a'i ddynion.
17 Aeth y brenin allan ar y diwrnod penodedig, a daeth yr holl Eifftiaid o'i flaen a gwaeddu arno, gan ddywedyd,
18 Bydded i'r brenin fyw am byth. Beth yw'r peth hwn yr wyt ti'n ei wneud yn y ddinas i'th weision, nad wyt ti'n gadael i gorff marw gael ei gladdu nes rhoi cymaint o arian ac aur? A wnaed erioed y fath beth yn yr holl ddaear, o ddyddiau'r brenhinoedd blaenorol, hyd yn oed o ddyddiau Adda, hyd y dydd hwn, na ddylid claddu'r meirw ond am bris penodol?
19 Gwyddom fod arfer brenhinoedd yn cymryd treth flynyddol gan y byw, ond nid yn unig yr wyt ti'n gwneud hyn, ond yr wyt ti hefyd yn codi treth gan y meirw bob dydd.
20 Yn awr, O frenin, ni allwn ni ddioddef hyn mwyach, oherwydd y mae'r ddinas gyfan wedi ei dinistrio o'r achos hwn, ac oni wyddost ti hynny?
21 A phan glywodd y brenin yr holl bethau a ddywedasant, aeth yn ddig iawn, a llosgodd ei ddicter ynddo am y peth hwn, oherwydd ni wyddai ddim amdano.
22 A dywedodd y brenin, Pwy a ble mae'r hwn sy'n meiddio gwneud y peth drygionus hwn yn fy ngwlad heb fy ngorchymyn i? Yn sicr fe ddywedwch wrthyf.
23 A dywedasant wrtho holl weithredoedd Ricayon a'i ddynion, a chynhyrfodd dicter y brenin, a gorchmynnodd ddod â Ricayon a'i ddynion ger ei fron.
24 A chymerodd Ricayon tua mil o blant, meibion a merched, a'u gwisgo mewn sidan a brodwaith, a'u gosod ar geffylau a'u hanfon at y brenin trwy gyfrwng ei ddynion, a chymerodd hefyd lawer iawn o arian ac aur a meini gwerthfawr, a cheffyl cryf a hardd, yn anrheg i'r brenin, ac aeth ag ef gerbron y brenin ac ymgrymu i'r ddaear o'i flaen; a rhyfeddodd y brenin, ei weision a holl drigolion yr Aifft at waith Ricayon, a gwelsant ei gyfoeth a'r anrheg a ddygodd i'r brenin.
25 A phlesiodd y brenin yn fawr, ac fe ryfeddodd ato; a phan eisteddodd Ricayon o'i flaen, gofynnodd y brenin iddo am ei holl weithredoedd, a llefarodd Ricayon ei holl eiriau yn ddoeth gerbron y brenin, ei weision a holl drigolion yr Aifft.
26 A phan glywodd y brenin eiriau Ricayon a'i ddoethineb, cafodd Ricayon ffafr yn ei olwg, a chafodd ras a charedigrwydd gan holl weision y brenin a chan holl drigolion yr Aifft, oherwydd ei ddoethineb a'i areithiau rhagorol, ac o'r amser hwnnw ymlaen yr oeddent yn ei garu'n fawr.
27 A'r brenin a atebodd ac a ddywedodd wrth Ricayon, Ni elwir dy enw di mwyach yn Ricayon, ond Pharo fydd dy enw di, gan dy fod wedi codi treth gan y meirw: ac efe a alwodd ei enw ef yn Pharo.
28 A charodd y brenin a'i ddeiliaid Rikayon am ei ddoethineb, ac ymgynghorasant â holl drigolion yr Aifft i'w wneud yn rhaglaw dan y brenin.
29 A gwnaeth holl drigolion yr Aifft a'i doethion felly, a gwnaed hyn yn gyfraith yn yr Aifft.
30 A gwnaethant Rikayon Pharo yn rhaglaw o dan Oswiris brenin yr Aifft, a llywodraethodd Rikayon Pharo dros yr Aifft, gan weinyddu cyfiawnder i'r ddinas gyfan bob dydd, ond byddai Oswiris y brenin yn barnu pobl y wlad un diwrnod yn y flwyddyn, pan fyddai'n mynd allan i wneud ei ymddangosiad.
31 A chymerodd Pharo Rikayon lywodraeth yr Aifft yn gyfrwys, a chodi treth ar holl drigolion yr Aifft.
32 A holl drigolion yr Aifft a garodd Rikayon Pharo yn fawr, a gwnaethant orchymyn i alw pob brenin a fyddai'n teyrnasu drostynt a'u had yn yr Aifft yn Pharo.
33 Am hynny y galwyd yr holl frenhinoedd a deyrnasodd yn yr Aifft o'r amser hwnnw ymlaen yn Pharo hyd y dydd hwn.

PENNOD 15

1 Ac yn y flwyddyn honno bu newyn trwm ledled gwlad Canaan, ac ni allai trigolion y wlad aros oherwydd y newyn, oherwydd yr oedd yn drwm iawn.
2 A chododd Abram a phawb oedd yn perthyn iddo, ac aethant i lawr i'r Aifft oherwydd y newyn; a phan oeddent wrth nant Mitsraim, arhosasant yno am beth amser i orffwys rhag blinder y ffordd.
3 Ac Abram a Sarai oedd yn cerdded ar fin nant Mitzraim; ac Abram a welodd ei wraig Sarai, ei bod hi'n brydferth iawn.
4 A dywedodd Abram wrth ei wraig Sarai, Gan fod Duw wedi dy greu â gwedd mor brydferth, yr wyf yn ofni'r Eifftiaid rhag iddynt fy lladd a'th gymryd di ymaith, oherwydd nid oes ofn Duw yn y lleoedd hyn.
5 Yna yn sicr gwnei hyn, Dywed mai fy chwaer wyt ti wrth bawb a ofynno amdanat, er mwyn i mi fod yn dda, ac y byddwn fyw ac na chawn ein lladd.
6 A gorchmynnodd Abram yr un peth i bawb a ddaeth gydag ef i'r Aifft oherwydd y newyn; a gorchmynnodd hefyd i'w nai Lot, gan ddywedyd, Os gofynna'r Eifftiaid i ti am Sarai, dywed mai chwaer Abram yw hi.
7 Ac eto gyda'r holl orchmynion hyn ni ymddiriedodd Abram ynddynt, ond cymerodd Sarai a'i gosod mewn cist a'i chuddio ymhlith eu llestri, oherwydd yr oedd Abram yn poeni'n fawr am Sarai oherwydd drygioni'r Eifftiaid.
8 A chododd Abram a'i holl eiddo o nant Mitsraim, a daethant i'r Aifft; ac prin yr oeddent wedi mynd i mewn i byrth y ddinas, pan safodd y gwarchodlu atynt, gan ddywedyd, Rhoddwch ddegwm i'r brenin o'r hyn sydd gennych, ac yna cewch ddod i'r dref: ac felly a wnaeth Abram a'r rhai oedd gydag ef.
9 Ac Abram a ddaeth i'r Aifft gyda'r bobl oedd gydag ef; a phan ddaethant, hwy a ddygasant y gist yr oedd Sarai wedi ei chuddio ynddi, a gwelodd yr Eifftiaid y gist.
10 A gweision y brenin a aeth at Abram, gan ddywedyd, Beth sydd gennyt ti yma yn y gist hon nad ydym wedi ei gweld? Yn awr agor y gist a rho ddegwm i'r brenin o'r cyfan sydd ynddi.

11 A dywedodd Abram, Ni agoraf y gist hon, ond rhoddaf bopeth a ofynni arni. Ac atebodd swyddogion Pharo Abram, gan ddywedyd, Cist o feini gwerthfawr yw hi, dyro inni'r degfed ohoni.
12 Dywedodd Abram, “Rhoddaf bopeth a ddymuni, ond paid ag agor y gist.”
13 A gwasgodd swyddogion y brenin Abram, a chyrhaeddasant y gist a'i hagor â nerth, a gwelsant, ac wele wraig brydferth yn y gist.
14 A phan welodd swyddogion y brenin Sarai, fe’u syfrdanwyd gan ei phrydferthwch, a daeth holl dywysogion a gweision Pharo ynghyd i weld Sarai, oherwydd yr oedd hi’n brydferth iawn. A rhedasant swyddogion y brenin, a dweud wrth Pharo yr holl bethau a welsant, a chanmolasant Sarai i’r brenin; a gorchmynnodd Pharo ei dwyn, a daeth y wraig gerbron y brenin.
15 A gwelodd Pharo Sarai, a phlesiodd hi ef yn fawr, ac fe’i syfrdanwyd gan ei phrydferthwch, a llawenychodd y brenin yn fawr o’i hachos hi, a rhoddodd anrhegion i’r rhai a ddygai’r newyddion amdani iddo.
16 Yna daethpwyd â’r wraig i dŷ Pharo, ac alarodd Abram o achos ei wraig, ac fe weddïodd ar yr Arglwydd am ei hachub hi o law Pharo.
17 A gweddïodd Sarai hefyd yr amser hwnnw a dweud, O Arglwydd Dduw, dywedaist wrth fy Arglwydd Abram am fynd o’i wlad ac o dŷ ei dad i wlad Canaan, ac addewaist wneud daioni iddo os cyflawnid efe dy orchmynion; yn awr wele, gwnaethom yr hyn a orchmynnaist i ni, a gadawsom ein gwlad a’n teuluoedd, ac aethom i wlad ddieithr ac at bobl nad ydym wedi eu hadnabod o’r blaen.
18 A daethom i'r wlad hon i osgoi'r newyn, ac mae'r ddamwain ddrwg hon wedi digwydd i mi; yn awr felly, O Arglwydd Dduw, gwared ni ac achub ni o law'r gorthrymwr hwn, a gwna ddaioni i mi er mwyn dy drugaredd.
19 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais Sarai, ac anfonodd yr Arglwydd angel i achub Sarai o law Pharo.
20 A daeth y brenin ac eisteddodd o flaen Sarai, ac wele angel yr Arglwydd yn sefyll uwch eu pennau; ac ymddangosodd i Sarai a dweud wrthi, Nac ofna, oherwydd clywodd yr Arglwydd dy weddi.
21 A daeth y brenin at Sarai, ac a ddywedodd wrthi, Beth yw'r gŵr hwnnw i ti a'th ddug di yma? A dywedodd hithau, Fy mrawd yw efe.
22 A dywedodd y brenin, Mae'n ddyletswydd arnom ni i'w wneud yn fawr, i'w ddyrchafu, ac i wneud iddo'r holl ddaioni a orchmynni di inni; ac yn yr amser hwnnw anfonodd y brenin at Abram arian ac aur a meini gwerthfawr yn helaeth, ynghyd ag anifeiliaid, gweision a morynion; a gorchmynnodd y brenin ddod ag Abram, ac eisteddodd yng nghyntedd tŷ'r brenin, a dyrchafodd y brenin Abram yn fawr y noson honno.
23 A nesaodd y brenin i siarad â Sarai, ac estynnodd ei law i'w chyffwrdd, pan darodd yr angel ef yn drwm, ac fe'i dychrynodd, ac ni estynnodd ati.
24 A phan ddaeth y brenin yn agos at Sarai, trawodd yr angel ef i'r llawr, ac felly y gwnaeth iddo drwy'r nos gyfan, a dychrynodd y brenin.
25 A’r noson honno trawodd yr angel yn drwm holl weision y brenin, a’i holl deulu, o achos Sarai: a bu galar mawr y noson honno ymhlith pobl tŷ Pharo.
26 A phan welodd Pharo y drwg a ddigwyddodd iddo, dywedodd, Yn sicr o achos y wraig hon y digwyddodd hyn i mi; ac efe a symudodd ei hun ymhell oddi wrthi, ac a lefarodd eiriau dymunol wrthi.
27 A dywedodd y brenin wrth Sarai, Dywed wrthyf, atolwg, am y gŵr y daethost yma gydag ef: a dywedodd Sarai, Fy ngŵr yw'r gŵr hwn, a dywedais wrthyt mai fy mrawd ydoedd, oherwydd yr oedd arnaf ofn, rhag i ti ei ladd ef trwy ddrygioni.
28 A chadwodd y brenin draw oddi wrth Sarai, a pheidiodd pla angel yr Arglwydd oddi wrtho ef a'i deulu; a gwyddai Pharo ei fod wedi cael ei daro o achos Sarai, a synnwyd y brenin yn fawr am hyn.
29 A’r bore wedyn galwodd y brenin am Abram, a dweud wrtho, “Beth yw hyn a wnaethost i mi? Pam y dywedaist, ‘Fy chwaer yw hi,’ ac am hynny y cymerais hi’n wraig i mi, ac am hynny y daeth y pla trwm hwn arnaf fi a’m teulu.”
30 Felly dyma dy wraig, cymer hi a dos o’n gwlad rhag i ni i gyd farw o’i hachos hi. A chymerodd Pharo fwy o anifeiliaid, gweision a morynion, ac arian ac aur, i’w rhoi i Abram, ac fe ddychwelodd Sarai ei wraig iddo.
31 A chymerodd y brenin forwyn a genhedlodd efe trwy ei ordderchwragedd, a’i rhoddodd hi i Sarai yn forwyn.
32 A dywedodd y brenin wrth ei ferch, Gwell i ti, fy merch, fod yn forwyn yn nhŷ’r gŵr hwn nag yn feistres yn fy nhŷ i, ar ôl inni weld y drwg a ddigwyddodd i ni o achos y wraig hon.
33 Yna cododd Abram, ac aeth ef a'i holl eiddo allan o'r Aifft; a gorchmynnodd Pharo i rai o'i ddynion fynd gydag ef a phawb a aeth gydag ef.
34 A dychwelodd Abram i wlad Canaan, i'r lle yr oedd wedi gwneud yr allor, lle yr oedd wedi codi ei babell ar y dechrau.
35 Ac yr oedd gan Lot mab Haran, brawd Abram, stoc fawr o wartheg, defaid a gwartheg a phebyll, oherwydd yr Arglwydd a fu hael tuag atynt o achos Abram.
36 A phan oedd Abram yn byw yn y wlad, cynnent fugail Lot â bugail Abram, oherwydd yr oedd eu heiddo yn rhy fawr iddynt aros gyda'i gilydd yn y wlad, ac ni allai'r wlad eu dwyn oherwydd eu hanifeiliaid.
37 A phan aeth bugeiliaid Abram i borthi eu praidd, ni fyddent yn mynd i gaeau pobl y wlad, ond gwnaeth anifeiliaid bugeiliaid Lot fel arall, oherwydd caniatawyd iddynt bori ym meysydd pobl y wlad.
38 A gwelsant y digwyddiad hwn beunydd, a daethant at Abram a chynhyrfu ag ef o achos bugeiliaid Lot.
39 A dywedodd Abram wrth Lot, Beth yw hyn yr wyt ti’n ei wneud i mi, i’m gwneud yn ffiaidd gan drigolion y wlad, dy fod ti’n gorchymyn i’th fugail borthi dy anifeiliaid ym meysydd pobl eraill? Oni wyddost ti mai dieithryn ydw i yn y wlad hon ymhlith meibion Canaan, a pham y gwnei di hyn i mi?
40 Ac Abram a ymrafaelai â Lot beunydd o achos hyn, ond ni wrandawai Lot ar Abram, ac a barhaodd i wneud yr un peth, a daeth trigolion y wlad a dweud wrth Abram.
41 A dywedodd Abram wrth Lot, Pa hyd y byddi yn dramgwydd i mi gyda thrigolion y wlad? Yn awr, yr wyf yn atolwg i ti na fydded mwyach ymrafael rhyngom, oherwydd ein bod yn berthnasau.

42 Ond yr wyf yn erfyn arnat ymwahanu oddi wrthyf, dos a dewis lle y gelli drigo gyda'th anifeiliaid a'th holl eiddo, ond cadw dy hun ymhell oddi wrthyf, ti a'th deulu.
43 A pheidiwch ag ofni mynd oddi wrthyf, oherwydd os bydd rhywun yn gwneud niwed i ti, rho wybod i mi, a mi a ddialaf dy achos oddi wrtho; yn unig symud oddi wrthyf.
44 A phan ddywedodd Abram yr holl eiriau hyn wrth Lot, yna cododd Lot, ac a ddyrchafodd ei lygaid tua gwastadedd yr Iorddonen.
45 A gwelodd fod yr holl le hwn wedi'i ddyfrio'n dda, ac yn dda i ddyn yn ogystal â darparu porfa i'r gwartheg.
46 A Lot a aeth oddi wrth Abram i'r lle hwnnw, ac a osododd ei babell yno, ac a drigodd yn Sodom, ac a ymwahanasant oddi wrth ei gilydd.
47 Ac Abram a drigodd yng ngwastadedd Mamre, yr hwn sydd yn Hebron, ac a osododd ei babell yno, ac Abram a arhosodd yn y fan honno flynyddoedd lawer.

PENNOD 16

1 Y pryd hwnnw anfonodd Cedorlaomer brenin Elam at yr holl frenhinoedd cyfagos, at Nimrod, brenin Sinar, a oedd dan ei awdurdod ef y pryd hwnnw, ac at Tidal, brenin Goyim, ac at Arioch, brenin Elasar, a wnaeth gyfamod ag ef, gan ddweud, Dewch i fyny ataf a chynorthwywch fi, fel y gallwn daro holl drefi Sodom a'i thrigolion, oherwydd y maent wedi gwrthryfela yn fy erbyn y tair blynedd ar ddeg hyn.
2 A'r pedwar brenin hyn a aethant i fyny gyda'u holl wersylloedd, tua wyth cant mil o wŷr, ac aethant fel yr oeddent, a lladdasant bob dyn a gawsant yn eu ffordd.
3 A daeth pum brenin Sodom a Gomorra, Sinab brenin Adma, Semeber brenin Seboyim, Bera brenin Sodom, Bersa brenin Gomorra, a Bela brenin Soar, allan i'w cyfarfod, ac ymgasglasant oll ynghyd yng nghwm Sidim.
4 A gwnaeth y naw brenin hyn ryfel yng nghwm Sidim; a thrawwyd brenhinoedd Sodom a Gomorra o flaen brenhinoedd Elam.
5 Ac yr oedd dyffryn Sidim yn llawn pyllau calch, ac ymlidiodd brenhinoedd Elam frenhinoedd Sodom, a ffodd brenhinoedd Sodom gyda'u gwersylloedd, a syrthiasant i'r pyllau calch, ac aeth pawb a adawyd i'r mynydd am ddiogelwch, a daeth pum brenin Elam ar eu hôl, a'u hymlid hyd at byrth Sodom, a chymerasant bopeth oedd yn Sodom.
6 Ac ysbeiliasant holl ddinasoedd Sodom a Gomorra, a chymerasant hefyd Lot, mab brawd Abram, a'i eiddo, a chipiasant holl nwyddau dinasoedd Sodom, ac aethant ymaith; a gwelodd Unic, gwas Abram, yr hwn oedd yn y frwydr, hyn, ac a fynegodd i Abram yr holl bethau a wnaeth y brenhinoedd i ddinasoedd Sodom, a bod Lot wedi cael ei gaethgludo ganddynt.
7 A chlywodd Abram hyn, ac efe a gododd gyda thua thri chant a deunaw o ddynion oedd gydag ef, ac efe a erlidiodd y brenhinoedd hyn y noson honno, ac a'u trawodd, a syrthiasant oll o flaen Abram a'i ddynion, ac nid oedd neb yn weddill ond y pedwar brenin a ffoesant, ac a aethant bob un ei ffordd ei hun.
8 Ac adennillodd Abram holl eiddo Sodom, ac adennillodd hefyd Lot a'i eiddo, ei wragedd a'i blant a'i holl eiddo, fel nad oedd eisiau dim ar Lot.
9 A phan ddychwelodd o daro'r brenhinoedd hyn, aeth ef a'i ddynion heibio i ddyffryn Sidim lle'r oedd y brenhinoedd wedi rhyfela â'i gilydd.
10 A Bera brenin Sodom a aeth allan o'r pyllau calch lle'r oeddent wedi syrthio, i gyfarfod ag Abram a'i ddynion.
11 Ac aeth Adonisedec brenin Jerwsalem, sef Sem, allan gyda'i ddynion i gyfarfod Abram a'i bobl, gyda bara a gwin; ac arosasant gyda'i gilydd yng nghwm Melech.
12 A bendithiodd Adonisedec Abram, a rhoddodd Abram iddo ddegfed ran o'r cyfan a ddygodd o ysbail ei elynion, oherwydd yr oedd Adonisedec yn offeiriad gerbron Duw.
13 A holl frenhinoedd Sodom a Gomorra oedd yno, gyda'u gweision, a aethant at Abram, ac a erfyniasant arno i ddychwelyd iddynt eu gweision a gaethgludasai efe, ac i gymryd yr holl eiddo iddo'i hun.
14 Ac atebodd Abram frenhinoedd Sodom, gan ddywedyd, Fel mai byw yw'r Arglwydd, yr hwn a greodd nef a daear, ac a waredodd fy enaid o bob cystudd, ac a'm gwaredodd heddiw oddi wrth fy ngelynion, ac a'u rhoddodd hwynt yn fy llaw, ni chymeraf ddim sy'n eiddo i chwi, fel na alloch ymffrostio yfory, gan ddywedyd, Aeth Abram yn gyfoethog o'n heiddo ni a achubodd efe.
15 Oherwydd dywedodd yr Arglwydd fy Nuw, yr hwn yr wyf yn ymddiried ynddo, wrthyf, Ni fydd arnat eisiau dim, oherwydd byddaf yn dy fendithio ym mhob un o weithredoedd dy ddwylo.
16 Ac yn awr gan hynny wele, dyma bopeth sy'n eiddo i ti, cymer ef a dos; cyn wired â bod yr ARGLWYDD yn fyw, ni chymeraf oddi wrthyt ti o enaid byw hyd at esgid neu edau, ac eithrio cost bwyd y rhai a aeth allan gyda mi i'r frwydr, a hefyd gyfrannau'r dynion a aeth gyda mi, Anar, Ascol, a Mamre, hwy a'u dynion, yn ogystal â'r rhai a adawyd i wylio'r bagiau, hwy a gymerasant eu cyfran o'r ysbail.
17 A brenhinoedd Sodom a roddasant i Abram yn ôl yr hyn oll a ddywedasai efe, a phwysasant arno i gymryd o'r hyn a ddewisai efe, ond ni fynnai efe.
18 Ac anfonodd ymaith frenhinoedd Sodom a gweddill eu dynion, a rhoddodd orchmynion iddynt ynglŷn â Lot, ac aethant i'w lleoedd priodol.
19 A Lot, mab ei frawd, a anfonodd ymaith hefyd gyda'i eiddo, ac aeth gyda hwynt; a dychwelodd Lot adref, i Sodom, ac Abram a'i bobl a ddychwelasant adref, i wastadeddau Mamre, sydd yn Hebron.
20 Y pryd hwnnw ymddangosodd yr Arglwydd eto i Abram yn Hebron, a dywedodd wrtho, Nac ofna, y mae dy wobr yn fawr iawn ger fy mron, oherwydd ni'th adawaf nes i mi dy luosi, a'th fendithio, a gwneud dy had fel y sêr yn y nefoedd, na ellir eu mesur na'u rhifo.
21 A rhoddaf i'th had yr holl diroedd hyn a weli â'th lygaid; iddynt hwy y rhoddaf hwynt yn etifeddiaeth dragwyddol; yn unig bydd yn gryf, a pheidiwch ag ofni; rhodia ger fy mron, a bydd berffaith.
22 Ac yn y ddeunawfed flwyddyn a thrigain o oes Abram, yn y flwyddyn honno y bu farw Reu, mab Peleg; ac yr oedd holl ddyddiau Reu yn ddau gant tri deg naw o flynyddoedd, yna y bu farw.
23 Ac yr oedd Sarai, merch Haran, gwraig Abram, yn ddiblant yn y dyddiau hynny; ni chafodd hi i Abram na mab na merch.

24 A phan welodd nad oedd ganddi blant, cymerodd ei llawforwyn Hagar, yr hon a roddasai Pharo iddi, a'i rhoi'n wraig i'w gŵr Abram.
25 Oherwydd dysgodd Hagar holl ffyrdd Sarai fel y dysgodd Sarai hi; nid oedd hi mewn unrhyw ffordd yn ddiffygiol yn dilyn ei ffyrdd da.
26 A dywedodd Sarai wrth Abram, Wele, dyma fy llawforwyn Hagar, dos ati hi, fel y gallo hi esgor ar fy ngliniau, fel y caf finnau blant trwyddi hi.
27 Ac ar ddiwedd deng mlynedd o drigo Abram yng ngwlad Canaan, sef y bumed flwyddyn a phedwar ugain o fywyd Abram, rhoddodd Sarai Hagar iddo.
28 A gwrandawodd Abram ar lais ei wraig Sarai, a chymerodd ei forwyn Hagar, ac aeth Abram ati, a hi a feichiogodd.
29 A phan welodd Hagar ei bod wedi beichiogi, llawenhaodd yn fawr, a dirmygwyd ei meistres yn ei golwg, a dywedodd ynddi ei hun, Dim ond hyn yw fy mod i'n well gerbron Duw na Sarai fy meistres, oherwydd yr holl ddyddiau y bu fy meistres gyda fy arglwydd, ni feichiogodd hi, ond yr ARGLWYDD a barodd i mi feichiogi trwyddo mewn cyfnod mor fyr.
30 A phan welodd Sarai fod Hagar wedi beichiogi gydag Abram, eiddigeddwyd Sarai wrth ei llawforwyn, a dywedodd Sarai ynddi ei hun, Nid yw hyn yn sicr o fod yn well na fi.
31 A dywedodd Sarai wrth Abram, Fy nghamwedd arnat ti, oherwydd pan weddïaist gerbron yr Arglwydd am blant, pam na weddïaist drosof fi, ar i'r Arglwydd roi had i mi o'th eiddot ti?
32 A phan lefaraf wrth Hagar yn dy ŵydd, mae hi'n dirmygu fy ngeiriau, oherwydd ei bod wedi beichiogi, ac ni ddywedi di ddim wrthi; bydded i'r ARGLWYDD farnu rhyngof fi a thi am yr hyn a wnaethost i mi.
33 A dywedodd Abram wrth Sarai, Wele dy lawforwyn yn dy law, gwna iddi fel y byddo da yn dy olwg: a Sarai a'i camymddwynodd hi, a Hagar a ffodd oddi wrthi i'r anialwch.
34 A daeth angel yr Arglwydd o hyd iddi yn y lle yr oedd wedi ffoi iddo, wrth ffynnon, ac a ddywedodd wrthi, Nac ofna, oherwydd mi a amlhaaf dy had, oherwydd ti a esgori ar fab, a thi a elwi ei enw ef Ismael; yn awr gan hynny dychwel at Sarai dy feistres, ac ymostynga dan ei dwylo hi.
35 A galwodd Hagar le'r ffynnon honno yn Beer-lahai-roi; y mae rhwng Cades ac anialwch Bered.
36 A Hagar a ddychwelodd yr amser hwnnw i dŷ ei meistr: ac ymhen y dyddiau esgorodd Hagar ar fab i Abram; ac Abram a alwodd ei enw yn Ismael; ac Abram oedd chwech a phedwar ugain oed pan genhedlodd efe ef.

PENNOD 17

1 Ac yn y dyddiau hynny, yn yr unfed flwyddyn ar bymtheg ar hugain o oes Abram, gwnaeth meibion Chittim ryfel â meibion Tubal: canys pan wasgarodd yr Arglwydd feibion dynion ar wyneb y ddaear, aeth meibion Chittim ac ymsefydlasant yng ngwastadedd Canopia, ac adeiladasant iddynt eu hunain ddinasoedd yno, a thrigasant wrth afon Tibreu.
2 A meibion Tubal a drigasant yn Tuscanah, a'u terfynau a gyrhaeddasant at afon Tibreu, ac a adeiladasant feibion Tubal ddinas yn Tuscanah, a galwasant yr enw Sabinah, ar ôl enw Sabinah mab Tubal eu tad, ac a drigasant yno hyd y dydd hwn.
3 Ac yn yr amser hwnnw y gwnaeth plant Chittim ryfel yn erbyn plant Tubal, a thrawwyd plant Tubal o flaen plant Chittim, a gwnaeth plant Chittim i dri chant a saith deg o ddynion syrthio o blith plant Tubal.
4 Ac yn yr amser hwnnw y tyngodd meibion Tubal i feibion Chittim, gan ddywedyd, Na phriodaswch yn ein plith, ac na rhodded dyn ei ferch i neb o feibion Chittim.
5 Oherwydd yr oedd holl ferched Tubal yn brydferth yn y dyddiau hynny, oherwydd ni chafwyd unrhyw ferched mor brydferth â merched Tubal yn yr holl ddaear y pryd hwnnw.
6 A phawb oedd yn ymhyfrydu ym mhrydferthwch menywod a aeth at ferched Tubal, ac a gymerasant wragedd oddi wrthynt; a meibion dynion, brenhinoedd a thywysogion, oedd yn ymhyfrydu'n fawr ym mhrydferthwch menywod, a gymerasant wragedd yn y dyddiau hynny oddi wrth ferched Tubal.
7 Ac ar ddiwedd tair blynedd wedi i feibion Tubal dyngu i feibion Chittim na roent eu merched iddynt yn wragedd, aeth tua ugain o ddynion o feibion Chittim i gymryd rhai o ferched Tubal, ond ni chawsant yr un.
8 Oherwydd cadwodd meibion Tubal eu llwon i beidio â phriodi â hwy, ac ni thorrasant eu llwon.
9 Ac yn nyddiau'r cynhaeaf aeth meibion Tubal i'w meysydd i gasglu eu cynhaeaf, pan ymgasglodd gwŷr ieuainc Chittim ac aethant i ddinas Sabina, a chymerodd pob dyn ferch ifanc o blith merched Tubal, a daethant i'w dinasoedd.
10 A chlywodd meibion Tubal am hyn, ac aethant i ryfela â hwynt, ac ni allent eu gorchfygu, oherwydd yr oedd y mynydd yn uchel iawn oddi wrthynt; a phan welsant na allent eu gorchfygu, dychwelasant i'w tir.
11 Ac yn y flwyddyn chwyldroadol aeth meibion Tubal a chyflogi tua deng mil o ddynion o'r dinasoedd oedd yn eu hymyl, ac aethant i ryfel yn erbyn meibion Chittim.
12 A meibion Tubal a aethant i ryfel yn erbyn meibion Chittim, i ddinistrio eu tir a'u gorthrymu; ac yn y frwydr hon y gorchfygodd meibion Tubal feibion Chittim; a meibion Chittim, gan weld eu bod mewn cyfyngder mawr, a godasant y plant a fu iddynt gan ferched Tubal ar y mur a adeiladwyd, i fod o flaen llygaid meibion Tubal.
13 A dywedodd meibion Chittim wrthynt, Ai i ryfela â'ch meibion a'ch merched eich hun y daethoch, ac oni ystyriwyd ni yn gnawd ac yn esgyrn i chwi o'r amser hwnnw hyd yn hyn?
14 A phan glywodd meibion Tubal hyn, hwy a beidioasant â rhyfela yn erbyn meibion Chittim, ac a aethant ymaith.
15 A dychwelasant i'w dinasoedd, ac ymgasglodd meibion Chittim y pryd hwnnw ac adeiladasant ddwy ddinas wrth y môr, a galwasant un yn Purtu a'r llall yn Ariza.
16 Ac Abram mab Terah oedd naw deg naw oed y pryd hwnnw.
17 Y pryd hwnnw ymddangosodd yr Arglwydd iddo, a dywedodd wrtho, Gwnaf fy nghyfamod rhyngof fi a thi, a mi a amlhaf dy had yn ddirfawr: a dyma'r cyfamod yr wyf yn ei wneud rhyngof fi a thi: enwaedu pob gwryw, ti a'th had ar dy ôl di.
18 Yn wyth diwrnod oed y caiff ei enwaedu, a bydd y cyfamod hwn yn eich cnawd yn gyfamod tragwyddol.

19 Ac yn awr gan hynny ni elwir dy enw mwyach Abram ond Abraham, ac ni elwir dy wraig mwyach Sarai ond Sarah.
20 Oherwydd byddaf yn eich bendithio chi'ch dau, ac yn amlhau eich had ar eich ôl, nes i chi ddod yn genedl fawr, a bydd brenhinoedd yn dod allan ohonoch chi.

PENNOD 18

1 Yna cododd Abraham, a gwnaeth yr holl bethau a orchmynnodd Duw iddo; cymerodd ddynion ei dŷ, a'r rhai a brynwyd â'i arian, ac enwaedodd hwynt fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo.
2 Ac nid oedd un ar ôl nad enwaedodd efe ef, ac enwaedwyd Abraham a'i fab Ismael yng nghnawd eu blaengroen: tair ar ddeg oed oedd Ismael pan enwaedwyd ef yng nghnawd ei flaengroen.
3 Ac ar y trydydd dydd aeth Abraham allan o'i babell ac eisteddodd wrth y drws i fwynhau gwres yr haul, tra oedd ei gnawd yn poeni.
4 Ac ymddangosodd yr Arglwydd iddo yng ngwastadedd Mamre, ac anfonodd dri o'i angylion gweinidogaethol i ymweld ag ef; ac yr oedd efe yn eistedd wrth ddrws y babell; ac efe a gododd ei lygaid, ac a welodd, ac wele dri gŵr yn dod o bell; ac efe a gododd, ac a redodd i'w cyfarfod, ac a ymgrymodd iddynt, ac a'u dug i'w dŷ.
5 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Os cefais ffafr yn eich golwg, trowch i mewn a bwytewch damaid o fara: ac efe a'u pwysodd hwynt, a hwy a drodd i mewn, ac efe a roddes iddynt ddŵr, a hwy a olchasant eu traed, ac a'u gosododd hwynt dan bren wrth ddrws y babell.
6 Yna rhedodd Abraham, a chymryd llo tyner a da, ac a frysiodd i'w ladd, a'i roi i'w was Elieser i'w baratoi.
7 A daeth Abraham at Sara i'r babell, ac a ddywedodd wrthi, Paratoa dri mesur o flawd mân ar frys, tylina ef, a gwna gacennau i orchuddio'r crochan sy'n cynnwys y cig: a gwnaeth hi felly.
8 A brysiodd Abraham, ac a ddug o'u blaenau fenyn a llaeth, cig eidion a chig dafad, ac a'i rhoddodd o'u blaenau i'w fwyta cyn i gnawd y llo fod wedi ei fwyta'n ddigonol, a hwy a fwytasant.
9 A phan oeddent wedi gorffen bwyta, dywedodd un ohonynt wrtho, Mi a ddychwelaf atat yn ôl amser y bywyd, a bydd mab i Sara dy wraig.
10 Ac wedi hynny y gadawodd y dynion eu ffordd, i'r lleoedd y'u hanfonwyd iddynt.
11 Yn y dyddiau hynny yr oedd holl bobl Sodom a Gomorra, a'r holl bum dinas, yn ddrygionus iawn ac yn bechu yn erbyn yr Arglwydd, ac yr oeddent yn digio'r Arglwydd â'u ffieidd-dra, ac yr oeddent yn cryfhau wrth heneiddio'n ffiaidd ac yn ddirmygus gerbron yr Arglwydd, ac yr oedd eu drygioni a'u troseddau yn fawr yn y dyddiau hynny gerbron yr Arglwydd.
12 Ac roedd ganddynt yn eu tir ddyffryn helaeth iawn, tua hanner diwrnod o gerdded, ac ynddo yr oedd ffynhonnau dŵr a llawer iawn o lysieuyn o amgylch y dŵr.
13 A holl bobl Sodom a Gomorra a aethant yno bedair gwaith y flwyddyn, gyda'u gwragedd a'u plant a'u holl eiddo, ac a lawenhasant yno â thympanau a dawnsfeydd.
14 Ac yn amser llawenhau byddent i gyd yn codi ac yn gafael yng ngwragedd eu cymydogion, a rhai, merched gwyryfon eu cymdogion, ac yn eu mwynhau, a phob dyn yn gweld ei wraig a'i ferch yn nwylo ei gymydog ac ni ddywedasant air.
15 A gwnaethant felly o fore hyd nos, ac wedi hynny dychwelasant adref bob gŵr i'w dŷ a phob gwraig i'w phabell; felly y gwnaethant bob amser bedair gwaith yn y flwyddyn.
16 Hefyd, pan ddeuai dieithryn i'w dinasoedd a dod â nwyddau a brynasai gyda'r bwriad o'u gwerthu yno, byddai pobl y dinasoedd hyn yn ymgynnull, yn ddynion, menywod a phlant, hen ac ifanc, ac yn mynd at y dyn ac yn cymryd ei nwyddau trwy rym, gan roi ychydig i bob dyn nes bod diwedd ar holl nwyddau'r perchennog a ddygasai i'r wlad.
17 Ac os byddai perchennog y nwyddau yn cynnennu â hwy, gan ddywedyd, Beth yw'r gwaith hwn a wnaethoch i mi, yna byddent yn nesáu ato un wrth un, a phob un yn dangos iddo'r ychydig a gymerodd, ac yn ei watwar, gan ddywedyd, Dim ond yr ychydig a roddaist i mi a gymerais; a phan glywai hyn ganddynt hwy oll, byddai'n codi ac yn mynd oddi wrthynt mewn tristwch a chwerwder enaid, a hwythau'n codi i gyd ac yn mynd ar ei ôl, ac yn ei yrru allan o'r ddinas â sŵn a thwrw mawr.
18 Ac yr oedd dyn o wlad Elam yn cerdded yn hamddenol ar y ffordd, yn eistedd ar ei asyn, a oedd yn cario mantell hardd o amryliwiau, a'r fantell wedi'i rhwymo â llinyn am yr asyn.
19 Ac yr oedd y dyn ar ei daith yn mynd trwy stryd Sodom pan fachludodd yr haul gyda'r nos, ac arhosodd yno er mwyn aros dros nos, ond ni fyddai neb yn ei adael i mewn i'w dŷ; ac ar yr adeg honno yr oedd yn Sodom ddyn drygionus a drygionus, un â sgiliau gwneud drwg, a'i enw oedd Hedad.
20 Ac efe a gododd ei lygaid, ac a welodd y teithiwr yn stryd y ddinas, ac a ddaeth ato, ac a ddywedodd, O ble yr wyt ti'n dod, ac i ble yr wyt ti'n mynd?
21 A dywedodd y dyn wrtho, Yr wyf fi'n teithio o Hebron i Elam lle yr wyf yn perthyn, ac wrth i mi basio machlud yr haul, ac ni adawai neb i mi fynd i mewn i'w dŷ, er bod gennyf fara a dŵr a gwellt a phorthiant i'm asyn, a'm bod yn brin o ddim.
22 A Hedad a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Cyflenwir gennyf fi yr hyn oll a fyddo ei angen arnat, ond ni fyddi yn aros yn yr heol drwy'r nos.
23 A Hedad a'i dug ef i'w dŷ, ac a dynnodd y fantell oddi ar yr asyn gyda'r llinyn, a'u dug hwynt i'w dŷ, ac a roddodd wellt a phorthiant i'r asyn tra bwytaodd ac yfedodd y teithiwr yn nhŷ Hedad, ac a arhosodd yno y noson honno.
24 Ac yn y bore cododd y teithiwr yn gynnar i barhau â'i daith, pan ddywedodd Hedad wrtho, Aros, cysura dy galon â thamaid o fara ac yna dos, a gwnaeth y dyn felly; ac arhosodd gydag ef, a bwytasant ac yfasant ill dau gyda'i gilydd yn ystod y dydd, pan gododd y dyn i fynd.
25 A dywedodd Hedad wrtho, Wele, mae'r dydd yn mynd yn llithro, gwell i ti aros drwy'r nos er mwyn i'th galon gael ei chysuro; ac fe'i pwysodd arno fel y bu yno drwy'r nos, ac ar yr ail ddiwrnod cododd yn gynnar i fynd ymaith, pan bwysodd Hedad arno, gan ddweud, Cysura dy galon â thamaid o fara ac yna dos, ac arhosodd a bwytaodd gydag ef yr ail ddiwrnod hefyd, ac yna cododd y dyn i barhau â'i daith.

26 A dywedodd Hedad wrtho, Wele, mae'r dydd yn mynd yn esgyn, aros gyda mi i gysuro dy galon, a chyfod yn gynnar yn y bore a dos ar dy ffordd.
27 Ac ni fyddai'r gŵr yn aros, ond cododd a chyfrwyo ei asyn: a thra oedd yn cyfrwyo ei asyn, dywedodd gwraig Hedad wrth ei gŵr, Wele, y mae'r gŵr hwn wedi aros gyda ni ers dau ddiwrnod yn bwyta ac yn yfed, ac nid yw wedi rhoi dim i ni; ac yn awr, a aiff ef ymaith oddi wrthym heb roi dim? A dywedodd Hedad wrthi, Tawa.
28 A chyfrwyodd y dyn ei asyn i fynd, a gofynnodd i Hedad roi'r llinyn a'r fantell iddo i'w rhwymo ar yr asyn.
29 A dywedodd Hedad wrtho, Beth wyt ti'n ei ddweud? Yna dywedodd wrtho, "Y rhoddi di, fy arglwydd, i mi'r llinyn a'r fantell o wahanol liwiau a guddiaist gyda thi yn dy dŷ i ofalu amdani."
30 Ac atebodd Hedad y dyn, gan ddywedyd, Dyma ddehongliad dy freuddwyd, y llinyn a welaist, yn golygu y bydd dy fywyd yn cael ei ymestyn fel llinyn, ac ar ôl gweld y fantell wedi'i lliwio â phob math o liwiau, yn golygu y bydd gennyt winllan lle y byddi'n plannu coed o bob math o ffrwythau.
31 A'r teithiwr a atebodd, gan ddywedyd, Nid felly fy arglwydd, canys yr oeddwn yn effro pan roddais y llinyn i ti, a mantell wedi'i gwehyddu â gwahanol liwiau, a gymerasoch oddi ar yr asyn i'w rhoi wrth fy ochr; ac atebodd Hedad, a dywedodd, Yn sicr dywedais i ti ddehongliad dy freuddwyd, ac mae'n freuddwyd dda, a dyma ei dehongliad.
32 Yn awr, meibion dynion a roddwch i mi bedwar darn o arian, sef fy nghyfrifoldeb i ddehongli breuddwydion, a gennyt ti yn unig yr wyf am gael tri darn o arian.
33 A'r dyn a gythruddiwyd gan eiriau Hedad, ac a lefodd yn chwerw, ac a ddug Hedad at Serak, barnwr Sodom.
34 A gosododd y dyn ei achos gerbron Serak y barnwr, pan atebodd Hedad, gan ddweud, Nid felly y mae, ond fel hyn y mae'r mater yn sefyll; a dywedodd y barnwr wrth y teithiwr, Mae'r dyn hwn Hedad yn dweud y gwir wrthyt ti, oherwydd ei fod yn enwog yn y dinasoedd am ddehongli breuddwydion yn gywir.
35 A gwaeddodd y gŵr ar air y barnwr, ac a ddywedodd, Nid felly fy Arglwydd, canys yn y dydd y rhoddais iddo ef y llinyn a'r fantell oedd ar yr asyn, er mwyn eu rhoi yn ei dŷ: a buont ill dau yn dadlau gerbron y barnwr, y naill yn dweud, Fel hyn y bu, a'r llall yn datgan fel arall.
36 A dywedodd Hedad wrth y dyn, Rho i mi bedwar darn o arian yr wyf yn eu codi am ddehongliadau fy mreuddwydion; ni wnaf unrhyw lwfans; a rho i mi gost y pedwar pryd o fwyd a fwyteaist yn fy nhŷ.
37 A dywedodd y dyn wrth Hedad, Yn wir, mi dalaf i ti am yr hyn a fwyteais yn dy dŷ; dim ond rhoi i mi'r llinyn a'r fantell a guddiaist yn dy dŷ.
38 Ac atebodd Hedad gerbron y barnwr a dweud wrth y dyn, Oni ddywedais i ti ddehongliad dy freuddwyd? Mae'r llinyn yn golygu y bydd dy ddyddiau'n cael eu hymestyn fel llinyn, a'r fantell, y bydd gen ti winllan lle byddi'n plannu pob math o goed ffrwythau.
39 Dyma ddehongliad cywir dy freuddwyd; yn awr, rho i mi y pedwar darn arian sydd eu hangen arnaf fel iawndal, oherwydd ni wnaf i ti unrhyw lwfans.
40 A gwaeddodd y gŵr ar eiriau Hedad a buont ill dau yn ffraeo gerbron y barnwr, a rhoddodd y barnwr orchmynion i'w weision, a'u gyrrodd hwynt allan o'r tŷ ar frys.
41 A hwy a aethant ymaith yn ffraeo oddi wrth y barnwr, pan glywodd pobl Sodom hwy, ac a ymgasglasant o'u cwmpas ac a waeddasant yn erbyn y dieithryn, ac a'i gyrrasant ef yn ddi-hid o'r ddinas.
42 A pharhaodd y dyn ar ei daith ar ei asyn gyda chwerwder enaid, gan alaru ac wylo.
43 A thra roedd yn mynd ymlaen, wylodd am yr hyn a ddigwyddodd iddo yn ninas lygredig Sodom.

PENNOD 19

1 Ac yr oedd gan ddinasoedd Sodom bedwar barnwr i bedair dinas, a dyma eu henwau hwynt, Serac yn ninas Sodom, Sharcad yn Gomorra, Sabnac yn Admah, a Menon yn Seboyim.
2 A rhoddodd gwas Eliezer Abraham enwau gwahanol iddynt, a throi Serak yn Shakra, Sharkad yn Shakrura, Zebnac yn Kezobim, a Menon yn Matzlodin.
3 A thrwy ddymuniad eu pedwar barnwr, gosododd pobl Sodom a Gomorra welyau yn strydoedd y dinasoedd, ac os deuai dyn i'r lleoedd hyn, byddent yn ei afael ac yn ei ddwyn i un o'u gwelyau, ac yn ei orfodi i orwedd ynddynt.
4 Ac wrth iddo orwedd, byddai tri dyn yn sefyll wrth ei ben a thri wrth ei draed, ac yn ei fesur wrth hyd y gwely, ac os oedd y dyn yn llai na'r gwely, byddai'r chwe dyn hyn yn ei ymestyn ar bob pen, a phan fyddai'n gweiddi arnynt ni fyddent yn ei ateb.
5 Ac os oedd yn hirach na'r gwely, byddent yn tynnu dwy ochr y gwely at ei gilydd ar bob pen, nes bod y dyn wedi cyrraedd pyrth marwolaeth.
6 Ac os parhaodd i weiddi arnynt, byddent yn ei ateb, gan ddywedyd, Fel hyn y gwneir i ŵr a ddaw i'n gwlad.
7 A phan glywodd dynion yr holl bethau hyn a wnaeth pobl dinasoedd Sodom, ymataliasant rhag dod yno.
8 A phan ddeuai dyn tlawd i'w tir, byddent yn rhoi arian ac aur iddo, ac yn peri cyhoeddiad yn y ddinas gyfan i beidio â rhoi tamaid o fara iddo i'w fwyta, ac os byddai'r dieithryn yn aros yno am rai dyddiau, ac yn marw o newyn, heb allu cael tamaid o fara, yna ar ei farwolaeth byddai holl bobl y ddinas yn dod ac yn cymryd yr arian a'r aur a roddasant iddo.
9 A'r rhai a allai adnabod yr arian neu'r aur a roddasant iddo a'i cymerasant yn ôl, ac ar ei farwolaeth hwy a'i diosgasant hefyd o'i ddillad, ac a ymladdasant amdanynt, a'r hwn a drechodd ei gymydog a'u cymerasant hwy.
10 Ar ôl hynny, byddent yn ei gario ac yn ei gladdu dan rai o'r llwyni yn yr anialwch; felly y gwnaethant yr holl ddyddiau i bwy bynnag a ddeuai atynt ac a fu farw yn eu tir.
11 Ac ymhen amser anfonodd Sara Elieser i Sodom, i weld Lot ac i ymofyn am ei lesiant.
12 Ac aeth Elieser i Sodom, a chyfarfu â gŵr o Sodom yn ymladd â dieithryn, a diosgodd y gŵr o Sodom ei holl ddillad oddi wrth y gŵr tlawd ac aeth i ffwrdd.
13 A gwaeddodd y dyn tlawd hwn ar Elieser, ac erfyniodd am ei ffafr oherwydd yr hyn a wnaeth gŵr Sodom iddo.
14 Ac efe a ddywedodd wrtho, Paham yr wyt ti'n gwneud fel hyn i'r dyn tlawd a ddaeth i'th dir?

15 A dywedodd gŵr Sodom wrth Elieser, “Ai dy frawd di yw’r gŵr hwn, neu a yw pobl Sodom wedi dy osod di’n farnwr heddiw, dy fod ti’n sôn am y gŵr hwn?”
16 Ac ymrysonodd Elieser â gŵr Sodom o achos y gŵr tlawd: a phan nesaodd Elieser i nôl dillad y gŵr tlawd oddi wrth ŵr Sodom, brysiodd, a tharo Elieser yn ei dalcen â charreg.
17 A llifodd y gwaed yn helaeth o dalcen Elieser, a phan welodd y dyn y gwaed, gafaelodd yn Elieser, gan ddweud, Rho i mi fy nghyflog am gael gwared â’r gwaed drwg hwn oedd yn dy dalcen, oherwydd dyna’r arfer a’r gyfraith yn ein gwlad.
18 A dywedodd Elieser wrtho, Ti a’m hanafodd, ac yr wyt yn gofyn i mi dalu dy gyflog i ti: ac ni wrandawodd Elieser ar eiriau gŵr Sodom.
19 A gafaelodd y dyn yn Eliezer a'i ddwyn at Shakra barnwr Sodom i gael barn.
20 A dywedodd y gŵr wrth y barnwr, “Yr wyf yn erfyn arnat, fy arglwydd, fel hyn y gwnaeth y gŵr hwn, canys mi a’i trawais ef â charreg fel y llifodd y gwaed oddi ar ei dalcen, ac nid yw’n fodlon rhoi fy nghyflog i mi.”
21 A dywedodd y barnwr wrth Elieser, Y mae'r dyn hwn yn dweud y gwir wrthyt ti, rho iddo ei gyflog, oherwydd dyma'r arfer yn ein gwlad ni: a phan glywodd Elieser eiriau'r barnwr, cododd garreg a tharo'r barnwr, a tharo'r garreg ar ei dalcen, a llifodd y gwaed yn helaeth oddi ar dalcen y barnwr: a dywedodd Elieser, Os dyma'r arfer yn dy wlad di, rho i'r dyn hwn yr hyn a ddylwn i fod wedi'i roi iddo, oherwydd dyma dy benderfyniad di, ti a'i gorchmynnodd.
22 A gadawodd Elieser y gŵr o Sodom gyda'r barnwr, ac aeth efe ymaith.
23 A phan wnaeth brenhinoedd Elam ryfel â brenhinoedd Sodom, cipiodd brenhinoedd Elam holl eiddo Sodom, a chymerasant Lot yn gaeth, ynghyd â'i eiddo ef. A phan ddywedwyd wrth Abraham, aeth i ryfela â brenhinoedd Elam, ac adferodd o'u dwylo holl eiddo Lot yn ogystal ag eiddo Sodom.
24 Y pryd hwnnw esgorodd gwraig Lot ar ferch iddo, a galwodd ei henw hi’n Paltith, gan ddweud, Oherwydd bod Duw wedi ei achub ef a’i holl deulu oddi wrth frenhinoedd Elam; a thyfodd Paltith merch Lot i fyny, a chymerodd un o ddynion Sodom hi’n wraig iddo.
25 A daeth dyn tlawd i’r ddinas i geisio cynhaliaeth, ac arhosodd yn y ddinas rai dyddiau, a gwnaeth holl bobl Sodom gyhoeddi eu harfer i beidio â rhoi tamaid o fara i’r dyn hwn i’w fwyta, nes iddo syrthio’n farw ar y ddaear, a gwnaethant felly.
26 A gwelodd Paltith merch Lot y dyn hwn yn gorwedd yn y strydoedd yn llwgu o newyn, ac ni roddodd neb iddo ddim i'w gadw'n fyw, ac yr oedd ar fin marw.
27 A llanwyd ei henaid â thrugaredd o achos y gŵr, a hi a’i bwydodd ef yn ddirgel â bara am lawer o ddyddiau, ac adfywiodd enaid y gŵr hwn.
28 Oherwydd pan fyddai hi’n mynd allan i nôl dŵr, byddai hi’n rhoi’r bara yn y jwg dŵr, a phan fyddai hi’n dod i’r lle yr oedd y dyn tlawd, byddai hi’n cymryd y bara o’r jwg ac yn ei roi iddo i’w fwyta; felly y gwnaeth hi am lawer o ddyddiau.
29 A rhyfeddodd holl bobl Sodom a Gomorra sut y gallai'r dyn hwn ddioddef newyn am gynifer o ddyddiau.
30 A dywedasant wrth ei gilydd, Dim ond ei fod yn bwyta ac yn yfed y gall hyn fod, oherwydd ni all neb ddioddef newyn am gynifer o ddyddiau na byw fel y dyn hwn, heb hyd yn oed newid ei olwg; ac ymguddiodd tri dyn yn y lle yr oedd y dyn tlawd wedi'i leoli, i wybod pwy oedd yn dod â bara iddo i'w fwyta.
31 A Phaltith merch Lot a aeth allan y diwrnod hwnnw i nôl dŵr, a rhoddodd fara yn ei jwg dŵr, ac aeth i dynnu dŵr wrth le'r dyn tlawd, a chymerodd y bara o'r jwg a'i roi i'r dyn tlawd, ac fe'i bwytaodd.
32 A gwelodd y tri dyn yr hyn a wnaeth Paltith i'r dyn tlawd, a dywedasant wrthi, Ti felly sydd wedi ei gynnal, ac felly nid yw wedi newynu, na newid ei olwg na marw fel y gweddill.
33 Ac aeth y tri gŵr allan o'r lle yr oeddent wedi ymguddio, a chipio Paltith a'r bara oedd yn llaw'r dyn tlawd.
34 A chymerasant Paltith a’i dwyn gerbron eu barnwyr, a dywedasant wrthynt, Fel hyn y gwnaeth hi, a hi a gyflenwodd fara i’r dyn tlawd, am hynny ni fu farw’r holl amser hwn; yn awr felly, datganwch i ni’r gosb sy’n ddyledus i’r wraig hon am dorri ein cyfraith.
35 A daeth pobl Sodom a Gomorra ynghyd a chyneuasant dân yn stryd y ddinas, a chymerasant y wraig a'i thaflu i'r tân a llosgwyd hi'n lludw.
36 Ac yn ninas Adma yr oedd gwraig yr hon a wnaethant yr un peth iddi.
37 Oherwydd daeth teithiwr i ddinas Adma i aros yno drwy’r nos, gyda’r bwriad o fynd adref yn y bore, ac eisteddodd gyferbyn â drws tŷ tad y ferch ifanc, i aros yno, gan fod yr haul wedi machlud pan gyrhaeddodd y fan honno; a gwelodd y ferch ifanc ef yn eistedd wrth ddrws y tŷ.
38. A gofynnodd iddi am ddiod o ddŵr, a dywedodd wrtho, “Pwy wyt ti?” A dywedodd wrthi, “Roeddwn i heddiw yn mynd ar y ffordd, a chyrhaeddais yma pan fachludodd yr haul; felly byddaf yn aros yma drwy’r nos, ac yn y bore byddaf yn codi’n gynnar ac yn parhau ar fy nhaith.”
39 Ac aeth y ferch ifanc i'r tŷ a chymryd bara a dŵr i'r dyn i'w fwyta ac i'w yfed.
40 A daeth y mater hwn yn hysbys i bobl Adma, ac ymgasglasant a dwyn y ferch ifanc gerbron y barnwyr, er mwyn iddynt ei barnu am y weithred hon.
41 A dywedodd y barnwr, Rhaid rhoi barn marwolaeth ar y wraig hon am iddi dorri ein cyfraith, a dyma felly’r penderfyniad amdani.
42 A phobl y dinasoedd hynny a ymgasglodd, ac a ddygasant y ferch ifanc allan, ac a’i heneiniasant â mêl o’i phen i’w thraed, fel y gorchmynnodd y barnwr, a’i gosodasant o flaen haid o wenyn oedd y pryd hynny yn eu cychod gwenyn, a hedfanodd y gwenyn arni a’i phigodd nes i’w chorff cyfan chwyddo.
43 A gwaeddodd y ferch ifanc oherwydd y gwenyn, ond ni chymerodd neb sylw ohoni nac ni thosturiodd wrthi, ac esgynnodd ei llefain i'r nef.
44 A digiodd yr Arglwydd am hyn ac am holl weithredoedd dinasoedd Sodom, oherwydd yr oedd ganddynt ddigonedd o fwyd, a thawelwch yn eu plith, ac eto ni fyddent yn cynnal y tlawd a'r anghenus, ac yn y dyddiau hynny aeth eu gweithredoedd drygionus a'u pechodau yn fawr gerbron yr Arglwydd.

45 Ac anfonodd yr Arglwydd am ddau o'r angylion a ddaethai i dŷ Abraham, i ddinistrio Sodom a'i dinasoedd.
46 A chododd yr angylion o ddrws pabell Abraham, ar ôl iddynt fwyta ac yfed, a chyrhaeddasant Sodom gyda'r nos, ac yr oedd Lot yn eistedd ym mhorth Sodom, a phan welodd hwynt, cododd i'w cyfarfod, ac ymgrymodd i'r llawr.
47 Ac efe a'u pwysodd yn fawr, ac a'u dug i'w dŷ, ac a roddodd iddynt luniaeth a fwytasant, ac a arosasant yn ei dŷ drwy'r nos.
48 A dywedodd yr angylion wrth Lot, Cyfod, dos allan o'r lle hwn, ti a'th holl eiddo, rhag dy ddifetha yng nghamgymeriad y ddinas hon, oherwydd bydd yr Arglwydd yn dinistrio'r lle hwn.
49 A gafaelodd yr angylion yn llaw Lot, ac yn llaw ei wraig, ac yn nwylo ei blant, a phob peth oedd yn eiddo iddo, a'i ddwyn allan a'i osod y tu allan i'r dinasoedd.
50 A dywedasant wrth Lot, Dihang am dy einioes: ac efe a ffodd, a'i holl eiddo.
51 Yna y glawiodd yr Arglwydd ar Sodom ac ar Gomorra ac ar yr holl ddinasoedd hyn frwmstan a thân oddi wrth yr Arglwydd o'r nefoedd.
52 Ac efe a ddymchwelodd y dinasoedd hyn, yr holl wastadedd a holl drigolion y dinasoedd, a'r hyn a dyfai ar y ddaear; ac edrychodd Ado gwraig Lot yn ôl i weld dinistr y dinasoedd, oherwydd ei thrugaredd a gyffrowyd o achos ei merched a arhosasant yn Sodom, am nad aethant gyda hi.
53 A phan edrychodd yn ôl, daeth yn golofn halen, ac y mae yn y lle hwnnw hyd y dydd hwn.
54 A'r ychen oedd yn sefyll yn y lle hwnnw, byddai'r halen yn llyfu bob dydd hyd eithafion eu traed, ac yn y bore byddai'n codi allan o'r newydd, ac yr oeddent yn ei lyfu eto hyd y dydd hwn.
55 A ffodd Lot a dwy o'i ferched a arhosodd gydag ef, ac a ddihangasant i ogof Adulam, ac a arhosasant yno am beth amser.
56 A chododd Abraham yn fore i weld yr hyn a wnaed i ddinasoedd Sodom; ac efe a edrychodd, ac a welodd fwg y dinasoedd yn codi fel mwg ffwrnais.
57 Ac arhosodd Lot a'i ddwy ferch yn yr ogof, a gwnaethant win i'w tad yfed, a gorweddasant gydag ef, oherwydd dywedasant nad oedd dyn ar y ddaear a allai fagu had ohonynt, oherwydd tybiasant fod yr holl ddaear wedi'i dinistrio.
58 A gorweddasant ill dau gyda'u tad, a beichiogasant ac esgor ar feibion: a galwodd yr hynaf-anedig enw ei mab Moab, gan ddywedyd, Gan fy nhad y cenhedlais ef; efe yw tad y Moabiaid hyd y dydd hwn.
59 A'r ieuengaf hefyd a alwodd ei mab yn Benami; efe yw tad meibion Ammon hyd y dydd hwn.
60 Ac wedi hyn aeth Lot a'i ddwy ferch oddi yno, ac efe a drigodd ar ochr arall yr Iorddonen gyda'i ddwy ferch a'u meibion: a thyfodd meibion Lot i fyny, ac aethant a chymerasant wragedd iddynt eu hunain o wlad Canaan, a chawsant blant, a buont ffrwythlon ac amlhaodd.

PENNOD 20

1 Ac yn yr amser hwnnw y teithiodd Abraham o wastadedd Mamre, ac a aeth i wlad y Philistiaid, ac a drigodd yn Gerar: yn y bumfed flwyddyn ar hugain o fod Abraham yng ngwlad Canaan, a'r ganfed flwyddyn o fywyd Abraham, y daeth efe i Gerar, yng ngwlad y Philistiaid.
2 A phan ddaethant i'r wlad, dywedodd wrth Sara ei wraig, "Dywed mai fy chwaer wyt ti," wrth bwy bynnag a ofynno i ti, er mwyn inni ddianc rhag drygioni trigolion y wlad.
3 Ac fel yr oedd Abraham yn byw yng ngwlad y Philistiaid, gwelodd gweision Abimelech brenin y Philistiaid fod Sara yn brydferth iawn; a gofynasant i Abraham amdani; a dywedodd yntau, Fy chwaer yw hi.
4 A gweision Abimelech a aethant at Abimelech, gan ddywedyd, Daeth gŵr o wlad Canaan i drigo yn y wlad, ac y mae ganddo chwaer hardd iawn.
5 A chlywodd Abimelech eiriau ei weision a oedd yn canmol Sara wrtho, ac anfonodd Abimelech ei swyddogion, a daethant â Sara at y brenin.
6 A daeth Sara i dŷ Abimelech, a gwelodd y brenin fod Sara yn brydferth, a phlesiodd hi ef yn fawr.
7 Ac efe a nesaodd ati, ac a ddywedodd wrthi, Beth yw'r gŵr hwnnw i ti yr hwn y daethost ag ef i'n gwlad ni? A Sara a atebodd, ac a ddywedodd: Fy mrawd yw efe, a daethom o wlad Canaan i drigo lle bynnag y gallem gael lle.
8 A dywedodd Abimelech wrth Sara, Wele fy nhir o'th flaen; gosod dy frawd yn unrhyw ran o'r wlad hon a fynnit, a'n dyletswydd ni fydd ei ddyrchafu a'i ddyrchafu ef uwchlaw holl bobl y wlad, gan mai dy frawd ef yw.
9 Ac Abimelech a anfonodd am Abraham, a daeth Abraham at Abimelech.
10 A dywedodd Abimelech wrth Abraham, Wele, rhoddais orchymyn i ti gael dy anrhydeddu fel y mynni er mwyn dy chwaer Sara.
11 Ac aeth Abraham allan oddi wrth y brenin, a rhodd y brenin a'i dilynodd ef.
12 Fel gyda'r nos, cyn i ddynion orwedd i orffwys, byddai'r brenin yn eistedd ar ei orsedd, a syrthiodd cwsg dwfn arno, ac fe orweddodd ar yr orsedd a chysgu hyd y bore.
13 Ac efe a freuddwydiodd fod angel yr Arglwydd wedi dod ato â chleddyf tynn yn ei law, a'r angel yn sefyll dros Abimelech, ac yn dymuno ei ladd â'r cleddyf, a'r brenin wedi dychryn yn ei freuddwyd, ac a ddywedodd wrth yr angel, Beth y pechais yn dy erbyn, pan wyt yn dod i'm lladd â'th gleddyf?
14 A'r angel a atebodd ac a ddywedodd wrth Abimelech, Wele ti'n marw o achos y wraig a ddygaist i'th dŷ neithiwr, oherwydd gwraig briod yw hi, gwraig Abraham a ddaeth i'th dŷ; yn awr gan hynny dychwel y gŵr hwnnw ei wraig, oherwydd ei wraig ef yw hi; ac os na'i dychweli hi, gwybydd y byddi farw'n sicr, ti a'th holl eiddo.
15 A'r noson honno bu llefain fawr yng ngwlad y Philistiaid, a gwelsant drigolion y wlad lun gŵr yn sefyll â chleddyf noeth yn ei law, ac efe a drawodd drigolion y wlad â'r cleddyf, ie, efe a barhaodd i'w taro hwynt.
16 A thrawodd angel yr Arglwydd holl wlad y Philistiaid y noson honno, a bu ddryswch mawr y noson honno a'r bore canlynol.
17 A chaewyd pob croth, a'u holl liflif, a llaw'r Arglwydd oedd arnynt o achos Sara, gwraig Abraham, yr hon a gymerasai Abimelech.
18 A'r bore y cododd Abimelech mewn braw a dryswch a braw mawr, ac anfonodd a galw ei weision, ac adroddodd ei freuddwyd iddynt; a daeth ofn mawr ar y bobl.

19 Ac atebodd un gŵr a oedd yn sefyll ymhlith gweision y brenin y brenin, gan ddywedyd, O frenin, dychwel y wraig hon i'w gŵr, oherwydd efe yw ei gŵr hi, oherwydd digwyddodd yr un peth i frenin yr Aifft pan ddaeth y gŵr hwn i'r Aifft.
20 Ac efe a ddywedodd am ei wraig, Fy chwaer yw hi, oherwydd dyna ei arfer ef pan ddelo i drigo yn y wlad yr hon y mae yn ddieithr ynddi.
21 Anfonodd Pharo a chymryd y wraig hon yn wraig, a daeth yr Arglwydd â phlâu difrifol arno nes iddo ddychwelyd y wraig at ei gŵr.
22 Yn awr gan hynny, O frenin goruchel, gwybydd beth ddigwyddodd neithiwr i'r holl wlad, oherwydd bu braw mawr iawn a phoen a galar mawr, a gwyddom mai oherwydd y wraig a gymeraist y digwyddodd hynny.
23 Yn awr, gan hynny, dychwel y wraig hon i'w gŵr, rhag i ni ddigwydd fel y digwyddodd i Pharo brenin yr Aifft a'i ddeiliaid, ac na fyddom farw: a brysiodd Abimelech, ac a alwodd, ac a alwodd Sara, a daeth hi o'i flaen, ac a alwodd Abraham, a daeth yntau o'i flaen ef.
24 A dywedodd Abimelech wrthynt, Beth yw'r gwaith hwn yr ydych yn ei wneud, gan ddywedyd eich bod yn frawd a chwaer, a minnau wedi cymryd y wraig hon yn wraig?
25 A dywedodd Abraham, Oherwydd fy mod yn meddwl y byddwn yn dioddef marwolaeth o achos fy ngwraig; a chymerodd Abimelech ddefaid a gwartheg, a gweision a morynion, a mil o ddarnau arian, a'u rhoddodd i Abraham, ac fe ddychwelodd Sara ato.
26 A dywedodd Abimelech wrth Abraham, Wele, y mae'r holl wlad o'th flaen; preswylia ynddi lle bynnag y byddo yn dy ddewis.
27 Ac aeth Abraham a Sara ei wraig allan o bresenoldeb y brenin gydag anrhydedd a pharch, a thrigasant yn y wlad, sef yn Gerar.
28 Ac yr oedd holl drigolion gwlad y Philistiaid a gweision y brenin yn dal mewn poen, oherwydd y pla a roddodd yr angel arnynt drwy gydol y nos o achos Sara.
29 Ac anfonodd Abimelech am Abraham, gan ddywedyd, Gweddïa yn awr dros dy weision at yr Arglwydd dy Dduw, ar iddo efe ddileu'r marwolaeth hon o'n plith ni.
30 A gweddïodd Abraham dros Abimelech a'i bobl; a chlywodd yr Arglwydd weddi Abraham, ac iachaodd Abimelech a'i holl bobl.

PENNOD 21

1 Ac yn yr amser hwnnw, ar ddiwedd blwyddyn a phedwar mis o drigo Abraham yng ngwlad y Philistiaid yn Gerar, yr ymwelodd Duw â Sara; a chofiodd yr Arglwydd amdani, a hi a feichiogodd, ac a esgorodd ar fab i Abraham.
2 Ac Abraham a alwodd enw'r mab a anwyd iddo, yr hwn a ddygodd Sara iddo, Isaac.
3 Ac Abraham a enwaedodd ei fab Isaac yn wyth niwrnod oed, fel y gorchmynnodd Duw i Abraham ei wneud i'w had ar ei ôl ef; ac Abraham oedd gant oed, a Sara naw deg oed, pan aned Isaac iddynt.
4 A thyfodd y bachgen i fyny, ac fe'i diddyfnwyd; a gwnaeth Abraham wledd fawr ar y dydd y diddyfnwyd Isaac.
5 A daeth Sem ac Eber a holl bobl fawr y wlad, ac Abimelech brenin y Philistiaid, a'i weision, a Phichol, pennaeth ei lu, i fwyta ac yfed a llawenhau yn y wledd a wnaeth Abraham ar ddiwrnod diddyfnu ei fab Isaac.
6 Daeth Terah hefyd, tad Abraham, a Nachor ei frawd, o Haran, hwy a phawb oedd yn perthyn iddynt; oherwydd llawenychasant yn fawr wrth glywed bod mab wedi ei eni i Sara.
7 A daethant at Abraham, a bwytasant ac yfasant yn y wledd a wnaeth Abraham ar ddydd diddyfnu Isaac.
8 A llawenychodd Terah a Nachor gydag Abraham, ac arosasant gydag ef ddyddiau lawer yng ngwlad y Philistiaid.
9 Y pryd hwnnw y bu farw Serug mab Reu, yn y flwyddyn gyntaf ar ôl geni Isaac mab Abraham.
10 A holl ddyddiau Serug oedd ddau gant tri deg naw o flynyddoedd, yna bu farw.
11 Ac Ismael mab Abraham a dyfodd i fyny yn y dyddiau hynny; yr oedd yn bedair ar ddeg oed pan aned Sara Isaac i Abraham.
12 A bu Duw gydag Ismael mab Abraham, ac efe a dyfodd i fyny, ac a ddysgodd ddefnyddio'r bwa a daeth yn saethwr.
13 A phan oedd Isaac yn bum mlwydd oed, yr oedd yn eistedd gydag Ismael wrth ddrws y babell.
14 A daeth Ismael at Isaac, ac eisteddodd gyferbyn ag ef; cymerodd y bwa, a'i dynnu, a rhoi'r saeth ynddo, a bwriadodd ladd Isaac.
15 A gwelodd Sara y weithred a ddymunai Ismael ei gwneud i'w mab Isaac, a'i gofidiodd yn fawr o achos ei mab; ac anfonodd am Abraham, a dywedodd wrtho, Bwrw allan y gaethferch hon a'i mab, oherwydd ni fydd ei mab yn etifedd gyda'm mab i, oherwydd fel hyn y ceisiodd efe ei wneud iddo heddiw.
16 A gwrandawodd Abraham ar lais Sara, ac fe gododd yn fore, ac a gymerodd ddeuddeg torth a photel o ddŵr a roddodd i Hagar, ac a'i hanfonodd ymaith gyda'i mab: ac aeth Hagar gyda'i mab i'r anialwch, ac a drigasant yn anialwch Paran gyda thrigolion yr anialwch: ac Ismael oedd saethydd, ac a drigodd yn yr anialwch amser hir.
17 Ac wedi hynny aeth ef a'i fam i wlad yr Aifft, ac a drigasant yno; a chymerodd Hagar wraig i'w mab o'r Aifft, a'i henw oedd Meriba.
18 A beichiogodd gwraig Ismael, ac esgorodd ar bedwar mab a dwy ferch; ac wedi hynny aeth Ismael, a'i fam, a'i wraig a'i blant, ac a ddychwelasant i'r anialwch.
19 A gwnaethant bebyll iddynt eu hunain yn yr anialwch, lle yr oeddent yn byw, a pharhaasant i deithio ac yna i orffwys yn fisol ac yn flynyddol.
20 A rhoddodd Duw i Ismael ddefaid a gwartheg a phebyll er mwyn Abraham ei dad, a chynyddodd y gŵr mewn anifeiliaid.
21 Ac Ismael a drigodd mewn anialwch ac mewn pebyll, gan deithio a gorffwys am amser hir, ac ni welodd wyneb ei dad.
22 Ac ymhen peth amser, dywedodd Abraham wrth Sara ei wraig, Mi af i weld fy mab Ismael, oherwydd yr wyf yn awyddus i'w weld, oherwydd nid wyf wedi'i weld ers amser maith.
23 Ac Abraham a farchogodd ar un o'i gamelod i'r anialwch i geisio ei fab Ismael: canys clywodd ei fod ef yn byw mewn pabell yn yr anialwch, a'i holl eiddo.
24 Ac aeth Abraham i'r anialwch, ac a gyrhaeddodd babell Ismael tua hanner dydd, ac a ymofynnodd am Ismael, ac a

gafodd wraig Ismael yn eistedd yn y babell gyda'i phlant, ac nid oedd Ismael ei gŵr a'i fam gyda hwynt.
25. A gofynnodd Abraham i wraig Ismael, gan ddywedyd, I ble yr aeth Ismael? A dywedodd hi, Aeth i'r maes i hela, ac yr oedd Abraham yn dal i farchogaeth ar y camel, oherwydd ni fyddai'n disgyn i'r llawr, fel yr oedd wedi tyngu wrth ei wraig Sara na fyddai'n disgyn oddi ar y camel.
26 A dywedodd Abraham wrth wraig Ismael, Fy merch, dyro imi ychydig o ddŵr i'w yfed, oherwydd yr wyf wedi blino o'r daith.
27 A dywedodd gwraig Ismael wrth Abraham, Nid oes gennym na dŵr na bara. A hi a arhosodd yn eistedd yn y babell, ac ni sylwodd ar Abraham, ac ni ofynnodd iddo pwy ydoedd.
28 Ond yr oedd hi'n curo ei phlant yn y babell, ac yn eu melltithio, a melltithiodd hefyd ei gŵr Ismael a'i geryddu, a phan glywodd Abraham eiriau gwraig Ismael wrth ei phlant, roedd yn ddig iawn ac yn anfodlon.
29 A galwodd Abraham ar y wraig i ddod allan ato o'r babell: a daeth y wraig, ac a safodd gyferbyn ag Abraham, oherwydd yr oedd Abraham yn dal i farchogaeth ar y camel.
30 A dywedodd Abraham wrth wraig Ismael, Pan ddychwel dy ŵr Ismael adref, dywed y geiriau hyn wrtho,
31 Daeth gŵr hen iawn o wlad y Philistiaid yma i'th geisio di, a dyna oedd ei olwg a'i lun; ni ofynnais iddo pwy oedd efe, a chan nad oeddyt ti yma, llefarodd wrthyf a dweud, 'Pan ddychwel Ismael dy ŵr, dywed wrtho fel hyn y dywedodd y gŵr hwn, 'Pan ddelych adref, tynnwch ymaith yr hoelen hon o'r babell a osodaist yma, a gosodwch hoelen arall yn ei lle.'
32 A gorffennodd Abraham ei gyfarwyddiadau i'r wraig, ac efe a drodd ac a aeth ar y camel adref.
33 Ac wedi hynny daeth Ismael o'r helfa, efe a'i fam, a dychwelasant i'r babell, a llefarodd ei wraig y geiriau hyn wrtho,
34 Daeth gŵr hen iawn o wlad y Philistiaid i'th geisio, a dyna oedd ei olwg a'i lun; ni ofynnais iddo pwy oedd ef, a chan nad oeddyt gartref dywedodd wrthyf, Pan ddelo dy ŵr adref dywed wrtho, fel hyn y dywed yr hen ŵr, Tynn ymaith hoelen y babell a osodaist yma a gosod hoelen arall yn ei lle.
35 A chlywodd Ismael eiriau ei wraig, a gwyddai mai ei dad ydoedd, ac nad oedd ei wraig yn ei anrhydeddu ef.
36 A deallodd Ismael eiriau ei dad, yr hyn a lefarasai efe wrth ei wraig, a gwrandawodd Ismael ar lais ei dad, ac fe wrthododd Ismael y wraig honno, ac aeth hi ymaith.
37 Ac Ismael a aeth wedi hynny i wlad Canaan, ac a gymerodd wraig arall, ac a'i dug hi i'w babell, i'r lle yr oedd yn byw y pryd hwnnw.
38 Ac ar ddiwedd y tair blynedd dywedodd Abraham, "Af eto i weld Ismael fy mab, oherwydd nid wyf wedi ei weld ers talwm."
39 Ac efe a farchogodd ar ei gamel ac a aeth i'r anialwch, ac a gyrhaeddodd babell Ismael tua hanner dydd.
40 Ac efe a ofynnodd am Ismael, a daeth ei wraig allan o'r babell, a dywedodd, Nid yw efe yma, fy arglwydd, oherwydd y mae wedi mynd i hela yn y meysydd, ac i borthi'r camelod. A dywedodd y wraig wrth Abraham, Tro, fy arglwydd, i'r babell, a bwyta tamaid o fara, oherwydd bydd dy enaid yn flinedig oherwydd y daith.
41 A dywedodd Abraham wrthi, Ni stopiaf oherwydd fy mod ar frys i barhau â'm taith, ond rho imi ychydig ddŵr i'w yfed, oherwydd y mae syched arnaf. A brysiodd y wraig a rhedodd i'r babell, a daeth â dŵr a bara allan i Abraham, a'u gosod o'i flaen, a'i hannog i fwyta; ac efe a fwytaodd ac a yfodd, a chysurwyd ei galon, ac efe a fendithiodd ei fab Ismael.
42 Ac efe a orffennodd ei bryd bwyd, ac a fendithiodd yr Arglwydd, ac a ddywedodd wrth wraig Ismael, Pan ddelo Ismael adref, dywed y geiriau hyn wrtho,
43 Daeth gŵr hen iawn o wlad y Philistiaid yma, ac ymofyn amdanoch chi, ac nid oeddech chi yma; a dygais fara a dŵr iddo, ac fe fwytaodd ac yfodd, a chafodd ei galon ei chysur.
44 A dywedodd y geiriau hyn wrthyf: Pan ddelo Ismael dy ŵr adref, dywed wrtho, Mae hoelen y babell sydd gennyt yn dda iawn; paid â'i rhoi ymaith o'r babell.
45 A gorffennodd Abraham orchymyn i'r wraig, ac efe a farchogodd adref i wlad y Philistiaid; a phan ddaeth Ismael i'w babell, aeth ei wraig allan i'w gyfarfod â llawenydd a chalon lawen.
46 A dywedodd hi wrtho, Daeth hen ŵr yma o wlad y Philistiaid, ac fel hyn yr oedd ei olwg, ac efe a ofynnodd amdanoch, ac nid oeddech chi yma: felly dygais fara a dŵr allan, ac efe a fwytaodd ac a yfodd, a chafodd ei galon gysur.
47 Ac efe a ddywedodd y geiriau hyn wrthyf, Pan ddelo Ismael dy ŵr adref, dywed wrtho, Mae hoelen y babell sydd gennyt yn dda iawn; na'i thynnu ymaith o'r babell.
48 A gwybu Ismael mai ei dad ydoedd, a bod ei wraig wedi ei anrhydeddu, a bendithiodd yr Arglwydd Ismael.

PENNOD 22

1 Yna cododd Ismael, a chymerodd ei wraig, a'i blant, a'i anifeiliaid, a'r cyfan oedd ganddo; ac aeth oddi yno at ei dad i wlad y Philistiaid.
2 Ac adroddodd Abraham i Ismael ei fab y weithred a gymerodd Ismael â'i wraig gyntaf, yn ôl yr hyn a wnaeth hi.
3 Ac Ismael a'i blant a drigodd gydag Abraham lawer o ddyddiau yn y wlad honno, ac Abraham a drigodd yng ngwlad y Philistiaid amser hir.
4 A chynyddodd y dyddiau, a chyrhaeddasant chwe blynedd ar hugain. Ac wedi hynny aeth Abraham, ynghyd â'i weision a'i holl eiddo, o wlad y Philistiaid, a symud ymhell iawn. Daethant yn agos at Hebron, ac aros yno. Cloddiodd gweision Abraham ffynhonnau dŵr, a thrigodd Abraham a'i holl eiddo wrth y dŵr. Clywodd gweision Abimelech brenin y Philistiaid y sôn fod gweision Abraham wedi cloddio ffynhonnau dŵr yng nghyffiniau'r wlad.
5 A daethant ac ymrafael â gweision Abraham, a lladratasant oddi wrthynt y ffynnon fawr a gloddiasant.
6 A chlywodd Abimelech brenin y Philistiaid am y peth hwn, ac efe a ddaeth gyda Phichol capten ei lu ac ugain o'i ddynion at Abraham; a llefarodd Abimelech wrth Abraham am ei weision, ac Abraham a geryddodd Abimelech am y ffynnon yr oedd ei weision wedi ei ysbeilio oddi wrtho.
7 A dywedodd Abimelech wrth Abraham, Fel mai byw yr ARGLWYDD, yr hwn a greodd yr holl ddaear, ni chlywais

i am y weithred a wnaeth fy ngweision i'th weision di hyd y dydd hwn.
8 A chymerodd Abraham saith oen benyw, a'u rhoi i Abimelech, gan ddweud, "Cymer y rhain, atolwg, o'm dwylo i, fel y byddo'n dystiolaeth i mi mai mi a gloddiais y pydew hwn."
9 A chymerodd Abimelech y saith oen benyw a roddasai Abraham iddo, oherwydd rhoddasai iddo hefyd wartheg a gwartheg yn helaeth: ac Abimelech a dyngodd i Abraham ynglŷn â'r ffynnon; am hynny enwodd y ffynnon honno'n Beersheba, oherwydd yno y tyngasant ill dau amdano.
10 A gwnaethant ill dau gyfamod yn Beersheba, ac Abimelech a gododd gyda Phichol capten ei lu a'i holl ddynion, ac a ddychwelasant i wlad y Philistiaid: ac Abraham a'i holl eiddo a drigodd yn Beersheba, ac a fu yn y wlad honno amser hir.
11 A phlannodd Abraham lwyn mawr yn Beersheba, ac a wnaeth iddo bedwar porth yn wynebu pedair ochr y ddaear, a phlannodd winllan ynddo, fel pe bai teithiwr yn dod at Abraham, byddai'n mynd i mewn i unrhyw borth oedd yn ei ffordd, ac yn aros yno ac yn bwyta ac yn yfed ac yn bodloni ei hun ac yna'n mynd.
12 Oherwydd yr oedd tŷ Abraham yn agored bob amser i feibion dynion a aeth heibio ac a ddychwelai, y rhai a ddeuent beunydd i fwyta ac yfed yn nhŷ Abraham.
13 A phwy bynnag a fyddai'n newynog ac yn dod i dŷ Abraham, byddai Abraham yn rhoi bara iddo, fel y gallai fwyta ac yfed a chael digon, a phwy bynnag a fyddai'n dod yn noeth i'w dŷ, byddai'n ei wisgo â dillad fel y byddai'n dewis, a byddai'n rhoi iddo arian ac aur, ac yn hysbysu'r Arglwydd a'i creodd ef ar y ddaear; hyn a wnaeth Abraham ar hyd ei oes.
14 Ac Abraham a'i blant a'i holl eiddo a drigodd yn Beersheba, ac a osododd ei babell hyd Hebron.
15 A Nachor, brawd Abraham, a'i dad, a'u holl eiddo, a drigodd yn Haran, oherwydd ni ddaethant gydag Abraham i wlad Canaan.
16 A ganwyd plant i Nachor, y rhai a anwyd iddo gan Milca merch Haran, chwaer Sara gwraig Abraham.
17 A dyma enwau'r rhai a anwyd iddo; Us, Bus, Cemuel, Cesed, Chaso, Pildas, Tidlaf, a Bethuel; wyth mab oeddent; dyma blant Milca, yr hon a anwyd ganddi i Nachor, brawd Abraham.
18 Ac yr oedd gan Nachor ordderch, a'i henw oedd Reuma; a hi hefyd a esgorodd i Nachor ar Sebach, Gachas, Tachas a Maacha, pedwar mab.
19 A'r plant a anwyd i Nachor oedd ddeuddeg mab heblaw ei ferched, a chanddynt hwy hefyd blant a anwyd yn Haran.
20 A meibion Us, cyntafanedig Nachor, oedd Abi, Ceref, Gadin, Melus, a Deborah eu chwaer.
21 A meibion Bus oedd Berachel, Naamath, Sefa, a Madonu.
22 A meibion Cemuel oedd Aram a Rechob.
23 A meibion Cesed oedd Anamlech, Mesai, Benon a Yifi; a meibion Chaso oedd Pildas, Mechi ac Opher.
24 A meibion Pildas oedd Arud, Chamum, Mered a Moloch.
25 A meibion Tidlaf oedd Mushan, Cushan a Mutsi.
26 A meibion Bethuel oedd Sechar, Laban a'u chwaer Rebecca.
27 Dyma deuluoedd meibion Nachor, y rhai a anwyd iddynt yn Haran; ac aeth Aram mab Cemuel a Rechob ei frawd ymaith o Haran, a chawsant ddyffryn yn y wlad wrth afon Ewffrates.
28 Ac adeiladasant ddinas yno, a galwasant enw'r ddinas ar ôl enw Pethor mab Aram; honno yw Aram-Naheraim hyd y dydd hwn.
29 A meibion Cesed hefyd a aethant i fyw lle gallent gael lle, ac a aethant ac a gawsant ddyffryn gyferbyn â gwlad Sinar, ac a drigasant yno.
30 Ac adeiladasant ddinas iddynt eu hunain yno, a galwasant enw ar y ddinas Cesed ar ôl enw eu tad; dyna wlad y Casdiaid hyd y dydd hwn; a thrigasant y Casdiaid yn y wlad honno, a buont ffrwythlon ac amlhasant yn ddirfawr.
31 A Terah, tad Nachor ac Abraham, a aeth ac a gymerodd wraig arall yn ei henaint, a'i henw hi oedd Pelilah; a hi a feichiogodd ac a esgorodd ar fab iddo, ac efe a alwodd ei enw ef Soba.
32 A bu Terah fyw bum mlynedd ar hugain wedi iddo genhedlu Soba.
33 A bu farw Terah yn y flwyddyn honno, sef yn y bymthegfed flwyddyn ar hugain o enedigaeth Isaac mab Abraham.
34 A bu Terah yn ddau gant a phump o flynyddoedd, a chladdwyd ef yn Haran.
35 A bu Soba mab Terah fyw am ddeg ar hugain o flynyddoedd, ac efe a genhedlodd Aram, Achlis a Meric.
36 Ac i Aram mab Soba mab Terah yr oedd tair gwraig, ac efe a genhedlodd ddeuddeg mab a thair merch; a rhoddodd yr Arglwydd i Aram mab Soba gyfoeth a meddiannau, a llawer iawn o anifeiliaid, a diadelloedd a gwartheg, a chynyddodd y gŵr yn fawr.
37 A theithiodd Aram mab Soba a'i frawd a'i holl deulu o Haran, ac aethant i fyw lle y cawsant le, oherwydd yr oedd eu heiddo yn rhy fawr i aros yn Haran; oherwydd ni allent aros yn Haran ynghyd â'u brodyr, meibion Nachor.
38 Ac aeth Aram mab Soba gyda'i frodyr, a chawsant ddyffryn ymhell tua'r wlad ddwyreiniol, a thrigasant yno.
39 A hwy a adeiladasant ddinas yno hefyd, ac a alwasant ei henw hi Aram, ar ôl enw eu brawd hynaf; dyna Aram Soba hyd y dydd hwn.
40 Ac Isaac mab Abraham oedd yn tyfu i fyny yn y dyddiau hynny, ac Abraham ei dad a ddysgodd iddo ffordd yr Arglwydd i adnabod yr Arglwydd, ac yr oedd yr Arglwydd gydag ef.
41 A phan oedd Isaac yn saith ar hugain oed, yr oedd ei frawd Ismael yn cerdded gydag ef yn y babell.
42 Ac ymffrostiodd Ismael wrth Isaac, gan ddywedyd, Tair ar ddeg oed oeddwn i pan lefarodd yr Arglwydd wrth fy nhad i'n henwaedu ni, a gwneuthum yn ôl gair yr Arglwydd a lefarodd efe wrth fy nhad, a rhoddais fy enaid i'r Arglwydd, ac ni thorrais ei air ef a orchmynnodd efe i'm tad.
43 Ac atebodd Isaac Ismael, gan ddywedyd, Pam yr wyt ti'n ymffrostio wrthyf am hyn, am ychydig o'th gnawd a gymeraist o'th gorff, yr hwn a orchmynnodd yr Arglwydd i ti amdano?
44 Fel mai byw yw'r Arglwydd, Duw fy nhad Abraham, pe bai'r Arglwydd yn dweud wrth fy nhad, 'Cymer dy fab

Isaac yn awr, a dod ag ef yn offrwm ger fy mron,' ni fyddwn yn peidio â'i dderbyn yn llawen.
45 A chlywodd yr Arglwydd y gair a lefarodd Isaac wrth Ismael, ac yr oedd yn dda yng ngolwg yr Arglwydd, ac efe a feddyliodd roi prawf ar Abraham yn y mater hwn.
46 A daeth y dydd pan ddaeth meibion Duw a sefyll gerbron yr Arglwydd, a daeth Satan hefyd gyda meibion Duw gerbron yr Arglwydd.
47 A dywedodd yr Arglwydd wrth Satan, O ble yr wyt ti'n dod? A Satan a atebodd yr Arglwydd, ac a ddywedodd, O fynd yn ôl ac ymlaen yn y ddaear, ac o gerdded ynddi.
48 A dywedodd yr Arglwydd wrth Satan, Beth yw dy air wrthyf ynglŷn â holl blant y ddaear? Ac atebodd Satan yr Arglwydd, a dywedodd, Gwelais holl blant y ddaear sy'n dy wasanaethu di ac yn dy gofio pan fyddant yn gofyn am unrhyw beth gennyt.
49 A phan fyddi'n rhoi iddynt yr hyn y maent yn ei ofyn gennyt, maent yn eistedd yn dawel, ac yn dy adael di ac nid ydynt yn dy gofio mwyach.
50 A welaist ti Abraham mab Terah, yr hwn ar y dechrau heb blant, ac a'th wasanaethodd ac a gododd allorau i ti lle bynnag y daeth, ac a ddug offrymau arnynt, ac a gyhoeddodd dy enw yn barhaus i holl blant y ddaear.
51 Ac yn awr, gan fod ei fab Isaac wedi ei eni iddo, y mae wedi dy wrthod di, ac wedi gwneud gwledd fawr i holl drigolion y wlad, ac wedi anghofio'r Arglwydd.
52 Oherwydd yng nghanol yr hyn oll a wnaeth ni ddug offrwm i ti; nac offrwm poeth nac offrwm hedd, nac ych, oen na gafr, o'r cyfan a laddodd ar y dydd y diddyfnwyd ei fab.
53 Hyd yn oed o amser geni ei fab hyd yn hyn, yn saith ar hugain oed, ni adeiladodd allor o'th flaen, nac ni ddaeth ag unrhyw offrwm i ti, oherwydd gwelodd dy fod yn rhoi'r hyn a ofynnodd efe o'th flaen, ac am hynny fe'th wrthodod.
54 A dywedodd yr Arglwydd wrth Satan, A ystyriaist ti fel hyn fy ngwas Abraham? canys nid oes neb tebyg iddo ar y ddaear, gŵr perffaith ac unionsyth ger fy mron, un sy'n ofni Duw ac yn osgoi drwg; cyn wired â'm bod yn fyw, pe bawn i'n dweud wrtho, 'Dwg â'th fab Isaac ger fy mron, ni fyddai'n ei atal oddi wrthyf, llawer mwy pe bawn i'n dweud wrtho am ddod ag offrwm poeth ger fy mron o'i braidd neu ei wartheg.'
55 A Satan a atebodd yr Arglwydd, ac a ddywedodd, Llefara yn awr wrth Abraham fel y dywedaist, a chei weld a fydd efe heddiw yn troseddu ac yn gwrthod dy eiriau.

PENNOD 23

1 Y pryd hwnnw y daeth gair yr Arglwydd at Abraham, ac efe a ddywedodd wrtho, Abraham; ac efe a ddywedodd wrtho, Dyma fi.
2 A dywedodd wrtho, Cymer yn awr dy fab, dy unig fab yr wyt ti'n ei garu, sef Isaac, a dos i wlad Moriah, ac offryma ef yno yn offrwm poeth ar un o'r mynyddoedd a ddangosir i ti; oherwydd yno y gweli di gwmwl a gogoniant yr Arglwydd.
3 A dywedodd Abraham ynddo'i hun, Sut y gwahannaf fy mab Isaac oddi wrth Sara ei fam, er mwyn ei ddwyn i fyny yn offrwm poeth gerbron yr Arglwydd?
4 A daeth Abraham i'r babell, ac eisteddodd o flaen Sara ei wraig, ac a ddywedodd y geiriau hyn wrthi,
5 Mae fy mab Isaac wedi tyfu i fyny, ac nid yw wedi astudio gwasanaethu ei Dduw ers tro. Yfory af i'w ddwyn at Sem, ac at ei fab Heber, ac yno bydd yn dysgu ffyrdd yr Arglwydd, oherwydd byddant yn ei ddysgu i adnabod yr Arglwydd yn ogystal â gwybod, pan fydd yn gweddïo'n barhaus gerbron yr Arglwydd, y bydd yn ei ateb; felly yno y bydd yn gwybod ffordd gwasanaethu'r Arglwydd ei Dduw.
6 A dywedodd Sara, Da y dywedaist; dos, fy arglwydd, a gwna iddo fel y dywedaist; ond na symud ef ymhell oddi wrthyf, ac na fydded iddo aros yno yn rhy hir; oherwydd y mae fy enaid i wedi ei rwymo yn ei enaid ef.
7 A dywedodd Abraham wrth Sara, Fy merch, gweddïwn ar yr Arglwydd ein Duw ar iddo wneuthur daioni i ni.
8 A chymerodd Sara ei mab Isaac, ac arhosodd gyda hi drwy'r nos honno; a hi a'i cusanodd a'i gofleidio, a rhoddodd gyfarwyddiadau iddo hyd y bore.
9 A dywedodd wrtho, O fy mab, sut y gall fy enaid ymwahanu oddi wrthyt ti? A hi a'i gusanodd ef eto a'i gofleidio, a rhoddodd gyfarwyddiadau i Abraham yn ei gylch.
10 A dywedodd Sara wrth Abraham, O fy arglwydd, atolwg, gofala am dy fab, a gosod dy lygaid arno, oherwydd nid oes gennyf fab na merch arall ond ef.
11 Na'i wrthod. Os bydd newyn arno, rhowch iddo fara, ac os bydd syched arno, rhowch iddo ddŵr i'w yfed; na fydded iddo gerdded, nac eistedd yn yr haul.
12 Paid â gadael iddo fynd ar ei ben ei hun yn y ffordd, ac na'i orfodi i beidio â gwneud beth bynnag a fynno, ond gwna iddo fel y dywedo wrthyt.
13 A Sara a wylo'n chwerw drwy'r nos gyfan o achos Isaac, a rhoddodd gyfarwyddiadau iddo hyd y bore.
14 A'r bore wedyn dewisodd Sara wisg hardd iawn o'r dillad oedd ganddi yn y tŷ, y rhai a roddasai Abimelech iddi.
15 A gwisgodd hi ei mab Isaac ag ef, a rhoi twrban ar ei ben, a gosod carreg werthfawr ym mhen uchaf y twrban, a rhoi bwyd iddynt ar gyfer y ffordd, ac aethant allan, ac aeth Isaac gyda'i dad Abraham, a rhai o'u gweision a'u hebrwng i'w gweld oddi ar y ffordd.
16 A Sara a aeth allan gyda hwynt, ac a'u hebrwngodd ar hyd y ffordd i'w gweld ymaith; a dywedasant wrthi, Dychwel i'r babell.
17 A phan glywodd Sara eiriau ei mab Isaac, hi a wylodd yn chwerw, ac wylodd Abraham ei gŵr gyda hi, ac wylodd eu mab gyda hwynt yn wylofain mawr; a'r rhai a aeth gyda hwynt a wylasant yn fawr hefyd.
18 A Sara a afaelodd yn ei mab Isaac, ac a'i daliodd yn ei breichiau, ac a'i cofleidiodd, ac a barhaodd i wylo gydag ef: a dywedodd Sara, Pwy aŵyr a welaf di eto ar ôl y diwrnod hwn?
19 Ac yr oeddent yn dal i wylo gyda'i gilydd, Abraham, Sara ac Isaac, a phawb a'u cydymdeithiasant ar y ffordd a wylasant gyda hwynt; ac wedi hynny trodd Sara oddi wrth ei mab, gan wylo'n chwerw, a dychwelodd ei holl weision a'i morynion gyda hi i'r babell.
20 Ac aeth Abraham gydag Isaac ei fab i'w ddwyn i fyny yn offrwm gerbron yr Arglwydd, fel y gorchmynnodd efe iddo.
21 A chymerodd Abraham ddau o'i lanciau gydag ef, Ismael mab Hagar ac Elieser ei was, ac aethant gyda hwynt;

a thra oeddent yn cerdded ar y ffordd, llefarodd y llanciau y geiriau hyn wrthynt eu hunain,
22 A dywedodd Ismael wrth Elieser, Yn awr y mae fy nhad Abraham yn mynd gydag Isaac i'w ddwyn i fyny yn offrwm poeth i'r ARGLWYDD, fel y gorchmynnodd iddo.
23 Yn awr, pan ddychwel, fe rydd i mi yr hyn oll sydd ganddo, i etifeddu ar ei ôl, oherwydd myfi yw ei gyntaf-anedig.
24 Ac atebodd Elieser Ismael a dweud, Yn sicr fe'th wrthododd Abraham gyda'th fam, a thyngodd na fyddit yn etifeddu dim o'i eiddo ef, ac i bwy y rhodda efe yr hyn oll sydd ganddo, gyda'i holl drysorau, ond i mi ei was, yr hwn a fu'n ffyddlon yn ei dŷ, yr hwn a'i gwasanaethodd ef nos a dydd, ac a wnaeth yr hyn oll a ddymunodd arnaf? i mi a etifedd efe ar ei farwolaeth yr hyn oll sydd ganddo.
25 A thra oedd Abraham yn mynd ar hyd y ffordd gyda'i fab Isaac, daeth Satan ac ymddangosodd i Abraham ar ffurf gŵr oedrannus iawn, gostyngedig ac edifar o ysbryd, ac aeth at Abraham a dweud wrtho, Ai ffôl neu fyd wyt ti, dy fod yn mynd i wneud y peth hyn heddiw i'th unig fab?
26 Oherwydd rhoddodd Duw fab i ti yn dy ddyddiau diwethaf, yn dy henaint, ac a ei di a'i ladd ef heddiw am na wnaeth drais, ac a wnei di ddifetha enaid dy unig fab oddi ar y ddaear?
27 Oni wyddost ti na deallt na all y peth hwn fod oddi wrth yr Arglwydd? canys ni all yr Arglwydd wneud drwg o'r fath i ddyn ar y ddaear, nes dweud wrtho, Dos, lladd dy blentyn.
28 Clywodd Abraham hyn, a gwybod mai gair Satan oedd yr hwn a geisiodd ei dynnu ef oddi ar ffordd yr Arglwydd; ond ni wrandawodd Abraham ar lais Satan, ac fe'i ceryddodd ef, fel y mynnodd ymaith.
29 A dychwelodd Satan, ac a ddaeth at Isaac; ac ymddangosodd i Isaac ar ffurf gŵr ifanc deg a hardd ei olwg.
30 Ac efe a nesaodd at Isaac, ac a ddywedodd wrtho, Oni wyddost ti ac onid wyt ti'n deall fod dy hen dad gwirion yn dy ddwyn di i'r lladdfa heddiw am ddim?
31 Yn awr gan hynny, fy mab, paid â gwrando arno na sylwi arno, oherwydd ei fod yn hen ŵr gwirion, a pheidiwch â gadael i'th enaid gwerthfawr a'th gwedd brydferth gael eu colli o'r ddaear.
32 A chlywodd Isaac hyn, ac a ddywedodd wrth Abraham, A glywaist ti, fy nhad, yr hyn a lefarodd y dyn hwn? fel hyn y llefarodd efe.
33 Ac atebodd Abraham ei fab Isaac, a dywedodd wrtho, Gochel rhagddo, a phaid â gwrando ar ei eiriau, ac na sylwa arno, oherwydd Satan yw efe, yn ceisio ein denu ni heddiw oddi wrth orchmynion Duw.
34 Ac Abraham a geryddodd Satan o hyd, ac aeth Satan oddi wrthynt, a chan weld na allai eu trechu, cuddiodd rhagddynt, ac aeth heibio o'u blaenau yn y ffordd; ac fe'i trawsnewidiodd ei hun yn nant fawr o ddŵr yn y ffordd, a chyrhaeddodd Abraham ac Isaac a'i ddau ddyn ifanc y lle hwnnw, a gwelsant nant fawr a phwerus fel y dyfroedd nerthol.
35 Aethant i mewn i'r nant a mynd trwyddi, a chyrhaeddodd y dyfroedd eu coesau ar y dechrau.
36 Aethant yn ddyfnach i'r nant, a chyrhaeddodd y dyfroedd hyd at eu gyddfau, ac ofnasant oll oherwydd y dŵr; a thra oeddent yn croesi'r nant, adnabu Abraham y lle hwnnw, a gwyddai nad oedd dŵr yno o'r blaen.
37 A dywedodd Abraham wrth ei fab Isaac, Mi a adnabu'r lle hwn lle nad oedd na nant na dŵr; am hynny yn awr y Satan hwn sy'n gwneud hyn i gyd i ni, i'n denu ni heddiw oddi wrth orchmynion Duw.
38 Ac Abraham a'i ceryddodd ef, ac a ddywedodd wrtho, Yr Arglwydd a'th geryddo di, Satan, dos oddi wrthym, oherwydd yr ydym yn myned wrth orchmynion Duw.
39 A dychrynwyd Satan gan lais Abraham, ac aeth ymaith oddi wrthynt, a daeth y lle yn dir sych eto fel yr oedd ar y dechrau.
40 Ac aeth Abraham gydag Isaac i'r lle a ddywedasai Duw wrtho.
41 Ac ar y trydydd dydd cododd Abraham ei lygaid a gwelodd y lle o bell yr oedd Duw wedi ei ddweud wrtho.
42 Ac ymddangosodd iddo golofn o dân yn ymestyn o'r ddaear i'r nefoedd, a chwmwl o ogoniant ar y mynydd, a gwelwyd gogoniant yr Arglwydd yn y cwmwl.
43 A dywedodd Abraham wrth Isaac, Fy mab, a weli di yn y mynydd hwnnw, yr ydym yn ei ganfod o bell, yr hyn a welaf fi arno?
44 Ac atebodd Isaac, ac a ddywedodd wrth ei dad, Yr wyf yn gweled, ac wele golofn dân a chwmwl, a gogoniant yr Arglwydd a welir ar y cwmwl.
45 A gwybu Abraham fod ei fab Isaac wedi ei dderbyn gerbron yr Arglwydd yn offrwm poeth.
46 A dywedodd Abraham wrth Elieser ac wrth Ismael ei fab, A welwch chwi hefyd yr hyn a welwn ar y mynydd sydd ymhell?
47 A dywedasant, Nid ydym yn gweld dim mwy na thebyg i fynyddoedd eraill y ddaear. A gwyddai Abraham nad oeddent yn dderbyniol gerbron yr Arglwydd i fynd gyda hwynt, a dywedodd Abraham wrthynt, Arhoswch yma gyda'r asyn tra byddaf fi ac Isaac fy mab yn mynd i'r mynydd hwnnw ac yn addoli yno gerbron yr Arglwydd ac yna'n dychwelyd atoch.
48 Ac arhosodd Elieser ac Ismael yn y lle hwnnw, fel y gorchmynnodd Abraham.
49 A chymerodd Abraham goed ar gyfer offrwm poeth, a'i osod ar ei fab Isaac; yna cymerodd y tân a'r gyllell, ac aethant ill dau i'r lle hwnnw.
50 A phan oeddent yn mynd ymlaen, dywedodd Isaac wrth ei dad, Wele, rwy'n gweld y tân a'r coed yma, a ble mae'r oen sydd i fod yn offrwm poeth gerbron yr Arglwydd?
51 Ac atebodd Abraham ei fab Isaac, gan ddywedyd, Yr Arglwydd a'th ddewisodd di, fy mab, i fod yn offrwm poeth perffaith yn lle'r oen.
52 A dywedodd Isaac wrth ei dad, Gwnaf yr hyn oll a lefarodd yr Arglwydd wrthyt â llawenydd a llawenydd calon.
53 A dywedodd Abraham eto wrth Isaac ei fab, A oes yn dy galon unrhyw feddwl neu gyngor ynglŷn â hyn, nad yw'n briodol? dywed wrthyf fy mab, atolwg, O fy mab paid â'i guddio oddi wrthyf.
54 Ac atebodd Isaac ei dad Abraham, a dywedodd wrtho, O fy nhad, fel mai byw yr Arglwydd, ac fel mai byw dy enaid di, nid oes dim yn fy nghalon i beri i mi wyro i'r dde na'r aswy oddi wrth y gair a lefarodd efe wrthyt.

55 Nid oes nac aelod na chyhyr wedi symud na chyffroi wrth hyn, ac nid oes yn fy nghalon unrhyw feddwl na chyngor drwg ynglŷn â hyn.
56 Ond yr wyf fi o galon lawen a llawen yn y mater hwn, ac yr wyf yn dweud, Bendigedig yw'r Arglwydd a'm dewisodd heddiw i fod yn offrwm poeth ger ei fron.
57 A llawenychodd Abraham yn fawr wrth eiriau Isaac, ac aethant ymlaen a daethant ynghyd i'r lle yr oedd yr Arglwydd wedi llefaru amdano.
58 Ac Abraham a nesaodd i adeiladu'r allor yn y lle hwnnw, ac Abraham oedd yn wylo, ac Isaac a gymerodd gerrig a morter nes iddynt orffen adeiladu'r allor.
59 A chymerodd Abraham y coed, a'u gosod mewn trefn ar yr allor a adeiladasai.
60 Ac efe a gymerodd ei fab Isaac, ac a'i rhwymodd, i'w osod ar y coed oedd ar yr allor, i'w ladd yn offrwm poeth gerbron yr Arglwydd.
61 A dywedodd Isaac wrth ei dad, Rhwyma fi'n ddiogel, ac yna gosod fi ar yr allor, rhag i mi droi a symud, a thorri'n rhydd o rym y gyllell ar fy nghnawd, a halogi'r poethoffrwm; ac felly y gwnaeth Abraham.
62 Ac Isaac a ddywedodd eto wrth ei dad, O fy nhad, pan fyddi wedi fy lladd a'm llosgi'n offrwm, cymer gyda thi'r hyn a fydd ar ôl o'm lludw i'w ddwyn at Sara fy mam, a dywed wrthi, Dyma arogl peraidd Isaac; ond na ddywed hyn wrthi os eistedda hi ger ffynnon neu ar unrhyw le uchel, rhag iddi fwrw ei henaid ar fy ôl i a marw.
63 A chlywodd Abraham eiriau Isaac, ac efe a gododd ei lais ac a wylodd pan ddywedodd Isaac y geiriau hyn; a dagrau Abraham a lifasant ar Isaac ei fab, ac Isaac a wylodd yn chwerw, ac a ddywedodd wrth ei dad, Brysia, O fy nhad, a gwna â mi ewyllys yr Arglwydd ein Duw fel y gorchmynnodd efe i ti.
64 A llawenychodd calon Abraham ac Isaac am y peth hwn a orchmynnodd yr Arglwydd iddynt; ond wylo'r llygad yn chwerw, tra llawenhaodd y galon.
65 A rhwymodd Abraham ei fab Isaac, ac a'i gosododd ar yr allor, ar ben y coed; ac estynnodd Isaac ei wddf ar yr allor o flaen ei dad; ac estynnodd Abraham ei law i gymryd y gyllell i ladd ei fab yn offrwm poeth o flaen yr Arglwydd.
66 Y pryd hwnnw daeth angylion trugaredd gerbron yr Arglwydd a llefaru wrtho am Isaac, gan ddywedyd,
67 0 Arglwydd, ti yw Brenin trugarog a thrugarog dros yr holl bethau a greaist yn y nefoedd ac ar y ddaear, ac yr wyt yn eu cynnal hwy i gyd; dyro felly bridwerth a phrynedigaeth yn lle dy was Isaac, a thrugarha a thosturia wrth Abraham ac Isaac ei fab, sydd heddiw yn cyflawni dy orchmynion.
68 A welaist ti, O Arglwydd, fel y rhwymwyd Isaac mab Abraham dy was i'r lladdfa fel anifail? yn awr gan hynny, O Arglwydd, tosturia tuag atynt.
69 Y pryd hwnnw ymddangosodd yr Arglwydd i Abraham, ac a alwodd arno o'r nefoedd, ac a ddywedodd wrtho, Na osod dy law ar y llanc, ac na wna ddim iddo: canys yn awr mi a wn dy fod yn ofni Duw wrth wneuthur y weithred hon, ac wrth beidio ag atal dy fab, dy unig fab, oddi wrthyf.
70 A chododd Abraham ei lygaid, ac a welodd, ac wele, hwrdd wedi ei ddal mewn dryslwyn wrth ei gyrn; dyna'r hwrdd a greodd yr Arglwydd Dduw yn y ddaear, y dydd y gwnaeth efe ddaear a nefoedd.
71 Oherwydd yr oedd yr Arglwydd wedi paratoi'r hwrdd hwn o'r diwrnod hwnnw, i fod yn offrwm poeth yn lle Isaac.
72 Ac yr oedd yr hwrdd hwn yn nesáu at Abraham pan afaelodd Satan ynddo a chlymu ei gyrn yn y dryslwyn, rhag iddo nesáu at Abraham, er mwyn i Abraham ladd ei fab.
73 A chan weld Abraham yr hwrdd yn dod ato a Satan yn ei atal, cymerodd ef a'i ddwyn o flaen yr allor, a rhyddhaodd ei fab Isaac o'i rwym, a gosododd yr hwrdd yn ei le, a lladdodd Abraham yr hwrdd ar yr allor, a'i ddwyn i fyny yn offrwm yn lle ei fab Isaac.
74 Ac Abraham a daenellodd beth o waed yr hwrdd ar yr allor, ac a ebychodd ac a ddywedodd, Mae hyn yn lle fy mab, a bydded i hyn gael ei ystyried heddiw fel gwaed fy mab gerbron yr Arglwydd.
75 A phob dim a wnaeth Abraham ar yr achlysur hwn wrth yr allor, byddai'n ebychu ac yn dweud, Mae hyn yn lle fy mab, a bydded iddo gael ei ystyried heddiw gerbron yr Arglwydd yn lle fy mab; a gorffennodd Abraham yr holl wasanaeth wrth yr allor, a derbyniwyd y gwasanaeth gerbron yr Arglwydd, a chyfrifwyd ef fel pe bai wedi bod yn Isaac; a bendithiodd yr Arglwydd Abraham a'i had ar y diwrnod hwnnw.
76 A Satan a aeth at Sara, ac a ymddangosodd iddi ar ffurf hen ŵr gostyngedig a gostyngedig iawn, ac Abraham oedd eto'n brysur yn y poethoffrwm gerbron yr Arglwydd.
77 Ac efe a ddywedodd wrthi, Oni wyddost ti'r holl waith a wnaeth Abraham gyda'th unig fab heddiw? canys efe a gymerodd Isaac ac a adeiladodd allor, ac a'i lladdodd, ac a'i dug ef i fyny yn aberth ar yr allor, ac Isaac a lefodd ac a wylo o flaen ei dad, ond ni edrychodd arno, ac ni thosturiodd wrtho.
78 Ac ailadroddodd Satan y geiriau hyn, ac aeth i ffwrdd oddi wrthi, a chlywodd Sarah holl eiriau Satan, a dychmygodd ef yn hen ŵr o blith meibion dynion a fu gyda'i mab, ac a ddaeth a dweud y pethau hyn wrthi.
79 A chododd Sara ei llais, ac wylodd, a gwaeddodd yn chwerw am ei mab; a hi a daflodd ei hun ar y ddaear, ac a daflodd lwch ar ei phen, ac a ddywedodd, O fy mab, Isaac fy mab, O na bawn i wedi marw heddiw yn dy le di. A hi a barhaodd i wylo, ac a ddywedodd, Y mae'n galaru arnaf amdanat ti, O fy mab, fy mab Isaac, O na bawn i wedi marw heddiw yn dy le di.
80 A hi a barhaodd i wylo, a dywedodd, Mae'n fy ngofid i amdanoch chi ar ôl i mi eich magu a'ch magu; yn awr mae fy llawenydd wedi troi'n alar amdanoch chi, myfi a oedd yn hiraethu amdanoch chi, ac a lefais ac a weddïais ar Dduw nes i mi eich geni chi yn naw deg oed; ac yn awr yr wyt ti heddiw wedi gwasanaethu am y gyllell a'r tân, i'w gwneud yn offrwm.
81 Ond yr wyf yn cysuro fy hun gyda thi, fy mab, gan mai gair yr Arglwydd ydyw, oherwydd ti a gyflawnaist orchymyn dy Dduw; oherwydd pwy all dorri gair ein Duw ni, yr hwn y mae enaid pob creadur byw yn ei ddwylo?
82 Cyfiawn wyt ti, O Arglwydd ein Duw, oherwydd da a chyfiawn yw dy holl weithredoedd; oherwydd yr wyf finnau hefyd yn llawenhau gyda'th air a orchmynnaist, a thra bo fy llygad yn wylo'n chwerw, mae fy nghalon yn llawenhau.
83 A gosododd Sara ei phen ar fynwes un o'i morynion, a llonyddodd hi fel carreg.

84 Yna cododd a mynd o gwmpas gan ymholi nes iddi ddod i Hebron, a gofynnodd i bawb a gyfarfu â nhw wrth gerdded ar y ffordd, ac ni allai neb ddweud wrthi beth oedd wedi digwydd i'w mab.
85 A daeth hi gyda'i morynion a'i gweision i Cireath-arba, sef Hebron, a gofynnodd am ei Mab, ac arhosodd yno tra anfonodd rai o'i gweision i geisio ble'r oedd Abraham wedi mynd gydag Isaac; aethant i'w geisio yn nhŷ Sem ac Eber, ac ni allent ei gael, a chwiliasant drwy'r wlad, ac nid oedd yno.
86 Ac wele, daeth Satan at Sara ar ffurf hen ŵr, ac efe a ddaeth ac a safodd o'i blaen, ac a ddywedodd wrthi, Dywedais gelwydd wrthyt, oherwydd ni laddodd Abraham ei fab ac nid yw efe wedi marw: a phan glywodd hi'r gair yr oedd ei llawenydd mor dreisgar o achos ei mab, fel yr aeth ei henaid allan o lawenydd; bu farw a chasglwyd hi at ei phobl.
87 A phan orffennodd Abraham ei wasanaeth, dychwelodd gyda'i fab Isaac at ei ddynion ieuainc, a chodasant ac aethant gyda'i gilydd i Beersheba, a daethant adref.
88 A chwiliodd Abraham am Sara, ac ni chafodd hi, ac ymholodd amdani, a dywedasant wrtho, Aeth hyd Hebron i'ch ceisio'ch dau lle'r oeddech wedi mynd, oherwydd fel hyn y dywedwyd wrthi.
89 Ac aeth Abraham ac Isaac ati i Hebron, a phan ganfuant ei bod hi wedi marw, codasant eu lleisiau ac wylasant yn chwerw drosti; a syrthiodd Isaac ar wyneb ei fam ac wylodd drosti, a dywedodd, O fy mam, fy mam, sut y'm gadewaist, a ble'r aethost? O sut, sut y'm gadewaist!
90 Ac wylodd Abraham ac Isaac yn fawr, a'u holl weision yn wylodd gyda hwynt o achos Sara, a galarasant amdani hi galar mawr a thrwm.

PENNOD 24

1 A bu oes Sara yn gant a saith ar hugain o flynyddoedd, a bu farw Sara; a chodosdd Abraham o flaen ei farw i geisio lle i gladdu ei wraig Sara; ac aeth ac a lefarodd wrth feibion Heth, trigolion y wlad, gan ddywedyd,
2 Dieithryn ac ymwelydd ydwyf fi gyda chwi yn eich tir; rhoddwch i mi feddiant o le claddu yn eich tir, fel y gallwyf gladdu fy marw o'm blaen.
3 A dywedodd meibion Heth wrth Abraham, Wele y mae'r wlad o'th flaen, yn y beddau dewisol sydd gennym, cladd dy farw, oherwydd ni'th atalia neb rhag claddu dy farw.
4 A dywedodd Abraham wrthynt, Os ydych yn cytuno â hyn, ewch ac ymbiliwch drosof ag Effron mab Sochar, gan ofyn iddo roi ogof Machpelah i mi, yr hon sydd ym mhen draw ei faes, a mi a'i prynaf ganddo ef am beth bynnag a fynno amdani.
5 Ac Effron a drigodd ymhlith meibion Heth, ac a aethant, ac a'i galwasant ef, ac efe a ddaeth gerbron Abraham: a dywedodd Effron wrth Abraham, Wele, gwnei dy was yr hyn oll a ofynnaf i ti: ac Abraham a ddywedodd, Na, ond prynaf yr ogof a'r maes sydd gennyt am werth, er mwyn iddynt fod yn feddiant claddu am byth.
6 Ac atebodd Effron, ac a ddywedodd, Wele, y mae'r maes a'r ogof o'th flaen; dyro beth bynnag a ddymuno; ac a ddywedodd Abraham, Dim ond am ei werth llawn y prynaf ef o'th law di, ac o law'r rhai a ânt i mewn i borth dy ddinas, ac o law dy had am byth.
7 A chlywodd Effron a'i holl frodyr hyn, a phwysodd Abraham i Effron bedwar cant o siclau arian yn nwylo Effron ac yn nwylo ei holl frodyr; ac ysgrifennodd Abraham y trafodiad hwn, ac efe a'i ysgrifennodd, ac a'i tystiodd â phedwar tyst.
8 A dyma enwau'r tystion, Amigal mab Abishna yr Hethiad, Adichorom mab Asunach yr Hefiad, Abdon mab Achiram y Gomeriad, Bacdil mab Abudis y Sidoniad.
9 A chymerodd Abraham lyfr y pryniant, a'i osod yn ei drysorfeydd; a dyma'r geiriau a ysgrifennodd Abraham yn y llyfr:
10 Fod yr ogof a'r maes a brynodd Abraham gan Effron yr Hethiad, a chan ei had, a chan y rhai a â allan o'i ddinas, a chan eu had hwynt am byth, i fod yn bryniant i Abraham, ac i'w had, ac i'r rhai a â allan o'i lwynau, yn feddiant claddu am byth; ac efe a osododd sêl arni, ac a'i tystiodd â thystion.
11 A sicrhawyd y maes, a'r ogof oedd ynddo, a'r holl le hwnnw, i Abraham, ac i'w had ar ei ôl, o feibion Heth; wele, y mae o flaen Mamre yn Hebron, yr hon sydd yng ngwlad Canaan.
12 Ac wedi hyn claddodd Abraham ei wraig Sara yno: a daeth y lle hwnnw a'i holl derfyn yn eiddo i Abraham ac i'w had yn feddiant bedd.
13 A chladdodd Abraham Sara â rhodfa fel y gwelir wrth gladdu brenhinoedd, a chladdwyd hi mewn dillad cain a hardd iawn.
14 Ac wrth ei heugor yr oedd Sem, a'i feibion Eber ac Abimelech, ynghyd ag Anar, Ascol a Mamre, a holl bendefigion y wlad yn dilyn ei heugor.
15 A bu Sara yn gant a saith ar hugain o flynyddoedd, yna bu farw; a gwnaeth Abraham alar mawr a thrwm, a gwnaeth ddefodau galaru am saith diwrnod.
16 A holl drigolion y wlad a gysurasant Abraham ac Isaac ei fab o achos Sara.
17 A phan ddaeth dyddiau eu galaru heibio, anfonodd Abraham ei fab Isaac ymaith, ac aeth i dŷ Sem ac Eber, i ddysgu ffyrdd yr Arglwydd a'i gyfarwyddiadau: ac arhosodd Abraham yno dair blynedd.
18 Y pryd hwnnw cododd Abraham gyda'i holl weision, ac aethant a dychwelyd adref i Beersheba; ac arhosodd Abraham a'i holl weision yn Beersheba.
19 Ac yn y flwyddyn honno, yn ystod chwyldro'r Philistiaid, y bu farw Abimelech brenin y Philistiaid; yr oedd yn gant naw deg a thri oed pan fu farw; ac aeth Abraham gyda'i bobl i wlad y Philistiaid, a chysurasant yr holl deulu a'i holl weision, ac yna trodd a aeth adref.
20 Ac ar ôl marwolaeth Abimelech y cymerodd pobl Gerar ei fab Benmalich, ac efe ond deuddeg mlwydd oed, a'i osod yn gorwedd yn lle ei dad.
21 A galwasant ei enw ef Abimelech ar ôl enw ei dad, oherwydd fel hyn yr oedd eu harfer yn Gerar; ac Abimelech a deyrnasodd yn lle Abimelech ei dad, ac efe a eisteddodd ar ei orsedd.
22 A bu farw Lot mab Haran hefyd yn y dyddiau hynny, yn y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg ar hugain o oes Isaac: a holl ddyddiau Lot oedd gant a deugain o flynyddoedd, yna bu farw.
23 A dyma blant Lot, y rhai a anwyd iddo gan ei ferched; enw'r cyntaf-anedig oedd Moab, ac enw'r ail oedd Benami.

24 A dau fab Lot a aethant, ac a gymerasant wragedd iddynt eu hunain o wlad Canaan, ac a anwyd iddynt blant: a meibion Moab oedd Ed, Mayon, Tarsus, a Chanvil, pedwar mab; y rhain yw tadau meibion Moab hyd y dydd hwn.
25 Ac aeth holl deuluoedd meibion Lot i drigo lle bynnag y byddent yn dod arno, oherwydd yr oeddent yn ffrwythlon ac yn cynyddu'n helaeth.
26 A hwy a aethant ac a adeiladasant ddinasoedd iddynt eu hunain yn y wlad lle yr oeddent yn byw, a galwasant enwau'r dinasoedd a adeiladasant ar ôl eu henwau eu hunain.
27 A bu farw Nachor mab Terah, brawd Abraham, yn y dyddiau hynny, yn y ddeugeinfed flwyddyn o oes Isaac: a holl ddyddiau Nachor oedd gant saith deg a dau o flynyddoedd; yna bu farw, a chladdwyd ef yn Haran.
28 A phan glywodd Abraham farw ei frawd, galarodd yn fawr, a galarodd am ei frawd lawer o ddyddiau.
29 A galwodd Abraham ar Elieser ei benwas, i roi gorchmynion iddo ynglŷn â'i dŷ; ac efe a ddaeth, ac a safodd ger ei fron ef.
30 A dywedodd Abraham wrtho, Wele fi'n hen, ni wn ddydd fy marwolaeth; oherwydd yr wyf wedi mynd yn hen mewn dyddiau; yn awr gan hynny cyfod, dos allan a phaid â chymryd gwraig i'm mab o'r lle hwn ac o'r wlad hon, o blith merched y Canaaneaid y trigwn yn eu plith.
31 Ond dos i'm gwlad ac i'm man geni, a chymer oddi yno wraig i'm mab; a bydd yr Arglwydd Dduw nefoedd a daear, yr hwn a'm cymerodd o dŷ fy nhad ac a'm dug i'r lle hwn, ac a ddywedodd wrthyf, I'th had y rhoddaf y wlad hon yn etifeddiaeth am byth; efe a anfon ei angel o'th flaen, ac a lwydda dy ffordd, fel y cei wraig i'm mab o'm teulu ac o dŷ fy nhad.
32 A'r gwas a atebodd ei feistr Abraham, ac a ddywedodd, Wele, yr wyf yn mynd i'th fan geni, ac i dŷ dy dad, ac yn cymryd gwraig i'th fab oddi yno; ond os na fydd y wraig yn fodlon fy nilyn i'r wlad hon, a ddylwn i gymryd dy fab yn ôl i wlad dy fan geni?
33 A dywedodd Abraham wrtho, Gofala na ddygi fy mab yma eto; canys yr Arglwydd, yr hwn y rhodiais ger ei fron, efe a anfon ei angel o'th flaen, ac a lwydda dy ffordd.
34 A gwnaeth Elieser fel y gorchmynnodd Abraham iddo, ac a dyngodd Elieser i Abraham ei feistr ar y mater hwn; a chododd Elieser, ac a gymerodd ddeg camel o gamelod ei feistr, a deg dyn o weision ei feistr gydag ef, ac a godasant, ac a aethant i Haran, dinas Abraham a Nachor, er mwyn cyrchu gwraig i Isaac mab Abraham: a thra oeddent hwy ymaith, anfonodd Abraham i dŷ Sem ac Eber, ac a ddygasant ei fab Isaac oddi yno.
35 Ac Isaac a ddaeth adref i dŷ ei dad i Beersheba, tra daeth Elieser a'i ddynion i Haran; ac a arhosasant yn y ddinas wrth y dyfroedd, ac a barodd i'w gamelod benlinio wrth y dŵr, ac a arhosasant yno.
36 A gweddïodd Elieser, gwas Abraham, a ddywedodd, O Dduw Abraham fy meistr; anfon i mi, atolwg, hwyl dda heddiw, a dangos caredigrwydd i'm meistr, fel y gosodit heddiw wraig i fab fy meistr o'i deulu.
37 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais Elieser, er mwyn ei was Abraham; a digwyddodd iddo gyfarfod â merch Bethuel, mab Milca, gwraig Nachor, brawd Abraham, a daeth Elieser i'w thŷ hi.
38 A dywedodd Elieser wrthynt am ei holl bryderon, a'i fod yn was i Abraham, a llawenychasant yn fawr o'i blegid.
39 A bendithiasant oll yr Arglwydd a ddug hyn i fod, a rhoddasant iddo Rebecca, merch Bethuel, yn wraig i Isaac.
40 A'r ferch ifanc oedd o olwg deg iawn, hi oedd forwyn, ac Rebecca oedd ddeng mlwydd oed yn y dyddiau hynny.
41 A gwnaeth Bethuel a Laban a'i blant wledd y noson honno, a daeth Elieser a'i ddynion, ac a fwytasant ac a yfasant, ac a lawenhasant yno y noson honno.
42 A chododd Elieser y bore, efe a'r dynion oedd gydag ef, ac a alwodd ar holl dŷ Bethuel, gan ddywedyd, Gollyngwch fi i ffwrdd fel y gallwyf fynd at fy meistr: a chodasant ac a anfonasant Rebecca a'i nyrs Deborah, merch Us, a rhoddasant iddi arian ac aur, gweision a morynion, a'i bendithio.
43 Ac anfonasant Elieser ymaith gyda'i ddynion; a chymerodd y gweision Rebecca, ac aeth yntau ac a ddychwelodd at ei feistr i wlad Canaan.
44 A chymerodd Isaac Rebecca, a daeth hi'n wraig iddo, ac fe'i dug i'r babell.
45 Ac Isaac oedd ddeugain mlwydd oed pan gymerodd Rebecca, merch ei ewythr Bethuel, yn wraig iddo.

PENNOD 25

1 Ac yn yr amser hwnnw y cymerodd Abraham wraig drachefn yn ei henaint, a'i henw oedd Cetura, o wlad Canaan.
2 A hi a esgorodd iddo Simran, Jocsan, Medan, Midian, Isbac a Suach, chwe mab. A meibion Simran oedd Abihen, Molich a Narim.
3 A meibion Jocsan oedd Seba a Dedan, a meibion Medan oedd Amida, Joab, Gochi, Eliseus a Nothach; a meibion Midian oedd Effa, Effer, Chanoch, Abida ac Eldaa.
4 A meibion Ishbak oedd Makiro, Beyodua a Tator.
5 A meibion Suach oedd Bildad, Mamdad, Munan a Meban; y rhain oll yw teuluoedd meibion Cetura y Ganaanees a anwyd hi i Abraham yr Hebreaid.
6 Ac Abraham a anfonodd y rhain i gyd ymaith, ac a roddodd iddynt anrhegion, ac a aethant i ffwrdd oddi wrth ei fab Isaac i drigo lle bynnag y caent le.
7 Aeth y rhain i gyd i'r mynydd yn y dwyrain, ac adeiladasant iddynt eu hunain chwe dinas lle maent yn byw hyd y dydd hwn.
8 Ond ni thrigasant blant Seba a Dedan, sef plant Joksan, gyda'u plant gyda'u brodyr yn eu dinasoedd; ond teithiodd a gwersyllasant yn y gwledydd a'r anialwch hyd y dydd hwn.
9 A meibion Midian, mab Abraham, a aethant i ddwyrain gwlad Cush, ac yno a gawsant ddyffryn mawr yn y wlad ddwyreiniol, ac a arhosasant yno ac a adeiladasant ddinas, ac a drigasant ynddi; dyna wlad Midian hyd y dydd hwn.
10 A Midian a drigodd yn y ddinas a adeiladodd efe, efe a'i bum mab a'i holl eiddo ef.
11 A dyma enwau meibion Midian yn ôl eu henwau yn eu dinasoedd, Effa, Effer, Chanoch, Abida ac Eldaa.
12 A meibion Effa oedd Metach, Mesar, Abi a Tsanua, a meibion Effer oedd Effron, Sur, Alirun a Medin, a meibion Chanoch oedd Reuel, Recem, Asi, Alyosub ac Alad.
13 A meibion Abida oedd Chur, Melud, Cerwri, Molchi; a meibion Eldaah oedd Miker, a Reba, a Malchia a Gabol;

dyma enwau'r Midianiaid yn ôl eu teuluoedd; ac wedi hynny ymledodd teuluoedd Midian trwy wlad Midian.
14 A dyma genedlaethau Ismael mab Abraham, yr hwn a anwyd i Abraham gan Hagar, morwyn Sara.
15 Ac Ismael a gymerodd wraig o wlad yr Aifft, a'i henw oedd Riba, honno yw Meriba.
16 A Riba a esgorodd i Ismael Nebayoth, Cedar, Adbeel, Mibsam a'u chwaer Bosmath.
17 A gwrthododd Ismael ei wraig Riba, a hi a aeth oddi wrtho, ac a ddychwelodd i'r Aifft i dŷ ei thad, ac a drigodd yno, oherwydd yr oedd hi wedi bod yn ddrwg iawn yng ngolwg Ismael, ac yng ngolwg ei dad Abraham.
18 Ac Ismael a gymerodd wraig wedi hynny o wlad Canaan, a'i henw hi oedd Malchuth; a hi a esgorodd iddo Nisma, Duma, Masa, Chadad, Tema, Ietur, Naffis a Chedma.
19 Dyma feibion Ismael, a dyma eu henwau, deuddeg tywysog yn ôl eu cenhedloedd; ac ymledodd teuluoedd Ismael wedi hynny, a chymerodd Ismael ei blant a'r holl eiddo a enillodd, ynghyd ag eneidiau ei deulu a'i holl eiddo, ac aethant i fyw lle y cawsant le.
20 Aethant, ac ymsefydlasant gerllaw anialwch Paran; ac yr oedd eu preswylfa o Hafila hyd Sur, yr hon sydd o flaen yr Aifft, fel y delych tua Asyria.
21 Ac Ismael a'i feibion a drigodd yn y wlad, a chanwyd iddynt blant, a buont ffrwythlon ac a gynyddasant yn helaeth.
22 A dyma enwau meibion Nebayoth, cyntafanedig Ismael; Mend, Send, Mayon; a meibion Cedar oedd Alyon, Cesem, Chamad ac Eli.
23 A meibion Adbeel oedd Chamad a Jabin; a meibion Mibsam oedd Obadeia, Ebedmelech a Yeus; dyma deuluoedd meibion Riba gwraig Ismael.
24 A meibion Misma mab Ismael oedd Samua, Secaryon ac Obed; a meibion Duma oedd Cesed, Eli, Machmad ac Amed.
25 A meibion Masa oedd Melon, Mula ac Ebidadon; a meibion Chadad oedd Assur, Minsar ac Ebedmelech; a meibion Tema oedd Seir, Sadon a Iacol.
26 A meibion Yetur oedd Merith, Yaish, Alyo, a Pacoth; a meibion Naphis oedd Ebed-Tamed, Abiyasaph a Mir; a meibion Kedma oedd Calip, Tachti, ac Omir; dyma blant Malchuth gwraig Ishmael yn ôl eu teuluoedd.
27 Dyma deuluoedd Ismael yn ôl eu cenedlaethau, ac yr oeddent yn byw yn y gwledydd hynny lle yr adeiladasant ddinasoedd hyd y dydd hwn.
28 A Rebecca merch Bethuel, gwraig Isaac mab Abraham, oedd ddi-blant yn y dyddiau hynny; nid oedd ganddi epil; ac Isaac a drigodd gyda'i dad yng ngwlad Canaan; ac yr oedd yr Arglwydd gydag Isaac; a bu farw Arffacsad mab Sem mab Noa yn y dyddiau hynny, yn y ddeunawfed flwyddyn a deugain o oes Isaac; a holl ddyddiau Arffacsad oedd bedwar cant tri deg wyth o flynyddoedd, yna bu farw.

PENNOD 26

1 Ac yn y bedwaredd flwyddyn a deugain a phedwar o oes Isaac mab Abraham, yr oedd Rebecca ei wraig yn dal yn ddi-blant yn y dyddiau hynny.
2 A dywedodd Rebecca wrth Isaac, Yn wir, clywais, fy arglwydd, fod dy fam Sara yn ddiffrwyth yn ei dyddiau nes i'm Harglwydd Abraham, dy dad, weddïo drosto, a hi feichiogi o'i eiddo ef.
3 Yn awr gan hynny, cyfod i fyny, gweddïa dithau hefyd ar Dduw, a bydd efe yn clywed dy weddi ac yn ein cofio ni trwy ei drugaredd.
4 Ac atebodd Isaac ei wraig Rebecca, gan ddywedyd, Y mae Abraham eisoes wedi gweddïo drosof at Dduw am amlhau ei had; yn awr am hynny rhaid i'r diffrwythdra hwn ddod atom oddi wrthyt ti.
5 A dywedodd Rebecca wrtho, Ond cod di yn awr hefyd a gweddïa, ar i'r Arglwydd glywed dy weddi a rhoi plant i mi. A gwrandawodd Isaac ar eiriau ei wraig, ac aeth Isaac a'i wraig i wlad Moriah i weddïo yno ac i geisio'r Arglwydd. A phan gyrhaeddasant y lle hwnnw, safodd Isaac i fyny a gweddïo ar yr Arglwydd dros ei wraig, am ei bod hi'n ddiffrwyth.
6 A dywedodd Isaac, O Arglwydd Dduw nef a daear, yr hwn y mae dy ddaioni a'th drugaredd yn llenwi'r ddaear, ti a gymerast fy nhad o dŷ ei dad ac o fan ei enedigaeth, ac a'i dygast ef i'r wlad hon, ac a ddywedaist wrtho, I'th had di y rhoddaf y wlad; a thi a addewaist iddo ac a fynegaist iddo, Amlhaf dy had di fel sêr y nefoedd ac fel tywod y môr; yn awr bydded gwireddu dy eiriau a lefaraist wrth fy nhad.
7 Oherwydd ti yw'r Arglwydd ein Duw, ac atat ti y mae ein llygaid, i roi inni had dynion, fel yr addewaist i ni; oherwydd ti yw'r Arglwydd ein Duw, ac atat ti yn unig y mae ein llygaid.
8 A gwrandawodd yr Arglwydd ar weddi Isaac mab Abraham; a gwrandawodd yr Arglwydd arno, a beichiogodd ei wraig Rebecca.
9 Ac ymhen tua saith mis, ymladdodd y plant yn ei chanol, ac yr oedd yn ei phoeni'n fawr am ei bod hi'n flinedig o'u herwydd, a dywedodd wrth yr holl fenywod oedd yn y wlad y pryd hwnnw, A ddigwyddodd peth fel y digwyddodd i mi? A dywedasant wrthi, Na.
10 A dywedodd wrthynt, Pam yr wyf fi ar fy mhen fy hun yn hyn ymhlith yr holl ferched oedd ar y ddaear? A hi a aeth i wlad Moriah i geisio'r Arglwydd o achos hyn; ac a aeth at Sem a'i fab Heber i'w holi yn y mater hwn, ac iddynt geisio'r Arglwydd yn y peth hwn yn ei chylch hi.
11 A gofynnodd hefyd i Abraham geisio ac ymholi â'r Arglwydd am yr holl bethau a ddigwyddasai iddi.
12 A hwy oll a ymgynghorasant â'r Arglwydd ynghylch y mater hwn, a hwy a ddygasant air iddi oddi wrth yr Arglwydd, ac a ddywedasant wrthi, Dau blentyn sydd yn dy groth, a dwy genedl a gyfyd ohonynt; a bydd un genedl yn gryfach na'r llall, a'r fwyaf a wasanaetha'r ieuengaf.
13 A phan gyflawnwyd ei dyddiau i esgor, hi a ostyngodd i lawr, ac wele efeilliaid yn ei chroth, fel y llefarasai yr Arglwydd wrthi.
14 A daeth y cyntaf allan yn goch drwyddo draw fel dilledyn blewog: a galwodd holl bobl y wlad ei enw ef yn Esau, gan ddywedyd, O'r groth y cyflawnwyd hwn.
15 Ac wedi hynny y daeth ei frawd, a'i law a ymaflodd yn sawdl Esau: am hynny y galwyd ei enw ef Jacob.
16 Ac Isaac, mab Abraham, oedd drigain oed pan genhedlodd hwynt.
17 A thyfodd y bechgyn i fyny i'w pymthegfed flwyddyn, a daethant ymhlith cymdeithas dynion. Roedd Esau yn ŵr cyfrwys a thwyllodrus, ac yn heliwr profiadol yn y maes,

ac roedd Jacob yn ŵr perffaith a doeth, yn byw mewn pebyll, yn pori praidd ac yn dysgu cyfarwyddiadau'r Arglwydd a gorchmynion ei dad a'i fam.
18 Ac Isaac a phlant ei deulu a drigodd gyda'i dad Abraham yng ngwlad Canaan, fel y gorchmynnodd Duw iddynt.
19 Ac aeth Ismael mab Abraham gyda'i blant a'u holl eiddo, a dychwelasant yno i wlad Hafila, a thrigasant yno.
20 A holl blant gordderchwragedd Abraham a aethant i fyw yng ngwlad y dwyrain, oherwydd yr oedd Abraham wedi eu hanfon ymaith oddi wrth ei fab, ac wedi rhoi anrhegion iddynt, a hwythau a aethant ymaith.
21 A rhoddodd Abraham ei holl eiddo i'w fab Isaac, a rhoddodd iddo ef hefyd ei holl drysorau.
22 Ac efe a orchmynnodd iddo, gan ddywedyd, Oni wyddost ti ac onid wyt ti'n deall mai'r Arglwydd sydd Dduw yn y nefoedd ac yn y ddaear, ac nad oes arall heblaw ef?
23 Ac efe a'm cymerodd o dŷ fy nhad, ac o fan fy ngenedigaeth, ac a roddodd i mi holl hyfrydwch y ddaear; efe a'm gwaredodd o gyngor y drygionus, oherwydd ynddo ef yr ymddiriedais.
24 Ac efe a'm dug i'r lle hwn, ac a'm gwaredodd o Ur Casdim; ac a ddywedodd wrthyf, I'th had y rhoddaf yr holl diroedd hyn, a byddant yn eu hetifeddu pan gadwant fy ngorchmynion, fy neddfau a'm barnedigaethau a orchmynnais i ti, a'r rhai a orchmynnaf iddynt.
25 Yn awr gan hynny fy mab, gwrando ar fy llais, a chadw orchmynion yr Arglwydd dy Dduw, y rhai a orchmynnais i ti; na throi o'r ffordd gywir, i'r dde nac i'r aswy, fel y byddo'n dda i ti ac i'th blant ar dy ôl am byth.
26 A chofia weithredoedd rhyfeddol yr Arglwydd, a'i garedigrwydd a ddangosodd tuag atom, wrth ein gwaredu o ddwylo ein gelynion, a'r Arglwydd ein Duw a'u gwnaeth yn ein dwylo ni; ac yn awr gan hynny cadwa'r cyfan a orchmynnais i ti, a phaid â throi oddi wrth orchmynion dy Dduw, ac na wasanaetha neb heblaw ef, er mwyn i ti fod yn dda ac i'th had ar dy ôl.
27 A dysg i'th blant a'th had gyfarwyddiadau'r Arglwydd a'i orchmynion, a dysg iddynt y ffordd union y dylent fynd ynddi, er mwyn iddynt fod yn dda am byth.
28 Ac atebodd Isaac ei dad, ac a ddywedodd wrtho, Yr hyn a orchmynnodd fy Arglwydd, hynny a wnaf; ac ni wylaf oddi wrth orchmynion yr Arglwydd fy Nuw; cadwaf yr hyn oll a orchmynnodd efe i mi. A bendithiodd Abraham ei fab Isaac, a'i blant hefyd; ac dysgodd Abraham addysg yr Arglwydd a'i ffyrdd i Jacob.
29 Ac yn yr amser hwnnw y bu farw Abraham, yn y bymthegfed flwyddyn o fywyd Jacob ac Esau, meibion Isaac, a holl ddyddiau Abraham oedd gant saith deg pump o flynyddoedd, ac efe a fu farw, ac a gasglwyd at ei bobl mewn oedran da, yn hen ac yn fodlon ar ddyddiau, ac Isaac ac Ismael ei feibion a'i claddasant ef.
30 A phan glywodd trigolion Canaan fod Abraham wedi marw, daethant oll gyda'u brenhinoedd a'u tywysogion a'u holl ddynion i gladdu Abraham.
31 A holl drigolion gwlad Haran, a holl deuluoedd tŷ Abraham, a'r holl dywysogion a'r mawrion, a meibion Abraham trwy'r gordderchwragedd, a ddaethant i gyd pan glywsant am farwolaeth Abraham, a thalu caredigrwydd Abraham, a chysuro Isaac ei fab, a chladdasant Abraham yn yr ogof a brynodd gan Effron yr Hethiad a'i blant, yn feddiant claddu.
32 A holl drigolion Canaan, a phawb a adnabu Abraham, a wylasant am Abraham flwyddyn gyfan, a galarasant drosto ef, dynion a menywod.
33 A wylasant yr holl blant bach, a holl drigolion y wlad, o achos Abraham, oherwydd bod Abraham wedi bod yn dda wrthynt oll, ac oherwydd ei fod wedi bod yn uniawn gyda Duw a dynion.
34 Ac ni chododd gŵr yn ofni Duw fel Abraham, oherwydd yr oedd wedi ofni ei Dduw o'i ieuenctid, ac wedi gwasanaethu'r Arglwydd, ac wedi mynd yn ei holl ffyrdd yn ystod ei fywyd, o'i blentyndod hyd ddydd ei farwolaeth.
35 A bu'r Arglwydd gydag ef, ac a'i gwaredodd o gyngor Nimrod a'i bobl, a phan ryfelodd â phedwar brenin Elam, fe'u gorchfygodd hwy.
36 Ac efe a ddug holl blant y ddaear i wasanaeth Duw, ac efe a ddysgodd iddynt ffyrdd yr Arglwydd, ac a barodd iddynt adnabod yr Arglwydd.
37 Ac efe a ffurfiodd lwyn ac a blannodd winllan ynddo, ac yr oedd bob amser wedi paratoi bwyd a diod yn ei babell i'r rhai a aeth trwy'r wlad, fel y gallent fodloni eu hunain yn ei dŷ.
38 A gwaredodd yr Arglwydd Dduw yr holl ddaear o achos Abraham.
39 Ac ar ôl marwolaeth Abraham y bendithiodd Duw ei fab Isaac a'i blant; a bu'r Arglwydd gydag Isaac fel yr oedd wedi bod gyda'i dad Abraham; oherwydd cadwodd Isaac holl orchmynion yr Arglwydd, fel y gorchmynnodd ei dad Abraham iddo; ni throdd i'r dde na'r chwith oddi ar y llwybr cywir a orchmynnodd ei dad iddo.

PENNOD 27

1 Ac Esau y pryd hwnnw, ar ôl marwolaeth Abraham, a aeth yn aml i'r maes i hela.
2 A Nimrod brenin Babel, yr hwn oedd Amraphel, a aeth yn aml gyda'i ddynion cedyrn i hela yn y maes, ac i gerdded o gwmpas gyda'i ddynion yng ngŵydd y dydd.
3 Ac yr oedd Nimrod yn gwylio Esau yr holl ddyddiau, oherwydd ffurfiodd cenfigen yng nghalon Nimrod yn erbyn Esau yr holl ddyddiau.
4 Ac ar ddiwrnod penodol aeth Esau i'r maes i hela, a chafodd Nimrod yn cerdded yn yr anialwch gyda'i ddau ddyn.
5 A'i holl gedyrn a'i bobl oedd gydag ef yn yr anialwch, ond symudasant ymhell oddi wrtho, ac aethant oddi wrtho i gyfeiriadau gwahanol i hela, ac ymguddiodd Esau rhag Nimrod, ac efe a'i llechodd ef yn yr anialwch.
6 Ac nid oedd Nimrod a'i ddynion oedd gydag ef yn ei adnabod, ac roedd Nimrod a'i ddynion yn aml yn cerdded o gwmpas yn y maes yng ngŵyl oerfel y dydd, ac i wybod ble roedd ei ddynion yn hela yn y maes.
7 A daeth Nimrod a dau o'i ddynion oedd gydag ef i'r lle yr oeddent, pan neidiodd Esau yn ddisymwth o'i guddfan, a thynnu ei gleddyf, a brysio a rhedeg at Nimrod a thorri ei ben i ffwrdd.
8 Ac ymladdodd Esau frwydr enbyd â'r ddau ddyn oedd gyda Nimrod, a phan alwasant arno, trodd Esau atynt a'u lladd â'i gleddyf.

9 A chlywodd holl gedyrn Nimrod, y rhai a'i gadawsai i fynd i'r anialwch, y llefain o bell, ac adnabuasant leisiau'r ddau ddyn hynny, a rhedasant i wybod yr achos, pan gawsant eu brenin a'r ddau ddyn oedd gydag ef yn gorwedd yn farw yn yr anialwch.
10 A phan welodd Esau gedyrn Nimrod yn dod o bell, efe a ffodd, ac felly y dihangodd; a chymerodd Esau ddillad gwerthfawr Nimrod, a adawsai tad Nimrod i Nimrod, a thrwyddynt y gorchfygodd Nimrod dros yr holl wlad, ac efe a redodd, ac a'u cuddiodd yn ei dŷ.
11 A chymerodd Esau y dillad hynny a rhedeg i'r ddinas o achos dynion Nimrod, a daeth i dŷ ei dad yn flinedig ac yn wan o'r frwydr, ac yr oedd yn barod i farw o alar pan nesaodd at ei frawd Jacob ac eistedd o'i flaen.
12 Ac efe a ddywedodd wrth ei frawd Jacob, Wele fi'n marw heddiw, a pham gan hynny y mae arnaf eisiau'r hawl-enedigaeth? A gweithredodd Jacob yn ddoeth gydag Esau yn y mater hwn, a gwerthodd Esau ei hawl-enedigaeth i Jacob, oherwydd felly y gwnaeth yr Arglwydd.
13. A rhan Esau yn ogof maes Machpela, yr hon a brynasai Abraham gan feibion Heth yn feddiant mynwent, a werthodd Esau hefyd i Jacob; a phrynodd Jacob hyn oll gan ei frawd Esau am werth a roddwyd.
14 Ac ysgrifennodd Jacob hyn i gyd mewn llyfr, ac fe'i tystiodd gyda thystion, ac fe'i seliodd, ac arhosodd y llyfr yn nwylo Jacob.
15 A phan fu farw Nimrod mab Cush, cododd ei ddynion ef a'i ddwyn mewn dychryn, a'i gladdu yn ei ddinas; a bu fyw Nimrod am ddau gant a phymtheg o flynyddoedd, yna bu farw.
16 A'r dyddiau y teyrnasodd Nimrod ar bobl y wlad oedd gant a phump a phump o flynyddoedd; a bu farw Nimrod trwy gleddyf Esau mewn cywilydd a dirmyg, a had Abraham a achosodd ei farwolaeth fel y gwelodd yn ei freuddwyd.
17 Ac ar farwolaeth Nimrod rhannwyd ei deyrnas yn lawer o adrannau, ac adferwyd yr holl rannau hynny yr oedd Nimrod yn teyrnasu drostynt i frenhinoedd priodol y wlad, a'u hadennillodd ar ôl marwolaeth Nimrod, a bu holl bobl tŷ Nimrod yn gaethweision am amser hir i holl frenhinoedd eraill y wlad.

PENNOD 28

1 Ac yn y dyddiau hynny, ar ôl marwolaeth Abraham, yn y flwyddyn honno, dug yr Arglwydd newyn trwm i'r wlad; a thra oedd y newyn yn cynddeiriogi yng ngwlad Canaan, cododd Isaac i fynd i lawr i'r Aifft oherwydd y newyn, fel y gwnaeth ei dad Abraham.
2 Ac ymddangosodd yr Arglwydd i Isaac y noson honno, a dywedodd wrtho, Na ddos i lawr i'r Aifft, ond cod, a dos i Gerar, at Abimelech brenin y Philistiaid, ac aros yno nes darfod y newyn.
3 A chododd Isaac ac aeth i Gerar, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo, ac arhosodd yno flwyddyn gyfan.
4 A phan ddaeth Isaac i Gerar, gwelodd pobl y wlad fod ei wraig Rebecca yn brydferth ei golwg, a gofynnodd pobl Gerar i Isaac am ei wraig, a dywedodd, Fy chwaer yw hi, oherwydd yr oedd yn ofni dweud mai ei wraig oedd hi, rhag i bobl y wlad ei ladd o'i hachos hi.
5 A thywysogion Abimelech a aethant, ac a ganmolasant y wraig wrth y brenin, ond ni atebodd hwynt, ac ni wrandawodd ar eu geiriau hwynt.
6 Ond clywodd hwy'n dweud bod Isaac wedi ei datgan hi yn chwaer iddo, felly cadwodd y brenin hyn yn ei ofal ei hun.
7 A phan arhosodd Isaac dri mis yn y wlad, edrychodd Abimelech allan trwy'r ffenestr, a gwelodd, ac wele Isaac yn chwarae gyda Rebeca ei wraig: canys Isaac oedd yn byw yn y tŷ allanol oedd yn eiddo i'r brenin, fel bod tŷ Isaac gyferbyn â thŷ'r brenin.
8 A dywedodd y brenin wrth Isaac, Beth yw hyn a wnaethost i ni, gan ddywedyd am dy wraig, Fy chwaer yw hi? mor hawdd y gallai un o fawrion y bobl orwedd gyda hi, a byddit wedi dwyn euogrwydd arnom ni yna.
9 A dywedodd Isaac wrth Abimelech, Oherwydd fy mod yn ofni rhag i mi farw o achos fy ngwraig, am hynny dywedais, Fy chwaer yw hi.
10 Y pryd hwnnw rhoddodd Abimelech orchymyn i'w holl dywysogion a'i ddynion mawr, a chymerasant Isaac a'i wraig Rebeca a'u dwyn gerbron y brenin.
11 A gorchmynnodd y brenin iddynt eu gwisgo mewn dillad tywysogaidd, a'u gwneud i farchogaeth trwy strydoedd y ddinas, a chyhoeddi o'u blaenau drwy'r wlad, gan ddweud, Dyma'r gŵr a dyma ei wraig; pwy bynnag a gyffyrddo â'r gŵr hwn neu â'i wraig, bydd yn sicr o farw. Ac yna dychwelodd Isaac gyda'i wraig i dŷ'r brenin, ac yr oedd yr Arglwydd gydag Isaac, ac fe barhaodd i dyfu'n fawr, ac ni fu arno eisiau dim.
12 A pharodd yr Arglwydd i Isaac gael ffafr yng ngolwg Abimelech, a'i holl ddeiliaid, a gwnaeth Abimelech yn dda gydag Isaac, oherwydd cofiodd Abimelech y llw a'r cyfamod a oedd rhwng ei dad ac Abraham.
13 A dywedodd Abimelech wrth Isaac, Wele, y mae'r holl ddaear o'th flaen; trigo lle bynnag y byddo'n dda yn dy olwg, nes i ti ddychwelyd i'th wlad. A rhoddodd Abimelech i Isaac feysydd a gwinllannoedd, a'r rhan orau o wlad Gerar, i hau a medi a bwyta ffrwyth y ddaear, nes i ddyddiau'r newyn fynd heibio.
14 Ac Isaac a heuodd yn y wlad honno, ac a gafodd ganwaith yn yr un flwyddyn, a bendithiodd yr Arglwydd ef.
15 A daeth y gŵr yn fawr, ac yr oedd ganddo braidd a gwartheg a llawer o weision.
16 A phan ddaeth dyddiau'r newyn heibio, ymddangosodd yr Arglwydd i Isaac, a dywedodd wrtho, Cyfod, dos allan o'r lle hwn, a dychwel i'th wlad, i wlad Canaan: ac Isaac a gyfododd, ac a ddychwelodd i Hebron, yr hon sydd yng ngwlad Canaan, efe a'i holl eiddo, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo.
17 Ac wedi hyn y bu farw Selach mab Arffacsad yn y flwyddyn honno, sef y ddeunawfed flwyddyn o fywyd Jacob ac Esau; a holl ddyddiau Selach oedd bedwar cant tri deg a thri o flynyddoedd, yna y bu farw.
18 Y pryd hwnnw anfonodd Isaac ei fab ieuengaf Jacob i dŷ Sem ac Eber, ac fe ddysgodd gyfarwyddiadau'r Arglwydd, ac arhosodd Jacob yn nhŷ Sem ac Eber am ddeuddeg mlynedd ar hugain, ac ni aeth ei frawd Esau, oherwydd nad oedd yn fodlon mynd, ac arhosodd yn nhŷ ei dad yng ngwlad Canaan.

19 Ac yr oedd Esau yn hela yn y meysydd yn barhaus i ddod adref yr hyn a allai ei gael, felly y gwnaeth Esau drwy'r dyddiau.
20 Ac Esau oedd ŵr cyfrwys a thwyllodrus, un a helai ar ôl calonnau dynion, ac a'u twyllai; ac Esau oedd ŵr dewr yn y maes, ac ymhen amser aeth fel arfer i hela; ac efe a ddaeth hyd faes Seir, hwnnw yw Edom.
21 Ac arhosodd yng ngwlad Seir yn hela yn y maes am flwyddyn a phedwar mis.
22 Ac yno yng ngwlad Seir y gwelodd Esau ferch gŵr o Ganaan, a'i henw oedd Jehudith, merch Beeri, mab Effer, o deuluoedd Heth mab Canaan.
23 A chymerodd Esau hi yn wraig, ac efe a ddaeth ati; deugain mlwydd oed oedd Esau pan gymerodd hi, ac efe a'i dug hi i Hebron, gwlad preswylfa ei dad, ac a drigodd yno.
24 A bu yn y dyddiau hynny, yn y ganfed flwyddyn a degfed o oes Isaac, sef yn y ddegfed flwyddyn a deugain o oes Jacob, yn y flwyddyn honno y bu farw Sem mab Noa; yr oedd Sem yn chwe chan mlwydd oed pan fu farw.
25 A phan fu farw Sem, dychwelodd Jacob at ei dad i Hebron, sydd yng ngwlad Canaan.
26 Ac yn y chweched flwyddyn a deugain o oes Jacob, daeth pobl o Haran, a dywedwyd wrth Rebecca am ei brawd Laban mab Bethuel.
27 Oherwydd yr oedd gwraig Laban yn ddi-blant yn y dyddiau hynny, ac ni esgorodd ar blant, a'i holl forynion hefyd ni esgorodd ar blant iddo.
28 Ac wedi hynny cofiodd yr Arglwydd Adina gwraig Laban, a hi a feichiogodd ac a esgorodd ar efeilliaid; a galwodd Laban enwau ei ferched yn Lea yr hynaf, ac yn Rachel yr ieuengaf.
29 A daeth y bobl hynny a dweud y pethau hyn wrth Rebecca, a llawenhaodd Rebecca yn fawr fod yr Arglwydd wedi ymweld â'i brawd a'i fod wedi cael plant.

PENNOD 29

1 Ac Isaac mab Abraham a heneiddiodd, ac a ddaeth yn uchel mewn dyddiau, a'i lygaid a aethant yn drwm gan oedran; ac a dywyllasant, ac ni allent weld.
2 Y pryd hwnnw galwodd Isaac ar ei fab Esau, gan ddywedyd, Cymer, atolwg, dy arfau, dy gawell a'th fwa; cod, dos allan i'r maes, a phryn helw i mi; gwna fwyd blasus i mi, a'i dyg ataf, i'w fwyta, fel y'th fendithiaf cyn fy marwolaeth; oherwydd yr wyf yn awr wedi mynd yn hen ac yn llwyd.
3 A gwnaeth Esau felly; ac efe a gymerodd ei arf, ac a aeth allan i'r maes i hela carw, fel arfer, i'w ddwyn at ei dad fel yr oedd wedi gorchymyn iddo, er mwyn iddo ei fendithio.
4 A chlywodd Rebecca yr holl eiriau a ddywedasai Isaac wrth Esau, a brysiodd, ac a alwodd ar ei mab Jacob, gan ddywedyd, Fel hyn y llefarodd dy dad wrth dy frawd Esau, ac fel hyn y clywais i; brysia yn awr gan hynny, a gwna yr hyn a ddywedaf wrthyt.
5 Cyfod, a dos, atolwg, at y praidd, a thyrd â dau fyn gafr teg i mi, a mi a gaf y bwyd blasus i'th dad; a thi a ddwg y bwyd blasus iddo ef ei fwyta cyn i'th frawd ddod o'r helfa, er mwyn i'th dad dy fendithio di.
6 A brysiodd Jacob, a gwnaeth fel y gorchmynnodd ei fam iddo, ac fe wnaeth y bwyd blasus, a'i ddwyn gerbron ei dad cyn i Esau ddod o'i helfa.
7 A dywedodd Isaac wrth Jacob, Pwy wyt ti, fy mab? Ac efe a ddywedodd, Myfi yw dy gyntaf-anedig Esau; gwneuthum fel y gorchmynnaist i mi; yn awr felly cyfod, atolwg, a bwyta o'm helfa, fel y bendithio dy enaid fi fel y dywedaist wrthyf.
8 Yna cododd Isaac, ac fe fwytaodd ac yfodd, a chafodd ei galon ei chysur, ac fe fendithiodd Jacob, ac aeth Jacob i ffwrdd oddi wrth ei dad. Cyn gynted ag y bendithiodd Isaac Jacob, ac iddo fynd i ffwrdd oddi wrtho, wele Esau yn dod o'i hela o'r maes, ac yntau hefyd a wnaeth fwyd blasus, ac a'i dug at ei dad i'w fwyta ac i'w fendithio.
9 A dywedodd Isaac wrth Esau, A phwy oedd yr hwn a ddaliodd helw, ac a'i dug ataf cyn i ti ddod, ac a fendithiais? A gwyddai Esau fod ei frawd Jacob wedi gwneud hyn, a chyneuodd dicter Esau yn erbyn ei frawd Jacob, am iddo wneud hyn tuag ato.
10 A dywedodd Esau, Onid Jacob yw'r enw cywir arno? Oherwydd y mae wedi fy nisodli ddwywaith, wedi cymryd fy hawl geni, ac yn awr wedi cymryd fy mendith. Ac wylodd Esau yn fawr. A phan glywodd Isaac lais ei fab Esau yn wylo, dywedodd Isaac wrth Esau, Beth a wnaf, fy mab? Daeth dy frawd yn ddichellgar ac wedi cymryd dy fendith. Ac yr oedd Esau yn casáu ei frawd Jacob oherwydd y fendith a roddasai ei dad iddo, ac enynnodd ei ddicter yn fawr yn ei erbyn.
11 Ac ofnodd Jacob yn fawr iawn rhag ei frawd Esau, ac fe gododd a ffodd i dŷ Heber mab Sem, ac fe guddiodd yno o achos ei frawd. Yr oedd Jacob yn drigain a thri oed pan aeth allan o wlad Canaan o Hebron, a chuddiwyd Jacob yn nhŷ Heber am bedair blynedd ar ddeg o achos ei frawd Esau. Yno y parhaodd i ddysgu ffyrdd yr Arglwydd a'i orchmynion.
12 A phan welodd Esau fod Jacob wedi ffoi a dianc oddi wrtho, a bod Jacob wedi cael y fendith yn gyfrwys, yna galarodd Esau yn fawr, ac yr oedd hefyd yn flin wrth ei dad a'i fam; ac yntau hefyd a gododd, ac a gymerodd ei wraig, ac a aeth ymaith oddi wrth ei dad a'i fam i wlad Seir, ac a drigodd yno: ac yno a welodd Esau wraig o blith merched Heth, a'i henw oedd Bosmath, merch Elon yr Hethiad, ac a'i cymerodd yn wraig yn ogystal â'i wraig gyntaf: ac a alwodd Esau ei henw hi Ada, gan ddywedyd fod y fendith wedi mynd oddi wrtho yn yr amser hwnnw.
13 Ac Esau a drigodd yng ngwlad Seir chwe mis heb weld ei dad a'i fam; ac wedi hynny cymerodd Esau ei wragedd, a chododd, a dychwelodd i wlad Canaan; a gosododd Esau ei ddwy wraig yn nhŷ ei dad yn Hebron.
14 A gwragedd Esau a flinai ac a gythruddiasant Isaac a Rebecca â'u gweithredoedd, oherwydd ni rodiasant yn ffyrdd yr Arglwydd, ond gwasanaethasant dduwiau eu tad o bren a cherrig, fel y dysgodd eu tad iddynt; ac yr oeddent yn fwy drygionus na'u tad.
15 Aethant yn ôl chwantau drwg eu calonnau, ac aberthasant ac arogldarthasant i'r Baalim, a daeth Isaac a Rebecca yn flinedig ohonynt.
16 A dywedodd Rebecca, Yr wyf wedi blino ar fy mywyd oherwydd merched Heth; os cymer Jacob wraig o ferched Heth, fel y rhain sydd o ferched y wlad, pa les gan hynny yw bywyd i mi?

17 Ac yn y dyddiau hynny y beichiogodd Ada gwraig Esau, ac a esgorodd iddo fab; ac enwodd Esau y mab a anwyd iddo Eliffas: ac yr oedd Esau yn chwe deg pump oed pan aned hi ef.
18 A bu farw Ismael mab Abraham yn y dyddiau hynny, yn y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg a thrigain o oes Jacob; a holl ddyddiau Ismael oedd gant tri deg saith o flynyddoedd, yna bu farw.
19 A phan glywodd Isaac farw Ismael, galarodd amdano, a galarodd Isaac amdano am lawer o ddyddiau.
20 Ac ar ddiwedd pedair blynedd ar ddeg o drigo yn nhŷ Heber, dymunodd Jacob weld ei dad a'i fam, a daeth Jacob i dŷ ei dad a'i fam i Hebron: ac yn y dyddiau hynny yr oedd Esau wedi anghofio'r hyn a wnaeth Jacob iddo, trwy gymryd y fendith oddi wrtho yn y dyddiau hynny.
21 A phan welodd Esau Jacob yn dod at ei dad a'i fam, cofiodd yr hyn a wnaethai Jacob iddo; ac aeth yn ddig iawn yn ei erbyn, a cheisiodd ei ladd.
22 Ac Isaac mab Abraham oedd yn hen ac wedi mynd yn hen iawn, a dywedodd Esau, “Y mae amser fy nhad yn agosáu i farw, a phan fyddo efe farw, mi a laddaf fy mrawd Jacob.”
23 A dywedwyd hyn wrth Rebecca, a brysiodd hi ac anfonodd ac a alwodd am ei mab Jacob, a dywedodd wrtho, Cyfod, dos a ffo i Haran at fy mrawd Laban, ac aros yno am beth amser, nes troi digofaint dy frawd oddi wrthyt ti; yna y dychweli.
24 Ac Isaac a alwodd ar Jacob, ac a ddywedodd wrtho, Na chymer wraig o ferched Canaan: canys fel hyn y gorchmynnodd ein tad Abraham i ni, yn ôl gair yr Arglwydd, yr hwn a orchmynasai efe iddo, gan ddywedyd, I’th had di y rhoddaf y wlad hon; os cadw dy blant fy nghyfamod a wneuthum â thi, yna y cyflawnaf i’th blant hefyd yr hyn a leferais wrthyt, ac ni’u gadawaf hwynt.
25 Yn awr gan hynny, fy mab, gwrando ar fy llais i, ar yr hyn oll a orchmynnaf i ti, a pheidia â chymryd gwraig o blith merched Canaan; cyfod, dos i Haran i dŷ Bethuel tad dy fam, a chymer i ti wraig oddi yno o blith merched Laban brawd dy fam.
26 Felly gofala rhag anghofio’r Arglwydd dy Dduw a’i holl ffyrdd yn y wlad yr wyt yn mynd iddi, a chymryd cysylltiad â phobl y wlad a dilyn oferedd a gadael yr Arglwydd dy Dduw.
27 Ond pan ddelych i'r wlad, gwasanaethwch yr Arglwydd yno; na throwch i'r dde na'r chwith o'r ffordd a orchmynnais i ti, a'r hon a ddysgaist.
28 A rhodded Duw Hollalluog i ti ffafr yng ngolwg pobl y ddaear, fel y gallet ti gymryd yno wraig yn ôl dy ddewis; un sy'n dda ac yn uniawn yn ffyrdd yr Arglwydd.
29 A rhodded Duw i ti ac i’th had fendith dy dad Abraham, a’th wneud yn ffrwythlon ac yn amlhau, a bydded i ti ddod yn lu o bobl yn y wlad yr wyt ti’n mynd iddi, a bydded i Dduw dy ddychwelyd i’r wlad hon, gwlad preswylfa dy dad, gyda phlant a chyfoeth mawr, gyda llawenydd a phleser.
30 A gorffennodd Isaac orchymyn i Jacob a'i fendithio, a rhoddodd iddo lawer o roddion, ynghyd ag arian ac aur, ac anfonodd ef ymaith; a gwrandawodd Jacob ar ei dad a'i fam; efe a'u cusanodd, ac a gododd, ac a aeth i Padan-aram: ac yr oedd Jacob yn saith deg saith oed pan aeth allan o wlad Canaan o Beersheba.
31 A phan aeth Jacob i ffwrdd i fyned i Haran, galwodd Esau ar ei fab Eliffas, ac a lefarodd wrtho yn gyfrinachol, gan ddywedyd, Brysia yn awr, cymer dy gleddyf yn dy law, ac erlid Jacob, a dos o’i flaen ef ar y ffordd, ac ymguddia amdano, a lladd ef â’th gleddyf yn un o’r mynyddoedd, a chymer bopeth oedd ganddo, a thyrd yn ôl.
32 Ac Eliffas mab Esau oedd ŵr gweithgar ac arbenigwr gyda'r bwa fel yr oedd ei dad wedi'i ddysgu iddo, ac yr oedd yn heliwr nodedig yn y maes ac yn ŵr dewr.
33 Gwnaeth Eliffas fel y gorchmynnodd ei dad iddo; ac yr oedd Eliffas yn dair ar ddeg oed y pryd hwnnw. Cododd Eliffas a mynd, a chymryd deg o frodyr ei fam gydag ef, ac ymlidiodd â Jacob.
34 Ac efe a ddilynodd Jacob yn agos, ac a’i llechodd efe ar ffin gwlad Canaan gyferbyn â dinas Sichem.
35 A gwelodd Jacob Eliffas a'i ddynion yn ei erlid, a safodd Jacob yn llonydd yn y lle yr oedd yn mynd iddo, er mwyn gwybod beth oedd hyn, oherwydd ni wyddai'r peth; a thynnodd Eliffas ei gleddyf, ac aeth ymlaen, ef a'i ddynion, tuag at Jacob; a dywedodd Jacob wrthynt, Beth sydd i'w wneud â chwi yr ydych wedi dod yma, a beth yw'r arwydd eich bod yn erlid â'ch cleddyfau.
36 A daeth Eliffas at Jacob, ac atebodd ac a ddywedodd wrtho, Fel hyn y gorchmynnodd fy nhad i mi, ac yn awr ni wyrais oddi wrth y gorchmynion a roddodd fy nhad i mi: a phan welodd Jacob fod Esau wedi dweud wrth Eliffas am ddefnyddio grym, yna nesaodd Jacob ac a erfyniodd ar Eliffas a'i ddynion, gan ddweud wrtho,
37 Wele’r hyn oll sydd gennyf, a’r hyn a roddodd fy nhad a’m mam i mi, cymer hynny atat ti, ac ewch oddi wrthyf, ac na ladd fi, a bydded i’r peth hwn gael ei gyfrif yn gyfiawnder i ti.
38 A pharodd yr Arglwydd i Jacob gael ffafr yng ngolwg Eliffas mab Esau, a'i ddynion, a gwrandawsant ar lais Jacob, ac ni laddasant ef: a chymerodd Eliffas a'i ddynion bopeth oedd eiddo Jacob, ynghyd â'r arian a'r aur a ddygasai efe gydag ef o Beersheba; ni adawsant ddim iddo.
39 Ac aeth Eliffas a'i ddynion i ffwrdd oddi wrtho, a dychwelasant at Esau i Beersheba, a dywedasant wrtho yr holl bethau a ddigwyddasai iddynt gyda Jacob, a rhoddasant iddo yr holl bethau a gymerasant oddi wrth Jacob.
40 Ac yr oedd Esau yn ddig wrth Eliffas ei fab, ac wrth ei ddynion oedd gydag ef, am nad oeddent wedi lladd Jacob.
41 A dywedasant wrth Esau, Oherwydd i Jacob erfyn arnom ni yn y mater hwn i beidio â’i ladd, cyffrowyd ein trugaredd tuag ato, a chymerasom bopeth oedd ganddo ef a’i ddwyn atat ti; a chymerodd Esau yr holl arian a’r aur a ddygodd Eliffas oddi wrth Jacob, a’u gosododd yn ei dŷ ei hun.
42 Y pryd hwnnw pan welodd Esau fod Isaac wedi bendithio Jacob, a’i orchymyn iddo, gan ddywedyd, Na chymer wraig o blith merched Canaan; a bod merched Canaan yn ddrwg yng ngolwg Isaac a Rebeca,
43 Yna aeth i dŷ ei ewythr Ishmael, ac yn ogystal â'i wragedd hŷn cymerodd Machlath ferch Ishmael, chwaer Nebayoth, yn wraig iddo.

PENNOD 30

1 A Jacob a aeth allan gan barhau ar ei ffordd i Haran, ac a ddaeth hyd at Fynydd Moriah, ac a arhosodd yno drwy'r nos gerllaw dinas Lus; ac ymddangosodd yr Arglwydd yno i Jacob y noson honno, ac a ddywedodd wrtho, Myfi yw Arglwydd Dduw Abraham a Duw Isaac dy dad; y tir yr wyt yn gorwedd arno a roddaf i ti ac i'th had.
2 Ac wele, yr wyf fi gyda thi, a byddaf yn dy gadw lle bynnag yr elych, ac yn amlhau dy had fel sêr y nefoedd, ac yn peri i'th holl elynion syrthio o'th flaen; a phan fyddant yn rhyfela â thi, ni fyddant yn drech na thi, a byddaf yn dy ddwyn yn ôl i'r wlad hon â llawenydd, â phlant, a chyfoeth mawr.
3 A deffrôdd Jacob o'i gwsg, ac ymhyfrydodd yn fawr yn y weledigaeth a welodd; ac efe a alwodd enw'r lle hwnnw Bethel.
4 A chododd Jacob o'r fan honno yn llawen iawn, a phan gerddodd, teimlai ei draed yn ysgafn iddo o lawenydd, ac aeth oddi yno i wlad meibion y Dwyrain, ac yna dychwelodd i Haran ac eisteddodd wrth ffynnon y bugail.
5 Ac yno y cafodd efe rai dynion; yn myned o Haran i borthi eu praidd: ac ymholodd Jacob â hwynt, a dywedasant, O Haran yr ydym ni.
6 Ac efe a ddywedodd wrthynt, A adnabuoch Laban, mab Nachor? A dywedasant, Yr ydym yn ei adnabod ef, ac wele ei ferch Rachel yn dod i fugeilio praidd ei thad.
7 Tra oedd efe eto yn siarad â hwy, daeth Rachel ferch Laban i fugeilio defaid ei thad; oherwydd hi oedd bugail.
8 A phan welodd Jacob Rachel, merch Laban, brawd ei fam, efe a redodd, ac a'i cusanodd, ac a gododd ei lais, ac a wylodd.
9 A dywedodd Jacob wrth Rachel mai mab Rebecca, chwaer ei thad, ydoedd; a rhedodd Rachel a dweud wrth ei thad; a pharhaodd Jacob i wylo am nad oedd ganddo ddim gydag ef i'w ddwyn i dŷ Laban.
10 A phan glywodd Laban fod Jacob, mab ei chwaer, wedi dod, rhedodd a'i gusanu a'i gofleidio, a'i ddwyn i'r tŷ a rhoi bara iddo, ac yntau a fwytaodd.
11 A dywedodd Jacob wrth Laban yr hyn a wnaeth ei frawd Esau iddo, a'r hyn a wnaeth ei fab Eliffas iddo ar y ffordd.
12 A bu Jacob yn byw yn nhŷ Laban am fis, a bwytaodd ac yfodd Jacob yn nhŷ Laban. Ac wedi hynny dywedodd Laban wrth Jacob, Dywed wrthyf beth fydd dy gyflog, oherwydd sut y gelli di fy ngwasanaethu am ddim?
13 Ac nid oedd gan Laban feibion ond merched yn unig, ac yr oedd ei wragedd a'i forynion eraill yn ddi-blant yn y dyddiau hynny; a dyma enwau merched Laban a anwyd iddo gan ei wraig Adina; enw'r hynaf oedd Lea, ac enw'r ieuengaf oedd Rachel; ac yr oedd Lea yn wallgof ei golwg, ond yr oedd Rachel yn brydferth ac yn deg ei gwedd, ac yr oedd Jacob yn ei charu hi.
14 A dywedodd Jacob wrth Laban, "Gwasanaethaf di saith mlynedd am Rachel dy ferch ieuengaf." A chydsyniodd Laban i hyn, a gwasanaethodd Jacob Laban saith mlynedd am ei ferch Rachel.
15 Ac yn yr ail flwyddyn o drigo Jacob yn Haran, sef yn y nawfed flwyddyn ar bymtheg a thrigain o fywyd Jacob, yn y flwyddyn honno y bu farw Eber mab Sem; yr oedd efe yn bedwar cant chwe deg a phedair oed pan fu farw.
16 A phan glywodd Jacob fod Heber wedi marw, galarodd yn fawr, ac a galarodd ac a alarodd amdano am lawer o ddyddiau.
17 Ac yn y drydedd flwyddyn o drigo Jacob yn Haran, Bosmath, merch Ismael, gwraig Esau, a esgorodd iddo fab; ac Esau a alwodd ei enw ef Reuel.
18 Ac yn y bedwaredd flwyddyn o breswylio Jacob yn nhŷ Laban, ymwelodd yr Arglwydd â Laban, a'i gofio o achos Jacob, a ganwyd iddo feibion; ei gyntafanedig oedd Beor, ei ail oedd Alib, a'r trydydd oedd Choras.
19 A rhoddodd yr Arglwydd gyfoeth ac anrhydedd i Laban, meibion a merched; a chynyddodd y gŵr yn fawr o achos Jacob.
20 Ac yn y dyddiau hynny yr oedd Jacob yn gwasanaethu Laban ym mhob math o waith, yn y tŷ ac yn y maes: ac yr oedd bendith yr Arglwydd ym mhopeth a eiddo Laban yn y tŷ ac yn y maes.
21 Ac yn y bumed flwyddyn y bu farw Jehudith, merch Beeri, gwraig Esau, yng ngwlad Canaan; ac nid oedd ganddi feibion ond merched yn unig.
22 A dyma enwau ei merched a anwyd ganddi i Esau; enw'r hynaf oedd Marzith, ac enw'r ieuengaf oedd Puith.
23 A phan fu farw Jehudith, cododd Esau ac aeth i Seir i hela yn y maes, fel arfer, ac arhosodd Esau yng ngwlad Seir am amser hir.
24 Ac yn y chweched flwyddyn cymerodd Esau yn wraig, yn ogystal â'i wragedd eraill, Ahlibama, merch Sebeon yr Hefiad, a dug Esau hi i wlad Canaan.
25 A beichiogodd Ahlibama, ac esgorodd i Esau ar dri mab, Jeus, Jaalan, a Cora.
26 Ac yn y dyddiau hynny, yng ngwlad Canaan, yr oedd cynnen rhwng bugeiliaid Esau a bugeiliaid trigolion gwlad Canaan, oherwydd yr oedd anifeiliaid ac eiddo Esau yn rhy niferus iddo aros yng ngwlad Canaan, yn nhŷ ei dad, ac ni allai gwlad Canaan ei ddwyn o achos ei anifeiliaid.
27 A phan welodd Esau fod ei gynnen ef yn cynyddu â thrigolion gwlad Canaan, efe a gododd, ac a gymerodd ei wragedd, a'i feibion, a'i ferched, a'r holl eiddo ef, a'r anifeiliaid a feddai, a'i holl eiddo a gafodd efe yng ngwlad Canaan; ac efe a aeth ymaith oddi wrth drigolion y wlad i wlad Seir, ac Esau a'i holl eiddo ef a drigodd yng ngwlad Seir.
28 Ond o bryd i'w gilydd byddai Esau yn mynd i weld ei dad a'i fam yng ngwlad Canaan, ac yna byddai Esau yn priodi â'r Horiaid, ac yn rhoi ei ferched i feibion Seir yr Horiaid.
29 Ac efe a roddodd ei ferch hynaf Marsith i Ana, mab Sebeon, brawd ei wraig, a Phuith a roddodd i Asar, mab Bilhan yr Horiad; ac Esau a drigodd yn y mynydd, efe a'i blant, a hwy a fuant ffrwythlon ac a amlhaasant.

PENNOD 31

1 Ac yn y seithfed flwyddyn, y gorffennwyd gwasanaeth Jacob i Laban; a dywedodd Jacob wrth Laban, Dyro fy ngwraig i mi, oherwydd cyflawnwyd dyddiau fy ngwasanaeth. A gwnaeth Laban felly; a chynullodd Laban a Jacob holl bobl y lle hwnnw, a gwnaethant wledd.
2 A gyda'r nos daeth Laban i'r tŷ, ac wedi hynny daeth Jacob yno gyda phobl y wledd, a diffoddodd Laban yr holl oleuadau oedd yno yn y tŷ.

3 A dywedodd Jacob wrth Laban, “Pam yr wyt ti’n gwneud hyn i ni?” A dywedodd Laban, “Dyma ein harfer ni i wneud yn y wlad hon.”
4 Ac wedi hynny cymerodd Laban ei ferch Lea, a’i dug at Jacob; ac efe a ddaeth ati, ac ni wyddai Jacob mai Lea oedd hi.
5 A rhoddodd Laban Zilpa ei forwyn i’w ferch Lea yn forwyn.
6 A gwyddai pawb oedd yn y wledd beth a wnaeth Laban i Jacob, ond ni ddywedasant y peth wrth Jacob.
7 A daeth yr holl gymdogion y noson honno i dŷ Jacob, a bwytasant ac yfasant ac ymhyfrydasant, a chanu o flaen Lea ar dympanau, a dawnsfeydd, ac atebasant o flaen Jacob, Helea, Helea.
8 A chlywodd Jacob eu geiriau, ond ni ddeallodd eu hystyr; ond tybiodd y gallai hynny fod yn arfer iddynt yn y wlad hon.
9 A llefarodd y cymdogion y geiriau hyn o flaen Jacob yn ystod y nos, a diffoddodd Laban yr holl oleuadau oedd yn y tŷ y noson honno.
10 A’r bore, pan ddaeth y dydd, trodd Jacob at ei wraig, ac efe a welodd, ac wele Lea oedd hi, yr hon a oedd wedi gorwedd yn ei fynwes ef: a dywedodd Jacob, Wele yn awr, mi wn beth a ddywedodd y cymdogion neithiwr, Helea, meddent, ac ni wyddwn i.
11 A galwodd Jacob ar Laban, ac a ddywedodd wrtho, Beth yw hyn a wnaethost i mi? Yn ddiau gwasanaethais i ti am Rachel, a pham y twyllaist fi a rhoi Lea i mi?
12 A Laban a atebodd Jacob, gan ddywedyd, Nid felly y gwneir yn ein lle ni roi’r ieuengaf o flaen yr hynaf yn awr. Felly os wyt ti eisiau cymryd ei chwaer hi hefyd, cymer hi atat ti am y gwasanaeth a wasanaethi i mi am saith mlynedd arall.
13 A gwnaeth Jacob felly, ac yntau a gymerodd Rachel yn wraig, ac a wasanaethodd Laban saith mlynedd eto: a daeth Jacob hefyd at Rachel, ac a garodd Rachel yn fwy na Lea, a rhoddodd Laban ei forwyn Bilha iddi yn forwyn.
14 A phan welodd yr Arglwydd fod Lea yn cael ei chasáu, agorodd yr Arglwydd ei chroth, a beichiogodd ac esgorodd ar bedwar mab i Jacob yn y dyddiau hynny.
15 A dyma eu henwau hwynt, Reuben Simeon, Lefi, a Jwda, ac wedi hynny hi a beidiodd â geni.
16 Ac yn yr amser hwnnw yr oedd Rachel yn ddi-blant, ac nid oedd ganddi blant, a Rachel a genfigennodd wrth ei chwaer Lea. A phan welodd Rachel nad oedd ganddi blant i Jacob, hi a gymerodd ei llawforwyn Bilha, ac a esgorodd ar Jacob ddau fab, Dan a Nafftali.
17 A phan welodd Lea ei bod wedi peidio â geni plant, hi a gymerodd hefyd ei llawforwyn Silpa, ac a’i rhoddodd hi i Jacob yn wraig: a daeth Jacob hefyd at Silpa, a hi a esgorodd hefyd ar ddau fab i Jacob, Gad ac Aser.
18 A beichiogodd Lea drachefn, ac esgorodd ar Jacob yn y dyddiau hynny ar ddau fab ac un ferch; a dyma eu henwau hwynt: Issachar, Sabulon a'u chwaer Dina.
19 Ac yr oedd Rachel yn dal yn ddi-blant yn y dyddiau hynny, a gweddïodd Rachel ar yr Arglwydd y pryd hwnnw, a dywedodd, O Arglwydd Dduw, cofia fi ac ymwel â mi, atolwg, oherwydd yn awr bydd fy ngŵr yn fy ngwrthod i, oherwydd nid wyf wedi geni plant iddo.
20 Yn awr, O Arglwydd Dduw, clyw fy neisyfiad ger dy fron, a gwêl fy nghystudd, a dyro i mi blant fel un o'r morynion, fel na fyddwyf yn dwyn fy ngwarth mwyach.
21 A gwrandawodd Duw arni, ac agorodd ei chroth; beichiogodd Rachel, ac esgorodd ar fab; a dywedodd, Tynnodd yr Arglwydd ymaith fy ngwarth, a galwodd ei enw ef Joseff, gan ddweud, Ychwaneged yr Arglwydd ataf fab arall: ac yr oedd Jacob yn naw deg un oed pan aned ef.
22 Y pryd hwnnw anfonodd Rebecca, mam Jacob, ei nyrs Deborah ferch Us, a dau o weision Isaac at Jacob.
23 A daethant at Jacob i Haran, a dywedasant wrtho, Rebecca a’n hanfonodd ni atat ti i ddychwelyd i dŷ dy dad i wlad Canaan: a gwrandawodd Jacob arnynt yn yr hyn a lefarasai ei fam.
24 Yn yr amser hwnnw, cwblhawyd y saith mlynedd eraill y gwasanaethodd Jacob i Laban am Rachel, ac ar ddiwedd y pedair blynedd ar ddeg yr oedd wedi byw yn Haran y dywedodd Jacob wrth Laban, Rho fy ngwragedd i mi a gad fi ymaith, fel y gallwyf fynd i'm gwlad; oherwydd wele, anfonodd fy mam ataf o wlad Canaan i ddychwelyd i dŷ fy nhad.
25 A dywedodd Laban wrtho, Nid felly yr wyf yn atolwg; os cefais ffafr yn dy olwg, paid â’m gadael; gosod dy gyflog i mi, a mi a’i rhoddaf, ac aros gyda mi.
26 A dywedodd Jacob wrtho, Dyma’r hyn a roddir i mi yn gyflog: y byddaf heddiw yn mynd trwy dy holl braidd, ac yn cymryd oddi wrthynt bob oen brith a bras, a brown ymhlith y defaid a’r geifr; ac os gwnei di hyn i mi, byddaf yn dychwelyd ac yn porthi dy braidd, ac yn eu cadw fel y gwnaethoch ar y dechrau.
27 A gwnaeth Laban felly; a chymerodd Laban o’i braidd yr holl bethau a ddywedasai Jacob, a’u rhoi iddo.
28 A rhoddodd Jacob yr holl bethau a gymerodd o braidd Laban yn nwylo ei feibion, ac yr oedd Jacob yn bugeilio gweddill praidd Laban.
29 A phan welodd gweision Isaac, y rhai a anfonasai efe at Jacob, na ddychwelai Jacob gyda hwynt i wlad Canaan at ei dad, yna hwy a aethant ymaith oddi wrtho, ac a ddychwelasant adref i wlad Canaan.
30 Ac arhosodd Debora gyda Jacob yn Haran, ac ni ddychwelodd gyda gweision Isaac i wlad Canaan; a thrigodd Debora gyda gwragedd a phlant Jacob yn Haran.
31 A gwasanaethodd Jacob Laban chwe blynedd yn rhagor, a phan epilodd y defaid, tynnodd Jacob oddi wrthynt y rhai brith a brith, fel yr oedd wedi penderfynu gyda Laban. A gwnaeth Jacob felly gyda Laban am chwe blynedd, a chynyddodd y gŵr yn helaeth, ac yr oedd ganddo wartheg, morynion, gweision, camelod ac asynnod.
32 Ac yr oedd gan Jacob ddau gant o gyrr o wartheg, ac yr oedd ei wartheg o faint mawr ac o olwg hardd ac yn gynhyrchiol iawn, ac yr oedd holl deuluoedd meibion dynion yn dymuno cael rhai o wartheg Jacob, oherwydd yr oeddent yn hynod o ffynnu.
33 A daeth llawer o feibion dynion i brynu rhai o braidd Jacob, a rhoddodd Jacob iddynt ddafad yn was neu'n forwyn neu'n asyn neu'n gamel, neu beth bynnag a ddymunai Jacob ganddynt, rhoddasant iddo ef.
34 A chafodd Jacob gyfoeth ac anrhydedd a meddiannau trwy'r trafodion hyn â meibion dynion, a chenfigennodd meibion Laban wrtho am yr anrhydedd hwn.

35 Ac ymhen amser clywodd eiriau meibion Laban, gan ddywedyd, Cymerodd Jacob yr holl eiddo ein tad, ac o'r eiddo ein tad y cafodd efe'r holl ogoniant hwn.
36 A gwelodd Jacob wyneb Laban a'i blant, ac wele, nid oedd tuag ato yn y dyddiau hynny fel yr oedd o'r blaen.
37 Ac ymddangosodd yr Arglwydd i Jacob ar ddiwedd y chwe blynedd, ac a ddywedodd wrtho, Cyfod, dos allan o'r wlad hon, a dychwel i wlad dy enedigaeth, a byddaf gyda thi.
38 A chododd Jacob y pryd hwnnw, ac efe a farchogodd ei blant, a'i wragedd, a'i holl eiddo, ar gamelod, ac efe a aeth allan i wlad Canaan at ei dad Isaac.
39 Ac ni wyddai Laban fod Jacob wedi mynd oddi wrtho, oherwydd yr oedd Laban y diwrnod hwnnw yn cneifio defaid.
40 A Rachel a ladratodd ddelwau ei thad, ac a'u cymerodd, ac a'u cuddiodd ar y camel yr oedd hi'n eistedd arno, ac a aeth ymlaen.
41 A dyma ddull y delwau; trwy gymryd dyn cyntafanedig a'i ladd a chymryd gwallt ei ben, a chymryd halen a halltu'r pen a'i eneinio ag olew, yna cymryd tabled fechan o gopr neu dabled aur ac ysgrifennu'r enw arni, a gosod y tabled o dan ei dafod, a chymryd y pen gyda'r tabled o dan y tafod a'i roi yn y tŷ, a chynnau goleuadau o'i flaen ac ymgrymu iddo.
42 A phan fyddant yn ymgrymu iddo, mae'n llefaru wrthynt ym mhob mater y maent yn gofyn amdano, trwy nerth yr enw sydd wedi'i ysgrifennu ynddo.
43 Ac mae rhai yn eu gwneud mewn ffigurau dynion, o aur ac arian, ac yn mynd atynt mewn amseroedd sy'n hysbys iddynt, ac mae'r ffigurau'n derbyn dylanwad y sêr, ac yn dweud wrthynt bethau'r dyfodol, ac yn y modd hwn y delwau a ladratodd Rachel oddi wrth ei thad.
44 A lladratodd Rachel y delwau hyn oedd yn eiddo ei thad, rhag i Laban wybod trwyddynt i ble'r oedd Jacob wedi mynd.
45 A daeth Laban adref, ac efe a ofynnodd am Jacob a'i deulu, ac ni chafwyd ef. A chwiliodd Laban am ei ddelwau i wybod i ble yr aeth Jacob, ac ni chafodd hwynt; ac aeth at rai delwau eraill, ac efe a ymholodd â hwynt, a dywedasant wrtho fod Jacob wedi ffoi oddi wrtho i eiddo ei dad, i wlad Canaan.
46 Yna cododd Laban, a chymerodd ei frodyr a'i holl weision, ac aeth allan ac erlid Jacob, a'i oddiweddodd ef ym mynydd Gilead.
47 A dywedodd Laban wrth Jacob, Beth yw hyn a wnaethost i mi, gan ffoi a'm twyllo, a dwyn fy merched a'u plant fel caethweision wedi'u cymryd gan y cleddyf?
48 Ac ni adawaist i mi eu cusanu a'u hanfon ymaith mewn llawenydd, a lladrataist fy nuwiau ac a aethost ymaith.
49 A Jacob a atebodd Laban, gan ddywedyd, Oherwydd fy mod yn ofni rhag i ti gymryd dy ferched trwy drais oddi wrthyf; ac yn awr gyda phwy bynnag y ceffi dy dduwiau, efe a fydd farw.
50 A chwiliodd Laban am y delwau, ac archwiliodd holl bebyll a dodrefn Jacob, ond methodd â'u cael.
51 A dywedodd Laban wrth Jacob, Gwnawn gyfamod â'n gilydd, a bydd yn dystiolaeth rhyngof fi a thi: os gorthrymaf fy merched, neu os cymeri wragedd eraill heblaw fy merched, Duw fydd yn dyst rhyngof fi a thi yn y mater hwn.
52 A chymerasant gerrig a gwneud pentwr, a dywedodd Laban, "Mae'r pentwr hwn yn dyst rhyngof fi a thi." Am hynny galwodd efe ei enw'n Gilead.
53. Ac offrymodd Jacob a Laban aberth ar y mynydd, a bwytasant yno wrth y garnedd, ac arosasant yn y mynydd drwy'r nos. A chododd Laban yn fore, ac wylodd gyda'i ferched, a'u cusanodd hwynt, ac yna dychwelodd i'w le.
54 Ac efe a frysiodd, ac a anfonodd ymaith ei fab Beor, a oedd yn ddwy ar bymtheg oed, gydag Abichorof fab Us, fab Nachor, a chyda hwynt yr oedd deg o ddynion.
55 A brysiasant, ac aethant, ac aethant heibio ar y ffordd o flaen Jacob, a daethant ar hyd ffordd arall i wlad Seir.
56 A daethant at Esau a dweud wrtho, Fel hyn y dywed dy frawd a'th berthynas, Laban, mab Bethuel, brawd dy fam, gan ddywedyd,
57 A glywaist ti beth a wnaeth Jacob dy frawd i mi, yr hwn a ddaeth ataf yn gyntaf yn noeth ac yn noeth, ac a es i'w gyfarfod, ac a'i dygais i'm tŷ ag anrhydedd, ac a'i gwneuthum yn fawr, a rhoddais iddo fy nwy ferch yn wragedd a dwy o'm morynion hefyd.
58 A bendithiodd Duw ef o'm hachos i, ac efe a gynyddodd yn helaeth, ac a gafodd feibion, merched a morynion.
59 Mae ganddo hefyd stoc enfawr o ddefaid a gwartheg, camelod ac asynnod, hefyd arian ac aur yn helaeth; a phan welodd fod ei gyfoeth wedi cynyddu, gadawodd fi tra roeddwn i'n mynd i gneifio fy nefaid, ac fe gododd a ffodd yn gyfrinachol.
60 Ac efe a gododd ei wragedd a'i blant ar gamelod, ac a arweiniodd ymaith ei holl anifeiliaid a'i eiddo a gafodd yn fy nhir, ac a gododd ei wyneb i fyned at ei dad Isaac, i wlad Canaan.
61 Ac ni adawodd i mi gusanu fy merched a'u plant, ac arweiniodd fy merched fel caethweision wedi'u cymryd gan y cleddyf, a lladratodd fy nuwiau hefyd a ffodd.
62 Ac yn awr, gadewais ef ym mynydd nant Jabuc, ef a'i holl eiddo; nid oes arno eisiau dim.
63 Os yw'n dy ddymuniad i fynd ato, dos yno a'i cei ef, a gelli wneud iddo fel y mae dy enaid yn dymuno: a daeth cenhadon Laban a dweud yr holl bethau hyn i Esau.
64 A chlywodd Esau holl eiriau negeswyr Laban, a chynhyrfodd ei ddicter yn fawr yn erbyn Jacob, ac fe gofiodd ei gasineb, a llosgodd ei ddicter ynddo.
65 Ac Esau a frysiodd, ac a gymerodd ei blant, a'i weision, ac eneidiau ei dŷ, sef trigain o ddynion, ac a aeth, ac a gasglodd holl feibion Seir yr Horiad a'u pobl, sef tri chant a deugain o ddynion, ac a gymerodd yr holl nifer hyn, pedwar cant o ddynion â chleddyfau tynedig, ac a aeth at Jacob i'w daro.
66 A rhannodd Esau y nifer hwn yn sawl rhan, a chymerodd drigain o ddynion ei blant a'i weision ac eneidiau ei dŷ fel un pennaeth, a'u rhoi yng ngofal Eliffas ei fab hynaf.
67 A rhoddodd y pennau oedd yn weddill i ofal chwe mab Seir yr Horiad, a gosododd bob dyn dros ei genedlaethau a'i blant.
68 Ac aeth yr holl wersyll hwn fel yr oedd, ac aeth Esau yn eu plith tuag at Jacob, ac arweiniodd hwynt yn gyflym.
69 A phan aeth cenhadon Laban oddi wrth Esau, aethant i wlad Canaan, a daethant i dŷ Rebeca mam Jacob ac Esau.

70 A dywedasant wrthi, gan ddywedyd, Wele dy fab Esau wedi mynd yn erbyn ei frawd Jacob gyda phedwar cant o wŷr: canys clywodd ei fod yn dod, ac y mae wedi mynd i ryfela ag ef, ac i'w daro, ac i gymryd ei holl eiddo.
71 A brysiodd Rebecca, ac anfonodd ddau a thrigain o ddynion o weision Isaac i gyfarfod â Jacob ar y ffordd: canys dywedodd, Efallai y bydd Esau yn gwneud rhyfel ar y ffordd pan gyfarfyddo ag ef.
72 A'r negeswyr hyn a aethant ar y ffordd i gyfarfod â Jacob, a chyfarfuant ag ef yn ffordd y nant ar ochr arall nant Jabuc, a dywedodd Jacob pan welodd hwynt, Y mae'r gwersyll hwn wedi ei fwriadu i mi gan Dduw, a galwodd Jacob enw'r lle hwnnw'n Machnaim.
73 A Jacob a adnabu holl bobl ei dad, ac a'u cusanodd a'u cofleidio, ac a ddaeth gyda hwynt; a Jacob a ofynnodd iddynt am ei dad a'i fam, a dywedasant, Yr oeddent yn iach.
74 A dywedodd y cenhadon hyn wrth Jacob, Rebecca dy fam a'n hanfonodd ni atat ti, gan ddweud, Clywais, fy mab, fod dy frawd Esau wedi mynd allan yn dy erbyn ar y ffordd gyda gwŷr o feibion Seir yr Horiaid.
75 Ac felly, fy mab, gwrando ar fy llais a gwêl gyda'th gyngor beth a wnei di, a phan ddelo efe atat ti, erfynia arno, a pheidia â llefaru'n ddi-hid wrtho, a dyro iddo anrheg o'r hyn sydd gen ti, a'r hyn a ffafrodd Duw i ti ag ef.
76 A phan ofynno efe i ti ynglŷn â'th faterion, paid â chuddio dim oddi wrtho, efallai y troi efe oddi wrth ei ddicter yn dy erbyn a thrwy hynny y byddi'n achub dy enaid, ti a'th holl eiddo, oherwydd dy ddyletswydd yw ei anrhydeddu ef, oherwydd efe yw dy frawd hynaf.
77 A phan glywodd Jacob eiriau ei fam, y rhai a lefarasai'r cenhadon wrtho, cododd Jacob ei lais ac wylodd yn chwerw, a gwnaeth fel y gorchmynnodd ei fam iddo y pryd hwnnw.

PENNOD 32

1 Ac yn yr amser hwnnw anfonodd Jacob genhadon at ei frawd Esau tua gwlad Seir, ac efe a lefarodd eiriau deisyfiad wrtho.
2 Ac efe a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Fel hyn y dywedwch wrth fy arglwydd, wrth Esau, Fel hyn y dywed dy was Jacob, Na thybied fy arglwydd fod bendith fy nhad, yr hon a'm bendithiodd efe â hi, wedi bod yn fuddiol i mi.
3 Oherwydd yr ugain mlynedd hyn yr wyf wedi bod gyda Laban, ac efe a'm twyllodd, ac a newidiodd fy nghyflog ddengwaith, fel y dywedwyd eisoes i'm harglwydd.
4 A gwasanaethais ef yn ei dŷ yn llafurus iawn, ac wedi hynny gwelodd Duw fy nghystudd, fy llafur a gwaith fy nwylo, a pharodd i mi gael gras a ffafr yn ei olwg.
5 Ac wedi hynny, trwy drugaredd a charedigrwydd mawr Duw, cefais ychen ac asynnod ac anifeiliaid, a gweision a morynion.
6 Ac yn awr yr wyf yn dod i'm gwlad ac i'm cartref at fy nhad a'm mam, sydd yng ngwlad Canaan; ac yr wyf wedi anfon i hysbysu hyn oll i'm harglwydd er mwyn cael ffafr yng ngolwg fy arglwydd, fel na fyddo iddo feddwl fy mod wedi ennill cyfoeth ohonof fy hun, neu fod y fendith a'm bendithiodd fy nhad â hi wedi bod o fudd i mi.
7 Aeth y cenhadon hynny at Esau, a'i gael ar derfynau gwlad Edom yn mynd tuag at Jacob, a phedwar cant o ddynion o feibion Seir yr Horiad yn sefyll â chleddyfau noeth.
8 A mynegodd cenhadon Jacob i Esau yr holl eiriau a ddywedasai Jacob wrthynt am Esau.
9 Ac atebodd Esau hwynt â balchder a dirmyg, a dywedodd wrthynt, Yn wir clywais, ac yn wir y dywedwyd wrthyf yr hyn a wnaeth Jacob i Laban, yr hwn a'i dyrchafodd ef yn ei dŷ, ac a roddes ei ferched yn wragedd iddo, ac a genhedlodd feibion a merched, ac a gynnyddodd yn helaeth mewn cyfoeth a chyfoeth yn nhŷ Laban trwy ei fodd ef.
10 A phan welodd fod ei gyfoeth yn helaeth a'i gyfoeth yn fawr, efe a ffodd o dŷ Laban gyda'i holl eiddo, ac a arweiniodd ferched Laban o flaen eu tad, fel caethweision wedi'u cymryd gan y cleddyf heb ddweud wrtho amdano.
11 Ac nid i Laban yn unig y gwnaeth Jacob hyn, ond i mi hefyd y gwnaeth efe hyn, ac y mae wedi fy nisodli ddwywaith, ac a fyddaf fi'n dawel?
12 Yn awr gan hynny y deuthum heddiw gyda'm gwersylloedd i'w gyfarfod, a gwnaf iddo yn ôl dymuniad fy nghalon.
13 A dychwelodd y cenhadon, ac a ddaethant at Jacob, ac a ddywedasant wrtho, Daethom at dy frawd, at Esau, ac a adroddasom iddo dy holl eiriau, ac fel hyn y mae efe wedi ein hateb ni, ac wele efe yn dod i'th gyfarfod â phedwar cant o ddynion.
14 Yn awr gan hynny gwybydd a gwêl beth a wnei di, a gweddïa gerbron Duw ar dy achub rhagddo ef.
15 A phan glywodd efe eiriau ei frawd, y rhai a lefarasai efe wrth genhadon Jacob, ofnodd Jacob yn fawr, ac yr oedd yn ofidus iawn.
16 A gweddïodd Jacob ar yr Arglwydd ei Dduw, ac a ddywedodd, O Arglwydd Dduw fy nhadau, Abraham ac Isaac, dywedaist wrthyf pan euthum i ffwrdd o dŷ fy nhad, gan ddywedyd,
17 Myfi yw Arglwydd Dduw dy dad Abraham a Duw Isaac; i ti yr wyf yn rhoi'r wlad hon, ac i'th had ar dy ôl di; a mi a wnaf dy had fel sêr y nefoedd, a thi a ymledi i bedwar tu'r nefoedd; ac ynot ti ac yn dy had y bendithir holl deuluoedd y ddaear.
18 A thydi a gyflawnaist dy eiriau, ac a roddaist i mi gyfoeth a phlant ac anifeiliaid, fel dymuniadau mwyaf fy nghalon a roddaist i'th was; a roddaist i mi yr hyn oll a ofynnais gennyf, fel nad oedd arnaf eisiau dim.
19 Ac wedi hynny dywedaist wrthyf, Dychwel at dy rieni ac i fan dy enedigaeth, a byddaf yn dal i wneud yn dda i ti.
20 Ac yn awr, gan fy mod wedi dod, a'th fod wedi fy ngwaredu oddi wrth Laban, mi syrthiaf yn nwylo Esau, a'm lladd, ie, ynghyd â mamau fy mhlant.
21 Yn awr gan hynny, O Arglwydd Dduw, gwared fi, atolwg, hefyd o law fy mrawd Esau, oherwydd yr wyf yn ei ofni'n fawr.
22 Ac os nad oes cyfiawnder ynof fi, gwna hynny er mwyn Abraham a'm tad Isaac.
23 Oherwydd mi wn mai trwy garedigrwydd a thrugaredd y caffaelais y cyfoeth hwn; yn awr gan hynny yr wyf yn erfyn arnat i'm gwaredu heddiw trwy dy garedigrwydd a'm hateb.
24 A pheidiodd Jacob â gweddïo ar yr Arglwydd, ac fe rannodd y bobl oedd gydag ef gyda'r praidd a'r gwartheg yn ddau wersyll, a rhoddodd yr hanner i ofal Damesec, mab Eliezer, gwas Abraham, yn wersyll, gyda'i blant, a

rhoddodd yr hanner arall i ofal ei frawd Elianus mab Eliezer, i fod yn wersyll gyda'i blant.
25 Ac efe a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Cadwch eich hunain ymhell o'ch gwersylloedd, a pheidiwch â dod yn rhy agos at eich gilydd; ac os daw Esau at un gwersyll a'i ladd, bydd y gwersyll arall ymhell oddi wrtho yn dianc rhagddo.
26 Ac arhosodd Jacob yno y noson honno, ac yn ystod yr holl nos rhoddodd gyfarwyddiadau i'w weision ynglŷn â'r lluoedd a'i blant.
27 A gwrandawodd yr Arglwydd ar weddi Jacob y diwrnod hwnnw, ac yna gwaredodd yr Arglwydd Jacob o law ei frawd Esau.
28 Ac anfonodd yr Arglwydd dri o angylion y nefoedd, ac aethant o flaen Esau a daethant ato.
29 Ac ymddangosodd yr angylion hyn i Esau a'i bobl fel dwy fil o ddynion, yn marchogaeth ar geffylau wedi'u cyfarparu â phob math o offer rhyfel, ac ymddangosasant yng ngolwg Esau a'i holl ddynion wedi'u rhannu'n bedwar gwersyll, gyda phedwar pennaeth iddynt.
30 Ac aeth un gwersyll ymlaen a chawsant Esau yn dod gyda phedwar cant o ddynion tuag at ei frawd Jacob, a rhedodd y gwersyll hwn tuag at Esau a'i bobl a'u dychryn, a syrthiodd Esau oddi ar y ceffyl mewn braw, ac ymwahanodd ei holl ddynion oddi wrtho yn y fan honno, oherwydd yr oeddent yn ofnus iawn.
31 A gwaeddodd yr holl wersyll ar eu hôl pan ffoesant rhag Esau, ac atebodd yr holl filwyr rhyfelgar, gan ddweud,
32 Yn sicr, gweision Jacob ydym ni, pwy yw gwas Duw, a phwy felly all sefyll yn ein herbyn? A dywedodd Esau wrthynt, O felly, fy arglwydd a'm brawd Jacob yw eich arglwydd, yr hwn nid wyf wedi'i weld ers yr ugain mlynedd hyn, ac yn awr, gan fy mod heddiw wedi dod i'w weld, a ydych yn fy nhrin fel hyn?
33 A'r angylion a'i hatebodd ef, gan ddywedyd, Fel mai byw yr Arglwydd, oni bai mai Jacob, yr hwn yr wyt ti'n sôn amdano, dy frawd, ni adawsom un yn weddill ohonot ti a'th bobl; ond er mwyn Jacob yn unig ni wnawn ddim iddynt.
34 Aeth y gwersyll hwn oddi wrth Esau a'i ddynion ac aeth i ffwrdd, ac roedd Esau a'i ddynion wedi mynd oddi wrthynt tua chwrt pan ddaeth yr ail wersyll tuag ato gyda phob math o arfau, a gwnaethant hwythau i Esau a'i ddynion fel y gwnaeth y gwersyll cyntaf iddynt hwy.
35 A phan adawsant ef i fynd ymlaen, wele'r trydydd gwersyll yn dod tuag ato, ac yr oeddent oll wedi dychryn, a syrthiodd Esau oddi ar y ceffyl, a gwaeddodd yr holl wersyll, ac a ddywedasant, Yn sicr gweision Jacob ydym ni, pwy yw gwas Duw, a phwy a all sefyll yn ein herbyn?
36 Ac atebodd Esau hwy eto, gan ddywedyd, O felly, Jacob fy arglwydd a'ch arglwydd yw fy mrawd, ac ers ugain mlynedd nid wyf wedi gweld ei wyneb, ac wedi clywed heddiw ei fod yn dod, euthum heddiw i'w gyfarfod, ac a ydych yn fy nhrin fel hyn?
37 A hwy a'i hatebasant ef, ac a ddywedasant wrtho, Fel mai byw yr Arglwydd, oni bai mai Jacob oedd dy frawd fel y dywedaist, ni adawsom weddill ohonot ti a'th ddynion; ond oherwydd Jacob, yr hwn yr wyt yn sôn amdano, yn frawd i ti, ni fyddwn yn ymyrryd â thi na'th ddynion.
38 A'r trydydd gwersyll hefyd a aeth heibio oddi wrthynt, ac efe a barhaodd ar ei ffordd gyda'i ddynion tuag at Jacob, pan ddaeth y pedwerydd gwersyll tuag ato, a gwnaethant hwythau iddo ef a'i ddynion fel y gwnaeth y lleill.
39 A phan welodd Esau y drwg a wnaeth y pedwar angel iddo ef ac i'w ddynion, ofnodd yn fawr rhag ei frawd Jacob, ac aeth i'w gyfarfod mewn heddwch.
40 A chuddiodd Esau ei gasineb yn erbyn Jacob, am ei fod yn ofni am ei fywyd o achos ei frawd Jacob, ac am ei fod yn tybio mai gweision Jacob oedd y pedwar gwersyll yr oedd wedi taro arnynt.
41 Ac arhosodd Jacob y noson honno gyda'i weision yn eu gwersylloedd, ac efe a benderfynodd gyda'i weision roi anrheg i Esau o'r cyfan oedd ganddo gydag ef, ac o'i holl eiddo: a chododd Jacob y bore, efe a'i ddynion, a dewisasant o blith yr anifeiliaid anrheg i Esau.
42 A dyma faint yr anrheg a ddewisodd Jacob o'i braidd i'w rhoi i'w frawd Esau: ac efe a ddewisodd ddau gant a deugain o benywod o'r praidd, ac efe a ddewisodd o'r camelod a'r asynnod ddeg ar hugain o bob un, ac o'r praidd efe a ddewisodd hanner cant o wartheg.
43 Ac efe a'u rhoddodd hwynt i gyd yn ddeg gyrr, ac a osododd bob math ar ei ben ei hun, ac a'u rhoddodd hwynt i ddwylo deg o'i weision, pob gyrr ar ei ben ei hun.
44 Ac efe a orchmynnodd iddynt, ac a ddywedodd wrthynt, Cadwch bellter oddi wrth eich gilydd, a gosodwch le rhwng y gyrroedd: a phan gyfarfyddo Esau a'r rhai sydd gydag ef â chwi, ac a ofynno i chwi, gan ddywedyd, Eiddo pwy wyt ti, ac i ble yr wyt ti'n mynd, ac i bwy y mae hyn oll o'th flaen, dywed wrthynt, Gweision Jacob ydym ni, ac yr ydym yn dod i gyfarfod ag Esau mewn heddwch: ac wele Jacob yn dod ar ein hôl ni.
45 A'r hyn sydd o'n blaen yw anrheg a anfonwyd gan Jacob at ei frawd Esau.
46 Ac os dywedant wrthych, Pam y mae efe yn oedi ar eich ôl, rhag dyfod i gyfarfod â'i frawd, ac i weld ei wyneb, yna dywedwch wrthynt, Yn sicr y mae efe yn dod yn llawen ar ein hôl ni i gyfarfod â'i frawd: canys dywedodd, Mi a'i tawelaf â'r anrheg a â ato, ac wedi hyn mi a welaf ei wyneb, efallai y derbynia efe fi.
47 Felly aeth yr holl anrheg ymlaen yn nwylo ei weision, ac aethant o'i flaen y diwrnod hwnnw, ac fe letyodd y noson honno gyda'i wersylloedd wrth ymyl nant Jabuc, ac fe gododd yng nghanol y nos, a chymerodd ei wragedd a'i forynion, a phopeth oedd yn eiddo iddo, ac y noson honno fe'u croesodd hwy dros ryd Jabuc.
48 A phan basiodd efe bopeth oedd yn eiddo iddo dros y nant, gadawyd Jacob ar ei ben ei hun, a chyfarfu gŵr ag ef, ac efe a ymaflyd ag ef y noson honno hyd doriad y wawr, a daeth cuddfan glun Jacob allan o'i gymal wrth ymaflyd ag ef.
49 Ac ar doriad y wawr gadawodd y gŵr Jacob yno, ac fe'i bendithiodd ef ac aeth ymaith. A Jacob a basiodd yr afon ar doriad y wawr, ac efe a gloddiodd ar ei glun.
50 A chododd yr haul arno pan basiodd y nant, ac efe a ddaeth i fyny i le ei anifeiliaid a'i blant.
51 Ac aethant ymlaen hyd hanner dydd, a thra yr oeddent yn mynd yr anrheg a basiodd o'u blaenau.
52 A chododd Jacob ei lygaid ac edrychodd, ac wele Esau o bell, yn dod gydag ef lawer o ddynion, tua phedwar cant: ac yr oedd Jacob yn ofni ei frawd yn fawr.

53 A brysiodd Jacob, a rhannodd ei blant i'w wragedd a'i forynion, a gosododd ei ferch Dina mewn cist, a'i rhoi yn nwylo ei weision.
54 Ac efe a aeth heibio o flaen ei blant a'i wragedd i gyfarfod â'i frawd, ac a ymgrymodd i'r llawr, ie, efe a ymgrymodd saith gwaith nes iddo nesáu at ei frawd: a Duw a barodd i Jacob gael gras a ffafr yng ngolwg Esau a'i ddynion, oherwydd yr oedd Duw wedi clywed gweddi Jacob.
55 A syrthiodd ofn a braw Jacob ar ei frawd Esau, oherwydd yr oedd Esau yn ofni Jacob yn fawr am yr hyn a wnaeth angylion Duw i Esau, a throdd dicter Esau yn erbyn Jacob yn garedigrwydd.
56 A phan welodd Esau Jacob yn rhedeg tuag ato, rhedodd yntau tuag ato, a'i gofleidio, ac a syrthiodd ar ei wddf, a hwy a gusanasant, ac a wylasant.
57 A rhoddodd Duw ofn a charedigrwydd tuag at Jacob yng nghalonnau'r dynion a ddaeth gydag Esau, a chusanasant Jacob hefyd, a'i gofleidio.
58 Ac Eliffas mab Esau hefyd, a'i bedwar brawd, meibion Esau, a wylodd gyda Jacob, ac a'i cusanasant a'i gofleidio, oherwydd yr oedd ofn Jacob wedi syrthio arnynt oll.
59 A chododd Esau ei lygaid, a gwelodd y gwragedd gyda'u plant, plant Jacob, yn cerdded y tu ôl i Jacob, ac yn ymgrymu ar hyd y ffordd i Esau.
60 A dywedodd Esau wrth Jacob, Pwy yw'r rhain gyda thi, fy mrawd? Ai dy blant di, neu dy weision di, ydynt? Ac atebodd Jacob Esau, a dywedodd, Fy mhlant i ydynt, y rhai a roddodd Duw yn raslon i'th was.
61 A thra oedd Jacob yn siarad ag Esau a'i ddynion, gwelodd Esau yr holl wersyll, a dywedodd wrth Jacob, O ble y cawaist yr holl wersyll a gyfarfûm neithiwr? A dywedodd Jacob, Cael ffafr yng ngolwg fy arglwydd, dyna a roddodd Duw yn raslon i'th was.
62 A daeth yr anrheg o flaen Esau, a phwysodd Jacob ar Esau, gan ddywedyd, Cymer, atolwg, yr anrheg a ddygais i'm harglwydd. A dywedodd Esau, Paham y mae hyn yn fy mwriad? Cadw yr hyn sydd gennyt i ti dy hun.
63 A dywedodd Jacob, Mae'n ddyletswydd arnaf roi hyn i gyd, ers i mi weld dy wyneb, dy fod yn dal i fyw mewn heddwch.
64 A gwrthododd Esau gymryd yr anrheg, a dywedodd Jacob wrtho, Atolwg i ti, fy arglwydd, os cefais ffafr yn dy olwg, yna derbyn fy anrheg o'm llaw; canys gwelais dy wyneb fel pe bawn wedi gweld wyneb duw, oherwydd dy fod yn fodlon arnaf.
65 A chymerodd Esau yr anrheg, a rhoddodd Jacob hefyd i Esau arian ac aur a bdeliwm, oherwydd ei fod wedi ei orfodi gymaint nes iddo eu cymryd.
66 Rhannodd Esau yr anifeiliaid oedd yn y gwersyll, a rhoddodd yr hanner i'r dynion a ddaethai gydag ef, oherwydd daethant ar gyflog, a rhoddodd yr hanner arall i ddwylo ei blant.
67 A rhoddodd yr arian, yr aur a'r bdeliwm yn nwylo Eliffas ei fab hynaf, a dywedodd Esau wrth Jacob, Gad i ni aros gyda thi, a byddwn yn mynd yn araf gyda thi nes i ti ddod i'm lle gyda mi, fel y gallom drigo yno gyda'n gilydd.
68 A Jacob a atebodd ei frawd, ac a ddywedodd, Gwnaf fel y dywed fy arglwydd wrthyf, ond gŵyr fy arglwydd fod y plant yn dyner, a'r praidd a'r gwartheg gyda'u hepil sydd gyda mi, yn mynd yn araf; oherwydd pe byddent yn mynd yn gyflym, byddent i gyd yn marw, oherwydd ti a wyddost eu beichiau a'u blinder.
69 Felly, bydded i'm harglwydd fynd o flaen ei was, a byddaf finnau'n mynd ymlaen yn araf er mwyn y plant a'r praidd, nes i mi ddod i le fy arglwydd i Seir.
70 A dywedodd Esau wrth Jacob, Gosodaf gyda thi rai o'r bobl sydd gyda mi i'th ofalu ar y ffordd, ac i ddwyn dy flinder a'th faich: ac efe a ddywedodd, Beth sydd ei angen arnaf, fy arglwydd, os caf ffafr yn dy olwg?
71 Wele, mi a ddeuaf atat ti i Seir, i drigo yno ynghyd, fel y dywedaist; dos di gyda'th bobl, oherwydd byddaf yn dy ddilyn di.
72 A dywedodd Jacob hyn wrth Esau er mwyn symud Esau a'i ddynion oddi wrtho, fel y gallai Jacob wedyn fynd i dŷ ei dad i wlad Canaan.
73 A gwrandawodd Esau ar lais Jacob, a dychwelodd Esau gyda'r pedwar cant o ddynion oedd gydag ef ar eu ffordd i Seir. A Jacob a'i holl eiddo a aeth y diwrnod hwnnw hyd eithaf tir Canaan o fewn ei ffiniau, ac arhosodd yno am beth amser.

PENNOD 33

1 Ac ymhen rhyw amser wedi i Jacob fynd ymaith o derfynau'r wlad, ac efe a ddaeth i wlad Salem, sef dinas Sichem, yr hon sydd yng ngwlad Canaan, ac efe a orffwysodd o flaen y ddinas.
2 Ac efe a brynodd ddarn o'r maes oedd yno, gan feibion Hamor, pobl y wlad, am bum sicl.
3 Ac adeiladodd Jacob dŷ iddo'i hun yno, ac fe osododd ei babell yno, a gwnaeth fythau i'w anifeiliaid; am hynny y galwodd enw'r lle hwnnw Succoth.
4 Ac arhosodd Jacob yn Succoth am flwyddyn a chwe mis.
5 Y pryd hwnnw aeth rhai o ferched trigolion y wlad i ddinas Sichem i ddawnsio a llawenhau gyda merched pobl y ddinas, a phan aethant allan yna aeth Rachel a Lea, gwragedd Jacob, gyda'u teuluoedd hefyd i weld llawenydd merched y ddinas.
6 A Dina merch Jacob a aeth hefyd gyda hwynt, ac a welodd ferched y ddinas, ac a arhosasant yno o flaen y merched hyn, tra yr oedd holl bobl y ddinas yn sefyll wrthynt i weld eu llawenydd, a holl bobl fawr y ddinas yno.
7 Ac yr oedd Sichem mab Hamor, tywysog y wlad, yn sefyll yno i'w gweld.
8 A gwelodd Sichem Dina ferch Jacob yn eistedd gyda'i mam o flaen merched y ddinas; a phlesiodd y llances ef yn fawr; ac yno gofynnodd i'w gyfeillion a'i bobl, gan ddywedyd, Merch pwy yw'r un sy'n eistedd ymhlith y gwragedd, yr hon nad wyf yn ei hadnabod yn y ddinas hon?
9 A dywedasant wrtho, Yn sicr merch Jacob mab Isaac yr Hebreaid yw hon, yr hon sydd wedi byw yn y ddinas hon ers peth amser, a phan adroddwyd bod merched y wlad yn mynd allan i lawenhau, aeth hi gyda'i mam a'i morynion i eistedd yn eu plith fel y gweli di.
10 A gwelodd Sichem Dina ferch Jacob, a phan edrychodd arni, aeth ei enaid yn frwd dros Dina.
11 Ac anfonodd a'i chymryd hi â thrais, a daeth Dina i dŷ Sichem, ac efe a'i cipiodd hi â thrais, a gorweddodd gyda hi, a'i darostwng, ac efe a'i carodd hi'n fawr, a'i gosododd yn ei dŷ.

12 A daethant, ac a fynegasant y peth i Jacob: a phan glywodd Jacob fod Sichem wedi halogi ei ferch Dina, anfonodd Jacob ddeuddeg o'i weision i nôl Dina o dŷ Sichem: ac aethant, ac a ddaethant i dŷ Sichem, i gymryd Dina oddi yno.
13 A phan ddaethant, aeth Sichem allan atynt gyda'i ddynion, a'u gyrru allan o'i dŷ, ac ni adawai iddynt ddod o flaen Dina: ond yr oedd Sichem yn eistedd gyda Dina, yn ei chusanu a'i chofleidio o flaen eu llygaid.
14 A daeth gweision Jacob yn ôl, ac a fynegasant iddo, gan ddywedyd, Pan ddaethom, efe a'i ddynion a'n gyrrodd ni ymaith, ac fel hyn y gwnaeth Sichem i Dina o flaen ein llygaid.
15 A gwyddai Jacob hefyd fod Sichem wedi halogi ei ferch, ond ni ddywedodd ddim, ac yr oedd ei feibion yn pori ei anifeiliaid yn y maes, a bu Jacob yn dawel nes iddynt ddychwelyd.
16 A chyn i'w feibion ddod adref, anfonodd Jacob ddwy forwyn o ferched ei weision i ofalu am Dina yn nhŷ Sichem, ac i aros gyda hi; ac anfonodd Sichem dri o'i gyfeillion at ei dad Hamor mab Chidekem, mab Pered, gan ddywedyd, Cymerwch y forwyn hon yn wraig i mi.
17 A daeth Hamor mab Chidekem yr Hefiad i dŷ ei fab Sichem, ac eisteddodd o'i flaen ef. A dywedodd Hamor wrth ei fab, Sichem, Onid oes gan ferched dy bobl, fel y byddit yn cymryd Hebreaid nad yw o'th bobl?
18 A dywedodd Sichem wrtho, Ei hunig hi a gei di i mi, oherwydd y mae hi'n hyfryd yn fy ngolwg i: a gwnaeth Hamor yn ôl gair ei fab, oherwydd yr oedd yn annwyl iawn ganddo.
19 A Hamor a aeth allan at Jacob i ymddiddan ag ef ynglŷn â'r peth hwn: a phan aeth efe o dŷ ei fab Sichem, cyn iddo ddyfod at Jacob i ymddiddan ag ef, wele feibion Jacob wedi dod o'r maes, cyn gynted ag y clywsant y peth a wnaethai Sichem mab Hamor.
20 Ac yr oedd y dynion wedi galaru'n fawr am eu chwaer, a daethant oll adref yn llawn dicter, cyn yr amser i gasglu eu hanifeiliaid.
21 A daethant ac eisteddasant gerbron eu tad, a llefarasant wrtho mewn digofaint, gan ddywedyd, Yn sicr y mae marwolaeth yn ddyledus i'r dyn hwn ac i'w deulu, oherwydd gorchmynnodd Arglwydd Dduw yr holl ddaear i Noa a'i blant na chaiff dyn byth ladrata, na godinebu; yn awr wele, y mae Sichem wedi anrheithio a phuteinio gyda'n chwaer, ac ni ddywedodd neb o holl bobl y ddinas air wrtho.
22 Yn sicr ti'n gwybod ac yn deall bod barn marwolaeth yn ddyledus i Sichem, ac i'w dad, ac i'r holl ddinas oherwydd yr hyn a wnaeth.
23 A thra yr oeddent hwy yn llefaru gerbron eu tad am y mater hwn, wele, Hamor tad Sichem a ddaeth i lefaru wrth Jacob eiriau ei fab ynglŷn â Dina; ac efe a eisteddodd gerbron Jacob a cherbron ei feibion.
24 A llefarodd Hamor wrthynt, gan ddywedyd, Y mae enaid fy mab Sichem yn hiraethu am eich merch; rhoddwch hi iddo yn wraig, a phriodaswch â ni; rhoddwch eich merched i ni, a rhoddwn ein merched i chwi, a chewch fyw gyda ni yn ein tir, a byddwn fel un bobl yn y tir.
25 Oherwydd mae ein tir yn helaeth iawn, felly preswyliwch a masnachwch ynddo a chewch feddiannau ynddo, a gwnewch ynddo fel y mynnwch, ac ni chaiff neb eich rhwystro trwy ddweud gair wrthych.
26 A pheidiodd Hamor â llefaru wrth Jacob a'i feibion; ac wele, daeth ei fab Sichem ar ei ôl ef, ac eisteddodd o'u blaenau.
27 A llefarodd Sichem gerbron Jacob a'i feibion, gan ddywedyd, Bydded i mi gael ffafr yn eich golwg, fel y rhoddoch eich merch i mi; a beth bynnag a ddywedoch wrthyf, hynny a wnaf iddi.
28 Gofynnwch i mi am lawer o waddol a rhodd, a mi a'i rhoddaf; a beth bynnag a ddywedoch wrthyf, hynny a wnaf; a phwy bynnag a wrthryfela yn erbyn eich gorchmynion, bydd farw; dim ond rhowch y forwyn yn wraig i mi.
29 A Simeon a Lefi a atebodd Hamor a Sichem ei fab yn dwyllodrus, gan ddywedyd, Gwnawn i chwi yr hyn oll a ddywedasoch wrthym.
30 Ac wele, y mae ein chwaer yn dy dŷ, ond cadw draw oddi wrthi nes i ni anfon at ein tad Isaac ynglŷn â'r mater hwn, oherwydd ni allwn wneud dim heb ei ganiatâd ef.
31 Oherwydd y mae'n gwybod ffyrdd ein tad Abraham, a pha beth bynnag a ddywed efe wrthym, fe'ch mynegwn i chwi; ni cheliwn ddim oddi wrthych.
32 A Simeon a Lefi a ddywedasant hyn wrth Sichem a'i dad er mwyn cael esgus, ac i geisio cyngor beth a wneid i Sichem a'i ddinas yn y mater hwn.
33 A phan glywodd Sichem a'i dad eiriau Simeon a Lefi, yr oedd yn dda yn eu golwg, a daeth Sichem a'i dad allan i fynd adref.
34 A phan aethant, dywedodd meibion Jacob wrth eu tad, "Wele, ni a wyddom fod marwolaeth yn ddyledus i'r drygionus hyn ac i'w dinas, am iddynt dorri'r hyn a orchmynnodd Duw i Noa a'i blant a'i had ar eu hôl."
35 A hefyd am i Sichem wneud y peth hyn i'n chwaer Dina, gan ei halogi, oherwydd ni wneir y fath ffieidd-dra byth yn ein plith.
36 Yn awr gan hynny gwybydd a gwêl beth a wnei di, a cheisiwch gyngor ac esgus beth sydd i'w wneud iddynt, er mwyn lladd holl drigolion y ddinas hon.
37 A dywedodd Simeon wrthynt, Dyma gyngor priodol i chwi: dywedwch wrthynt am enwaedu pob gwryw yn eu plith fel yr ydym ni wedi ein henwaedu, ac os nad ydynt am wneud hyn, byddwn yn cymryd ein merch oddi wrthynt ac yn mynd i ffwrdd.
38 Ac os byddant yn cydsynio i wneud hyn ac yn ei wneud, yna pan fyddant wedi suddo gan boen, byddwn yn ymosod arnynt â'n cleddyfau, fel ar un sy'n dawel ac yn heddychlon, a byddwn yn lladd pob person gwrywaidd yn eu plith.
39 A boddhaodd cyngor Simeon hwy, a phenderfynodd Simeon a Lefi wneud iddynt fel y bwriadwyd.
40 A'r bore wedyn daeth Sichem a Hamor ei dad eto at Jacob a'i feibion, i siarad am Dina, ac i glywed pa ateb a roddai meibion Jacob i'w geiriau.
41 A meibion Jacob a ddywedasant wrthynt yn dwyllodrus, gan ddywedyd, Dywedasom wrth ein tad Isaac eich holl eiriau, a'ch geiriau a'i plesio ef.
42 Ond efe a lefarodd wrthym, gan ddywedyd, Fel hyn y gorchmynnodd Abraham ei dad iddo gan Dduw Arglwydd yr holl ddaear, y dylai unrhyw ŵr nad yw o'i ddisgynyddion, a fynno gymryd un o'i ferched, beri i bob gwryw sy'n perthyn iddo gael ei enwaedu, fel yr enwaedir ni, ac yna gallwn roi ein merch yn wraig iddo.

43 Yn awr, yr ydym wedi hysbysu i ti ein holl ffyrdd a lefarodd ein tad wrthym, oherwydd ni allwn ni wneud yr hyn a lefaraist wrthym, sef rhoi ein merch i ŵr dienwaededig, oherwydd mae'n warth i ni.
44 Ond yma y cydsyniwn â chwi, i roi ein merch i chwi, a chymerwn hefyd eich merched chwi, a byddwn yn byw yn eich plith, ac yn un bobl fel y dywedasoch, os gwrandewch arnom, ac os cydsyniwch i fod fel ni, i enwaedu pob gwryw sy'n eiddo i chwi, fel yr enwaedwyd ni.
45 Ac os na wrandewch arnom ni, i enwaedu pob gwryw fel yr enwaedir ni, fel y gorchmynnom, yna deuwn atoch, a chymerwn ein merch oddi wrthych, ac a awn ymaith.
46 A chlywodd Sichem a'i dad Hamor eiriau meibion Jacob, a'r peth a'u plesiodd yn fawr, a brysiodd Sichem a'i dad Hamor i wneud dymuniadau meibion Jacob, oherwydd yr oedd Sichem yn hoff iawn o Dina, ac yr oedd ei enaid wedi ei glynu ati.
47 A brysiodd Sichem a'i dad Hamor at borth y ddinas, a chynullasant holl ddynion eu dinas, a llefarasant wrthynt eiriau meibion Jacob, gan ddywedyd,
48 Daethom at y dynion hyn, meibion Jacob, a siaradom â hwynt am eu merch, a bydd y dynion hyn yn cytuno i wneud yn ôl ein dymuniadau ni, ac wele ein tir yn helaeth iddynt hwy, a byddant yn byw ynddo, ac yn masnachu ynddo, a byddwn yn un bobl; byddwn yn cymryd eu merched, a byddwn yn rhoi ein merched ni iddynt yn wragedd.
49 Ond ar yr amod hwn yn unig y bydd y dynion hyn yn cytuno i wneud y peth hwn, sef bod pob gwryw yn ein plith yn cael ei enwaedu fel y maent hwy wedi'u henwaedu, fel y gorchmynnodd eu Duw iddynt, a phan fyddwn wedi gwneud yn ôl eu cyfarwyddiadau i gael ein henwaedu, yna byddant yn byw yn ein plith, ynghyd â'u hanifeiliaid a'u heiddo, a byddwn fel un bobl â hwy.
50 A phan glywodd holl ddynion y ddinas eiriau Sichem a'i dad Hamor, yna cytunodd holl ddynion eu dinas â'r cynnig hwn, ac ufuddhasant i gael eu henwaedu: oherwydd yr oedd Sichem a'i dad Hamor yn uchel eu parch ganddynt, gan eu bod yn dywysogion y wlad.
51 A thrannoeth, cododd Sichem a Hamor ei dad yn gynnar yn y bore, a chasglu ynghyd holl ddynion eu dinas i ganol y ddinas, a galw am feibion Jacob, a hwy a enwaedodd bob gwryw oedd yn perthyn iddynt y diwrnod hwnnw a'r diwrnod wedyn.
52 Ac enwaedasant Sichem a Hamor ei dad, a phum brawd Sichem, ac yna cododd pob un a mynd adref, oherwydd yr Arglwydd a roddodd y peth hwn yn erbyn dinas Sichem, a'r Arglwydd a roddodd gyngor Simeon yn y mater hwn, er mwyn i'r Arglwydd roi dinas Sichem yn nwylo dau fab Jacob.

PENNOD 34

1 A nifer yr holl wrywod a enwaedwyd oedd chwe chant a phedwar deg pump o ddynion, a dau gant a phedwar deg chwech o blant.
2 Ond ni wrandawodd Chidecem mab Pered, tad Hamor, a'i chwe brawd ar Sichem a'i dad Hamor, ac ni enwaedasant, oherwydd yr oedd bwriad meibion Jacob yn ffiaidd yn eu golwg, a chynhyrfodd eu dicter yn fawr am hyn, nad oedd pobl y ddinas wedi gwrando arnynt.
3 Ac yn hwyr yr ail ddydd, cawsant wyth o blant bach nad oeddent wedi eu henwaedu, oherwydd yr oedd eu mamau wedi eu cuddio rhag Sichem a'i dad Hamor, a rhag dynion y ddinas.
4 A Sichem a'i dad Hamor a anfonasant i'w dwyn ger eu bron i'w henwaedu, yna rhuthrodd Chidecem a'i chwe brawd arnynt â'u cleddyfau, a cheisio'u lladd.
5 A cheisiasant ladd Sichem hefyd a'i dad Hamor, a cheisiasant ladd Dina gyda hwynt o achos y peth hwn.
6 A dywedasant wrthynt, Beth yw'r peth hwn a wnaethoch? Onid oes menywod ymhlith merched eich brodyr y Canaaneaid, eich bod yn dymuno cymryd i chwi eich hunain ferched yr Hebreaid, y rhai nad oeddech yn eu hadnabod o'r blaen, ac a wnewch y weithred hon na orchmynnodd eich tadau i chwi erioed?
7 A wyt ti'n tybio y byddi'n llwyddo trwy'r weithred hon a wnaethost? a beth a atebi di yn y mater hwn i'th frodyr y Canaaneaid, a ddaw yfory ac a ofynnant i ti am y peth hwn?
8 Ac os na fydd eich gweithred yn ymddangos yn gyfiawn ac yn dda yn eu golwg hwy, beth a wnewch dros eich bywydau eich hun, a minnau dros ein bywydau ni, gan nad ydych wedi gwrando ar ein lleisiau ni?
9 Ac os clyw trigolion y wlad a'ch holl frodyr, meibion Ham, am eich gweithred, gan ddywedyd,
10 Oherwydd gwraig Hebreaidd y gwnaeth Sichem a Hamor ei dad, a holl drigolion eu dinas, yr hyn nad oeddent yn gyfarwydd ag ef, ac na orchmynnodd eu hynafiaid iddynt erioed; i ble felly y ffowch, neu i ble y cuddiwch eich cywilydd, eich holl ddyddiau o flaen eich brodyr, trigolion gwlad Canaan?
11 Yn awr gan hynny ni allwn ni ddioddef y peth hwn a wnaethoch, ac ni allwn gael ein baich â'r iau hwn arnom ni, yr hwn ni orchmynnodd ein hynafiaid inni.
12 Wele, yfory awn ac a gasglwn ein holl frodyr, y Canaaneaid sy'n byw yn y wlad, a byddwn i gyd yn dod ac yn eich taro chi a'r rhai oll sy'n ymddiried ynoch chi, fel na fydd gweddill ar ôl ohonoch chi nac ohonynt.
13 A phan glywodd Hamor a'i fab Sichem a holl bobl y ddinas eiriau Chidecem a'i frodyr, ofnasant yn fawr am eu bywydau o'u geiriau, ac edifarhasant am yr hyn a wnaethant.
14 A Sichem a'i dad Hamor a atebodd eu tad Chidecem a'i frodyr, ac a ddywedasant wrthynt, Gwir yw'r holl eiriau a lefarasoch wrthym.
15 Yn awr, peidiwch â dweud, na meddwl yn eich calonnau mai o achos cariad at yr Hebreaid y gwnaethom y peth hwn na orchmynnodd ein hynafiaid inni.
16 Ond oherwydd inni weld nad oedd yn fwriad ganddynt nac yn dymuno cydsynio â'n dymuniadau ynglŷn â'u merch, sef ein bod ni'n ei chymryd, ac eithrio ar yr amod hwn, felly gwrandawom ar eu lleisiau a gwneud y weithred hon a welsoch, er mwyn cael ein dymuniad ganddynt.
17 A phan fyddom wedi cael ein cais ganddynt, yna byddwn yn dychwelyd atynt ac yn gwneud iddynt yr hyn a ddywedwch wrthym.
18 Yr ydym yn erfyn arnoch, gan hynny, i aros ac aros nes y bydd ein cnawd wedi iachâu a ninnau'n gryf eto, ac yna awn ynghyd yn eu herbyn, a gwnawn iddynt yr hyn sydd yn eich calonnau ac yn ein calonnau ni.

19 A chlywodd Dina merch Jacob yr holl eiriau hyn a ddywedasai Chidecem a'i frodyr, a'r hyn a atebasai Hamor a'i fab Sichem a phobl eu dinas iddynt.
20 A brysiodd hi ac anfon un o'i morynion, yr hon a anfonasai ei thad i ofalu amdani yn nhŷ Sichem, at ei thad Jacob ac at ei brodyr, gan ddywedyd:
21 Fel hyn y cynghorodd Chidekem a'i frodyr yn eich cylch, ac fel hyn y rhoddodd Hamor a Sichem a phobl y ddinas ateb iddynt.
22 A phan glywodd Jacob y geiriau hyn, llanwyd ef â digofaint, ac aeth yn ddig wrthynt, a chyneuodd ei ddicter yn eu herbyn.
23 A thyngodd Simeon a Lefi, a dweud, Fel mai byw yr ARGLWYDD, Duw'r holl ddaear, erbyn yr amser hwn yfory ni fydd gweddill ar ôl yn yr holl ddinas.
24 Ac roedd ugain o ddynion ifanc wedi cuddio nad oeddent wedi eu henwaedu, ac ymladdodd y dynion ifanc hyn yn erbyn Simeon a Lefi, a lladdodd Simeon a Lefi ddeunaw ohonynt, a ffodd dau oddi wrthynt a dianc i rai pyllau calch oedd yn y ddinas, a chwiliodd Simeon a Lefi amdanynt, ond ni allent eu cael.
25 A pharhaodd Simeon a Lefi i gerdded o gwmpas yn y ddinas, a lladdasant holl bobl y ddinas â min y cleddyf, ac ni adawsant neb yn weddill.
26 A bu dychryn mawr yng nghanol y ddinas, ac esgynnodd gwaedd pobl y ddinas i'r nefoedd, a gwaeddodd yr holl wragedd a'r plant yn uchel.
27 A lladdodd Simeon a Lefi yr holl ddinas; ni adawsant un gwryw yn weddill yn yr holl ddinas.
28 A lladdasant Hamor a'i fab Sichem ar fin y cleddyf, a dygasant Dina ymaith o dŷ Sichem ac aethant oddi yno.
29 A meibion Jacob a aethant, ac a ddychwelasant, ac a ddaethant ar y lladdedigion, ac a ysbeiliasant eu holl eiddo hwynt yr hwn oedd yn y ddinas, ac yn y maes.
30 A thra oeddent yn cymryd yr ysbail, safodd tri chant o ddynion i fyny, a thaflu llwch atynt, a'u taro â cherrig. Yna trodd Simeon atynt, a lladdodd hwy i gyd â min y cleddyf. Trodd Simeon o flaen Lefi a daeth i'r ddinas.
31 A chymerasant eu defaid a'u gwartheg a'u gwartheg, a gweddill y menywod a'r rhai bach hefyd, ac arweiniasant y rhain i gyd ymaith, ac agorasant giât ac aethant allan a daethant at eu tad Jacob yn frwd.
32 A phan welodd Jacob yr hyn oll a wnaethant i'r ddinas, a gweld yr ysbail a gymerasant oddi wrthynt, digiodd Jacob yn fawr wrthynt, a dywedodd Jacob wrthynt, Beth yw hyn a wnaethoch i mi? wele, cefais orffwys ymhlith trigolion Canaaneaidd y wlad, ac ni ymyrrodd yr un ohonynt â mi.
33 Ac yn awr yr ydych wedi gwneud i mi fod yn ffiaidd i drigolion y wlad, ymhlith y Canaaneaid a'r Peresiaid, a minnau ond yn un o nifer fach, a byddant i gyd yn ymgynnull yn fy erbyn ac yn fy lladd pan glywant am eich gwaith gyda'u brodyr, a byddaf fi a'm teulu yn cael eu dinistrio.
34 A Simeon a Lefi a'u holl frodyr gyda hwynt a atebasant eu tad Jacob, ac a ddywedasant wrtho, Wele, yr ydym yn byw yn y wlad, ac a wna Sichem hyn i'n chwaer? pam yr wyt ti'n ddistaw ynglŷn â'r hyn oll a wnaeth Sichem? ac a ddelo efe â'n chwaer fel â phutein yn y strydoedd?
35 A nifer y menywod a gaethgludodd Simeon a Lefi o ddinas Sichem, y rhai ni laddasant, oedd wyth deg pump, nad oeddent wedi adnabod gŵr.
36 Ac yn eu plith yr oedd morwyn ifanc o olwg hardd a hardd, a'i henw oedd Bunah, a chymerodd Simeon hi yn wraig, a nifer y gwrywod a gaethgludasant ac na laddasant oedd saith a deugain o ddynion, a lladdasant y gweddill.
37 A'r holl ddynion a merched ieuainc a gaethgludasai Simeon a Lefi o ddinas Sichem, oedd yn weision i feibion Jacob ac i'w plant ar eu hôl, hyd y dydd y daeth meibion Jacob allan o wlad yr Aifft.
38 A phan aeth Simeon a Lefi allan o'r ddinas, cododd y ddau ŵr ifanc a adawyd, y rhai a guddiasant yn y ddinas, ac ni fuant farw ymhlith pobl y ddinas, ac aethant i'r ddinas a rhodio o gwmpas ynddi, a chanfod y ddinas yn anghyfannedd heb ddyn, a dim ond menywod yn wylo, a gwaeddodd y dynion ifanc hyn a dweud, "Wele, dyma'r drwg a wnaeth meibion Jacob yr Hebreaid i'r ddinas hon wrth iddynt ddinistrio un o ddinasoedd Canaan heddiw, ac nad oeddent yn ofni am eu bywydau o holl wlad Canaan."
39 A gadawodd y dynion hyn y ddinas ac aethant i ddinas Tapnach, a daethant yno a dweud wrth drigolion Tapnach yr holl bethau a ddigwyddodd iddynt, a'r holl bethau a wnaeth meibion Jacob i ddinas Sichem.
40 A chyrhaeddodd y newyddion at Jasub brenin Tapnach, ac anfonodd ddynion i ddinas Sichem i weld y dynion ifanc hynny, oherwydd ni chredodd y brenin eu stori, gan ddweud, Sut y gallai dau ddyn ddinistrio tref mor fawr â Sichem?
41 A daeth cenhadon Jasub yn ôl a dweud wrtho, "Daethom i'r ddinas, ac mae wedi ei dinistrio; nid oes yno ddyn; dim ond menywod yn wylo; nid oes yno na phraidd na gwartheg, oherwydd cymerodd meibion Jacob yr holl bethau oedd yn y ddinas."
42 A rhyfeddodd Jashub at hyn, gan ddywedyd, Sut y gallent ddau ddyn wneud y peth hyn, i ddinistrio dinas mor fawr, a heb un dyn yn gallu sefyll yn eu herbyn?
43 Oherwydd ni fu'r fath beth ers dyddiau Nimrod, ac ni ddigwyddodd hyd yn oed ers yr amser mwyaf pell; a dywedodd Jashub, brenin Tapnach, wrth ei bobl, Byddwch yn ddewr, a byddwn yn mynd ac yn ymladd yn erbyn yr Hebreaid hyn, a gwnawn iddynt fel y gwnaethant i'r ddinas, a byddwn yn dial am achos pobl y ddinas.
44 Ac ymgynghorodd Jasub brenin Tapnach â'i gynghorwyr ynglŷn â'r mater hwn, a dywedodd ei gynghorwyr wrtho, Ni fyddi di'n drech na'r Hebreaid ar dy ben dy hun, oherwydd rhaid iddynt fod yn gryf i wneud y gwaith hwn i'r ddinas gyfan.
45 Os bydd dau ohonynt yn dinistrio'r ddinas gyfan, ac ni safodd neb yn eu herbyn, yn sicr os eli di yn eu herbyn, byddant i gyd yn codi yn ein herbyn ac yn ein dinistrio ni hefyd.
46 Ond os anfoni di at yr holl frenhinoedd sy'n ein hamgylchynu, a gadael iddynt ddod ynghyd, yna awn gyda hwynt ac a ymladdwn yn erbyn meibion Jacob; yna a orchfygi di yn eu herbyn.
47 A chlywodd Jasub eiriau ei gynghorwyr, a phlesiodd eu geiriau ef a'i bobl, a gwnaeth hynny; ac anfonodd Jasub brenin Tapnach at holl frenhinoedd yr Amoriaid oedd yn amgylchynu Sichem a Tapnach, gan ddweud,
48 Ewch i fyny gyda mi a chynorthwywch fi, a byddwn yn taro Jacob yr Hebreaid a'i holl feibion, ac yn eu difetha oddi ar y ddaear, oherwydd fel hyn y gwnaeth efe i ddinas Sichem, ac oni wyddoch chi amdano?

49 A chlywodd holl frenhinoedd yr Amoriaid y drwg a wnaeth meibion Jacob i ddinas Sichem, a synasant yn fawr ohonynt.
50 A saith brenin yr Amoriaid a ymgasglodd gyda'u holl fyddinoedd, tua deng mil o ddynion â chleddyfau noeth, a daethant i ymladd yn erbyn meibion Jacob; a chlywodd Jacob fod brenhinoedd yr Amoriaid wedi ymgynnull i ymladd yn erbyn ei feibion, ac ofnodd Jacob yn fawr, a'i gofidiodd ef.
51 A Jacob a lefodd yn erbyn Simeon a Lefi, gan ddywedyd, Beth yw'r weithred hon a wnaethoch? pam yr ydych wedi fy mrwyno, gan ddwyn holl feibion Canaan yn fy erbyn i, i'm difetha i a'm teulu? oherwydd yr oeddwn mewn llonyddwch, sef fi a'm teulu, a gwnaethoch y peth hyn i mi, ac a gythruddoch drigolion y wlad yn fy erbyn trwy eich gweithredoedd.
52 A Jwda a atebodd ei dad, gan ddywedyd, Ai am ddim y lladdodd fy mrodyr Simeon a Lefi holl drigolion Sichem? Yn sicr am i Sichem ostwng ein chwaer, a thorri gorchymyn ein Duw i Noa a'i blant, oherwydd i Sichem gymryd ein chwaer ymaith trwy drais, a gwneud godineb gyda hi.
53 A gwnaeth Sichem yr holl ddrwg hwn, ac ni ymyrrodd un o drigolion ei ddinas ag ef, i ddweud, Pam y gwnei di hyn? yn sicr am hyn yr aeth fy mrodyr ac a drawodd y ddinas, a rhoddodd yr ARGLWYDD hi yn eu dwylo, am fod ei thrigolion wedi torri gorchmynion ein Duw. Ai am ddim y gwnaethant hyn i gyd?
54 Ac yn awr pam yr wyt ti'n ofnus neu'n ofidus, a pham yr wyt ti'n ddig wrth fy mrodyr, a pham y mae dy ddicter wedi ennyn yn eu herbyn?
55 Yn sicr bydd ein Duw, yr hwn a roddodd ddinas Sichem a'i phobl yn eu llaw, yn rhoi yn ein dwylo ni hefyd holl frenhinoedd Canaan sy'n dod yn ein herbyn, a byddwn yn gwneud iddynt fel y gwnaeth fy mrodyr i Sichem.
56 Yn awr bydd dawel yn eu cylch a bwrw ymaith dy ofnau, ond ymddiried yn yr Arglwydd ein Duw, a gweddïa arno i'n cynorthwyo a'n gwaredu, a rhoi ein gelynion yn ein dwylo.
57 A galwodd Jwda ar un o weision ei dad, Dos yn awr, ac edrych ble mae'r brenhinoedd hynny sy'n dod yn ein herbyn ni, wedi'u lleoli gyda'u byddinoedd.
58 A'r gwas a aeth ac a edrychodd o bell, ac a aeth i fyny gyferbyn â Mynydd Sihon, ac a welodd holl wersylloedd y brenhinoedd yn sefyll yn y meysydd, ac a ddychwelodd at Jwda, ac a ddywedodd, Wele y brenhinoedd wedi eu lleoli yn y maes gyda'u holl wersylloedd, pobl yn niferus iawn, fel y tywod ar lan y môr.
59 A dywedodd Jwda wrth Simeon a Lefi, ac wrth ei holl frodyr, Ymgryfhewch a byddwch yn feibion dewr, oherwydd mae'r Arglwydd ein Duw gyda ni, peidiwch â'u hofni.
60 Safwch allan bob un, wedi'i wregysu â'i arfau rhyfel, ei fwa a'i gleddyf, ac awn ac a ymladdwn yn erbyn y dynion dienwaededig hyn; yr Arglwydd yw ein Duw, efe a'n hachub ni.
61 A chodasant, a phob un a wisgodd ei arfau rhyfel, mawr a bach, un ar ddeg o feibion Jacob, a holl weision Jacob gyda hwynt.
62 A daeth holl weision Isaac, y rhai oedd gydag Isaac yn Hebron, atynt wedi'u harfogi ym mhob math o offer rhyfel, ac aeth meibion Jacob a'u gweision, cant a deuddeg o ddynion, at y brenhinoedd hyn, ac aeth Jacob hefyd gyda hwynt.
63 A meibion Jacob a anfonasant at eu tad Isaac mab Abraham i Hebron, sef Cireath-arba, gan ddywedyd,
64 Atgofiwn arnat drosom ni at yr Arglwydd ein Duw, i'n hamddiffyn rhag dwylo'r Canaaneaid sy'n dod yn ein herbyn, ac i'w rhoi yn ein dwylo ni.
65 Ac Isaac mab Abraham a weddïodd ar yr Arglwydd dros ei feibion, ac a ddywedodd, O Arglwydd Dduw, addewaist i'm tad, gan ddywedyd, Amlhaf dy had fel sêr y nefoedd, ac addewaist hefyd i mi, ac a gyflawnaist dy air, gan fod brenhinoedd Canaan yn dod ynghyd, i ryfela â'm plant am na wnaethant drais.
66 Yn awr gan hynny, O Arglwydd Dduw, Duw'r holl ddaear, gwyrdroa, atolwg, gyngor y brenhinoedd hyn, fel na allant ymladd yn erbyn fy meibion.
67 A gwneud argraff ar galonnau'r brenhinoedd hyn a'u pobl ag ofn fy meibion a gostwng eu balchder, fel y gallant droi oddi wrth fy meibion.
68 A chyda'th law gref a'th fraich estynedig gwareda fy meibion a'u gweision oddi wrthynt, oherwydd y mae nerth a chadernid yn dy ddwylo i wneuthur hyn oll.
69 A meibion Jacob a'u gweision a aethant at y brenhinoedd hyn, ac a ymddiriedasant yn yr Arglwydd eu Duw, a thra yr oeddent yn mynd, Jacob eu tad hefyd a weddïodd ar yr Arglwydd, ac a ddywedodd, O Arglwydd Dduw, Duw nerthol a dyrchafedig, a deyrnasodd o'r dyddiau gynt, o'r fan honno hyd yn hyn ac am byth;
70 Ti yw'r hwn sy'n cyffroi rhyfeloedd ac yn eu hatal, yn dy law y mae pŵer a chadernid i ddyrchafu ac i ostwng; O bydded fy ngweddi yn dderbyniol ger dy fron, fel y troi ataf â'th drugaredd, i greu argraff ar galonnau'r brenhinoedd hyn a'u pobl ag ofn fy meibion, a'u dychryn hwy a'u gwersylloedd, a thrwy dy garedigrwydd mawr achub pawb sy'n ymddiried ynot, oherwydd ti yw'r hwn a all ddwyn pobloedd danom a gostwng cenhedloedd dan ein grym.

PENNOD 35

1 A daeth holl frenhinoedd yr Amoriaid, ac a safasant yn y maes i ymgynghori â'u cynghorwyr beth a wneid â meibion Jacob, oherwydd yr oeddent yn dal i'w hofni, gan ddywedyd, Wele, dau ohonynt a laddodd holl ddinas Sichem.
2 A chlywodd yr Arglwydd weddïau Isaac a Jacob, a llenwodd galonnau holl gynghorwyr y brenhinoedd hyn ag ofn a braw mawr nes iddynt weiddi'n unfrydol,
3 A wyt ti'n ffôl heddiw, neu a oes dim deall ynot ti, y byddit ti'n ymladd â'r Hebreaid, a pham y byddit ti'n ymhyfrydu yn dy ddinistr dy hun heddiw?
4 Wele, daeth dau ohonynt i ddinas Sichem heb ofn na braw, a lladdasant holl drigolion y ddinas, fel na safodd neb yn eu herbyn; a sut y byddwch yn gallu ymladd â hwy i gyd?
5 Yn sicr, gwyddoch fod eu Duw yn hoff iawn ohonynt, ac wedi gwneud pethau nerthol drostynt, fel na wnaed ers dyddiau gynt, ac ymhlith holl dduwiau'r cenhedloedd, nid oes neb a all wneud gweithredoedd tebyg i'w weithredoedd nerthol ef.

6 Yn sicr fe achubodd eu tad Abraham, yr Hebread, o law Nimrod, ac o law ei holl bobl a geisiodd ei ladd ef lawer gwaith.
7 Achubodd ef hefyd o'r tân yr oedd y brenin Nimrod wedi'i daflu ynddo, a'i Dduw a'i hachubodd ef ohono.
8 A phwy arall all wneud y fath beth? Yn sicr Abraham a laddodd bum brenin Elam, pan gyffyrddasant â mab ei frawd, a oedd yn byw yn Sodom yn y dyddiau hynny.
9 A chymerodd ei was ffyddlon yn ei dŷ ac ychydig o'i ddynion, ac ymlidiasant frenhinoedd Elam mewn un noson a'u lladd, ac adferasant i fab ei frawd ei holl eiddo a gymerasant oddi arno.
10 Ac yn sicr rydych chi'n gwybod bod Duw'r Hebreaid hyn wrth eu bodd ynddyn nhw, ac maen nhw hefyd wrth eu bodd ynddo ef, oherwydd maen nhw'n gwybod iddo ef eu hachub nhw o afael eu holl elynion.
11 Ac wele, trwy ei gariad at ei Dduw, cymerodd Abraham ei unig fab gwerthfawr, a bwriadodd ei ddwyn i fyny yn offrwm poeth i'w Dduw; ac oni bai am Dduw a'i rhwystrodd rhag gwneud hyn, byddai wedi'i wneud trwy ei gariad at ei Dduw.
12 A gwelodd Duw ei holl weithredoedd, ac a dyngodd iddo, ac addawodd iddo y byddai'n gwaredu ei feibion a'i holl had o bob cyfyngder a fyddai'n digwydd iddynt, oherwydd iddo wneud y peth hwn, a thrwy ei gariad at ei Dduw fygu ei dosturi at ei blentyn.
13 Ac oni chlywsoch yr hyn a wnaeth eu Duw i Pharo brenin yr Aifft, ac i Abimelech brenin Gerar, trwy gymryd gwraig Abraham, yr hwn a ddywedodd amdani, Fy chwaer yw hi, rhag iddynt ei ladd o'i hachos hi, a meddwl am ei chymryd yn wraig? A gwnaeth Duw iddynt hwy ac i'w pobl yr hyn oll a glywsoch amdano.
14 Ac wele, gwelsom â'n llygaid fod Esau, brawd Jacob, wedi dod ato gyda phedwar cant o ddynion, gyda'r bwriad o'i ladd ef, oherwydd cofiodd iddo gymryd bendith ei dad oddi arno.
15 Ac aeth i'w gyfarfod pan ddaeth o Syria, i daro'r fam gyda'r plant, a phwy a'i gwaredodd o'i ddwylo ond ei Dduw yr oedd yn ymddiried ynddo? efe a'i gwaredodd o law ei frawd a hefyd o law ei elynion, ac yn sicr bydd efe yn eu hamddiffyn eto.
16 Pwy sydd ddim yn gwybod mai eu Duw a'u hysbrydolodd â nerth i wneud i dref Sichem y drwg a glywaist amdano?
17 A allai dau ddyn, felly, â'u nerth eu hunain, ddinistrio dinas mor fawr â Sichem oni bai am eu Duw, yr hwn yr oeddent yn ymddiried ynddo? Dywedodd, a gwnaeth iddynt hyn i gyd, i ladd trigolion y ddinas yn eu dinas hwy.
18 Ac a allwch chi wedyn drechu'r rhai sydd wedi dod allan ynghyd o'ch dinas i ymladd â'r cyfan ohonynt, hyd yn oed pe bai mil gwaith cymaint yn fwy yn dod i'ch cynorthwyo?
19 Yn sicr dych chi'n gwybod ac yn deall nad ydych chi'n dod i ymladd â nhw, ond eich bod chi'n dod i ryfel â'u Duw a'u dewisodd nhw, ac felly rydych chi i gyd wedi dod heddiw i gael eich dinistrio.
20 Yn awr gan hynny, ymgadwwch rhag y drwg hwn yr ydych yn ceisio ei ddwyn arnoch eich hunain, a gwell fydd i chwi beidio â mynd i ryfel yn eu herbyn, er mai ychydig o nifer ydynt, oherwydd bod eu Duw gyda hwy.
21 A phan glywodd brenhinoedd yr Amoriaid holl eiriau eu cynghorwyr, llanwyd eu calonnau â braw, ac ofnasant feibion Jacob ac ni fyddent yn ymladd yn eu herbyn.
22 A hwy a wrandawsant ar eiriau eu cynghorwyr, ac a wrandawsant ar eu holl eiriau hwynt, a bodlonodd geiriau'r cynghorwyr y brenhinoedd yn fawr, a gwnaethant felly.
23 A throdd y brenhinoedd, ac ymataliasant rhag meibion Jacob, oherwydd ni feiddiasant nesáu atynt i ryfela â hwynt, oherwydd yr oeddent yn eu hofni'n fawr, a thoddodd eu calonnau ynddynt o'u hofn.
24 Oherwydd daeth hyn oddi wrth yr Arglwydd atynt, oherwydd iddo wrando ar weddïau ei weision Isaac a Jacob, oherwydd iddynt ymddiried ynddo; a dychwelodd yr holl frenhinoedd hyn gyda'u gwersylloedd y diwrnod hwnnw, pob un i'w ddinas ei hun, ac ni ymladdasant y pryd hwnnw â meibion Jacob.
25 A meibion Jacob a arhosodd yn eu lle y diwrnod hwnnw hyd yr hwyr gyferbyn â Mynydd Sihon, a chan weld na ddaeth y brenhinoedd hyn i ymladd yn eu herbyn, dychwelasant meibion Jacob adref.

PENNOD 36

1 Y pryd hwnnw ymddangosodd yr Arglwydd i Jacob, gan ddywedyd, Cyfod, dos i Bethel, ac aros yno; a gwna yno allor i'r Arglwydd a ymddangosodd i ti, yr hwn a'th achubodd di a'th feibion o gyfyngder.
2 A chyfododd Jacob gyda'i feibion a'i holl eiddo, ac aethant a daethant i Bethel yn ôl gair yr Arglwydd.
3 Ac yr oedd Jacob yn naw deg naw oed pan aeth i fyny i Bethel, ac arhosodd Jacob a'i feibion a'r holl bobl oedd gydag ef ym Methel yn Lus; ac yno adeiladodd allor i'r Arglwydd a ymddangosodd iddo; ac arhosodd Jacob a'i feibion ym Methel am chwe mis.
4Yn yr amser hwnnw bu farw Deborah ferch Us, mamaeth Rebeca, a fuasai gyda Jacob; a chladdodd Jacob hi islaw Bethel o dan dderwen oedd yno.
5 A bu farw Rebecca ferch Bethuel, mam Jacob, yr adeg honno hefyd yn Hebron, sef Cireath-arba, a chladdwyd hi yn ogof Machpela, yr hon a brynasai Abraham gan feibion Heth.
6 A bu oes Rebecca gant tri deg tri o flynyddoedd, yna bu farw. Pan glywodd Jacob farw ei fam Rebecca, wylodd yn chwerw am ei fam, a gwnaeth alar mawr amdani, ac am Deborah ei mamaeth dan y dderwen; ac efe a alwodd enw'r lle hwnnw Alon-bachuth.
7 A bu farw Laban y Syriad yn y dyddiau hynny, oherwydd trawodd Duw ef am iddo dorri'r cyfamod oedd rhyngddo ef a Jacob.
8 Ac yr oedd Jacob yn gan mlwydd oed pan ymddangosodd yr Arglwydd iddo, a'i fendithio, a galw ei enw Israel; a beichiogodd Rachel gwraig Jacob yn y dyddiau hynny.
9 Ac yn yr amser hwnnw teithiodd Jacob a'i holl eiddo o Bethel i fynd i dŷ ei dad, i Hebron.
10 A thra yr oeddent yn mynd ar y ffordd, a dim ond ychydig o ffordd oedd eto i ddod i Effrath, esgorodd Rachel ar fab, a chafodd hi lafur caled, a bu farw.
11 A chladdwyd hi gan Jacob ar y ffordd i Effrath, sef Bethlehem, a gosododd golofn ar ei bedd, sydd yno hyd y

dydd hwn; a bu Rachel yn bump a deugain mlynedd, yna bu farw.
12 A galwodd Jacob enw ei fab a anwyd iddo, yr hwn a anwyd gan Rachel iddo, yn Benjamin; canys efe a anwyd iddo yn y wlad ar y llaw dde.
13 Ac wedi marwolaeth Rachel y gosododd Jacob ei babell ym mhabell ei llawforwyn Bilha.
14 A chenfigennodd Reuben dros ei fam Lea o achos hyn, a llanwyd ef â dicter, a chododd yn ei ddicter ac aeth i mewn i babell Bilha, ac oddi yno symudodd wely ei dad.
15 Y pryd hwnnw tynnwyd y gyfran o hawl geni, ynghyd â'r swyddi brenhinol ac offeiriadol, oddi wrth feibion Reuben, am iddo halogi gwely ei dad, a rhoddwyd yr hawl geni i Joseff, y swydd frenhinol i Jwda, a'r offeiriadaeth i Lefi, am i Reuben halogi gwely ei dad.
16 A dyma genedlaethau Jacob, y rhai a anwyd iddo ym Padan-aram; a deuddeg o feibion Jacob oeddent.
17 Meibion Lea oedd Reuben y cyntafanedig, a Simeon, Lefi, Jwda, Issachar, Sabulon, a'u chwaer Dina; a meibion Rachel oedd Joseff a Benjamin.
18 Meibion Silpa, morwyn Lea, oedd Gad ac Aser, a meibion Bilha, morwyn Rachel, oedd Dan a Nafftali; dyma feibion Jacob, y rhai a anwyd iddo ym Padan-aram.
19 A Jacob a'i feibion a'i holl eiddo a deithiodd, ac a ddaethant i Mamre, sef Cireath-arba, sydd yn Hebron, lle yr oedd Abraham ac Isaac yn ymdeithio; a Jacob a'i feibion a'i holl eiddo a drigodd gyda'i dad yn Hebron.
20 Aeth ei frawd Esau a'i feibion, a'i holl eiddo, i wlad Seir, ac ymsefydlasant yno, a chawsant feddiannau yng ngwlad Seir; a bu plant Esau yn ffrwythlon ac yn amlhau'n ddirfawr yng ngwlad Seir.
21 A dyma genedlaethau Esau, y rhai a anwyd iddo yng ngwlad Canaan; a phump o feibion Esau oeddent.
22 Ac Ada a esgorodd i Esau ei gyntafanedig Eliffas, a hi a esgorodd iddo Reuel hefyd, ac Ahlibama a esgorodd iddo Jeus, Jalam a Cora.
23 Dyma feibion Esau, y rhai a anwyd iddo yng ngwlad Canaan; meibion Eliffas mab Esau oedd Teman, Omar, Seffo, Gatam, Cenas ac Amalecs; a meibion Reuel oedd Nachath, Serach, Sama a Missa.
24 A meibion Jeus oedd Timna, Alfa, a Jetheth; a meibion Jalam oedd Ala, Phinor a Chenas.
25 A meibion Cora oedd Teman, Mibsar, Magdiel ac Eram; dyma deuluoedd meibion Esau yn ôl eu dugiaethau yng ngwlad Seir.
26 A dyma enwau meibion Seir yr Horiad, trigolion gwlad Seir, Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Disan, Eser a Dison, saith mab.
27 A meibion Lotan oedd Hori, Heman a'u chwaer Timna, honno yw Timna a ddaeth at Jacob a'i feibion, ac ni wrandawsant arni; a hi a aeth ac a aeth yn ordderch i Eliffas mab Esau, a hi a esgorodd iddo Amalec.
28 A meibion Sobal oedd Alfan, Manahath, Ebal, Seffo, ac Onam; a meibion Sibeon oedd Aia ac Ana; hwn oedd yr Ana a gafodd yr Yemi yn yr anialwch, pan oedd yn porthi asynnod Sibeon ei dad.
29 A thra oedd yn bwydo asynnod ei dad, arweiniodd hwy i'r anialwch ar wahanol adegau i'w bwydo.
30 A bu diwrnod pan ddaeth â nhw i un o'r anialwch ar lan y môr, gyferbyn ag anialwch y bobl, a thra roedd e'n eu bwydo, wele storm drwm iawn yn dod o'r tu arall i'r môr ac yn gorffwys ar yr asynnod oedd yn pori yno, a safasant i gyd yn llonydd.
31 Ac wedi hynny daeth tua chant ac ugain o anifeiliaid mawrion ac ofnadwy allan o'r anialwch ar ochr arall y môr, a daethant i gyd i'r lle yr oedd yr asynnod, ac a osodasant eu hunain yno.
32 A'r anifeiliaid hynny, o'u canol i lawr, oeddent ar ffurf plant dynion, ac o'u canol i fyny, roedd gan rai debygrwydd eirth, a rhai tebygrwydd y keephas, gyda chynffonau y tu ôl iddynt o rhwng eu hysgwyddau yn cyrraedd i lawr i'r ddaear, fel cynffonau'r ducheephath, a daeth yr anifeiliaid hyn a marchogaeth a marchogaeth ar yr asynnod hyn, a'u harwain i ffwrdd, ac aethant i ffwrdd hyd heddiw.
33 Ac aeth un o'r anifeiliaid hyn at Ana a'i daro â'i gynffon, ac yna ffodd o'r fan honno.
34 A phan welodd y gwaith hwn, ofnodd yn fawr am ei fywyd, ac fe ffodd a dianc i'r ddinas.
35 Ac adroddodd i'w feibion a'i frodyr yr holl bethau a ddigwyddodd iddo, ac aeth llawer o ddynion i chwilio am yr asynnod ond ni allent eu cael, ac ni aeth Ana a'i frodyr i'r lle hwnnw mwyach o'r diwrnod canlynol, oherwydd yr oeddent yn ofni'n fawr am eu bywydau.
36 A meibion Ana mab Seir oedd Dison a'i chwaer Ahlibama; a meibion Dison oedd Hemdan, Esban, Ithran a Cheran; a meibion Eser oedd Bilhan, Saafan ac Acan; a meibion Dison oedd Us ac Aran.
37 Dyma deuluoedd meibion Seir yr Horiaid, yn ôl eu dugiaethau yng ngwlad Seir.
38 Ac Esau a'i blant a drigodd yng ngwlad Seir yr Horiad, preswylydd y wlad, ac a gawsant feddiannau ynddi, ac a fuant ffrwythlon ac a amlhaodd yn ddirfawr. A Jacob a'i blant a'u holl eiddo a drigodd gyda'u tad Isaac yng ngwlad Canaan, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Abraham eu tad.

PENNOD 37

1 Ac yn y gant a phumed flwyddyn o oes Jacob, sef y nawfed flwyddyn i Jacob fyw gyda'i blant yng ngwlad Canaan, daeth o Padan-aram.
2 Ac yn y dyddiau hynny teithiodd Jacob gyda'i blant o Hebron, ac aethant a dychwelyd i ddinas Sichem, hwy a'u holl eiddo, a thrigasant yno; canys cafodd plant Jacob borfa dda a bras i'w hanifeiliaid yn ninas Sichem, gan fod dinas Sichem wedi'i hailadeiladu bryd hynny, ac yr oedd ynddi tua thri chant o wŷr a menywod.
3 A Jacob a'i blant a'i holl eiddo a drigodd yn y rhan o'r maes a brynasai Jacob gan Hamor tad Sichem, pan ddaeth o Padan-aram cyn i Simeon a Lefi daro'r ddinas.
4 A chlywodd holl frenhinoedd y Canaaneaid a'r Amoriaid oedd yn amgylchynu dinas Sichem fod meibion Jacob wedi dod eto i Sichem a byw yno.
5 A dywedasant, A ddychwel meibion Jacob yr Hebreaid eto i'r ddinas, ac a drigo ynddi, ar ôl iddynt daro ei thrigolion a'u gyrru allan? A ddychwelant yn awr, ac a yrru allan hefyd y rhai sy'n byw yn y ddinas, neu a'u lladdant?
6 A daeth holl frenhinoedd Canaan ynghyd eto, a daethant ynghyd i ryfela yn erbyn Jacob a'i feibion.
7 Anfonodd Jasub brenin Tapnach hefyd at ei holl frenhinoedd cyfagos, at Elan brenin Gaash, ac at Ihuri brenin Seilo, ac at Parathon brenin Chasar, ac at Susi

brenin Sarton, ac at Laban brenin Bethchoran, ac at Shabir brenin Othnaymah, gan ddywedyd,
8 Dewch i fyny ataf a chynorthwywch fi, a gadewch inni daro Jacob yr Hebreaid a'i feibion, a'i holl eiddo, oherwydd y maent wedi dod eto i Sichem i'w meddiannu ac i ladd ei thrigolion fel o'r blaen.
9 A daeth yr holl frenhinoedd hyn ynghyd, a daethant gyda'u holl wersylloedd, pobl hynod niferus fel y tywod ar lan y môr, ac yr oeddent oll gyferbyn â Tapnach.
10 A daeth Jasub brenin Tapnach allan atynt gyda'i holl fyddin, a gwersyllodd gyda hwy gyferbyn â Tapnach y tu allan i'r ddinas, a rhannasant yr holl frenhinoedd hyn yn saith adran, sef saith gwersyll yn erbyn meibion Jacob.
11 Ac anfonasant ddatganiad at Jacob a'i fab, gan ddywedyd, Dewch allan atom ni i gyd, fel y cawn gyfarfod â'n gilydd yn y gwastadedd, a dial am achos gwŷr Sichem, y rhai a laddasoch yn eu dinas, a byddwch yn dychwelyd eto i ddinas Sichem, ac yn byw ynddi, ac yn lladd ei thrigolion fel o'r blaen.
12 A chlywodd meibion Jacob hyn, a chynhyrfodd eu dicter yn ddirfawr wrth eiriau brenhinoedd Canaan; a brysiodd deg o feibion Jacob, a chodi, a phob un ohonynt wedi gwregysu ei arfau rhyfel; ac yr oedd cant a dau o'u gweision gyda hwynt wedi'u harfogi mewn rhengoedd rhyfel.
13 A'r holl ddynion hyn, meibion Jacob gyda'u gweision, a aethant at y brenhinoedd hyn, ac yr oedd Jacob eu tad gyda hwynt, a safasant oll ar garnedd Sichem.
14 A gweddïodd Jacob ar yr Arglwydd dros ei feibion, ac estynnodd ei ddwylo at yr Arglwydd, a dywedodd, O Dduw, ti yw Duw Hollalluog, ti yw ein tad, ti a'n lluniodd ni, a ni yw gwaith dy ddwylo; yr wyf yn gweddïo arnat achub fy meibion trwy dy drugaredd o law eu gelynion, sydd heddiw yn dod i ymladd â hwy, a'u hachub o'u llaw, oherwydd yn dy law di y mae nerth a chadernid, i achub yr ychydig o blith y llu.
15 A dyro i'm meibion, dy weision, nerth calon a nerth i ymladd â'u gelynion, i'w darostwng, a gwneud i'w gelynion syrthio o'u blaenau, ac na fydded i'm meibion a'u gweision farw trwy ddwylo meibion Canaan.
16 Ond os yw'n dda yn dy olwg gymryd bywydau fy meibion a'u gweision, cymer hwynt yn dy drugaredd fawr trwy ddwylo dy weinidogion, fel na'u difodir heddiw trwy ddwylo brenhinoedd yr Amoriaid.
17 A phan beidiodd Jacob â gweddïo ar yr Arglwydd, ysgydwodd y ddaear o'i lle, a thywyllodd yr haul; a dychrynwyd yr holl frenhinoedd hyn, a chymerodd dychryn mawr hwy.
18 A gwrandawodd yr Arglwydd ar weddi Jacob, ac argraffodd yr Arglwydd galonnau'r holl frenhinoedd a'u lluoedd ag ofn a pharch meibion Jacob.
19 Oherwydd perodd yr Arglwydd iddynt glywed llais cerbydau, a llais meirch cryfion gan feibion Jacob, a llais byddin fawr yn eu cyfeillio.
20 A chipiwyd y brenhinoedd hyn â braw mawr gan feibion Jacob, a thra oeddent yn sefyll yn eu llety, wele feibion Jacob yn dod atynt, gyda chant a deuddeg o ddynion, gyda bloedd fawr ac aruthrol.
21 A phan welodd y brenhinoedd feibion Jacob yn dod tuag atynt, aethant yn fwy panig fyth, ac roeddent yn dueddol o gilio o flaen meibion Jacob fel ar y dechrau, a pheidio ag ymladd â hwy.
22 Ond ni wnaethant gilio, gan ddywedyd, Byddai'n warth i ni fel hyn ddwywaith pe baem yn cilio o flaen yr Hebreaid.
23 A daeth meibion Jacob yn agos, ac a ymosodasant yn erbyn yr holl frenhinoedd hyn a'u byddinoedd; a gwelsant, ac wele, pobl nerthol iawn oedd hi, mor niferus â thywod y môr.
24 A meibion Jacob a alwasant ar yr Arglwydd, ac a ddywedasant, Cynorthwya ni, O Arglwydd, cynorthwya ni ac ateba ni, oherwydd yr ydym yn ymddiried ynot ti, ac na fydded i ni farw trwy law y gwŷr dienwaededig hyn, y rhai a ddaeth heddiw yn ein herbyn.
25 A gwregysodd meibion Jacob eu harfau rhyfel, a chymerasant yn eu dwylo bob un ei darian a'i waywffon, a nesasant i'r frwydr.
26 A rhedodd Jwda, mab Jacob, yn gyntaf o flaen ei frodyr, a deg o'i weision gydag ef, ac aeth tuag at y brenhinoedd hyn.
27 A daeth Jasub, brenin Tapnach, allan yn gyntaf gyda'i fyddin o flaen Jwda, a gwelodd Jwda Jasub a'i fyddin yn dod tuag ato, a cynnau digofaint Jwda, a llosgodd ei ddicter ynddo, ac aeth i frwydr lle mentrodd Jwda ei fywyd.
28 Ac yr oedd Jashub a'i holl fyddin yn symud ymlaen tuag at Jwda, ac yr oedd yn marchogaeth ar geffyl cryf a phwerus iawn, ac yr oedd Jashub yn ŵr dewr iawn, ac wedi'i orchuddio â haearn a phres o'i ben i'w droed.
29 A thra oedd ar gefn y ceffyl, saethodd saethau â'i ddwy law o'r tu blaen ac o'r tu ôl, fel yr oedd yn arfer ganddo ym mhob un o'i frwydrau, ac ni chollodd byth y lle yr anelai ei saethau ato.
30 A phan ddaeth Jasub i ymladd â Jwda, ac yr oedd yn saethu llawer o saethau yn erbyn Jwda, rhwymodd yr Arglwydd law Jasub, a tharodd yr holl saethau a saethodd efe ar ei ddynion ei hun.
31 Ac er gwaethaf hyn, parhaodd Jashub i symud ymlaen tuag at Jwda, i'w herio â'r saethau, ond roedd y pellter rhyngddynt tua deg cufydd ar hugain, a phan welodd Jwda Jashub yn saethu ei saethau yn ei erbyn, rhedodd ato â'i nerth llawn dicter.
32 A chododd Jwda garreg fawr o'r ddaear, a'i phwysau yn drigain sicl, a rhedodd Jwda at Jasub, a tharo ei darian â'r garreg, fel bod Jasub wedi'i syfrdanu gan yr ergyd, a syrthiodd oddi ar ei geffyl i'r llawr.
33 A rhwygodd y darian o law Jasub, a thrwy nerth yr ergyd neidiodd tua phymtheg cufydd o bellter, a syrthiodd y darian o flaen yr ail wersyll.
34 A gwelodd y brenhinoedd a ddaeth gyda Jasub o bell nerth Jwda, mab Jacob, a'r hyn a wnaeth efe i Jasub, ac yr oeddent yn ofni Jwda yn ofnadwy.
35 Ac ymgasglasant ger gwersyll Jasub, gan weld ei ddryswch, a thynnodd Jwda ei gleddyf a tharo dau a deugain o ddynion o wersyll Jasub, a ffodd holl wersyll Jasub o flaen Jwda, ac ni safodd neb yn ei erbyn, a gadawsant Jasub a ffoi oddi wrtho, ac yr oedd Jasub yn dal i orwedd ar y ddaear.
36 A phan welodd Jashub fod holl ddynion ei wersyll wedi ffoi oddi wrtho, brysiodd a chodi mewn braw yn erbyn Jwda, a safodd ar ei draed gyferbyn â Jwda.

37 A chafodd Jasub frwydr unigol â Jwda, gan osod tarian wrth darian, a ffodd holl ddynion Jasub, oherwydd roeddent yn ofni Jwda yn fawr.
38 A chymerodd Jasub ei waywffon yn ei law i daro Jwda ar ei ben, ond gosododd Jwda ei darian yn gyflym ar ei ben yn erbyn gwaywffon Jasub, fel bod tarian Jwda wedi derbyn ergyd gwaywffon Jasub, a holltwyd y darian hefyd.
39 A phan welodd Jwda fod ei darian wedi hollti, tynnodd ei gleddyf ar frys a tharo Jasub wrth ei fferau, a thorri ei draed i ffwrdd nes i Jasub syrthio ar y ddaear, a syrthiodd y waywffon o'i law.
40 A chodi Jwda waywffon Jasub ar frys, a thorrodd ei ben â hi a'i thaflu wrth ei draed.
41 A phan welodd meibion Jacob yr hyn a wnaeth Jwda i Jasub, rheson nhw i gyd i rengoedd y brenhinoedd eraill, ac ymladdodd meibion Jacob â byddin Jasub, a byddinoedd yr holl frenhinoedd oedd yno.
42 A gwnaeth meibion Jacob i bymtheg mil o'u dynion gwympo, a'u trawsant fel pe baent yn taro pwmpenni, a ffodd y gweddill am eu bywydau.
43 Ac yr oedd Jwda yn dal i sefyll wrth gorff Jasub, ac wedi tynnu ei gôt llurig oddi wrth Jasub.
44 A thynnodd Jwda hefyd yr haearn a'r pres oedd o amgylch Jasub, ac wele naw dyn o gapteiniaid Jasub wedi dod i ymladd yn erbyn Jwda.
45 A brysiodd Jwda, a chodi carreg o'r ddaear, ac â hi daro un ohonynt ar ei ben, a thorrwyd ei benglog, a syrthiodd y corff hefyd oddi ar y ceffyl i'r llawr.
46 A'r wyth capten a adawyd, wrth weld cryfder Jwda, a ofnasant yn fawr a ffoesant, a Jwda gyda'i ddeg dyn a'u hymlidiasant, a'u goddiweddasant a'u lladdasant.
47 Ac yr oedd meibion Jacob yn dal i daro byddinoedd y brenhinoedd, a lladdasant lawer ohonynt, ond yn feiddgar, daliodd y brenhinoedd hynny at eu safiad gyda'u capteiniaid, ac ni giliasant o'u lleoedd, a gwaeddasant yn erbyn y rhai o'u byddinoedd a ffoesai o flaen meibion Jacob, ond ni wrandawai neb arnynt, oherwydd yr oeddent yn ofni am eu bywydau rhag iddynt farw.
48 A holl feibion Jacob, ar ôl taro byddinoedd y brenhinoedd, a ddychwelasant ac a ddaethant gerbron Jwda, ac yr oedd Jwda yn dal i ladd wyth capten Jasub, ac yn diosg eu dillad.
49 A gwelodd Lefi Elon, brenin Gaash, yn dod tuag ato, gyda'i bedwar capten ar ddeg i'w daro, ond ni wyddai Lefi hynny'n sicr.
50 A daeth Elon a'i gapteiniaid yn nes, ac edrychodd Lefi yn ôl a gweld bod brwydr wedi'i rhoi iddo yn y cefn, a rhedodd Lefi gyda deuddeg o'i weision, ac aethant a lladd Elon a'i gapteiniaid â min y cleddyf.

PENNOD 38

1 A daeth Ihuri brenin Seilo i fyny i gynorthwyo Elon, ac aeth at Jacob, a thynnodd Jacob ei fwa oedd yn ei law a tharo Ihuri â saeth a achosodd ei farwolaeth.
2 A phan fu farw Ihuri brenin Seilo, ffodd y pedwar brenin oedd ar ôl o'u gorsaf gyda gweddill y capteiniaid, a cheisiasant encilio, gan ddweud, Nid oes gennym fwy o nerth gyda'r Hebreaid ar ôl iddynt ladd y tri brenin a'u capteiniaid oedd yn gryfach na ni.
3 A phan welodd meibion Jacob fod y brenhinoedd a oedd ar ôl wedi symud o'u safle, fe'u herlidiasant, a daeth Jacob hefyd o garnedd Sichem o'r fan lle'r oedd yn sefyll, ac aethant ar ôl y brenhinoedd a nesáu atynt gyda'u gweision.
4 A phan welodd y brenhinoedd a'r capteiniaid gyda gweddill eu byddinoedd fod meibion Jacob yn agosáu atynt, ofnasant am eu bywydau a ffoesant nes iddynt gyrraedd dinas Chasar.
5 A meibion Jacob a'u hymlidiasant hyd at borth dinas Chasar, a thrawsant guro mawr ymhlith y brenhinoedd a'u byddinoedd, tua phedair mil o ddynion, a thra yr oeddent yn taro byddin y brenhinoedd, yr oedd Jacob yn brysur â'i fwa gan gyfyngu ei hun i daro'r brenhinoedd, ac efe a'u lladdodd hwynt i gyd.
6 Ac efe a laddodd Parathon brenin Chasar wrth borth dinas Chasar, ac wedi hynny efe a drawodd Susi brenin Sarton, a Laban brenin Bethchorin, a Shabir brenin Machnaymah, ac efe a'u lladdodd hwynt oll â saethau, saeth i bob un ohonynt, a buont farw.
7 A phan welodd meibion Jacob fod yr holl frenhinoedd wedi marw a'u bod wedi'u chwalu ac yn encilio, parhaasant i gario ymlaen â'r frwydr yn erbyn byddinoedd y brenhinoedd gyferbyn â phorth Chasar, ac fe laddasant tua phedwar cant o'u dynion o hyd.
8 A syrthiodd tri o weision Jacob yn y frwydr honno, a phan welodd Jwda fod tri o'i weision wedi marw, fe'i gofidiodd yn fawr, a llosgodd ei ddicter ynddo yn erbyn yr Amoriaid.
9 A daeth ofn mawr am eu bywydau ar yr holl ddynion a adawyd o fyddinoedd y brenhinoedd, a rhedasant a thorri porth muriau dinas Chasar, ac aethant i gyd i mewn i'r ddinas am ddiogelwch.
10 A hwy a guddiasant yng nghanol dinas Chasar, oherwydd yr oedd dinas Chasar yn fawr ac yn helaeth iawn, a phan ddaeth yr holl fyddinoedd hyn i mewn i'r ddinas, rhedasant meibion Jacob ar eu hôl i'r ddinas.
11 A phedwar gwŷr cadarn, profiadol mewn brwydr, a aethant allan o'r ddinas, ac a safasant wrth fynedfa'r ddinas, â chleddyfau a gwaywffyn yn eu dwylo, ac a safasant gyferbyn â meibion Jacob, ac ni adawsant iddynt fynd i mewn i'r ddinas.
12 Rhedodd Nafftali rhyngddynt, ac â'i gleddyf trawodd ddau ohonynt, a thorri eu pennau i ffwrdd ar un ergyd.
13 Ac efe a drodd at y ddau eraill, ac wele hwynt wedi ffoi, ac efe a'u hymlidiodd, a'u goddiweddodd, a'u trawodd, a'u lladdodd.
14 A daeth meibion Jacob i'r ddinas, ac a welsant, ac wele fur arall i'r ddinas, a chwiliasant am borth y mur, ac ni allent ei gael; a neidiodd Jwda ar ben y mur, a Simeon a Lefi a'i dilynodd ef, a daethant ill tri i lawr o'r mur i'r ddinas.
15 A lladdodd Simeon a Lefi yr holl ddynion a ffoesant am ddiogelwch i'r ddinas, a thrigolion y ddinas hefyd gyda'u gwragedd a'u rhai bach, lladdasant â min y cleddyf, ac esgynnodd gwaedd y ddinas i'r nefoedd.
16 A neidiodd Dan a Nafftali ar y mur i weld beth oedd yn achosi'r galar, oherwydd roedd meibion Jacob yn poeni am eu brodyr, a chlywsant drigolion y ddinas yn llefaru mewn wylofain ac ymbil, gan ddweud, "Cymerwch bopeth sydd gennym yn y ddinas ac ewch i ffwrdd, ond peidiwch â'n lladd."

17 A phan beidiodd Jwda, Simeon, a Lefi â tharo trigolion y ddinas, dringasant i fyny'r mur a galw ar Dan a Nafftali, y rhai oedd ar y mur, ac ar weddill eu brodyr; a Simeon a Lefi a'u hysbysodd am y fynedfa i mewn i'r ddinas, a daeth holl feibion Jacob i nôl yr ysbail.
18 A chymerasant feibion Jacob ysbail dinas Chasar, y defaid a'r gwartheg, a'r eiddo, a chymerasant bopeth a ellid ei gipio, ac aethant i ffwrdd y diwrnod hwnnw o'r ddinas.
19 A thrannoeth aeth meibion Jacob i Sarton, oherwydd clywsant fod dynion Sarton, a oedd wedi aros yn y ddinas, yn ymgynnull i ymladd â hwy am ladd eu brenin, ac roedd Sarton yn ddinas uchel a chaerog iawn, ac roedd ganddi ragfur dwfn o'i chwmpas.
20 Ac yr oedd colofn y rhagfur tua hanner cant cufydd a'i lled yn ddeugain cufydd, ac nid oedd lle i ddyn fynd i mewn i'r ddinas oherwydd y rhagfur. A gwelodd meibion Jacob rhagfur y ddinas, a cheisiasant fynedfa ynddo, ond ni allent ei gael.
21 Oherwydd yr oedd y fynedfa i'r ddinas yn y cefn, a phob dyn a oedd am ddod i mewn i'r ddinas a ddaeth ar hyd y ffordd honno ac a aeth o amgylch yr holl ddinas, ac wedi hynny efe a aeth i mewn i'r ddinas.
22 A phan welodd meibion Jacob na allent ddod o hyd i'r ffordd i'r ddinas, enynnodd eu dicter yn fawr, a phan welodd trigolion y ddinas fod meibion Jacob yn dod atynt, aethant yn ofnus iawn ohonynt, oherwydd clywsant am eu nerth a'r hyn a wnaethant i Chasar.
23 Ac ni allai trigolion dinas Sarton fynd allan at feibion Jacob ar ôl ymgynnull yn y ddinas i ymladd yn eu herbyn, rhag iddynt fynd i mewn i'r ddinas drwy hynny, ond pan welsant eu bod yn dod tuag atynt, yr oeddent yn eu hofni'n fawr, oherwydd yr oeddent wedi clywed am eu nerth a'r hyn a wnaethant i Chasar.
24 Felly trigolion Sarton a dynasant bont ffordd y ddinas, o'i lle, cyn dyfodiad meibion Jacob, a'i dwyn i'r ddinas ar frys.
25 A daeth meibion Jacob, a cheisio ffordd i'r ddinas, ac ni allent ei chael; ac aeth trigolion y ddinas i fyny i ben y mur, a gweld, ac wele, meibion Jacob oedd yn ceisio mynediad i'r ddinas.
26 A gwaradwyddodd trigolion y ddinas feibion Jacob o ben y mur, a'u melltithio, a chlywodd meibion Jacob y gwaradwydd, a chynddeiriogasant yn fawr, a llosgodd eu digofaint ynddynt.
27 A meibion Jacob a gythruddasant wrthynt, a chodasant oll a neidio dros y rhagfur â nerth eu nerth, a thrwy eu nerth aethant heibio deugain cufydd o led y rhagfur.
28 A phan oeddent wedi mynd heibio i'r rhagfur, safasant o dan fur y ddinas, a chanfuant holl byrth y ddinas wedi'u hamgáu â drysau haearn.
29 A daeth meibion Jacob yn agos i dorri drysau pyrth y ddinas, ac ni adawodd y trigolion iddynt, oherwydd o ben y mur yr oeddent yn taflu cerrig a saethau arnynt.
30 A nifer y bobl oedd ar y mur oedd tua phedwar cant o ddynion, a phan welodd meibion Jacob nad oedd dynion y ddinas yn gadael iddynt agor pyrth y ddinas, rhuthrasant ac esgynasant i ben y mur, ac aeth Jwda i fyny yn gyntaf i ran ddwyreiniol y ddinas.
31 A Gad ac Aser a aeth i fyny ar ei ôl ef i gornel orllewinol y ddinas, a Simeon a Lefi i'r gogledd, a Dan a Reuben i'r de.
32 A'r dynion oedd ar ben y mur, trigolion y ddinas, pan welodd meibion Jacob yn dod atynt, ffoesant oll oddi wrth y mur, a disgynasant i'r ddinas, ac a ymguddiasant yng nghanol y ddinas.
33 Ac Issachar a Nafftali, y rhai oedd yn aros dan y mur, a nesasant, ac a dorrasant byrth y ddinas, ac a gynnausant dân wrth byrth y ddinas, nes i'r haearn doddi; a daeth holl feibion Jacob i'r ddinas, hwynt hwy a'u holl ddynion, ac a ymladdasant â thrigolion dinas Sarton, ac a'u trawsant â min y cleddyf, ac ni safodd neb yn eu herbyn.
34 A ffodd tua dau gant o ddynion o'r ddinas, ac aethant i gyd a chuddio mewn tŵr penodol yn y ddinas, ac ymlidiodd Jwda hwy i'r tŵr a thorrodd y tŵr i lawr, a syrthiodd ar y dynion, a buont farw i gyd.
35 A meibion Jacob a aethant i fyny ffordd to'r tŵr hwnnw, a gwelsant, ac wele dŵr cryf ac uchel arall ymhell yn y ddinas, a'i ben yn cyrraedd i'r nefoedd, a meibion Jacob a frysiasant ac a ddisgynasant, ac a aethant gyda'u holl ddynion i'r tŵr hwnnw, a'i gael yn llawn o tua thri chant o ddynion, menywod a phlant bach.
36 A thrawodd meibion Jacob ergyd fawr ymhlith y dynion hynny yn y tŵr, a ffoesant i ffwrdd a ffoi oddi wrthynt.
37 A Simeon a Lefi a'u hymlidiasant, pan ddaeth deuddeg o ddynion cadarn a dewr allan atynt o'r fan lle yr oeddent wedi cuddio.
38 A chynhaliodd y deuddeg dyn hynny frwydr gref yn erbyn Simeon a Lefi, ac ni allai Simeon a Lefi eu gorchfygu, a thorrodd y gwŷr dewr hynny darianau Simeon a Lefi, a thrawodd un ohonynt ben Lefi â'i gleddyf, pan osododd Lefi ei law ar ei ben ar frys, oherwydd yr oedd yn ofni'r cleddyf, a thrawodd y cleddyf law Lefi, ac ni fu fawr o angen i law Lefi gael ei thorri i ffwrdd.
39 A Lefi a gipiodd gleddyf y gŵr dewr yn ei law, ac a'i cymerodd oddi ar y gŵr â grym, ac ag ef a drawodd ben y gŵr cryf, ac a dorrodd ei ben ef.
40 Ac un ar ddeg o ddynion a nesáodd i ymladd â Lefi, oherwydd gwelsant fod un ohonynt wedi ei ladd, ac ymladdodd meibion Jacob, ond ni allai meibion Jacob eu trechu, oherwydd yr oeddent yn ddynion nerthol iawn.
41 A phan welodd meibion Jacob na allent eu trechu, rhoddodd Simeon sgrech uchel ac aruthrol, a synnwyd yr un ar ddeg o ddynion nerthol wrth lais sgrech Simeon.
42. A Jwda a adnabu lais gweiddi Simeon o bell, a rhedodd Nafftali a Jwda â'u tarianau at Simeon a Lefi, a'u cael hwy yn ymladd â'r gwŷr nerthol hynny, heb allu eu trechu gan fod eu tarianau wedi torri.
43 A gwelodd Nafftali fod tarianau Simeon a Lefi wedi torri, a chymerodd ddwy darian gan ei weision a'u dwyn at Simeon a Lefi.
44 A Simeon, Lefi a Jwda a ymladdasant y tri y diwrnod hwnnw yn erbyn yr un ar ddeg o ddynion cadarn hyd machlud haul, ond ni allent eu gorchfygu.
45 A dywedwyd hyn wrth Jacob, ac efe a dristodd yn fawr, ac efe a weddïodd ar yr Arglwydd, ac efe a Nafftali ei fab a aeth yn erbyn y cedyrn hyn.
46 A nesaodd Jacob a thynnu ei fwa, ac a ddaeth yn agos at y cewri, ac a laddodd dri o'u dynion â'r bwa, a throdd yr wyth arall yn ôl, ac wele, y rhyfel a ymladdwyd yn eu herbyn o'r blaen ac o'r cefn, ac yr oeddent yn ofni'n fawr am eu bywydau, ac ni allent sefyll o flaen meibion Jacob, a ffoesant rhagddynt.

47 Ac yn eu ffoi hwy a gyfarfuasant â Dan ac Aser yn dod tuag atynt, ac a syrthiasant arnynt yn sydyn, ac a ymladdasant â hwy, a lladdasant ddau ohonynt, ac a'u hymlidiasant gan Jwda a'i frodyr, ac a drawasant y gweddill ohonynt, a'u lladdasant hwy.
48 A dychwelodd holl feibion Jacob a cherdded o amgylch y ddinas, gan chwilio a allent ddod o hyd i unrhyw ddynion, a chawsant tua ugain o ddynion ifanc mewn ogof yn y ddinas, a thrawodd Gad ac Aser hwy i gyd, a thrawodd Dan a Nafftali weddill y dynion a oedd wedi ffoi ac wedi dianc o'r ail dŵr, a thrawodd hwy i gyd.
49 A thrawodd meibion Jacob holl drigolion dinas Sarton, ond gadawsant y gwragedd a'r rhai bach yn y ddinas, ac ni laddasant hwy.
50 Ac yr oedd holl drigolion dinas Sarton yn ddynion nerthol, byddai un ohonynt yn erlid mil, a dau ohonynt ni fyddai'n ffoi rhag deng mil o weddill y dynion.
51 A lladdodd meibion Jacob holl drigolion dinas Sarton â min y cleddyf, fel na safodd neb yn eu herbyn, a gadawsant y menywod yn y ddinas.
52 A chymerasant meibion Jacob holl ysbail y ddinas, a chipio'r hyn a ddymunasant, a chymerasant ddefaid a gwartheg ac eiddo o'r ddinas, a gwnaeth meibion Jacob i Sarton a'i thrigolion fel yr oeddent wedi gwneud i Chasar a'i thrigolion, a throasant ac aethant ymaith.

PENNOD 39

1 A phan aeth meibion Jacob o ddinas Sarton, yr oeddent wedi mynd tua dau gant cufydd pan gyfarfuont â thrigolion Tapnach yn dod tuag atynt, oherwydd aethant allan i ymladd â hwynt, am iddynt daro brenin Tapnach a'i holl ddynion.
2 Felly daeth pawb a adawyd yn ninas Tapnach allan i ymladd â meibion Jacob, a meddyliasant adennill oddi wrthynt yr ysbail a'r ysbail a gymerasant o Chasar a Sarton.
3 A bu gweddill gwŷr Tapnach yn ymladd â meibion Jacob yn y lle hwnnw, a thrawodd meibion Jacob hwy, a ffoesant o'u blaenau, ac ymlidiasant hwy i ddinas Arbelan, a syrthiasant oll o flaen meibion Jacob.
4 A dychwelodd meibion Jacob a daethant i Tapnach, i gymryd ysbail Tapnach, a phan ddaethant i Tapnach clywsant fod pobl Arbelan wedi mynd allan i'w cyfarfod i achub ysbail eu brodyr, a gadawodd meibion Jacob ddeg o'u dynion yn Tapnach i ysbeilio'r ddinas, ac aethant allan tuag at bobl Arbelan.
5 A gwŷr Arbelan a aethant allan gyda'u gwragedd i ymladd â meibion Jacob, oherwydd yr oedd eu gwragedd yn brofiadol mewn brwydr, ac aethant allan, tua phedwar cant o wŷr a gwragedd.
6 A gwaeddodd holl feibion Jacob â llais uchel, a rhegasant oll tuag at drigolion Arbelan, ac â llais mawr ac aruthrol.
7 A chlywodd trigolion Arbelan sŵn bloedd meibion Jacob, a'u rhuo fel sŵn llewod ac fel rhuo'r môr a'i donnau.
8 A meddiannodd ofn a braw eu calonnau o achos meibion Jacob, ac yr oeddent yn ofnus ohonynt, ac yn encilio ac yn ffoi o'u blaenau i'r ddinas, a meibion Jacob a'u hymlidiasant hyd at borth y ddinas, a daethant arnynt yn y ddinas.
9 A meibion Jacob a ymladdasant â hwynt yn y ddinas, ac yr oedd eu holl wragedd yn taflu tafliadau yn erbyn meibion Jacob, a bu'r frwydr yn galed iawn rhyngddynt yr holl ddiwrnod hwnnw hyd yr hwyr.
10 Ac ni allai meibion Jacob eu trechu, a bu bron i feibion Jacob farw yn y frwydr honno, a gwaeddodd meibion Jacob ar yr Arglwydd ac ennill cryfder mawr tua'r hwyr, a thrawodd meibion Jacob holl drigolion Arbelan â min y cleddyf, yn ddynion, yn fenywod ac yn blant bach.
11 A hefyd gweddill y bobl a ffoesant o Sarton, y rhai a drawsant yn Arbelan, a gwnaeth meibion Jacob i Arbelan a Thapnach fel yr oeddent wedi gwneud i Chasar a Sarton, a phan welodd y menywod fod yr holl ddynion wedi marw, aethant ar doeau'r ddinas a thrawsant feibion Jacob trwy daflu cerrig fel glaw.
12 A brysiodd meibion Jacob, a daethant i'r ddinas, a chipio'r holl wragedd, a'u lladd â min y cleddyf; a chymerasant meibion Jacob yr holl ysbail a'r ysbail, y praidd, y gwartheg a'r anifeiliaid.
13 A gwnaeth meibion Jacob i Machnayma fel yr oeddent wedi gwneud i Tapnach, i Chasar ac i Seilo, a throesant oddi yno ac aethant ymaith.
14 Ac ar y pumed dydd clywodd meibion Jacob fod pobl Gaas wedi ymgynnull yn eu herbyn i ryfel, am iddynt ladd eu brenin a'u capteiniaid, oherwydd yr oedd pedwar ar ddeg o gapteiniaid yn ninas Gaas, a meibion Jacob wedi eu lladd hwy i gyd yn y frwydr gyntaf.
15 A meibion Jacob a ymwregysasant eu harfau rhyfel y diwrnod hwnnw, ac a ymdeithiasant i ryfel yn erbyn trigolion Gaas; ac yn Gaas yr oedd pobl gref a chadarn o blith pobl yr Amoriaid; a Gaas oedd y ddinas gryfaf a mwyaf caerog o holl ddinasoedd yr Amoriaid, ac yr oedd ganddi dair mur.
16 A daeth meibion Jacob i Gaas, a chanfuant byrth y ddinas wedi'u cloi, a thua phum cant o ddynion yn sefyll ar ben y mur allanol, a phobl mor niferus â'r tywod ar lan y môr yn cynllwynio i feibion Jacob o'r tu allan i'r ddinas o'i chefn.
17 A meibion Jacob a nesasant i agor pyrth y ddinas: ac wrth iddynt nesáu, wele, y rhai oedd mewn cynllwyn yng nghefn y ddinas a ddaeth allan o'u lleoedd, ac a amgylchynasant feibion Jacob.
18 Ac yr oedd meibion Jacob wedi eu hamgylchynu rhwng pobl Gaas, ac yr oedd y frwydr o'u blaen ac o'u cefn, a'r holl ddynion oedd ar y mur yn taflu saethau a cherrig arnynt oddi ar y mur.
19 A Jwda, wrando fod dynion Gaas yn mynd yn rhy drwm iddynt, a roddodd sgrech fawr a llym, ac a ddychrynodd holl ddynion Gaas wrth lais cri Jwda, a syrthiodd dynion oddi ar y mur wrth ei sgrech fawr, ac a ofnodd pawb oedd o'r tu allan ac o fewn y ddinas am eu bywydau.
20 A phan nesâodd meibion Jacob i dorri drysau'r ddinas eto, taflodd gwŷr Gaas gerrig a saethau arnynt o ben y mur, a'u gyrru i ffoi o'r porth.
21 A dychwelodd meibion Jacob yn erbyn gwŷr Gaas oedd gyda hwy o'r tu allan i'r ddinas, a'u trawsant yn ofnadwy, fel pe baent yn taro cwrcwd; ac ni allent sefyll yn erbyn meibion Jacob, oherwydd yr oedd ofn a braw wedi eu gafael arnynt wrth sgrech Jwda.
22 A lladdodd meibion Jacob yr holl ddynion oedd y tu allan i'r ddinas, ac roedd meibion Jacob yn dal i nesáu i sicrhau mynediad i'r ddinas, ac i ymladd o dan furiau'r ddinas, ond ni allent oherwydd roedd holl drigolion Gaas a

oedd ar ôl yn y ddinas wedi amgylchynu muriau Gaas ym mhob cyfeiriad, fel nad oedd meibion Jacob yn gallu nesáu at y ddinas i ymladd â nhw.
23 A daeth meibion Jacob yn agos at un gornel i ymladd o dan y mur, a thaflodd trigolion Gaas saethau a cherrig arnynt fel cawodydd o law, a ffoesant oddi tan y mur.
24 A gwelwyd gan bobl Gaas, y rhai oedd ar y mur, nad oedd meibion Jacob yn gallu eu trechu oddi tan y mur, a gwaradwyddasant feibion Jacob yn y geiriau hyn, gan ddywedyd,
25 Beth sydd o'ch plaid yn y frwydr, fel na allwch chi lwyddo? A allwch chi wneud i ddinas gadarn Gaas a'i thrigolion fel y gwnaethoch i ddinasoedd yr Amoriaid nad oeddent mor gryf? Yn sicr i'r rhai gwan hynny yn ein plith y gwnaethoch chi'r pethau hynny, a'u lladd ym mhorth y ddinas, oherwydd nid oedd ganddynt nerth pan ddychrynasant wrth sŵn eich bloedd.
26 Ac a allwch chi yn awr ymladd yn y lle hwn? Yn sicr yma y byddwch chi i gyd yn marw, a byddwn ni'n dial am achos y dinasoedd hynny a ddinistrioch chi.
27 A gwaradwyddodd trigolion Gaash feibion Jacob yn fawr, a'u difenwi â'u duwiau, a pharhau i daflu saethau a cherrig arnynt oddi ar y wal.
28 A chlywodd Jwda a'i frodyr eiriau trigolion Gaas, a chynhyrfodd eu dicter yn fawr; ac aeth Jwda yn eiddigeddus o'i Dduw yn y mater hwn; ac efe a lefodd, ac a ddywedodd, O Arglwydd, helpa, anfon help i ni ac i'n brodyr.
29 Ac efe a redodd o bell â'i holl nerth, â'i gleddyf noeth yn ei law, ac a neidiodd oddi ar y ddaear, ac a ddringodd dros y mur, trwy ei nerth, a syrthiodd ei gleddyf o'i law.
30 A gwaeddodd Jwda ar y mur, ac ofnwyd yr holl ddynion oedd ar y mur, a syrthiodd rhai ohonynt oddi ar y mur i'r ddinas a buont farw. A'r rhai oedd eto ar y mur, pan welsant nerth Jwda, a ofnasant yn fawr, a ffoesant am eu bywydau i'r ddinas am ddiogelwch.
31 A chafodd rhai eu dewrder i ymladd â Jwda ar y mur, a daethant yn agos i'w ladd pan welsant nad oedd cleddyf yn llaw Jwda, a meddyliasant ei daflu oddi ar y mur at ei frodyr, a daeth ugain o ddynion y ddinas i fyny i'w cynorthwyo, ac amgylchynasant Jwda a gwaeddasant oll drosto, a nesáu ato â chleddyfau tynedig, a dychrynasant Jwda, a gwaeddodd Jwda ar ei frodyr oddi ar y mur.
32 A thynnodd Jacob a'i feibion y bwa o dan y mur, a tharo tri o'r dynion oedd ar ben y mur, a pharhaodd Jwda i weiddi, ac efe a ebychodd, O Arglwydd, cynorthwa ni, O Arglwydd, achub ni. Ac efe a waeddodd â llais uchel ar y mur, a chlywyd y llefain o bellter mawr.
33 Ac ar ôl y llefain hon ailadroddodd i weiddi, ac ofnwyd yr holl ddynion oedd yn amgylchynu Jwda ar ben y mur, a thaflodd pob un ei gleddyf o'i law wrth sŵn bloedd a'i gryndod Jwda, a ffoi.
34 A chymerodd Jwda y cleddyfau a syrthiasai o'u dwylo, ac ymladdodd Jwda â hwy a lladd ugain o'u dynion ar y mur.
35 Ac aeth tua phedwar ugain o ddynion a menywod i fyny'r mur o'r ddinas, ac amgylchynasant oll Jwda. A gwnaeth yr ARGLWYDD ofn Jwda yn eu calonnau, fel na allent nesáu ato.
36 A thynnodd Jacob a phawb oedd gydag ef y bwa oddi tan y mur, a lladdasant ddeg o ddynion ar y mur, a syrthiasant dan y mur, o flaen Jacob a'i feibion.
37 A phan welodd y bobl ar y mur fod ugain o'u dynion wedi cwympo, rheson nhw eto tuag at Jwda â chleddyfau noeth, ond ni allent nesáu ato oherwydd eu bod wedi dychryn yn fawr gan nerth Jwda.
38 Ac un o'u gwŷr cewri, o'r enw Arud, a nesáu i daro Jwda ar ei ben â'i gleddyf, pan osododd Jwda ei darian ar ei ben ar frys, a tharodd y cleddyf y darian, a holltwyd hi'n ddau.
39 Ac wedi iddo daro Jwda, rhedodd y gŵr cadarn hwn am ei einioes, rhag ofn Jwda, a llithrodd ei draed ar y mur, a syrthiodd ymhlith meibion Jacob oedd islaw'r mur, a thrawodd meibion Jacob ef a'i ladd.
40 A phoenodd pen Jwda o ganlyniad i ergyd y dyn nerthol, ac roedd Jwda bron â marw o'i herwydd.
41 A gwaeddodd Jwda ar y mur oherwydd y boen a achoswyd gan yr ergyd, pan glywodd Dan ef, a llosgodd ei ddicter ynddo, ac yntau hefyd a gododd ac a aeth o bell ac a redodd ac a neidiodd oddi ar y ddaear ac a ddringodd ar y mur â'i nerth llidus.
42 A phan ddaeth Dan ar y mur yn agos at Jwda, ffoes yr holl ddynion ar y mur, y rhai oedd wedi sefyll yn erbyn Jwda, ac aethant i fyny at yr ail fur, a thaflasant saethau a cherrig ar Dan a Jwda oddi ar yr ail fur, a cheisiasant eu gyrru oddi ar y mur.
43 A thrawodd y saethau a'r cerrig Dan a Jwda, ac roeddent bron â chael eu lladd ar y mur, a lle bynnag y ffodd Dan a Jwda o'r mur, ymosodwyd arnynt â saethau a cherrig o'r ail fur.
44 Ac yr oedd Jacob a'i feibion yn dal wrth fynedfa'r ddinas islaw'r mur cyntaf, ac ni allent dynnu eu bwa yn erbyn trigolion y ddinas, gan na allent eu gweld ganddynt, gan eu bod ar yr ail fur.
45 A phan na allent mwyach ddwyn y cerrig a'r saethau a syrthiasant arnynt o'r ail fur, neidiodd y ddau ar yr ail fur ger pobl y ddinas, a phan welodd pobl y ddinas oedd ar yr ail fur fod Dan a Jwda wedi dod atynt ar yr ail fur, gwaeddasant i gyd a disgyn i lawr rhwng y muriau.
46 A chlywodd Jacob a'i feibion sŵn y gweiddi gan bobl y ddinas, ac yr oeddent yn dal wrth fynedfa'r ddinas, ac yr oeddent yn bryderus ynghylch Dan a Jwda, nad oeddent yn eu gweld, gan eu bod ar yr ail fur.
47 A Nafftali a aeth i fyny â'i nerth cynhyrfus, ac a neidiodd ar y mur cyntaf i weld beth oedd yn achosi'r sŵn bloeddio a glywsant yn y ddinas; ac Issachar a Sabulon a nesasant i dorri drysau'r ddinas, ac a agorasant byrth y ddinas, ac a ddaethant i mewn i'r ddinas.
48 A neidiodd Nafftali o'r wal gyntaf i'r ail, a daeth i gynorthwyo ei frodyr, a thrigolion Gaas oedd ar y wal. Gan weld mai Nafftali oedd y trydydd a ddaeth i fyny i gynorthwyo ei frodyr, ffoesant oll a disgynasant i'r ddinas, a daeth Jacob a'i holl feibion a'u holl ddynion ifainc i'r ddinas atynt.
49 A Jwda, Dan a Nafftali a ddisgynasant o'r mur i'r ddinas, ac a erlidiasant drigolion y ddinas: ac yr oedd Simeon a Lefi o'r tu allan i'r ddinas, ac ni wyddent fod y porth wedi ei agor; ac a aethant i fyny oddi yno i'r mur, ac a ddaethant i lawr at eu brodyr i'r ddinas.

50 A daeth trigolion y ddinas i gyd i lawr i'r ddinas, a daeth meibion Jacob atynt mewn gwahanol gyfeiriadau, ac ymladdwyd y frwydr yn eu herbyn o'r blaen a'r cefn, a thrawodd meibion Jacob hwy'n ofnadwy, a lladd tua ugain mil ohonynt yn ddynion a menywod, ni allai un ohonynt sefyll yn erbyn meibion Jacob.
51 A llifodd y gwaed yn helaeth yn y ddinas, ac yr oedd fel nant o ddŵr, a llifodd y gwaed fel nant i ran allanol y ddinas, a chyrhaeddodd anialwch Bethchorin.
52 A gwelodd pobl Bethchorin o bell y gwaed yn llifo o ddinas Gaash, a rhegasant tua saith deg o ddynion o'u plith i weld y gwaed, a daethant i'r lle yr oedd y gwaed.
53 A dilynasant lwybr y gwaed a daethant at fur dinas Gaas, a gwelsant y gwaed yn llifo o'r ddinas, a chlywsant lais crio trigolion Gaas, oherwydd yr oedd wedi esgyn i'r nefoedd, ac yr oedd y gwaed yn parhau i lifo'n helaeth fel nant o ddŵr.
54 Ac yr oedd holl feibion Jacob yn dal i daro trigolion Gaash, ac yn brysur yn eu lladd hyd yr hwyr, tua ugain mil o wŷr a menywod, a dywedodd pobl Chorin, Yn sicr dyma waith yr Hebreaid, oherwydd y maent yn dal i ryfela ym mhob un o ddinasoedd yr Amoriaid.
55 A brysiodd y bobl hynny a rhedeg i Bethchorin, a chymerodd pob un ei arfau rhyfel, a gwaeddasant ar holl drigolion Bethchorin, a wisgasant hwythau eu harfau rhyfel i fynd i ymladd â meibion Jacob.
56 A phan orffennodd meibion Jacob daro trigolion Gaas, cerddasant o amgylch y ddinas i ysbeilio'r holl laddwyd, a phan ddaethant i mewn i ran fwyaf mewnol y ddinas ac ymhellach ymlaen, cyfarfuant â thri gŵr nerthol iawn, ac nid oedd cleddyf yn eu llaw.
57 A daeth meibion Jacob i fyny i'r lle yr oeddent, a ffoes y dynion nerthol i ffwrdd, ac roedd un ohonynt wedi cymryd Sabulon, a welodd ef yn fachgen ifanc ac o gorffolaeth fyr, ac â'i nerth fe'i bwriodd i'r llawr.
58 A rhedodd Jacob ato â'i gleddyf, a thrawodd Jacob ef o dan ei lwynau â'r cleddyf, a'i dorri'n ddau, a syrthiodd y corff ar Sabulon.
59 A nesaodd yr ail un, a gafael yn Jacob i'w ollwng i'r llawr, a throdd Jacob ato a gweiddi arno, tra rhedodd Simeon a Lefi, a'i daro ar ei gluniau â'r cleddyf, a'i ollwng i'r llawr.
60 A chododd y gŵr nerthol oddi ar y ddaear â llid a nerth cyffrous, a daeth Jwda ato cyn iddo gael ei droed, a'i daro ar ei ben â'r cleddyf, a holltwyd ei ben a bu farw.
61 A'r trydydd dyn nerthol, wrth weld bod ei gymdeithion wedi'u lladd, rhedodd o flaen meibion Jacob, a meibion Jacob a'i erlidiasant yn y ddinas; a thra roedd y dyn nerthol yn ffoi, daeth o hyd i un o gleddyfau trigolion y ddinas, ac fe'i cododd a throdd at feibion Jacob ac ymladdodd â'r cleddyf hwnnw.
62 A rhedodd y gŵr cadarn at Jwda i'w daro ar ei ben â'r cleddyf, ac nid oedd tarian yn llaw Jwda; a thra oedd yn anelu at ei daro, cymerodd Nafftali ei darian ar frys a'i rhoi ar ben Jwda, a thrawodd cleddyf y gŵr cadarn darian Nafftali a dihangodd Jwda rhag y cleddyf.
63 A rhesodd Simeon a Lefi ar y dyn cryf â'u cleddyfau a'i daro'n gryf â'u cleddyfau, ac aeth y ddau gleddyf i mewn i gorff y dyn cryf a'i rannu'n ddau, o hyd.
64 A thrawodd meibion Jacob y tri chadarn y pryd hwnnw, ynghyd â holl drigolion Gaas, ac yr oedd y dydd ar fin dirywio.
65 A meibion Jacob a gerddasant o amgylch Gaas, ac a gymerasant holl ysbail y ddinas, hyd yn oed y rhai bach a'r menywod ni adawsant fyw, a gwnaeth meibion Jacob i Gaas fel yr oeddent wedi gwneud i Sarton a Seilo.

PENNOD 40

1 A meibion Jacob a ddygasant holl ysbail Gaas, ac a aethant allan o'r ddinas liw nos.
2 Roedden nhw'n mynd allan i orymdeithio tuag at gastell Bethchorin, ac roedd trigolion Bethchorin yn mynd i'r castell i'w cyfarfod, ac ar y noson honno ymladdodd meibion Jacob â thrigolion Bethchorin, yng nghastell Bethchorin.
3 A holl drigolion Bethchorin oedd ddynion cewri, ni ffoai un ohonynt o flaen mil o ddynion, ac ymladdasant y noson honno ar y castell, a chlywyd eu bloedd y noson honno o bell, a chrynodd y ddaear wrth eu bloedd.
4 Ac yr oedd holl feibion Jacob yn ofni'r dynion hynny, gan nad oeddent wedi arfer ymladd yn y tywyllwch, ac yr oeddent wedi'u drysu'n fawr, a gwaeddodd meibion Jacob ar yr Arglwydd, gan ddywedyd, Rho gymorth i ni, O Arglwydd, achub ni rhag i ni farw trwy ddwylo'r dynion dienwaededig hyn.
5 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais meibion Jacob, a pharodd yr Arglwydd i fraw a dryswch mawr afael ar bobl Bethchorin, ac ymladdasant yn eu plith eu hunain yn nhywyllwch y nos, a tharo ei gilydd mewn niferoedd mawr.
6 A meibion Jacob, gan wybod bod yr Arglwydd wedi dwyn ysbryd gwyrdroi ymhlith y dynion hynny, a'u bod yn ymladd pob dyn â'i gymydog, aethant allan o blith minteioedd pobl Bethchorin ac aethant hyd at ddisgyn castell Bethchorin, ac ymhellach, ac arosasant yno'n ddiogel gyda'u dynion ieuainc y noson honno.
7 Ac ymladdodd pobl Bethchorin drwy'r nos gyfan, un dyn â'i frawd, a'r llall â'i gymydog, a gwaeddasant ym mhob cyfeiriad ar y castell, a chlywyd eu cri o bell, a chrynodd yr holl ddaear wrth eu llais, oherwydd yr oeddent yn gryfach na holl bobl y ddaear.
8 A chlywodd holl drigolion dinasoedd y Canaaneaid, yr Hethiaid, yr Amoriaid, yr Hefiaid, a holl frenhinoedd Canaan, a'r rhai oedd ar ochr arall yr Iorddonen, sŵn y gweiddi y noson honno.
9 A dywedasant, Yn ddiau dyma frwydrau'r Hebreaid sy'n ymladd yn erbyn y saith dinas a ddaeth yn agos atynt; a phwy a all sefyll yn erbyn yr Hebreaid hynny?
10 A holl drigolion dinasoedd y Canaaneaid, a'r holl rai oedd ar ochr arall yr Iorddonen, a ofnasant yn fawr rhag meibion Jacob; canys dywedasant, Wele, gwneir i ni yr un peth ag a wnaed i'r dinasoedd hynny; pwy a all sefyll yn erbyn eu nerth mawr hwy?
11 A bu llefain y Choriniaid yn fawr iawn y noson honno, a pharhaodd i gynyddu; a thrawsant ei gilydd hyd y bore, a lladdwyd nifer ohonynt.
12 A daeth y wawr, a chododd holl feibion Jacob ar doriad y wawr ac aethant i fyny i'r castell, a thrawsant y rhai a adawyd o'r Choriniaid mewn modd ofnadwy, a lladdwyd hwy i gyd yn y castell.

13 A daeth y chweched dydd, a gwelodd holl drigolion Canaan o bell holl bobl Bethchorin yn gorwedd yn farw yng nghastell Bethchorin, ac wedi'u gwasgaru o gwmpas fel cyrff ŵyn a geifr.
14 A meibion Jacob a ddygasant yr holl ysbail a gipiasant o Gaas, ac a aethant i Beth-chorin; a chawsant y ddinas yn llawn pobl fel tywod y môr, ac a ymladdasant â hwynt, a meibion Jacob a'u trawsant yno hyd yr hwyr.
15 A gwnaeth meibion Jacob i Bethchorin fel y gwnaethant i Gaas a Thapnach, ac fel y gwnaethant i Chasar, i Sarton ac i Seilo.
16 A chymerodd meibion Jacob ysbail Beth-chorin a holl ysbail y dinasoedd gyda hwy, ac ar y diwrnod hwnnw aethant adref i Sichem.
17 A daeth meibion Jacob adref i ddinas Sichem, ac arhosasant y tu allan i'r ddinas, ac yna gorffwysasant yno o'r rhyfel, ac aros yno drwy'r nos.
18 A'u holl weision ynghyd â'r holl ysbail a gymerasant o'r dinasoedd, a adawsant y tu allan i'r ddinas, ac ni aethant i mewn i'r ddinas: canys dywedasant, Efallai y bydd mwy o ymladd yn ein herbyn, a'u bod yn dod i warchae arnom yn Sichem.
19 Ac arhosodd Jacob, ei feibion a'u gweision y noson honno a'r diwrnod canlynol yn y darn o'r maes a brynasai Jacob gan Hamor am bum sicl, a'r cyfan a gipiasant gyda hwynt.
20 A'r holl ysbail a gipiodd meibion Jacob, oedd yn rhandir y maes, mor fawr â'r tywod ar lan y môr.
21 A thrigolion y wlad a'u gwelodd o bell, ac yr oedd holl drigolion y wlad yn ofni meibion Jacob a wnaethai'r peth hwn, oherwydd nid oedd unrhyw frenin er y dyddiau gynt wedi gwneud y fath beth erioed.
22 A phenderfynodd saith brenin y Canaaneaid wneud heddwch â meibion Jacob, oherwydd yr oeddent yn ofni eu bywydau yn fawr, o achos meibion Jacob.
23 Ac ar y dydd hwnnw, sef y seithfed dydd, anfonodd Jaffia brenin Hebron yn gyfrinachol at frenin Ai, ac at frenin Gibeon, ac at frenin Salem, ac at frenin Adulam, ac at frenin Lachis, ac at frenin Chasar, ac at holl frenhinoedd Canaaneaidd y rhai oedd dan eu caethwasiaeth, gan ddywedyd,
24 Ewch i fyny gyda mi, a dewch ataf fi, fel y gallwn fynd at feibion Jacob, a byddaf yn gwneud heddwch â nhw, ac yn ffurfio cytundeb â nhw, rhag i'ch holl diroedd gael eu dinistrio gan gleddyfau meibion Jacob, fel y gwnaethant i Sichem a'i dinasoedd o'i chwmpas, fel y clywsoch a'i gwelaist.
25 A phan ddelych ataf fi, paid â dod â llawer o ddynion, ond ded â phob brenin â'i dri phennaeth, a phob capten â thri o'i swyddogion.
26 A dewch chi gyd i Hebron, ac awn ynghyd at feibion Jacob, ac a erfyniwn arnyn nhw am wneud cytundeb heddwch â ni.
27 A gwnaeth yr holl frenhinoedd hynny fel yr anfonodd brenin Hebron atynt, oherwydd yr oeddent i gyd dan ei gyngor a'i orchymyn ef, a daeth holl frenhinoedd Canaan ynghyd i fynd at feibion Jacob, i wneud heddwch â hwynt; a dychwelodd meibion Jacob ac aethant i'r darn o'r maes oedd yn Sichem, oherwydd nid oeddent yn ymddiried ym mrenhinoedd y wlad.
28 A dychwelodd meibion Jacob, ac aros yn y darn o dir am ddeg diwrnod, ac ni ddaeth neb i ryfela â hwynt.
29 A phan welodd meibion Jacob nad oedd golwg rhyfel, ymgasglasant oll a mynd i ddinas Sichem; ac arhosodd meibion Jacob yn Sichem.
30 Ac ar ddiwedd deugain diwrnod, ymgasglodd holl frenhinoedd yr Amoriaid o'u holl leoedd, a daethant i Hebron at Jaffia brenin Hebron.
31 A nifer y brenhinoedd a ddaeth i Hebron, i wneud heddwch â meibion Jacob, oedd un ar hugain o frenhinoedd, a nifer y capteiniaid a ddaeth gyda hwynt oedd chwe deg naw, a'u dynion oedd cant ac wyth deg naw, a gorffwysodd yr holl frenhinoedd hyn a'u dynion wrth Fynydd Hebron.
32 Ac aeth brenin Hebron allan gyda'i dri chapten a'i naw dyn, a phenderfynodd y brenhinoedd hyn fynd at feibion Jacob i wneud heddwch.
33 A dywedasant wrth frenin Hebron, Dos o'n blaen ni gyda'th ddynion, a llefara drosom ni wrth feibion Jacob, a byddwn ni'n dod ar dy ôl ac yn cadarnhau dy eiriau. A gwnaeth brenin Hebron felly.
34 A chlywodd meibion Jacob fod holl frenhinoedd Canaan wedi ymgynnull a gorffwys yn Hebron, ac anfonasant feibion Jacob bedwar o'u gweision yn ysbïwyr, gan ddywedyd, Ewch ac ysbïwch y brenhinoedd hyn, a chwiliwch ac arholwch eu dynion, a ydynt ychydig neu lawer, ac os ydynt ond ychydig o nifer, cyfrifwch hwy i gyd a dewch yn ôl.
35 A gweision Jacob a aethant yn ddirgel at y brenhinoedd hyn, ac a wnaethant fel y gorchmynnodd meibion Jacob iddynt, ac ar y diwrnod hwnnw y daethant yn ôl at feibion Jacob, ac a ddywedasant wrthynt, Daethom at y brenhinoedd hynny, ac nid ydynt ond ychydig o ran nifer, a chyfrifom hwynt i gyd, ac wele, yr oeddent yn ddau gant ac wyth deg ac wyth, brenhinoedd a dynion.
36 A dywedodd meibion Jacob, Ychydig o nifer ydynt, am hynny ni awn ni i gyd allan atynt: ac yn y bore cododd meibion Jacob, a dewis chwe deg dau o'u dynion, ac aeth deg o feibion Jacob gyda hwynt; ac ymwregysasant eu harfau rhyfel, oherwydd dywedasant, Maent yn dod i ryfela â ni, oherwydd ni wyddent eu bod yn dod i wneud heddwch â hwynt.
37 A meibion Jacob a aethant gyda'u gweision i borth Sichem, at y brenhinoedd hynny, a'u tad Jacob gyda hwynt.
38 A phan ddaethant allan, wele frenin Hebron a'i dri chapten a naw dyn gydag ef yn dod ar hyd y ffordd yn erbyn meibion Jacob: a chododd meibion Jacob eu llygaid, a gweld Jaffia brenin Hebron a'i gapteiniaid yn dod tuag atynt o bell; a meibion Jacob a safasant wrth borth Sichem, ac ni aethant ymlaen.
39 A pharhaodd brenin Hebron i symud ymlaen, ef a'i gapteiniaid, nes iddo ddod yn agos at feibion Jacob, ac ymgrymasant ef a'i gapteiniaid iddynt i'r llawr, ac eisteddodd brenin Hebron gyda'i gapteiniaid o flaen Jacob a'i feibion.
40 A dywedodd meibion Jacob wrtho, Beth sydd wedi digwydd i ti, frenin Hebron? pam y daethost atom ni heddiw? beth yr wyt ti'n ei ofyn gennym ni? A dywedodd brenin Hebron wrth Jacob, Atolwg i ti, fy arglwydd, y mae holl frenhinoedd y Canaaneaid wedi dod heddiw i wneud heddwch â thi.

41 A chlywodd meibion Jacob eiriau brenin Hebron, ac ni fyddent yn cydsynio â'i gynigion, oherwydd nid oedd gan feibion Jacob ffydd ynddo, oherwydd tybiasant fod brenin Hebron wedi siarad yn dwyllodrus wrthynt.
42 A gwyddai brenin Hebron o eiriau meibion Jacob, nad oeddent yn credu ei eiriau ef, a nesaodd brenin Hebron at Jacob, a dywedodd wrtho, Yr wyf yn erfyn arnat, fy arglwydd, i fod yn sicr fod yr holl frenhinoedd hyn wedi dod atat ar delerau heddychlon, oherwydd ni ddaethant â'u holl ddynion, ac ni ddygasant eu harfau rhyfel gyda hwynt, oherwydd y daethant i geisio heddwch gan fy arglwydd a'i feibion.
43 A meibion Jacob a atebasant frenin Hebron, gan ddywedyd, Anfon at yr holl frenhinoedd hyn, ac os dywedi wir wrthym, deued pob un ohonynt ger ein bron yn unigol, ac os deuant atom yn ddiarfog, yna y byddwn yn gwybod eu bod yn ceisio heddwch gennym.
44 A Jaffia, brenin Hebron, a anfonodd un o'i ddynion at y brenhinoedd, a daethant oll o flaen meibion Jacob, ac a ymgrymasant iddynt i'r llawr, ac eisteddasant y brenhinoedd hyn o flaen Jacob a'i feibion, ac a lefarasant wrthynt, gan ddywedyd,
45 Clywsom yr holl bethau a wnaethoch i frenhinoedd yr Amoriaid â'ch cleddyf a'ch braich nerthol iawn, fel na allai neb sefyll o'ch blaen, ac yr oeddem yn eich ofni er mwyn ein bywydau, rhag i ni ddigwydd fel y digwyddodd iddynt hwy.
46 Felly daethom atoch i ffurfio cytundeb heddwch rhyngom, ac yn awr felly gwnewch gyfamod heddwch a gwirionedd â ni, na fyddwch yn ymyrryd â ni, gan nad ydym wedi ymyrryd â chi.
47 A gwyddai meibion Jacob eu bod wedi dod mewn gwirionedd i geisio heddwch ganddynt, a gwrandawodd meibion Jacob arnynt, a ffurfio cyfamod â hwynt.
48 A meibion Jacob a dyngasant wrthynt na fyddent yn ymyrryd â hwynt, a holl frenhinoedd y Canaaneaid a dyngasant wrthynt hefyd, a meibion Jacob a'u gwnaethant yn drethdalwr o'r dydd hwnnw ymlaen.
49 Ac wedi hyn daeth holl gapteiniaid y brenhinoedd hyn gyda'u dynion o flaen Jacob, ag anrhegion yn eu dwylo i Jacob a'i feibion, ac ymgrymasant iddo i'r llawr.
50 Yna anogodd y brenhinoedd hyn feibion Jacob, a gofyn iddynt ddychwelyd yr holl ysbail a gipiwyd ganddynt o saith dinas yr Amoriaid, a gwnaeth meibion Jacob hynny, a dychwelasant yr holl bethau a gipiwyd ganddynt, y gwragedd, y rhai bach, yr anifeiliaid a'r holl ysbail a gymerasant, a'u hanfon ymaith, ac aethant bob un i'w ddinas ei hun.
51 A'r holl frenhinoedd hyn eto a ymgrymasant i feibion Jacob, ac a anfonasant neu a ddygasant lawer o roddion iddynt yn y dyddiau hynny, ac a anfonasant y brenhinoedd hyn a'u dynion, ac a aethant yn heddychlon oddi wrthynt i'w dinasoedd, a dychwelodd meibion Jacob hefyd i'w cartref, i Sichem.
52 Ac o'r dydd hwnnw ymlaen yr oedd heddwch rhwng meibion Jacob a brenhinoedd y Canaaneaid, nes i feibion Israel ddod i etifeddu gwlad Canaan.

PENNOD 41

1 Ac ar chwyldroad y flwyddyn, teithiodd meibion Jacob o Sichem, a daethant i Hebron at eu tad Isaac, a thrigasant yno, ond porthasant eu praidd a'u gwartheg beunydd yn Sichem, oherwydd yr oedd yno yn y dyddiau hynny borfa dda a bras, a thrigasant Jacob a'i feibion a'u holl deulu yng nghwm Hebron.
2 Ac yn y dyddiau hynny, yn y flwyddyn honno, sef y gant a chweched flwyddyn o fywyd Jacob, yn y ddegfed flwyddyn i Jacob ddod o Padan-aram, y bu farw Lea gwraig Jacob; yr oedd hi'n un ar ddeg a deugain oed pan fu farw yn Hebron.
3 A chladdodd Jacob a'i feibion hi yn ogof maes Machpela, yr hon sydd yn Hebron, yr hon a brynasai Abraham gan feibion Heth, yn feddiant lle claddu.
4 A meibion Jacob a drigodd gyda'u tad yng nghwm Hebron, a holl drigolion y wlad a adnabu eu nerth, ac aeth eu henwogrwydd trwy'r wlad.
5 A Joseff mab Jacob, a'i frawd Benjamin, meibion Rachel gwraig Jacob, oeddent eto'n ifanc yn y dyddiau hynny, ac nid aethant allan gyda'u brodyr yn ystod eu brwydrau ym mhob un o ddinasoedd yr Amoriaid.
6 A phan welodd Joseff nerth ei frodyr, a'u mawredd, efe a'u canmolodd a'u mawrygu, ond efe a'i gosododd ei hun yn fwy na hwynt, ac a'i mawrhaodd ei hun uwchlaw hwynt; a Jacob, ei dad, a'i carodd ef yn fwy na'i holl feibion, oherwydd mab ei henaint oedd efe, a thrwy ei gariad tuag ato, efe a wnaeth iddo gôt o lawer o liwiau.
7 A phan welodd Joseff fod ei dad yn ei garu ef yn fwy na'i frodyr, parhaodd i ymddyrchafu ei hun uwchlaw ei frodyr, a daeth â sôn drwg amdanynt at ei dad.
8 A phan welodd meibion Jacob holl ymddygiad Joseff tuag atynt, a bod eu tad yn ei garu ef yn fwy na neb ohonynt, hwy a'i casasant ef, ac ni allent siarad yn heddychlon ag ef yr holl ddyddiau.
9 Ac yr oedd Joseff yn ddwy ar bymtheg oed, ac yr oedd yn dal i ymgodymu ei hun uwchlaw ei frodyr, ac yn meddwl am ymddyrchafu ei hun uwchlaw hwynt.
10 Y pryd hwnnw breuddwydiodd freuddwyd, a daeth at ei frodyr a dweud wrthynt ei freuddwyd, a dywedodd wrthynt, Breuddwydiais freuddwyd, ac wele ni i gyd yn rhwymo ysgubau yn y cae, a chododd fy ysgub a gosod ei hun ar y ddaear, a'ch ysgubau chwi a'i hamgylchynasant ac a ymgrymasant iddi.
11 A'i frodyr a'i hatebodd ef, ac a ddywedasant wrtho, Beth yw ystyr y freuddwyd hon a freuddwydiaist? A wyt ti'n meddwl yn dy galon deyrnasu neu lywodraethu arnom ni?
12 Ac efe a ddaeth eto, ac a fynegodd y peth i'w dad Jacob, a Jacob a gusanodd Joseff pan glywodd y geiriau hyn o'i enau, a Jacob a fendithiodd Joseff.
13 A phan welodd meibion Jacob fod eu tad wedi bendithio Joseff a'i gusanu, a'i fod yn ei garu'n fawr, aethant yn genfigennus ohono, a'i gasáu'n fwy fyth.
14 Ac wedi hyn breuddwydiodd Joseff freuddwyd arall, ac adroddodd y freuddwyd i'w dad ym mhresenoldeb ei frodyr: a dywedodd Joseff wrth ei dad a'i frodyr, Wele, breuddwydiais eto freuddwyd, ac wele'r haul, a'r lleuad, a'r un seren ar ddeg, yn ymgrymu i mi.
15 A chlywodd ei dad eiriau Joseff a'i freuddwyd, a chan weld bod ei frodyr yn casáu Joseff o achos y peth hwn, ceryddodd Jacob Joseff o flaen ei frodyr o achos y peth

hwn, gan ddywedyd, Beth yw ystyr y freuddwyd hon a freuddwydiaist, a'r ymchwyddo hwn o flaen dy frodyr sydd hŷn na thi?
16 A wyt ti'n dychmygu yn dy galon y byddaf fi a'th fam a'th un ar ddeg brawd yn dod ac yn ymgrymu i ti, gan dy fod ti'n dweud y pethau hyn?
17 A'i frodyr oedd yn genfigennus ohono o achos ei eiriau a'i freuddwydion, ac yn parhau i'w gasáu; a chadwodd Jacob y breuddwydion yn ei galon.
18 A meibion Jacob a aethant un diwrnod i borthi praidd eu tad yn Sichem, oherwydd yr oeddent yn dal i fod yn fugail yn y dyddiau hynny; a thra oedd meibion Jacob y diwrnod hwnnw yn pori yn Sichem, hwy a oedasant, ac yr oedd amser casglu'r anifeiliaid wedi mynd heibio, ac nid oeddent wedi cyrraedd.
19 A gwelodd Jacob fod ei feibion yn oedi yn Sichem, a dywedodd Jacob ynddo'i hun, Efallai fod pobl Sichem wedi codi i ymladd yn eu herbyn; am hynny y maent wedi oedi cyn dod heddiw.
20 A galwodd Jacob ar Joseff ei fab, a gorchmynnodd iddo, gan ddywedyd, Wele dy frodyr yn pori yn Sichem heddiw, ac wele nid ydynt wedi dychwelyd eto; dos yn awr gan hynny, a gwêl ble maent, a thyrg â mi air yn ôl ynghylch lles dy frodyr a lles y praidd.
21 Ac anfonodd Jacob ei fab Joseff i ddyffryn Hebron; a daeth Joseff am ei frodyr i Sichem, ac ni chafodd hwynt. A cherddodd Joseff o amgylch y maes oedd gerllaw Sichem, i weld i ble yr oedd ei frodyr wedi troi; ac fe gollodd ei ffordd yn yr anialwch, ac ni wyddai pa ffordd y dylai fynd.
22 A daeth angel yr Arglwydd ohono yn crwydro ar y ffordd tua'r maes, a dywedodd Joseff wrth angel yr Arglwydd, "Yr wyf yn ceisio fy mrodyr; oni chlywaist ti ble maen nhw'n pori?" A dywedodd angel yr Arglwydd wrth Joseff, "Gwelais dy frodyr yn pori yma, a chlywais hwy'n dweud y byddent yn mynd i bori yn Dothan."
23 A gwrandawodd Joseff ar lais angel yr Arglwydd, ac aeth at ei frodyr yn Dothan, a'u cael yn Dothan yn bugeilio'r praidd.
24 A aeth Joseff ymlaen at ei frodyr, a chyn iddo nesáu atynt, yr oeddent wedi penderfynu ei ladd ef.
25 A dywedodd Simeon wrth ei frodyr, Wele, y mae gŵr y breuddwydion yn dod atom heddiw; ac yn awr gan hynny dewch, a lladdwn ef, a'i daflu i un o'r pydewau sydd yn yr anialwch; a phan fyddo ei dad yn ei geisio gennym, dywedwn fod bwystfil drwg wedi ei ddifa ef.
26 A chlywodd Reuben eiriau ei frodyr am Joseff, ac efe a ddywedodd wrthynt, Ni ddylech wneuthur y peth hyn, canys sut y gallwn edrych i fyny at ein tad Jacob? Bwriwch ef i'r pwll hwn i farw yno, ond nac estynnwch law arno i dywallt ei waed: a dywedodd Reuben hyn er mwyn ei achub o'u llaw, i'w ddwyn yn ôl at ei dad.
27 A phan ddaeth Joseff at ei frodyr, eisteddodd o'u blaenau; a hwy a godasant arno, ac a'i daliasant, ac a'i bwriasant i'r llawr, ac a ddinistriasant y gôt lliwgar oedd arno.
28 A chymerasant ef a'i daflu i bydew, ac nid oedd dŵr yn y pydew, ond nadroedd ac sgorpionau. Ac ofnodd Joseff rhag y nadroedd a'r sgorpionau oedd yn y pydew. A gwaeddodd Joseff â llais uchel, a chuddiodd yr Arglwydd y nadroedd a'r sgorpionau yn ochrau'r pydew, ac ni wnaethant niwed i Joseff.
29 A galwodd Joseff allan o'r pydew at ei frodyr, ac a ddywedodd wrthynt, Beth a wneuthum i chwi, ac ym mha beth y pechais? Pam nad ydych yn ofni'r Arglwydd o'm hachos i? Onid wyf fi o'ch esgyrn a'ch cnawd, ac onid Jacob yw eich tad yn nhad i? Pam yr ydych yn gwneud y peth hyn i mi heddiw, a sut y gallwch edrych i fyny at ein tad Jacob?
30 Ac efe a barhaodd i weiddi a galw ar ei frodyr o'r pwll, ac a ddywedodd, O Jwda, Simeon, a Lefi, fy mrodyr, codwch fi o'r lle tywyllwch lle y'm gosodasoch, a dewch heddiw i dosturio wrthyf, chwi blant yr Arglwydd, a meibion Jacob fy nhad. Ac os pechais i chwi, onid meibion Abraham, Isaac, a Jacob ydych chwi? Os gwelasant amddifad, tosturiasant wrtho, neu un newynog, rhoddasant iddo fara i'w fwyta, neu un sychedig, rhoddasant iddo ddŵr i'w yfed, neu un noeth, gorchuddiont ef â dillad!
31 A sut gan hynny y cei di atal dy dosturi oddi wrth dy frawd, oherwydd yr wyf fi o'th gnawd a'th esgyrn di, ac os pechais i ti, yn sicr y gwnei hyn o achos fy nhad!
32 A llefarodd Joseff y geiriau hyn o'r pwll, ac ni allai ei frodyr wrando arno, nac estyn eu clustiau at eiriau Joseff; ac yr oedd Joseff yn wylo ac yn wylo yn y pwll.
33 A dywedodd Joseff, O na wyddai fy nhad heddiw y weithred a wnaeth fy mrodyr i mi, a'r geiriau a lefarasant wrthyf heddiw.
34 A chlywodd ei holl frodyr ei lefain a'i wylo yn y pwll, ac aeth ei frodyr a symud o'r pwll, rhag iddynt glywed llefain Joseff a'i wylo yn y pwll.

PENNOD 42

1 Aethant ac eisteddasant ar yr ochr gyferbyn, tua pellter ergyd bwa, ac eisteddasant yno i fwyta bara, a thra oeddent yn bwyta, cynhaliasant gyngor beth a wneid ag ef, ai ei ladd ai ei ddwyn yn ôl at ei dad.
2 Yr oeddent yn dal y cyngor, pan godasant eu llygaid, a gweld, ac wele gynulliad o Ismaeliaid yn dod o bell ar hyd ffordd Gilead, yn mynd i lawr i'r Aifft.
3 A dywedodd Jwda wrthynt, Pa elw fydd i ni os lladdwn ein brawd? efallai y bydd Duw yn ei fynnu gennym ni; dyma gan hynny y cyngor a gynigiwyd amdano, yr hwn a wnewch iddo: Edrychwch ar y fintai hon o Ismaeliaid yn mynd i lawr i'r Aifft,
4 Yn awr gan hynny, dewch, gadewch inni ei waredu â hwynt, ac na fydded ein llaw arno, a byddant yn ei arwain gyda hwynt, a bydd ar goll ymhlith pobl y wlad, ac ni fyddwn yn ei ladd â'n dwylo ein hunain. A phlesiodd y cynnig ei frodyr, a gwnaethant yn ôl gair Jwda.
5 A thra yr oeddent yn ymddiddan am y mater hwn, a chyn i gwmni'r Ismaeliaid ddod atynt, aeth saith o fasnachwyr o Midian heibio iddynt; ac wrth iddynt fynd heibio yr oeddent yn sychedig; a chodasant eu llygaid a gweld y pydew lle'r oedd Joseff wedi ei guddio, ac edrychasant, ac wele bob rhywogaeth o adar arno.
6 A rhegasant y Midianiaid hyn i'r pwll i yfed dŵr, oherwydd tybiasant fod dŵr ynddo, a phan ddaethant o flaen y pwll clywsant lais Joseff yn llefain ac yn wylo yn y pwll, ac edrychasant i lawr i'r pwll, a gwelsant, ac wele, yr oedd yno ieuanc gweddus ei olwg a hardd ei olwg.
7 A galwasant arno a dweud, "Pwy wyt ti, a phwy a'th ddug yma, a phwy a'th osododd yn y pwll hwn yn yr

anialwch?" A chynorthwyasant i gyd i godi Joseff, a'i dynnu allan a'i ddwyn i fyny o'r pwll, a'i gymryd a mynd ar eu taith, a mynd heibio i'w frodyr.
8 A dywedodd y rhain wrthynt, "Pam yr ydych yn gwneud hyn, i gymryd ein gwas oddi wrthym a mynd ymaith? Yn sicr fe wnaethom osod y llanc hwn yn y pwll am iddo wrthryfela yn ein herbyn, ac yr ydych yn dod ac yn ei ddwyn i fyny ac yn ei arwain ymaith; yn awr, dychwelwch ein gwas inni."
9 A'r Midianiaid a atebasant ac a ddywedasant wrth feibion Jacob, Ai dyma eich gwas, neu a yw'r gŵr hwn yn eich gwasanaethu? efallai eich bod chi i gyd yn weision iddo, oherwydd ei fod yn fwy gweddus ac yn well ei olwg na'r holl un ohonoch, a pham yr ydych chi i gyd yn dweud celwydd wrthym ni?
10 Yn awr, gan hynny, ni wrandawn ar dy eiriau, nac ni wrandawn arnat, oherwydd cawsom y llanc yn y pydew yn yr anialwch, a chymerasom ef; felly awn ymlaen.
11 A daeth holl feibion Jacob atynt, a chodi atynt, a dweud wrthynt, "Rhowch ein gwas yn ôl inni, a pham y byddwch chi i gyd yn marw trwy fin y cleddyf?" A gwaeddodd y Midianiaid yn eu herbyn, a thynnu eu cleddyfau, a nesáu i ymladd â meibion Jacob.
12 Ac wele, cododd Simeon o'i sedd yn eu herbyn, ac a neidiodd ar y ddaear, ac a dynnodd ei gleddyf, ac a nesáodd at y Midianiaid, ac a roddodd floedd ofnadwy o'u blaenau, fel y clywyd ei floedd o bell, a chrynodd y ddaear wrth floedd Simeon.
13 A dychrynwyd y Midianiaid o achos Simeon a sŵn ei weiddi ef, a syrthiasant ar eu hwynebau, a dychrynasant yn ddirfawr.
14 A dywedodd Simeon wrthynt, Yn wir, Simeon ydwyf fi, mab Jacob yr Hebreaid, yr hwn a ddinistriais, gyda fy mrawd yn unig, ddinas Sichem a dinasoedd yr Amoriaid; felly hefyd y gwna Duw i mi, pe bai eich holl frodyr, pobl Midian, a brenhinoedd Canaan hefyd, yn dod gyda chwi, ni allent ymladd yn fy erbyn i.
15 Yn awr gan hynny, dyro'r llanc a gymerasoch yn ôl inni, rhag i mi roi dy gnawd i adar y nefoedd a bwystfilod y ddaear.
16 A'r Midianiaid a ofnasant Simeon yn fwy, ac a nesasant at feibion Jacob â braw ac ofn, a geiriau truenus, gan ddywedyd,
17 Yn sicr dywedaist mai dy was di yw'r llanc, a'i fod wedi gwrthryfela yn dy erbyn, ac am hynny rhoddaist ef yn y pwll; beth gan hynny a wnei di â gwas sy'n gwrthryfela yn erbyn ei feistr? Yn awr gan hynny gwertha ef i ni, a rhoddwn i ti bopeth sydd ei angen arnat amdano; a'r Arglwydd a'i boddhaodd yn gwneud hyn er mwyn i feibion Jacob beidio â lladd eu brawd.
18 A gwelodd y Midianiaid fod Joseff o olwg deg a hardd ei olwg; a'i chwennychasant yn eu calonnau, ac a oedd yn daer i'w brynu gan ei frodyr.
19 A gwrandawodd meibion Jacob ar y Midianiaid, a gwerthasant eu brawd Joseff iddynt am ugain darn o arian, ac nid oedd eu brawd Reuben gyda hwynt: a chymerodd y Midianiaid Joseff a pharhau ar eu taith i Gilead.
20 Yr oeddent yn mynd ar hyd y ffordd, ac edifarhaodd y Midianiaid am yr hyn a wnaethant, sef prynu'r llanc, a dywedodd un wrth y llall, Beth yw'r peth hwn a wnaethom, sef cymryd y llanc hwn o blith yr Hebreaid, sydd o olwg deg a hardd.
21 Efallai fod y llanc hwn wedi'i ddwyn o wlad yr Hebreaid, a pham felly y gwnaethom ni hyn? Ac os ceisir amdano a'i gael yn ein dwylo, byddwn ni'n marw drwyddo.
22 Yn awr, yn sicr, dynion cadarn a nerthol a'i gwerthodd ef i ni, nerth un yr hwn a welsoch heddiw; efallai iddynt ei ddwyn o'i dir â'u nerth a'u braich nerthol, ac felly eu bod wedi'i werthu i ni am y gwerth bach a roddasom iddynt.
23 A thra yr oeddent hwy fel hyn yn ymddiddan â'i gilydd, hwy a edrychasant, ac wele fintai'r Ismaeliaid oedd yn dod ar y dechrau, a'r rhai a welodd meibion Jacob, yn nesáu at y Midianiaid: a dywedodd y Midianiaid wrth ei gilydd, Dewch, gadewch inni werthu'r llanc hwn i fintai'r Ismaeliaid sy'n dod tuag atom, a chymerwn drosto'r ychydig a roddasom drosto, a byddwn yn cael ein hachub rhag ei ddrwg ef.
24 A gwnaethant felly, a chyrhaeddasant yr Ismaeliaid, a gwerthodd y Midianiaid Joseff i'r Ismaeliaid am ugain darn arian a roddasant drosto i'w frodyr.
25 Aeth y Midianiaid ar eu ffordd i Gilead, a chymerodd yr Ismaeliaid Joseff a'i adael i farchogaeth ar un o'r camelod, ac roedden nhw'n ei arwain i'r Aifft.
26 A chlywodd Joseff fod yr Ismaeliaid yn mynd i'r Aifft, a galarodd ac wylo wnaeth Joseff am y peth hwn ei fod i fod mor bell o wlad Canaan, oddi wrth ei dad, ac wylodd yn chwerw tra oedd yn marchogaeth ar y camel, a gwelodd un o'u dynion ef, a'i beri i ddisgyn oddi ar y camel a cherdded ar droed, ac er gwaethaf hyn parhaodd Joseff i wylo ac wylo, a dywedodd, O fy nhad, fy nhad.
27 A chododd un o'r Ismaeliaid a tharo Joseff ar ei foch, ac yntau'n dal i wylo; ac yr oedd Joseff wedi blino ar y ffordd, ac ni allai fynd ymlaen oherwydd chwerwder ei enaid, a hwy oll a'i tarasant ef a'i gystuddio ar y ffordd, a'i ddychrynasant er mwyn iddo beidio â wylo.
28 A gwelodd yr Arglwydd uchelgais Joseff a'i drafferth, a daeth yr Arglwydd â thywyllwch a dryswch i lawr ar y dynion hynny, a gwywodd llaw pawb a'i trawodd ef.
29 A dywedasant wrth ei gilydd, Beth yw'r peth hwn a wnaeth Duw i ni ar y ffordd? ac ni wyddent fod hyn wedi digwydd iddynt o achos Joseff. A'r dynion a aethant ymlaen ar y ffordd, ac a basiasant ar hyd ffordd Effrath lle claddwyd Rachel.
30 A chyrhaeddodd Joseff fedd ei fam, a brysiodd Joseff a rhedodd i fedd ei fam, ac a syrthiodd ar y bedd ac a wylodd.
31 A gwaeddodd Joseff yn uchel ar fedd ei fam, a dywedodd, O fy mam, fy mam, O ti a'm esgorodd, deffro yn awr, a chyfod a gwêl dy fab, fel y gwerthwyd ef yn gaethwas, a neb yn tosturio wrtho.
32 Cyfod, gwêl dy fab, wyl gyda mi oherwydd fy nghyfyngderau, a gwêl galon fy mrodyr.
33 Deffrô fy mam, deffrô, deffro o'th gwsg i mi, a chyfarwydda dy ryfeloedd yn erbyn fy mrodyr. O sut y maent wedi fy nhynnu oddi wrthyf, a'm gwerthu ddwywaith yn gaethwas, a'm gwahanu oddi wrth fy nhad, ac nid oes neb i dosturio wrthyf.
34 Deffro a gosod dy achos yn eu herbyn gerbron Duw, a gwêl pwy a gyfiawnha Duw yn y farn, a phwy a gondemniodd.

35 Cod, fy mam, cod, deffro o'th gwsg a gwêl fy nhad sut mae ei enaid gyda mi heddiw, a chysura ef a thawela ei galon.
36 A pharhaodd Joseff i lefaru'r geiriau hyn, a gwaeddodd Joseff yn uchel ac wylodd yn chwerw ar fedd ei fam; ac fe beidiodd â llefaru, ac o chwerwder calon aeth yn llonydd fel carreg ar y bedd.
37 A chlywodd Joseff lais yn siarad ag ef o dan y ddaear, yr hwn a'i hatebodd â chwerwder calon, ac â llais wylo a gweddïo yn y geiriau hyn:
38 Fy mab, fy mab Joseff, clywais lais dy wylofain a llais dy alar; gwelais dy ddagrau; gwn dy drafferthion, fy mab, ac mae'n fy ngofidio o'th fwyn di, ac ychwanegwyd galar mawr at fy ngalar i.
39 Yn awr gan hynny fy mab, Joseff fy mab, gobeithio yn yr Arglwydd, ac aros amdano, ac nac ofna, oherwydd yr Arglwydd sydd gyda thi, efe a'th achub o bob cyfyngder.
40 Cyfod fy mab, dos i lawr i'r Aifft gyda'th feistri, a phaid ag ofni, oherwydd y mae'r Arglwydd gyda thi, fy mab. A pharhaodd hi i lefaru fel y geiriau hyn wrth Joseff, a bu'n llonydd.
41 A chlywodd Joseff hyn, a rhyfeddodd yn fawr at hyn, a pharhaodd i wylo; ac wedi hyn gwelodd un o'r Ismaeliaid ef yn crio ac yn wylo ar y bedd, a chyneuodd ei ddicter yn ei erbyn, ac efe a'i gyrrodd ef oddi yno, ac a'i trawodd ef a'i felltithio.
42 A dywedodd Joseff wrth y dynion, Bydded i mi gael ffafr yn eich golwg i'm dwyn yn ôl i dŷ fy nhad, a bydd yn rhoi digonedd o gyfoeth i chwi.
43 A hwy a'i hatebasant ef, gan ddywedyd, Onid caethwas wyt ti, a ble mae dy dad? a phe bai genyt ti dad, ni fyddet ti wedi dy werthu ddwywaith yn gaethwas am werth mor fach; ac yr oedd eu dicter yn dal i ennyn yn ei erbyn, a pharhaasant i'w daro a'i geryddu, ac wylodd Joseff yn chwerw.
44 A gwelodd yr Arglwydd gystudd Joseff, ac eto trawodd yr Arglwydd y dynion hyn, a'u cosbi, a pharodd yr Arglwydd dywyllwch i'w hamgylchynu ar y ddaear, a fflachiodd y mellt a rhuodd y taranau, a chrynodd y ddaear wrth lais y taranau a'r gwynt nerthol, ac roedd y dynion wedi dychryn ac ni wyddent i ble y dylent fynd.
45 A'r anifeiliaid a'r camelod a safasant, ac a'u harweiniasant, ond ni fynnasant fynd, a'u tarawsant, ac a ymgrymasant ar y ddaear: a dywedodd y dynion wrth ei gilydd, Beth yw hyn a wnaeth Duw i ni? beth yw ein camweddau, a beth yw ein pechodau y digwyddodd hyn i ni?
46 Ac atebodd un ohonynt, ac a ddywedodd wrthynt, Efallai o achos pechod cystuddio'r caethwas hwn y digwyddodd hyn i ni heddiw; yn awr gan hynny erfyniwch arno'n daer i'n maddau, ac yna cawn wybod o achos pwy y digwyddodd y drwg hwn i ni, ac os bydd Duw yn tosturio wrthym, yna cawn wybod mai o achos pechod cystuddio'r caethwas hwn y daw hyn i gyd i ni.
47 A gwnaeth y dynion hynny, ac ymbilasant ar Joseff a'i bwyso arno i'w maddau; a dywedasant, Pechasom i'r Arglwydd ac i ti; yn awr gan hynny, addewa gan dy Dduw am iddo ddileu'r farwolaeth hon o'n plith, oherwydd pechasom i'w erbyn ef.
48 A gwnaeth Joseff yn ôl eu geiriau, a gwrandawodd yr Arglwydd ar Joseff, a thynnodd yr Arglwydd ymaith y pla a roddasai ar y dynion hynny o achos Joseff, a chododd yr anifeiliaid oddi ar y ddaear a'u harwain, ac aethant ymlaen, a thawelodd y storm gynddeiriog a thawelodd y ddaear, ac aeth y dynion ymlaen ar eu taith i fynd i lawr i'r Aifft, a gwyddai'r dynion fod y drwg hwn wedi digwydd iddynt o achos Joseff.
49 A dywedasant wrth ei gilydd, Wele, gwyddom mai o achos ei gystudd ef y digwyddodd y drwg hwn i ni; yn awr gan hynny, pam y dygwn y farwolaeth hon ar ein heneidiau? Gadewch inni ymgynghori beth i'w wneud i'r caethwas hwn.
50 Ac atebodd un a dweud, Yn sicr dywedodd efe wrthym am ei ddwyn ef yn ôl at ei dad; yn awr gan hynny dewch, gadewch inni ei gymryd yn ôl, ac awn i'r lle a ddywed efe wrthym, a chymryd gan ei deulu y pris a roddasom amdano, ac yna awn ymaith.
51 Ac atebodd un eto, ac a ddywedodd, Wele, y mae'r cyngor hwn yn dda iawn, ond ni allwn ni wneud hynny oherwydd bod y ffordd ymhell iawn oddi wrthym ni, ac ni allwn ni fynd allan o'n ffordd.
52 Ac atebodd un arall ac a ddywedodd wrthynt, Dyma'r cyngor i'w fabwysiadu, ni wyrom oddi wrtho; wele, yr ydym heddiw yn mynd i'r Aifft, a phan ddelom i'r Aifft, byddwn yn ei werthu yno am bris uchel, a byddwn yn cael ein gwaredu rhag ei ddrwg ef.
53 A phlesiodd y dynion y peth hwn, a gwnaethant felly, a pharhaasant ar eu taith i'r Aifft gyda Joseff.

PENNOD 43

1 A phan werthodd meibion Jacob eu brawd Joseff i'r Midianiaid, trawodd eu calonnau o'i achos ef, ac edifarhaasant am eu gweithredoedd, a cheisiasant ef i'w ddwyn yn ôl, ond ni allent ei gael.
2 A dychwelodd Reuben at y pwll lle y rhoddwyd Joseff, er mwyn ei godi allan a'i ddychwelyd at ei dad: a safodd Reuben wrth y pwll, ac ni chlywodd air, ac efe a alwodd ar Joseff! Joseff! ac ni atebodd neb nac a ddywedodd air.
3 A dywedodd Reuben, Bu farw Joseff o ddychryn, neu fod rhyw sarff wedi achosi ei farwolaeth; a disgynnodd Reuben i'r pwll, ac efe a chwiliodd am Joseff ac ni chafodd ef yn y pwll, ac efe a ddaeth allan eto.
4 A rhwygodd Reuben ei ddillad, a dywedodd, Nid yw'r bachgen yno, a sut y gallaf gymodi fy nhad amdano os yw wedi marw? Ac aeth at ei frodyr, a'u cael hwy yn galaru o achos Joseff, ac yn ymgynghori â'i gilydd sut i gymodi eu tad amdano. A dywedodd Reuben wrth ei frodyr, Deuthum at y pwll, ac wele, nid oedd Joseff yno; beth, gan hynny, a ddywedwn wrth ein tad? Canys dim ond y bachgen y bydd fy nhad yn ei geisio gennyf fi?
5 A'i frodyr a'i hatebodd ef gan ddywedyd, Fel hyn a fel hyn a wnaethom, ac wedi hynny fe'n trawodd ein calonnau o achos y weithred hon, ac yr ydym yn awr yn eistedd i geisio esgus sut y cymodwn ein tad ag ef.
6 A dywedodd Reuben wrthynt, Beth yw hyn a wnaethoch, i ostwng gwallt llwyd ein tad mewn galar i'r bedd? Nid yw'r peth da a wnaethoch.
7 Ac eisteddodd Reuben gyda hwynt, a chodasant oll, a thyngasant wrth ei gilydd, na ddywedasant hyn wrth Jacob; a dywedasant oll, Y dyn a ddywed hyn wrth ein tad, neu

wrth ei dŷ, neu a adrodd hyn i unrhyw un o feibion y wlad, byddwn oll yn codi yn ei erbyn, ac yn ei ladd â'r cleddyf.
8 Ac ofnodd meibion Jacob ei gilydd yn y mater hwn, o'r ieuengaf hyd yr hynaf, ac ni ddywedodd neb air, a chuddiasant y peth yn eu calonnau.
9 Ac wedi hynny eisteddasant i lawr i benderfynu a dyfeisio rhywbeth i'w ddweud wrth eu tad Jacob ynglŷn â'r holl bethau hyn.
10 A dywedodd Issachar wrthynt, Dyma gyngor i chwi, os yw'n dda yn eich golwg gwneud y peth hyn: cymerwch gôt Joseff a'i rhwygo, a lladdwch fyn gafr a'i drochi yn ei waed.
11 Ac anfonwch ef at ein tad, a phan welo efe efe a ddywed fod bwystfil drwg wedi ei ddifa ef; am hynny rhwygwch ei gôt ef, ac wele, bydd ei waed ef ar ei gôt ef; a thrwy wneud hyn, byddwn yn rhydd o grwgnach ein tad.
12 A bodlonodd cyngor Issachar hwy, a gwrandawsant arno, a gwnaethant yn ôl gair Issachar, yr hwn a gynghorasai efe iddynt.
13 A brysiasant a chymryd côt Joseff a'i rhwygo, a lladdasant fyn gafr a throchi'r côt yng ngwaed y myn, ac yna ei sathru yn y llwch, ac anfonasant y côt at eu tad Jacob trwy law Nafftali, a gorchmynnasant iddo ddweud y geiriau hyn:
14 Roedden ni wedi casglu'r anifeiliaid ac wedi dod hyd at ffordd Sichem ac ymhellach, pan gawsom y gôt hon ar y ffordd yn yr anialwch wedi'i throchi mewn gwaed a llwch; yn awr felly gwybydd ai côt dy fab ydyw ai peidio.
15 A Nafftali a aeth, ac a ddaeth at ei dad, ac a roddes iddo y gôt, ac a lefarodd wrtho yr holl eiriau a orchmynnasai ei frodyr iddo.
16 A gwelodd Jacob gôt Joseff, ac fe'i hadnabu, ac fe syrthiodd ar ei wyneb i'r llawr, ac a aeth mor llonydd â charreg; ac wedi hynny cododd, ac a waeddodd â llais uchel, ac a wylo, ac a ddywedodd, Côt fy mab Joseff yw hon!
17 A brysiodd Jacob, ac anfonodd un o'i weision at ei feibion; aethant atynt a'u canfod yn dod ar hyd y ffordd gyda'r praidd.
18 A daeth meibion Jacob at eu tad tua'r hwyr, ac wele eu dillad wedi eu rhwygo, a llwch ar eu pennau; a chawsant eu tad yn gweiddi ac yn wylo â llais uchel.
19 A dywedodd Jacob wrth ei feibion, Dywedwch wrthyf yn wir pa ddrwg a ddygasoch arnaf yn sydyn heddiw? A dywedasant wrth eu tad Jacob, gan ddweud, Yr oeddem yn dod heddiw ar ôl casglu'r praidd, a daethom hyd at ddinas Sichem ar hyd y ffordd yn yr anialwch, a chawsom y gôt hon yn llawn gwaed ar y ddaear, a gwyddom hynny, ac anfonom atat ti, pe gallet ti ei wybod.
20 A chlywodd Jacob eiriau ei feibion, ac efe a waeddodd â llef uchel, ac a ddywedodd, Côt fy mab ydyw, y mae bwystfil drwg wedi ei ddifa; rhwygwyd Joseff yn ddarnau, canys anfonais ef heddiw i weld a oedd yn dda arnoch chwi, ac a oedd yn dda gyda'r praidd, ac i ddod â gair yn ôl i mi oddi wrthych, ac efe a aeth fel y gorchmynnais iddo, a hyn a ddigwyddodd iddo heddiw tra oeddwn yn tybio bod fy mab gyda chwi.
21 A meibion Jacob a atebasant ac a ddywedasant, Ni ddaeth efe atom ni, ac ni'i gwelsom chwaith o'r amser yr aethom allan oddi wrthyt ti hyd yn hyn.
22 A phan glywodd Jacob eu geiriau hwy, gwaeddodd yn uchel eto, ac fe gododd a rhwygodd ei ddillad, ac a wisgodd sachliain am ei lwynau, ac a wylodd yn chwerw, ac a alarodd, ac a ddyrchafodd ei lais mewn wylo, ac a ebychodd, ac a ddywedodd y geiriau hyn,
23 Joseff fy mab, O fy mab Joseff, anfonais di heddiw ar ôl lles dy frodyr, ac wele ti wedi dy rwygo'n ddarnau; trwy fy llaw i y digwyddodd hyn i'm mab.
24 Mae'n galaru amdanat ti, Joseff fy mab, mae'n galaru amdanat ti; mor felys oeddet ti i mi yn ystod dy fywyd, ac yn awr mor chwerw iawn yw dy farwolaeth i mi.
25 0 pe bawn i wedi marw yn dy le di, Joseff fy mab, oherwydd y mae'n fy ngofid yn fawr amdanoch chi, fy mab, O fy mab, fy mab. Joseff fy mab, ble yr wyt ti, ac i ble y'th ddenwyd? deffro, deffro o'th le, a thyrd a gwêl fy ngalar amdanoch chi, O fy mab Joseff.
26 Dewch yn awr, a chyfrifwch y dagrau sy'n llifo o'm llygaid i lawr fy ngwddfau, a dygwch hwy i fyny gerbron yr Arglwydd, fel y troo ei lid oddi wrthyf.
27 0 Joseff fy mab, sut y syrthiaist, trwy law un nad oedd neb wedi syrthio trwyddo o ddechrau'r byd hyd y dydd hwn? oherwydd dy fod wedi dy ladd trwy daro gelyn, wedi dy achosi â chreulondeb, ond yn sicr rwy'n gwybod bod hyn wedi digwydd i ti, oherwydd lluosogrwydd fy mhechodau.
28 Deffrô yn awr a gwêl pa mor chwerw yw fy mhoen i drosot ti, fy mab, er na'th fagais i, na'th luniodd, nac a roddais i ti anadl nac enaid, ond Duw a'th luniodd ac a adeiladodd dy esgyrn a'u gorchuddio â chnawd, ac a anadlodd yn dy ffroenau anadl einioes, ac yna a'th roddes i mi.
29 Yn awr, yn wir, Duw, yr hwn a'th roddes i mi, a'th gymerodd oddi wrthyf, ac felly y digwyddodd i ti.
30 A pharhaodd Jacob i lefaru fel y geiriau hyn am Joseff, ac efe a wylodd yn chwerw; syrthiodd i'r llawr a thawelodd.
31 A holl feibion Jacob, wrth weld helynt eu tad, a edifarhaasant am yr hyn a wnaethant, ac a wylasant yn chwerw hefyd.
32 A chododd Jwda, a chodi pen ei dad oddi ar y ddaear, a'i osod ar ei lin, a sychodd ddagrau ei dad oddi ar ei fochau; ac wylodd Jwda yn fawr iawn, tra oedd pen ei dad yn gorwedd ar ei lin, yn llonydd fel carreg.
33 A gwelodd meibion Jacob drafferth eu tad, a chodasant eu lleisiau a pharhau i wylo, ac yr oedd Jacob yn dal i orwedd ar y ddaear yn llonydd fel carreg.
34 A'i holl feibion, ei weision, a phlant ei weision a godasant, ac a safasant o'i gwmpas i'w gysuro; ond gwrthododd efe gael ei gysuro.
35 A chododd holl deulu Jacob, a galaru'n fawr am drafferth Joseff a'u tad. A daeth y wybodaeth at Isaac mab Abraham, tad Jacob, ac wylodd yn chwerw am Joseff, efe a'i holl deulu. Aeth o'r lle yr oedd yn byw yn Hebron, a'i ddynion gydag ef, a chysurodd ei fab Jacob, ond gwrthododd gael ei gysuro.
36 Ac wedi hyn, cododd Jacob oddi ar y ddaear, a'i ddagrau yn rhedeg i lawr ei fochau, ac efe a ddywedodd wrth ei feibion, Codwch, a chymerwch eich cleddyfau a'ch bwâu, ac ewch allan i'r maes, a chwiliwch a allwch ddod o hyd i gorff fy mab, a'i ddwyn ataf fi, fel y gallwyf ei gladdu.
37 Chwiliwch hefyd, atolwg, ymhlith y bwystfilod a'u hela, a'r hyn a ddaw gyntaf cyn i chwi ei gipio a'i ddwyn ataf fi; efallai y bydd yr Arglwydd heddiw yn tosturio wrth fy

nghystudd, ac yn paratoi o'ch blaen yr hyn a rwygodd fy mab yn ddarnau, ac yn ei ddwyn ataf fi, a mi a ddialaf achos fy mab.
38 A gwnaeth ei feibion fel y gorchmynnodd eu tad iddynt, a chodasant yn fore, a chymerodd pob un ei gleddyf a'i fwa yn ei law, ac aethant allan i'r maes i hela'r anifeiliaid.
39 Ac yr oedd Jacob yn dal i wylo'n uchel, ac yn cerdded yn ôl ac ymlaen yn y tŷ, ac yn curo ei ddwylo ynghyd, gan ddweud, Joseff fy mab, Joseff fy mab.
40 A meibion Jacob a aethant i'r anialwch i ddal y bwystfilod, ac wele, blaidd a ddaeth tuag atynt, a hwy a'i daliasant ef, ac a'i dygasant at eu tad, ac a ddywedasant wrtho, Dyma'r cyntaf a gawsom, ac a'i dygasom ef atat ti fel y gorchmynnaist i ni, ac ni allem ddod o hyd i gorff dy fab.
41 A chymerodd Jacob y bwystfil o ddwylo ei feibion, ac efe a waeddodd â llef uchel ac wylofus, gan ddal y bwystfil yn ei law, ac efe a ddywedodd â chalon chwerw wrth y bwystfil, Pam y llynnaist fy mab Joseff, a pha fodd nad oeddet ti'n ofni Duw y ddaear, na'm trafferth i am fy mab Joseff?
42 A thi a fwytaist fy mab am ddim, am na wnaeth drais, a thrwy hynny a'm gwnaist yn euog o'i achos ef, am hynny bydd Duw yn gofyn am yr hwn a erlidir.
43 Ac agorodd yr Arglwydd enau'r bwystfil er mwyn cysuro Jacob â'i eiriau, ac atebodd Jacob a llefaru'r geiriau hyn wrtho,
44 Fel mai byw Duw a'n creodd ni yn y ddaear, ac fel mai byw dy enaid di, fy arglwydd, ni welais i dy fab, ac ni'i rhwygais ef yn ddarnau, ond o wlad bell y deuthum hefyd i geisio fy mab a aeth oddi wrthyf heddiw, ac ni wn a yw'n fyw ai marw.
45 A daethum i'r maes heddiw i geisio fy mab, a daeth eich meibion o hyd i mi, a'm dal a chynyddu fy ngofid, ac y maent heddiw wedi fy nhynnu ger eich bron, ac yr wyf yn awr wedi llefaru fy holl eiriau wrthyt.
46 Ac yn awr gan hynny, O fab dyn, yr wyf fi yn dy ddwylo, a gwna i mi heddiw fel y byddo'n dda yn dy olwg di, ond cyn wired â bywyd Duw a'm creodd, ni welais dy fab, ac ni'i rhwygais ef yn ddarnau, ac ni aeth cnawd dyn i mewn i'm genau holl ddyddiau fy mywyd.
47 A phan glywodd Jacob eiriau'r bwystfil, synnodd yn fawr, ac anfonodd y bwystfil allan o'i law, a hi a aeth ei ffordd.
48 Ac yr oedd Jacob yn dal i wylo ac yn wylo am Joseff ddydd ar ôl dydd, ac yn galaru am ei fab ddyddiau lawer.

PENNOD 44

1 A meibion Ismael, y rhai a brynasant Joseff oddi wrth y Midianiaid, y rhai a'i prynasant ef oddi wrth ei frodyr, a aethant i'r Aifft gyda Joseff, a daethant ar derfynau'r Aifft, a phan ddaethant yn agos at yr Aifft, cyfarfuant â phedwar gŵr o feibion Medan mab Abraham, y rhai a aethant allan o wlad yr Aifft ar eu taith.
2 A dywedodd yr Ismaeliaid wrthynt, A ydych am brynu'r caethwas hwn gennym ni? A dywedasant, Dyro ef atom ni. A rhoddasant Joseff iddynt, a gwelsant ei fod yn llanc gweddus iawn, a phrynasant ef am ugain sicl.
3 A pharhaodd yr Ismaeliaid ar eu taith i'r Aifft, a dychwelodd y Medaniaid hefyd i'r Aifft y diwrnod hwnnw, a dywedodd y Medaniaid wrth ei gilydd, "Wele, clywsom fod Potiphar, swyddog i Pharo, capten y gwarchodlu, yn ceisio gwas da a fydd yn sefyll o'i flaen i'w wasanaethu, ac i'w wneud yn oruchwyliwr dros ei dŷ a'i holl eiddo."
4 Yn awr gan hynny dewch, gadewch inni ei werthu iddo am yr hyn a ddymunom, os gall efe roi inni yr hyn a fyddom ei angen arno.
5 Aeth y Medaniaid hyn, ac a ddaethant i dŷ Potiphar, ac a ddywedasant wrtho, Clywsom dy fod yn ceisio gwas da i'th wasanaethu; wele, y mae gennym was a fydd yn dy blesio, os gelli di roi i ni yr hyn a ddymunwn, a byddwn yn ei werthu i ti.
6 A dywedodd Potiphar, Dewch ag ef ger fy mron i, a mi a'i gwelaf; ac os bydd yn fodlon i mi, mi a roddaf i chwi yr hyn a fynnoch amdano.
7 Aeth y Medaniaid a dod â Joseff, a'i osod gerbron Potiphar; ac efe a'i gwelodd, ac a'i plesiodd ef yn fawr. A dywedodd Potiphar wrthynt, Dywedwch wrthyf beth a fynnwch i'r llanc hwn?
8 A dywedasant, Pedwar cant o ddarnau arian yr ydym yn eu dymuno iddo, a dywedodd Potiphar, Rhoddaf hwy i ti os dewch â chofnod ei werthiant i mi, a dywedwch ei hanes wrthyf, oherwydd efallai ei fod wedi cael ei ddwyn, oherwydd nid caethwas yw'r llanc hwn, nac yn fab i gaethwas, ond yr wyf yn sylwi arno olwg dyn golygus a thlws.
9 Aeth y Medaniaid a dod â'r Ismaeliaid a'i gwerthasai ef iddynt ato, a dywedasant wrtho, "Caethwas yw ef, a ni a'i gwerthasom ef iddynt."
10 A chlywodd Potiffar eiriau'r Ismaeliaid wrth iddo roi'r arian i'r Medaniaid; a chymerodd y Medaniaid yr arian ac aethant ar eu taith, a dychwelodd yr Ismaeliaid hefyd adref.
11 A chymerodd Potiffar Joseff, a'i ddwyn i'w dŷ, i'w wasanaethu ef; a chafodd Joseff ffafr yng ngolwg Potiffar, ac efe a ymddiriedodd ynddo, ac a'i gwnaeth yn oruchwyliwr ar ei dŷ, a rhoddodd yr holl eiddo yn ei law ef.
12 A bu'r Arglwydd gyda Joseff, a daeth yn ŵr llwyddiannus; a bendithiodd yr Arglwydd dŷ Potiffar er mwyn Joseff.
13 A gadawodd Potiphar yr holl eiddo yn llaw Joseff, a Joseff oedd yr un a barodd i bethau ddod i mewn ac allan, a rheolwyd popeth yn ôl ei ddymuniad yn nhŷ Potiphar.
14 Ac yr oedd Joseff yn ddeunaw mlwydd oed, yn llanc â llygaid prydferth ac o olwg deg, a'i debyg nid oedd yn holl wlad yr Aifft.
15 Y pryd hwnnw, tra oedd efe yn nhŷ ei feistr, yn mynd i mewn ac allan o'r tŷ ac yn gofalu am ei feistr, cododd Selica, gwraig ei feistr, ei llygaid at Joseff, ac edrychodd arno, ac wele, yr oedd yn llanc gweddus a hardd ei olwg.
16 A chwennychodd ei harddwch yn ei chalon, ac yr oedd ei henaid wedi'i osod ar Joseff, a hi a'i hudodd ef ddydd ar ôl dydd, a Selicah a berswadiai Joseff beunydd, ond ni chododd Joseff ei lygaid i edrych ar wraig ei feistr.
17 A dywedodd Selica wrtho, Mor brydferth yw dy olwg a'th ffurf; yn wir, edrychais ar yr holl gaethweision, ac ni welais gaethwas mor brydferth â thi: a dywedodd Joseff wrthi, Yn wir, yr hwn a'm creodd i yng nghroth fy mam a greodd yr holl ddynolryw.
18 A dywedodd hi wrtho, Mor brydferth yw dy lygaid, â pha rai y disgleiriaist holl drigolion yr Aifft, yn ddynion a menywod; ac efe a ddywedodd wrthi, Mor brydferth ydynt

tra yr ydym ni'n fyw, ond pe gweli di hwynt yn y bedd, yn sicr y symudi ymaith oddi wrthynt.
19 A dywedodd hi wrtho, Mor brydferth a dymunol yw dy holl eiriau; cymer yn awr, atolwg, y delyn sydd yn y tŷ, a chwarae â'th ddwylo, a gad inni glywed dy eiriau.
20 Ac efe a ddywedodd wrthi, Mor brydferth a dymunol yw fy ngeiriau pan fyddwyf yn llefaru clod i'm Duw a'i ogoniant; a hi a ddywedodd wrtho, Mor brydferth iawn yw gwallt dy ben, wele'r crib aur sydd yn y tŷ, cymer ef, atolwg, a chyrli gwallt dy ben.
21 Ac efe a ddywedodd wrthi, Pa hyd y dywedi y geiriau hyn? pheidia â llefaru'r geiriau hyn wrthyf, a chyfod a gofala am faterion dy dŷ.
22 A dywedodd hi wrtho, Nid oes neb yn fy nhŷ i, ac nid oes dim i wrando arno ond ar dy eiriau di a'th ddymuniad di: eto er gwaethaf hyn oll, ni allai hi ddwyn Joseff ati, ac ni roddodd efe ei lygad arni, ond cyfeiriodd ei lygaid i lawr.
23 A Selicah a ddymunodd ar Joseff yn ei chalon, iddo orwedd gyda hi, a phan oedd Joseff yn eistedd yn y tŷ yn gwneud ei waith, daeth Selicah ac eisteddodd o'i flaen, a hi a'i hudodd ef beunydd â'i hymadrodd i orwedd gyda hi, neu i edrych arni byth, ond ni wrandawai Joseff arni.
24 A dywedodd hi wrtho, Os na wnei yn ôl fy ngeiriau i, mi a'th gosbiaf â chosb marwolaeth, ac a roddaf iau haearn arnat.
25 A dywedodd Joseff wrthi, Yn wir, Duw a greodd ddyn sydd yn gollwng gefynnau carcharorion, ac efe a'm gwared o'th garchar ac o'th farn.
26 A phan na allai hi ei berswadio, a'i henaid yn dal yn sownd ynddo, ei chwant a'i taflodd i glefyd difrifol.
27 A daeth holl ferched yr Aifft i'w hymweled, a dywedasant wrthi, Pam yr wyt ti yn y cyflwr dirywiol hwn? ti nad oes arnat eisiau dim; yn sicr mae dy ŵr yn dywysog mawr a pharchus yng ngolwg y brenin, a ddylet ti eisiau dim o'r hyn y mae dy galon yn ei ddymuno?
28 A Selicah a atebodd hwynt, gan ddywedyd, Heddiw y gwneir yn hysbys i chwi, o ble y mae'r anhrefn hwn yr ydych yn fy ngweld yn tarddu ohono, a gorchmynnodd i'w morynion baratoi bwyd i'r holl fenywod, a gwnaeth wledd iddynt, a bwytaodd yr holl fenywod yn nhŷ Selicah.
29 A rhoddodd gyllyll iddynt i blicio'r sitrwnau i'w bwyta, a gorchmynnodd iddynt wisgo dillad costus i Joseff, ac iddo ymddangos ger eu bron. A daeth Joseff o'u blaenau, ac edrychodd yr holl fenywod ar Joseff, ac ni allent dynnu eu llygaid oddi arno, a thorrasant eu dwylo i gyd â'r cyllyll oedd yn eu dwylo, a llanwyd yr holl sitrwnau oedd yn eu dwylo â gwaed.
30 Ac ni wyddent beth a wnaethant, ond parhaasant i edrych ar harddwch Joseff, ac ni throasant eu hamrant oddi wrtho.
31 A gwelodd Selica yr hyn a wnaethant, a dywedodd wrthynt, Beth yw'r gwaith hwn a wnaethoch? wele, rhoddais i chwi sitrwn i'w bwyta, ac yr ydych i gyd wedi torri eich dwylo.
32 A gwelsant yr holl wragedd eu dwylo, ac wele, yr oeddent yn llawn gwaed, a'u gwaed yn llifo i lawr ar eu dillad, a dywedasant wrthi, Y gaethwas hwn yn dy dŷ a'n gorchfygodd ni, ac ni allem droi ein hamrant oddi wrtho oherwydd ei harddwch.
33 A dywedodd hi wrthynt, Yn sicr digwyddodd hyn i chwi y foment y gwnaethoch edrych arno, ac ni allech eich atal rhagddo; sut felly y gallaf ymatal pan fydd ef yn fy nhŷ yn gyson, a minnau'n ei weld yn mynd i mewn ac allan o'm tŷ ddydd ar ôl dydd? sut felly y gallaf osgoi dirywio neu hyd yn oed ddiflannu o achos hyn?
34 A dywedasant wrthi, mae'r geiriau'n wir, oherwydd pwy all weld y ffurf brydferth hon yn y tŷ a'i ymatal rhagddo, ac onid yw ef yn gaethwas ac yn was yn dy dŷ, a pham na ddywedi wrtho yr hyn sydd yn dy galon, a gadael i'th enaid ddifetha trwy'r peth hwn?
35 A dywedodd hi wrthynt, Yr wyf fi bob dydd yn ceisio ei berswadio, ac ni fydd yn cydsynio â'm dymuniadau, ac addewais iddo bopeth sy'n dda, ac eto ni allwn gael unrhyw ddychweliad ganddo; felly yr wyf mewn cyflwr dirywiol fel y gwelwch.
36 A daeth Selicah yn glaf iawn oherwydd ei chwant at Joseff, ac roedd hi'n ofnadwy o gariadus o'i herwydd ef, ac ni wyddai holl bobl tŷ Selicah a'i gŵr ddim am y peth hwn, fod Selicah yn glaf oherwydd ei chariad at Joseff.
37 A gofynnodd holl bobl ei thŷ iddi, gan ddywedyd, Pam yr wyt ti'n glaf ac yn gwanhau, ac nad wyt ti eisiau dim? A dywedodd hi wrthynt, Nid wyf yn gwybod y peth hwn sy'n cynyddu arnaf beunydd.
38 A daeth yr holl wragedd a'i chyfeillion bob dydd i'w gweld hi, ac ymddiddanasant â hi, a dywedodd hi wrthynt, Dim ond trwy gariad Joseff y gall hyn fod; a dywedasant wrthi, Huda ef a'i ddal yn ddirgel, efallai y gwrandawa arnat ti, a gohirio'r farwolaeth hon oddi wrthyt ti.
39 A gwaethygodd Selicah o'i chariad at Joseff, a pharhaodd i ddirywio, nes bod ganddi nerth prin i sefyll.
40 Ac ar ddiwrnod penodol yr oedd Joseff yn gwneud gwaith ei feistr yn y tŷ, a daeth Selicah yn ddirgel ac a syrthiodd arno'n sydyn, a chododd Joseff yn ei herbyn, ac yr oedd yn gryfach na hi, ac efe a'i tywalltodd i lawr i'r llawr.
41 A Selicah a wylodd oherwydd awydd ei chalon tuag ato, ac a erfyniodd arno gan wylo, a'i dagrau a lifodd i lawr ei bochau, a hi a lefarodd wrtho mewn llais erfyn ac mewn chwerwder enaid, gan ddywedyd,
42 A glywaist ti erioed, a welaist ti neu a wyddaist ti am fenyw mor brydferth â minnau, neu well na mi fy hun, sy'n siarad â thi bob dydd, yn dirywio oherwydd cariad tuag atat ti, yn rhoi'r holl anrhydedd hwn i ti, ac eto ni wrandawaist ar fy llais?
43 Ac os yw oherwydd ofn dy feistr rhag iddo dy gosbi, fel mai byw y brenin ni ddaw niwed i ti gan dy feistr trwy'r peth hwn; yn awr, gan hynny, gwrandewch arnaf, a chydsyniwch er mwyn yr anrhydedd a roddais i ti, a gohiriwch y farwolaeth hon oddi wrthyf, a pham y byddwn i farw er dy fwyn di? a pheidiodd â siarad.
44 A Joseff a atebodd hi, gan ddywedyd, Ymatal oddi wrthyf, a gad y peth hwn i'm meistr: wele, nid yw fy meistr yn gwybod beth sydd gyda mi yn y tŷ, oherwydd y mae wedi rhoi'r cyfan sydd eiddo iddo yn fy llaw i, a sut y gwnaf y pethau hyn yn nhŷ fy meistr?
45 Canys efe a'm hanrhydeddodd yn fawr yn ei dŷ hefyd, ac a'm gwnaeth yn oruchwyliwr ar ei dŷ hefyd, ac a'm dyrchafodd, ac nid oes neb mwy yn y tŷ hwn na minnau, ac nid yw fy meistr wedi atal dim oddi wrthyf, ac eithrio ti, sy'n wraig iddo, sut gan hynny y gelli di lefaru'r geiriau hyn wrthyf, a sut y gallaf wneuthur y drwg a'r pechod mawr hwn i Dduw ac i'th ŵr?

46 Yn awr gan hynny, paid â dweud mwyach y geiriau hyn, oherwydd ni wrandawaf ar dy eiriau. Ond ni wrandawodd Selica ar Joseff pan lefarodd y geiriau hyn wrthi, ond hi a'i denodd ef beunydd i wrando arni.
47 Ac wedi hyn y llanwyd nant yr Aifft uwchlaw ei holl ochrau, ac aeth holl drigolion yr Aifft allan, a'r brenin a'r tywysogion hefyd a aethant allan gyda thympanau a dawnsfeydd, oherwydd yr oedd yn llawenydd mawr yn yr Aifft, ac yn ŵyl adeg gorlifo môr Sihor, ac aethant yno i lawenhau drwy'r dydd.
48 A phan aeth yr Eifftiaid allan at yr afon i lawenhau, fel yr oedd eu harfer, aeth holl bobl tŷ Potiphar gyda hwynt, ond ni fynnai Selicah fynd gyda hwynt, oherwydd dywedodd hi, "Yr wyf yn wael," ac arhosodd ar ei phen ei hun yn y tŷ, ac nid oedd neb arall gyda hi yn y tŷ.
49 A hi a gododd ac a esgynnodd i'w theml yn y tŷ, ac a'i gwisgodd ei hun mewn dillad tywysogaidd, a gosododd ar ei phen gerrig gwerthfawr o gerrig onics, wedi'u mewnosod ag arian ac aur, ac a harddudd ei hwyneb a'i chroen â phob math o hylifau puro menywod, a phersawrodd y deml a'r tŷ â chasia a thus, a thaenodd myrr ac aloes, ac wedi hynny eisteddodd ym mhorth y deml, yng nghyntedd y tŷ, lle'r oedd Joseff yn mynd i wneud ei waith, ac wele Joseff yn dod o'r maes, ac a aeth i mewn i'r tŷ i wneud gwaith ei feistr.
50 Ac efe a ddaeth i'r lle yr oedd yn rhaid iddo fynd drwyddo, ac efe a welodd holl waith Selicah, ac a drodd yn ôl.
51 A gwelodd Selicah Joseff yn troi oddi wrthi, a galwodd arno, gan ddywedyd Beth sy'n bod arnat ti, Joseff? Tyrd at dy waith, ac wele, mi wnaf le i ti nes i ti fynd i'th sedd.
52 A dychwelodd Joseff a daeth i'r tŷ, ac aeth oddi yno i le ei eistedd, ac eisteddodd i lawr i wneud gwaith ei feistr fel arfer; ac wele Zelicah yn dod ato ac yn sefyll o'i flaen mewn dillad tywysogaidd, a lledaenodd arogl ei dillad i bellter.
53 A brysiodd hi, ac a ymaflodd yn Joseff a'i ddillad, ac a ddywedodd wrtho, Fel mai byw y brenin, os na wnei di fy nghais, ti a fyddi farw heddiw. A brysiodd hi, ac a estynnodd ei llaw arall, ac a dynnodd gleddyf o dan ei dillad, ac a'i rhoddodd ar wddf Joseff, ac a ddywedodd, Cyfod, a gwna fy nghais, ac os na wnei, ti a fyddi farw heddiw.
54 A Joseff a'i hofnodd hi am iddi wneud y peth hyn, ac efe a gododd i ffoi oddi wrthi, a hi a gipiodd flaen ei ddillad, ac yng ngofn ei ffoi a rwygwyd y wisg a gipiodd Selicah, a gadawodd Joseff y wisg yn llaw Selicah, ac efe a ffodd ac a ddihangodd, oherwydd yr oedd mewn ofn.
55 A phan welodd Selica fod dilledyn Joseff wedi ei rhwygo, a'i fod ef wedi'i adael yn ei llaw, a'i fod wedi ffoi, ofnodd am ei bywyd, rhag i'r sôn ledaenu amdani, a chododd a gweithredodd yn gyfrwys, a diosgodd y dillad yr oedd hi wedi'u gwisgo ynddynt, a gwisgodd ei dillad eraill.
56 A chymerodd wisg Joseff, a'i gosod wrth ei hymyl, ac aeth ac eisteddodd yn y lle yr oedd wedi eistedd yn ei salwch, cyn i bobl ei thŷ fynd allan at yr afon, a galwodd ar fachgen ifanc oedd yn y tŷ ar y pryd, a gorchmynnodd iddo alw pobl y tŷ ati.
57 A phan welodd hi hwynt, dywedodd wrthynt â llais uchel a galar, Gwelwch beth a ddug eich meistr ataf i'r tŷ, oherwydd daeth heddiw i orwedd gyda mi.
58 Oherwydd pan aethoch allan daeth i'r tŷ, a chan weld nad oedd neb yn y tŷ, daeth ataf fi, a'm gafael, gyda'r bwriad o orwedd gyda mi.
59 A mi a ymafaelais yn ei ddillad, ac a'u rhwygais, ac a waeddais yn ei erbyn â llais uchel; a phan godais fy llais, efe a ofnodd am ei fywyd, ac a adawodd ei wisg o'm blaen, ac a ffodd.
60 Ac ni ddywedodd pobl ei thŷ ddim, ond enynnodd eu llid yn fawr yn erbyn Joseff, ac aethant at ei feistr a dweud wrtho eiriau ei gynllwyn.
61 A daeth Potiphar adref yn ddig, a gwaeddodd ei wraig arno, gan ddywedyd, Beth yw'r peth hwn a wnaethost i mi, wrth ddod â gwas Duw i'm tŷ, oherwydd daeth ataf heddiw i chwarae gyda mi; fel hyn y gwnaeth i mi heddiw.
62 A chlywodd Potiffar eiriau ei wraig, a gorchmynnodd gosbi Joseff â chwipiau llym, a gwnaethant felly iddo.
63 A thra yr oeddent yn ei daro ef, gwaeddodd Joseff â llais uchel, ac efe a gododd ei lygaid i'r nefoedd, ac a ddywedodd, O Arglwydd Dduw, ti a wyddost fy mod i'n ddieuog o'r holl bethau hyn, a pham y byddaf farw heddiw trwy anwiredd, trwy law'r dynion drygionus dienwaededig hyn, yr hyn a adwaenwyt ti?
64 A thra oedd dynion Potiphar yn curo Joseff, parhaodd i weiddi ac wylo, ac yr oedd yno blentyn un mis ar ddeg oed, ac agorodd yr Arglwydd enau'r plentyn, a llefarodd y geiriau hyn o flaen dynion Potiphar, a oedd yn curo Joseff, gan ddweud,
65 Beth sydd ei angen arnoch gan y dyn hwn, a pham yr ydych yn gwneud y drwg hwn iddo? Mae fy mam yn dweud celwydd ac yn dweud celwyddau; felly y bu'r weithred.
66 A dywedodd y bachgen wrthynt yn gywir yr holl bethau a ddigwyddodd, a holl eiriau Selicah wrth Joseff ddydd ar ôl dydd a fynegodd iddynt.
67 A chlywodd yr holl ddynion eiriau'r plentyn, a rhyfeddasant yn fawr at eiriau'r plentyn, a pheidiodd y plentyn â llefaru, a thawelodd.
68 A chywilyddiodd Potiffar yn fawr gan eiriau ei fab, a gorchmynnodd i'w ddynion beidio â churo Joseff mwyach, a pheidiodd y dynion â churo Joseff.
69 A chymerodd Potiffar Joseff, a gorchmynnodd ei ddwyn gerbron yr offeiriaid, a oedd yn farnwyr y brenin, er mwyn ei farnu ynglŷn â'r mater hwn.
70 A daeth Potiffar a Joseff gerbron yr offeiriaid oedd yn farnwyr y brenin, ac efe a ddywedodd wrthynt, Penderfynwch, atolwg, pa farn sydd yn ddyledus i was, oherwydd fel hyn y gwnaeth.
71 A dywedodd yr offeiriaid wrth Joseff, Pam y gwnaethost ti'r peth hyn i'th feistr? A dywedodd Joseff wrthynt, "Nid felly fy arglwyddi, fel hyn y bu." A dywedodd Potiphar wrth Joseff, "Yn sicr rhoddais yn dy ddwylo di'r cyfan oedd yn eiddo i mi, ac ni cheliais ddim oddi wrthyt ond fy ngwraig, a sut y gallech wneuthur y drwg hwn?"
72 A Joseff a atebodd gan ddywedyd, Nid felly fy arglwydd, fel mai byw yr Arglwydd, ac fel mai byw dy enaid di, fy arglwydd, nid yw'r gair a glywaist gan dy wraig yn wir; canys felly y bu y dydd hwn.
73 Mae blwyddyn wedi mynd heibio i mi ers i mi fod yn dy dŷ; a welaist ti unrhyw anwiredd ynof, neu unrhyw beth a allai beri i ti hawlio fy einioes?

74 A dywedodd yr offeiriaid wrth Potiphar, Anfon, atolwg, a gadewch iddynt ddod â dilledyn rhwygedig Joseff ger ein bron, a gadewch inni weld y rhwyg ynddo; ac os yw'r rhwyg o flaen y dilledyn, yna rhaid bod ei wyneb gyferbyn â hi, a rhaid iddi hi ei afael ynddo i ddod ati hi; a thrwy dwyll y gwnaeth dy wraig yr holl bethau a ddywedodd hi.
75 A daethant â gwisg Joseff gerbron yr offeiriaid oedd yn farnwyr, a gwelsant, ac wele, y rhwyg oedd o flaen Joseff, a gwyddai'r holl offeiriaid barnu ei bod hi wedi ei bwyso, a dywedasant, Nid yw barn marwolaeth yn ddyledus i'r caethwas hwn oherwydd nid yw wedi gwneud dim, ond ei farn yw ei roi yn y carchar oherwydd y sôn a aeth allan trwyddo yn erbyn dy wraig.
76 A chlywodd Potiffar eu geiriau hwynt, ac efe a'i gosododd ef yn nhŷ'r carchar, lle'r oedd carcharorion y brenin yn cael eu caethiwo; a bu Joseff yn nhŷ'r caethiwed ddeuddeng mlynedd.
77 Ac er gwaethaf hyn, ni throdd gwraig ei feistr oddi wrtho, ac ni pheidiodd â siarad ag ef ddydd ar ôl dydd i wrando arni, ac ar ddiwedd tri mis parhaodd Selicah i fynd at Joseff i dŷ'r carchar ddydd ar ôl dydd, a hi a'i denodd ef i wrando arni, a dywedodd Selicah wrth Joseff, Pa hyd y byddi'n aros yn y tŷ hwn? ond gwrando yn awr ar fy llais, a mi a'th ddygaf allan o'r tŷ hwn.
78 A Joseff a'i hatebodd hi, gan ddywedyd, Gwell i mi aros yn y tŷ hwn na gwrando ar dy eiriau, gan bechu yn erbyn Duw: a dywedodd hi wrtho, Os na wnei di fy nymuniad, mi a dynnaf dy lygaid allan, a rhoddaf gefynnau wrth dy draed, a'th roddaf yn nwylo'r rhai nad oeddit yn eu hadnabod o'r blaen.
79 A Joseff a'i hatebodd hi, ac a ddywedodd, Wele, Duw'r holl ddaear sydd yn abl i'm gwaredu o'r cyfan a alli di ei wneud i mi, oherwydd y mae efe yn agor llygaid y deillion, ac yn rhyddhau'r rhai sydd wedi eu rhwymo, ac yn cadw pob dieithryn sydd heb adnabod y wlad.
80 A phan fethodd Selicah â pherswadio Joseff i wrando arni, rhoddodd y gorau i fynd i'w ddenu; ac yr oedd Joseff yn dal i fod wedi'i garcharu yn nhŷ'r carchar. Ac yr oedd Jacob tad Joseff, a'i holl frodyr oedd yng ngwlad Canaan, yn dal i alaru ac wylo yn y dyddiau hynny o achos Joseff, oherwydd gwrthododd Jacob gael ei gysuro am ei fab Joseff, a gwaeddodd Jacob yn uchel, ac wylodd a galarodd yr holl ddyddiau hynny.

PENNOD 45

1 Ac yn yr amser hwnnw yn y flwyddyn honno, sef blwyddyn aeth Joseff i lawr i'r Aifft ar ôl i'w frodyr ei werthu, yr aeth Reuben mab Jacob i Timna, ac a gymerodd Eliuram, merch Abi y Canaanead, yn wraig iddo, ac a ddaeth ati.
2 Ac Eliuram gwraig Reuben a feichiogodd, ac a esgorodd iddo Hanoch, Palu, Chetzron a Charmi, pedwar mab; a Simeon ei frawd a gymerodd ei chwaer Dinah yn wraig, a hi a esgorodd iddo Memuel, Iamin, Ohad, Jachin a Sochar, pump mab.
3 Ac wedi hynny y daeth at Buna y Ganaanees, honno yw Buna a gaethgludwyd gan Simeon o ddinas Sichem; a bu Buna o flaen Dina ac a'i gweini hi; a daeth Simeon ati hi, a hi a esgorodd iddo ar Saul.
4 A Jwda a aeth y pryd hwnnw i Adulam, ac a ddaeth at ŵr o Adulam, a'i enw Hira: ac yno a welodd Jwda ferch gŵr o Ganaan, a'i henw hi oedd Aliyath, merch Sua: ac efe a'i cymerodd hi, ac a ddaeth ati hi: ac Aliyath a esgorodd i Jwda ar Er, Onan a Seilo; tri mab.
5 A Lefi ac Issachar a aethant i wlad y dwyrain, a chymerasant iddynt eu hunain yn wragedd ferched Jobab mab Ioctan, mab Eber; ac yr oedd gan Jobab mab Ioctan ddwy ferch; enw'r hynaf oedd Adina, ac enw'r ieuengaf oedd Arida.
6 A chymerodd Lefi Adina, ac Issachar a gymerodd Arida, a daethant i wlad Canaan, i dŷ eu tad: ac Adina a esgorodd i Lefi, Gerson, Cehath a Merari; tri mab.
7 Ac Arida a esgorodd i Issachar ar Tola, Puva, Job a Somron, pedwar mab; ac aeth Dan i wlad Moab, a chymerodd yn wraig Afflaleth, merch Chamudan y Moabeth, a'i dug hi i wlad Canaan.
8 Ac yr oedd Afflaleth yn ddi-blant, nid oedd ganddi epil: ac wedi hynny cofiodd Duw Afflaleth gwraig Dan, a hi a feichiogodd ac a esgorodd ar fab, a hi a alwodd ei enw ef Cushim.
9 A Gad a Nafftali a aethant i Haran, ac a gymerasant oddi yno ferched Amuram mab Us, mab Nachor, yn wragedd.
10 A dyma enwau merched Amuram; enw'r hynaf oedd Merima, ac enw'r ieuengaf Usith; a Nafftali a gymerodd Merima, a Gad a gymerodd Usith; ac a'u dug hwynt i wlad Canaan, i dŷ eu tad.
11 A Merima a esgorodd i Nafftali Yachseel, Guni, Jaser a Salem, pedwar mab; ac Usith a esgorodd i Gad Seffion, Chagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi ac Arali, saith mab.
12 Ac aeth Aser allan, a chymerodd Adon ferch Afflal, mab Hadad, mab Ismael, yn wraig, a'i dug hi i wlad Canaan.
13 A bu farw Adon gwraig Aser yn y dyddiau hynny: nid oedd ganddi blant; ac ar ôl marwolaeth Adon yr aeth Aser i ochr arall yr afon, a chymryd yn wraig Hadura ferch Abimael, mab Heber, mab Sem.
14 A'r ferch ifanc oedd o olwg deg, ac yn wraig o synnwyr, a hi a fuasai'n wraig i Malciel mab Elam, mab Sem.
15 A Hadurah a esgorodd ar ferch i Malciel, ac a alwodd ei henw hi Serach; a bu farw Malciel wedi hyn; ac aeth Hadurah ac a arhosodd yn nhŷ ei thad.
16 Ac ar ôl marwolaeth y wraig yn Aser, aeth a chymryd Hadura yn wraig, a'i dug i wlad Canaan, a daeth â'i merch Serach hefyd gyda hwynt, ac yr oedd hi'n dair blwydd oed, a magwyd y ferch yn nhŷ Jacob.
17 A'r llances oedd o olwg deg, a hi a aeth yn ffyrdd sanctaidd meibion Jacob; nid oedd arni eisiau dim, a rhoddodd yr Arglwydd ddoethineb a deall iddi.
18 A beichiogodd Hadura gwraig Aser, ac esgorodd iddo Yimna, Isha, Isfi a Bereia; pedwar mab.
19 A Sabulon a aeth i Midian, ac a gymerodd yn wraig Merisa ferch Molad, mab Abida, mab Midian, ac a'i dug hi i wlad Canaan.
20 A Merusa a ymddûg i Sabulon Sered, Elon ac Yachleel; tri mab.
21 A Jacob a anfonodd i Aram, mab Soba, mab Terah, ac a gymerodd Benjamin Mechalia ferch Aram yn wraig iddo'i fab, a hi a ddaeth i wlad Canaan i dŷ Jacob; ac yr oedd Benjamin yn ddeng mlwydd oed pan gymerodd efe Mechalia ferch Aram yn wraig iddo.

22 A Mechalia a feichiogodd, ac a esgorodd i Benjamin Bela, Becher, Asbel, Gera a Naaman, pump o feibion; ac wedi hynny a aeth Benjamin, ac a gymerodd yn wraig Aribath, merch Shomron, mab Abraham, yn ogystal â'i wraig gyntaf, ac yr oedd efe yn ddeunaw mlwydd oed: ac Aribath a esgorodd i Benjamin Achi, Vos, Mupim, Chupim, ac Ord, pump o feibion.
23 Ac yn y dyddiau hynny aeth Jwda i dŷ Sem, a chymryd Tamar ferch Elam, mab Sem, yn wraig i'w gyntafanedig Er.
24 A daeth Er at ei wraig Tamar, a hi a ddaeth yn wraig iddo, a phan ddaeth ati hi, fe ddinistriodd ei had yn allanol, ac yr oedd ei weithred yn ddrwg yng ngolwg yr Arglwydd, a lladdodd yr Arglwydd ef.
25 Ac ar ôl marwolaeth Er, cyntafanedig Jwda, y dywedodd Jwda wrth Onan, Dos at wraig dy frawd a phrioda hi fel y perthynas agosaf, a chod had i'th frawd.
26 Ac Onan a gymerodd Tamar yn wraig, ac a ddaeth ati hi; ac Onan hefyd a wnaeth fel gwaith ei frawd; a'i waith ef oedd ddrwg yng ngolwg yr Arglwydd, ac efe a'i lladdodd ef hefyd.
27 A phan fu farw Onan, dywedodd Jwda wrth Tamar, "Aros yn nhŷ dy dad nes i fy mab Seilo dyfu i fyny." A Jwda heb fwynhau Tamar mwyach, i'w rhoi hi i Seilo; oherwydd dywedodd, "Efallai y bydd ef farw fel ei frodyr."
28 A chododd Tamar, ac aeth, ac arhosodd yn nhŷ ei thad, a bu Tamar yn nhŷ ei thad am beth amser.
29 Ac ar chwyldroad y flwyddyn, bu farw Aliath gwraig Jwda; a chafodd Jwda gysur am ei wraig, ac ar ôl marwolaeth Aliath, aeth Jwda i fyny gyda'i ffrind Hirah i Timna i gneifio eu defaid.
30 A chlywodd Tamar fod Jwda wedi mynd i fyny i Timna i gneifio'r defaid, a bod Seilo wedi tyfu i fyny, ac nad oedd Jwda yn ei hoffi hi.
31 A chododd Tamar, a diosgodd ddillad ei gweddwdod, a rhoddodd orchudd amdani, a gorchuddiodd ei hun yn llwyr, ac aeth ac eisteddodd yn y stryd gyhoeddus, yr hon sydd ar y ffordd i Timna.
32 A Jwda a basiodd, ac a'i gwelodd, ac a'i cymerodd, ac a ddaeth ati, a hi a feichiogodd o'i flaen; ac yn amser ei geni, wele, efeilliaid yn ei chroth; ac efe a alwodd enw'r cyntaf yn Peres, ac enw'r ail yn Serah.

PENNOD 46

1 Yn y dyddiau hynny yr oedd Joseff yn dal i fod wedi'i garcharu yng ngwlad yr Aifft.
2 Ar yr adeg honno yr oedd gweision Pharo yn sefyll o'i flaen, sef pen y bwtleriaid a phen y pobyddion oedd yn perthyn i frenin yr Aifft.
3 A chymerodd y bwtler win, a'i osod o flaen y brenin i'w yfed, a gosododd y pobydd fara o flaen y brenin i'w fwyta; ac yfodd y brenin o'r gwin, a bwytaodd o'r bara, ef a'i weision a'i weision oedd yn bwyta wrth fwrdd y brenin.
4 A thra yr oeddent yn bwyta ac yn yfed, arhosodd y bwtler a'r pobydd yno, a chanfu gweinidogion Pharo lawer o bryfed yn y gwin a ddygodd y bwtler, a chafwyd cerrig nitrad ym mara'r pobydd.
5 A gosododd capten y gwarchodlu Joseff yn was ar swyddogion Pharo, a bu swyddogion Pharo yng ngharchar am flwyddyn.
6 Ac ar ddiwedd y flwyddyn, breuddwydiodd y ddau freuddwydion mewn un noson, yn y lle caethiwed lle'r oeddent, ac yn y bore daeth Joseff atynt i ofalu amdanynt fel arfer, ac fe'u gwelodd, ac wele eu hwynebau'n ddigalon ac yn drist.
7 A gofynnodd Joseff iddynt, Pam y mae eich wynebau yn drist ac yn ddigalon heddiw? A dywedasant wrtho, Breuddwydiasom freuddwyd, ac nid oes neb i'w dehongli; a dywedodd Joseff wrthynt, Mynegwch, atolwg, eich breuddwyd i mi, a rhodda Duw ateb heddwch i chwi fel y dymunwch.
8 A dywedodd y bwtler ei freuddwyd wrth Joseff, ac efe a ddywedodd, Gwelais yn fy mreuddwyd, ac wele winwydden fawr o'm blaen, ac ar y winwydden honno gwelais dair cangen, a blodeuodd y winwydden yn gyflym a chyrhaeddodd uchder mawr, a'i chlystyrau aeddfedodd a daethant yn rawnwin.
9 Cymerais y grawnwin a'u gwasgu mewn cwpan, a'i roi yn llaw Pharo, ac efe a yfodd; a dywedodd Joseff wrtho, Y tair cangen oedd ar y winwydden, tri diwrnod ydynt.
10 Eto o fewn tridiau, bydd y brenin yn gorchymyn dy ddwyn allan, a bydd yn dy adfer i'th swydd, a byddi'n rhoi ei win i'r brenin i'w yfed fel ar y dechrau pan oeddit yn fwtler iddo; ond bydded i mi gael ffafr yn dy olwg, fel y cofia amdanaf wrth Pharo pan fydd yn dda arnat, a gwna garedigrwydd â mi, a'm harwain allan o'r carchar hwn, oherwydd lladratawyd fi o wlad Canaan, a gwerthwyd fi yn gaethwas yn y lle hwn.
11 A hefyd yr hyn a ddywedwyd wrthyt am wraig fy meistr yw anwiredd, oherwydd rhoddasant fi yn y dwll hwn am ddim: ac atebodd y bwtler Joseff, gan ddywedyd, Os gwna'r brenin yn dda i mi fel ar y dechrau, fel y dehongliaist i mi ddiwethaf, mi wnaf bopeth a ddymuni, a mi a'th ddwyn allan o'r dwll hwn.
12 A'r pobydd, wrth weld bod Joseff wedi dehongli breuddwyd y bwtler yn gywir, a nesáodd hefyd, ac a adroddodd ei holl freuddwyd i Joseff.
13 Ac efe a ddywedodd wrtho, Yn fy mreuddwyd gwelais, ac wele dair basged wen ar fy mhen; ac edrychais, ac wele yn y fasged uchaf bob math o fwyd wedi'i bobi i Pharo, ac wele'r adar yn eu bwyta oddi ar fy mhen.
14 A dywedodd Joseff wrtho, Y tri basged a welaist, tri diwrnod ydynt; eto o fewn tridiau y tynna Pharo dy ben, ac y'th grogi ar bren, a'r adar a fwyta dy gnawd oddi arnat, fel y gwelaist yn dy freuddwyd.
15 Yn y dyddiau hynny yr oedd y frenhines ar fin cael ei geni, ac ar y diwrnod hwnnw esgorodd ar fab i frenin yr Aifft, a chyhoeddwyd bod y brenin wedi cael ei fab cyntafanedig, a llawenhaodd holl bobl yr Aifft ynghyd â swyddogion a gweision Pharo yn fawr.
16 Ac ar drydydd dydd ei enedigaeth gwnaeth Pharo wledd i'w swyddogion a'i weision, i luoedd gwlad Soar a gwlad yr Aifft.
17 A daeth holl bobl yr Aifft a gweision Pharo i fwyta ac yfed gyda'r brenin yng ngwledd ei fab, ac i lawenhau yng ngorfoledd y brenin.
18 A holl swyddogion y brenin a'i weision oedd yn llawenhau'r pryd hwnnw am wyth diwrnod yn y wledd, ac yn gwneud hwyl gyda phob math o offerynnau cerdd, gyda thympanau a dawnsfeydd yn nhŷ'r brenin am wyth diwrnod.

19 A'r bwtler, yr hwn yr oedd Joseff wedi dehongli ei freuddwyd iddo, anghofiodd Joseff, ac ni soniodd amdano wrth y brenin fel yr addawodd: canys gan yr Arglwydd yr oedd hyn er mwyn cosbi Joseff, am iddo ymddiried mewn dyn.
20 Ac arhosodd Joseff wedi hyn yn y carchar am ddwy flynedd, nes iddo gwblhau deuddeg mlynedd.

PENNOD 47

1 Ac Isaac mab Abraham oedd yn dal i fyw yn y dyddiau hynny yng ngwlad Canaan; yr oedd yn oedrannus iawn, cant a phedwar ugain oed; ac Esau ei fab, brawd Jacob, oedd yng ngwlad Edom, ac yr oedd ganddo ef a'i feibion eiddo ynddi ymhlith meibion Seir.
2 A chlywodd Esau fod amser ei dad yn agosáu i farw, ac efe a'i feibion a'i deulu a ddaeth i wlad Canaan, i dŷ ei dad. Ac aeth Jacob a'i feibion allan o'r lle yr oeddent yn byw yn Hebron, a daethant oll at eu tad Isaac, a chawsant Esau a'i feibion yn y babell.
3 Ac eisteddodd Jacob a'i feibion o flaen ei dad Isaac, ac yr oedd Jacob yn dal i alaru am ei fab Joseff.
4 A dywedodd Isaac wrth Jacob, Dwg dy feibion yma ataf fi, a mi a'u bendithiaf hwynt: a dug Jacob ei un ar ddeg o blant gerbron ei dad Isaac.
5 Ac Isaac a osododd ei ddwylo ar holl feibion Jacob, ac a'u gafaelodd, ac a'u cofleidiodd, ac a'u cusanodd un wrth un: a bendithiodd Isaac hwynt y diwrnod hwnnw, ac a ddywedodd wrthynt, Bendithied Duw eich tadau chwi, ac a amlhaed eich had fel sêr y nefoedd o ran nifer.
6 A bendithiodd Isaac feibion Esau hefyd, gan ddywedyd, Bydded i Dduw eich gwneud yn ofn ac yn ddychryn i bawb a'ch gwelant, ac i'ch holl elynion.
7 Ac Isaac a alwodd ar Jacob a'i feibion, a daethant oll ac eisteddasant gerbron Isaac. A dywedodd Isaac wrth Jacob, Arglwydd Dduw yr holl ddaear a ddywedodd wrthyf, I'th had y rhoddaf y wlad hon yn etifeddiaeth, os cadwant dy blant fy neddfau a'm ffyrdd; a mi a gyflawnaf iddynt y llw a dyngais wrth dy dad Abraham.
8 Yn awr gan hynny fy mab, dysg dy blant a phlant dy blant i ofni'r Arglwydd, ac i fynd yn y ffordd dda a fydd yn fodlon i'r Arglwydd dy Dduw: oherwydd os cedwi ffyrdd yr Arglwydd a'i ddeddfau, bydd yr Arglwydd hefyd yn cadw ei gyfamod ag Abraham i ti, ac yn gwneud yn dda i ti ac i'th had yr holl ddyddiau.
9 A phan orffennodd Isaac orchymyn i Jacob a'i blant, rhoddodd yr ysbryd i fyny a bu farw, a chasglwyd ef at ei bobl.
10 A syrthiodd Jacob ac Esau ar wyneb eu tad Isaac, ac wylasant: ac yr oedd Isaac yn gant a phedwar ugain mlwydd oed pan fu farw yng ngwlad Canaan, yn Hebron: a'i feibion a'i dygasant ef i ogof Machpela, yr hon a brynasai Abraham gan feibion Heth yn feddiant claddu.
11 Aeth holl frenhinoedd gwlad Canaan gyda Jacob ac Esau i gladdu Isaac, a dangosodd holl frenhinoedd Canaan anrhydedd mawr i Isaac pan fu farw.
12 A meibion Jacob a meibion Esau a gerddodd o gwmpas yn droednoeth, gan gerdded a galaru nes iddynt gyrraedd Cireath-arba.
13 A chladdwyd Jacob ac Esau eu tad Isaac yn ogof Machpela, sydd yng Nghirath-arba yn Hebron, a chladdasant ef â pharch mawr iawn, fel mewn angladd brenhinoedd.
14 A gwnaeth Jacob a'i feibion, ac Esau a'i feibion, a holl frenhinoedd Canaan alar mawr a thrwm, a'i claddu a galaru amdano lawer o ddyddiau.
15 Ac ar farwolaeth Isaac, gadawodd ei anifeiliaid a'i eiddo a'r cyfan oedd yn eiddo iddo i'w feibion; a dywedodd Esau wrth Jacob, Wele, atolwg, yr hyn oll a adawodd ein tad, ni a'i rhannwn yn ddwy ran, a byddaf fi'n cael y dewis. A dywedodd Jacob, Gwnawn hynny.
16 A chymerodd Jacob yr holl bethau a adawyd gan Isaac yng ngwlad Canaan, yr anifeiliaid a'r eiddo, a'u gosod yn ddwy ran o flaen Esau a'i feibion, a dywedodd wrth Esau, Wele hyn oll o'th flaen; dewis i ti dy hun yr hanner a gymeri.
17 A dywedodd Jacob wrth Esau, Gwrando, atolwg, yr hyn a lefaraf wrthyt, gan ddywedyd, Arglwydd Dduw nefoedd a daear a lefarodd wrth ein tadau Abraham ac Isaac, gan ddywedyd, I'th had di y rhoddaf y wlad hon yn etifeddiaeth dragwyddol.
18 Yn awr gan hynny, y mae'r cyfan a adawodd ein tad o'th flaen, ac wele'r holl wlad o'th flaen; dewis di ohonynt yr hyn a fynnoch.
19 Os wyt ti'n dymuno'r holl dir, cymer hi i ti a'th blant am byth, a byddaf fi'n cymryd y cyfoeth hwn, ac os wyt ti'n dymuno'r cyfoeth, cymer hi i ti, a byddaf fi'n cymryd y tir hwn i mi ac i'm plant i'w etifeddu am byth.
20 Ac yr oedd Nebayoth mab Ismael yn y wlad y pryd hwnnw gyda'i blant: ac aeth Esau y diwrnod hwnnw ac ymgynghorodd ag ef, gan ddywedyd.
21 Fel hyn y llefarodd Jacob wrthyf, ac fel hyn y'm hatebodd; yn awr, rho dy gyngor, a gwrandawn.
22 A dywedodd Nebayoth, Beth yw hyn a ddywedodd Jacob wrthyt? Wele holl feibion Canaan yn byw yn ddiogel yn eu tir, a dywed Jacob y bydd yn ei etifeddu gyda'i had yr holl ddyddiau.
23 Dos yn awr gan hynny a chymer holl gyfoeth dy dad, a gadewch dy frawd Jacob yn y wlad, fel y llefarodd.
24 Yna cododd Esau, ac a ddychwelodd at Jacob, ac a wnaeth yr holl gyngor a roes Nebayoth mab Ismael; a chymerodd Esau yr holl gyfoeth a adawsai Isaac, yr eneidiau, yr anifeiliaid, yr anifeiliaid a'r eiddo, a'r holl gyfoeth; ni roddodd ddim i'w frawd Jacob; a chymerodd Jacob holl wlad Canaan, o nant yr Aifft hyd afon Ewffrates, ac a'i cymerodd yn feddiant tragwyddol, ac i'w blant, ac i'w had ar ei ôl, am byth.
25 Cymerodd Jacob hefyd ogof Machpela, sydd yn Hebron, oddi wrth ei frawd Esau, yr hon a brynasai Abraham gan Effron, yn feddiant claddu iddo'i hun a'i had am byth.
26 Ac ysgrifennodd Jacob yr holl bethau hyn yn llyfr y pryniant, ac fe'i llofnododd, a thystiodd hyn oll gyda phedwar tyst ffyddlon.
27 A dyma'r geiriau a ysgrifennodd Jacob yn y llyfr, gan ddywedyd: Gwlad Canaan a holl ddinasoedd yr Hethiaid, yr Hefiaid, y Jebusiaid, yr Amoriaid, y Peresiaid, a'r Gergasiaid, yr holl saith genedl o afon yr Aifft hyd afon Ewffrates.
28 A phrynodd Jacob ddinas Hebron Cireath-arba, a'r ogof sydd ynddi, y cyfan gan ei frawd Esau am werth, yn eiddo ac yn etifeddiaeth i'w had ar ei ôl am byth.

29 A chymerodd Jacob lyfr y pryniant a'r llofnod, y gorchymyn a'r deddfau a'r llyfr datguddiedig, a'u gosododd mewn llestr pridd er mwyn iddynt aros am amser hir, a'u rhoddodd yn nwylo ei blant.
30 Cymerodd Esau bopeth a adawodd ei dad iddo ar ôl ei farwolaeth oddi wrth ei frawd Jacob, a chymerodd ei holl eiddo, o ddyn ac anifail, camel ac asyn, ych ac oen, arian ac aur, cerrig a bdeliwm, a holl gyfoeth Isaac mab Abraham; nid oedd dim ar ôl na chymerodd Esau iddo'i hun, o'r cyfan a adawodd Isaac ar ôl ei farwolaeth.
31 A chymerodd Esau hyn i gyd, ac aeth ef a'i blant adref i wlad Seir yr Horiad, ymhell oddi wrth ei frawd Jacob a'i blant.
32 Ac yr oedd gan Esau feddiannau ymhlith meibion Seir, ac ni ddychwelodd Esau i wlad Canaan o'r dydd hwnnw ymlaen.
33 A daeth holl wlad Canaan yn etifeddiaeth i feibion Israel yn etifeddiaeth dragwyddol; ac etifeddodd Esau a'i holl blant fynydd Seir.

PENNOD 48

1 Yn y dyddiau hynny, ar ôl marwolaeth Isaac, gorchmynnodd yr Arglwydd newyn ar yr holl ddaear, a'i achosi.
2 Y pryd hwnnw yr oedd Pharo brenin yr Aifft yn eistedd ar ei orsedd yng ngwlad yr Aifft, ac yn gorwedd yn ei wely ac yn breuddwydio breuddwydion: a gwelodd Pharo yn ei freuddwyd ei fod yn sefyll ar lan afon yr Aifft.
3 A thra yr oedd efe yn sefyll, gwelodd, ac wele saith o wartheg tewion, cigog, a hardd eu golwg, yn dod i fyny o'r afon.
4 A daeth saith o wartheg eraill, tenau o gnawd ac o olwg ddrwg, i fyny ar eu hôl; a llyncodd y saith o olwg ddrwg y rhai teg o olwg, ac yr oedd eu golwg yn dal yn ddrwg fel ar y dechrau.
5 Ac efe a ddeffrôdd, ac a gysgodd drachefn, ac a freuddwydiodd yr ail dro, ac a welodd, ac wele, saith tywysen o ŷd yn codi ar un goesyn, yn fras ac yn dda, a saith tywysen denau, wedi eu chwythu gan wynt y dwyrain, a llyncodd y tywysenau tenau y rhai llawn, a deffrôdd Pharo o'i freuddwyd.
6 A'r bore wedyn cofiodd y brenin ei freuddwydion, a'i ysbryd a gynhyrfwyd yn ddigalon oherwydd ei freuddwydion. Brysiodd y brenin ac anfonodd a galwodd am holl ddewiniaid yr Aifft a'r doethion, a daethant a sefyll gerbron Pharo.
7 A dywedodd y brenin wrthynt, Breuddwydiais freuddwydion, ac nid oes neb i'w dehongli; a dywedasant wrth y brenin, Adrodda dy freuddwydion i'th weision, a gad inni eu clywed.
8 A'r brenin a adroddodd ei freuddwydion iddynt, ac atebasant oll ac a ddywedasant ag un llais wrth y brenin, Byw fyddo'r brenin yn dragywydd; a dyma ddehongliad dy freuddwydion.
9 Y saith buwch dda a welaist ti sy'n dynodi saith merch a anir i ti yn y dyddiau diwethaf, a'r saith buwch a welaist ti'n dod i fyny ar eu hôl, ac a'u llyncodd, ydynt arwydd y bydd y merched a anir i ti i gyd yn marw yn oes y brenin.
10 A'r hyn a welaist yn yr ail freuddwyd am saith tywysen dda o ŷd yn tyfu ar un goesyn, dyma eu dehongliad, y byddi'n adeiladu i ti dy hun yn y dyddiau diwethaf saith dinas ledled gwlad yr Aifft; a'r hyn a welaist am y saith tywysen wedi'u chwythu yn tyfu ar eu hôl ac yn eu llyncu tra oeddit yn eu gweld â'th lygaid, yw arwydd y bydd y dinasoedd a adeiladaist i gyd yn cael eu dinistrio yn y dyddiau diwethaf, ym mywyd y brenin.
11 A phan ddywedasant y geiriau hyn, ni roddodd y brenin ei glust at eu geiriau, ac ni osododd ei galon arnynt: canys gwyddai'r brenin yn ei ddoethineb nad oeddent yn rhoi dehongliad cywir o'r breuddwydion; a phan orffenasant lefaru gerbron y brenin, atebodd y brenin hwy, gan ddywedyd, Beth yw'r peth hwn a ddywedasoch wrthyf? yn sicr yr ydych wedi llefaru celwydd a chelwyddau; felly yn awr, rhowch y dehongliad cywir o'm breuddwydion, fel na fyddoch farw.
12 A gorchmynnodd y brenin ar ôl hyn, ac anfonodd ac alwodd eto am ddoethion eraill, a daethant a sefyll gerbron y brenin, ac adroddodd y brenin ei freuddwydion iddynt, ac atebasant ef i gyd yn ôl y dehongliad cyntaf, a chyneuodd dicter y brenin ac aeth yn ddig iawn, a dywedodd y brenin wrthynt, Yn sicr yr ydych yn dweud celwydd ac yn datgan anwiredd yn yr hyn a ddywedasoch.
13 A gorchmynnodd y brenin gyhoeddi cyhoeddiad drwy wlad yr Aifft, gan ddweud, Penderfynwyd gan y brenin a'i ddynion mawr, y bydd unrhyw ŵr doeth sy'n gwybod ac yn deall dehongliad breuddwydion, ac na ddaw heddiw gerbron y brenin, yn marw.
14 A'r gŵr a fynega i'r brenin ddehongliad cywir ei freuddwydion, rhoddir iddo'r cyfan a ofynna efe gan y brenin. A daeth holl ddoethion gwlad yr Aifft gerbron y brenin, ynghyd â'r holl ddewiniaid a'r hudwyr oedd yn yr Aifft ac yn Gosen, yn Rameses, yn Tachpanches, yn Soar, ac ym mhob man ar ffin yr Aifft, a safasant oll gerbron y brenin.
15 A daeth yr holl bendefigion a'r tywysogion, a gweision y brenin, ynghyd o holl ddinasoedd yr Aifft, ac eisteddasant oll gerbron y brenin, ac adroddodd y brenin ei freuddwydion gerbron y doethion a'r tywysogion, a synasant bawb a eisteddent gerbron y brenin at y weledigaeth.
16 Ac yr oedd yr holl ddoethion oedd gerbron y brenin wedi ymrannu'n fawr ynghylch dehongli ei freuddwydion; rhai ohonynt a'u dehonglodd i'r brenin, gan ddywedyd, Y saith buwch dda yw saith brenin, a fydd yn cael eu codi o epil y brenin dros yr Aifft.
17 A'r saith buwch ddrwg yw saith tywysog, a fydd yn sefyll yn eu herbyn yn y dyddiau diwethaf ac yn eu dinistrio; a'r saith tywysen ŷd yw saith tywysog mawr yr Aifft, a fydd yn syrthio yn nwylo saith tywysog llai nerthol eu gelynion, yn rhyfeloedd ein harglwydd y brenin.
18 A rhai ohonynt a ddehonglodd i'r brenin fel hyn, gan ddywedyd, Y saith buwch dda yw dinasoedd cadarn yr Aifft, a'r saith buwch ddrwg yw saith cenedl gwlad Canaan, a ddaw yn erbyn saith dinas yr Aifft yn y dyddiau diwethaf ac a'u dinistriant.
19 A'r hyn a welaist yn yr ail freuddwyd, am saith tywysen ŷd dda a drwg, yw arwydd y bydd llywodraeth yr Aifft yn dychwelyd at dy had fel ar y dechrau.
20 Ac yn ei deyrnasiad ef bydd pobl dinasoedd yr Aifft yn troi yn erbyn saith dinas Canaan sy'n gryfach na hwy, ac yn

eu dinistrio, a bydd llywodraeth yr Aifft yn dychwelyd at dy had di.
21 A dywedodd rhai ohonynt wrth y brenin, Dyma ddehongliad dy freuddwydion; y saith buwch dda yw saith brenhines, y rhai a gymeri di yn wragedd yn y dyddiau diwethaf, a'r saith buwch ddrwg yn dynodi y bydd y menywod hynny i gyd yn marw yn oes y brenin.
22 A'r saith tywysen ŷd dda a drwg a welaist yn yr ail freuddwyd yw pedwar ar ddeg o blant, ac yn y dyddiau diwethaf y byddant yn sefyll i fyny ac yn ymladd â'i gilydd, a bydd saith ohonynt yn taro'r saith sydd gryfach.
23 A dywedodd rhai ohonynt y geiriau hyn wrth y brenin, gan ddywedyd, Y saith buwch dda sydd yn dynodi y bydd saith o blant yn cael eu geni i ti, a byddant yn lladd saith o blant dy blant yn y dyddiau diwethaf; a'r saith tywysen dda o ŷd a welaist yn yr ail freuddwyd, yw'r tywysogion hynny y bydd saith tywysog llai nerthol eraill yn ymladd yn eu herbyn ac yn eu dinistrio yn y dyddiau diwethaf, ac yn dial achos dy blant, a bydd y llywodraeth yn dychwelyd eto at dy had.
24 A chlywodd y brenin holl eiriau doethion yr Aifft a'u dehongliad o'i freuddwydion, ac ni blesiodd yr un ohonynt y brenin.
25 A gwyddai'r brenin yn ei ddoethineb nad oeddent yn llefaru'n hollol gywir yn yr holl eiriau hyn, oherwydd yr oedd hyn gan yr Arglwydd i rwystro geiriau doethion yr Aifft, er mwyn i Joseff gael mynd allan o dŷ'r carchar, ac er mwyn iddo ddod yn fawr yn yr Aifft.
26 A gwelodd y brenin nad oedd neb o holl ddoethion a swynwyr yr Aifft yn llefaru'n gywir wrtho, a llosgodd llid y brenin, a'i ddicter a losgodd ynddo.
27 A gorchmynnodd y brenin i'r holl ddoethion a'r swynwyr fynd allan o'i flaen ef, ac aethant oll allan o flaen y brenin gyda chywilydd a gwarth.
28 A gorchmynnodd y brenin anfon cyhoeddiad drwy gydol yr Aifft i ladd yr holl swynwyr oedd yn yr Aifft, ac na fyddai un ohonynt yn cael byw.
29 A chododd capteiniaid y gwarchodlu oedd yn perthyn i'r brenin, a thynnodd pob un ei gleddyf, a dechreusant daro swynwyr yr Aifft, a'r doethion.
30 Ac ar ôl hyn daeth Merod, prif fwtler y brenin, ac ymgrymodd o flaen y brenin ac eisteddodd o'i flaen.
31 A dywedodd y bwtler wrth y brenin, Bydded i'r brenin fyw am byth, a dyrchefir ei lywodraeth yn y wlad.
32. Buost yn ddig wrth dy was yn y dyddiau hynny, ddwy flynedd yn ôl bellach, a gosodaist fi mewn gwarchodfa, a bum am beth amser yno, fi a phennaeth y pobyddion.
33 Ac yr oedd gyda ni was Hebreaidd o eiddo capten y gwarchodlu, a'i enw oedd Joseff; canys yr oedd ei feistr wedi digio ag ef, a'i osod yn y tŷ carchar, ac yno yr oedd yn ein gwasanaethu ni.
34 Ac ymhen peth amser wedi hynny, pan oeddem yn y warchodfa, breuddwydiasom freuddwydion mewn un noson, fi a phennaeth y pobyddion; breuddwydiasom, pob un yn ôl dehongliad ei freuddwyd.
35 A daethom yn y bore, a'u hadrosom i'r gwas hwnnw, ac efe a ddehonglodd ein breuddwydion i ni, i bob un yn ôl ei freuddwyd, a ddehonglodd efe yn gywir.
36 A bu fel y dehonglodd efe i ni, felly y digwyddodd; ni syrthiodd yr un o'i eiriau i'r llawr.
37 Ac yn awr gan hynny, na laddwch fy arglwydd a'm brenin bobl yr Aifft am ddim; wele'r caethwas hwnnw eto wedi'i garcharu yn y tŷ gan gapten y gwarchodlu, ei feistr, yn nhŷ'r carchar.
38 Os bydd yn dda gan y brenin, anfonwch amdano i ddod ger dy fron di, a bydd yn rhoi gwybod i ti beth yw dehongliad cywir y freuddwyd a freuddwydiaist.
39 A chlywodd y brenin eiriau'r prif fwtler, a gorchmynnodd y brenin na ddylid lladd doethion yr Aifft.
40 A gorchmynnodd y brenin i'w weision ddod â Joseff ger ei fron, a dywedodd y brenin wrthynt, Ewch ato a pheidiwch â'i ddychryn rhag iddo ddrysu a pheidio â gwybod sut i siarad yn iawn.
41 A gweision y brenin a aethant at Joseff, a'i dygasant ef allan o'r ddwnc ar frys, ac eilliod gweision y brenin ef, ac efe a newidiodd ei wisg carchar, ac a ddaeth gerbron y brenin.
42 Ac yr oedd y brenin yn eistedd ar ei orsedd frenhinol mewn gwisg dywysogaidd, wedi'i hamgylchynu ag effod aur, a'r aur coeth oedd arni yn disgleirio, a'r carbuncl, y rhuddem, a'r emrallt, ynghyd â'r holl feini gwerthfawr oedd ar ben y brenin, yn disgleirio'r llygad; a rhyfeddodd Joseff yn fawr at y brenin.
43 A'r orsedd yr oedd y brenin yn eistedd arni oedd wedi'i gorchuddio ag aur ac arian, ac â cherrig onics, ac yr oedd iddi saith deg o risiau.
44 Ac yr oedd yn arfer ganddynt ledled gwlad yr Aifft, fod pob dyn a ddeuai i siarad â'r brenin, os oedd yn dywysog neu'n un a oedd yn uchel ei barch yng ngolwg y brenin, yn dringo i orsedd y brenin hyd at yr unfed gris ar hugain, a byddai'r brenin yn disgyn i'r chweched gris ar hugain, ac yn siarad ag ef.
45 Os oedd yn un o'r bobl gyffredin, byddai'n dringo i'r drydedd ris, a byddai'r brenin yn disgyn i'r bedwaredd ac yn siarad ag ef, a'u harfer oedd, ar ben hynny, bod unrhyw ddyn a ddeallai siarad ym mhob un o'r saith deg iaith, yn dringo'r saith deg ris, ac yn mynd i fyny ac yn siarad nes iddo gyrraedd y brenin.
46 Ac unrhyw ddyn na allai gwblhau'r saith deg, byddai'n dringo cynifer o risiau ag yr oedd yn gwybod yr ieithoedd y byddai'n eu siarad.
47 Ac yr oedd yn arferol yn yr Aifft yn y dyddiau hynny na ddylai neb deyrnasu drostynt, ond yr hwn a ddeallai lefaru yn y saith deg iaith.
48 A phan ddaeth Joseff gerbron y brenin, ymgrymodd i'r llawr o flaen y brenin, ac aeth i fyny i'r drydedd ris, ac eisteddodd y brenin ar y bedwaredd ris, ac a siaradodd â Joseff.
49 A dywedodd y brenin wrth Joseff, Breuddwydiais freuddwyd, ac nid oes dehonglydd i'w ddehongli'n iawn, a gorchmynnais heddiw i holl ddewiniaid yr Aifft a'i doethion ddod ger fy mron, ac adroddais fy mreuddwydion iddynt, ac nid oes neb wedi'u dehongli'n iawn i mi.
50 Ac wedi hyn y clywais heddiw amdanat ti, dy fod yn ŵr doeth, a'th fod yn gallu dehongli'n gywir bob breuddwyd a glywi.
51 A dywedodd Joseff wrth Pharo, "Adrodded Pharo y breuddwydion a freuddwydiodd; yn sicr y mae'r dehongliadau'n eiddo i Dduw." A dywedodd Pharo wrth Joseff am ei freuddwydion, sef am y buwch a'r tywysennau ŷd, a pheidiodd y brenin â llefaru.

52 Yna gwisgodd Joseff ag ysbryd Duw gerbron y brenin, ac roedd yn gwybod yr holl bethau a fyddai'n digwydd i'r brenin o'r diwrnod hwnnw ymlaen, ac roedd yn gwybod dehongliad cywir breuddwyd y brenin, ac fe siaradodd gerbron y brenin.
53 A chafodd Joseff ffafr yng ngolwg y brenin, a'r brenin a roddodd ei air a'i galon, ac a glywodd holl eiriau Joseff. A dywedodd Joseff wrth y brenin, Na thybiwch mai dwy freuddwyd ydynt, oherwydd dim ond un freuddwyd ydyw, am yr hyn a ddewisodd Duw ei wneud ledled y wlad a ddangosodd i'r brenin yn ei freuddwyd, a dyma'r dehongliad cywir o'th freuddwyd:
54 Y saith buwch dda a'r tywysennau ŷd yw saith mlynedd, a'r saith buwch ddrwg a'r tywysennau ŷd hefyd yw saith mlynedd; un freuddwyd yw hi.
55 Wele, y saith mlynedd sydd i ddod, bydd digonedd mawr drwy'r wlad, ac wedi hynny bydd saith mlynedd o newyn yn eu dilyn, newyn difrifol iawn; a bydd yr holl ddigonedd yn cael ei anghofio o'r wlad, a bydd y newyn yn difa trigolion y wlad.
56 Breuddwydiodd y brenin un freuddwyd, ac am hynny ailadroddwyd y freuddwyd i Pharo, oherwydd bod y peth wedi ei sefydlu gan Dduw, a bydd Duw yn ei gyflawni ar fyrder.
57 Yn awr gan hynny rhoddaf gyngor i ti, a gwaredaf dy enaid di ac eneidiau trigolion y wlad rhag drwg y newyn, fel y chwiliaist drwy gydol dy deyrnas am ŵr call a doeth iawn, sy'n gwybod holl faterion y llywodraeth, a'i benodi i oruchwylio gwlad yr Aifft.
58 A bydded i'r gŵr a osodi di dros yr Aifft benodi swyddogion dano, fel y casglant holl fwyd y blynyddoedd da sydd i ddod, a bydded iddynt gasglu ŷd a'i roi yn dy drysorfeydd penodedig.
59 A bydded iddynt gadw'r bwyd hwnnw am saith mlynedd y newyn, fel y gellir ei gael i ti a'th bobl a'th holl dir, ac na fyddit ti a'th dir yn cael dy dorri i ffwrdd gan y newyn.
60 Gorchymynnir hefyd i holl drigolion y wlad gasglu pob un gynnyrch ei faes, o bob math o fwyd, yn ystod y saith mlynedd da, a'i roi yn eu trysorfeydd, fel y gellir ei gael iddynt yn nyddiau'r newyn, ac y gallant fyw arno.
61 Dyma ddehongliad cywir dy freuddwyd, a dyma'r cyngor a roddir i achub dy enaid ac eneidiau dy holl ddeiliaid.
62 A'r brenin a atebodd ac a ddywedodd wrth Joseff, Pwy a ddywed, a phwy a ŵyr fod dy eiriau yn gywir? A dywedodd wrth y brenin, Hyn fydd arwydd i ti ynglŷn â'm holl eiriau, eu bod yn wir, a bod fy nghyngor yn dda i ti.
63 Wele dy wraig yn eistedd heddiw ar fab y geni, a bydd hi'n esgor ar fab i ti, a byddi'n llawenhau gydag ef; pan fydd dy blentyn wedi mynd allan o groth ei fam, bydd marw dy fab cyntaf-anedig a anwyd ddwy flynedd yn ôl, a chei gysur yn y plentyn a enir i ti heddiw.
64 A gorffennodd Joseff lefaru'r geiriau hyn wrth y brenin, ac ymgrymodd i'r brenin ac aeth allan. A phan aeth Joseff allan o ŵydd y brenin, daeth yr arwyddion a lefarasai Joseff wrth y brenin i ben y diwrnod hwnnw.
65 Ac esgorodd y frenhines ar fab y diwrnod hwnnw, a chlywodd y brenin y newyddion da am ei fab, ac ymlawenhaodd, a phan aeth y gohebydd allan o bresenoldeb y brenin, canfu gweision y brenin fab cyntaf-anedig y brenin wedi cwympo'n farw ar y ddaear.
66 A bu galar mawr a sŵn yn nhŷ'r brenin, a chlywodd y brenin hynny, ac efe a ddywedodd, Beth yw'r sŵn a'r galar a glywais yn y tŷ? A dywedasant wrth y brenin fod ei fab cyntaf-anedig wedi marw; yna gwyddai'r brenin fod holl eiriau Joseff a lefarodd yn gywir, a chysurwyd y brenin am ei fab gan y plentyn a anwyd iddo y diwrnod hwnnw fel y llefarodd Joseff.

PENNOD 49

1 Ar ôl y pethau hyn anfonodd y brenin a chasglu ei holl swyddogion a'i weision, a'r holl dywysogion a'r uchelwyr oedd yn perthyn i'r brenin, a daethant oll gerbron y brenin.
2 A dywedodd y brenin wrthynt, Wele, chwi a welsoch ac a glywsoch holl eiriau'r Hebreaid hwn, a'r holl arwyddion a ddywedodd y byddent yn dod i ben, ac nid yw'r un o'i eiriau wedi syrthio i'r llawr.
3 Ti'n gwybod ei fod wedi rhoi dehongliad cywir o'r freuddwyd, a bydd yn sicr o ddigwydd; yn awr felly cymer gyngor, a gwybod beth a wnei di a sut y gwaredir y wlad o'r newyn.
4 Chwiliwch yn awr, a gwelwch a ellir cael rhywun tebyg iddo, yr hwn y mae doethineb a gwybodaeth yn ei galon, a mi a'i penodiaf ef dros y tir.
5 Oherwydd clywsoch beth a gynghorodd yr Hebreaid ynglŷn â hyn i achub y wlad rhag y newyn, a gwn na chaiff y wlad ei hachub rhag y newyn ond trwy gyngor yr Hebreaid, yr hwn a'm cynghorodd i.
6 A hwy oll a atebasant y brenin, ac a ddywedasant, Y mae'r cyngor a roddodd yr Hebraeg ynglŷn â hyn yn dda; yn awr gan hynny, ein harglwydd a'n brenin, wele'r holl wlad yn dy law di, gwna'r hyn sydd dda yn dy olwg di.
7 Yr hwn a ddewisi di, ac yr wyt ti yn dy ddoethineb yn gwybod ei fod yn ddoeth ac yn abl i achub y wlad â'i ddoethineb, hwnnw a benodir gan y brenin i fod oddi tano dros y wlad.
8 A dywedodd y brenin wrth yr holl swyddogion, "Yr wyf yn meddwl, gan fod Duw wedi hysbysu'r Hebreaid yr holl bethau a lefarodd, nad oes neb mor synhwyrol a doeth ag ef yn yr holl wlad; os bydd yn dda yn eich golwg, mi a'i gosodaf ef dros y wlad, oherwydd bydd efe yn achub y wlad â'i ddoethineb.
9 Ac atebodd yr holl swyddogion y brenin a dweud, Ond yn sicr y mae wedi ei ysgrifennu yng nghyfreithiau'r Aifft, ac ni ddylid ei thorri, na chaiff neb deyrnasu dros yr Aifft, nac fod yn ail i'r brenin, ond un sydd â gwybodaeth ym mhob iaith meibion dynion.
10 Yn awr gan hynny, ein harglwydd a'n brenin, wele, dim ond yr iaith Hebraeg all y dyn Hebraeg hwn ei siarad, a sut felly y gall ef fod yr ail dan lywodraeth drosom ni, dyn nad yw hyd yn oed yn adnabod ein hiaith ni?
11 Yn awr, yr ydym yn erfyn arnat anfon amdano, a gad iddo ddod ger dy fron di, a'i brofi ym mhob peth, a gwna fel y gweli di'n dda.
12 A dywedodd y brenin, Gwneir hyn yfory, a da yw'r peth a ddywedaist; a daeth yr holl swyddogion y diwrnod hwnnw gerbron y brenin.
13 A'r noson honno anfonodd yr Arglwydd un o'i angylion gweinidogaethol, ac efe a ddaeth i wlad yr Aifft at Joseff:

ac angel yr Arglwydd a safodd dros Joseff; ac wele, yr oedd Joseff yn gorwedd yn y gwely yn y nos yn nhŷ ei feistr yn y dwnsiwn, oherwydd yr oedd ei feistr wedi ei roi ef yn ôl i'r dwnsiwn o achos ei wraig.
14 A'r angel a'i deffrôdd ef o'i gwsg, a chododd Joseff, ac a safodd ar ei draed, ac wele angel yr Arglwydd yn sefyll gyferbyn ag ef; ac angel yr Arglwydd a lefarodd â Joseff, ac a ddysgodd iddo holl ieithoedd dyn y noson honno, ac a alwodd ei enw yn Jehoseph.
15 Ac aeth angel yr Arglwydd oddi wrtho, a dychwelodd Joseff, ac a orweddodd ar ei wely: a synnwyd Joseff gan y weledigaeth a welodd.
16 A bu yn y bore i'r brenin anfon am ei holl swyddogion a'i weision, a daethant oll ac eisteddasant gerbron y brenin, a gorchmynnodd y brenin ddwyn Joseff, ac aeth gweision y brenin a dwyn Joseff gerbron Pharo.
17 A daeth y brenin allan ac esgynnodd risiau'r orsedd, a llefarodd Joseff wrth y brenin ym mhob iaith, ac aeth Joseff ato a llefarodd wrth y brenin nes iddo gyrraedd gerbron y brenin ar y degfed gris a thrigain, ac eisteddodd gerbron y brenin.
18 A llawenychodd y brenin yn fawr o achos Joseff, a llawenychodd holl swyddogion y brenin yn fawr gyda'r brenin pan glywsant holl eiriau Joseff.
19 A'r peth a oedd yn dda yng ngolwg y brenin a'r swyddogion, sef penodi Joseff yn ail i'r brenin dros holl wlad yr Aifft: a llefarodd y brenin wrth Joseff, gan ddywedyd,
20 Yn awr, rhoddaist gyngor i mi i benodi gŵr doeth dros wlad yr Aifft, er mwyn achub y wlad â'i ddoethineb rhag y newyn; yn awr gan hynny, gan fod Duw wedi hysbysu hyn oll i ti, a'r holl eiriau a leferaist, nid oes gŵr call a doeth fel ti drwy'r wlad.
21 Ac ni elwir dy enw mwyach yn Joseff, ond Saffnath Paanea fydd dy enw; ti fydd yr ail i mi, ac yn ôl dy air y bydd holl faterion fy llywodraeth, ac wrth dy air y bydd fy mhobl yn mynd allan ac yn dod i mewn.
22 Hefyd o dan dy law y derbyn fy ngweision a'm swyddogion eu cyflog a roddir iddynt yn fisol, ac i ti y plyga holl bobl y wlad; yn fy ngorsedd yn unig y byddaf yn fwy na thi.
23 A thynnodd y brenin ei fodrwy oddi ar ei law, a'i rhoi ar law Joseff; a gwisgodd y brenin Joseff mewn gwisg dywysogaidd, a rhoddodd goron aur ar ei ben, a chadwyn aur am ei wddf.
24 A gorchmynnodd y brenin i'w weision, a gwnaethant iddo farchogaeth yn yr ail gerbyd oedd yn eiddo i'r brenin, a oedd yn mynd gyferbyn â cherbyd y brenin, ac a barodd iddo farchogaeth ar geffyl mawr a chryf o blith meirch y brenin, a'i arwain trwy strydoedd gwlad yr Aifft.
25 A gorchmynnodd y brenin i bawb oedd yn canu tympanau, telynau ac offerynnau cerdd eraill fynd allan gyda Joseff; aeth mil o dympanau, mil o fecholothau, a mil o nebalim ar ei ôl.
26 A phum mil o ddynion, â chleddyfau tynn yn disgleirio yn eu dwylo, a aethant i orymdeithio a chwarae o flaen Joseff, ac ugain mil o fawrion y brenin wedi'u gwregysu â gwregysau o groen wedi'u gorchuddio ag aur, a orymdeithiasant ar law dde Joseff, ac ugain mil ar ei aswy, ac aeth yr holl wragedd a'r morynion ar y toeau neu safasant yn y strydoedd yn chwarae ac yn llawenhau wrth Joseff, ac a syllasant ar olwg Joseff ac ar ei harddwch.
27 Aeth pobl y brenin o'i flaen ac o'i ôl, gan bersawru'r ffordd â thus a chasia, a phob math o bersawr gwych, a gwasgaru myrr ac aloe ar hyd y ffordd, ac ugain o ddynion a gyhoeddasant y geiriau hyn o'i flaen trwy'r wlad â llais uchel:
28 A welwch chi'r dyn hwn a ddewisodd y brenin yn ail iddo? Bydd holl faterion y llywodraeth yn cael eu rheoli ganddo ef, a bydd y sawl sy'n torri ei orchmynion, neu nad yw'n plygu i lawr o'i flaen, yn marw, oherwydd ei fod yn gwrthryfela yn erbyn y brenin a'i ail.
29 A phan beidiodd yr herodwyr â chyhoeddi, ymgrymodd holl bobl yr Aifft i'r llawr o flaen Joseff, a dweud, "Byw fyddo'r brenin, a byw fyddo ei ail hefyd." A holl drigolion yr Aifft a ymgrymasant ar hyd y ffordd, a phan nesaodd yr herodwyr atynt, ymgrymasant, a llawenhau â phob math o dympanau, mechol a nebal o flaen Joseff.
30 A chodi Joseff ar ei geffyl ei lygaid tua'r nefoedd, a galwodd allan a dweud, "Y mae'n codi'r tlawd o'r llwch, y mae'n codi'r anghenus o'r domen domen." O Arglwydd y Lluoedd, gwyn ei fyd y dyn sy'n ymddiried ynot ti.
31 A thramwyodd Joseff trwy wlad yr Aifft gyda gweision a swyddogion Pharo, a dangosasant iddo holl wlad yr Aifft a holl drysorau'r brenin.
32 A dychwelodd Joseff, ac a ddaeth y diwrnod hwnnw gerbron Pharo: a rhoddodd y brenin i Joseff feddiant yng ngwlad yr Aifft, sef feddiant o feysydd a gwinllannoedd: a rhoddodd y brenin i Joseff dair mil o dalentau o arian, a mil o dalentau o aur, a meini onics, a bdeliwm, a llawer o anrhegion.
33 A thrannoeth gorchmynnodd y brenin i holl bobl yr Aifft ddod ag offrymau ac anrhegion i Joseff, a bod yr hwn a dorrodd orchymyn y brenin i farw; a gwnaethant uchelfa yn stryd y ddinas, a thaenasant ddillad yno, a phwy bynnag a ddygai unrhyw beth i Joseff, a'i rhoddasant yn yr uchelfa.
34 A holl bobl yr Aifft a fwriodd rywbeth i'r uchelfa, un gŵr glustdlys aur, a'r llall fodrwyau a chlustdlysau, a gwahanol lestri o waith aur ac arian, a cherrig onics a bdeliwm a fwriodd ar yr uchelfa; rhoddodd pob un rywbeth o'i eiddo.
35 A chymerodd Joseff y rhain i gyd a'u gosod yn ei drysorfeydd, a dyrchafodd holl swyddogion a phendefigion y brenin Joseff, a rhoi llawer o roddion iddo, gan weld bod y brenin wedi ei ddewis yn ei ail.
36 A'r brenin a anfonodd at Potiffera, mab Ahiram, offeiriad On, a chymerodd ei ferch ifanc Osnath, a'i rhoi'n wraig i Joseff.
37 A'r llances oedd brydferth iawn, yn forwyn, un nad oedd dyn wedi ei hadnabod, a chymerodd Joseff hi'n wraig; a dywedodd y brenin wrth Joseff, Myfi yw Pharo, ac ni feiddir neb ond ti godi ei law na'i droed i reoli fy mhobl ledled gwlad yr Aifft.
38 Ac yr oedd Joseff yn ddeg ar hugain oed pan safodd gerbron Pharo, ac aeth Joseff allan o gerbron y brenin, ac efe a ddaeth yn ail i'r brenin yn yr Aifft.
39 A rhoddodd y brenin gant o weision i Joseff i'w wasanaethu yn ei dŷ, ac anfonodd Joseff hefyd a phrynodd lawer o weision, ac arhosasant yn nhŷ Joseff.
40 Yna adeiladodd Joseff iddo'i hun dŷ godidog iawn fel tai brenhinoedd, o flaen cyntedd palas y brenin, ac fe

wnaeth deml fawr yn y tŷ, yn gain iawn o ran golwg ac yn gyfleus ar gyfer ei breswylfa; tair blynedd bu Joseff yn adeiladu ei dŷ.
41 A gwnaeth Joseff iddo'i hun orseddfain hardd iawn o lawer o aur ac arian, a'i gorchuddio â cherrig onics a bdeliwm, a gwnaeth arni lun holl wlad yr Aifft, a llun afon yr Aifft sy'n dyfrhau holl wlad yr Aifft; ac eisteddodd Joseff yn ddiogel ar ei orseddfain yn ei dŷ, a chynyddodd yr Arglwydd ddoethineb Joseff.
42 A holl drigolion yr Aifft, a gweision Pharo a'i dywysogion, oedd yn caru Joseff yn fawr iawn, oherwydd yr Arglwydd a wnaeth y peth hwn i Joseff.
43 Ac yr oedd gan Joseff fyddin a wnâi ryfel, gan fynd allan mewn lluoedd a milwyr hyd nifer deugain mil chwe chant o ddynion, yn abl i gario arfau i gynorthwyo'r brenin a Joseff yn erbyn y gelyn, heblaw swyddogion y brenin a'i weision a thrigolion yr Aifft heb nifer.
44 A rhoddodd Joseff i'w wŷr cedyrn, ac i'w holl lu, darianau a gwaywffyn, a chapiau a chotiau rhwyll, a cherrig i'w taflu.

PENNOD 50

1 Y pryd hwnnw daeth meibion Tarsis yn erbyn meibion Ismael, a rhyfela â hwynt; ac ysbeiliodd meibion Tarsis yr Ismaeliaid am amser hir.
2 Ac yr oedd meibion Ismael yn fach o ran nifer yn y dyddiau hynny, ac ni allent drechu meibion Tarsis, a gorthrymwyd hwynt yn fawr.
3 A henuriaid yr Ismaeliaid a anfonasant gofnod at frenin yr Aifft, gan ddywedyd, Anfon, atolwg, at dy weision swyddogion a lluoedd i'n cynorthwyo i ymladd yn erbyn meibion Tarsis, oherwydd yr ydym wedi bod yn difa ers amser maith.
4 A Pharo a anfonodd Joseff gyda'r cedyrn a'r llu oedd gydag ef, a'i gedyrn hefyd o dŷ'r brenin.
5 Aethant i wlad Hafila at feibion Ismael, i'w cynorthwyo yn erbyn meibion Tarsis; ymladdodd meibion Ismael â meibion Tarsis; trawodd Joseff y Tarsisiaid, a darostyngodd eu holl dir hwynt; ac y mae meibion Ismael yn byw yno hyd y dydd hwn.
6 A phan orchfygwyd gwlad Tarsis, ffoes yr holl Tarsisiaid, a daethant ar ffin eu brodyr meibion Iafan; a dychwelodd Joseff gyda'i holl ddynion cedyrn a'i lu i'r Aifft, heb un dyn ohonynt ar goll.
7 Ac ar chwyldroad y flwyddyn, yn ail flwyddyn teyrnasiad Joseff ar yr Aifft, rhoddodd yr Arglwydd ddigonedd mawr drwy'r wlad am saith mlynedd fel y llefarasai Joseff: canys bendithiodd yr Arglwydd holl gynnyrch y ddaear yn y dyddiau hynny am saith mlynedd, a bwytasant a chael digon mawr.
8 Ac yr oedd gan Joseff swyddogion dano ar y pryd, a chasglasant holl fwyd y blynyddoedd da, a phentyrrasant ŷd flwyddyn ar ôl blwyddyn, a'i osodasant yn nhrysorfeydd Joseff.
9 A phob tro y byddent yn casglu'r bwyd, gorchmynnodd Joseff iddynt ddod â'r ŷd yn y clustiau, a dod â rhywfaint o bridd y cae gydag ef hefyd, rhag iddo ddifetha.
10 A gwnaeth Joseff yn ôl hyn flwyddyn ar ôl blwyddyn, a phentyrrodd ŷd fel tywod y môr o lawer, oherwydd yr oedd ei drysorfeydd yn anferth ac ni ellid eu cyfrif o ran nifer.
11 A chasglodd holl drigolion yr Aifft bob math o fwyd yn eu trysorau yn helaeth iawn yn ystod y saith mlynedd da, ond ni wnaethant iddo fel y gwnaeth Joseff.
12 A sicrhawyd yr holl fwyd a gasglodd Joseff a'r Eifftiaid yn ystod y saith mlynedd o ddigonedd i'r wlad mewn storfeydd ar gyfer y saith mlynedd o newyn, i gynnal yr holl wlad.
13 A llenwodd trigolion yr Aifft bob un ei drysor a'i guddfan ag ŷd, i fod yn gynhaliaeth yn ystod y newyn.
14 A gosododd Joseff yr holl fwyd a gasglodd ym mhob un o ddinasoedd yr Aifft, ac fe gaeodd yr holl storfeydd a gosod gwylwyr drostynt.
15 Ac Osnath gwraig Joseff, merch Potiffera, a esgorodd iddo ddau fab, Manasse ac Effraim; ac yr oedd Joseff yn bedair ar hugain oed pan genhedlodd hwynt.
16 A thyfodd y bechgyn i fyny, ac aethant yn ei ffyrdd ef, ac yn ei gyfarwyddiadau; ni wyrasant oddi wrth y ffordd a ddysgodd eu tad iddynt, nac i'r dde nac i'r aswy.
17 A'r Arglwydd oedd gyda'r bechgyn, a thyfasant i fyny a chael dealltwriaeth a medr ym mhob doethineb ac ym mhob mater llywodraeth, a dyrchafu holl swyddogion y brenin a'i ddynion mawr o drigolion yr Aifft y bechgyn, a magwyd hwy ymhlith plant y brenin.
18 A daeth y saith mlynedd o ddigonedd a fu drwy'r wlad i ben, a daeth y saith mlynedd o newyn ar eu hôl fel y llefarasai Joseff, a'r newyn a fu drwy'r wlad.
19 A gwelodd holl bobl yr Aifft fod y newyn wedi dechrau yng ngwlad yr Aifft, ac agorodd holl bobl yr Aifft eu cronfeydd ŷd oherwydd bod y newyn wedi trechu arnynt.
20 A chawsant yr holl fwyd oedd yn eu trysorfeydd yn llawn plâu ac yn anaddas i'w fwyta, a pharhaodd y newyn drwy'r wlad, a daeth holl drigolion yr Aifft a gweiddi o flaen Pharo, oherwydd bod y newyn yn drwm arnynt.
21 A dywedasant wrth Pharao, Dyro fwyd i'th weision, a pham y byddwn ni farw o newyn o flaen dy lygaid, sef ni a'n rhai bach?
22 A Pharo a atebodd hwynt, gan ddywedyd, A phaham yr ydych yn gweiddi arnaf? Onid gorchmynnodd Joseff am gadw'r ŷd yn ystod y saith mlynedd o ddigonedd ar gyfer blynyddoedd newyn? A phaham na wrandawsoch ar ei lais ef?
23 A phobl yr Aifft a atebasant y brenin, gan ddywedyd, Fel mai byw dy enaid, ein harglwydd, y gwnaeth dy weision yr holl bethau a orchmynnodd Joseff; canys casglasant dy weision hefyd holl gynnyrch eu meysydd yn ystod y saith mlynedd o ddigonedd, a'i roi yn y trysorfeydd hyd heddiw.
24 A phan drechodd y newyn dy weision, agorasom ein storfeydd, ac wele, yr oedd ein holl gynnyrch yn llawn plâu ac nid oedd yn addas i'w fwyta.
25 A phan glywodd y brenin yr holl bethau a ddigwyddodd i drigolion yr Aifft, ofnodd y brenin yn fawr oherwydd y newyn, ac fe'i dychrynodd yn fawr; ac atebodd y brenin bobl yr Aifft, gan ddweud, Gan fod hyn i gyd wedi digwydd i chwi, ewch at Joseff, gwnewch beth bynnag a ddywedo wrthych, peidiwch â thorri ei orchmynion.
26 A holl bobl yr Aifft a aethant allan, ac a ddaethant at Joseff, ac a ddywedasant wrtho, Dyro i ni fwyd, a pham y byddwn farw o'th flaen o newyn? canys casglom ein cynnyrch yn ystod y saith mlynedd fel y gorchmynnaist, a'i roi mewn storfa, ac fel hyn y digwyddodd i ni.

27 A phan glywodd Joseff holl eiriau pobl yr Aifft, a'r hyn a ddigwyddasai iddynt, agorodd Joseff ei holl drysorfeydd o'r cynnyrch, a'i werthu i bobl yr Aifft.
28 A pharhaodd y newyn drwy'r wlad, ac yr oedd newyn ym mhob gwlad, ond yng ngwlad yr Aifft yr oedd cynnyrch i'w werthu.
29 A daeth holl drigolion yr Aifft at Joseff i brynu ŷd, oherwydd yr oedd y newyn yn drech arnynt, a difethwyd eu holl ŷd; a Joseff a'i gwerthodd bob dydd i holl bobl yr Aifft.
30 A chlywodd holl drigolion gwlad Canaan, a'r Philistiaid, a'r rhai o'r tu hwnt i'r Iorddonen, a meibion y dwyrain, a holl ddinasoedd y gwledydd ymhell ac agos, fod ŷd yn yr Aifft; a daethant oll i'r Aifft i brynu ŷd, oherwydd yr oedd y newyn yn drech arnynt.
31 Ac agorodd Joseff y storfeydd ŷd a gosod swyddogion arnynt, a safasant bob dydd ac a werthasant i bawb a ddeuai.
32 A gwyddai Joseff y byddai ei frodyr hefyd yn dod i'r Aifft i brynu ŷd, oherwydd yr oedd y newyn yn lledu drwy'r byd. A gorchmynnodd Joseff i'w holl bobl gyhoeddi hyn drwy wlad yr Aifft, gan ddweud,
33 Ewyllys y brenin, ei ail a'u gwŷr mawr yw nad anfon unrhyw un sy'n dymuno prynu ŷd yn yr Aifft ei weision i brynu, ond ei feibion, a hefyd unrhyw Eifftiad neu Ganaanead, a ddaw o unrhyw un o'r siopau o brynu ŷd yn yr Aifft, ac a â a'i werthu ledled y wlad, bydd farw, oherwydd ni chaiff neb brynu ond er mwyn cynnal ei deulu.
34 A bydd unrhyw ddyn sy'n arwain dau neu dri o anifeiliaid yn marw, oherwydd dim ond ei anifail ei hun y bydd dyn yn ei arwain.
35 A gosododd Joseff wylwyr wrth byrth yr Aifft, a gorchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Pwy bynnag a ddelo i brynu ŷd, na adawer iddo fyned i mewn nes ysgrifennu ei enw, ac enw ei dad, ac enw tad ei dad; a pha beth bynnag a ysgrifennir yn ystod y dydd, anfonwch eu henwau ataf gyda'r hwyr, fel y gallwyf wybod eu henwau.
36 A gosododd Joseff swyddogion ledled gwlad yr Aifft, a gorchmynnodd iddynt wneud yr holl bethau hyn.
37 A gwnaeth Joseff yr holl bethau hyn, a gwnaeth y deddfau hyn, er mwyn iddo wybod pryd y deuai ei frodyr i'r Aifft i brynu ŷd; a pharodd pobl Joseff i gyhoeddi hynny beunydd yn yr Aifft yn ôl y geiriau a'r deddfau hyn a orchmynnodd Joseff.
38 A chlywodd holl drigolion y dwyrain a'r gorllewin, a'r holl ddaear, am y deddfau a'r rheoliadau a osododd Joseff yn yr Aifft; a daeth trigolion eithafion y ddaear, a phrynasant ŷd yn yr Aifft ddydd ar ôl dydd, ac yna aethant ymaith.
39 A gwnaeth holl swyddogion yr Aifft fel y gorchmynnodd Joseff: a phawb a ddeuai i'r Aifft i brynu ŷd, ysgrifennai'r porthorion eu henwau, ac enwau eu tadau, a'u dwyn bob dydd gyda'r hwyr gerbron Joseff.

PENNOD 51

1 A clywodd Jacob wedi hynny fod ŷd yn yr Aifft, ac efe a alwodd ar ei feibion i fynd i'r Aifft i brynu ŷd, oherwydd y bu'r newyn yn drech arnynt hwy hefyd, ac efe a alwodd ar ei feibion, gan ddywedyd,
2 Wele, clywaf fod ŷd yn yr Aifft, a bod holl bobl y ddaear yn mynd yno i brynu; pam felly yr ymddengys chwi eich hunain yn fodlon gerbron yr holl ddaear? Ewch chwithau hefyd i lawr i'r Aifft a phrynwch ychydig o ŷd i ni ymhlith y rhai a ddaw yno, fel na fyddom farw.
3 A gwrandawodd meibion Jacob ar lais eu tad, a chodasant i fynd i lawr i'r Aifft er mwyn prynu ŷd ymhlith y gweddill a ddaeth yno.
4 A gorchmynnodd Jacob eu tad iddynt, gan ddywedyd, Pan ddewch i'r ddinas nac ewch i mewn gyda'ch gilydd trwy un porth, o achos trigolion y wlad.
5 A meibion Jacob a aethant allan, ac a aethant i'r Aifft, a meibion Jacob a wnaethant yr hyn oll a orchmynasai eu tad iddynt, ac ni anfonodd Jacob Benjamin, oherwydd dywedodd, Rhag i ddamwain ddigwydd iddo ar y ffordd fel ei frawd: ac aeth deg o feibion Jacob allan.
6 A thra oedd meibion Jacob yn mynd ar y ffordd, edifarhaasant am yr hyn a wnaethant i Joseff, a llefarasant wrth ei gilydd, gan ddywedyd, Gwyddom fod ein brawd Joseff wedi mynd i lawr i'r Aifft, ac yn awr byddwn yn ei geisio lle bynnag yr awn, ac os cawn ef, byddwn yn ei gymryd oddi wrth ei feistr yn bridwerth, ac os na, trwy rym, a byddwn yn marw drosto.
7 A chytunodd meibion Jacob â'r peth hwn, a chadarnhaodd eu hunain o achos Joseff, i'w achub o law ei feistr: ac aeth meibion Jacob i'r Aifft; a phan ddaethant yn agos at yr Aifft, ymwahanasant oddi wrth ei gilydd, a daethant trwy ddeg porth yr Aifft: ac ysgrifennodd y ceidwaid eu henwau y diwrnod hwnnw, a'u dwyn at Joseff gyda'r nos.
8 A darllenodd Joseff yr enwau o law ceidwaid y ddinas, a chanfu fod ei frodyr wedi mynd i mewn trwy ddeg porth y ddinas, a gorchmynnodd Joseff ar y pryd gyhoeddi drwy wlad yr Aifft, gan ddweud,
9 Ewch allan, holl warchodwyr y siop, caewch yr holl storfeydd ŷd a gadewch i un yn unig aros ar agor, fel y gall y rhai sy'n dod brynu ohoni.
10 A gwnaeth holl swyddogion Joseff felly y pryd hwnnw, a chau'r holl siopau a gadael un yn unig ar agor.
11 A rhoddodd Joseff enwau ysgrifenedig ei frodyr i'r hwn oedd yn gorwedd ar y siop agored, ac a ddywedodd wrtho, Pwy bynnag a ddelo atat i brynu ŷd, gofynna i'w enw, a phan ddelo dynion o'r enwau hyn ger dy fron, cymer hwynt a'u hanfon, a gwnaethant felly.
12 A phan ddaeth meibion Jacob i'r ddinas, ymgynullasant yn y ddinas i geisio Joseff cyn iddynt brynu ŷd iddynt eu hunain.
13 A hwy a aethant at furiau'r puteiniaid, ac a chwiliasant am Joseff ym muriau'r puteiniaid am dridiau, oherwydd tybiasant y deuai Joseff i mewn i furiau'r puteiniaid, oherwydd yr oedd Joseff yn deg iawn ac yn dda ei olwg, a chwiliasant am Joseff am dridiau, ac ni allent ei gael.
14 A chwiliodd y dyn a osodwyd dros yr ystorfa am yr enwau a roddasai Joseff iddo, ac ni chafodd hwy.
15 Ac anfonodd at Joseff, gan ddywedyd, Y tridiau hyn a aeth heibio, ac ni ddaeth y dynion y rhoddaist eu henwau i mi; ac anfonodd Joseff weision i geisio'r dynion yn holl Aifft, ac i'w dwyn gerbron Joseff.
16 A gweision Joseff a aethant, ac a ddaethant i'r Aifft, ac ni allent eu cael hwynt, ac a aethant i Gosen, ac nid

oeddent yno, ac yna a aethant i ddinas Rameses, ac ni allent eu cael hwynt.
17 A pharhaodd Joseff i anfon un ar bymtheg o weision i geisio ei frodyr, ac aethant a gwasgaru eu hunain ym mhedair congl y ddinas, ac aeth pedwar o'r gweision i dŷ'r puteiniaid, a chawsant y deg dyn yno yn chwilio am eu brawd.
18 A chymerodd y pedwar dyn hynny hwy a'u dwyn ger ei fron, ac ymgrymasant iddo i'r llawr; ac yr oedd Joseff yn eistedd ar ei orsedd yn ei deml, wedi'i wisgo â gwisgoedd tywysogaidd, ac ar ei ben yr oedd coron aur fawr, a'r holl gedyrn yn eistedd o'i gwmpas.
19 A gwelodd meibion Jacob Joseff, ac yr oedd ei lun a'i harddwch a'i urddas wyneb yn rhyfeddol yn eu golwg, ac ymgrymasant drachefn iddo i'r llawr.
20 A gwelodd Joseff ei frodyr, ac efe a'u hadnabu hwynt, ond nid adnabuant hwy ef: canys Joseff oedd fawr iawn yn eu golwg hwynt, am hynny nid adnabuant ef.
21 A llefarodd Joseff wrthynt, gan ddywedyd, O ble y daethoch? A hwy oll a atebasant ac a ddywedasant, Daeth dy weision o wlad Canaan i brynu ŷd, oherwydd y mae newyn yn lledu drwy'r ddaear, a chlywodd dy weision fod ŷd yn yr Aifft, felly y daethant ymhlith y rhai eraill i brynu ŷd i'w cynnal.
22 A Joseff a atebodd hwy, gan ddywedyd, Os daethoch i brynu fel y dywedwch, pam yr ydych yn dod trwy ddeg porth y ddinas? dim ond eich bod wedi dod i ysbïo trwy'r wlad.
23 A hwy oll gyda'i gilydd a atebasant Joseff, ac a ddywedasant, Nid felly fy arglwydd, yr ydym yn iawn, nid ysbïwyr yw dy weision, ond daethom i brynu ŷd, oherwydd brodyr yw dy weision i gyd, meibion un gŵr yng ngwlad Canaan, a gorchmynnodd ein tad i ni, gan ddywedyd, Pan ddewch i'r ddinas, peidiwch â mynd i mewn gyda'ch gilydd trwy'r un giât oherwydd trigolion y wlad.
24 A Joseff a atebodd hwy eto, ac a ddywedodd, Dyna'r peth a ddywedais wrthych, daethoch i ysbïo'r wlad, am hynny daethoch i gyd trwy ddeg porth y ddinas; daethoch i weld noethni'r wlad.
25 Yn sicr mae pob un sy'n dod i brynu ŷd yn mynd ei ffordd ei hun, ac yr ydych chi eisoes dridiau yn y wlad, a beth yr ydych chi'n ei wneud ym muriau'r puteiniaid lle'r ydych chi wedi bod am y tridiau hyn? yn sicr mae ysbïwyr yn gwneud pethau fel hyn.
26 A dywedasant wrth Joseff, Pell ato oddi wrth ein harglwydd lefaru fel hyn, oherwydd deuddeg brawd ydym ni, meibion ein tad Jacob, yng ngwlad Canaan, mab Isaac, mab Abraham yr Hebreaid; ac wele, yr ieuengaf sydd gyda'n tad heddiw yng ngwlad Canaan, ac nid yw un yno, oherwydd ei fod wedi mynd ar goll oddi wrthym ni, a meddyliasom efallai y byddai yn y wlad hon; felly yr ydym yn ei geisio drwy'r wlad, ac wedi dod hyd yn oed i dai puteiniaid i'w geisio yno.
27 A dywedodd Joseff wrthynt, Ac a chwiliasoch amdano ef drwy'r ddaear, fel mai dim ond yr Aifft sydd ar ôl i chwi ei geisio ynddi? A beth hefyd a wnelai eich brawd yn nhai puteiniaid, er ei fod yn yr Aifft? Oni ddywedaist, Eich bod o feibion Isaac, mab Abraham, a beth a wnela meibion Jacob yn nhai puteiniaid?
28 A dywedasant wrtho, Oherwydd clywsom fod yr Ismaeliaid wedi ei ddwyn oddi wrthym, a dywedwyd wrthym eu bod wedi ei werthu yn yr Aifft, a bod dy was, ein brawd, yn deg iawn ac yn dda ei olwg, felly tybiom y byddai ef yn sicr yn nhai puteiniaid; am hynny aeth dy weision yno i'w geisio a rhoi pridwerth amdano.
29 A Joseff a'u hatebodd hwy eto, gan ddywedyd, Yn sicr yr ydych yn llefaru celwydd ac yn datgan celwyddau, gan ddywedyd amdanoch eich hunain mai meibion Abraham ydych; cyn wired â bod Pharo yn fyw, ysbïwyr ydych; am hynny yr ydych wedi dod i dai puteiniaid fel na fyddech yn adnabyddus.
30 A dywedodd Joseff wrthynt, Ac yn awr os cewch ef, a bod ei feistr yn gofyn am bris mawr gennych, a roddwch ef amdano? A dywedasant, Fe'i rhoddir.
31 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Ac os na fydd ei feistr yn cytuno i ymadael ag ef am bris mawr, beth a wnewch iddo o'i achos ef? A hwy a'i hatebasant, gan ddywedyd, Os na fydd yn ei roi i ni, byddwn yn ei ladd, ac yn cymryd ein brawd ac yn mynd ymaith.
32 A dywedodd Joseff wrthynt, Dyna'r peth a ddywedais wrthych; ysbïwyr ydych, oherwydd daethoch i ladd trigolion y wlad; oherwydd clywsom fod dau o'ch brodyr wedi lladd holl drigolion Sichem, yng ngwlad Canaan, o achos eich chwaer, ac yr ydych yn awr yn dod i wneuthur yr un peth yn yr Aifft o achos eich brawd.
33 Drwy hyn yn unig y gwn eich bod yn ddynion cywir; os anfonwch un o'ch plith adref i nôl eich brawd ieuengaf oddi wrth eich tad, a'i ddwyn yma ataf fi, a thrwy wneuthur y peth hwn y gwn eich bod yn iawn.
34 A galwodd Joseff at ddeg a thrigain o'i ddynion cedyrn, ac a ddywedodd wrthynt, Cymerwch y dynion hyn a dygwch hwynt i'r warchodfa.
35 A chymerasant y deg dyn, a'u daliasant a'u rhoi yn y ddalfa, a buont yn y ddalfa am dridiau.
36 Ac ar y trydydd dydd y daeth Joseff â hwy allan o'r ddalfa, ac efe a ddywedodd wrthynt, Gwnewch hyn i chwi eich hunain os ydych yn ddynion teilwng, fel y byddoch fyw; bydd un o'ch brodyr yn cael ei garcharu yn y ddalfa, tra ewch a chymerwch yr ŷd i'ch teulu adref i wlad Canaan; a chymerwch eich brawd ieuengaf, a dewch ag ef yma ataf fi, fel y gwnaf eich bod yn ddynion teilwng pan wnewch y peth hyn.
37 A daeth Joseff allan oddi wrthynt, a daeth i'r ystafell, ac wylodd yn fawr, oherwydd yr oedd yn teimlo tosturi drostynt, ac fe olchodd ei wyneb, a dychwelodd atynt eto, a chymerodd Simeon oddi wrthynt a gorchymyn ei rwymo, ond nid oedd Simeon yn fodlon gwneud hynny, oherwydd yr oedd yn ŵr pwerus iawn ac ni allent ei rwymo.
38 A galwodd Joseff ar ei ddynion cewri, a daeth saith deg o ddynion dewr o'i flaen â chleddyfau noeth yn eu dwylo; ac ofnodd meibion Jacob ohonynt.
39 A dywedodd Joseff wrthynt, Daliwch y dyn hwn a'i gadw yn y carchar nes i'w frodyr ddod ato. A brysiodd gwŷr dewr Joseff, a daliasant Simeon i'w rwymo, a rhoddodd Simeon sgrech uchel ac ofnadwy, a chlywyd y llefain o bell.
40 A holl ddynion dewr Joseff a ddychrynasant wrth sŵn y sgrech, nes iddynt syrthio ar eu hwynebau, ac a ofnasant yn fawr, ac a ffoesant.
41 A ffoes yr holl ddynion oedd gyda Joseff, oherwydd yr oeddent yn ofni'n fawr am eu bywydau, a dim ond Joseff a

Manasse ei fab a adawyd yno. A gwelodd Manasse mab Joseff nerth Simeon, ac aeth yn ddigythraul iawn.
42 A chododd Manasse mab Joseff yn erbyn Simeon, a thrawodd Manasse Simeon yn drwm â'i dwrn yn erbyn cefn ei wddf, a thawelodd cynddaredd Simeon.
43 A gafaelodd Manasse yn Simeon, a'i gipio'n dreisgar, a'i rwymo a'i ddwyn i'r tŷ caethiwed; a synnwyd holl feibion Jacob gan weithred y llanc.
44 A dywedodd Simeon wrth ei frodyr, Na ddywed neb ohonoch mai taro Eifftiwr yw hyn, ond taro tŷ fy nhad ydyw.
45 Ac wedi hyn gorchmynnodd Joseff alw'r hwn a osodwyd dros y trysorfa, i lenwi eu sachau â chymaint ag y gallent ei gario ag ŷd, ac i roi arian pob dyn yn ôl yn ei sach, ac i roi iddynt fwyd ar gyfer y ffordd, ac felly y gwnaeth efe iddynt.
46 A gorchmynnodd Joseff iddynt, gan ddywedyd, Gwyliwch rhag i chwi dorri fy ngorchmynion i ddwyn eich brawd fel y dywedais wrthych: a phan ddygoch eich brawd yma ataf fi, yna y gwn eich bod yn ddynion cywir, a chewch farchnata yn y wlad, a mi a ad-dalaf eich brawd i chwi, a chewch ddychwelyd mewn heddwch at eich tad.
47 A hwy oll a atebasant ac a ddywedasant, Yn ôl fel y llefaro ein harglwydd felly y gwnawn, ac a ymgrymasant iddo ef i'r llawr.
48 A chododd pob dyn ei ŷd ar ei asyn, ac aethant allan i fyned i wlad Canaan at eu tad; a daethant i'r dafarn, a lledodd Lefi ei sach i roi porthiant i'w asyn; pan welodd, ac wele, yr oedd ei arian yn ei bwysau llawn yn ei sach.
49 A'r gŵr a ofnodd yn fawr, ac a ddywedodd wrth ei frodyr, Adroddwyd fy arian, ac wele, y mae yn fy sach i. A'r dynion a ofnasant yn fawr, ac a ddywedasant, Beth yw hyn a wnaeth Duw i ni?
50 A dywedasant oll, A pha le y mae caredigrwydd yr Arglwydd gyda'n tadau, gydag Abraham, Isaac, a Jacob, fel y rhoddodd yr Arglwydd ni heddiw yn llaw brenin yr Aifft i gynllwynio yn ein herbyn?
51 A dywedodd Jwda wrthynt, Yn sicr yr ydym yn bechaduriaid euog gerbron yr Arglwydd ein Duw, gan werthu ein brawd, ein cnawd ein hunain; a pham yr ydych yn dywedyd, Pa le y mae trugaredd yr Arglwydd gyda'n tadau?
52 A dywedodd Reuben wrthynt, Oni ddywedais wrthych, Na phechwch yn erbyn y bachgen, ac ni wrandawsoch arnaf? Yn awr y mae Duw yn ei fynnu gennym ni, a sut y meiddioch chi ddweud, Pa le y mae caredigrwydd yr Arglwydd gyda'n tadau, tra yr ydych wedi pechu i'r Arglwydd?
53 Ac arosasant dros nos yn y lle hwnnw, a chodasant yn fore a llwytho eu hasynnod â'u ŷd, ac arweiniasant hwynt a mynd ymlaen, a daethant i dŷ eu tad yng ngwlad Canaan.
54 Aeth Jacob a'i deulu allan i gyfarfod â'i feibion; a gwelodd Jacob, ac wele, nad oedd eu brawd Simeon gyda hwynt. A dywedodd Jacob wrth ei feibion, "Ble mae eich brawd Simeon, yr hwn nad wyf yn ei weld?" A mynegodd ei feibion iddo yr holl bethau a ddigwyddasai iddynt yn yr Aifft.

PENNOD 52

1 Aethant i mewn i'w tŷ, ac agorodd pob dyn ei sach, a gwelsant, ac wele, yno fwndel arian pob dyn; a dychrynwyd hwy a'u tad yn fawr.
2 A dywedodd Jacob wrthynt, Beth yw hyn yr ydych wedi ei wneud i mi? Anfonais eich brawd Joseff i ymofyn am eich lles, a dywedasoch wrthyf, Anifail gwyllt a'i difaodd ef.
3 Aeth Simeon gyda chwi i brynu bwyd, ac yr ydych yn dweud bod brenin yr Aifft wedi ei garcharu, ac yr ydych am gymryd Benjamin i'w ladd ef hefyd, a disgyn fy ngwallt llwyd i'r bedd mewn galar oherwydd Benjamin a'i frawd Joseff.
4 Yn awr gan hynny ni chaiff fy mab fynd i lawr gyda chi, oherwydd y mae ei frawd wedi marw, ac mae ef ar ei ben ei hun, a gall niwed ddigwydd iddo ar y ffordd yr ewch chi, fel y digwyddodd i'w frawd.
5 A dywedodd Reuben wrth ei dad, Ti a laddi fy nau fab os na ddygaf dy fab a'i osod o'th flaen: a dywedodd Jacob wrth ei feibion, Arhoswch yma, a pheidiwch ag ewch i lawr i'r Aifft, oherwydd ni chaiff fy mab fynd i lawr gyda chwi i'r Aifft, ac ni chaiff farw fel ei frawd.
6 A dywedodd Jwda wrthynt, Ymataliwch oddi wrtho nes gorffen yr ŷd; yna dywed efe, Cymerwch eich brawd i lawr, pan fyddo efe yn canfod ei fywyd ei hun a bywyd ei dŷ mewn perygl oherwydd y newyn.
7 Ac yn y dyddiau hynny yr oedd y newyn yn drwm drwy'r wlad, ac aeth holl bobl y ddaear i'r Aifft i brynu bwyd, oherwydd yr oedd y newyn yn drech na'r rhai a fu; ac arhosodd meibion Jacob yng Nghanaan flwyddyn a dau fis nes darfod eu had.
8 A bu, wedi gorffen eu ŷd, fod holl dŷ Jacob wedi ei blino gan newyn, a daeth holl blant meibion Jacob ynghyd, a nesáu at Jacob, ac amgylchynu ef oll, a dweud wrtho, Dyro i ni fara, a pham y byddwn ni oll yn marw o newyn yn dy ŵydd di?
9 Clywodd Jacob eiriau plant ei fab, ac wylodd yn fawr, a chyffrowyd ei dosturi drostynt; a galwodd Jacob ar ei feibion, a daethant oll ac eisteddasant o'i flaen.
10 A dywedodd Jacob wrthynt, Oni welsoch fel y bu eich plant yn wylo amdanaf heddiw, gan ddywedyd, Rho i ni fara, ac nid oes dim? yn awr gan hynny dychwelwch a phrynwch i ni ychydig o fwyd.
11 A Jwda a atebodd ac a ddywedodd wrth ei dad, Os anfoni di ein brawd gyda ni, awn i lawr ac a brynwn ŷd i ti, ac os na anfoni di ef, yna ni awn i lawr: canys yn sicr gorchmynnodd brenin yr Aifft i ni yn benodol, gan ddywedyd, Ni chewch weld fy wyneb oni bai bod eich brawd gyda chwi: canys brenin cryf a chadarn yw brenin yr Aifft: ac wele, os awn ato heb ein brawd, a laddwn ni i gyd.
12 Oni wyddost ti, ac onid wyt ti wedi clywed, fod y brenin hwn yn nerthol iawn ac yn ddoeth, ac nad oes ei debyg yn yr holl ddaear? Wele, gwelsom holl frenhinoedd y ddaear, ac nid ydym wedi gweld un tebyg i'r brenin hwnnw, brenin yr Aifft; yn sicr ymhlith holl frenhinoedd y ddaear nid oes neb mwy nag Abimelech brenin y Philistiaid, ac eto mae brenin yr Aifft yn fwy ac yn gryfach nag ef, a dim ond ag un o'i swyddogion y gellir cymharu Abimelech.
13 Dad, ni welaist ei balas a'i orsedd, a'i holl weision yn sefyll ger ei fron; ni welaist y brenin hwnnw ar ei orsedd yn ei fawredd a'i ymddangosiad brenhinol, wedi'i wisgo yn ei wisgoedd brenhinol â choron aur fawr ar ei ben; ni

welaist yr anrhydedd a'r gogoniant a roddodd Duw iddo, oherwydd nid oes ei debyg yn yr holl ddaear.
14 Dad, ni welaist y doethineb, y ddealltwriaeth a'r wybodaeth a roddodd Duw yn ei galon, nac ni chlywaist ei lais melys pan lefarodd wrthym.
15 Ni wyddom, dad, pwy a'i rhoddodd ef yn wybodus â'n henwau a'r holl bethau a ddigwyddodd i ni, ac eto gofynnodd hefyd amdanoch chi, gan ddweud, A yw eich tad yn fyw eto, ac a yw'n iawn gydag ef?
16 Ni welaist faterion llywodraeth yr Aifft yn cael eu rheoli ganddo, heb ymofyn â Pharo ei arglwydd; ni welaist yr ofn a'r parch a argraffodd efe ar yr holl Eifftiaid.
17 A phan aethom oddi wrtho, bygythiasom wneud i'r Aifft fel i weddill dinasoedd yr Amoriaid, ac yr oeddem yn ddicllon iawn yn erbyn ei holl eiriau a lefarodd efe amdanom ni fel ysbïwyr, ac yn awr pan ddeuwn eto ger ei fron ef, bydd ei fraw ef yn syrthio arnom ni i gyd, ac ni fydd yr un ohonom yn gallu dweud wrtho beth bach na mawr.
18 Yn awr gan hynny, dad, anfon y bachgen gyda ni, ac awn i lawr a phrynu bwyd i ti i'n cynnal, ac ni fyddwn farw o newyn. A dywedodd Jacob, Pam y gwnaethoch mor ddrwg â mi, gan ddweud wrth y brenin fod gennych frawd? Beth yw'r peth hwn a wnaethoch i mi?
19 A dywedodd Jwda wrth Jacob ei dad, Rho'r bachgen yn fy ngofal i, a byddwn yn codi ac yn mynd i lawr i'r Aifft i brynu ŷd, ac yna'n dychwelyd; a phan ddychwelwn, os na fydd y bachgen gyda ni, yna bydded i mi ddwyn dy fai am byth.
20 A welaist ti ein holl fabanod yn wylo drosot ti o newyn, ac nad oes nerth yn dy law i'w bodloni? yn awr, bydded i dy dosturi ennyn drostynt, ac anfon ein brawd gyda ni, a byddwn yn mynd.
21 Oherwydd sut y bydd caredigrwydd yr Arglwydd i'n hynafiaid yn cael ei amlygu i ti pan ddywedi y bydd brenin yr Aifft yn cymryd dy fab ymaith? Cyn wired â bod yr Arglwydd yn fyw, ni adawaf ef nes i mi ei ddwyn a'i osod o'th flaen; ond gweddïa drosom ni ar yr Arglwydd, ar iddo drin yn garedig â ni, i beri i frenin yr Aifft a'i ddynion ein derbyn yn ffafriol ac yn garedig, oherwydd oni bai ein bod wedi oedi, yn sicr byddem wedi dychwelyd yr ail dro gyda'th fab.
22 A dywedodd Jacob wrth ei feibion, Yr wyf yn ymddiried yn yr Arglwydd Dduw y byddo iddo eich gwaredu a rhoi ffafr i chwi yng ngolwg brenin yr Aifft, ac yng ngolwg ei holl ddynion.
23 Yn awr gan hynny codwch ac ewch at y gŵr, a chymerwch iddo yn eich dwylo anrheg o'r hyn a geir yn y wlad a dygwch hi ger ei fron ef; a rhodded Duw Hollalluog drugaredd i chwi ger ei fron ef, fel y gall anfon eich brodyr Benjamin a Simeon gyda chwi.
24 A chododd yr holl ddynion, a chymerasant eu brawd Benjamin, a chymerasant yn eu dwylo anrheg fawr o'r gorau yn y wlad, a chymerasant hefyd gyfran ddwbl o arian.
25 A gorchmynnodd Jacob yn llym i'w feibion ynglŷn â Benjamin, gan ddywedyd, Gwyliwch rhagddo yn y ffordd yr ydych yn myned ynddi, ac nac ymwahanwch oddi wrtho yn y ffordd, nac yn yr Aifft.
26 A chododd Jacob oddi wrth ei feibion ac estynnodd ei ddwylo a gweddïodd ar yr Arglwydd dros ei feibion, gan ddywedyd, O Arglwydd Dduw nefoedd a daear, cofia dy gyfamod â'n tad Abraham, cofia ef â'm tad Isaac a bydd yn drugarog â'm meibion; ac na'u rhodd yn nwylo brenin yr Aifft; gwna hynny, atgof arnat, O Dduw, er mwyn dy drugaredd, a gwareda fy holl blant a'u hachub o afael yr Aifft, ac anfon eu dau frawd atynt.
27 A holl wragedd meibion Jacob a'u plant a godasant eu llygaid tua'r nefoedd, ac a wylasant oll gerbron yr Arglwydd, ac a waeddasant arno i achub eu tadau o law brenin yr Aifft.
28 Ac ysgrifennodd Jacob gofnod i frenin yr Aifft, a'i roi yn llaw Jwda, ac yn llaw ei feibion, ar gyfer brenin yr Aifft, gan ddweud,
29 Oddi wrth dy was Jacob, mab Isaac, mab Abraham yr Hebreaid, tywysog Duw, at y brenin nerthol a doeth, datguddiwr cyfrinachau, brenin yr Aifft, cyfarchion.
30 Bydded hysbys i'm harglwydd brenin yr Aifft, fod y newyn wedi bod yn drwm arnom yng ngwlad Canaan, ac anfonais fy meibion atat ti i brynu ychydig o fwyd i ni gennyt ti i'n cynnal.
31 Oherwydd yr oedd fy meibion yn fy amgylchynu, ac yn hen iawn ni allaf weld â'm llygaid, oherwydd y mae fy llygaid wedi mynd yn drwm iawn gan oedran, yn ogystal â chrio bob dydd am fy mab, am Joseff a gollwyd o'm blaen, a gorchmynnais i'm meibion na ddylent fynd i mewn i byrth y ddinas pan ddaethant i'r Aifft, oherwydd trigolion y wlad.
32 A gorchmynnais iddynt hefyd fynd o amgylch yr Aifft i geisio fy mab Joseff, efallai y byddent yn ei gael yno, a gwnaethant felly, a thithau a'u hystyriaist hwynt fel ysbïwyr y wlad.
33 Oni chlywsom amdanat ti dy fod wedi dehongli breuddwyd Pharo, ac wedi dweud y gwir wrtho? Sut, felly, na wyddost ti yn dy ddoethineb a yw fy meibion yn ysbïwyr ai peidio?
34 Yn awr gan hynny, fy arglwydd a'm brenin, wele fi wedi anfon fy mab o'th flaen, fel y dywedaist wrth fy meibion; yr wyf yn erfyn arnat roi dy lygaid arno nes iddo ddychwelyd ataf mewn heddwch gyda'i frodyr.
35. Oni wyddost ti, neu oni chlywaist ti, yr hyn a wnaeth ein Duw i Pharo pan gymerodd fy mam Sara, a'r hyn a wnaeth i Abimelech brenin y Philistiaid o'i herwydd hi, a hefyd yr hyn a wnaeth ein tad Abraham i naw brenin Elam, sut y trawodd efe hwynt oll â'r ychydig ddynion oedd gydag ef?
36 A hefyd yr hyn a wnaeth fy nau fab Simeon a Lefi i wyth dinas yr Amoriaid, sut y dinistriasant hwy o achos eu chwaer Dina?
37 A hefyd o achos eu brawd Benjamin, fe wnaethant gysuro eu hunain am golli ei frawd Joseff; beth a wnânt drosto wedyn pan welant law unrhyw bobl yn drech na nhw, er ei fwyn ef?
38 Oni wyddost ti, frenin yr Aifft, fod nerth Duw gyda ni, a bod Duw hefyd yn clywed ein gweddïau bob amser, ac nad yw'n ein gadael ni bob dydd?
39 A phan ddywedodd fy meibion wrthyf am dy weithredoedd â hwy, ni alwais ar yr Arglwydd o'th achos di, oherwydd yna byddit wedi marw gyda'th ddynion cyn i'm mab Benjamin ddod o'th flaen di, ond meddyliais, gan fod fy mab Simeon yn dy dŷ di, y gallet ti drin yn garedig ag ef, am hynny ni wneuthum y peth hyn i ti.

40 Yn awr gan hynny wele fy mab Benjamin yn dod atat gyda fy meibion; gofala amdano a gosod dy lygaid arno, ac yna y gosod Duw ei lygaid arnat ti a thrwy dy deyrnas.
41 Yn awr, dywedais wrthyt yr holl bethau sydd yn fy nghalon, ac wele fy meibion yn dod atat gyda'u brawd; chwilia wyneb yr holl ddaear er eu mwyn hwy, a'u hanfon yn ôl mewn heddwch gyda'u brodyr.
42 A rhoddodd Jacob y cofnod i'w feibion yng ngofal Jwda i'w roi i frenin yr Aifft.

PENNOD 53

1 A chododd meibion Jacob, a chymerasant Benjamin a'r holl anrhegion, ac aethant, a daethant i'r Aifft, a safasant gerbron Joseff.
2 A gwelodd Joseff ei frawd Benjamin gyda hwynt, ac efe a'u cyfarchodd, a daeth y dynion hyn i dŷ Joseff.
3 A gorchmynnodd Joseff i arolygwr ei dŷ roi bwyd i'w frodyr, ac felly y gwnaeth iddynt.
4 Ac ar hanner dydd anfonodd Joseff am y dynion i ddod ger ei fron gyda Benjamin: a dywedodd y dynion wrth arolygwr tŷ Joseff am yr arian a ddychwelwyd yn eu sachau; a dywedodd wrthynt, Bydd yn dda arnoch, peidiwch ag ofni: ac aeth â'u brawd Simeon atynt.
5 A dywedodd Simeon wrth ei frodyr, Bu arglwydd yr Eifftiaid yn garedig iawn â mi; ni chadwodd fi'n rhwym, fel y gwelaist â'ch llygaid; oherwydd pan aethoch allan o'r ddinas, fe'm gollyngodd yn rhydd, ac fe wnaeth yn garedig â mi yn ei dŷ.
6 A chymerodd Jwda law Benjamin, a daethant o flaen Joseff, ac ymgrymasant iddo ef i'r llawr.
7 A rhoddodd y dynion yr anrheg i Joseff, ac eisteddasant oll o'i flaen, a dywedodd Joseff wrthynt, A yw popeth yn iawn gyda chwi, a yw popeth yn iawn gyda'ch plant, a yw popeth yn iawn gyda'ch tad oedrannus? A dywedasant, A chymerodd Jwda y cofnod a anfonasai Jacob, a'i roi yn llaw Joseff.
8 Darllenodd Joseff y llythyr, a sylweddoli ysgrifen ei dad; ac efe a ddymunodd wylo, ac aeth i mewn i ystafell fewnol, ac wylodd yn fawr; ac aeth allan.
9 Cododd ei lygaid a gwelodd ei frawd Benjamin, a dywedodd, "Ai dyma dy frawd di yr hwn y dywedaist wrthyf?" A phan aeth Benjamin at Joseff, rhoddodd Joseff ei law ar ei ben a dywedodd wrtho, "Boed Duw yn drugarog wrthyt ti, fy mab."
10 A phan welodd Joseff ei frawd, mab ei fam, dymunodd wylo eto, ac aeth i mewn i'r ystafell, ac wylodd yno, ac golchodd ei wyneb, ac aeth allan ac ymataliodd rhag wylo, a dywedodd, Paratowch fwyd.
11 Ac yr oedd gan Joseff gwpan yr yfodd ohono, ac yr oedd o arian wedi'i osod yn brydferth â cherrig onics a bdeliwm, a thrawodd Joseff y cwpan yng ngolwg ei frodyr tra oeddent yn eistedd i fwyta gydag ef.
12 A dywedodd Joseff wrth y dynion, Mi a wn wrth y cwpan hwn fod Reuben y cyntaf-anedig, Simeon a Lefi a Jwda, Issachar a Sabulon yn blant o un fam; eisteddwch i fwyta yn ôl eich genedigaethau.
13 Ac efe a osododd y lleill hefyd yn ôl eu genedigaethau, ac a ddywedodd, Mi a wn nad oes gan hwn eich brawd ieuengaf frawd, ac nid oes gennyf fi, fel ef, frawd, felly efe a eistedd i lawr i fwyta gyda mi.
14 Aeth Benjamin i fyny o flaen Joseff, ac eisteddodd ar yr orsedd, a gwelodd y dynion weithredoedd Joseff, a synasant atynt; a bwytaodd ac yfodd y dynion y pryd hwnnw gyda Joseff, ac yna rhoddodd anrhegion iddynt, a rhoddodd Joseff un anrheg i Benjamin, a gwelodd Manasse ac Effraim weithredoedd eu tad, a rhoddasant anrhegion iddo ef hefyd, a rhoddodd Osnath un anrheg iddo, a phum anrheg oedd yn llaw Benjamin.
15 A daeth Joseff â gwin iddynt i'w yfed, ond ni fynnasant yfed; a dywedasant, Er y dydd y collwyd Joseff nid ydym wedi yfed gwin, na bwyta dim danteithion.
16 A thyngodd Joseff wrthynt, ac fe'u pwysodd yn galed, ac yfasant yn helaeth gydag ef y diwrnod hwnnw, ac wedi hynny trodd Joseff at ei frawd Benjamin i siarad ag ef, ac yr oedd Benjamin yn dal i eistedd ar yr orsedd gerbron Joseff.
17 A dywedodd Joseff wrtho, A oes gen ti blant? Ac efe a ddywedodd, Y mae i'th was ddeg mab, a dyma eu henwau, Bela, Becher, Asbal, Gera, Naaman, Achi, Ros, Mupim, Chupim, ac Ord, a gelwais eu henwau ar ôl fy mrawd nad wyf wedi ei weld.
18 Ac efe a orchmynnodd iddynt ddwyn ger ei fron ef ei fap o'r sêr, yr hwn yr oedd Joseff yn gwybod yr holl amseroedd, a dywedodd Joseff wrth Benjamin, Clywais fod yr Hebreaid yn gyfarwydd â phob doethineb, a wyddost ti ddim am hyn?
19 A dywedodd Benjamin, Y mae dy was hefyd yn gwybod yr holl ddoethineb a ddysgodd fy nhad i mi: a dywedodd Joseff wrth Benjamin, Edrych yn awr ar yr offeryn hwn, a deall pa le y mae dy frawd Joseff yn yr Aifft, yr hwn a ddywedasoch ei fod wedi mynd i lawr i'r Aifft.
20 A gwelodd Benjamin yr offeryn hwnnw gyda map sêr y nefoedd, ac aeth yn ddoeth ac edrychodd ynddo i wybod ble roedd ei frawd, a rhannodd Benjamin holl wlad yr Aifft yn bedair rhan, a chanfu mai'r hwn oedd yn eistedd ar yr orsedd o'i flaen oedd ei frawd Joseff, a rhyfeddodd Benjamin yn fawr, a phan welodd Joseff fod ei frawd Benjamin wedi synnu cymaint, dywedodd wrth Benjamin, Beth a welaist ti, a pham yr wyt ti wedi synnu?
21 A dywedodd Benjamin wrth Joseff, Gwelaf wrth hyn fod Joseff fy mrawd yn eistedd yma gyda mi ar yr orsedd, a dywedodd Joseff wrtho, Joseff dy frawd ydwyf fi, na ddatgela hyn i'th frodyr; wele, anfonaf di gyda hwynt pan ânt ymaith, a gorchmynnaf eu dwyn yn ôl i'r ddinas, a chymeraf di oddi wrthynt.
22 Ac os byddant yn mentro eu bywydau ac yn ymladd drosot ti, yna byddaf yn gwybod eu bod wedi edifarhau am yr hyn a wnaethant i mi, a byddaf yn fy ngwneud fy hun yn hysbys iddynt, ac os byddant yn dy wrthod pan gymeraf di, yna byddi di'n aros gyda mi, a byddaf yn ymryson â hwy, a byddant yn mynd ymaith, ac ni fyddaf yn hysbys iddynt.
23 Y pryd hwnnw gorchmynnodd Joseff i'w swyddog lenwi eu sachau â bwyd, a rhoi arian pob dyn yn ei sach, a rhoi'r cwpan yn sach Benjamin, a rhoi bwyd iddynt ar gyfer y ffordd, a gwnaethant felly iddynt.
24 A thrannoeth cododd y dynion yn fore, a llwythasant eu hasynnod â'u hŷd, ac aethant allan gyda Benjamin, ac aethant i wlad Canaan gyda'u brawd Benjamin.
25 Nid oeddent wedi mynd ymhell o'r Aifft pan orchmynnodd Joseff i'r un oedd wedi'i osod ar ei dŷ, gan ddweud, "Cod, erlid y dynion hyn cyn iddynt fynd ymhell

o'r Aifft, a dywed wrthynt, 'Pam y lladratasoch gwpan fy meistr?'"
26 A chododd swyddog Joseff, ac efe a gyrhaeddodd atynt, ac a lefarodd wrthynt holl eiriau Joseff; a phan glywsant y peth hyn, aethant yn ddigof iawn, a dywedasant, Yr hwn y ceir cwpan eich meistr gydag ef a fydd farw, a byddwn ninnau hefyd yn gaethweision.
27 A brysiasant, a phob un a ddygasant ei sach i lawr oddi ar ei asyn; ac a edrychasant yn eu sachau, a chafwyd y cwpan ym mag Benjamin; a rhwygasant eu dillad, ac a ddychwelasant i'r ddinas; a tharo Benjamin yn y ffordd, gan ei daro'n barhaus nes iddo ddod i'r ddinas; a safasant gerbron Joseff.
28 A chynhyrfodd digofaint Jwda, a dywedodd, Dim ond i ddinistrio'r Aifft y mae'r dyn hwn wedi fy nôl heddiw.
29 A daeth y dynion i dŷ Joseff, a chawsant Joseff yn eistedd ar ei orsedd, a'r holl gedyrn yn sefyll ar ei dde a'i aswy.
30 A dywedodd Joseff wrthynt, Beth yw'r weithred hon a wnaethoch, eich bod wedi cymryd fy nghwpan arian ac wedi mynd ymaith? Ond mi wn eich bod wedi cymryd fy nghwpan er mwyn gwybod trwyddo ym mha ran o'r wlad yr oedd eich brawd.
31 A dywedodd Jwda, Beth a ddywedwn wrth ein harglwydd, beth a lefarwn, a pha fodd y cyfiawnhawn ein hunain? Duw a ganfu heddiw anwiredd dy holl weision, am hynny y gwnaeth y peth hyn i ni heddiw.
32 A chododd Joseff, ac a ymaflodd yn Benjamin, ac a'i cymerodd ef oddi wrth ei frodyr â thrais, ac a ddaeth i'r tŷ, ac a gloodd y drws arnynt, a gorchmynnodd Joseff i'r hwn oedd yn gorchmynnu ei dŷ ddywedyd wrthynt, Fel hyn y dywed y brenin, Ewch mewn heddwch at eich tad; wele, cymerais y gŵr y cafwyd fy nghwpan yn ei law.

PENNOD 54

1 A phan welodd Jwda sut yr oedd Joseff yn delio â hwy, nesaodd Jwda ato, a thorri'r drws, a daeth gyda'i frodyr o flaen Joseff.
2 A dywedodd Jwda wrth Joseff, Na fydded yn ddrwg yng ngolwg fy arglwydd; a fydded i'th was, atolwg, lefaru gair ger dy fron di? A dywedodd Joseff wrtho, Llefara.
3 A llefarodd Jwda gerbron Joseff, a'i frodyr oedd yno yn sefyll o'u blaenau; a dywedodd Jwda wrth Joseff, Yn sicr pan ddaethom gyntaf at ein harglwydd i brynu bwyd, yr ystyriaist ni fel ysbïwyr y wlad, a daethom â Benjamin ger dy fron di, ac yr wyt ti'n dal i'n gwawdio ni heddiw.
4 Yn awr gan hynny, gwrandewid y brenin fy ngeiriau, ac anfon, atolwg, ein brawd i fyned gyda ni at ein tad, rhag i'th enaid ddifetha heddiw ynghyd â holl eneidiau trigolion yr Aifft.
5 Oni wyddost ti beth a wnaeth dau o'm brodyr, Simeon a Lefi, i ddinas Sichem, ac i saith dinas yr Amoriaid, o achos ein chwaer Dina, a hefyd beth a wnent er mwyn eu brawd Benjamin?
6 A minnau â'm nerth, yr hwn sydd fwy a chryfach na'r ddau ohonynt, yn dod heddiw arnat ti a'th dir os nad wyt ti'n fodlon anfon ein brawd.
7 Oni chlywaist ti beth a wnaeth ein Duw, yr hwn a'n dewisodd, i Pharo o achos Sara ein mam, yr hon a gymerodd efe oddi wrth ein tad, fel y trawodd efe efe a'i deulu â phlâu trwm, fel y mae'r Eifftiaid hyd y dydd hwn yn adrodd y rhyfeddod hwn i'w gilydd? Felly y gwna ein Duw i ti o achos Benjamin, yr hwn a gymeraist heddiw oddi wrth ei dad, ac o achos y drygau yr wyt ti heddiw yn ein dyrnu arnom yn dy wlad; canys bydd ein Duw yn cofio ei gyfamod â'n tad Abraham, ac yn dwyn drwg arnat ti, am i ti dristáu enaid ein tad heddiw.
8 Yn awr gan hynny, gwrando ar fy ngeiriau a leferais wrthyt heddiw, ac anfon ein brawd i fynd ymaith rhag i ti a phobl dy wlad farw trwy'r cleddyf, oherwydd ni allwch chi gyd fy ngorchfygu i.
9 A Joseff a atebodd Jwda, gan ddywedyd, Pam yr wyt ti wedi agor dy geg yn llydan, a pham yr wyt ti'n ymffrostio yn ein herbyn, gan ddywedyd, 'Y mae nerth gyda thi?' Cyn wired â bod Pharo yn fyw, pe bawn i'n gorchymyn i'm holl ddynion dewr ymladd â thi, yn sicr byddit ti a'th frodyr hyn yn suddo yn y llaid.
10 A dywedodd Jwda wrth Joseff, Yn sicr y mae'n briodol i ti a'th bobl fy ofni; cyn wired â bod yr Arglwydd yn fyw, os tynnaf fy nghleddyf unwaith, ni'i rhoddaf eto nes i mi ladd yr holl Aifft heddiw; a byddaf yn dechrau gyda thi ac yn gorffen gyda Pharo dy feistr.
11 A Joseff a atebodd ac a ddywedodd wrtho, Yn sicr nid i ti yn unig y mae nerth; yr wyf fi'n gryfach ac yn gryfach na thi; yn sicr os tynni dy gleddyf, mi a'i rhoddaf ar dy wddf di, a gwddfau dy holl frodyr.
12 A dywedodd Jwda wrtho, Yn sicr pe bawn i heddiw yn agor fy ngheg yn dy erbyn, byddwn i'n dy lyncu di, fel y'th ddinistrir oddi ar y ddaear, ac y diflannir heddiw o'th frenhiniaeth. A dywedodd Joseff, Yn sicr os agori di dy geg, y mae gennyf y pŵer a'r nerth i gau dy geg â charreg nes na fyddi'n gallu dweud gair; gwêl faint o gerrig sydd o'n blaenau; yn wir, gallaf gymryd carreg, a'i gwthio i'th geg a thorri dy enau.
13 A dywedodd Jwda, Duw sydd dyst rhyngom, nad ydym hyd yn hyn wedi dymuno ymladd â thi, dim ond dyro inni ein brawd, a byddwn yn mynd oddi wrthyt ti: ac atebodd Joseff, fel mai byw Pharo, pe bai holl frenhinoedd Canaan yn dod ynghyd â thi, ni fyddech yn ei gymryd o'm llaw i.
14 Yn awr gan hynny dos at dy dad, a bydd dy frawd yn gaethwas i mi, oherwydd ysbeiliodd dŷ'r brenin. A dywedodd Jwda, Beth sydd o bwys i ti neu i rywogaeth y brenin, yn sicr mae'r brenin yn anfon o'i dŷ, trwy'r wlad, arian ac aur, naill ai mewn rhoddion neu dreuliau, a thithau'n dal i siarad am dy gwpan a osodaist ym mag ein brawd, ac yn dweud ei fod wedi'i ddwyn oddi wrthyt ti?
15 Duw a'n gwaredo rhag i'n brawd Benjamin, nac unrhyw un o had Abraham, wneud y peth hwn, gan ladrata oddi wrthyt ti, neu oddi wrth neb arall, boed yn frenin, yn dywysog, neu unrhyw ddyn.
16 Yn awr gan hynny, pheidiwch â'r cyhuddiad hwn rhag i'r holl ddaear glywed dy eiriau, gan ddywedyd, Am ychydig o arian y bu brenin yr Aifft yn ymryson â'r dynion, ac efe a'u cyhuddodd hwynt, ac a gymerodd eu brawd yn gaethwas.
17 A Joseff a atebodd ac a ddywedodd, Cymer y cwpan hwn atat, ac ewch oddi wrthyf, a gadewch dy frawd yn gaethwas: canys barn lleidr yw bod yn gaethwas.
18 A dywedodd Jwda, Pam nad wyt ti'n cywilyddio o'th eiriau, i adael ein brawd a chymryd dy gwpan? Yn sicr os rhoddi i ni dy gwpan, neu fil gwaith cymaint, ni adawn ein

brawd am yr arian a geir yn llaw neb, fel na fyddwn ni'n marw drosto.
19 A dywedodd Joseff, A phaham y gwrthodaist dy frawd a'i werthu am ugain darn arian hyd y dydd hwn, a phaham na wnei di'r un peth i'th frawd hwn?
20 A dywedodd Jwda, Yr Arglwydd sydd dyst rhyngof fi a thi, nad ydym yn dymuno dy ryfeloedd di; yn awr gan hynny dyro inni ein brawd, a byddwn yn mynd oddi wrthyt heb ymrafael.
21 A Joseff a atebodd ac a ddywedodd, Pe bai holl frenhinoedd y wlad yn ymgynnull, ni fyddant yn gallu cymryd eich brawd o'm llaw i: a dywedodd Jwda, Beth a ddywedwn wrth ein tad, pan welo nad yw ein brawd yn dod gyda ni, a galaru amdano?
22 A Joseff a atebodd ac a ddywedodd, Dyma'r peth a ddywedi wrth dy dad, gan ddywedyd, Y mae'r rhaff wedi mynd ar ôl y bwced.
23 A dywedodd Jwda, Yn wir, brenin wyt ti, a pham yr wyt ti'n dweud y pethau hyn, gan roi barn ffals? Gwae'r brenin sydd fel ti.
24 A dywedodd Joseff, Nid oes barn ffals yn y gair a leferais o achos eich brawd Joseff, oherwydd eich bod i gyd wedi ei werthu i'r Midianiaid am ugain darn arian, ac wedi gwadu hynny i gyd i'ch tad, gan ddweud wrtho, Anifail drwg a'i difaodd ef, Joseff a rwygwyd yn ddarnau.
25 A dywedodd Jwda, Wele dân Sem yn llosgi yn fy nghalon, yn awr mi losgaf dy holl dir â thân: ac atebodd Joseff a dywedodd, Yn sicr Tamar dy chwaer-yng-nghyfraith, yr hon a laddodd dy feibion, a ddiffoddodd dân Sichem.
26 A dywedodd Jwda, Os tynnaf un blewyn o'm cnawd, mi a lenwiaf holl Aifft â'i gwaed.
27 A dywedodd Joseff, "Dyma dy arfer di wneud fel y gwnaethost i'th frawd a werthaist; trochaist ei gôt mewn gwaed a'i dwyn at dy dad, fel y gallai ddweud bod bwystfil drwg wedi'i ddifa, a dyma ei waed."
28 A phan glywodd Jwda y peth hyn, aeth yn ddigof iawn, a llosgodd ei ddicter ynddo; ac yr oedd carreg o'i flaen yn y fan honno, a'i phwysau tua phedwar cant o siclau: a llosgodd dicter Jwda, a chymerodd y garreg yn un llaw, a'i thaflu i'r nefoedd, a'i dal â'i law chwith.
29 Ac yna rhoddodd efe hi dan ei goesau, ac eisteddodd arni â'i holl nerth a throwyd y garreg yn llwch gan rym Jwda.
30 A gwelodd Joseff weithred Jwda, ac ofnodd yn fawr iawn; ond gorchmynnodd i Manasse ei fab, a gwnaeth yntau hefyd â charreg arall fel gweithred Jwda. A dywedodd Jwda wrth ei frodyr, Na ddyweded neb ohonoch, Eifftiad yw'r dyn hwn, ond trwy wneuthur y peth hwn y mae o deulu ein tad.
31 A dywedodd Joseff, Nid i ti yn unig y rhoddir nerth, oherwydd yr ydym ni hefyd yn ddynion nerthol, a pham yr ymffrostio ynom ni i gyd? A dywedodd Jwda wrth Joseff, Anfon, atolwg, ein brawd, a phaid â difetha dy wlad heddiw.
32 A Joseff a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Ewch a dywedwch wrth eich tad, bwystfil drwg a'i difaodd ef, fel y dywedaist am eich brawd Joseff.
33 A llefarodd Jwda wrth ei frawd Nafftali, ac a ddywedodd wrtho, Brysia, dos yn awr a chyfrifa holl strydoedd yr Aifft, a thyrd a dywed wrthyf: A dywedodd Simeon wrtho, Na fydded hyn yn drafferth i ti; yn awr af i'r mynydd, a chodi un garreg fawr o'r mynydd, a'i gosod ar bob un yn yr Aifft, a lladd pawb sydd ynddo.
34 A chlywodd Joseff yr holl eiriau hyn a lefarodd ei frodyr o'i flaen ef, ac ni wyddent fod Joseff yn eu deall, oherwydd tybiasant nad oedd yn gwybod siarad Hebraeg.
35 A Joseff a ofnodd yn fawr gan eiriau ei frodyr rhag iddynt ddinistrio'r Aifft, ac a orchmynnodd i'w fab Manasse, gan ddywedyd, Dos yn awr, brysia a chasgl ataf holl drigolion yr Aifft, a'r holl ddynion dewr ynghyd, a deuant ataf yn awr ar geffylau ac ar droed a chyda phob math o offerynnau cerdd: ac aeth Manasse, ac a wnaeth felly.
36 Ac aeth Nafftali fel y gorchmynnodd Jwda iddo, oherwydd yr oedd Nafftali mor ysgafn â'i draed ag un o'r ceirw cyflym, ac yr oedd yn cerdded ar dywysennau ŷd heb iddynt dorri oddi tano.
37 Ac efe a aeth, ac a rifi holl strydoedd yr Aifft, ac a'u canfu yn ddeuddeg, ac a ddaeth ar frys, ac a fynegodd i Jwda: a dywedodd Jwda wrth ei frodyr, Brysiwch, a rhoddwch bob un ei gleddyf ar ei lwynau, a byddwn yn dod dros yr Aifft, ac yn eu taro hwynt oll, ac ni adawn weddill.
38 A dywedodd Jwda, Wele, mi a ddinistriaf dair o'r strydoedd â'm nerth, a bydd pob un ohonoch yn dinistrio un stryd; a phan oedd Jwda yn llefaru'r peth hwn, wele drigolion yr Aifft a'r holl gedyrn yn dod tuag atynt â phob math o offerynnau cerdd ac â bloedd uchel.
39 A'u nifer oedd pum cant o farchoglu a deg mil o wŷr traed, a phedwar cant o wŷr a allai ymladd heb gleddyf na gwaywffon, dim ond â'u dwylo a'u nerth.
40 A daeth yr holl gedyrn â thyrfa fawr a bloedd, ac amgylchynasant feibion Jacob a'u dychryn, a chrynodd y ddaear wrth sŵn eu bloedd.
41 A phan welodd meibion Jacob y milwyr hyn, cawsant ofn mawr am eu bywydau, a gwnaeth Joseff hynny er mwyn dychryn meibion Jacob er mwyn iddynt gael eu tawelu.
42 A Jwda, wr gwelodd rai o'i frodyr yn ofnus, a ddywedodd wrthynt, Pam yr ydych yn ofni tra bo gras Duw gyda ni? A phan welodd Jwda holl bobl yr Aifft yn eu hamgylchynu ar orchymyn Joseff i'w dychryn, Joseff yn unig a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Na chyffwrdd ag yr un ohonynt.
43 Yna brysiodd Jwda a thynnu ei gleddyf, a gwaeddodd yn uchel a chwerw, ac a drawodd â'i gleddyf, ac a neidiodd ar y ddaear ac a barhaodd i weiddi yn erbyn yr holl bobl.
44 A phan wnaeth efe y peth hwn, parodd yr Arglwydd i ddychryn Jwda a'i frodyr ddisgyn ar y gwŷr dewr a'r holl bobl oedd yn eu hamgylchynu.
45 A ffoesant oll wrth sŵn y gweiddi, ac ofnasant a syrthiasant un ar y llall, a bu farw llawer ohonynt wrth iddynt syrthio, a ffoesant oll o flaen Jwda a'i frodyr a rhag blaen Joseff.
46 A thra roedden nhw'n ffoi, Jwda a'i frodyr a'u hymlidiasant i dŷ Pharo, a dihangasant i gyd, ac eisteddodd Jwda eto o flaen Joseff a rhuo arno fel llew, a rhoi sgrech fawr ac aruthrol ato.
47 A chlywyd y sgrech o bell, a chlywodd holl drigolion Succoth hi, a chrynodd holl Aifft wrth sŵn y sgrech, a chwympodd muriau'r Aifft a gwlad Gosen hefyd oherwydd ysgwyd y ddaear, a syrthiodd Pharo hefyd oddi ar ei orsedd

ar y ddaear, a bu holl ferched beichiog yr Aifft a Gosen yn erthylu pan glywsant sŵn ysgwyd, oherwydd yr oeddent yn ofnus iawn.
48 A Pharo a anfonodd air, gan ddywedyd, Beth yw'r peth hwn a ddigwyddodd heddiw yng ngwlad yr Aifft? A daethant, ac a fynegasant iddo'r holl bethau o'r dechrau i'r diwedd: a Pharo a ddychrynodd, ac a synnodd, ac a ofnodd yn fawr.
49 A chynyddodd ei ofn pan glywodd yr holl bethau hyn, ac anfonodd at Joseff, gan ddywedyd, Ti a ddygaist yr Hebreaid ataf i ddinistrio holl Aifft; beth a wnei di â'r caethwas lleidr hwnnw? Gollwng ef ymaith a gad iddo fynd gyda'i frodyr, a pheidio â'n difa trwy eu drygioni, sef ni, ti a holl Aifft.
50 Ac os nad wyt ti eisiau gwneud y peth hwn, bwrw oddi wrthyt fy holl bethau gwerthfawr, a dos gyda nhw i'w gwlad, os wyt ti'n ei hoffi, oherwydd byddan nhw heddiw yn dinistrio fy holl wlad ac yn lladd fy holl bobl; mae holl ferched yr Aifft wedi colli eu babi oherwydd eu sgrechiadau; gwêl beth maen nhw wedi'i wneud yn unig trwy eu gweiddi a'u llefaru; ac os ydyn nhw'n ymladd â'r cleddyf, byddan nhw'n dinistrio'r wlad; felly dewis yn awr yr hyn a wyt ti eisiau, boed fi neu'r Hebreaid, boed yr Aifft neu wlad yr Hebreaid.
51 A daethant a dweud wrth Joseff holl eiriau Pharo a ddywedasai efe amdano ef: ac ofnodd Joseff yn fawr gan eiriau Pharo, ac yr oedd Jwda a'i frodyr yn dal i sefyll gerbron Joseff yn ddig ac yn gynddeiriog: a rhuodd holl feibion Jacob ar Joseff, fel rhuo'r môr a'i donnau.
52 Ac yr oedd Joseff yn ofni'n fawr rhag ei frodyr ac o achos Pharo; a cheisiodd Joseff esgus i'w wneud yn hysbys i'w frodyr, rhag iddynt ddinistrio'r holl Aifft.
53 A gorchmynnodd Joseff i'w fab Manasseh, ac aeth Manasseh ac a nesáodd at Jwda, ac a osododd ei law ar ei ysgwydd, a thawelodd dicter Jwda.
54 A dywedodd Jwda wrth ei frodyr, Na ddyweded neb ohonoch mai gweithred llanc Eifftaidd yw hyn, oherwydd gwaith tŷ fy nhad yw hyn.
55 A phan welodd Joseff, a gwybod bod digofaint Jwda wedi tawelu, nesaodd i siarad â Jwda mewn iaith addfwyn.
56 A dywedodd Joseff wrth Jwda, Yn wir yr wyt ti'n dweud y gwir, ac yr wyt ti heddiw wedi cadarnhau dy honiadau ynglŷn â'th nerth, a bydded i'th Dduw, yr hwn sydd wrth ei fodd ynot ti, gynyddu dy lesiant; ond dywed wrthyf yn wir pam o blith dy holl frodyr yr wyt ti'n ymryson â mi o achos y bachgen, gan nad oes yr un ohonynt wedi dweud gair wrthyf amdano.
57 A Jwda a atebodd Joseff, gan ddywedyd, Yn sicr ti a wyddost fy mod i wedi bod yn warant dros y bachgen i'w dad, gan ddywedyd, Os na ddygais ef ato, byddwn yn dwyn ei fai am byth.
58 Am hynny yr wyf wedi nesáu atat o blith fy holl frodyr, oherwydd gwelais nad oeddit yn fodlon gadael iddo fynd oddi wrthyt; yn awr felly, bydded i mi gael ffafr yn dy olwg fel y byddit yn ei anfon i fynd gyda ni, ac wele, byddaf yn aros yn ei le, i'th wasanaethu ym mha beth bynnag a ddymuno, oherwydd lle bynnag y byddit yn fy anfon, byddaf yn mynd i'th wasanaethu â llawer o egni.
59 Anfon fi yn awr at frenin nerthol sydd wedi gwrthryfela yn dy erbyn, a chei wybod beth a wnaf iddo ef ac i'w dir; er y bydd ganddo farchogion a throedfilwyr neu bobl nerthol iawn, byddaf yn eu lladd i gyd ac yn dod â phen y brenin ger dy fron.
60 Oni wyddost ti, neu oni chlywaist ti, i'n tad Abraham, gyda'i was Elieser, ladd holl frenhinoedd Elam a'u lluoedd mewn un noson, heb adael un yn weddill? Ac er y diwrnod hwnnw ymlaen rhoddwyd nerth ein tad i ni yn etifeddiaeth, i ni ac i'n had am byth.
61 A Joseff a atebodd ac a ddywedodd, Gwir yr wyt ti'n llefaru, ac nid yw celwydd yn dy enau, oherwydd dywedwyd wrthym hefyd fod gan yr Hebreaid nerth, a bod yr Arglwydd eu Duw yn ymhyfrydu'n fawr ynddynt, a phwy felly a all sefyll o'u blaenau?
62 Ond ar yr amod hwn y byddaf yn anfon eich brawd, os byddwch yn dwyn ei frawd ger fy mron, mab ei fam, yr hwn y dywedasoch amdano ei fod wedi mynd oddi wrthych i lawr i'r Aifft; a phan fyddwch yn dwyn ei frawd ataf, y byddaf yn ei gymryd yn ei le, oherwydd nid oedd yr un ohonoch yn warant iddo i'ch tad, a phan ddaw ataf, yna anfonaf gyda chwi ei frawd yr ydych wedi bod yn warant iddo.
63 A chyneuodd digofaint Jwda yn erbyn Joseff pan ddywedodd efe y peth hyn, a diferodd ei lygaid waed mewn dicter, ac efe a ddywedodd wrth ei frodyr, Sut y mae'r dyn hwn heddiw yn ceisio ei ddinistr ei hun a holl Aifft!
64 A Simeon a atebodd Joseff, gan ddywedyd, Oni ddywedasom wrthyt ar y dechrau nad oeddem yn gwybod y fan benodol yr aeth efe iddo, a pha un ai marw ai byw ydoedd, a pham y mae fy arglwydd yn llefaru fel hyn?
65 A chan edrych ar wyneb Jwda, sylweddolodd fod ei ddicter wedi dechrau ennyn pan lefarodd wrtho, gan ddweud, "Tyrd â'th frawd arall ataf yn lle'r brawd hwn."
66 A dywedodd Joseff wrth ei frodyr, Yn sicr dywedasoch fod eich brawd naill ai wedi marw neu wedi colli ei fywyd; yn awr, pe bawn i'n ei alw heddiw, a'i fod ef yn dod ger eich bron, a roddech chi ef i mi yn lle ei frawd?
67 A dechreuodd Joseff lefaru a galw, Joseff, Joseff, tyrd heddiw ger fy mron i, ac ymddangos i'th frodyr ac eistedd ger eu bron.
68 A phan ddywedodd Joseff y peth hyn o'u blaenau, edrychasant bob un i gyfeiriad gwahanol i weld o ble y deuai Joseff o'u blaenau.
69 A gwelodd Joseff eu holl weithredoedd, a dywedodd wrthynt, Pam yr ydych yn edrych yma ac acw? Myfi yw Joseff, yr hwn a werthasoch i'r Aifft; yn awr felly na fydded i chwi ofidio eich bod wedi fy ngwerthu i, oherwydd fel cynhaliaeth yn ystod y newyn yr anfonodd Duw fi o'ch blaen.
70 A'i frodyr a ddychrynasant o'i flaen pan glywsant eiriau Joseff, a Jwda a ddychrynodd yn fawr o'i flaen.
71 A phan glywodd Benjamin eiriau Joseff, yr oedd o'u blaenau ym mhen mewnol y tŷ; a rhedodd Benjamin at ei frawd Joseff, ac a'i cofleidiodd, ac a syrthiodd ar ei wddf, ac a wylasant.
72 A phan welodd brodyr Joseff fod Benjamin wedi syrthio ar wddf ei frawd ac wylo gydag ef, syrthiasant hwythau ar Joseff a'i gofleidio, ac wylasant yn fawr gyda Joseff.
73 A chlywyd y llais yn nhŷ Joseff mai brodyr Joseff oeddent, a bodlonodd hyn yn fawr ar Pharo, oherwydd yr oedd yn eu hofni rhag iddynt ddinistrio'r Aifft.

74 Anfonodd Pharo ei weision at Joseff i'w longyfarch am ei frodyr a ddaeth ato, a daeth holl gapteiniaid y byddinoedd a'r milwyr oedd yn yr Aifft i lawenhau gyda Joseff, a llawenhaodd yr Aifft gyfan yn fawr am frodyr Joseff.
75 A Pharo a anfonodd ei weision at Joseff, gan ddywedyd, Dywed wrth dy frodyr am nôl eu holl eiddo, a gadewch iddynt ddod ataf fi, a mi a'u gosodaf hwynt yn y rhan orau o wlad yr Aifft. A gwnaethant felly.
76 A gorchmynnodd Joseff i'r un oedd wedi ei osod ar ei dŷ ddwyn allan i'w frodyr anrhegion a dillad, ac yna dug allan iddynt lawer o ddillad yn wisgoedd brenhinol a llawer o anrhegion, a rhannodd Joseff hwy ymhlith ei frodyr.
77 Ac efe a roddodd i bob un o'i frodyr newid dillad o aur ac arian, a thri chant o ddarnau arian, a gorchmynnodd Joseff iddynt oll wisgo'r dillad hyn, a'u dwyn gerbron Pharo.
78 A phan welodd Pharo fod holl frodyr Joseff yn ddynion dewr, ac o olwg brydferth, efe a lawenychodd yn fawr.
79 Ac wedi hynny aethant allan oŵydd Pharo i fynd i wlad Canaan, at eu tad, a'u brawd Benjamin gyda hwynt.
80 A chododd Joseff, ac a roddes iddynt un ar ddeg o gerbydau gan Pharo, a rhoddodd Joseff iddynt ei gerbyd ef, yr hwn y marchogodd arno ar ddiwrnod ei goroni yn yr Aifft, i gyrchu ei dad i'r Aifft; ac anfonodd Joseff at holl blant ei frodyr ddillad yn ôl eu niferoedd, a chant o ddarnau arian i bob un ohonynt, ac anfonodd hefyd ddillad at wragedd ei frodyr o ddillad gwragedd y brenin, ac efe a'u hanfonodd hwynt.
81 Ac efe a roddodd ddeg o ddynion i bob un o'i frodyr i fyned gyda hwynt i wlad Canaan i'w gwasanaethu, i wasanaethu eu plant a'u holl eiddo wrth iddynt ddod i'r Aifft.
82 A Joseff a anfonodd trwy law ei frawd Benjamin ddeg gwisg o ddillad i'w ddeg mab, cyfran uwchlaw gweddill meibion Jacob.
83 Ac anfonodd i bob un hanner cant o ddarnau arian, a deg cerbyd ar gyfrif Pharo, ac anfonodd i'w dad ddeg asyn yn llwythog â holl foethusrwydd yr Aifft, a deg asyn benyw yn llwythog ag ŷd a bara a bwyd i'w dad, ac i bawb oedd gydag ef fel darpariaeth ar gyfer y ffordd.
84 Ac anfonodd i'w chwaer Dina ddillad o arian ac aur, a thus a myrr, ac aloe ac addurniadau menywod mewn digonedd, ac anfonodd yr un peth oddi wrth wragedd Pharo at wragedd Benjamin.
85 Ac efe a roddodd i'w holl frodyr, ac i'w gwragedd, bob math o gerrig onics a bdeliwm, ac o'r holl bethau gwerthfawr ymhlith pobl fawr yr Aifft, ni adawyd dim o'r holl bethau gwerthfawr ond yr hyn a anfonodd Joseff i dŷ ei dad.
86 Ac efe a anfonodd ei frodyr ymaith, ac a aethant, ac efe a anfonodd ei frawd Benjamin gyda hwynt.
87 Ac aeth Joseff allan gyda hwy i'w hebrwng ar y ffordd i derfynau'r Aifft, ac efe a orchmynnodd iddynt ynglŷn â'i dad a'i deulu, i ddod i'r Aifft.
88 Ac efe a ddywedodd wrthynt, Nac ymrysonwch ar y ffordd, oherwydd y peth hwn a wnaed gan yr Arglwydd i gadw pobl fawr rhag newynu, oherwydd bydd pum mlynedd eto o newyn yn y wlad.
89 Ac efe a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Pan ddelo i wlad Canaan, na ddeuwch yn ddisymwth gerbron fy nhad yn y mater hwn, ond gweithredwch yn eich doethineb.
90 A pheidiodd Joseff â'u gorchymyn, ac efe a drodd ac a aeth yn ôl i'r Aifft, ac aeth meibion Jacob i wlad Canaan gyda llawenydd a llawenydd at eu tad Jacob.
91 A daethant i derfynau'r wlad, a dywedasant wrth ei gilydd, Beth a wnawn yn y mater hwn gerbron ein tad? Oherwydd os deuwn ato'n ddisymwth a dweud y peth wrtho, bydd yn dychryn yn fawr gan ein geiriau ac ni fydd yn ein credu.
92 Aethant ymlaen nes iddynt ddod yn agos at eu tai, a chawsant Serach, merch Aser, yn mynd allan i'w cyfarfod, ac roedd y llances yn dda iawn a chynnil, ac yn gwybod sut i chwarae'r delyn.
93 A galwasant arni, a daeth hi o'u blaenau, a chusanodd hwynt, a chymerasant hi, a rhoddasant iddi delyn, gan ddywedyd, Dos yn awr o flaen ein tad, ac eistedd ger ei fron ef, a chanu'r delyn, a llefaru'r geiriau hyn.
94 A gorchmynnasant iddi fynd i'w tŷ, a chymerodd y delyn a brysio o'u blaenau, a daeth ac eisteddodd yn agos at Jacob.
95 A hi a chwaraeodd yn dda ac a ganodd, ac a ddywedodd ym melysder ei geiriau, Mae Joseff fy ewythr yn fyw, ac mae'n teyrnasu trwy wlad yr Aifft, ac nid yw wedi marw.
96 A pharhaodd hi i ailadrodd a llefaru'r geiriau hyn, a chlywodd Jacob ei geiriau ac yr oeddent yn dderbyniol ganddo.
97 Gwrandawodd tra roedd hi'n eu hailadrodd ddwywaith a theirgwaith, a daeth llawenydd i galon Jacob wrth felysrwydd ei geiriau, ac roedd ysbryd Duw arno, ac roedd yn gwybod bod ei holl eiriau'n wir.
98 A bendithiodd Jacob Serach pan lefarodd hi'r geiriau hyn o'i flaen ef, ac efe a ddywedodd wrthi, Fy merch, na fydded i farwolaeth drechu arnat ti byth, oherwydd ti a adfywiodd fy ysbryd; yn unig llefara eto ger fy mron fel y lleferaist, oherwydd ti a'm llawenhaodd â'th holl eiriau.
99 A pharhaodd hi i ganu'r geiriau hyn, a gwrandawodd Jacob a'i blesodd, ac fe lawenychodd, ac ysbryd Duw oedd arno.
100 Tra oedd efe eto yn siarad â hi, wele, daeth ei feibion ato â cheffylau a cherbydau a gwisgoedd brenhinol, a gweision yn rhedeg o'u blaenau.
101 A chododd Jacob i'w cyfarfod, a gwelodd ei feibion wedi'u gwisgo mewn gwisgoedd brenhinol a gwelodd yr holl drysorau a anfonasai Joseff atynt.
102 A dywedasant wrtho, Dyweder wrtho fod ein brawd Joseff yn fyw, ac efe yw'r un sy'n teyrnasu drwy wlad yr Aifft, ac efe a lefarodd wrthym fel y dywedasom wrthyt.
103 A chlywodd Jacob holl eiriau ei feibion, a'i galon a gurodd wrth eu geiriau hwy, oherwydd ni allai eu credu nes iddo weld yr holl bethau a roddasai Joseff iddynt, a'r hyn a anfonasai efe ato, a'r holl arwyddion a lefarasai Joseff wrthynt.
104 Agorasant o'i flaen ef, a dangosasant iddo bopeth a anfonasai Joseff, rhoddasant i bob un yr hyn a anfonasai Joseff ato, a gwyddai efe eu bod wedi dweud y gwir, ac ymhyfrydodd yn fawr wrth adrodd hanes ei fab.
105 A dywedodd Jacob, Digon i mi fod fy mab Joseff yn fyw eto; mi af i'w weld cyn i mi farw.

106 A dywedodd ei feibion wrtho yr holl bethau a ddigwyddasai iddynt; a dywedodd Jacob, “Af i lawr i’r Aifft i weld fy mab a’i epil.”
107 A chododd Jacob, a gwisgodd y dillad a anfonasai Joseff ato, ac wedi iddo olchi, ac eillio ei wallt, rhoddodd ar ei ben y twrban a anfonasai Joseff ato.
108 A gwisgodd holl bobl tŷ Jacob a'u gwragedd y dillad a anfonodd Joseff atynt, a llawenychasant yn fawr am Joseff ei fod yn dal yn fyw a'i fod yn teyrnasu yn yr Aifft,
109 A chlywodd holl drigolion Canaan am y peth hyn, a daethant a llawenhau’n fawr gyda Jacob ei fod ef yn dal yn fyw.
110 A gwnaeth Jacob wledd iddynt am dridiau, a bwytaodd ac yfodd holl frenhinoedd Canaan a phendefigion y wlad, a llawenhaodd yn nhŷ Jacob.

PENNOD 55

1 Ac wedi hyn y dywedodd Jacob, Mi a af i weld fy mab yn yr Aifft, ac yna mi a ddychwelaf i wlad Canaan, yr hon y llefarodd Duw wrth Abraham amdani, oherwydd ni allaf adael gwlad fy ngenedigaeth.
2 Wele air yr ARGLWYDD ato, gan ddywedyd, Dos i waered i’r Aifft a’th holl deulu, ac aros yno; nac ofna fyned i waered i’r Aifft, oherwydd yno y’th wnaf yn genedl fawr.
3 A dywedodd Jacob ynddo’i hun, “Af i weld fy mab, a yw ofn ei Dduw eto yn ei galon ymhlith holl drigolion yr Aifft.”
4 A dywedodd yr Arglwydd wrth Jacob, Nac ofna rhag Joseff, oherwydd y mae efe yn dal i gadw ei uniondeb i’m gwasanaethu, fel y byddo’n dda yn dy olwg di: a llawenychodd Jacob yn fawr am ei fab.
5 Y pryd hwnnw gorchmynnodd Jacob i’w feibion a’i deulu fynd i’r Aifft yn ôl gair yr Arglwydd ato; a chododd Jacob gyda’i feibion a’i holl deulu, ac aeth allan o wlad Canaan o Beersheba, gyda llawenydd a gorfoledd calon, ac aethant i wlad yr Aifft.
6 A phan ddaethant yn agos at yr Aifft, anfonodd Jacob Jwda o'i flaen at Joseff, i ddangos iddo sefyllfa yn yr Aifft. A gwnaeth Jwda yn ôl gair ei dad; brysiodd a rhedodd, a daeth at Joseff; a neilltuasant iddynt le yng ngwlad Gosen i'w holl deulu. A dychwelodd Jwda, a daeth ar hyd y ffordd at ei dad.
7 A harnaisiodd Joseff y cerbyd, a chasglodd ei holl gedyrn a'i weision a holl swyddogion yr Aifft i fynd i gyfarfod â'i dad Jacob: a chyhoeddwyd gorchymyn Joseff yn yr Aifft, gan ddywedyd, Bydded marw i bawb nad â i gyfarfod â Jacob.
8 A thrannoeth aeth Joseff allan gyda holl yr Aifft, llu mawr a nerthol, pob un wedi'i wisgo mewn dillad o liain main a phorffor, ac ag offer arian ac aur, a'u hoffer rhyfel gyda hwy.
9 Ac aethant i gyd i gyfarfod â Jacob gyda phob math o offerynnau cerdd, gyda drymiau a thympanau, gan daenu myrr ac aloe ar hyd y ffordd, ac aethant i gyd yn ôl yr arfer hwn, a chrynodd y ddaear wrth eu bloedd.
10 A holl ferched yr Aifft a aethant ar doeau’r Aifft ac ar y muriau i gyfarfod â Jacob; ac ar ben Joseff yr oedd coron frenhinol Pharo, oherwydd yr oedd Pharo wedi ei hanfon ato i’w gwisgo pan aeth i gyfarfod â’i dad.
11 A phan ddaeth Joseff o fewn hanner cant cufydd i’w dad, disgynnodd oddi ar y cerbyd a cherddodd tuag at ei dad. A phan welodd holl swyddogion yr Aifft a’i phendefigion fod Joseff wedi mynd ar draed tuag at ei dad, disgynasant hwythau a cherdded ar draed tuag at Jacob.
12 A phan nesaodd Jacob at wersyll Joseff, gwelodd Jacob y gwersyll oedd yn dod tuag ato gyda Joseff, a bu hynny’n bleserus iddo, a synnwyd Jacob ato.
13 A dywedodd Jacob wrth Jwda, Pwy yw’r gŵr hwnnw a welaf yng ngwersyll yr Aifft wedi’i wisgo mewn gwisgoedd brenhinol, â gwisg goch iawn amdano a choron frenhinol ar ei ben, yr hwn sydd wedi disgyn oddi ar ei gerbyd ac yn dod tuag atom ni? A Jwda a atebodd ei dad, gan ddywedyd, Dy fab Joseff y brenin yw efe; a llawenhaodd Jacob wrth weld gogoniant ei fab.
14 A daeth Joseff yn nes at ei dad, ac ymgrymodd iddo; ac ymgrymasodd holl ddynion y gwersyll gydag ef i'r llawr o flaen Jacob.
15 Ac wele, rhedodd Jacob, ac a frysiodd at ei fab Joseff, ac a syrthiodd ar ei wddf ef, ac a’i cusanodd; ac a wylasant; a chofleidiodd Joseff ei dad hefyd, ac a’i cusanodd ef, ac a wylasant, a holl bobl yr Aifft a wylasant gyda hwynt.
16 A dywedodd Jacob wrth Joseff, Yn awr mi a fyddaf farw yn llawen ar ôl i mi weld dy wyneb, gan dy fod yn fyw eto ac mewn gogoniant.
17 A meibion Jacob, a'u gwragedd, a'u plant, a'u gweision, a holl deulu Jacob, a wylasant yn fawr gyda Joseff; ac a'i cusanasant, ac a wylasant yn fawr gydag ef.
18 A dychwelodd Joseff a'i holl bobl wedi hynny adref i'r Aifft, a daeth Jacob a'i feibion a holl blant ei dŷ gyda Joseff i'r Aifft, a gosododd Joseff hwy yn y rhan orau o'r Aifft, yng ngwlad Gosen.
19 A dywedodd Joseff wrth ei dad ac wrth ei frodyr, Mi a af i fyny ac a ddywedaf wrth Pharao, gan ddywedyd, Fy mrodyr a theulu fy nhad a phawb sy’n eiddo iddynt a ddaeth ataf fi, ac wele hwynt yng ngwlad Gosen.
20 A gwnaeth Joseff felly, a chymerodd oddi wrth ei frodyr Reuben, Issachar Sabulon a'i frawd Benjamin, a'u gosod gerbron Pharo.
21 A llefarodd Joseff wrth Pharo, gan ddywedyd, Fy mrodyr a theulu fy nhad a'u holl eiddo, ynghyd â'u praidd a'u gwartheg, a ddaethant ataf o wlad Canaan, i aros yn yr Aifft; oherwydd yr oedd y newyn yn drwm arnynt.
22 A dywedodd Pharo wrth Joseff, Gosod dy dad a’th frodyr yn y rhan orau o’r wlad; nac atal oddi wrthynt yr hyn sydd dda, a phâr iddynt fwyta o fraster y wlad.
23 A Joseff a atebodd, gan ddywedyd, Wele, yr wyf wedi eu gosod hwynt yng ngwlad Gosen, oherwydd bugeiliaid ydynt; am hynny gadewch iddynt aros yn Gosen i borthi eu praidd ar wahân i'r Eifftiaid.
24 A dywedodd Pharo wrth Joseff, Gwna â’th frodyr yr hyn oll a ddywedant wrthyt: a meibion Jacob a ymgrymasant i Pharo, ac a aethant allan oddi wrtho mewn heddwch: ac wedi hynny dug Joseff ei dad gerbron Pharo.
25 A daeth Jacob, ac a ymgrymodd i Pharo, a bendithiodd Jacob Pharo, ac yna aeth allan; a thrigodd Jacob, a'i holl feibion, a'i holl deulu, yng ngwlad Gosen.
26 Yn yr ail flwyddyn, sef y gant a thrigainfed flwyddyn o fywyd Jacob, cynhaliodd Joseff ei dad a'i frodyr, a holl deulu ei dad, â bara yn ôl eu rhai bach, holl ddyddiau'r newyn; ni bu arnynt eisiau dim.
27 A rhoddodd Joseff iddynt y rhan orau o’r holl wlad; yr oedd ganddynt y gorau o’r Aifft holl ddyddiau Joseff; a

rhoddodd Joseff iddynt hwy, ac i holl deulu ei dad, ddillad a dillad o flwyddyn i flwyddyn; a bu meibion Jacob yn ddiogel yn yr Aifft holl ddyddiau eu brawd.
28 Ac yr oedd Jacob yn bwyta wrth fwrdd Joseff bob amser, ni adawai Jacob a'i feibion fwrdd Joseff ddydd na nos, heblaw'r hyn a fwytai plant Jacob yn eu tai.
29 A bwytaodd yr holl Eifftiaid fara yn ystod dyddiau'r newyn o dŷ Joseff, oherwydd gwerthodd yr holl Eifftiaid eu holl eiddo oherwydd y newyn.
30 A phrynodd Joseff holl diroedd a meysydd yr Aifft am fara ar gyfrif Pharo, a chyflenwodd Joseff holl Aifft â bara holl ddyddiau'r newyn, a chasglodd Joseff yr holl arian ac aur a ddaeth ato am yr ŷd a brynwyd ganddynt ledled y wlad, a chronnodd lawer o aur ac arian, heblaw am lawer iawn o gerrig onics, bdelium a dillad gwerthfawr a ddygasant at Joseff o bob rhan o'r wlad pan oedd eu harian wedi darfod.
31 A chymerodd Joseff yr holl arian ac aur a ddaeth i'w law, tua saith deg dau dalent o aur ac arian, a hefyd meini onics a bdeliwm yn helaeth iawn, ac aeth Joseff a'u cuddio yn bedair rhan, ac efe a guddiodd un rhan yn yr anialwch gerllaw'r Môr Coch, ac un rhan wrth afon Perath, a'r drydedd a'r bedwaredd ran a guddiodd yn yr anialwch gyferbyn ag anialwch Persia a Media.
32 Ac efe a gymerodd ran o'r aur a'r arian a adawyd, ac a'i rhoddodd i'w holl frodyr ac i holl dŷ ei dad, ac i holl wragedd tŷ ei dad, a'r gweddill a ddug i dŷ Pharo, tua ugain talent o aur ac arian.
33 A rhoddodd Joseff yr holl aur a'r arian a adawyd i Pharo, a rhoddodd Pharo hwy yn y drysorfa, ac wedi hynny peidiodd dyddiau'r newyn yn y wlad, a heuasant a mediasant yn yr holl wlad, a chawsant eu swm arferol flwyddyn ar ôl blwyddyn; nid oedd arnynt eisiau dim.
34 A thrigodd Joseff yn ddiogel yn yr Aifft, a'r holl wlad oedd dan ei gyngor ef, a thrigasant ei dad a'i holl frodyr yng ngwlad Gosen a'i meddiannu.
35 Ac yr oedd Joseff wedi heneiddio'n fawr, wedi mynd i ddyddiau da, ac arhosodd ei ddau fab, Effraim a Manasse, yn gyson yn nhŷ Jacob, ynghyd â phlant meibion Jacob eu brodyr, i ddysgu ffyrdd yr Arglwydd a'i gyfraith.
36 A Jacob a'i feibion a drigasant yng ngwlad yr Aifft, yng ngwlad Gosen; a chymerasant feddiant ynddi, a buant ffrwythlon ac a amlhasant ynddi.

PENNOD 56

1 A bu Jacob fyw yng ngwlad yr Aifft ddwy flynedd ar bymtheg; a dyddiau Jacob, a blynyddoedd ei einioes ef, oedd gant a deugain a saith o flynyddoedd.
2 Y pryd hwnnw ymosodwyd ar Jacob gan y clefyd y bu farw ohono, ac anfonodd a galwodd am ei fab Joseff o'r Aifft; a daeth Joseff ei fab o'r Aifft, a daeth Joseff at ei dad.
3 A dywedodd Jacob wrth Joseff ac wrth ei feibion, Wele fi'n marw, a bydd Duw eich hynafiaid yn ymweld â chi, ac yn eich dwyn yn ôl i'r wlad a dyngodd yr ARGLWYDD y byddai'n ei rhoi i chi ac i'ch plant ar eich ôl chi; yn awr gan hynny, pan fyddaf farw, claddwch fi yn yr ogof sydd ym Machpela yn Hebron yng ngwlad Canaan, gerllaw fy hynafiaid.
4 A gwnaeth Jacob i'w feibion dyngu y byddai'n ei gladdu ym Machpela, yn Hebron, a thyngasant ei feibion wrtho ynglŷn â'r peth hyn.
5 Ac efe a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Gwasanaethwch yr Arglwydd eich Duw, oherwydd efe a achubodd eich tadau a'ch achubodd chwi hefyd o bob cyfyngder.
6 A dywedodd Jacob, Galwch eich holl blant ataf fi. A daeth holl feibion Jacob, ac eisteddasant ger ei fron ef. A bendithiodd Jacob hwynt, ac a ddywedodd wrthynt, Arglwydd Dduw eich tadau a'ch bendithia chwi fil gwaith cymaint, ac a'ch bendithia, a rhodded i chwi fendith eich tad Abraham. Ac aeth holl feibion Jacob allan y diwrnod hwnnw wedi iddo eu bendithio.
7 A thrannoeth galwodd Jacob eto am ei feibion, ac ymgasglasant oll ato ac eistedd o'i flaen. Y diwrnod hwnnw bendithiodd Jacob ei feibion cyn ei farwolaeth; bendithiodd pob un yn ôl ei fendith; wele, y mae wedi ei ysgrifennu yn llyfr cyfraith yr Arglwydd sy'n perthyn i Israel.
8 A dywedodd Jacob wrth Jwda, Mi a wn, fy mab, dy fod yn ŵr cadarn i'th frodyr; teyrnasa arnynt, a'th feibion a deyrnasant dros eu meibion hwynt am byth.
9 Dysg dy feibion y bwa a holl arfau rhyfel yn unig, er mwyn iddynt ymladd brwydrau eu brawd a fydd yn teyrnasu dros ei elynion.
10 A gorchmynnodd Jacob drachefn i'w feibion y diwrnod hwnnw, gan ddywedyd, Wele fi a gesglir heddiw at fy mhobl; dwg fi i fyny o'r Aifft, a chladd fi yn ogof Machpela fel y gorchmynnais i ti.
11 Ond gofalwch, atolwg, nad oes neb o'ch meibion yn fy nghario i, dim ond chi'ch hunain; a dyma'r ffordd y gwnewch i mi pan fyddwch yn cario fy nghorff i fynd gydag ef i wlad Canaan i'm claddu.
12 Jwda, Issachar a Sabulon fydd yn cario fy elor ar ochr y dwyrain; Reuben, Simeon a Gad yn y de, Effraim, Manasse a Benjamin yn y gorllewin, Dan, Aser a Nafftali yn y gogledd.
13 Na fydded Lefi yn cario gyda thi, oherwydd efe a'i feibion a gario arch cyfamod yr Arglwydd gyda'r Israeliaid yn y gwersyll, ac na fydded Joseff fy mab yn cario chwaith, oherwydd fel brenin felly y bydd ei ogoniant; ond Effraim a Manasse fydd yn eu lle.
14 Fel hyn y gwnewch i mi pan fyddwch yn fy nghynnal i ymaith; peidiwch ag esgeuluso dim o'r hyn oll a orchmynnaf i chi; a phan wnewch hyn i mi, y bydd yr Arglwydd yn eich cofio'n ffafriol chi a'ch plant ar eich ôl am byth.
15 A chwi fy meibion, anrhydeddwch bob un ei frawd a'i berthynas, a gorchmynnwch i'ch plant a phlant eich plant ar eich ôl wasanaethu Arglwydd Dduw eich hynafiaid bob dydd.
16 Er mwyn i ti estyn dy ddyddiau yn y wlad, ti a'th blant a phlant dy blant am byth, pan wnelych yr hyn sy'n dda ac yn uniawn yng ngolwg yr Arglwydd dy Dduw, i fynd yn ei holl ffyrdd ef.
17 A thithau, Joseff fy mab, maddau, atolwg, gamweddau dy frodyr a'u holl gamweddau yn y niwed a wnaethant i ti, oherwydd bwriad Duw oedd hynny er dy les di a'th blant.
18 A phaid â gadael dy frodyr i drigolion yr Aifft, nac â brifo eu teimladau, oherwydd wele, yr wyf yn eu

trosglwyddo i law Duw ac yn dy law di i'w gwarchod rhag yr Eifftiaid; ac atebodd meibion Jacob eu tad gan ddweud, O, ein tad, yr hyn oll a orchmynnaist i ni, felly y gwnawn; Duw yn unig fyddo gyda ni.
19 A dywedodd Jacob wrth ei feibion, Felly bydded Duw gyda chwi pan gadwoch ei holl ffyrdd ef; na throwch oddi wrth ei ffyrdd ef i'r dde na'r aswy, wrth wneuthur yr hyn sydd dda ac uniawn yn ei olwg ef.
20 Oherwydd mi wn y bydd llawer o drafferthion difrifol yn eich taro yn y dyddiau diwethaf yn y wlad; eich plant a phlant eich plant, gwasanaethwch yr Arglwydd yn unig, ac efe a'ch achub o bob trafferth.
21 A phan ewch ar ôl Duw i'w wasanaethu, a phan ddysgwch eich plant ar eich ôl, a phlant eich plant, i adnabod yr Arglwydd, yna y cyfyd yr Arglwydd i chwi ac i'ch plant was o blith eich plant, a'r Arglwydd a'ch gwared trwy ei law o bob cystudd, ac a'ch dug allan o'r Aifft, ac a'ch dychwel i wlad eich tadau i'w hetifeddu'n ddiogel.
22 A pheidiodd Jacob â gorchymyn i'w feibion, ac efe a dynnodd ei draed i'r gwely; bu farw, ac a gasglwyd at ei bobl.
23 A syrthiodd Joseff ar ei dad, ac efe a waeddodd ac a wylodd drosto, ac a'i cusanodd, ac a lefodd â llais chwerw, ac a ddywedodd, O fy nhad, fy nhad.
24 A daeth gwragedd ei feibion a'i holl deulu, ac a syrthiasant ar Jacob, ac a wylasant drosto, ac a lefasant â llais uchel iawn am Jacob.
25 A chododd holl feibion Jacob ynghyd, a rhwygasant eu dillad, a rhoddasant oll sachliain am eu llwynau, a syrthiasant ar eu hwynebau, a thaflasant lwch ar eu pennau tua'r nefoedd.
26 A dywedwyd y peth wrth Osnath gwraig Joseff; a hi a gododd, ac a wisgodd sach, a daeth hi, a holl wragedd yr Eifftiaid gyda hi, ac a alarodd ac a wylasant am Jacob.
27 A daeth holl bobl yr Aifft hefyd, y rhai oedd yn adnabod Jacob, y diwrnod hwnnw pan glywsant y peth hwn, ac wylodd yr Aifft gyfan am ddyddiau lawer.
28 A daeth y gwragedd hefyd o wlad Canaan i'r Aifft pan glywsant farw Jacob, ac wylasant amdano yn yr Aifft am saith deg diwrnod.
29 A bu ar ôl hyn i Joseff orchymyn i'w weision y meddygon eneinio ei dad â myrr a thus a phob math o arogldarth a phersawr, ac eneinio Jacob gan y meddygon fel y gorchmynnodd Joseff iddynt.
30 A holl bobl yr Aifft, a'r henuriaid, a holl drigolion gwlad Gosen, a wylasant, ac a alarasant am Jacob; a'i holl feibion, a phlant ei dŷ, a alarasant am eu tad Jacob am ddyddiau lawer.
31 Ac wedi i ddyddiau ei wylo fynd heibio, ymhen saith deg diwrnod, dywedodd Joseff wrth Pharo, Mi a af i fyny ac a gladdaf fy nhad yng ngwlad Canaan, fel y gwnaeth i mi dyngu, ac yna mi a ddychwelaf.
32 A Pharo a anfonodd Joseff, gan ddywedyd, Dos i fyny a chladd dy dad fel y dywedodd, ac fel y gwnaeth i ti dyngu: a chododd Joseff gyda'i holl frodyr i fyned i wlad Canaan i gladdu eu tad Jacob fel y gorchmynasai efe iddynt.
33 A gorchmynnodd Pharo gyhoeddi drwy gydol yr Aifft, gan ddywedyd, Pwy bynnag nad yw'n mynd i fyny gyda Joseff a'i frodyr i wlad Canaan i gladdu Jacob, bydd farw.
34 A chlywodd holl Eifft am gyhoeddiad Pharo, a chodasant oll ynghyd, a holl weision Pharo, a henuriaid ei dŷ, a holl henuriaid gwlad yr Eifft a aethant i fyny gyda Joseff, ac aeth holl swyddogion a phendefigion Pharo i fyny fel gweision Joseff, ac a aethant i gladdu Jacob yng ngwlad Canaan.
35 A meibion Jacob a gludasant yr elor yr oedd efe yn gorwedd arni; yn ôl yr hyn oll a orchmynnodd eu tad iddynt, felly y gwnaeth ei feibion iddo.
36 A'r elor oedd o aur pur, ac wedi ei gosod o'i chwmpas â cherrig onics a bdeliwm; a gorchudd yr elor oedd gwaith aur gwehydd, wedi'i gysylltu ag edafedd, a bachau o gerrig onics a bdeliwm drostynt.
37 A gosododd Joseff goron aur fawr ar ben ei dad Jacob, a rhoddodd deyrnwialen aur yn ei law, ac amgylchynasant yr elor fel yr oedd arfer brenhinoedd yn eu hoes.
38 Ac aeth holl fyddinoedd yr Aifft o'i flaen yn y drefn hon, yn gyntaf holl gedyrn Pharo, a chedyrn Joseff, ac ar eu hôl gweddill trigolion yr Aifft, ac roeddent i gyd wedi'u gwregysu â chleddyfau a'u harfogi â chotiau rhwyll, ac roeddent â gwisgoedd rhyfel.
39 Ac aeth yr holl wylwyr a'r galarwyr o bell gyferbyn â'r elor, gan fynd ac wylo a galaru, ac aeth gweddill y bobl ar ôl yr elor.
40 Aeth Joseff a'i deulu ynghyd at yr elor yn droednoeth ac yn wylo, ac aeth gweddill gweision Joseff o'i gwmpas; pob un â'i addurniadau arno, ac yr oeddent oll wedi'u harfogi â'u harfau rhyfel.
41 A hanner cant o weision Jacob a aethant o flaen yr elor, ac a daenasant ar hyd y ffordd myrr ac aloe, a phob math o berarogl: a holl feibion Jacob, y rhai oedd yn dwyn yr elor, a gerddasant ar y berarogl, ac a aeth gweision Jacob o'u blaenau gan daenu'r persarogl ar hyd y ffordd.
42 A Joseff a aeth i fyny gyda gwersyll trwm, a gwnaethant fel hyn bob dydd nes iddynt gyrraedd gwlad Canaan, a daethant i lawr dyrnu Atad, yr hwn oedd ar ochr arall yr Iorddonen, a galarasant alar mawr a thrwm iawn yn y lle hwnnw.
43 A chlywodd holl frenhinoedd Canaan am y peth hwn, ac aethant allan i gyd, pob un o'i dŷ, tri deg un o frenhinoedd Canaan, a daethant i gyd gyda'u dynion i alaru ac wylo dros Jacob.
44 A'r holl frenhinoedd hyn a welsant elor Jacob, ac wele goron Joseff arni, a hwythau a osodasant eu coronau ar yr elor, ac a'i hamgylchynasant â choronau.
45 A gwnaeth yr holl frenhinoedd hyn yn y lle hwnnw alar mawr a thrwm am Jacob gyda meibion Jacob a'r Aifft, oherwydd yr oedd holl frenhinoedd Canaan yn gwybod am ddewrder Jacob a'i feibion.
46 A daeth y newydd at Esau, gan ddywedyd, Bu farw Jacob yn yr Aifft, a bod ei feibion a holl yr Aifft yn ei gludo ef i wlad Canaan i'w gladdu.
47 A chlywodd Esau y peth hyn, ac yr oedd yn byw ym mynydd Seir, ac efe a gyfododd gyda'i feibion a'i holl bobl a'i holl dŷ, pobl fawr iawn, a daethant i alaru ac wylo dros Jacob.
48 A phan ddaeth Esau, galarodd am ei frawd Jacob; a chododd holl Aifft a holl Ganaan eto, a galaru'n fawr gydag Esau am Jacob yn y lle hwnnw.
49 A daeth Joseff a'i frodyr â'u tad Jacob o'r fan honno, ac aethant i Hebron i gladdu Jacob yn yr ogof wrth ymyl ei dadau.

50 A daethant i Cireath-arba, i'r ogof; ac wrth iddynt ddod, safodd Esau gyda'i feibion yn erbyn Joseff a'i frodyr, fel rhwystr yn yr ogof, gan ddywedyd, Ni chleddir Jacob ynddi, oherwydd ei bod yn eiddo i ni ac i'n tad.
51 A chlywodd Joseff a'i frodyr eiriau meibion Esau, ac aethant yn ddigythraul iawn. A phan nesaodd Joseff at Esau, dywedodd, Beth yw'r peth hwn a ddywedasant? Yn sicr, prynodd fy nhad Jacob ef gennyt ti am gyfoeth mawr ar ôl marwolaeth Isaac, bum mlynedd ar hugain yn ôl, a phrynodd hefyd holl dir Canaan gennyt ti, a chan dy feibion, a'th had ar dy ôl di.
52 A phrynodd Jacob ef i'w feibion a'i had ar ei ôl yn etifeddiaeth dragwyddol; a pham yr wyt ti'n llefaru'r pethau hyn heddiw?
53 Ac atebodd Esau, gan ddywedyd, Yr wyt ti'n dweud celwydd ac yn dweud celwyddau, oherwydd ni werthais ddim oedd yn eiddo i mi yn yr holl wlad hon, fel y dywedi di, ac ni phrynodd fy mrawd Jacob ddim oedd yn eiddo i mi yn y wlad hon chwaith.
54 A dywedodd Esau y pethau hyn er mwyn twyllo Joseff â'i eiriau: canys gwyddai Esau nad oedd Joseff yn bresennol yn y dyddiau hynny pan werthodd Esau ei holl eiddo yng ngwlad Canaan i Jacob.
55 A dywedodd Joseff wrth Esau, Yn ddiau y rhoddodd fy nhad y pethau hyn gyda thi yn y llyfr prynu, ac a dystiolaethodd y llyfr gyda thystion, ac wele, y mae gyda ni yn yr Aifft.
56 Ac Esau a atebodd, gan ddywedyd wrtho, Dwg y cofnod, yr hyn oll a gei yn y cofnod, felly y gwnawn ni.
57 A galwodd Joseff ar Nafftali ei frawd, ac a ddywedodd, Brysia ar frys, nac oeda, a rhedeg, atolwg, i'r Aifft a thyrg yr holl gofnodion; cofnod y pryniant, y cofnod seliedig a'r cofnod agored, a hefyd yr holl gofnodion cyntaf lle ysgrifennwyd holl drafodion yr hawl geni, tyrd â hwy.
58 A dwg hwynt atom ni yma, fel y cawn wybod oddi wrthynt holl eiriau Esau a'i feibion, y rhai a lefarasant hwy heddiw.
59 A gwrandawodd Nafftali ar lais Joseff, ac efe a frysiodd, ac a redodd i fyned i lawr i'r Aifft; ac yr oedd Nafftali yn ysgafnach ar droed na'r holl geirw oedd yn yr anialwch, oherwydd byddai'n cerdded ar dywysennau ŷd heb eu malu.
60 A phan welodd Esau fod Nafftali wedi mynd i nôl y cofnodion, cynyddodd ef a'i feibion eu gwrthwynebiad yn erbyn yr ogof, a chododd Esau a'i holl bobl yn erbyn Joseff a'i frodyr i ryfel.
61 A holl feibion Jacob a phobl yr Aifft a ymladdasant ag Esau a'i ddynion, a thrawwyd meibion Esau a'i bobl o flaen meibion Jacob, a lladdodd meibion Jacob ddeugain o bobl Esau.
62 Ac yr oedd Chusim mab Dan, mab Jacob, ar y pryd gyda meibion Jacob, ond yr oedd tua chant cufydd i ffwrdd o le'r frwydr, oherwydd yr oedd yn aros gyda meibion meibion Jacob wrth elor Jacob i'w gwarchod.
63 Ac yr oedd Chushim yn fud ac yn fyddar, ond eto yr oedd yn deall llais y dychryn ymhlith dynion.
64 A gofynnodd, gan ddywedyd, Pam nad ydych yn claddu'r meirw, a beth yw'r braw mawr hwn? A hwy a atebasant iddo eiriau Esau a'i feibion; ac efe a redodd at Esau yng nghanol y frwydr, ac efe a laddodd Esau â chleddyf, ac a dorrodd ei ben ef, ac efe a neidiodd i bellter, a syrthiodd Esau ymhlith y bobl yn y frwydr.
65 A phan wnaeth Cushim y peth hyn, gorchfygodd meibion Jacob feibion Esau, a chladdodd meibion Jacob eu tad Jacob trwy rym yn yr ogof, a gwelsant hyn gan feibion Esau.
66 A chladdwyd Jacob yn Hebron, yn ogof Machpela, yr hon a brynasai Abraham gan feibion Heth yn feddiant claddu, a chladdwyd ef mewn dillad costus iawn.
67 Ac ni chafodd unrhyw frenin y fath anrhydedd ag a dalodd Joseff i'w dad ar ei farwolaeth, oherwydd claddodd efe ef ag anrhydedd mawr fel claddu brenhinoedd.
68 A gwnaeth Joseff a'i frodyr alar am eu tad am saith diwrnod.

PENNOD 57

1 Ac wedi hyn y bu i feibion Esau ymladd â meibion Jacob, ac ymladdodd meibion Esau â meibion Jacob yn Hebron, ac yr oedd Esau yn dal i orwedd yn farw, heb ei gladdu.
2 A bu'r frwydr yn galed rhyngddynt, a thrawwyd meibion Esau o flaen meibion Jacob, a lladdodd meibion Jacob o feibion Esau wyth deg o ddynion, ac ni fu farw un o bobl meibion Jacob; a gorchfygodd llaw Joseff holl bobl meibion Esau, ac efe a gaethiodd Seffo fab Eliffas, mab Esau, a hanner cant o'i ddynion, ac a'u rhwymodd hwynt â chadwynau haearn, ac a'u rhoddodd yn llaw ei weision i'w dwyn i'r Aifft.
3 A phan gaethgludodd meibion Jacob Seffo a'i bobl, ofnodd yr holl rai a adawyd yn fawr am eu bywydau rhag tŷ Esau, rhag iddynt hwy gael eu cymryd yn gaeth hefyd; a ffoesant oll gydag Eliffas mab Esau a'i bobl, ynghyd â chorff Esau, ac aethant ar eu ffordd i Fynydd Seir.
4 A daethant i Fynydd Seir, a chladdasant Esau yn Seir; ond nid oeddent wedi dwyn ei ben gyda hwynt i Seir, oherwydd yr oedd wedi ei gladdu yn y fan lle bu'r frwydr yn Hebron.
5 A phan ffoes meibion Esau o flaen meibion Jacob, meibion Jacob a'u hymlidiasant hyd at derfynau Seir, ond ni laddasant un dyn o'u plith pan oeddent yn eu hymlid, oherwydd cyffroodd corff Esau, a gludasant gyda hwynt, eu dryswch hwynt; felly ffoesant, a throdd meibion Jacob yn ôl oddi wrthynt, a daethant i fyny i'r lle yr oedd eu brodyr yn Hebron, ac arosasant yno y diwrnod hwnnw, a'r diwrnod canlynol nes iddynt orffwys o'r frwydr.
6 Ac ar y trydydd dydd y casglasant ynghyd holl feibion Seir yr Horiad, a chynullasant holl feibion y dwyrain, llu o bobl fel tywod y môr, ac aethant ac a ddaethant i lawr i'r Aifft i ymladd â Joseff a'i frodyr, er mwyn achub eu brodyr.
7 A chlywodd Joseff a holl feibion Jacob fod meibion Esau a meibion y dwyrain wedi dod yn eu herbyn i ryfel er mwyn achub eu brodyr.
8 A daeth Joseff a'i frodyr a gwŷr cryfion yr Aifft allan ac ymladd yn ninas Rameses, a rhoddodd Joseff a'i frodyr ergyd fawr i feibion Esau a meibion y dwyrain.
9 A lladdasant ohonynt chwe chan mil o ddynion, a lladdasant yn eu plith holl gedyrn meibion Seir yr Horiad; nid oedd ond ychydig ohonynt ar ôl, a lladdasant hefyd lawer iawn o feibion y dwyrain, ac o feibion Esau; ac Eliffas mab Esau, a meibion y dwyrain, a ffodd o flaen Joseff a'i frodyr.
10 A Joseff a'i frodyr a'u hymlidiasant nes iddynt ddod i Succoth, ac eto lladdasant ohonynt yn Succoth ddeg ar

hugain o ddynion, a dihangodd y gweddill, a ffoesant bob un i'w ddinas ei hun.
11 A dychwelodd Joseff a'i frodyr a chedyrn yr Aifft oddi wrthynt gyda llawenydd a llawenydd calon, oherwydd iddynt daro eu holl elynion.
12 Ac yr oedd Seffo fab Eliffas a'i ddynion yn dal i fod yn gaethweision yn yr Aifft i feibion Jacob, a chynyddodd eu poenau.
13 A phan ddychwelodd meibion Esau a meibion Seir i'w gwlad, gwelodd meibion Seir eu bod hwy i gyd wedi syrthio i ddwylo meibion Jacob, a phobl yr Aifft, oherwydd brwydr meibion Esau.
14 A dywedodd meibion Seir wrth feibion Esau, Chwi a welsoch, ac felly y gwyddoch mai o'ch achos chwi y bu'r gwersyll hwn, ac nid oes un cadarn nac un medrus mewn rhyfel yn weddill.
15 Yn awr gan hynny ewch allan o'n gwlad, ewch oddi wrthym i wlad Canaan, i wlad preswylfa eich tadau; pam y bydd eich plant yn etifeddu eiddo ein plant ni yn y dyddiau diwethaf?
16 A meibion Esau ni wrandawai ar feibion Seir, a meibion Seir a ystyriasant ryfela yn eu herbyn.
17 A meibion Esau a anfonasant yn gyfrinachol at Angeas brenin Affrica, sef Dinhaba, gan ddywedyd,
18 Anfon atom rai o'th ddynion, a deuant atom, a byddwn yn ymladd ynghyd â meibion Seir yr Horiaid, oherwydd y maent wedi penderfynu ymladd â ni i'n gyrru ni ymaith o'r wlad.
19 A gwnaeth Angeas brenin Dinhaba felly, oherwydd yr oedd yn gyfeillgar â meibion Esau yn y dyddiau hynny, ac anfonodd Angeas bum cant o filwyr traed dewr at feibion Esau, ac wyth cant o farchogion.
20 A meibion Seir a anfonasant at feibion y dwyrain ac at feibion Midian, gan ddywedyd, Chwi a welsoch yr hyn a wnaeth meibion Esau i ni, o'u herwydd hwy y'n dinistriwyd bron yn gyfan gwbl, yn eu brwydr yn erbyn meibion Jacob.
21 Yn awr gan hynny dewch atom ni a'n cynorthwyo, a byddwn yn ymladd â hwy gyda'n gilydd, a byddwn yn eu gyrru o'r wlad ac yn dial am achos ein brodyr a fu farw er eu mwyn yn eu brwydr yn erbyn eu brodyr meibion Jacob.
22 A gwrandawodd holl feibion y dwyrain ar feibion Seir, a daethant atynt ynghylch wyth cant o ddynion â chleddyfau noeth: ac ymladdodd meibion Esau â meibion Seir y pryd hwnnw yn anialwch Paran.
23 A meibion Seir a orfu yna ar feibion Esau, a lladdodd meibion Seir y diwrnod hwnnw o feibion Esau yn y frwydr honno tua dau gant o ddynion o bobl Angeas brenin Dinhaba.
24 Ac ar yr ail ddydd daeth meibion Esau drachefn i ymladd yr ail dro yn erbyn meibion Seir; a bu'r frwydr yn galed ar feibion Esau yr ail dro, a'u poeni'n fawr o achos meibion Seir.
25 A phan welodd meibion Esau fod meibion Seir yn gryfach na hwy, trodd rhai o feibion Esau a chynorthwyo meibion Seir eu gelynion.
26 A syrthiodd eto o bobl meibion Esau yn yr ail frwydr ddeunaw a deugain o ddynion o'r bobl yn erbyn Angeas brenin Dinhaba.
27 Ac ar y trydydd dydd clywodd meibion Esau fod rhai o'u brodyr wedi troi oddi wrthynt i ymladd yn eu herbyn yn yr ail frwydr; a galarodd meibion Esau pan glywsant y peth hyn.
28 A dywedasant, Beth a wnawn i'n brodyr a drodd oddi wrthym i gynorthwyo meibion Seir ein gelynion? A meibion Esau a anfonasant eto at Angeas brenin Dinhaba, gan ddywedyd,
29 Anfonwch atom ni eto ddynion eraill, fel y gallwn ymladd gyda hwynt yn erbyn meibion Seir, oherwydd y maent hwy eisoes ddwywaith wedi bod yn drymach na ni.
30 Ac anfonodd Angeas eto at feibion Esau tua chwe chant o ddynion dewr, a daethant i gynorthwyo meibion Esau.
31 Ac ymhen deg diwrnod, rhyfelodd meibion Esau drachefn â meibion Seir yn anialwch Paran, a bu'r frwydr yn galed iawn ar feibion Seir, a gorchfygodd meibion Esau y pryd hwn feibion Seir, a thrawwyd meibion Seir o flaen meibion Esau, a lladdodd meibion Esau ohonynt tua dwy fil o wŷr.
32 A bu farw holl gedyrn meibion Seir yn y frwydr hon, a dim ond eu plant bach a adawyd yn eu dinasoedd.
33 A ffoesant holl Midian a meibion y dwyrain o'r frwydr, a gadawsant feibion Seir a ffoesant pan welsant fod y frwydr yn galed arnynt; ac ymlidiasant feibion Esau holl feibion y dwyrain nes iddynt gyrraedd eu tir.
34 A lladdodd meibion Esau ohonynt eto tua dau gant a hanner o ddynion, ac o blith pobl meibion Esau syrthiodd tua deg ar hugain o ddynion yn y frwydr honno, ond daeth y drwg hwn arnynt trwy i'w brodyr droi oddi wrthynt i gynorthwyo meibion Seir yr Horiad, a chlywodd meibion Esau eto am ddrwgweithredoedd eu brodyr, a galarasant eto o achos y peth hwn.
35 Ac wedi'r frwydr, dychwelodd meibion Esau a dod adref i Seir, a lladdodd meibion Esau y rhai a adawsai yng ngwlad meibion Seir; lladdasant hefyd eu gwragedd a'u rhai bach; ni adawsant enaid yn fyw ond hanner cant o fechgyn a morynion, y rhai a adawsant iddynt fyw; ac ni laddodd meibion Esau hwynt, a daeth y bechgyn yn gaethweision iddynt, a chymerasant y morynion yn wragedd.
36 A meibion Esau a drigasant yn Seir yn lle meibion Seir, ac a etifedasant eu tir, ac a'i meddiannasant.
37 A chymerodd meibion Esau bopeth oedd yn eiddo i feibion Seir, hefyd eu praidd, eu buchod a'u heiddo, a phob peth oedd yn eiddo i feibion Seir, a gymerodd meibion Esau; a thrigasant feibion Esau yn Seir yn lle meibion Seir hyd y dydd hwn: a rhannasant feibion Esau y wlad yn rhaniadau i bum mab Esau, yn ôl eu teuluoedd.
38 A bu yn y dyddiau hynny, i feibion Esau benderfynu coroni brenin arnynt yn y wlad yr oeddent wedi'i meddiannu. A dywedasant wrth ei gilydd, Nid felly, oherwydd efe a deyrnasa arnom yn ein gwlad, a byddwn dan ei gyngor ef, ac efe a ymladd ein brwydrau yn erbyn ein gelynion, a gwnaethant felly.
39 A holl feibion Esau a dyngasant, gan ddywedyd, Na fyddai neb o'u brodyr yn teyrnasu arnynt byth, ond dyn dieithr nad yw o'u brodyr: canys yr oedd eneidiau holl feibion Esau yn chwerw, pob un yn erbyn ei fab, ei frawd a'i gyfaill, oherwydd y drwg a ddioddefasant gan eu brodyr pan ymladdasant â meibion Seir.
40 Am hynny y tyngodd meibion Esau, gan ddywedyd, O'r dydd hwnnw ymlaen ni ddewisent frenin o blith eu brodyr, ond un o wlad ddieithr hyd y dydd hwn.

41 Ac yr oedd yno ŵr o bobl Angeas brenin Dinhaba; ei enw oedd Bela mab Beor, a oedd yn ŵr dewr iawn, yn brydferth ac yn hardd ac yn ddoeth ym mhob doethineb, ac yn ŵr synhwyrol a chyngor; ac nid oedd neb o bobl Angeas tebyg iddo.
42 A chymerasant holl feibion Esau ef, ac a'i eneiniasant, a'i goronasant yn frenin, ac a ymgrymasant iddo, ac a ddywedasant wrtho, Byw fyddo'r brenin, byw fyddo'r brenin.
43 A lledaenasant y ddalen, a daethant iddo bob un glustdlysau aur ac arian, neu fodrwyau neu freichledau, a gwnaethant ef yn gyfoethog iawn mewn arian ac aur, mewn cerrig onics a bdeliwm, a gwnaethant iddo orsedd frenhinol, a gosodasant goron frenhinol ar ei ben, ac adeiladasant balas iddo, ac efe a drigodd yno, a daeth yn frenin ar holl feibion Esau.
44 A chymerodd pobl Angeas eu cyflog am eu brwydr gan feibion Esau, ac aethant a dychwelyd yr adeg honno at eu meistr yn Dinhaba.
45 A theyrnasodd Bela ar feibion Esau am ddeg mlynedd ar hugain, a thrigasant feibion Esau yn y wlad yn lle meibion Seir, a thrigasant yn ddiogel yn eu lle hyd y dydd hwn.

PENNOD 58

1 Ac yn y ddeuddegfed flwyddyn ar hugain i'r Israeliaid fynd i lawr i'r Aifft, sef yn y ddeuddegfed flwyddyn ar hugain o fywyd Joseff, y bu farw Pharo brenin yr Aifft y flwyddyn honno, a Magron ei fab a deyrnasodd yn ei le.
2 A gorchmynnodd Pharo i Joseff cyn ei farwolaeth fod yn dad i'w fab, Magron, a bod Magron dan ofal Joseff a than ei gyngor.
3 A chydsyniodd yr holl Eifftiaid i'r peth hwn y byddai Joseff yn frenin arnynt, oherwydd yr oedd yr holl Eifftiaid yn caru Joseff o'r blaen, dim ond Magron mab Pharo a eisteddodd ar orsedd ei dad, ac efe a ddaeth yn frenin yn y dyddiau hynny yn lle ei dad.
4 Deugain a deugain oed oedd Magron pan ddechreuodd deyrnasu, a deugain mlynedd y teyrnasodd yn yr Aifft, a galwodd holl yr Aifft ef yn Pharo ar ôl enw ei dad, fel yr oedd eu harfer yn yr Aifft i bob brenin a deyrnasai arnynt.
5 A phan deyrnasodd Pharo yn lle ei dad, rhoddodd gyfreithiau'r Aifft a holl faterion y llywodraeth yn llaw Joseff, fel y gorchmynnodd ei dad iddo.
6 A daeth Joseff yn frenin ar yr Aifft, oherwydd efe a oruchwyliodd holl Aifft, ac yr oedd holl Aifft dan ei ofal a than ei gyngor ef, oherwydd ar ôl marwolaeth Pharo tueddodd holl Aifft at Joseff, a charasant ef yn fawr i deyrnasu drostynt.
7 Ond yr oedd rhai yn eu plith nad oeddent yn ei hoffi, gan ddweud, Ni chaiff dieithryn deyrnasu arnom; eto yn y dyddiau hynny, ar ôl marwolaeth Pharo, y disgynnodd holl lywodraeth yr Aifft ar Joseff, gan mai ef oedd y rheolydd, gan wneud fel y mynnodd drwy'r wlad heb i neb ymyrryd.
8 Ac yr oedd holl Aifft dan ofal Joseff, a gwnaeth Joseff ryfel â'i holl elynion o'i gwmpas, ac fe'u darostyngodd; hefyd yr holl wlad a'r holl Philistiaid, hyd at derfynau Canaan, a darostyngodd Joseff, ac yr oeddent oll dan ei lywodraeth ef, a rhoddasant dreth flynyddol i Joseff.
9 Ac eisteddodd Pharo brenin yr Aifft ar ei orsedd yn lle ei dad, ond yr oedd dan reolaeth a chyngor Joseff, fel yr oedd ar y dechrau dan reolaeth ei dad.
10 Ni theyrnasodd chwaith ond yng ngwlad yr Aifft yn unig, dan gyngor Joseff: ond teyrnasodd Joseff dros yr holl wlad y pryd hwnnw, o'r Aifft hyd afon fawr Perath.
11 A llwyddodd Joseff ym mhob un o'i ffyrdd, ac yr oedd yr Arglwydd gydag ef, a rhoddodd yr Arglwydd i Joseff ddoethineb, ac anrhydedd, a gogoniant, a chariad ychwanegol tuag ato yng nghalonnau'r Eifftiaid a thrwy'r wlad i gyd, a theyrnasodd Joseff dros yr holl wlad am ddeugain mlynedd.
12 A holl wledydd y Philistiaid, a Chanaan a Sidon, a'r tu hwnt i'r Iorddonen, a ddygasant anrhegion i Joseff ei holl ddyddiau ef, ac yr oedd yr holl wlad yn llaw Joseff, a hwy a ddygasant iddo dreth flynyddol fel y'i rheolwyd, oherwydd yr oedd Joseff wedi ymladd yn erbyn ei holl elynion o'i gwmpas a'u darostwng, ac yr oedd yr holl wlad yn llaw Joseff, ac eisteddodd Joseff yn ddiogel ar ei orsedd yn yr Aifft.
13 A'i holl frodyr hefyd, meibion Jacob, a drigasant yn ddiogel yn y wlad, holl ddyddiau Joseff; a buont ffrwythlon ac a amlhasant yn ddirfawr yn y wlad, a gwasanaethasant yr Arglwydd eu holl ddyddiau, fel y gorchmynnodd eu tad Jacob iddynt.
14 A bu, ar ddiwedd llawer o ddyddiau a blynyddoedd, pan oedd meibion Esau yn byw'n dawel yn eu gwlad gyda Bela eu brenin, fod meibion Esau wedi ffrwythloni ac wedi lluosogi yn y wlad; a phenderfynasant fynd i ymladd â meibion Jacob a holl yr Aifft, ac i achub eu brawd Seffo, mab Eliffas, a'i ddynion; oherwydd yr oeddent yn y dyddiau hynny yn gaethweision i Joseff.
15 A meibion Esau a anfonasant at holl feibion y dwyrain, a hwy a wnaethant heddwch â hwynt, a daeth holl feibion y dwyrain atynt i fyned gyda meibion Esau i'r Aifft i ryfel.
16 A daeth atynt hefyd rai o bobl Angeas, brenin Dinhaba, ac anfonasant at feibion Ismael, a daethant hwythau atynt.
17 A daeth yr holl bobl hyn ynghyd a daethant i Seir i gynorthwyo meibion Esau yn eu brwydr, ac yr oedd y gwersyll hwn yn fawr iawn ac yn drwm o bobl, mor niferus â thywod y môr, tua wyth cant mil o ddynion, yn filwyr traed a marchoglu, ac aeth yr holl filwyr hyn i lawr i'r Aifft i ymladd â meibion Jacob, a gwersyllasant wrth Rameses.
18 A Joseff a aeth allan gyda'i frodyr gyda chedyrn yr Aifft, tua chwe chant o ddynion, ac a ymladdasant â hwynt yng ngwlad Rameses; ac yr adeg honno ymladdodd meibion Jacob eto â meibion Esau, yn y ddegfed flwyddyn a deugain i feibion Jacob fynd i lawr i'r Aifft, sef y ddegfed flwyddyn ar hugain o deyrnasiad Bela ar feibion Esau yn Seir.
19 A rhoddodd yr Arglwydd holl gedyrn Esau a meibion y dwyrain yn llaw Joseff a'i frodyr: a thrawwyd pobl meibion Esau a meibion y dwyrain o flaen Joseff.
20 Ac o bobl Esau a meibion y dwyrain a laddwyd, syrthiodd tua dau gan mil o ddynion o flaen meibion Jacob, a syrthiodd eu brenin Bela mab Beor gyda hwynt yn y frwydr. A phan welodd meibion Esau fod eu brenin wedi syrthio yn y frwydr ac wedi marw, gwanhaodd eu dwylo yn y frwydr.

21 Ac yr oedd Joseff a'i frodyr a holl Eifftiaid yn dal i daro pobl tŷ Esau, ac yr oedd holl bobl Esau yn ofni meibion Jacob, ac yn ffoi o'u blaenau.
22 A Joseff a'i frodyr a holl yr Aifft a'u hymlidiasant hwy daith diwrnod, a lladdasant eto ohonynt tua thri chant o ddynion, gan barhau i'w taro yn y ffordd; ac wedi hynny troasant yn ôl oddi wrthynt.
23 A dychwelodd Joseff a'i holl frodyr i'r Aifft; ni fyddai un dyn ar goll ohonynt, ond syrthiodd deuddeg o'r Eifftiaid.
24 A phan ddychwelodd Joseff i'r Aifft, gorchmynnodd rwymo Sepho a'i ddynion hefyd, a'u rhwymo mewn heyrn a chynyddasant eu galar.
25 A dychwelodd holl bobl meibion Esau, a meibion y dwyrain, mewn cywilydd, bob un i'w ddinas, oherwydd cwympasai'r holl gedyrn oedd gyda hwynt yn y frwydr.
26 A phan welodd meibion Esau fod eu brenin wedi marw mewn brwydr, brysiasant a chymryd gŵr o blith pobl y dwyrain; ei enw oedd Jobab mab Sarach, o wlad Botsra, a gwnaethant ef yn frenin arnynt yn lle Bela eu brenin.
27 Ac eisteddodd Jobab ar orsedd Bela yn frenin yn ei le, a theyrnasodd Jobab yn Edom dros holl feibion Esau am ddeng mlynedd, ac ni aeth meibion Esau mwyach i ymladd â meibion Jacob o'r diwrnod hwnnw ymlaen, oherwydd yr oedd meibion Esau yn gwybod dewrder meibion Jacob, ac yr oeddent yn eu hofni'n fawr.
28 Ond o'r dydd hwnnw ymlaen casaodd meibion Esau feibion Jacob, a bu'r casineb a'r gelyniaeth yn gryf iawn rhyngddynt yr holl ddyddiau hyd y dydd hwn.
29 Ac wedi hyn, ar ddiwedd deng mlynedd, y bu farw Jobab mab Sarach o Botsra; a chymerodd meibion Esau ŵr o'r enw Cusham o wlad Teman, a'i wneud yn frenin arnynt yn lle Jobab; a theyrnasodd Cusham yn Edom dros holl feibion Esau am ugain mlynedd.
30 A Joseff brenin yr Aifft, a'i frodyr, a holl feibion Israel a drigodd yn ddiogel yn yr Aifft yn y dyddiau hynny, ynghyd â holl feibion Joseff a'i frodyr, heb unrhyw rwystr na damwain ddrwg; ac yr oedd gwlad yr Aifft yn dawel ar y pryd rhag rhyfel yn nyddiau Joseff a'i frodyr.

PENNOD 59

1 Dyma enwau meibion Israel, y rhai a drigasant yn yr Aifft, y rhai a ddaethant gyda Jacob; holl feibion Jacob a ddaethant i'r Aifft, pob un a'i deulu.
2 Meibion Lea oedd Reuben, Simeon, Lefi, Jwda, Issachar a Sabulon, a'u chwaer Dina.
3 A meibion Rachel oedd Joseff a Benjamin.
4 A meibion Silpa, llawforwyn Lea, oedd Gad ac Aser.
5 A meibion Bilha, llawforwyn Rachel, oedd Dan a Nafftali.
6 A dyma eu plant a anwyd iddynt yng ngwlad Canaan, cyn iddynt ddod i'r Aifft gyda'u tad Jacob.
7 Meibion Reuben oedd Chanoch, Palu, Chetsron a Carmi.
8 A meibion Simeon oedd Jemuel, Jamin, Ohad, Jachin, Sochar a Saul, mab y Ganaanees.
9 A meibion Lefi oedd Gerson, Cehath a Merari, a'u chwaer Jochebed, yr hon a anwyd iddynt wrth iddynt fynd i lawr i'r Aifft.
10 A meibion Jwda oedd Er, Onan, Sela, Peres a Sarach.
11 A bu farw Er ac Onan yng ngwlad Canaan; a meibion Peres oedd Chesron a Chamul.
12 A meibion Issachar oedd Tola, Pufa, Job a Shomron.
13 A meibion Sabulon oedd Sered, Elon a Jachleel; a mab Dan oedd Cusim.
14 A meibion Nafftali oedd Iachseel, Guni, Jetser a Shilam.
15 A meibion Gad oedd Siffion, Chaggi, Suni, Esbon, Eri, Arodi ac Areli.
16 A meibion Aser oedd Jimna, Jisha, Jishvi, Bereia a'u chwaer Serach; a meibion Bereia oedd Cheber a Malchiel.
17 A meibion Benjamin oedd Bela, Becher, Asbel, Gera, Naaman, Achi, Ros, Mupim, Chupim ac Ord.
18 A meibion Joseff, y rhai a anwyd iddo yn yr Aifft, oedd Manasse ac Effraim.
19 A'r holl eneidiau a aeth allan o lwynau Jacob oedd ddeg a thrigain enaid; dyma'r rhai a ddaeth gyda Jacob eu tad i'r Aifft i drigo yno: a thrigasant Joseff a'i holl frodyr yn ddiogel yn yr Aifft, a bwytasant o'r gorau yn yr Aifft holl ddyddiau einioes Joseff.
20 A bu Joseff fyw yng ngwlad yr Aifft naw deg tri o flynyddoedd, a theyrnasodd Joseff dros holl Aifft wyth deg mlynedd.
21 A phan nesaodd dyddiau marw Joseff, efe a anfonodd ac a alwodd am ei frodyr a holl deulu ei dad; a daethant oll ynghyd ac a eisteddasant ger ei fron ef.
22 A dywedodd Joseff wrth ei frodyr, ac wrth holl deulu ei dad, Wele fi'n marw; a bydd Duw yn sicr o ymweld â chi, ac yn eich dwyn i fyny o'r wlad hon i'r wlad a dyngodd i'ch tadau ei rhoi iddynt.
23 A phan ymwelo Duw â chwi i'ch dwyn i fyny oddi yma i wlad eich tadau, yna dygwch fy esgyrn i fyny gyda chwi oddi yma.
24 A gwnaeth Joseff i feibion Israel dyngu llw dros eu had ar eu hôl, gan ddywedyd, Duw yn sicr o ymweld â chwi, a chwi a ddygwch fy esgyrn i fyny gyda chwi oddi yma.
25 Ac wedi hyn y bu farw Joseff yn y flwyddyn honno, sef y ddeg a thrigain flwyddyn i'r Israeliaid fynd i lawr i'r Aifft.
26 Ac yr oedd Joseff yn gant a deg oed pan fu farw yng ngwlad yr Aifft, a chododd ei holl frodyr a'i holl weision, ac a eneiniasant Joseff, fel yr oedd eu harfer; a galarodd ei frodyr a holl yr Aifft amdano am saith deg diwrnod.
27 A rhoddasant Joseff mewn arch yn llawn sbeisys a phob math o bersawr, a'i gladdu ef wrth lan yr afon, sef Sihor, a'i feibion a'i holl frodyr, a gwnaeth holl deulu ei dad alaru saith diwrnod amdano.
28 Ac wedi marwolaeth Joseff, yn y dyddiau hynny y dechreuodd yr holl Eifftiaid deyrnasu dros blant Israel, a chymerodd Pharo, brenin yr Aifft, a deyrnasodd yn lle ei dad, holl gyfreithiau'r Aifft a chynnal holl lywodraeth yr Aifft dan ei gyngor, ac efe a deyrnasodd yn ddiogel dros ei bobl.

PENNOD 60

1 A phan ddaeth y flwyddyn, sef y saith deg ail flwyddyn o'r adeg y daeth yr Israeliaid i lawr i'r Aifft, ar ôl marwolaeth Joseff, ffodd Seffo, mab Eliffas, mab Esau, o'r Aifft, efe a'i ddynion, ac aethant ymaith.
2 Ac efe a ddaeth i Affrica, sef Dinhabah, at Angeas brenin Affrica, a derbyniodd Angeas hwy â pharch mawr, ac efe a wnaeth Sepho yn gapten ar ei lu.

3 A chafodd Sepho ffafr yng ngolwg Angeas ac yng ngolwg ei bobl, a bu Sepho yn gapten ar y llu i Angeas brenin Affrica am lawer o ddyddiau.
4 A denodd Sepho Angeas brenin Affrica i gasglu ei holl fyddin i fynd ac ymladd â'r Eifftiaid, ac â meibion Jacob, ac i ddial arnynt am achos ei frodyr.
5 Ond ni wrandawai Angeas ar Sefo i wneud y peth hyn, oherwydd gwyddai Angeas gryfder meibion Jacob, a'r hyn a wnaethant i'w fyddin yn eu rhyfel â meibion Esau.
6 Ac yr oedd Seffo yn y dyddiau hynny yn fawr iawn yng ngolwg Angeas ac yng ngolwg ei holl bobl, ac yr oedd yn eu denu'n barhaus i ryfela yn erbyn yr Aifft, ond ni fynnasant.
7 Ac yn y dyddiau hynny yr oedd yng ngwlad Chittim ddyn yn ninas Pusimna, a'i enw oedd Usu, ac aeth yn dduw i lawr gan feibion Chittim, a bu farw'r dyn, ac nid oedd ganddo fab, dim ond un ferch a'i henw oedd Jania.
8 Ac yr oedd y llances yn hynod o brydferth, yn hardd ac yn ddeallus; ni welwyd neb tebyg iddi o ran prydferthwch a doethineb drwy'r wlad.
9 A gwelodd pobl Angeas brenin Affrica hi, a daethant a'i chanmol ato, ac anfonodd Angeas at blant Chittim, a gofynnodd am ei chymryd yn wraig iddo'i hun, a chytunodd pobl Chittim i'w rhoi yn wraig iddo.
10 A phan oedd cenhadon Angeas yn mynd allan o wlad Chittim i gychwyn ar eu taith, wele genhadon Turnus brenin Bibentu wedi dod i Chittim, oherwydd anfonodd Turnus brenin Bibentu ei genhadon hefyd i ofyn am Jania iddo, i'w chymryd yn wraig iddo'i hun, oherwydd yr oedd ei holl ddynion wedi ei chanmol wrtho hefyd, am hynny anfonodd ei holl weision ati hi.
11 A daeth gweision Turnus i Chittim, a gofynasant am Jania, i'w chymryd yn wraig at Turnus eu brenin.
12 A dywedodd pobl Chittim wrthynt, Ni allwn ei rhoi hi, oherwydd bod Angeas brenin Affrica wedi dymuno iddi ei chymryd yn wraig iddo cyn i chi ddod, ac y dylem ni ei rhoi hi iddo ef, ac yn awr felly ni allwn wneud y peth hwn i amddifadu Angeas o'r forwyn er mwyn ei rhoi i Turnus.
13 Oherwydd yr ydym yn ofni Angeas yn fawr rhag iddo ddod i ryfel yn ein herbyn a'n dinistrio, ac ni fydd Turnus eich meistr yn gallu ein hachub o'i law.
14 A phan glywodd cenhadon Turnus holl eiriau meibion Chittim, dychwelasant at eu meistr, ac a fynegasant iddo holl eiriau meibion Chittim.
15 A meibion Chittim a anfonasant goffadwriaeth at Angeas, gan ddywedyd, Wele, mae Turnus wedi anfon am Jania i'w chymryd yn wraig iddo, ac fel hyn yr atebasom ef; a chlywsom ei fod wedi casglu ei holl fyddin i fynd i ryfel yn dy erbyn, ac mae'n bwriadu mynd heibio ffordd Sardunia i ymladd yn erbyn dy frawd Lucus, ac wedi hynny fe ddaw i ymladd yn dy erbyn.
16 A chlywodd Angeas eiriau meibion Chittim a anfonasant ato yn y cofnod, a chyneuodd ei ddicter a chododd a chynullodd ei holl fyddin a daeth trwy ynysoedd y môr, y ffordd i Sardunia, at ei frawd Lucus brenin Sardunia.
17 A chlywodd Niblos, mab Lucus, fod ei ewythr Angeas yn dod, ac aeth allan i'w gyfarfod â byddin drwm, ac fe'i cusanodd a'i gofleidio, a dywedodd Niblos wrth Angeas, Pan ofynni i'm tad am ei les, pan af gyda thi i ymladd â Turnus, gofynnwch iddo fy ngwneud yn gapten ar ei lu, a gwnaeth Angeas hynny, ac efe a ddaeth at ei frawd a daeth ei frawd i'w gyfarfod, ac efe a ofynnodd iddo am ei les.
18 A gofynnodd Angeas i'w frawd Lucus am ei lesiant, ac i wneud ei fab Niblos yn gapten ar ei lu, a gwnaeth Lucus hynny, a chododd Angeas a'i frawd Lucus ac aethant tua Turnus i ryfel, ac yr oedd byddin fawr a phobl drwchus gyda hwy.
19 Ac efe a ddaeth mewn llongau, a hwy a ddaethant i dalaith Asthorash, ac wele Turnus yn dod tuag atynt, oherwydd efe a aeth allan i Sardwnia, ac a fwriadodd ei dinistrio ac wedi hynny fyned ymlaen oddi yno i Angeas i ymladd ag ef.
20 A chyfarfu Angeas a Lucus ei frawd â Turnus yng nghwm Canopia, a bu'r frwydr yn gryf ac yn nerthol rhyngddynt yn y fan honno.
21 A bu'r frwydr yn galed yn erbyn Lucus brenin Sardunia, a syrthiodd ei holl fyddin, a syrthiodd Niblos ei fab hefyd yn y frwydr honno.
22 A gorchmynnodd ei ewythr Angeas i'w weision a gwnaethant arch aur i Niblos a'i roi ynddi, ac ymladdodd Angeas eto yn erbyn Turnus, ac roedd Angeas yn gryfach nag ef, ac fe'i lladdodd, a thrawodd ei holl bobl â min y cleddyf, a dialodd Angeas achos Niblos mab ei frawd ac achos byddin ei frawd Lucus.
23 A phan fu farw Turnus, gwanhaodd dwylo'r rhai a oroesodd y frwydr, a ffoesant o flaen Angeas a Lucus ei frawd.
24 Ac Angeas a'i frawd Lucus a'u hymlidiasant hyd y briffordd, sydd rhwng Alphanu a Romah, a lladdasant holl fyddin Turnus â min y cleddyf.
25 A gorchmynnodd Lucus brenin Sardunia i'w weision wneud arch bres, a gosod corff ei fab Niblos ynddi, a chladdasant ef yn y lle hwnnw.
26 Ac adeiladasant arno dŵr uchel yno ar y briffordd, a galwasant ei enw ar ôl Niblos hyd y dydd hwn, a chladdasant hefyd Turnus brenin Bibentu yno yn y lle hwnnw gyda Niblos.
27 Ac wele ar y briffordd rhwng Alphanu a Romah y mae bedd Niblos ar y naill ochr a bedd Turnus ar y llall, a phalmant rhyngddynt hyd y dydd hwn.
28 A phan gladdwyd Niblos, dychwelodd Lucus ei dad gyda'i fyddin i'w wlad Sardunia, ac aeth Angeas ei frawd brenin Affrica gyda'i bobl i ddinas Bibentu, sef dinas Turnus.
29 A chlywodd trigolion Bibentu am ei enwogrwydd ac ofnasant ef yn fawr, ac aethant allan i'w gyfarfod ag wylo a deisyfiad, a gweddïodd trigolion Bibentu ar Angeas i beidio â'u lladd na dinistrio eu dinas; a gwnaeth hynny, oherwydd yn y dyddiau hynny cyfrifid Bibentu yn un o ddinasoedd meibion Chittim; am hynny ni ddinistriodd y ddinas.
30 Ond o'r diwrnod hwnnw ymlaen byddai milwyr brenin Affrica yn mynd i Chittim i'w hysbeilio a'i hysbeilio, a phan fyddent yn mynd, byddai Seffo capten llu Angeas yn mynd gyda nhw.
31 Ac wedi hyn y trodd Angeas gyda'i fyddin a daethant i ddinas Puzimna, a chymerodd Angeas oddi yno Jania merch Uzu yn wraig a'i dwyn i'w ddinas yn Affrica.

PENNOD 61

1 A bu ar yr adeg honno i Pharo brenin yr Aifft orchymyn i'w holl bobl adeiladu palas cadarn iddo yn yr Aifft.
2 Ac efe a orchmynnodd hefyd i feibion Jacob gynorthwyo'r Eifftiaid yn yr adeilad, a gwnaeth yr Eifftiaid balas hardd a chain ar gyfer preswylfa frenhinol, ac efe a drigodd yno ac efe a adnewyddodd ei lywodraeth ac efe a deyrnasodd yn ddiogel.
3 A bu farw Sabulon mab Jacob yn y flwyddyn honno, sef y ddeuddegfed flwyddyn ar bymtheg ar ôl i'r Israeliaid ddisgyn i'r Aifft. Bu farw Sabulon yn gant a phedair ar ddeg oed, a rhoddwyd ef mewn arch a'i roi yn nwylo ei blant.
4 Ac yn y bymthegfed flwyddyn a thrigain y bu farw ei frawd Simeon; yr oedd efe yn gant ac ugain oed pan fu farw, a rhoddwyd ef hefyd mewn arch a'i roi yn nwylo ei blant.
5 Ac yr oedd Seffo mab Eliffas mab Esau, capten llu Angeas brenin Dinhaba, yn dal i ddenu Angeas beunydd i baratoi ar gyfer brwydr, i ymladd â meibion Jacob yn yr Aifft; ac nid oedd Angeas yn fodlon gwneud hyn, oherwydd yr oedd ei weision wedi adrodd iddo holl rym meibion Jacob, yr hyn a wnaethant iddynt yn eu brwydr yn erbyn meibion Esau.
6 Ac yn y dyddiau hynny yr oedd Sepho yn beunydd yn denu Angeas i ymladd â meibion Jacob yn y dyddiau hynny.
7 Ac ar ôl peth amser gwrandawodd Angeas ar eiriau Sepho a chydsynio iddo ymladd â meibion Jacob yn yr Aifft, a chasglodd Angeas ei holl bobl mewn trefn, pobl mor niferus â'r tywod sydd ar lan y môr, a lluniodd ei benderfyniad i fynd i'r Aifft i ryfel.
8 Ac ymhlith gweision Angeas yr oedd llanc pymtheg oed, Balaam mab Beor oedd ei enw, ac yr oedd y llanc yn ddoeth iawn ac yn deall celfyddyd dewiniaeth.
9 A dywedodd Angeas wrth Balaam, "Duw i ni, atolwg, â'r swynion, fel y gwypom pwy a drech yn y frwydr hon yr ydym yn mynd ati yn awr."
10 A gorchmynnodd Balaam iddynt ddod â chwyr iddo, ac fe wnaeth ohono debygrwydd cerbydau a marchogion yn cynrychioli byddin Angeas a byddin yr Aifft, a'u rhoi yn y dyfroedd a baratowyd yn gelfydd a oedd ganddo at y diben hwnnw, a chymerodd ganghennau coed myrtwydd yn ei law, ac ymarferodd ei gyfrwystra, ac ymunodd â nhw dros y dŵr, ac ymddangosodd iddo yn y dŵr ddelweddau tebyg o luoedd Angeas yn cwympo o flaen delwau tebyg yr Eifftiaid a meibion Jacob.
11 A dywedodd Balaam y peth hyn wrth Angeas, ac anobeithiodd Angeas ac ni arfogodd ei hun i fynd i lawr i'r Aifft i ryfel, ac arhosodd yn ei ddinas.
12 A phan welodd Seffo mab Eliffas fod Angeas wedi anobeithio o fynd allan i ryfel yn erbyn yr Eifftiaid, ffodd Seffo o Angeas o Affrica, ac aeth ac a ddaeth i Chittim.
13 A derbyniodd holl bobl Chittim ef â pharch mawr, a'i gyflogasant i ymladd eu brwydrau drwy'r dyddiau, a daeth Sepho yn gyfoethog iawn yn y dyddiau hynny, ac roedd milwyr brenin Affrica yn dal i ymledu yn y dyddiau hynny, ac ymgasglodd plant Chittim ac aethant i Fynydd Cuptizia oherwydd milwyr Angeas brenin Affrica, a oedd yn ymosod arnynt.
14 Ac un diwrnod collodd Sepho heffer ifanc, ac aeth i'w cheisio, a chlywodd hi'n brefu o amgylch y mynydd.
15 Aeth Seffo ac fe welodd, ac wele ogof fawr wrth droed y mynydd, ac yr oedd carreg fawr yno wrth fynedfa'r ogof; holltodd Seffo'r garreg, a daeth i mewn i'r ogof. Edrychodd, ac wele, anifail mawr yn difa'r ych; o'r canol i fyny yr oedd yn debyg i ddyn, ac o'r canol i lawr yr oedd yn debyg i anifail; a chododd Seffo yn erbyn yr anifail a'i ladd â'i gleddyfau.
16 A chlywodd trigolion Chittim am y peth hyn, a llawenychasant yn fawr, a dywedasant, Beth a wnawn i'r dyn hwn a laddodd yr anifail hwn a fwytaodd ein hanifeiliaid?
17 A hwy oll a ymgasglasant i gysegru un diwrnod yn y flwyddyn iddo, a galwasant ei enw Seffo ar ei enw, a daethant ag offrymau diod iddo flwyddyn ar ôl blwyddyn ar y diwrnod hwnnw, a daethant ag anrhegion iddo.
18 Ar yr adeg honno aeth Jania merch Uzu gwraig y brenin Angeas yn glaf, a theimlwyd ei salwch yn drwm gan Angeas a'i swyddogion, a dywedodd Angeas wrth ei ddoethion, Beth a wnaf i Jania a sut y gallaf ei hiacháu o'i salwch? A dywedodd ei ddoethion wrtho, Oherwydd nad yw awyr ein gwlad fel awyr gwlad Chittim, ac nad yw ein dŵr fel eu dŵr hwy, am hynny y mae'r frenhines wedi mynd yn glaf o hyn.
19 Oherwydd trwy newid awyr a dŵr aeth hi'n glaf, a hefyd oherwydd yn ei gwlad mai dim ond y dŵr a ddeuai o Purma yr oedd hi'n ei yfed, dŵr a fagwyd gan ei hynafiaid â phontydd.
20 A gorchmynnodd Angeas i'w weision, a hwy a ddygasant ato mewn llestri ddyfroedd Purma oedd yn perthyn i Chittim, a phwysasant y dyfroedd hynny gyda holl ddyfroedd tir Affrica, a chanfuant fod y dyfroedd hynny'n ysgafnach na dyfroedd Affrica.
21 A gwelodd Angeas y peth hwn, a gorchmynnodd i'w holl swyddogion gasglu'r cerrigwyr yn filoedd a degau o filoedd, a chladdasant gerrig heb nifer, a daeth yr adeiladwyr ac adeiladasant bont hynod o gryf, a chludasant y ffynnon ddŵr o wlad Chittim i Affrica, ac roedd y dyfroedd hynny ar gyfer Jania y frenhines ac ar gyfer ei holl bryderon, i yfed ohoni ac i bobi, golchi ac ymolchi â hi, a hefyd i ddyfrio â hi bob had y gellir cael bwyd ohono, a holl ffrwyth y ddaear.
22 A gorchmynnodd y brenin iddynt ddod â phridd Chittim mewn llongau mawrion, a daethant â cherrig hefyd i adeiladu â hwy, ac adeiladodd yr adeiladwyr balasau i Jania y frenhines, ac iachawyd y frenhines o'i salwch.
23 Ac yn ystod chwyldro'r flwyddyn parhaodd milwyr Affrica i ddod i wlad Chittim i ysbeilio fel arfer, a chlywodd Seffo mab Eliffas eu hadroddiad, a rhoddodd orchmynion amdanynt ac ymladdodd â hwy, a ffoesant o'i flaen, ac achubodd wlad Chittim oddi wrthynt.
24 A gwelodd meibion Chittim ddewrder Seffo, a phenderfynodd meibion Chittim, a gwnaethant Seffo yn frenin arnynt, a daeth ef yn frenin arnynt, a thra oedd ef yn teyrnasu, aethant i orchfygu meibion Tubal, a'r holl ynysoedd cyfagos.
25 Ac aeth eu brenin Sepho ar eu blaen a gwnaethant ryfel â Tubal a'r ynysoedd, a'u darostwng, a phan ddychwelasant o'r frwydr adnewyddasant ei lywodraeth iddo, ac adeiladasant iddo balas mawr iawn ar gyfer ei drigfa frenhinol a'i sedd, a gwnaethant orsedd fawr iddo, a

theyrnasodd Sepho dros holl wlad Chittim a thros wlad yr Eidal am hanner can mlynedd.

PENNOD 62

1 Yn y flwyddyn honno, sef y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg ar bymtheg ar ôl i'r Israeliaid fynd i lawr i'r Aifft, y bu farw Reuben mab Jacob yng ngwlad yr Aifft; yr oedd Reuben yn gant a phump ar hugain oed pan fu farw, a rhoddasant ef mewn arch, a rhoddwyd ef yng ngofal ei blant.
2 Ac yn yr wythfed flwyddyn y bu farw ei frawd Dan; yr oedd yn gant ac ugain oed pan fu farw, a rhoddwyd ef hefyd mewn arch a'i roi yn nwylo ei blant.
3 Ac yn y flwyddyn honno y bu farw Cusham brenin Edom, ac ar ei ôl ef y teyrnasodd Hadad mab Bedad am bymtheg mlynedd ar hugain; ac yn yr unfed flwyddyn ar bymtheg a phedwar ugain y bu farw Issachar mab Jacob yn yr Aifft, ac yr oedd Issachar yn gant a dau ar hugain oed pan fu farw, a rhoddwyd ef mewn arch yn yr Aifft, a'i roi yn nwylo ei blant.
4 Ac yn y flwyddyn a phedwar ugain y bu farw ei frawd Aser; yr oedd yn gant a thri ar hugain oed pan fu farw; a rhoddwyd ef mewn arch yn yr Aifft, a'i roi yn nwylo ei blant.
5 Ac yn y drydedd flwyddyn ar bymtheg a phedwar ugain y bu farw Gad, ac yr oedd yn gant a phump ar hugain oed pan fu farw, a rhoddwyd ef mewn arch yn yr Aifft, a'i roi yn nwylo ei blant.
6 Ac yn y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg a phedwar, sef y ddegfed flwyddyn ar bymtheg o deyrnasiad Hadad mab Bedad, brenin Edom, y casglodd Hadad holl feibion Esau, ac efe a barodd ei holl fyddin, tua phedwar cant mil o wŷr, ac a gyfarwyddodd ei ffordd i wlad Moab, ac a aeth i ymladd â Moab, ac i'w gwneud yn dreth iddo.
7 A chlywodd meibion Moab y peth hyn, ac ofnasant yn fawr, ac anfonasant at feibion Midian i'w cynorthwyo i ymladd yn erbyn Hadad mab Bedad, brenin Edom.
8 A daeth Hadad i wlad Moab, ac aeth Moab a meibion Midian allan i'w gyfarfod, a gosodasant eu hunain mewn rhengoedd brwydro yn ei erbyn ym maes Moab.
9 A Hadad a ymladdodd â Moab, a syrthiodd o feibion Moab a meibion Midian lawer o laddedigion, tua dau gan mil o wŷr.
10 A bu'r frwydr yn galed iawn yn erbyn Moab, a phan welodd meibion Moab fod y frwydr yn galed arnynt, gwanhaasant eu dwylo a throi eu cefnau, a gadael meibion Midian i barhau â'r frwydr.
11 Ac ni wyddai meibion Midian fwriadau Moab, ond fe wnaethant ymgryfhau yn y frwydr ac ymladd yn erbyn Hadad a'i holl lu, a syrthiodd holl Midian o'i flaen.
12 A thrawodd Hadad holl Midian â lladdfa fawr, ac fe'u lladdodd hwy â min y cleddyf; ni adawodd neb yn weddill o'r rhai a ddaeth i gynorthwyo Moab.
13 A phan fu farw holl feibion Midian yn y frwydr, a'r meibion ym Moab wedi dianc, gwnaeth Hadad holl Moab yn dreth arno y pryd hwnnw, a daethant dan ei law ef, a rhoddasant dreth flynyddol fel y gorchmynnwyd; yna trodd Hadad a dychwelodd i'w wlad.
14 Ac ar chwyldroad y flwyddyn, pan glywodd gweddill pobl Midian oedd yn y wlad fod eu holl frodyr wedi syrthio mewn brwydr yn erbyn Hadad er mwyn Moab, oherwydd bod meibion Moab wedi troi eu cefnau mewn brwydr a gadael Midian i ymladd, yna penderfynodd pump o dywysogion Midian gyda gweddill eu brodyr a arhosodd yn eu gwlad, ymladd â Moab i ddial achos eu brodyr.
15 A meibion Midian a anfonasant at eu holl frodyr meibion y dwyrain, a'u holl frodyr, holl feibion Cetura a ddaethant i gynorthwyo Midian i ymladd â Moab.
16 A chlywodd meibion Moab y peth hyn, ac ofnasant yn fawr fod holl feibion y dwyrain wedi ymgynnull yn eu herbyn i ryfel, ac anfonasant feibion Moab goffadwriaeth i wlad Edom at Hadad mab Bedad, gan ddywedyd,
17 Dewch yn awr atom ni a chynorthwywch ni, a byddwn yn taro Midian, oherwydd ymgasglasant i gyd ac y daethant yn ein herbyn gyda'u holl frodyr, meibion y dwyrain, i ryfel, i ddial am achos Midian a syrthiodd yn y frwydr.
18 Aeth Hadad mab Bedad, brenin Edom, allan gyda'i holl fyddin, ac aeth i wlad Moab i ymladd â Midian; ac ymladdodd Midian a meibion y dwyrain â Moab ym maes Moab, a bu'r frwydr rhyngddynt yn ffyrnig iawn.
19 A thrawodd Hadad holl feibion Midian a meibion y dwyrain â min y cleddyf, ac achubodd Hadad y pryd hwnnw Moab o law Midian, a ffoes y rhai a adawyd o Midian ac o feibion y dwyrain o flaen Hadad a'i fyddin, a Hadad a'u hymlidiodd i'w tir, a'u trawodd â lladdfa drwm iawn, a syrthiodd y lladdedigion ar y ffordd.
20. A Hadad a achubodd Moab o law Midian, oherwydd yr oedd holl feibion Midian wedi syrthio trwy fin y cleddyf; a throdd Hadad ac a aeth yn ôl i'w wlad.
21 Ac o'r dydd hwnnw allan, casâu meibion Midian feibion Moab, am iddynt syrthio mewn brwydr o'u plith, ac yr oedd gelyniaeth fawr a nerthol rhyngddynt yr holl ddyddiau.
22 A phawb a gafwyd o Midian ar ffordd gwlad Moab a gollwyd trwy gleddyf Moab, a phawb a gafwyd o Moab ar ffordd gwlad Midian a gollwyd trwy gleddyf Midian: fel hyn y gwnaeth Midian i Moab, a Moab i Midian am lawer o ddyddiau.
23 A bu farw Jwda mab Jacob yn yr Aifft, yn y chweched flwyddyn ar bymtheg a phedwar ugain ar ôl i Jacob fynd i lawr i'r Aifft, ac yr oedd Jwda yn gant a naw ar hugain oed pan fu farw, a hwy a'i balmeiddio a'i roi mewn arch, a rhoddwyd ef yn nwylo ei blant.
24 Ac yn y nawfed flwyddyn a phedwar ugain y bu farw Nafftali, yn gant tri deg dau oed, a rhoddwyd ef mewn arch a'i roi yn nwylo ei blant.
25 A bu yn y bedwaredd flwyddyn ar bymtheg ar ôl i'r Israeliaid fynd i lawr i'r Aifft, sef yn y ddegfed flwyddyn ar hugain o deyrnasiad Seffo mab Eliffas, mab Esau, dros feibion Chittim, y daeth meibion Affrica ar feibion Chittim i'w hysbeilio fel arfer, ond nid oeddent wedi dod arnynt ers y tair blynedd ar ddeg hyn.
26 A daethant atynt yn y flwyddyn honno, ac aeth Sepho mab Eliffas allan atynt gyda rhai o'i ddynion a'u taro'n ddirfawr, a ffodd milwyr Affrica o flaen Sepho a syrthiodd y lladdedigion o'i flaen, ac ymlidiodd Sepho a'i ddynion hwy, gan fynd ymlaen a'u taro nes iddynt fod yn agos at Affrica.

27 A chlywodd Angeas brenin Affrica y peth a wnaeth Sepho, a'i gofidiodd yn fawr iawn, ac ofnodd Angeas rhag Sepho yr holl ddyddiau.

PENNOD 63

1 Ac yn y drydedd flwyddyn ar bymtheg a phedwar y bu farw Lefi, mab Jacob, yn yr Aifft; ac yr oedd Lefi yn gant tri deg a saith oed pan fu farw; a rhoddasant ef mewn arch, a rhoddwyd ef i ddwylo ei blant.
2 Ac wedi marwolaeth Lefi, pan welodd yr holl Eifftiaid farw meibion Jacob, brodyr Joseff, y bu farw, y dechreuodd yr holl Eifftiaid gystuddio meibion Jacob, a chwerwi eu bywydau o'r dydd hwnnw hyd ddydd eu hymadawiad o'r Aifft, a chymerasant oddi wrthynt yr holl winllannoedd a'r meysydd a roddasai Joseff iddynt, a'r holl dai hardd lle'r oedd pobl Israel yn byw, a holl fraster yr Aifft; cymerodd yr Eifftiaid y cyfan oddi wrth feibion Jacob yn y dyddiau hynny.
3 A daeth llaw holl yr Aifft yn fwy drym yn y dyddiau hynny yn erbyn meibion Israel, a'r Eifftiaid a niweidiodd yr Israeliaid nes i feibion Israel flino ar eu bywydau o achos yr Eifftiaid.
4 A bu yn y dyddiau hynny, yn y ganfed flwyddyn a'r ail ar ôl i Israel fynd i lawr i'r Aifft, y bu farw Pharo brenin yr Aifft, a theyrnasodd Melol ei fab yn ei le; a bu farw holl gedyrn yr Aifft, a'r holl genhedlaeth honno a adnabu Joseff a'i frodyr, yn y dyddiau hynny.
5 A chododd cenhedlaeth arall yn eu lle, yr hon nad oedd wedi adnabod meibion Jacob a'r holl ddaioni a wnaethant iddynt, a'u holl nerth yn yr Aifft.
6 Felly o'r diwrnod hwnnw ymlaen dechreuodd yr holl Aifft chwerwi bywydau meibion Jacob, a'u gosbi â phob math o lafur caled, am nad oeddent yn adnabod eu hynafiaid a'u hachubodd yn nyddiau'r newyn.
7 A hyn hefyd oedd oddi wrth yr Arglwydd, er lles plant Israel, i'w lles yn eu dyddiau diwethaf, er mwyn i holl blant Israel adnabod yr Arglwydd eu Duw.
8 Ac er mwyn gwybod yr arwyddion a'r rhyfeddodau nerthol a wnelai'r Arglwydd yn yr Aifft er mwyn ei bobl Israel, er mwyn i feibion Israel ofni Arglwydd Dduw eu hynafiaid, a rhodio yn ei holl ffyrdd ef, hwy a'u had ar eu hôl, yr holl ddyddiau.
9 Ugain oed oedd Melol pan ddechreuodd deyrnasu, a theyrnasodd am naw deg a phedair o flynyddoedd, a galwodd holl Eifftiaid ef yn Pharo ar ôl enw ei dad, fel yr oedd yn arfer ganddynt wneud i bob brenin a deyrnasai arnynt yn yr Aifft.
10 Ar yr adeg honno aeth holl fyddin Angeas brenin Affrica allan i wasgaru ar hyd gwlad Chittim fel arfer i ysbeilio.
11 A chlywodd Seffo mab Eliffas mab Esau eu hadroddiad, ac aeth allan i'w cyfarfod â'i fyddin, ac ymladdodd â hwy yno ar y ffordd.
12 A thrawodd Sefo fyddin brenin Affrica â min y cleddyf, ac ni adawodd neb ohonynt yn weddill, ac ni ddychwelodd hyd yn oed un at ei feistr yn Affrica.
13 A chlywodd Angeas am yr hyn a wnaeth Seffo mab Eliffas i'w holl fyddin, sef ei fod wedi eu dinistrio; a chasglodd Angeas ei holl fyddin ynghyd, holl ddynion gwlad Affrica, pobl mor niferus â'r tywod ar lan y môr.
14 Ac anfonodd Angeas at ei frawd Lucus, gan ddywedyd, Tyrd ataf fi gyda'th holl ddynion a chynorthwya fi i daro Sepho a holl blant Chittim a ddinistriodd fy nynion, a daeth Lucus gyda'i holl fyddin, llu mawr iawn, i gynorthwyo Angeas ei frawd i ymladd â Sepho a phlant Chittim.
15 A chlywodd Sepho a meibion Chittim y peth hyn, ac ofnasant yn fawr, a syrthiodd braw mawr ar eu calonnau.
16 Anfonodd Sefo lythyr hefyd i wlad Edom at Hadad mab Bedad brenin Edom ac at holl feibion Esau, gan ddweud,
17 Clywais fod Angeas brenin Affrica yn dod atom gyda'i frawd i ryfel yn ein herbyn, ac rydym yn ei ofni'n fawr, oherwydd mae ei fyddin yn fawr iawn, yn enwedig gan ei fod yn dod yn ein herbyn gyda'i frawd a'i fyddin hefyd.
18 Yn awr gan hynny dewch chithau i fyny gyda mi a'm cynorthwyo, a byddwn yn ymladd gyda'n gilydd yn erbyn Angeas a'i frawd Lucus, a byddwch yn ein hachub o'u dwylo, ond os na, gwyddoch y byddwn ni i gyd yn marw.
19 A meibion Esau a anfonasant lythyr at feibion Chittim ac at Sepho eu brenin, gan ddywedyd, Ni allwn ymladd yn erbyn Angeas a'i bobl oherwydd bod cyfamod heddwch wedi bod rhyngom y blynyddoedd hyn, o ddyddiau Bela y brenin cyntaf, ac o ddyddiau Joseff mab Jacob brenin yr Aifft, ag yr ymladdasom ar ochr arall yr Iorddonen pan gladdodd efe ei dad.
20 A phan glywodd Sepho eiriau ei frodyr, meibion Esau, ymataliodd rhagddynt; ac ofnodd Sepho yn fawr rhag Angeas.
21 Ac Angeas a Lucus ei frawd a drefnasant eu holl luoedd, tua wyth cant mil o ddynion, yn erbyn meibion Chittim.
22 A dywedodd holl feibion Chittim wrth Sepho, Gweddïa drosom ni at Dduw dy hynafiaid, efallai y bydd yn ein gwaredu o law Angeas a'i fyddin, oherwydd clywsom ei fod yn Dduw mawr, a'i fod yn gwaredu pawb sy'n ymddiried ynddo.
23 A chlywodd Sepho eu geiriau, a cheisiodd Sepho yr Arglwydd, ac efe a ddywedodd,
24 0 Arglwydd Dduw Abraham ac Isaac fy hynafiaid, heddiw mi wn mai ti yw'r gwir Dduw, a bod holl dduwiau'r cenhedloedd yn ofer ac yn ddiwerth.
25 Cofia yn awr heddiw i mi dy gyfamod ag Abraham ein tad, yr hwn a wnaeth ein hynafiaid i ni, a gwna drugaredd â mi heddiw er mwyn Abraham ac Isaac ein tadau, ac achub fi a meibion Chittim o law brenin Affrica sy'n dod yn ein herbyn i ryfel.
26 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais Seffo, ac ystyriodd ef o achos Abraham ac Isaac; a gwaredodd yr Arglwydd Seffo a meibion Chittim o law Angeas a'i bobl.
27 Ac ymladdodd Sepho ag Angeas brenin Affrica a'i holl bobl y diwrnod hwnnw, a rhoddodd yr Arglwydd holl bobl Angeas yn nwylo meibion Chittim.
28 A bu'r frwydr yn galed yn erbyn Angeas, a thrawodd Sepho holl wŷr Angeas a Lucus ei frawd â min y cleddyf, a syrthiodd ohonynt hyd hwyr y dydd hwnnw tua phedwar cant mil o wŷr.
29 A phan welodd Angeas fod ei holl ddynion wedi marw, anfonodd lythyr at holl drigolion Affrica i ddod ato, i'w gynorthwyo yn y frwydr, ac ysgrifennodd yn y llythyr, gan ddweud, Pawb a geir yn Affrica, dewch ataf fi o ddeng mlwydd oed ac uwch; dewch ataf fi i gyd, ac wele, os na ddaw, bydd farw, a chymer y brenin bopeth sydd ganddo, ynghyd â'i holl deulu.

30 A dychrynwyd holl weddill trigolion Affrica gan eiriau Angeas, ac aeth tua thri chant mil o ddynion a bechgyn, o ddeng mlwydd oed a hŷn, allan o'r ddinas, a daethant i Angeas.
31 Ac ar ddiwedd y deg diwrnod ailgychwynnodd Angeas y frwydr yn erbyn Sepho a meibion Chittim, a bu'r frwydr yn fawr ac yn gryf iawn rhyngddynt.
32 Ac o fyddin Angeas a Lucus, anfonodd Sepho lawer o'r clwyfedigion i'w law, tua dwy fil o wŷr, a syrthiodd Sosiphtar capten llu Angeas yn y frwydr honno.
33 A phan oedd Sosiphtar wedi cwympo, trodd milwyr Affrica eu cefnau i ffoi, a ffoesant, ac roedd Angeas a Lucus ei frawd gyda nhw.
34 A Sepho a meibion Chittim a'u hymlidiasant, a'u tarawsant yn drwm o hyd ar y ffordd, tua dau gant o ddynion, ac a ymlidiasant Asdrubal mab Angeas a ffoesai gyda'i dad, a lladdasant ugain o'i ddynion ar y ffordd, a dihangodd Asdrubal rhag meibion Chittim, ac ni laddasant ef.
35 A ffodd Angeas a Lucus ei frawd gyda gweddill eu dynion, a dihangasant a daethant i Affrica gyda braw a dychryn, ac ofnodd Angeas yr holl ddyddiau rhag i Sepho mab Eliffas fynd i ryfel ag ef.

PENNOD 64

1 Ac yr oedd Balaam mab Beor y pryd hwnnw gydag Angeas yn y frwydr: a phan welodd fod Sefo wedi gorchfygu Angeas, efe a ffodd oddi yno, ac a ddaeth i Chittim.
2 A derbyniodd Sepho a meibion Chittim ef â pharch mawr, oherwydd roedd Sepho yn gwybod doethineb Balaam, a rhoddodd Sepho lawer o roddion i Balaam ac arhosodd gydag ef.
3 A phan ddychwelodd Sepho o'r rhyfel, gorchmynnodd gyfrif holl feibion Chittim a aethant i'r frwydr gydag ef, ac wele, ni chollwyd un.
4 A llawenychodd Sepho wrth y peth hwn, ac adnewyddodd ei frenhiniaeth, a gwnaeth wledd i'w holl ddeiliaid.
5 Ond ni chofiodd Seffo yr Arglwydd, ac ni ystyriodd fod yr Arglwydd wedi ei gynorthwyo mewn brwydr, a'i fod wedi ei achub ef a'i bobl o law brenin Affrica, ond yn dal i gerdded yn ffyrdd meibion Chittim a meibion drygionus Esau, i wasanaethu duwiau eraill a ddysgodd ei frodyr meibion Esau iddo; am hynny dywedir, O'r drygionus y daw drygioni allan.
6 A theyrnasodd Seffo dros holl feibion Chittim yn ddiogel, ond ni wyddai yr Arglwydd a'i gwaredodd ef a'i holl bobl o law brenin Affrica; ac ni ddaeth milwyr Affrica mwyach i Chittim i ysbeilio fel arfer, oherwydd gwyddent am nerth Seffo a'u trawodd hwy i gyd â min y cleddyf, felly yr oedd Angeas yn ofni Seffo mab Eliffas, a meibion Chittim yr holl ddyddiau.
7 Y pryd hwnnw, pan ddychwelodd Sepho o'r rhyfel, a phan welodd Sepho sut yr oedd wedi gorchfygu holl bobl Affrica a'u trechu mewn brwydr â min y cleddyf, yna cynghorodd Sepho gyda meibion Chittim, i fynd i'r Aifft i ymladd â meibion Jacob ac â Pharo brenin yr Aifft.
8. Oherwydd clywodd Seffo fod cewri'r Aifft wedi marw, a bod Joseff a'i frodyr meibion Jacob wedi marw, a bod eu holl blant hwynt, plant Israel, wedi aros yn yr Aifft.
9 A Sepho a ystyriodd fyned i ymladd yn eu herbyn hwynt a holl yr Aifft, i ddial am achos ei frodyr meibion Esau, y rhai a drawasai Joseff gyda'i frodyr a holl yr Aifft yng ngwlad Canaan, pan aethant i fyny i gladdu Jacob yn Hebron.
10 A Sefo a anfonodd genhadau at Hadad mab Bedad brenin Edom, ac at ei holl frodyr meibion Esau, gan ddywedyd,
11 Oni ddywedaist na fyddech yn ymladd yn erbyn brenin Affrica oherwydd ei fod yn aelod o'th gyfamod? wele, ymladdais ag ef a'i daro ef a'i holl bobl.
12 Yn awr, gan hynny, yr wyf wedi penderfynu ymladd yn erbyn yr Aifft a phlant Jacob sydd yno, a byddaf yn dial arnynt am yr hyn a wnaeth Joseff, ei frodyr a'i hynafiaid i ni yng ngwlad Canaan pan aethant i fyny i gladdu eu tad yn Hebron.
13 Yn awr, os ydych chi'n fodlon dod ataf i'm cynorthwyo i ymladd yn eu herbyn nhw a'r Aifft, yna byddwn ni'n dial dros achos ein brodyr.
14 A gwrandawodd meibion Esau ar eiriau Seffo, a chynullasant feibion Esau, pobl fawr iawn, ac aethant i gynorthwyo Seffo a meibion Chittim yn y frwydr.
15 Anfonodd Sepho at holl feibion y dwyrain ac at holl feibion Ismael gyda geiriau fel y rhain; a hwy a ymgasglasant, ac a ddaethant i gynorthwyo Sepho a meibion Chittim yn y rhyfel yn erbyn yr Aifft.
16 A'r holl frenhinoedd hyn, brenin Edom a meibion y dwyrain, a holl feibion Ismael, a Seffo brenin Chittim, a aethant allan, ac a drefnasant eu holl luoedd yn Hebron.
17 Ac yr oedd y gwersyll yn drwm iawn, yn ymestyn o ran hyd dros daith o dri diwrnod, pobl mor niferus â'r tywod ar lan y môr na ellir ei gyfrif.
18 Aeth yr holl frenhinoedd hyn a'u lluoedd i lawr, a daethant yn erbyn holl Aifft mewn brwydr, a gwersyllasant gyda'i gilydd yng nghwm Pathros.
19 A chlywodd holl yr Aifft eu hadroddiad, a hwy a ymgasglasant ynghyd hefyd, holl bobl gwlad yr Aifft, a holl ddinasoedd yr Aifft, tua thri chant mil o ddynion.
20 A gwŷr yr Aifft a anfonasant hefyd at feibion Israel, y rhai oedd yn y dyddiau hynny yng ngwlad Gosen, i ddyfod atynt er mwyn myned ac ymladd â'r brenhinoedd hyn.
21 A daeth gwŷr Israel ynghyd, ac yr oeddent tua chant a hanner o ddynion, ac aethant i'r frwydr i gynorthwyo'r Eifftiaid.
22 A gwŷr Israel a'r Aifft a aethant allan, tua thri chant mil o ddynion a chant a hanner o ddynion, ac aethant tuag at y brenhinoedd hyn i ryfel, a gosodasant eu hunain o'r tu allan i wlad Gosen gyferbyn â Pathros.
23 Ac ni chredodd yr Eifftiaid yn Israel i fyned gyda hwynt yn eu gwersylloedd ynghyd i ryfel: canys dywedodd yr holl Eifftiaid, Efallai y rhoddant blant Israel ni yn llaw meibion Esau ac Ismael, oherwydd eu brodyr hwy ydynt.
24 A dywedodd yr holl Eifftiaid wrth feibion Israel, Arhoswch yma gyda'ch gilydd yn eich safle, ac awn ac a ymladdwn yn erbyn meibion Esau ac Ismael; ac os bydd y brenhinoedd hyn yn ein gorchfygu, yna dewch chwi gyd atynt hwy a'n cynorthwyo. A gwnaeth meibion Israel felly.

25 A Seffo mab Eliffas mab Esau brenin Chittim, a Hadad mab Bedad brenin Edom, a'u holl wersylloedd, a holl feibion y dwyrain, a meibion Ismael, pobl mor niferus â thywod, a wersyllasant gyda'i gilydd yng nghwm Pathros gyferbyn â Tachpanches.
26 Ac yr oedd Balaam mab Beor y Syriad yno yng ngwersyll Seffo, oherwydd daeth gyda meibion Chittim i'r frwydr; ac yr oedd Balaam yn ŵr uchel ei barch yng ngolwg Seffo a'i ddynion.
27 A dywedodd Sepho wrth Balaam, Ceisia drwy ddewiniaeth i ni, fel y gwypom pwy a drech yn y frwydr, ni neu'r Eifftiaid.
28 A chododd Balaam, a rhoi cynnig ar gelfyddyd dewiniaeth, ac yr oedd yn fedrus yn ei gwybodaeth, ond yr oedd wedi drysu, a dinistriwyd y gwaith yn ei law.
29 Ac fe geisiodd eto ond ni lwyddodd, ac anobeithiodd Balaam ohono a'i adael ac ni orffennodd, oherwydd yr Arglwydd oedd hyn, er mwyn peri i Seffo a'i bobl syrthio i ddwylo meibion Israel, a oedd wedi ymddiried yn yr Arglwydd, Duw eu hynafiaid, yn eu rhyfel.
30 A gosododd Sefo a Hadad eu byddin mewn trefn ryfel, ac aeth yr holl Eifftiaid yn eu herbyn ar eu pennau eu hunain, tua thri chant mil o ddynion, ac nid oedd un dyn o Israel gyda hwynt.
31 Ac ymladdodd yr holl Eifftiaid â'r brenhinoedd hyn gyferbyn â Pathros a Tachpanches, a bu'r frwydr yn galed yn erbyn yr Eifftiaid.
32 Ac yr oedd y brenhinoedd yn gryfach na'r Eifftiaid yn y frwydr honno, a syrthiodd tua chant ac wyth deg o ddynion yr Eifftiaid y diwrnod hwnnw, a thua deg ar hugain o ddynion o luoedd y brenhinoedd, a holl ddynion yr Eifftiaid a ffodd o flaen y brenhinoedd, felly yr erlidiodd meibion Esau ac Ismael yr Eifftiaid, gan barhau i'w taro hyd y lle yr oedd gwersyll meibion Israel.
33 A gwaeddodd yr holl Eifftiaid ar feibion Israel, gan ddywedyd, Brysiwch atom, a chynorthwywch ni, ac achubwch ni o law Esau, Ismael a meibion Chittim.
34 A chant a hanner o ddynion meibion Israel a redodd o'u gorsafoedd i wersylloedd y brenhinoedd hyn, a meibion Israel a waeddasant ar yr Arglwydd eu Duw i'w gwaredu.
35 A gwrandawodd yr Arglwydd ar Israel, a rhoddodd yr Arglwydd holl ddynion y brenhinoedd yn eu llaw, a meibion Israel a ymladdasant yn erbyn y brenhinoedd hyn, a meibion Israel a drawsant tua phedair mil o ddynion y brenhinoedd.
36 A thaflodd yr Arglwydd ddychryn mawr yng ngwersyll y brenhinoedd, fel y syrthiodd ofn meibion Israel arnynt.
37 A ffoesodd holl luoedd y brenhinoedd o flaen meibion Israel, a meibion Israel a'u hymlidiasant gan barhau i'w taro hyd at derfynau gwlad Cush.
38 A lladdodd meibion Israel ohonynt ar y ffordd ddwy fil o wŷr, ac ni syrthiodd un o feibion Israel.
39 A phan welodd yr Eifftiaid fod meibion Israel wedi ymladd â chyn lleied o ddynion yn erbyn y brenhinoedd, a bod y frwydr mor galed yn eu herbyn,
40 Roedd yr holl Eifftiaid wedi ofni'n fawr am eu bywydau oherwydd y frwydr gref, a ffodd yr holl Eifftiaid, pob dyn yn cuddio ei hun rhag y lluoedd a oedd wedi'u trefnu, ac yn cuddio eu hunain yn y ffordd, a gadael yr Israeliaid i ymladd.
41 A rhoddodd meibion Israel ergyd ofnadwy ar ddynion y brenhinoedd, a dychwelasant oddi wrthynt ar ôl eu gyrru i ffin gwlad Cush.
42 A gwyddai holl Israel y peth a wnaeth gwŷr yr Aifft iddynt, eu bod wedi ffoi rhagddynt mewn brwydr, a'u gadael i ymladd ar eu pennau eu hunain.
43 Felly gweithredodd meibion Israel hefyd yn gyfrwys, ac wrth i feibion Israel ddychwelyd o'r frwydr, cawsant rai o'r Eifftiaid ar y ffordd a'u lladd yno.
44 A thra roedden nhw'n eu lladd, dywedasant wrthyn nhw'r geiriau hyn:
45 Pam y gwnaethoch chi fynd oddi wrthym ni a'n gadael ni, yn bobl fach, i ymladd yn erbyn y brenhinoedd hyn oedd â phobl fawr i'n taro ni, er mwyn i chi drwy hynny achub eich eneidiau eich hunain?
46 Ac am rai a gyfarfu'r Israeliaid ar y ffordd, hwy a lefarodd meibion Israel wrth ei gilydd, gan ddywedyd, Taro, taro, oherwydd Ismaeliad yw efe, neu Edomiad, neu o feibion Chittim: a safasant drosto ef a'i ladd, a gwyddant mai Eifftiad ydoedd.
47 A gwnaeth meibion Israel y pethau hyn yn gyfrwys yn erbyn yr Eifftiaid, oherwydd iddynt eu gadael mewn brwydr a ffoi oddi wrthynt.
48 A lladdodd meibion Israel o wŷr yr Aifft ar y ffordd fel hyn, tua dau gant o wŷr.
49 A gwelodd holl ddynion yr Aifft y drwg a wnaeth meibion Israel iddynt; felly ofnodd holl Eifftiaid feibion Israel yn fawr, oherwydd gwelasant eu nerth mawr, ac nad oedd un ohonynt wedi syrthio.
50 Felly dychwelodd holl blant Israel yn llawen ar eu ffordd i Gosen, a dychwelodd gweddill yr Aifft bob un i'w le.

PENNOD 65

1 Ac wedi'r pethau hyn, ymgasglodd holl gynghorwyr Pharo brenin yr Aifft, a holl henuriaid yr Aifft, a daethant gerbron y brenin, ac ymgrymasant i'r llawr, ac eisteddasant ger ei fron ef.
2 A llefarasant gynghorwyr a henuriaid yr Aifft wrth y brenin, gan ddywedyd,
3 Wele bobl meibion Israel yn fwy ac yn gryfach na ni, a thi a wyddost yr holl ddrwg a wnaethant i ni yn y ffordd pan ddychwelom o'r frwydr.
4 A gwelaist hefyd eu nerth cryf, oherwydd y nerth hwn sydd iddynt oddi wrth eu tadau, oherwydd dim ond ychydig o ddynion a safodd yn erbyn pobl mor niferus â'r tywod, ac a'u trawasant â min y cleddyf, ac ni syrthiodd un ohonynt eu hunain, fel pe baent yn niferus, byddent wedi'u dinistrio'n llwyr.
5 Yn awr gan hynny, rhowch gyngor inni beth i'w wneud â hwynt, nes i ni eu difa'n raddol o'n plith, rhag iddynt fynd yn rhy niferus i ni yn y wlad.
6 Oherwydd os bydd plant Israel yn amlhau yn y wlad, byddant yn rhwystr i ni, ac os bydd rhyfel yn digwydd, byddant hwy â'u cryfder mawr yn ymuno â'n gelyn yn ein herbyn, ac yn ymladd yn ein herbyn, yn ein dinistrio o'r wlad ac yn mynd i ffwrdd ohoni.
7 Felly atebodd y brenin henuriaid yr Aifft a dweud wrthynt, Dyma'r cynllun a gynghorwyd yn erbyn Israel, yr hwn ni fyddwn yn ymadael ag ef,

8 Wele yn y wlad Pithom a Rameses, dinasoedd heb eu hamddiffyn rhag brwydr; y mae'n ddyledus i ti a i ni eu hadeiladu a'u hamddiffyn.
9 Yn awr gan hynny dos di hefyd a gweithreda'n gyfrwys tuag atynt, a chyhoedda lais yn yr Aifft ac yn Gosen ar orchymyn y brenin, gan ddywedyd,
10 Holl ddynion yr Aifft, Gosen, Pathros a'u holl drigolion! y brenin a orchmynnodd inni adeiladu Pithom a Rameses, a'u hamddiffyn ar gyfer brwydr; pwy bynnag ohonoch o holl yr Aifft, o feibion Israel, ac o holl drigolion y dinasoedd, sy'n fodlon adeiladu gyda ni, rhoddir cyflog pob un iddo'i hun yn ddyddiol ar orchymyn y brenin; felly ewch chwi yn gyntaf a gwnewch yn gyfrwys, ac ymgasglwch a dewch i Pithom a Rameses i adeiladu.
11 A thra byddwch chi'n adeiladu, perwch i gyhoeddiad o'r fath gael ei wneud ledled yr Aifft bob dydd ar orchymyn y brenin.
12 A phan ddelo rhai o blant Israel i adeiladu gyda thi, rhoddi iddynt eu cyflog bob dydd am ychydig ddyddiau.
13 Ac ar ôl iddynt adeiladu gyda thi am eu cyflog beunyddiol, llusgwch eich hunain i ffwrdd oddi wrthynt bob dydd un wrth un yn y dirgel, ac yna codwch i fyny a dod yn feistri gwaith a swyddogion iddynt, a gadewch iddynt wedyn adeiladu heb gyflog, ac os gwrthodant, yna gorfodwch hwy â'ch holl nerth i adeiladu.
14 Ac os gwnewch chi hyn, bydd yn dda gyda ni i gryfhau ein tir yn erbyn plant Israel, oherwydd oherwydd blinder yr adeiladu a'r gwaith, bydd plant Israel yn lleihau, oherwydd byddwch chi'n eu hamddifadu o'u gwragedd o ddydd i ddydd.
15 A holl henuriaid yr Aifft a wrandawsant ar gyngor y brenin, ac yr oedd y cyngor yn dda yn eu golwg hwy, ac yng ngolwg gweision Pharo, ac yng ngolwg holl yr Aifft, a gwnaethant yn ôl gair y brenin.
16 Ac aeth yr holl weision ymaith oddi wrth y brenin, a gwnaethant gyhoeddiad drwy holl Aifft, yn Tachpanches ac yn Gosen, ac ym mhob dinas oedd yn amgylchynu Aifft, gan ddywedyd,
17 Rydych chi wedi gweld beth wnaeth plant Esau ac Ismael i ni, y rhai a ddaeth i ryfel yn ein herbyn ac a oedd am ein dinistrio.
18 Yn awr gan hynny gorchmynnodd y brenin inni amddiffyn y wlad, adeiladu dinasoedd Pithom a Rameses, a'u hamddiffyn ar gyfer brwydr, pe baent yn dod eto yn ein herbyn.
19 Pwy bynnag ohonoch o holl Aifft ac o feibion Israel a ddaw i adeiladu gyda ni, rhoddir iddo ei gyflog dyddiol gan y brenin, fel y mae ei orchymyn i ni.
20 A phan glywodd yr Aifft a holl feibion Israel yr holl bethau a ddywedasai gweision Pharo, daeth Pithom a Rameses o'r Eifftiaid, a meibion Israel, i adeiladu gyda gweision Pharo; ond ni ddaeth yr un o feibion Lefi gyda'u brodyr i adeiladu.
21 A daeth holl weision Pharo a'i dywysogion ar y dechrau gyda thwyll i adeiladu gyda holl Israel fel llafurwyr cyflog dyddiol, a rhoddasant i Israel eu cyflog dyddiol ar y dechrau.
22 A gweision Pharo a adeiladodd gyda holl Israel, ac a gyflogwyd yn y gwaith hwnnw gydag Israel am fis.
23 Ac ar ddiwedd y mis, dechreuodd holl weision Pharo encilio'n gyfrinachol oddi wrth bobl Israel bob dydd.
24 Aeth Israel ymlaen â'r gwaith y pryd hwnnw, ond yna derbyniasant eu cyflog dyddiol, oherwydd bod rhai o ddynion yr Aifft yn dal i wneud y gwaith gydag Israel y pryd hwnnw; am hynny rhoddodd yr Eifftiaid eu cyflog i Israel yn y dyddiau hynny, er mwyn iddynt hwy, yr Eifftiaid eu cydweithwyr, gymryd cyflog eu llafur hefyd.
25 Ac ar ddiwedd blwyddyn a phedwar mis yr oedd yr holl Eifftiaid wedi tynnu'n ôl oddi wrth blant Israel, fel bod plant Israel ar eu pennau eu hunain yn gweithio yn y gwaith.
26 Ac wedi i'r holl Eifftiaid encilio oddi wrth feibion Israel, dychwelasant a dod yn orthrymwyr ac yn swyddogion drostynt, a safasant rai ohonynt dros feibion Israel fel meistri gwaith, i dderbyn ganddynt yr holl bethau a roddent iddynt am gyflog eu llafur.
27 A gwnaeth yr Eifftiaid fel hyn i feibion Israel o ddydd i ddydd, er mwyn eu gorthrymu yn eu gwaith.
28 A holl blant Israel oedd yn gweithio ar eu pennau eu hunain yn y llafur, ac ni wnaeth yr Eifftiaid roi unrhyw gyflog i blant Israel o'r amser hwnnw ymlaen.
29 A phan wrthododd rhai o wŷr Israel weithio am na roddwyd iddynt y cyflog, yna gorthrymodd y casglwyr trethi a gweision Pharo hwy, a'u taro â chwipiadau trwm, a'u gorfodi i ddychwelyd trwy orfodaeth, i lafurio gyda'u brodyr: fel hyn y gwnaeth yr holl Eifftiaid i feibion Israel yr holl ddyddiau.
30 Ac yr oedd holl blant Israel yn ofni'r Eifftiaid yn fawr yn y mater hwn, a dychwelasant holl blant Israel a gweithio ar eu pennau eu hunain heb gyflog.
31 A meibion Israel a adeiladasant Pithom a Rameses, a holl feibion Israel a wnaeth y gwaith, rhai yn gwneud briciau, a rhai yn adeiladu, a meibion Israel a adeiladasant ac a atgyfnerthasant holl wlad yr Aifft a'i muriau, a meibion Israel a weithiasant am flynyddoedd lawer, nes i'r amser ddod pan gofiai'r Arglwydd amdanynt a'u dwyn allan o'r Aifft.
32 Ond ni chafodd plant Lefi eu cyflogi yn y gwaith gyda'u brodyr o Israel, o'r dechrau hyd y dydd y daethant allan o'r Aifft.
33 Oherwydd gwyddai holl feibion Lefi fod yr Eifftiaid wedi llefaru'r holl eiriau hyn yn dwyllodrus wrth yr Israeliaid; am hynny ymataliodd meibion Lefi rhag nesáu at y gwaith gyda'u brodyr.
34 Ac ni roddodd yr Eifftiaid sylw i beri i feibion Lefi weithio wedi hynny, gan nad oeddent gyda'u brodyr ar y dechrau; am hynny gadawodd yr Eifftiaid hwy ar eu pennau eu hunain.
35 A pharhaodd dwylo gwŷr yr Aifft i fod yn galed yn erbyn meibion Israel yn y gwaith hwnnw, a gwnaeth yr Eifftiaid i feibion Israel weithio'n galed.
36 A chwerwodd yr Eifftiaid fywyd plant Israel â gwaith caled, mewn morter a brics, a hefyd ym mhob math o waith yn y maes.
37 A galwodd meibion Israel Melol brenin yr Aifft yn "Meror, brenin yr Aifft," oherwydd yn ei ddyddiau ef roedd yr Eifftiaid wedi chwerwhau eu bywydau â phob math o waith.
38 A'r holl waith a wnaeth yr Eifftiaid i feibion Israel ei lafurio, fe'i gorchmynasant yn galed, er mwyn gorthrymu meibion Israel; ond po fwyaf y gorthrymasant hwy, y

mwyaf y cynyddasant a'u tyfaent, a thristodd yr Eifftiaid o achos meibion Israel.

PENNOD 66

1Yn yr amser hwnnw y bu farw Hadad mab Bedad brenin Edom; a theyrnasodd Samla o Mesreca, o wlad meibion y dwyrain, yn ei le.
2 Yn y drydedd flwyddyn ar ddeg o deyrnasiad Pharo brenin yr Aifft, sef y gant a phumed ar hugain flwyddyn i'r Israeliaid fynd i lawr i'r Aifft, teyrnasodd Samlah ar Edom am ddeunaw mlynedd.
3 A phan deyrnasodd, efe a dynnodd ei luoedd allan i fynd ac ymladd yn erbyn Seffo mab Eliffas a meibion Chittim, oherwydd iddynt ryfela yn erbyn Angeas brenin Affrica, a dinistrio ei holl fyddin ef.
4 Ond ni wnaeth ymgysylltiad ag ef, oherwydd ataliodd meibion Esau ef, gan ddywedyd, Eu brawd oedd efe. Felly gwrandawodd Samla ar lais meibion Esau, a throdd yn ôl gyda'i holl luoedd i wlad Edom, ac ni aeth ymlaen i ymladd yn erbyn Seffo mab Eliffas.
5 A chlywodd Pharo brenin yr Aifft y peth hwn, gan ddywedyd, Y mae Samla brenin Edom wedi penderfynu ymladd â meibion Chittim, ac wedi hynny y daw i ymladd yn erbyn yr Aifft.
6 A phan glywodd yr Eifftiaid y peth hwn, hwy a ychwanegasant y llafur ar feibion Israel, rhag i'r Israeliaid wneuthur iddynt fel y gwnaethant iddynt yn eu rhyfel â meibion Esau yn nyddiau Hadad.
7 Felly dywedodd yr Eifftiaid wrth feibion Israel, Brysiwch, a gwnewch eich gwaith, a gorffennwch eich tasg, a chryfhewch y wlad, rhag i feibion Esau eich brodyr ddod i ymladd yn ein herbyn ni, oherwydd o'ch achos chi y deuant yn ein herbyn ni.
8 A gwnaeth meibion Israel waith gwŷr yr Aifft o ddydd i ddydd, a'r Eifftiaid a gamymddwynasant feibion Israel er mwyn eu lleihau yn y wlad.
9 Ond fel y cynyddodd yr Eifftiaid y llafur ar feibion Israel, felly y cynyddodd a lluosogodd meibion Israel, a llanwyd holl Aifft â meibion Israel.
10 Ac yn y gant a phymthegfed flwyddyn ar hugain ar ôl i Israel fynd i lawr i'r Aifft, gwelodd yr holl Eifftiaid nad oedd eu cyngor wedi llwyddo yn erbyn Israel, ond eu bod wedi cynyddu ac wedi tyfu, a bod gwlad yr Aifft a gwlad Gosen wedi eu llenwi â phlant Israel.
11 Felly daeth holl henuriaid yr Aifft a'i doethion o flaen y brenin, ac ymgrymu iddo ac eistedd o'i flaen.
12 A dywedodd holl henuriaid yr Aifft a'i doethion wrth y brenin, Byw fyddo'r brenin yn dragywydd; ti a roddaist gyngor i ni yn erbyn meibion Israel, a gwnaethom iddynt yn ôl gair y brenin.
13 Ond yn gymesur â chynnydd y llafur felly y maent yn cynyddu ac yn tyfu yn y wlad, ac wele'r holl wlad yn llawn ohonynt.
14 Yn awr gan hynny, ein harglwydd a'n brenin, y mae llygaid holl yr Aifft arnat ti i roi cyngor iddynt â'th ddoethineb, fel y gallent drechu Israel i'w dinistrio, neu i'w lleihau o'r wlad: a'r brenin a'u hatebodd hwynt gan ddweud, Rho gyngor i chwi yn y mater hwn, fel y gallwn wybod beth a wnawn iddynt.
15 A swyddog, un o gynghorwyr y brenin, a'i enw oedd Job, o Mesopotamia, yng ngwlad Us, a atebodd y brenin, gan ddywedyd,
16 Os bydd yn dda gan y brenin, gwrandewid gyngor ei was; a dywedodd y brenin wrtho, Llefara.
17 A llefarodd Job gerbron y brenin, y tywysogion, a cherbron holl henuriaid yr Aifft, gan ddywedyd,
18 Wele, cyngor y brenin a roddodd efe gynt ynghylch llafur meibion Israel sydd dda iawn, a pheidiwch â thynnu oddi wrthynt y rhai sy'n llafurio am byth.
19 Ond dyma'r cyngor a gynghorir drwyddo y gelli eu lleihau, os bydd yn dda gan y brenin eu gorthrymu.
20 Wele, yr ydym wedi ofni rhyfel ers amser maith, a dywedasom, Pan fydd Israel yn ffrwythlon yn y wlad, byddant yn ein gyrru ni o'r wlad os bydd rhyfel.
21 Os bydd yn dda gan y brenin, bydded gorchymyn brenhinol yn cael ei gyhoeddi, ac yn cael ei ysgrifennu yng nghyfreithiau'r Aifft, un na ellir ei ddirymu, y bydd gwaed pob gwryw a aned i'r Israeliaid yn cael ei dywallt ar y ddaear.
22 A thrwy i ti wneud hyn, pan fydd holl feibion gwrywaidd Israel wedi marw, bydd drygioni eu rhyfeloedd yn peidio; gwnaed y brenin felly ac anfon am yr holl fydwragedd Hebreaidd a gorchymyn iddynt ei gyflawni yn y mater hwn; felly plesiodd y peth y brenin a'r tywysogion, a gwnaeth y brenin yn ôl gair Job.
23 A'r brenin a anfonodd am alw'r bydwragedd Hebreaidd; enw un ohonynt oedd Sefra, ac enw'r llall Pua.
24 A daeth y bydwragedd gerbron y brenin, a safasant yn ei ŵydd ef.
25 A dywedodd y brenin wrthynt, Pan wnewch swydd bydwraig i'r Hebreaid, a'u gweld ar y stôl, os mab fydd, yna lladdwch ef, ond os merch fydd, yna bydd hi'n fyw.
26 Ond os na wnewch chi'r peth hyn, yna byddaf yn eich llosgi chi a'ch holl dai â thân.
27 Ond yr oedd y bydwragedd yn ofni Duw, ac ni wrandawsant ar frenin yr Aifft nac ar ei eiriau ef: a phan esgorodd y gwragedd Hebreaidd ar fab neu ferch i'r fydwraig, yna y gwnaeth y fydwraig bopeth oedd angenrheidiol i'r plentyn, a'i adael i fyw; felly y gwnaeth y bydwragedd yr holl ddyddiau.
28 A dywedwyd hyn wrth y brenin, ac anfonodd a galwodd am y bydwragedd, a dywedodd wrthynt, Pam y gwnaethoch y peth hyn, a chadw'r plant yn fyw?
29 A'r bydwragedd a atebasant, ac a lefarasant â'i gilydd gerbron y brenin, gan ddywedyd,
30 Na feddyliodd y brenin fod y gwragedd Hebreaidd fel y gwragedd Eifftaidd, oherwydd y mae holl blant Israel yn iach, a chyn i'r fydwraig ddod atynt y maent wedi esgor; ac am ein bod ni, dy forynion, ers dyddiau lawer nid oes un Hebreaidd wedi esgor arnom ni, oherwydd y mae'r holl wragedd Hebreaidd yn fydwragedd iddynt eu hunain, am eu bod yn iach.
31 A chlywodd Pharo eu geiriau, ac a'u credodd yn y mater hwn; ac aeth y bydwragedd ymaith oddi wrth y brenin; a bu Duw yn dda iddynt, a lluosogodd y bobl, a chynyddodd yn ddirfawr.

PENNOD 67

1 Yr oedd gŵr yng ngwlad yr Aifft o had Lefi, a'i enw oedd Amram, mab Cehath, mab Lefi, mab Israel.
2 A'r gŵr hwn a aeth ac a gymerodd wraig, sef Jochebed merch Lefi chwaer ei dad; ac yr oedd hi'n gant a chwech ar hugain oed, ac efe a ddaeth ati hi.
3 A beichiogodd y wraig, ac esgorodd ar ferch, a galwodd ei henw Miriam, oherwydd yn y dyddiau hynny yr oedd yr Eifftiaid wedi chwerw bywydau plant Israel.
4 A beichiogodd eto ac esgor ar fab, a galwodd ei enw Aaron, oherwydd yn nyddiau ei beichiogi y dechreuodd Pharo dywallt gwaed meibion gwrywaidd Israel.
5 Yn y dyddiau hynny y bu farw Seffo fab Eliffas, fab Esau, brenin Chittim, a theyrnasodd Janeas yn ei le.
6 A'r amser y teyrnasodd Sefo dros feibion Chittim oedd hanner can mlynedd, ac efe a fu farw, ac a gladdwyd yn ninas Nabna yng ngwlad Chittim.
7 A Janeas, un o gedyrn meibion Chittim, a deyrnasodd ar ei ôl ef, a theyrnasodd am hanner can mlynedd.
8 Ac ar ôl marwolaeth brenin Chittim y ffodd Balaam mab Beor o wlad Chittim, ac aeth ac a ddaeth i'r Aifft at Pharo brenin yr Aifft.
9 A derbyniodd Pharo ef â pharch mawr, oherwydd clywodd am ei ddoethineb, ac efe a roddes anrhegion iddo, ac a'i gwnaeth yn gynghorydd, ac a'i mawrhaodd.
10 A thrigodd Balaam yn yr Aifft, mewn parch gyda holl uchelwyr y brenin, a'r uchelwyr a'i dyrchafasant ef, am eu bod oll yn awyddus i ddysgu ei ddoethineb.
11 Ac yn y gant a thrigainfed flwyddyn ar ôl i Israel fynd i lawr i'r Aifft, breuddwydiodd Pharo ei fod yn eistedd ar ei orsedd frenhinol, a chododd ei lygaid a gweld hen ŵr yn sefyll o'i flaen, ac yr oedd cloriannau yn nwylo'r hen ŵr, cloriannau fel y rhai a ddefnyddir gan fasnachwyr.
12 A chymerodd yr hen ŵr y cloriannau a'u crogi o flaen Pharo.
13 A chymerodd yr hen ŵr holl henuriaid yr Aifft a'i holl uchelwyr a'i gwŷr mawr, ac fe'u rhwymodd ynghyd a'u rhoi mewn un glorian.
14 Ac efe a gymerodd fyn llaeth, ac a'i rhoddodd yn y glorian arall, a'r myn oedd yn drech na'r cwbl.
15 A synnwyd Pharo gan y weledigaeth ofnadwy hon, pam y byddai'r myn yn drech na'r cyfan: a deffrôdd Pharo, ac wele, breuddwyd ydoedd.
16 A chododd Pharo yn fore, a galwodd ei holl weision, ac adroddodd y freuddwyd iddynt: ac ofnodd y dynion yn fawr.
17 A dywedodd y brenin wrth ei holl ddoethion, Dehonglwch, atolwg, y freuddwyd a freuddwydiais, fel y gallwyf ei gwybod.
18 A Balaam mab Beor a atebodd y brenin, ac a ddywedodd wrtho, Nid yw hyn yn golygu dim byd arall ond drwg mawr a fydd yn codi yn erbyn yr Aifft yn y dyddiau diwethaf.
19 Oherwydd bydd mab yn cael ei eni i Israel a fydd yn dinistrio holl Aifft a'i thrigolion, ac yn arwain yr Israeliaid allan o'r Aifft â llaw gadarn.
20 Yn awr gan hynny, O frenin, cymer gyngor ar y mater hwn, fel y galloch ddinistrio gobaith meibion Israel a'u disgwyliad, cyn i'r drwg hwn godi yn erbyn yr Aifft.
21 A dywedodd y brenin wrth Balaam, A beth a wnawn i Israel? yn sicr mewn modd penodol y gwnaethom ni gyngor yn eu herbyn ar y dechrau, ac ni allem eu trechu.
22 Yn awr gan hynny, rhowch gyngor i ti hefyd yn eu herbyn, fel y gallwn ni eu gorchfygu.
23 A Balaam a atebodd y brenin, gan ddywedyd, Anfon yn awr, a galw dy ddau gynghorwr, a gwelwn beth yw eu cyngor ar y mater hwn, ac wedi hynny y llefara dy was.
24 A'r brenin a anfonodd, ac a alwodd ei ddau gynghorydd, Reuel y Midianiad a Job yr Usiad, a daethant, ac a eisteddasant gerbron y brenin.
25 A dywedodd y brenin wrthynt, Wele, clywsoch y freuddwyd a freuddwydiais i, a'i dehongliad; yn awr gan hynny rhowch gyngor, a gwybyddwch, a gwelwch beth a wneid i feibion Israel, fel y gallwn eu gorchfygu hwynt, cyn i'w drwg hwynt ffrwydro yn ein herbyn.
26 A Reuel y Midianiad a atebodd y brenin, ac a ddywedodd, Byw fyddo'r brenin, byw fyddo'r brenin am byth.
27 Os yw'n dda gan y brenin, gadawodd ef ymaith â'r Hebreaid a'u gadael, ac nac estynnodd ei law yn eu herbyn.
28 Oherwydd dyma'r rhai a ddewisodd yr Arglwydd yn y dyddiau gynt, ac a gymerodd yn rhan o'i etifeddiaeth o blith holl genhedloedd y ddaear a brenhinoedd y ddaear; a phwy sydd a estynnodd ei law yn eu herbyn heb gosb, yr hwn ni ddialodd eu Duw arnynt?
29 Yn sicr ti'n gwybod, pan aeth Abraham i lawr i'r Aifft, i Pharo, brenin blaenorol yr Aifft, weld Sara ei wraig, a'i chymryd yn wraig, oherwydd dywedodd Abraham, Fy chwaer yw hi, oherwydd yr oedd yn ofni rhag i wŷr yr Aifft ei ladd ef o achos ei wraig.
30 A phan gymerodd brenin yr Aifft Sara, yna trawodd Duw ef a'i deulu â phlâu trwm, nes iddo ad-dalu ei wraig Sara i Abraham; yna y cafodd ei iachâu.
31 A chosbodd Duw Abimelech y Gerariad, brenin y Philistiaid, o achos Sara gwraig Abraham, trwy gau pob croth o ddyn hyd anifail.
32 Pan ddaeth eu Duw at Abimelech mewn breuddwyd nos, a'i ddychryn er mwyn iddo ad-dalu i Abraham Sara yr hon a gymerodd efe, ac wedi hynny cosbwyd holl bobl Gerar o achos Sara, a gweddïodd Abraham ar ei Dduw drostynt, ac fe'i gwrandawodd arno, ac fe'u hiachaodd hwy.
33 Ac ofnodd Abimelech yr holl ddrwg hwn a ddaeth arno ef a'i bobl, ac efe a ddychwelodd at Abraham ei wraig Sara, ac a roddodd iddo gyda hi lawer o roddion.
34 Gwnaeth efe yr un fath i Isaac pan yrrodd efe ef o Gerar, a gwnaeth Duw bethau rhyfeddol iddo, nes i holl ddyfroedd Gerar sychu, a'u coed ffrwythlon beidio â chynhyrchu.
35 Nes i Abimelech o Gerar, ac Ahussath un o'i gyfeillion, a Pichol capten ei lu, fynd ato a phlygu a chrymu o'i flaen i'r llawr.
36 A gofynasant iddo weddïo drostynt, ac yntau a weddïodd ar yr Arglwydd drostynt, a gwrandawodd yr Arglwydd arno, ac a'u hiachaodd hwynt.
37. Achubwyd Jacob hefyd, y dyn plaen, trwy ei uniondeb o law ei frawd Esau, a llaw Laban y Syriad, brawd ei fam, a oedd wedi ceisio ei einioes; yn yr un modd o law holl frenhinoedd Canaan a ddaeth ynghyd yn ei erbyn ef a'i blant i'w dinistrio; a'r Arglwydd a'u hachubodd o'u dwylo, fel y troasant arnynt a'u taro, oherwydd pwy a estynnodd ei law yn eu herbyn heb gosb?
38 Yn sicr, Pharao yr cyntaf, tad dy dad, a ddyrchafodd Joseff mab Jacob uwchlaw holl dywysogion gwlad yr Aifft,

pan welodd ei ddoethineb ef, oherwydd trwy ei ddoethineb efe a achubodd holl drigolion y wlad rhag y newyn.
39 Wedi hynny gorchmynnodd i Jacob a'i blant ddod i lawr i'r Aifft, er mwyn, trwy eu rhinwedd, y gellid achub gwlad yr Aifft a gwlad Gosen rhag y newyn.
40 Yn awr gan hynny, os yw'n ymddangos yn dda yn dy olwg, pheidia â dinistrio plant Israel; ond os nad yw'n dy ewyllys iddynt fyw yn yr Aifft, anfon hwy allan oddi yma, fel y gallont fynd i wlad Canaan, y wlad lle y bu eu hynafiaid yn ymdeithio.
41 A phan glywodd Pharo eiriau Jethro, digiodd yn fawr wrtho, fel y cododd mewn cywilydd oŵydd y brenin, ac aeth i Midian, ei wlad, a chymryd ffon Joseff gydag ef.
42 A dywedodd y brenin wrth Job yr Usiad, Beth a ddywedi di wrth Job, a beth yw dy gyngor ynglŷn â'r Hebreaid?
43 Felly dywedodd Job wrth y brenin, Wele holl drigolion y wlad yn dy law di; gwnaed y brenin fel y gwelo'n dda yn ei olwg ef.
44 A dywedodd y brenin wrth Balaam, Beth a ddywedi di, Balaam, llefara dy air fel y gwrandawom arno.
45 A dywedodd Balaam wrth y brenin, O'r holl gyngor a gyngynghorodd y brenin yn erbyn yr Hebreaid y byddant yn cael eu hachub, ac ni fydd y brenin yn gallu eu trechu â dim cyngor.
46 Oherwydd os wyt ti'n meddwl eu lleihau trwy'r tân fflamllyd, ni alli eu trechu, oherwydd yn sicr gwaredodd eu Duw Abraham eu tad o Ur y Caldeaid; ac os wyt ti'n meddwl eu dinistrio â chleddyf, yn sicr gwaredwyd Isaac eu tad oddi wrtho, a gosodwyd hwrdd yn ei le.
47 Ac os trwy lafur caled a diwyd y byddi'n meddwl eu lleihau, ni fyddi'n llwyddo hyd yn oed yn hyn, oherwydd gwasanaethodd eu tad Jacob Laban ym mhob math o waith caled, ac fe lwyddai.
48 Yn awr gan hynny, O Frenin, clyw fy ngeiriau, oherwydd dyma'r cyngor a gynghorwyd yn eu herbyn, trwy'r hwn y byddi'n drech na hwynt, ac ni ddylit wyro oddi wrtho.
49 Os bydd yn dda gan y brenin, bydded iddo orchymyn i'w holl blant a aned o'r dydd hwn ymlaen gael eu taflu i'r dŵr, oherwydd trwy hyn y gelli di ddileu eu henw, oherwydd ni chafodd yr un ohonynt, na'u tadau, eu rhoi ar brawf yn y modd hwn.
50 A chlywodd y brenin eiriau Balaam, a bodlonodd y peth y brenin a'r tywysogion, a gwnaeth y brenin yn ôl gair Balaam.
51 A gorchmynnodd y brenin gyhoeddi cyhoeddiad a gwneud cyfraith ledled gwlad yr Aifft, gan ddweud, "O'r dydd hwn ymlaen, bwrir i'r dŵr bob mab gwryw a aned i'r Hebreaid."
52 A galwodd Pharo ar ei holl weision, gan ddywedyd, Ewch yn awr, ac chwiliwch drwy wlad Gosen lle mae meibion Israel, a gwnewch yn siŵr y bwrir i'r afon bob mab a aned i'r Hebreaid, ond gadewch i bob merch fyw.
53 A phan glywodd meibion Israel y peth hwn a orchmynnodd Pharo, sef bwrw eu plant gwrywaidd i'r afon, ymneilltuodd rhai o'r bobl oddi wrth eu gwragedd, ac eraill a lynasant wrthynt.
54 Ac o'r diwrnod hwnnw ymlaen, pan ddaeth amser yr enedigaeth i'r menywod hynny o Israel a oedd wedi aros gyda'u gwŷr, aethant i'r maes i eni yno, ac enasant yn y maes, a gadael eu plant ar y maes a dychwelyd adref.
55 A'r Arglwydd, a dyngodd i'w hynafiaid y byddai'n eu lluosogi, a anfonodd un o'i angylion gweinidogaethol sydd yn y nefoedd i olchi pob plentyn mewn dŵr, i'w eneinio a'i lapio, ac i roi yn ei ddwylo ddwy garreg esmwyth, ac o un ohonynt y byddai'n sugno llaeth, ac o'r llall fêl, ac fe barodd i'w flew dyfu hyd at ei liniau, er mwyn iddo ei orchuddio ei hun; i'w gysuro a'i lynu wrtho, trwy ei dosturi tuag ato.
56 A phan dosturiodd Duw wrthynt a dymuno eu lluosogi ar wyneb y tir, gorchmynnodd i'w ddaear eu derbyn i'w cadw ynddi hyd amser eu tyfu i fyny, ac wedi hynny agorodd y ddaear ei cheg a'u chwydu allan, a thyfasant allan o'r ddinas fel perlysiau'r ddaear, a gwellt y goedwig, a dychwelasant bob un at ei deulu ac i dŷ ei dad, ac arhosasant gyda hwynt.
57 Ac yr oedd babanod meibion Israel ar y ddaear fel perlysiau'r maes, trwy ras Duw iddynt.
58 A phan welodd yr holl Eifftiaid hyn, aethant allan, pob un i'w faes â'i iau o ychen a'i sbardun, ac aredigasant ef fel y mae rhywun yn aredig y ddaear yn amser hau.
59 A phan oeddent yn aredig ni allent niweidio babanod meibion Israel, felly cynyddodd y bobl a thyfu'n ddirfawr.
60 A gorchmynnodd Pharo i'w swyddogion fynd bob dydd i Gosen i geisio babanod meibion Israel.
61 A phan geisiosant un, hwy a'i cymerasant o fynwes ei fam trwy rym, a'i daflu i'r afon, ond gadawsant y ferch gyda'i fam; fel hyn y gwnaeth yr Eifftiaid i'r Israeliaid yr holl ddyddiau.

PENNOD 68

1 Ac yn yr amser hwnnw y bu ysbryd Duw ar Miriam ferch Amram chwaer Aaron; ac aeth allan a phroffwydodd am y tŷ, gan ddywedyd, Wele, mab a enir i ni o'm tad a'm mam y tro hwn, ac efe a achub Israel o law'r Aifft.
2 A phan glywodd Amram eiriau ei ferch, aeth a chymryd ei wraig yn ôl i'r tŷ, ar ôl iddo ei gyrru hi ymaith ar yr adeg y gorchmynnodd Pharo daflu pob mab gwrywaidd o dŷ Jacob i'r dŵr.
3 Felly cymerodd Amram Jochebed ei wraig, dair blynedd ar ôl iddo ei gyrru hi ymaith, ac aeth ati, a hi a feichiogodd.
4 Ac ar ddiwedd saith mis o'i beichiogi esgorodd ar fab, a llanwyd yr holl dŷ â goleuni mawr fel goleuni'r haul a'r lleuad yn amser eu disgleirio.
5 A phan welodd y wraig y plentyn, ei fod yn dda ac yn ddymunol i'r golwg, cuddiodd ef am dri mis mewn ystafell fewnol.
6 Yn y dyddiau hynny cynllwyniodd yr Eifftiaid i ddinistrio'r holl Hebreaid yno.
7 Aeth y menywod Eifftaidd i Gosen lle'r oedd plant Israel, a chariasant eu rhai bach ar eu hysgwyddau, eu babanod nad oeddent eto'n gallu siarad.
8 Ac yn y dyddiau hynny, pan esgorodd gwragedd meibion Israel, cuddiodd pob gwraig ei mab rhag gerbron yr Eifftiaid, rhag i'r Eifftiaid wybod am eu genedigaeth, ac rhag iddynt eu difa o'r wlad.
9 A daeth y menywod Eifftaidd i Gosen, a'u plant, y rhai na allent lefaru, ar eu hysgwyddau; a phan ddaeth gwraig Eifftaidd i dŷ gwraig Hebreaidd, dechreuodd ei baban wylo.

10 A phan waeddodd, atebodd y bachgen oedd yn yr ystafell fewnol ef; felly aeth y gwragedd Eifftaidd a'i adrodd i dŷ Pharo.
11 A Pharo a anfonodd ei swyddogion i gymryd y plant a'u lladd; felly y gwnaeth yr Eifftiaid i'r menywod Hebreaidd yr holl ddyddiau.
12 Ac yn yr amser hwnnw, tua thri mis ar ôl i Jochebed guddio ei mab, y daeth y peth yn hysbys yn nhŷ Pharo.
13 A brysiodd y wraig i gymryd ei mab ymaith cyn i'r swyddogion ddod, a chymerodd iddo arch o frwyn, a'i thaenu â phlych a phyg, a rhoi'r plentyn ynddi, a'i osod yn y sblatiau wrth lan yr afon.
14 A safodd ei chwaer Miriam o bell i wybod beth a wneid iddo, a beth a ddeuai o'i geiriau hi.
15 A Duw a anfonodd wres ofnadwy yn nhir yr Aifft y pryd hwnnw, a losgodd gnawd dyn fel yr haul yn ei gylchdaith, ac a orthrymodd yr Eifftiaid yn fawr.
16 Ac aeth yr holl Eifftiaid i lawr i ymolchi yn yr afon, oherwydd y gwres difaol a losgodd eu cnawd.
17 A Bathia, merch Pharo, a aeth hefyd i ymdrochi yn yr afon, oherwydd y gwres llethol, a'i morynion a gerddodd ar lan yr afon, a holl ferched yr Aifft hefyd.
18 A chododd Bathia ei llygaid at yr afon, a gwelodd yr arch ar y dŵr, ac anfonodd ei morwyn i'w nôl.
19 A hi a'i hagorodd, ac a ganfu'r plentyn; ac wele, yr oedd y baban yn wylo; a hi a dosturiodd wrtho, ac a ddywedodd, Un o blant yr Hebreaid yw hwn.
20 A holl wragedd yr Aifft oedd yn cerdded ar lan yr afon a ddymunasant ei roi ar y fron, ond ni sugnodd efe: canys gan yr Arglwydd yr oedd hyn, er mwyn ei ddychwelyd i fron ei fam.
21 A Miriam ei chwaer oedd y pryd hwnnw ymhlith y menywod Eifftaidd ar lan yr afon, a hi a welodd y peth hyn, ac a ddywedodd wrth ferch Pharo, A af i nôl mamaeth o blith y menywod Hebreaidd, fel y gall hi fwydo'r plentyn i ti?
22 A dywedodd merch Pharo wrthi, Dos: ac aeth y ferch ifanc a galw mam y plentyn.
23 A dywedodd merch Pharo wrth Jochebed, Cymer y plentyn hwn ymaith a'i fwydo ar y fron i mi, a mi a dalaf dy gyflog i ti, dau ddarn o arian bob dydd: a chymerodd y wraig y plentyn a'i fwydo ar y fron.
24 Ac ar ddiwedd dwy flynedd, pan dyfodd y bachgen i fyny, hi a'i dug ef at ferch Pharo, ac efe a fu iddi fel mab, a hi a alwodd ei enw ef Moses, oherwydd dywedodd, Am i mi ei dynnu ef allan o'r dŵr.
25 A galwodd ei dad Amram ei enw ef Chabar; oherwydd, meddai, ato ef yr oedd efe yn cyfathrachu â'i wraig, yr hon a wrthodasai efe.
26 A galwodd Jochebed ei fam ef yn Jecuthiel, oherwydd, meddai, yr wyf wedi gobeithio amdano gan yr Hollalluog, a Duw a'i rhoddodd ef yn ôl ataf.
27 A galwodd ei chwaer Miriam ef yn Jered, oherwydd hi a ddisgynnodd ar ei ôl ef i'r afon i wybod beth fyddai ei ddiwedd.
28 A galwodd Aaron ei frawd ef yn Abi-sanuch, gan ddywedyd, Gadawodd fy nhad fy mam, a dychwelodd ati o'i achos ef.
29 A galwodd Cehath tad Amram ei enw ef yn Abigdor, oherwydd o'i achos ef y gwnaeth Duw drwsio rhwyg tŷ Jacob, fel na allent mwyach daflu eu plant gwrywaidd i'r dŵr.
30 A galwodd eu nyrs ef yn Abi Socho, gan ddywedyd, Yn ei babell ef y cuddiwyd ef am dri mis, o achos plant Ham.
31 A galwodd holl Israel ef yn Semaia fab Nethaneel, oherwydd dywedasant, Yn ei ddyddiau ef y clywodd Duw eu cri a'u hachub rhag eu gorthrymwyr.
32 A bu Moses yn nhŷ Pharo, ac yr oedd i Bathia, merch Pharo, fel mab, a thyfodd Moses i fyny ymhlith plant y brenin.

PENNOD 69

1 A bu farw brenin Edom yn y dyddiau hynny, yn y ddeunawfed flwyddyn o'i deyrnasiad, a chladdwyd ef yn ei deml a adeiladodd iddo'i hun yn breswylfa frenhinol yng ngwlad Edom.
2 A meibion Esau a anfonasant i Pethor, yr hon sydd ar lan yr afon, a chymerasant oddi yno ŵr ifanc o lygaid prydferth a gwedd deg, a'i enw Saul, a'i gwnaethant ef yn frenin arnynt yn lle Samla.
3 A theyrnasodd Saul dros holl feibion Esau yng ngwlad Edom am ddeugain mlynedd.
4 A phan welodd Pharo brenin yr Aifft nad oedd y cyngor a gynghorasai Balaam ynghylch meibion Israel wedi llwyddo, ond eu bod yn ffrwythlon eto, yn amlhau ac yn cynyddu ledled gwlad yr Aifft,
5 Yna gorchmynnodd Pharo yn y dyddiau hynny gyhoeddi cyhoeddiad ledled yr Aifft at feibion Israel, gan ddweud, Ni chaiff neb leihau dim o'i lafur beunyddiol.
6 A'r gŵr a geir yn ddiffygiol yn ei lafur y mae'n ei gyflawni bob dydd, boed mewn morter neu mewn briciau, yna rhoddir ei fab ieuengaf yn eu lle.
7 A chryfhaodd llafur yr Aifft ar blant Israel yn y dyddiau hynny, ac wele, os oedd un fricsen yn brin o lafur beunyddiol unrhyw ddyn, cymerasant yr Eifftiaid ei fachgen ieuengaf trwy rym oddi wrth ei fam, a'i roi yn yr adeilad yn lle'r fricsen a adawsai ei dad ar goll.
8 A gwnaeth gwŷr yr Aifft felly i holl feibion Israel o ddydd i ddydd, yr holl ddyddiau am gyfnod hir.
9 Ond ni weithiodd llwyth Lefi y pryd hwnnw gyda'u brodyr, yr Israeliaid, o'r dechrau, oherwydd yr oedd meibion Lefi yn gwybod cyfrwystra'r Eifftiaid, yr hyn a arferent ar y dechrau tuag at yr Israeliaid.

PENNOD 70

1 Ac yn y drydedd flwyddyn o enedigaeth Moses, yr oedd Pharo yn eistedd mewn gwledd, pan oedd Alparanith y frenhines yn eistedd ar ei ddeheulaw a Bathia ar ei chwith, a'r bachgen Moses yn gorwedd ar ei bron, a Balaam mab Beor gyda'i ddau fab, a holl dywysogion y deyrnas yn eistedd wrth y bwrdd ym mhresenoldeb y brenin.
2 A'r llanc a estynnodd ei law ar ben y brenin, ac a gymerodd y goron oddi ar ben y brenin, ac a'i gosododd ar ei ben ei hun.
3 A phan welodd y brenin a'r tywysogion y gwaith a wnaeth y bachgen, dychrynwyd y brenin a'r tywysogion, a mynegodd un dyn syndod wrth ei gymydog.
4 A dywedodd y brenin wrth y tywysogion oedd o'i flaen wrth y bwrdd, Beth ydych chi'n ei ddweud, O dywysogion,

yn y mater hwn, a beth fydd y farn yn erbyn y bachgen oherwydd y weithred hon?
5 A Balaam mab Beor y dewin a atebodd gerbron y brenin a'r tywysogion, ac a ddywedodd, Cofia yn awr, O fy arglwydd a'm brenin, y freuddwyd a freuddwydiaist ers dyddiau lawer, a'r hyn a ddehonglodd dy was i ti.
6 Yn awr gan hynny, dyma fachgen o blant yr Hebreaid, yn yr hwn y mae ysbryd Duw, ac na fydded i'm harglwydd frenin feddwl bod y llanc hwn wedi gwneud y peth hyn heb wybodaeth.
7 Oherwydd bachgen Hebreaid yw efe, a doethineb a dealltwriaeth sydd gydag ef, er ei fod eto yn blentyn, a thrwy ddoethineb y gwnaeth hyn, a dewis iddo'i hun frenhiniaeth yr Aifft.
8 Oherwydd dyma ddull yr holl Hebreaid i dwyllo brenhinoedd a'u pendefigion, i wneud yr holl bethau hyn yn gyfrwys, er mwyn crynu brenhinoedd y ddaear a'u dynion.
9 Yn sicr ti a wyddost mai fel hyn y gwnaeth Abraham eu tad, yr hwn a dwyllodd fyddin Nimrod brenin Babel, ac Abimelech brenin Gerar, a'i fod efe wedi meddiannu iddo'i hun wlad meibion Heth a holl deyrnasoedd Canaan.
10 A'i fod wedi disgyn i'r Aifft, a dweud am Sara ei wraig, "Fy chwaer yw hi," er mwyn twyllo'r Aifft a'i brenin.
11 Gwnaeth ei fab Isaac hynny hefyd pan aeth i Gerar ac a arhosodd yno; a bu ei nerth yn drech na byddin Abimelech brenin y Philistiaid.
12 Meddyliodd hefyd am wneud i deyrnas y Philistiaid gwympo, gan ddweud mai ei chwaer oedd Rebeca ei wraig.
13. Bu Jacob hefyd yn anffyddlon i'w frawd, a chymryd ei enedigaeth-fraint a'i fendith oddi ar ei law.
14 Yna aeth i Padan-aram i dŷ Laban brawd ei fam, a chymryd ei ferch, ei anifeiliaid, a phopeth oedd ganddo oddi wrtho, yn gyfrwys, ac yna ffodd a dychwelodd i wlad Canaan at ei dad.
15 Gwerthodd ei feibion eu brawd Joseff, a aeth i lawr i'r Aifft a dod yn gaethwas, a chafodd ei roi yn y carchar am ddeuddeng mlynedd.
16 Nes i'r Pharo blaenorol freuddwydio breuddwydion, a'i dynnu allan o'r carchar, a'i fawrhau uwchlaw holl dywysogion yr Aifft oherwydd iddo ddehongli ei freuddwydion iddo.
17 A phan achosodd Duw newyn drwy'r wlad, anfonodd am ei dad a'i holl frodyr, a holl deulu ei dad, a'u cynnal heb bris na gwobr, a phrynodd yr Eifftiaid yn gaethweision.
18 Yn awr gan hynny, fy arglwydd frenin, wele, y mae'r bachgen hwn wedi codi yn eu lle yn yr Aifft, i wneud yn ôl eu gweithredoedd ac i chwarae'n ddi-hid â phob brenin, tywysog a barnwr.
19 Os bydd yn dda gan y brenin, gadewch inni dywallt ei waed ar y ddaear yn awr, rhag iddo dyfu i fyny a chymryd y llywodraeth oddi wrthyt ti, a gobaith yr Aifft i ddifetha ar ôl iddo deyrnasu.
20 A dywedodd Balaam wrth y brenin, Galwn hefyd am holl farnwyr yr Aifft a'i doethion, a gadewch inni wybod a yw barn marwolaeth yn haeddiannol i'r bachgen hwn fel y dywedaist, ac yna byddwn yn ei ladd.
21 Anfonodd Pharo a galw am holl ddoethion yr Aifft, a daethant gerbron y brenin; a daeth angel yr Arglwydd yn eu plith, ac yr oedd fel un o ddoethion yr Aifft.
22 A dywedodd y brenin wrth y doethion, Yn sicr clywsoch yr hyn a wnaeth y bachgen Hebreaidd hwn sydd yn y tŷ, ac fel hyn y barnodd Balaam yn y mater.
23 Yn awr barnwch chwithau hefyd, a gwêl beth sy'n ddyledus i'r bachgen am y weithred a gyflawnodd.
24 A'r angel, a oedd yn ymddangos fel un o ddoethion Pharo, a atebodd ac a ddywedodd fel a ganlyn, gerbron holl ddoethion yr Aifft a cherbron y brenin a'r tywysogion:
25 Os bydd yn dda gan y brenin, anfoned am ddynion a ddygant ger ei fron garreg onics a marwor tân, a'u gosod o flaen y bachgen; ac os estynna'r bachgen ei law a chymryd y garreg onics, yna byddwn yn gwybod bod y llanc wedi gwneud yr holl bethau a wnaeth yn ddoeth, a rhaid i ni ei ladd.
26 Ond os estynna efe ei law ar y glo, yna y gwyddom nad â gwybodaeth y gwnaeth efe y peth hyn, a bydd byw.
27 A'r peth oedd yn dda yng ngolwg y brenin a'r tywysogion; felly y gwnaeth y brenin yn ôl gair angel yr Arglwydd.
28 A gorchmynnodd y brenin ddod â'r garreg onics a'r glo a'u gosod gerbron Moses.
29 A gosodasant y bachgen o'u blaenau, a cheisiodd y llanc estyn ei law at y garreg onics, ond cymerodd angel yr Arglwydd ei law a'i gosod ar y glo, a diffoddodd y glo yn ei law, ac efe a'i cododd a'i roi yn ei geg, a llosgodd ran o'i wefusau a rhan o'i dafod, a daeth yn drwm yn ei geg a'i dafod.
30 A phan welodd y brenin a'r tywysogion hyn, gwyddent nad oedd Moses wedi gweithredu'n ddoeth wrth dynnu'r goron oddi ar ben y brenin.
31 Felly ymataliodd y brenin a'r tywysogion rhag lladd y plentyn, felly arhosodd Moses yn nhŷ Pharo, yn tyfu i fyny, ac yr oedd yr Arglwydd gydag ef.
32 A thra oedd y bachgen yn nhŷ'r brenin, roedd wedi'i wisgo mewn porffor ac fe dyfodd ymhlith plant y brenin.
33 A phan dyfodd Moses i fyny yn nhŷ'r brenin, ystyriodd Bathia merch Pharo ef yn fab, a holl deulu Pharo a'i parchodd ef, ac yr oedd holl ddynion yr Aifft yn ei ofni ef.
34 Ac efe a aeth allan bob dydd, ac a ddaeth i wlad Gosen, lle yr oedd ei frodyr, meibion Israel; a Moses a'u gwelai hwynt bob dydd yn brin o anadl ac yn llafur caled.
35 A gofynnodd Moses iddynt, gan ddywedyd, Paham y gosodir y llafur hwn i chwi o ddydd i ddydd?
36 A dywedasant wrtho yr holl bethau a ddigwyddasai iddynt, a'r holl orchmynion a osodasai Pharo arnynt cyn ei enedigaeth.
37 A dywedasant wrtho yr holl gyngor a gynghorodd Balaam mab Beor yn eu herbyn, a'r hyn a gynghorodd efe hefyd yn ei erbyn ef er mwyn ei ladd ef pan dynnodd efe goron y brenin oddi ar ei ben.
38 A phan glywodd Moses y pethau hyn, enynnodd ei ddicter yn erbyn Balaam, ac efe a geisiodd ei ladd ef, ac yr oedd yn cynllwynio amdano o ddydd i ddydd.
39 Ac ofnodd Balaam rhag Moses, ac efe a'i ddau fab a gododd ac a aethant allan o'r Aifft, ac a ffoesant ac a ryddhasant eu heneidiau ac a aethant i wlad Cush at Kikianus, brenin Cush.
40 A phan oedd Moses yn nhŷ'r brenin yn mynd allan ac yn dod i mewn, rhoddodd yr Arglwydd iddo ffafr yng ngolwg Pharo, ac yng ngolwg ei holl weision, ac yng ngolwg holl bobl yr Aifft, a charasant Moses yn fawr iawn.

41 A daeth y dydd pan aeth Moses i Gosen i weld ei frodyr, fel y gwelodd feibion Israel yn eu beichiau a'u llafur caled, a thristodd Moses o'u hachos hwy.
42 A dychwelodd Moses i'r Aifft, a daeth i dŷ Pharo, a daeth gerbron y brenin, ac ymgrymodd Moses o flaen y brenin.
43 A dywedodd Moses wrth Pharo, Atolwg i ti, fy arglwydd, yr wyf wedi dod i geisio deisyfiad bach gennyt, na throi fy wyneb ymaith yn wag: a dywedodd Pharo wrtho, Llefara.
44 A dywedodd Moses wrth Pharo, Rhodder i'th weision, meibion Israel, y rhai sydd yn Gosen, un diwrnod i orffwys yno oddi wrth eu llafur.
45 A'r brenin a atebodd Moses, ac a ddywedodd, Wele, yr wyf wedi codi dy wyneb yn y peth hwn i ganiatáu dy ddeisyfiad.
46 A gorchmynnodd Pharo gyhoeddi cyhoeddiad ledled yr Aifft a Gosen, gan ddweud,
47 I chwi, holl feibion Israel, fel hyn y dywed y brenin, am chwe diwrnod y gwnewch eich gwaith a'ch llafuriwch, ond ar y seithfed dydd y gorffwyswch, ac ni wnewch unrhyw waith; fel hyn y gwnewch yr holl ddyddiau, fel y gorchmynnodd y brenin a Moses mab Bathia.
48 A llawenychodd Moses am y peth hwn a roddasai'r brenin iddo, a gwnaeth holl feibion Israel fel y gorchmynnodd Moses iddynt.
49 Oherwydd yr oedd y peth hwn oddi wrth yr Arglwydd i feibion Israel, oherwydd yr oedd yr Arglwydd wedi dechrau cofio meibion Israel i'w hachub er mwyn eu tadau.
50 A bu'r Arglwydd gyda Moses, ac aeth ei glod drwy'r Aifft.
51 A daeth Moses yn fawr yng ngolwg yr holl Eifftiaid, ac yng ngolwg holl feibion Israel, gan geisio daioni i'w bobl Israel, a llefaru geiriau heddwch amdanynt wrth y brenin.

PENNOD 71

1 A phan oedd Moses yn ddeunaw oed, dymunodd weld ei dad a'i fam, ac aeth atynt i Gosen. A phan ddaeth Moses yn agos at Gosen, daeth i'r lle yr oedd meibion Israel yn gweithio, ac efe a welodd eu beichiau, ac efe a welodd Eifftiwr yn taro un o'i frodyr Hebreaid.
2 A phan welodd y dyn a gurwyd Moses, rhedodd ato am gymorth; oherwydd yr oedd y dyn Moses yn uchel ei barch yn nhŷ Pharo; a dywedodd wrtho, "Fy arglwydd, gwna ofal arnaf; daeth yr Eifftiwr hwn i'm tŷ yn y nos, a'm rhwymo, ac a ddaeth at fy ngwraig yn fy ngŵydd; ac yn awr y mae'n ceisio cymryd fy einioes."
3 A phan glywodd Moses y peth drwg hwn, enynnodd ei ddicter yn erbyn yr Eifftiwr, ac efe a drodd yma a thu hwnt, a phan welodd nad oedd dyn yno, efe a drawodd yr Eifftiwr, ac a'i cuddiodd yn y tywod, ac a achubodd yr Hebraeg o law yr hwn a'i trawodd.
4 Aeth yr Hebraidd i'w dŷ, a dychwelodd Moses i'w gartref, ac aeth allan a daeth yn ôl i dŷ'r brenin.
5 A phan ddychwelodd y gŵr adref, meddyliodd am ymddiswyddo oddi wrth ei wraig, oherwydd nid oedd yn deg yn nhŷ Jacob i unrhyw ŵr ddod at ei wraig ar ôl iddi gael ei halogi.
6 Aeth y wraig a dweud wrth ei brodyr, a cheisiodd brodyr y wraig ei ladd ef, ac fe ffodd efe adref a dihangodd.
7 Ac ar yr ail ddydd aeth Moses allan at ei frodyr, ac a welodd, ac wele ddau ddyn yn cynnennu; ac efe a ddywedodd wrth yr un drygionus, Pam yr wyt ti'n taro dy gymydog?
8 Ac efe a'i atebodd ef, ac a ddywedodd wrtho, Pwy a'th osododd yn dywysog ac yn farnwr arnom ni? a wyt ti'n meddwl fy lladd i fel y lleddaist yr Eifftiwr? A Moses a ofnodd, ac a ddywedodd, Yn sicr y gwyddys y peth?
9 A chlywodd Pharo am y peth hwn, a gorchmynnodd ladd Moses; felly anfonodd Duw ei angel, ac ymddangosodd i Pharo ar ffurf capten y gwarchodlu.
10 A chymerodd angel yr ARGLWYDD y cleddyf o law capten y gwarchodlu, a thorri ei ben i ffwrdd ag ef, oherwydd trowyd delw capten y gwarchodlu yn lun Moses.
11 A gafaelodd angel yr Arglwydd yn llaw dde Moses, ac a'i dug ef allan o'r Aifft, ac a'i gosododd o'r tu allan i derfynau'r Aifft, pellter o daith deugain diwrnod.
12 Ac Aaron ei frawd yn unig a arhosodd yng ngwlad yr Aifft, ac efe a broffwydodd i feibion Israel, gan ddywedyd,
13 Fel hyn y dywed ARGLWYDD Dduw eich hynafiaid, Bwriwch ymaith, pob un, ffieidd-dra ei lygaid, a pheidiwch ag ymhalogi eich hunain ag eilunod yr Aifft.
14 A gwrthryfelodd meibion Israel, ac ni wrandawsant ar Aaron y pryd hwnnw.
15 A'r Arglwydd a feddyliodd eu dinistrio, oni bai fod yr Arglwydd wedi cofio'r cyfamod a wnaeth ag Abraham, Isaac a Jacob.
16 Yn y dyddiau hynny yr oedd llaw Pharo yn dal yn llym yn erbyn meibion Israel, ac fe'u gorchfygodd a'u gorthrymu hyd yr amser pan anfonodd Duw ei air allan a'u sylwi.

PENNOD 72

1 Ac yn y dyddiau hynny y bu rhyfel mawr rhwng meibion Cus a meibion y dwyrain ac Aram, a gwrthryfelasant yn erbyn brenin Cus yr oeddent yn ei law.
2 Felly aeth Cikianus brenin Cush allan gyda holl feibion Cush, pobl mor niferus â'r tywod, ac aeth i ymladd yn erbyn Aram a meibion y dwyrain, i'w darostwng.
3 A phan aeth Kikianus allan, gadawodd Balaam y dewin, gyda'i ddau fab, i warchod y ddinas, a'r math isaf o bobl y wlad.
4 Felly aeth Kikianus allan i Aram a phlant y dwyrain, ac ymladdodd yn eu herbyn a'u trawodd, a syrthiasant i gyd i lawr wedi'u clwyfo o flaen Kikianus a'i bobl.
5 Ac efe a gymerodd lawer ohonynt yn gaethion a'u darostyngodd fel ar y dechrau, ac a wersyllodd ar eu tir i gymryd teyrnged ganddynt fel arfer.
6 A Balaam mab Beor, pan adawodd brenin Cush ef i warchod y ddinas a thlodion y ddinas, cododd a chynghorodd â phobl y wlad i wrthryfela yn erbyn y brenin Kikianus, i beidio â gadael iddo fynd i mewn i'r ddinas pan ddychwelai adref.
7 A gwrandawodd pobl y wlad arno, a thyngasant iddo, a'i wneud yn frenin arnynt, a'i ddau fab yn gapteiniaid y fyddin.
8 Felly codasant a chodasant furiau'r ddinas yn y ddwy gornel, ac adeiladasant adeilad cadarn iawn.
9 Ac wrth y drydedd gornel cloddiasant ffosydd heb nifer, rhwng y ddinas a'r afon oedd yn amgylchynu holl wlad Cush, a gwnaethant i ddyfroedd yr afon dorri allan yno.

10 Ar y bedwaredd gornel casglasant nifer o nadroedd trwy eu swynion a'u hudoliaethau, a chadarnhaasant y ddinas a thrigasant ynddi, ac ni aeth neb allan nac i mewn o'u blaenau.
11 Ac ymladdodd Kikianus yn erbyn Aram a phlant y dwyrain ac fe'u darostyngodd fel o'r blaen, a rhoddasant iddo eu teyrnged arferol, ac aeth a dychwelodd i'w wlad.
12 A phan nesaodd Kikianus brenin Cush at ei ddinas a holl gapteiniaid y lluoedd gydag ef, codasant eu llygaid a gweld bod muriau'r ddinas wedi'u hadeiladu a'u codi'n fawr, felly synnwyd y dynion at hyn.
13 A dywedasant wrth ei gilydd, Oherwydd eu bod wedi gweld ein bod wedi ein hoedi mewn brwydr, ac wedi ein hofni'n fawr, am hynny y gwnaethant y peth hyn a chodi muriau'r ddinas a'u cryfhau rhag i frenhinoedd Canaan ddod i ryfel yn eu herbyn.
14 Felly nesaodd y brenin a'r milwyr at ddrws y ddinas, a chodi eu golwg, ac wele, holl byrth y ddinas oedd ar gau; a galwasant ar y gwylwyr, gan ddywedyd, Agorwch i ni, fel y gallwn fynd i mewn i'r ddinas.
15 Ond gwrthododd y gwylwyr agor iddynt ar orchymyn Balaam y dewin, eu brenin, ni adawsant iddynt fynd i mewn i'w dinas.
16 Felly codasant frwydr yn eu herbyn gyferbyn â phorth y ddinas, a syrthiodd cant a thri deg o ddynion o'r fyddin yn Kikianus y diwrnod hwnnw.
17 A thrannoeth parhaasant i ymladd ac ymladdasant ar lan yr afon; ceisiont basio ond ni allent, felly suddodd rhai ohonynt yn y pyllau a buont farw.
18 Felly gorchmynnodd y brenin iddynt dorri coed i lawr i wneud rafftiau, y gallent fynd atynt arnynt, a gwnaethant felly.
19 A phan ddaethant i le'r ffosydd, trodd y dyfroedd wrth felinau, a boddwyd dau gant o ddynion ar ddeg rafft.
20 Ac ar y trydydd dydd daethant i ymladd wrth yr ochr lle'r oedd y nadroedd, ond ni allent nesáu yno, oherwydd lladdodd y nadroedd ohonynt gant a saith deg o ddynion, a pheidiasant ag ymladd yn erbyn Cus, a gwarchaeasant ar Cus am naw mlynedd, heb neb yn dod allan nac i mewn.
21 Ar yr adeg honno, pan oedd y rhyfel a'r gwarchae yn erbyn Cus, ffodd Moses o'r Aifft rhag Pharo a geisiodd ei ladd am ladd yr Eifftiwr.
22 Ac yr oedd Moses yn ddeunaw mlwydd oed pan ffodd o'r Aifft o bresenoldeb Pharo, ac efe a ffodd ac a ddihangodd i wersyll Kikianus, a oedd ar y pryd yn gwarchae ar Cush.
23 A bu Moses naw mlynedd yng ngwersyll Cikianus brenin Cus, yr holl amser yr oeddent yn gwarchae Cus, ac aeth Moses allan a daeth i mewn gyda hwynt.
24 A'r brenin a'r tywysogion a'r holl filwyr oedd wrth eu bodd â Moses, oherwydd yr oedd yn fawr ac yn deilwng, ei gorffolaeth fel llew bonheddig, ei wyneb fel yr haul, a'i nerth fel llew, ac yr oedd yn gynghorydd i'r brenin.
25 Ac ar ddiwedd naw mlynedd, cafodd Kikianus ei ddal gan glefyd marwol, a threchodd ei salwch ef, a bu farw ar y seithfed dydd.
26 Felly fe'i heneiddiodd ei weision, a'i gludo a'i gladdu gyferbyn â phorth y ddinas i ogledd gwlad yr Aifft.
27 Ac adeiladasant uwch ei ben adeilad cadarn ac uchel, a gosodasant gerrig mawrion oddi tano.
28 A cherfiodd ysgrifenyddion y brenin ar y cerrig hynny holl rym eu brenin Kikianus, a'i holl frwydrau a ymladdodd efe, wele hwy wedi'u hysgrifennu yno hyd heddiw.
29 Yn awr, ar ôl marwolaeth Kikianus brenin Cush, tristáodd ei ddynion a'i filwyr yn fawr oherwydd y rhyfel.
30 Felly dywedasant wrth ei gilydd, "Rhowch gyngor i ni beth a wnawn y tro hwn, gan ein bod wedi byw yn yr anialwch naw mlynedd i ffwrdd o'n cartrefi."
31 Os dywedwn y byddwn yn ymladd yn erbyn y ddinas, bydd llawer ohonom yn clwyfedig neu'n cael ein lladd, ac os byddwn yn aros yma yn y gwarchae byddwn hefyd yn marw.
32 Oherwydd yn awr bydd holl frenhinoedd Syria a meibion y dwyrain yn clywed bod ein brenin wedi marw, a byddant yn ymosod arnom yn sydyn mewn modd gelyniaethus, ac yn ymladd yn ein herbyn ac ni adawant weddill ohonom.
33 Yn awr gan hynny, awn a gwnewn frenin arnom, ac aroswn yn y gwarchae nes rhoi'r ddinas i ni.
34 A dymunasant ddewis ar y diwrnod hwnnw ddyn yn frenin o fyddin Kikianus, ac ni chawsant unrhyw wrthrych o'u dewis fel Moses i deyrnasu drostynt.
35 A brysiasant, a diosgodd pob un ei ddillad, a'u bwrw ar y ddaear; a gwnaethant bentwr mawr, a gosod Moses arni.
36 A chodasant i fyny, a chwythu utgyrn, a gweiddi o'i flaen, a dweud, "Byw fyddo'r brenin, byw fyddo'r brenin!"
37 A thyngodd yr holl bobl a'r uchelwyr iddo roi iddo'n wraig Adoniah y frenhines, yr Ethiopiad, gwraig Cikianus, a gwnaethant Moses yn frenin arnynt y diwrnod hwnnw.
38 A chyhoeddodd holl bobl Cush gyhoeddiad y diwrnod hwnnw, gan ddweud, "Rhaid i bob dyn roi rhywbeth i Moses o'r hyn sydd yn ei feddiant."
39 A lledaenasant ddalen ar y pentwr, a phob un a fwriodd ynddi rywbeth o'i eiddo, un glustdlys aur a'r llall ddarn arian.
40 Hefyd o gerrig onics, bdelium, perlau a marmor a fwriodd meibion Cush i Moses ar y pentwr, ac arian ac aur hefyd yn helaeth iawn.
41 A chymerodd Moses yr holl arian ac aur, yr holl lestri, a'r cerrig bdeliwm ac onics, a roddasai holl feibion Cus iddo, a'u gosododd ymhlith ei drysorau.
42 A theyrnasodd Moses ar feibion Cush y diwrnod hwnnw, yn lle Cikianus brenin Cush.

PENNOD 73

1 Yn y bymthegfed flwyddyn a hanner cant o deyrnasiad Pharo brenin yr Aifft, sef yn y gant a saithfed flwyddyn a hanner cant i'r Israeliaid fynd i lawr i'r Aifft, teyrnasodd Moses yn Cus.
2 Roedd Moses yn saith ar hugain oed pan ddechreuodd deyrnasu ar Cus, a theyrnasodd am ddeugain mlynedd.
3 A rhoddodd yr Arglwydd ffafr a gras i Moses yng ngolwg holl feibion Cus, a charodd meibion Cus ef yn fawr; felly cafodd Moses ffafr gan yr Arglwydd a chan ddynion.
4 Ac ar seithfed dydd ei deyrnasiad, ymgasglodd holl feibion Cus, a daethant gerbron Moses, ac ymgrymasant iddo i'r llawr.
5 A llefarodd yr holl blant ynghyd yng ngŵydd y brenin, gan ddywedyd, Rho gyngor inni, fel y gwelom beth a wneir i'r ddinas hon.

6 Oherwydd mae naw mlynedd bellach ers i ni fod yn gwarchae o amgylch y ddinas, ac nid ydym wedi gweld ein plant na'n gwragedd.
7 Felly atebodd y brenin hwy, gan ddweud, Os gwrandewch ar fy llais ym mhob peth a orchmynnaf i chwi, yna y rhydd yr Arglwydd y ddinas yn ein dwylo ni, a byddwn ni'n ei darostwng hi.
8 Oherwydd os ymladdwn â hwy fel yn y frwydr flaenorol a gawsom â hwy cyn marwolaeth Kikianus, bydd llawer ohonom yn syrthio i lawr wedi ein clwyfo fel o'r blaen.
9 Yn awr gan hynny wele, dyma gyngor i chwi yn y mater hwn; os gwrandewch ar fy llais, yna rhoddir y ddinas yn ein dwylo ni.
10 Felly atebodd yr holl luoedd y brenin, gan ddywedyd, Gwnawn yr hyn oll a orchmynno ein harglwydd.
11 A dywedodd Moses wrthynt, Ewch drwodd a chyhoeddwch lais yn yr holl wersyll i'r holl bobl, gan ddywedyd,
12 Fel hyn y dywed y brenin, Dos i'r goedwig a thyrd gyda thi rai cywion y crinc, pob dyn un ifanc yn ei law.
13 A bydd unrhyw un sy'n torri gair y brenin, ac na fydd yn dod â'i un ifanc, yn marw, a bydd y brenin yn cymryd ei holl eiddo.
14 A phan ddygi di hwynt, byddant yn dy ofal di, a byddi'n eu magu nes iddynt dyfu i fyny, a byddi'n eu dysgu i saethu ymlaen, fel y mae dull rhai ifanc yr hebog.
15 Felly clywodd holl feibion Cus eiriau Moses, a chodasant a chyhoeddi cyhoeddiad drwy'r gwersyll, gan ddweud,
16 I chwi, holl feibion Cush, gorchymyn y brenin yw, eich bod i gyd yn mynd i'r goedwig, a dal y cywion yno, pob un â'i gyw yn ei law, a'u dwyn adref.
17 A bydd unrhyw un sy'n torri gorchymyn y brenin yn marw, a bydd y brenin yn cymryd popeth sy'n eiddo iddo.
18 A gwnaeth yr holl bobl hynny, ac aethant allan i'r coed a dringo'r coed ffynidwydd a dal pob un ifanc yn ei law, sef holl gywion y crinciaid, a'u dwyn i'r anialwch a'u magu ar orchymyn y brenin, a'u dysgu i saethu arnynt, fel y gweilch ifanc.
19 Ac ar ôl i'r cywion gael eu magu, gorchmynnodd y brenin eu llwgu am dridiau, a gwnaeth yr holl bobl felly.
20 Ac ar y trydydd dydd, dywedodd y brenin wrthynt, ymgryfhewch a byddwch yn ddynion dewr, a gwisgwch bob un ei arfwisg a gwregyswch ei gleddyf amdano, a marchogaeth pob un ar ei geffyl a chymryd pob un ei gyrion ifanc yn ei law.
21 A byddwn yn codi ac yn ymladd yn erbyn y ddinas yn y lle y mae'r nadroedd; a gwnaeth yr holl bobl fel y gorchmynnodd y brenin.
22 A chymerasant bob dyn ei gyw yn ei law, ac aethant ymaith; a phan ddaethant i le'r nadroedd, dywedodd y brenin wrthynt, Anfonwch bob dyn ei gyw iâr ar y nadroedd.
23 Ac anfonasant allan bob un ei gigyn bach ar orchymyn y brenin, a rhedodd y gigyn bach ar y nadroedd a'u difa i gyd a'u difa allan o'r lle hwnnw.
24 A phan welodd y brenin a'r bobl fod yr holl seirff wedi eu difa yn y lle hwnnw, cododd yr holl bobl floedd fawr.
25 A nesasant at y ddinas ac ymladdasant ynddi, a'i chipio a'i darostwng, ac aethant i mewn i'r ddinas.
26 A bu farw y diwrnod hwnnw fil a chant o ddynion o bobl y ddinas, sef pawb oedd yn byw yn y ddinas, ond ni fu farw un o'r bobl oedd yn gwarchae.
27 Felly aeth holl blant Cus bob un adref, at ei wraig a'i blant ac at bopeth oedd yn eiddo iddo.
28 A phan welodd Balaam y dewin fod y ddinas wedi ei chipio, agorodd y porth, a ffodd ef a'i ddau fab a'i wyth brawd, a dychwelyd i'r Aifft at Pharo brenin yr Aifft.
29 Nhw yw'r dewiniaid a'r hudwyr a grybwyllir yn llyfr y gyfraith, yn sefyll yn erbyn Moses pan ddaeth yr Arglwydd â'r pla ar yr Aifft.
30 Felly enillodd Moses y ddinas trwy ei ddoethineb, a gosododd meibion Cush ef ar yr orsedd yn lle Cikianus brenin Cush.
31 A gosodasant y goron frenhinol ar ei ben, a rhoi iddo yn wraig Adoniah y frenhines Cusaidd, gwraig Cikianus.
32 Ac ofnodd Moses Arglwydd Dduw ei dadau, felly ni ddaeth ati hi, ac ni throes ei lygaid ati hi.
33 Oherwydd cofiodd Moses fel yr oedd Abraham wedi tyngu llw i'w was Elieser, gan ddweud wrtho, "Na chymer wraig o blith merched Canaan i'm mab Isaac."
34 Hefyd yr hyn a wnaeth Isaac pan ffoes Jacob oddi wrth ei frawd, pan orchmynnodd iddo, gan ddywedyd, Na chymer wraig o ferched Canaan, ac na wnei gynghrair ag unrhyw un o feibion Ham.
35 Oherwydd rhoddodd yr Arglwydd ein Duw Ham fab Noa, a'i blant a'i holl had, yn gaethweision i feibion Sem ac i feibion Jaffeth, ac i'w had ar eu hôl yn gaethweision, am byth.
36 Am hynny ni throdd Moses ei galon na'i lygaid at wraig Cikianus yr holl ddyddiau y teyrnasodd efe ar Cus.
37 Ac ofnodd Moses yr Arglwydd ei Dduw ar hyd ei oes, a rhodiodd Moses gerbron yr Arglwydd mewn gwirionedd, â'i holl galon ac â'i holl enaid; ni throdd oddi wrth y ffordd gywir holl ddyddiau ei oes; ni throodd oddi wrth y ffordd i'r dde na'r aswy, yr hon yr oedd Abraham, Isaac a Jacob wedi cerdded ynddi.
38 A Moses a gryfhaodd ei hun ym mrenhiniaeth meibion Cush, ac a arweiniodd feibion Cush â'i ddoethineb arferol, a ffynnodd Moses yn ei frenhiniaeth.
39 Ac yn yr amser hwnnw clywodd Aram a meibion y dwyrain fod Cikianus brenin Cush wedi marw, felly gwrthryfelodd Aram a meibion y dwyrain yn erbyn Cush yn y dyddiau hynny.
40 A chasglodd Moses holl feibion Cus, pobl nerthol iawn, tua thri deg mil o ddynion, ac aeth allan i ymladd yn erbyn Syria a meibion y dwyrain.
41 A hwy a aethant yn gyntaf at feibion y dwyrain, a phan glywodd meibion y dwyrain eu hadroddiad, aethant i'w cyfarfod, ac a ymladdasant â hwynt.
42 A bu'r rhyfel yn galed yn erbyn meibion y dwyrain, felly rhoddodd yr Arglwydd holl feibion y dwyrain yn llaw Moses, a syrthiodd tua thri chant o ddynion yn farw.
43 A throdd holl feibion y dwyrain yn ôl ac encilio, felly dilynodd Moses a meibion Cus hwy a'u darostwng, a gosod treth arnynt, fel yr oedd yn arfer ganddynt.
44 Felly aeth Moses a'r holl bobl oedd gydag ef oddi yno i wlad Aram i ryfel.
45 Aeth pobl Syria hefyd i'w cyfarfod, ac ymladdasant yn eu herbyn, a rhoddodd yr Arglwydd hwy yn llaw Moses, a syrthiodd llawer o wŷr Syria i lawr yn glwyfedig.

46 A darostyngwyd Aram hefyd gan Moses a phobl Cush, a rhoddasant hwythau eu treth arferol.
47 A gwnaeth Moses Aram a meibion y dwyrain dan orchfygiad meibion Cus, a throdd Moses a'r holl bobl oedd gydag ef i wlad Cus.
48 A chadarnhaodd Moses ei hun ym mrenhiniaeth meibion Cus, ac yr oedd yr Arglwydd gydag ef, ac yr oedd holl feibion Cus yn ei ofni ef.

PENNOD 74

1 Ymhen blynyddoedd bu farw Saul brenin Edom, a theyrnasodd Baal-chanan mab Achbor yn ei le.
2 Yn yr unfed flwyddyn ar bymtheg o deyrnasiad Moses ar Cus, y teyrnasodd Baal-chanan mab Achbor yng ngwlad Edom dros holl feibion Edom am ddeunaw mlynedd ar hugain.
3 Yn ei ddyddiau ef gwrthryfelodd Moab yn erbyn grym Edom, gan fod Edom wedi bod dan reolaeth Hadad mab Bedad, a'u trawodd hwy a Midian, a gwneud Moab yn destun dawiad Edom.
4 A phan deyrnasodd Baal-chanan mab Achbor ar Edom, tynnodd holl feibion Moab eu teyrngarwch oddi wrth Edom.
5 A bu farw Angeas brenin Affrica yn y dyddiau hynny, ac Asdrubal ei fab a deyrnasodd yn ei le.
6 Ac yn y dyddiau hynny y bu farw Janeas brenin meibion Chittim, a chladdasant ef yn ei deml a adeiladasai efe iddo'i hun yng ngwastadedd Canopia yn breswylfa, a theyrnasodd Latinus yn ei le.
7 Yn yr ail flwyddyn ar hugain o deyrnasiad Moses ar feibion Cush, teyrnasodd Latinus ar feibion Chittim am bum mlynedd a deugain.
8 Ac efe a adeiladodd iddo'i hun dŵr mawr a chadarn hefyd, ac a adeiladodd ynddo deml hardd ar gyfer ei breswylfa, i gynnal ei lywodraeth, fel yr oedd yr arfer.
9 Yn nhrydydd flwyddyn ei deyrnasiad fe barodd i gyhoeddiad gael ei wneud i'w holl ddynion medrus, a gwnaethant lawer o longau iddo.
10 A chynullodd Latinus ei holl luoedd, a daethant mewn llongau, ac aethant yno i ymladd ag Azdrubal mab Angeas brenin Affrica, a daethant i Affrica ac ymladdasant ag Azdrubal a'i fyddin.
11 A gorchfygodd Latinus Asdrubal, a chymerodd Latinus oddi wrth Asdrubal y draphont a ddygodd ei dad oddi wrth feibion Chittim, pan gymerodd Janiah merch Uzi yn wraig, felly dymchwelodd Latinus bont y draphont, a tharo holl fyddin Asdrubal yn drwm.
12 A chryfhaodd gweddill dynion cryf Azdrubal eu hunain, a llenwwyd eu calonnau â chenfigen, a chwiliasant am farwolaeth, ac aethant unwaith eto i frwydro yn erbyn Latinus brenin Chittim.
13 A bu'r frwydr yn galed ar holl ddynion Affrica, a syrthiasant i gyd wedi'u clwyfo o flaen Latinus a'i bobl, a syrthiodd y brenin Azdrubal hefyd yn y frwydr honno.
14 Ac roedd gan y brenin Azdrubal ferch brydferth iawn, a'i henw oedd Ushpezena, a gwnïodd holl ddynion Affrica ei delw ar eu dillad, oherwydd ei phrydferthwch mawr a'i hymddangosiad hardd.
15 A gwelodd gwŷr Latinus Ushpezena, merch Azdrubal, a'i chanmolodd wrth Latinus eu brenin.
16 A gorchmynnodd Latinus ei dwyn ato, a chymerodd Latinus Ushpezena yn wraig, a throdd yn ôl ar ei ffordd i Chittim.
17 Ac ar ôl marwolaeth Azdrubal mab Angeas, pan ddychwelodd Latinus i'w wlad o'r frwydr, y cododd holl drigolion Affrica a chymryd Anibal mab Angeas, brawd iau Azdrubal, a'i wneud yn frenin yn lle ei frawd dros yr holl wlad yn Affrica.
18 A phan deyrnasodd, penderfynodd fynd i Chittim i ymladd â phlant Chittim, i ddial achos Asdrubal ei frawd, ac achos trigolion Affrica, ac fe wnaeth hynny.
19 Ac efe a wnaeth lawer o longau, ac a ddaeth yno gyda'i holl fyddin, ac a aeth i Chittim.
20 Felly ymladdodd Anibal â meibion Chittim, a syrthiodd meibion Chittim wedi'u clwyfo o flaen Anibal a'i fyddin, a dialodd Anibal achos ei frawd.
21 A pharhaodd Anibal i ryfela am ddeunaw mlynedd yn erbyn meibion Chittim, ac arhosodd Anibal yng ngwlad Chittim a gwersyllodd yno am amser hir.
22 A thrawodd Anibal feibion Chittim yn ddifrifol iawn, a lladdodd eu gwŷr mawr a'u tywysogion, ac o weddill y bobl trawodd tua phedwar ugain mil o ddynion.
23 Ac ar ddiwedd dyddiau a blynyddoedd, dychwelodd Anibal i'w wlad yn Affrica, a theyrnasodd yn ddiogel yn lle ei frawd Asdrubal.

PENNOD 75

1 Y pryd hwnnw, yn y gant a phedwar ugainfed flwyddyn i'r Israeliaid fynd i lawr i'r Aifft, aeth allan o'r Aifft wŷr dewr, tri deg mil ar draed, o feibion Israel, y rhai oeddent oll o lwyth Joseff, o feibion Effraim mab Joseff.
2 Oherwydd dywedasant fod y cyfnod a benodasai'r Arglwydd i blant Israel yn yr amseroedd gynt, yr hwn a lefarasai efe wrth Abraham, wedi ei gwblhau.
3 A'r gwregysau hyn a wnaethant, a rhoi pob un ei gleddyf wrth ei ochr, a phob un ei arfwisg arno, ac ymddiriedasant yn eu nerth, ac aethant allan ynghyd o'r Aifft â llaw gadarn.
4 Ond ni ddygasant unrhyw fwyd ar gyfer y ffordd, dim ond arian ac aur, dim bara ar gyfer y diwrnod hwnnw a ddygasant yn eu dwylo, oherwydd yr oeddent yn meddwl cael eu bwyd am gyflog gan y Philistiaid, ac os na, byddent yn ei gymryd trwy rym.
5 Ac roedd y dynion hyn yn ddynion nerthol a dewr iawn; gallai un dyn ymlid mil, a gallai dau ddianc rhag deng mil, felly fe wnaethant ymddiried yn eu cryfder eu hunain ac aethant gyda'i gilydd fel yr oeddent.
6 A chyfeiriasant eu cwrs tua gwlad Gath, ac aethant i lawr a chael bugeiliaid Gath yn bwydo anifeiliaid meibion Gath.
7 A dywedasant wrth y bugeiliaid, Rhoddwch inni rai o'r defaid am dâl, fel y gallwn fwyta, oherwydd yr ydym yn newynog, oherwydd nid ydym wedi bwyta bara heddiw.
8 A dywedodd y bugeiliaid, Ai ein defaid ni, neu wartheg ni, fel y dylem eu rhoi i ti am dâl? Felly nesaodd meibion Effraim i'w cymryd â thrais.
9 A gwaeddodd bugeiliaid Gath drostynt nes i'w cri gael ei glywed o bell, felly aeth holl feibion Gath allan atynt.
10 A phan welodd meibion Gath ddrwgweithredoedd meibion Effraim, hwy a ddychwelasant ac a gasglasant wŷr Gath, ac a wisgasant bob un ei arfwisg, ac a ddaethant allan at feibion Effraim i ryfel.

11 Ac ymladdasant â hwy yn nyffryn Gath, a bu'r frwydr yn galed, a thrawsant lawer iawn o'i gilydd y diwrnod hwnnw.
12 Ac ar yr ail ddydd anfonodd meibion Gath at holl ddinasoedd y Philistiaid i ddod i'w cynorthwyo, gan ddywedyd,
13 Dewch i fyny atom ni a chynorthwywch ni, fel y gallom daro meibion Effraim a ddaeth allan o'r Aifft i gymryd ein hanifeiliaid, ac i ymladd yn ein herbyn heb achos.
14. Yr oedd eneidiau meibion Effraim wedi blino gan newyn a syched, oherwydd nid oeddent wedi bwyta bara ers tridiau. Ac aeth deugain mil o ddynion allan o ddinasoedd y Philistiaid i gynorthwyo dynion Gath.
15 Ac yr oedd y dynion hyn mewn brwydr yn erbyn meibion Effraim, a rhoddodd yr Arglwydd feibion Effraim yn nwylo'r Philistiaid.
16 A thrawsant holl feibion Effraim, pawb a aeth allan o'r Aifft; ni adawyd neb ond deg o ddynion a ffoesant o'r frwydr.
17 Oherwydd y drwg hwn a ddaeth oddi wrth yr Arglwydd yn erbyn meibion Effraim, oherwydd iddynt dorri gair yr Arglwydd wrth fynd allan o'r Aifft, cyn i'r cyfnod a benodasai'r Arglwydd yn y dyddiau gynt i Israel gyrraedd.
18 Ac o'r Philistiaid hefyd y syrthiodd llawer iawn, tua ugain mil o wŷr, a'u cludodd eu brodyr hwynt a'u claddu yn eu dinasoedd.
19 Ac arhosodd lladdedigion meibion Effraim wedi eu gadael yng nghwm Gath am lawer o ddyddiau a blynyddoedd, ac ni chladdwyd hwynt, a llanwyd y cwm ag esgyrn dynion.
20 A daeth y dynion oedd wedi dianc o'r frwydr i'r Aifft, ac adroddasant i holl feibion Israel yr holl bethau a ddigwyddasai iddynt.
21 A galarodd eu tad Effraim amdanynt am lawer o ddyddiau, a daeth ei frodyr i'w gysuro.
22 Ac efe a ddaeth at ei wraig, ac a esgorodd ar fab; ac efe a alwodd ei enw ef Bereia, am ei bod hi wedi bod yn anffodus yn ei dŷ.

PENNOD 76

1 Ac yr oedd Moses mab Amram yn dal yn frenin yng ngwlad Cush yn y dyddiau hynny, ac fe lwyddodd yn ei frenhiniaeth, ac efe a arweiniodd lywodraeth meibion Cush mewn cyfiawnder, mewn cyfiawnder, ac uniondeb.
2 A holl feibion Cus oedd yn caru Moses yr holl ddyddiau y teyrnasodd efe arnynt, ac yr oedd holl drigolion gwlad Cus yn ei ofni ef yn fawr.
3 Ac yn y ddeugeinfed flwyddyn o deyrnasiad Moses dros Cus, yr oedd Moses yn eistedd ar orsedd y brenin, ac Adoneia y frenhines oedd o'i flaen, a'r holl uchelwyr yn eistedd o'i gwmpas.
4 A dywedodd Adonia y frenhines gerbron y brenin a'r tywysogion, Beth yw'r peth hwn yr ydych chwi, meibion Cus, wedi'i wneud ers yr amser hwn?
5 Yn sicr, ti'n gwybod nad yw'r dyn hwn wedi bod yn teyrnasu dros Cus ers deugain mlynedd, nac wedi gwasanaethu duwiau meibion Cus.
6 Yn awr gan hynny, gwrandewch, O blant Cus, a pheidiwch â gadael i'r dyn hwn deyrnasu arnoch mwyach, gan nad yw o'n cnawd ni.
7 Wele, mae fy mab Menacrus wedi tyfu i fyny, bydded iddo deyrnasu arnoch, oherwydd gwell yw i chwi wasanaethu mab eich arglwydd na gwasanaethu dieithryn, caethwas brenin yr Aifft.
8 A chlywodd holl bobl a phendefigion meibion Cus y geiriau a lefarodd Adoneia y frenhines yn eu clywiau.
9 Ac yr oedd yr holl bobl yn paratoi hyd yr hwyr, ac yn y bore codasant yn gynnar a gwneud Menacrus, mab Kikianus, yn frenin arnynt.
10 Ac yr oedd holl feibion Cus yn ofni estyn eu llaw yn erbyn Moses, oherwydd yr oedd yr Arglwydd gyda Moses, a chofiodd meibion Cus y llw a dyngasant wrth Moses, am hynny ni wnaethant niwed iddo.
11 Ond rhoddodd meibion Cus lawer o anrhegion i Moses, a'i anfon oddi wrthynt gyda mawredd.
12 Felly aeth Moses allan o wlad Cush, ac aeth adref a pheidiodd â theyrnasu dros Cush. Yr oedd Moses yn chwe deg chwech oed pan aeth allan o wlad Cush, oherwydd yr oedd y peth oddi wrth yr Arglwydd, oherwydd daeth yr amser a benodasai yn y dyddiau gynt, i ddwyn Israel allan o gystudd meibion Ham.
13 Felly aeth Moses i Midian, oherwydd yr oedd yn ofni dychwelyd i'r Aifft o achos Pharo, ac aeth ac eisteddodd wrth ffynnon ddŵr ym Midian.
14 Ac aeth saith merch Reuel y Midianiad allan i fugeilio praidd eu tad.
15 A daethant at y ffynnon, a thynnu dŵr i ddyfrio praidd eu tad.
16 Felly daeth bugeiliaid Midian a'u gyrru ymaith, a chododd Moses a'u cynorthwyo a dyfrhau'r praidd.
17 A daethant adref at eu tad Reuel, a dywedasant wrtho yr hyn a wnaeth Moses iddynt.
18 A dywedasant, Gŵr o'r Aifft a'n gwaredodd ni o law'r bugeiliaid; tynnodd ddŵr i ni, a dyfrhaodd y praidd.
19 A dywedodd Reuel wrth ei ferched, Ble mae ef? pam y gadawsoch y gŵr?
20 Anfonodd Reuel amdano, a'i gyrchu a'i ddwyn adref, a bwytaodd fara gydag ef.
21 A dywedodd Moses wrth Reuel iddo ffoi o'r Aifft a'i fod wedi teyrnasu dros Cus am ddeugain mlynedd, ac iddynt wedyn gymryd y llywodraeth oddi arno, a'i anfon ymaith mewn heddwch gydag anrhydedd a chyda rhoddion.
22 A phan glywodd Reuel eiriau Moses, dywedodd Reuel ynddo'i hun, Rhoddaf y dyn hwn yn y carchardy, a thrwy hynny y cymodaf feibion Cus, oherwydd iddo ffoi oddi wrthynt.
23 A chymerasant ef a'i roi yn y carchardy, a bu Moses yn y carchar am ddeng mlynedd, a thra oedd Moses yn y carchardy, tosturiodd Sippora merch Reuel wrtho, a'i gynnal â bara a dŵr yr holl amser.
24 Ac yr oedd holl feibion Israel eto yng ngwlad yr Aifft yn gwasanaethu'r Eifftiaid ym mhob math o waith caled, a pharhaodd llaw'r Aifft yn galed dros feibion Israel yn y dyddiau hynny.
25 Y pryd hwnnw trawodd yr ARGLWYDD Pharo brenin yr Aifft, a thrawodd ef â phla gwahanglwyf o wadn ei droed hyd gorun ei ben; oherwydd creulondeb plant Israel y daeth y pla hwn y pryd hwnnw oddi wrth yr ARGLWYDD ar Pharo brenin yr Aifft.

26 Oherwydd gwrandawodd yr ARGLWYDD ar weddi ei bobl, meibion Israel, a chyrhaeddodd eu cri ato oherwydd eu llafur caled.
27 Eto ni throdd ei ddicter oddi wrthynt, ac yr oedd llaw Pharo yn dal i estyn yn erbyn meibion Israel, a chaledodd Pharo ei wddf gerbron yr Arglwydd, ac efe a gynyddodd ei iau dros feibion Israel, ac a chwerwodd eu bywydau â phob math o waith caled.
28 A phan osododd yr Arglwydd y pla ar Pharo brenin yr Aifft, gofynnodd i'w ddoethion a'i ddewiniaid ei iacháu.
29 A dywedodd ei ddoethion a'i swynwyr wrtho, Pe bai gwaed plant bach yn cael ei roi yn y clwyfau, y byddai'n cael ei iacháu.
30 A gwrandawodd Pharo arnynt, ac anfonodd ei weinidogion i Gosen at feibion Israel i gymryd eu plant bach.
31 A gweinidogion Pharo a aethant, ac a gymerasant fabanod meibion Israel o fronnau eu mamau trwy rym, a'u dwyn at Pharo bob dydd, plentyn bob dydd, a'r meddygon a'u lladdasant, ac a'u rhoddasant ar y pla; felly y gwnaethant yr holl ddyddiau.
32 A nifer y plant a laddodd Pharo oedd dri chant a saith deg a phump.
33 Ond ni wrandawodd yr Arglwydd ar feddygon brenin yr Aifft, a pharhaodd y pla i gynyddu'n ddirfawr.
34 A chafodd Pharo ei gythruddo gan y pla hwnnw am ddeng mlynedd, ond caledodd calon Pharo ymhellach yn erbyn meibion Israel.
35 Ac ar ddiwedd y deng mlynedd parhaodd yr Arglwydd i daro Pharo â phlâu dinistriol.
36 A thrawodd yr Arglwydd ef â chwydd drwg a chlefyd yn y stumog, a throdd y pla hwnnw'n gornwydydd difrifol.
37 Y pryd hwnnw daeth dau weinidog Pharo o wlad Gosen lle'r oedd holl blant Israel, ac aethant i dŷ Pharo a dweud wrtho, "Yr ydym wedi gweld plant Israel yn llafurio'n ddiog ac yn esgeulus."
38 A phan glywodd Pharo eiriau ei weinidogion, enynnodd ei ddicter yn erbyn meibion Israel yn ddirfawr, oherwydd yr oedd yn flin iawn am ei boen gorfforol.
39 Ac efe a atebodd ac a ddywedodd, Gan fod meibion Israel yn gwybod yn awr fy mod yn glaf, y maent yn troi ac yn ein gwawdio ni; yn awr gan hynny harnais fy ngherbyd i mi, a mi a af i Gosen, ac a welaf watwar meibion Israel â pha un y maent yn fy ngwneud yn watwarus: felly harnaisodd ei weision y cerbyd iddo.
40 A chymerasant ef, a'i gwneud ef yn marchogaeth ar geffyl, oherwydd nid oedd yn gallu marchogaeth ohono'i hun;
41 Ac efe a gymerodd gydag ef ddeg o farchogion a deg o wŷr traed, ac a aeth at feibion Israel i Gosen.
42 A phan ddaethant i ffin yr Aifft, aeth ceffyl y brenin i le cul, wedi'i godi yng ngwagle'r winllan, wedi'i ffensio ar y ddwy ochr, a'r wlad isel, wastad ar yr ochr arall.
43 A rhedai'r ceffylau'n gyflym yn y lle hwnnw a gwasgu ei gilydd, a gwasgu'r ceffylau eraill geffyl y brenin.
44 A syrthiodd ceffyl y brenin i'r gwastadedd isel tra oedd y brenin yn marchogaeth arno, a phan syrthiodd trodd y cerbyd dros wyneb y brenin a gorweddodd y ceffyl ar y brenin, a gwaeddodd y brenin, oherwydd yr oedd ei gnawd yn ddolurus iawn.
45 A rhwygwyd cnawd y brenin oddi arno, a thorrwyd ei esgyrn, ac ni allai farchogaeth; oherwydd yr oedd hyn oddi wrth yr Arglwydd iddo ef, oherwydd clywodd yr Arglwydd weiddi ei bobl, meibion Israel, a'u gofid.
46 A'i weision a'i cariodd ef ar eu hysgwyddau, ychydig ar y tro, a'i ddwyn yn ôl i'r Aifft, a daeth y marchogion oedd gydag ef yn ôl i'r Aifft hefyd.
47 A gosodasant ef yn ei wely, a gwyddai'r brenin fod ei ddiwedd wedi dod i farw, felly daeth Aparanith y frenhines ei wraig a chrio gerbron y brenin, ac wylodd y brenin yn fawr gyda hi.
48 A daeth ei holl bendefigion a'i weision y diwrnod hwnnw, a gweld y brenin yn yr adfyd hwnnw, ac wylo'n fawr gydag ef.
49 A chynghorodd tywysogion y brenin a'i holl gynghorwyr y brenin i beri i un deyrnasu yn ei le yn y wlad, pwy bynnag a ddewisai o'i feibion.
50 Ac yr oedd gan y brenin dri mab a dwy ferch, a anwyd iddo gan ei wraig Aparanith y frenhines, heblaw plant gordderchwragedd y brenin.
51 A dyma oedd eu henwau, yr cyntafanedig Othri, yr ail Adikam, a'r trydydd Morion, a'u chwiorydd, enw'r hynaf Bathia ac enw'r llall Acuzi.
52 Ac Othri cyntafanedig y brenin oedd ffŵl, brysiog a brysiog yn ei eiriau.
53 Ond roedd Adikam yn ŵr cyfrwys a doeth, ac yn gwybod holl ddoethineb yr Aifft, ond o olwg anweddus, yn drwchus o gnawd, ac yn fyr iawn o gorffolaeth; ei uchder oedd un cufydd.
54 A phan welodd y brenin fod ei fab Adikam yn ddeallus ac yn ddoeth ym mhob peth, penderfynodd y brenin y byddai ef yn frenin yn ei le ar ôl ei farwolaeth.
55 Ac efe a gymerodd iddo wraig Geduda ferch Abilot; ac efe oedd ddeng mlwydd oed, a hi a esgorodd iddo bedwar mab.
56 Ac wedi hynny aeth a chymryd tair gwraig, ac a genhedlodd wyth mab a thair merch.
57 A threchodd yr anhrefn y brenin yn fawr, a drewliodd ei gnawd fel cnawd corff a fwriwyd ar y maes yn yr haf, yng ngwres yr haul.
58 A phan welodd y brenin fod ei glefyd wedi cryfhau'n fawr arno, gorchmynnodd ddod â'i fab Adikam ato, a gwnaethant ef yn frenin dros y wlad yn ei le.
59 Ac ar ddiwedd tair blynedd, bu farw'r brenin, mewn cywilydd, gwarth, a ffieidd-dod, a'i gludodd ei weision ef a'i gladdu ym meddrod brenhinoedd yr Aifft yn Soan Mizraim.
60 Ond ni wnaethant ei eneinio fel yr oedd arferol gyda brenhinoedd, oherwydd yr oedd ei gnawd wedi pydru, ac ni allent nesáu i'w eneinio oherwydd yr arogl, felly fe'i claddwyd ar frys.
61 Oherwydd yr Arglwydd a wnaeth y drwg hwn iddo, oherwydd yr Arglwydd a dâlodd iddo'r drwg a wnaeth efe i Israel yn ei ddyddiau ef.
62 A bu farw gyda braw a chywilydd, a theyrnasodd ei fab Adikam yn ei le.

PENNOD 77

1 Ugain oed oedd Adicam pan deyrnasodd ar yr Aifft; pedair blynedd y teyrnasodd.

2 Yn y ddwy gant a chweched flwyddyn ar ôl i Israel fynd i lawr i'r Aifft, y teyrnasodd Adicam ar yr Aifft, ond ni pharhaodd yn deyrnasu ar yr Aifft cyhyd ag yr oedd ei dadau wedi parhau â'u teyrnasiadau.
3 Oherwydd teyrnasodd Melol ei dad yn yr Aifft am naw deg pedair o flynyddoedd, ond bu farw'n glaf am ddeng mlynedd, oherwydd ei fod wedi bod yn ddrwg gerbron yr Arglwydd.
4 A galwodd yr holl Eifftiaid enw Adikam Pharo fel enw ei dadau, fel yr oedd eu harfer yn yr Aifft.
5 A holl ddoethion Pharo a alwasant enw Adikam Ahuz, oherwydd ei enw byr yw Ahuz yn yr iaith Eifftaidd.
6 Ac roedd Adikam yn hynod o hyll, ac roedd yn gufydd a rhychwant ac roedd ganddo farf fawr a gyrhaeddai hyd at wadnau ei draed.
7 Ac eisteddodd Pharo ar orsedd ei dad i deyrnasu dros yr Aifft, ac efe a arweiniodd lywodraeth yr Aifft yn ei ddoethineb.
8 A thra oedd yn teyrnasu, rhagorodd ar ei dad a'r holl frenhinoedd blaenorol o ran drygioni, a chynyddodd ei iau dros feibion Israel.
9 Ac aeth gyda'i weision i Gosen at feibion Israel, ac efe a gryfhaodd y llafur arnynt, ac a ddywedodd wrthynt, Gorffennwch eich gwaith, tasg bob dydd, a pheidiwch â gadael i'ch dwylo lai o'n gwaith o'r dydd hwn ymlaen fel y gwnaethoch yn nyddiau fy nhad.
10 Ac efe a osododd swyddogion arnynt o blith meibion Israel, a thros y swyddogion hyn efe a osododd feistri gwaith o blith ei weision.
11 Ac efe a osododd fesur o frics arnynt, iddynt wneuthur yn ôl y nifer hwnnw, o ddydd i ddydd, ac efe a ddychwelodd ac a aeth i'r Aifft.
12 Y pryd hwnnw gorchmynnodd meistri gwaith Pharo i swyddogion meibion Israel yn ôl gorchymyn Pharo, gan ddywedyd,
13 Fel hyn y dywed Pharo, Gwna dy waith bob dydd, a gorffen dy dasg, a chadw at fesur dyddiol y briciau; na leiha ddim.
14 A bydd, os byddwch yn brin o'ch briciau beunyddiol, y rhoddaf eich plant bach yn eu lle.
15 A gwnaeth meistri gwaith yr Aifft yn y dyddiau hynny fel y gorchmynnodd Pharo iddynt.
16 A phan geid unrhyw ddiffyg yn mesur meibion Israel o'u briciau beunyddiol, byddai meistri gwaith Pharo yn mynd at wragedd meibion Israel ac yn cymryd babanod o feibion Israel i nifer y briciau oedd yn brin, a byddent yn eu cymryd trwy rym o lin eu mamau, ac yn eu rhoi yn yr adeilad yn lle'r briciau;
17 Tra oedd eu tadau a'u mamau'n wylo drostynt ac yn wylo, clywsant leisiau wylo eu babanod ym mur yr adeilad.
18 A llwyddodd y meistri gwaith i roi mwy o bwyslais ar Israel, fel y gosodai'r Israeliaid eu plant yn yr adeilad; felly y gosododd gŵr ei fab yn y wal a rhoi morter drosto, tra roedd ei lygaid yn wylo drosto, a'i ddagrau'n llifo i lawr ar ei blentyn.
19 A gwnaeth meistri gwaith yr Aifft yr un fath i blant Israel am lawer o ddyddiau, ac ni thosturiodd nac ni thosturiodd neb wrth blant meibion Israel.
20 A nifer yr holl blant a laddwyd yn yr adeilad oedd ddau gant a saith deg, rhai yr oeddent wedi adeiladu arnynt yn lle'r briciau a adawyd yn brin gan eu tadau, a rhai yr oeddent wedi'u tynnu allan yn farw o'r adeilad.
21 A'r llafur a osodwyd ar feibion Israel yn nyddiau Adikam oedd yn fwy o galedi na'r hyn a wnaethant yn nyddiau ei dad.
22 Ac yr oedd meibion Israel yn ochain bob dydd oherwydd eu gwaith trwm, oherwydd dywedasant wrthynt eu hunain, Wele, pan fydd farw Pharo, bydd ei fab yn codi ac yn ysgafnhau ein gwaith ni!
23 Ond fe wnaethant gynyddu'r gwaith olaf yn fwy na'r cyntaf, ac ochneidiodd meibion Israel wrth hyn ac esgynnodd eu cri at Dduw o achos eu llafur.
24 A chlywodd Duw lais meibion Israel a'u llefain yn y dyddiau hynny; a chofiodd Duw iddynt ei gyfamod a wnaethai ag Abraham, Isaac a Jacob.
25 A gwelodd Duw faich meibion Israel, a'u gwaith trwm yn y dyddiau hynny, ac efe a benderfynodd eu gwaredu.
26 Ac yr oedd Moses mab Amram yn dal i fod wedi'i garcharu yn y daeargell yn y dyddiau hynny, yn nhŷ Reuel y Midianiad, a Sippora merch Reuel a'i cynhaliodd ef â bwyd yn ddirgel o ddydd i ddydd.
27 A chafodd Moses ei garcharu yn y pydew yn nhŷ Reuel am ddeng mlynedd.
28 Ac ar ddiwedd y deng mlynedd, sef blwyddyn gyntaf teyrnasiad Pharo dros yr Aifft, yn lle ei dad,
29 Dywedodd Sippora wrth ei thad Reuel, "Ni ymholi na cheisio'r Hebreaid a rwymaist ti yn y carchar ers deng mlynedd bellach."
30 Yn awr gan hynny, os yw'n ymddangos yn dda yn dy olwg, anfonwn i weld a yw'n fyw ai marw, ond ni wyddai ei thad ei bod hi wedi ei gynnal.
31 A Reuel ei thad a atebodd ac a ddywedodd wrthi, A ddigwyddodd erioed beth fel hyn, fel y byddai dyn yn cael ei gloi mewn carchar heb fwyd am ddeng mlynedd, ac y byddai'n byw?
32 A Sippora atebodd ei thad, gan ddywedyd, Yn ddiau clywaist ti fod Duw yr Hebreaid yn fawr ac yn ofnadwy, ac yn gwneud rhyfeddodau iddynt bob amser.
33 Efe a achubodd Abraham o Ur y Caldeaid, ac Isaac rhag cleddyf ei dad, a Jacob rhag angel yr Arglwydd a ymaflyd ag ef wrth ryd Jabbuc.
34 Hefyd gyda'r dyn hwn y gwnaeth lawer o bethau, fe'i gwaredodd o afon yr Aifft ac o gleddyf Pharo, ac o feibion Cush, felly hefyd y gall ei waredu o newyn a'i gadw'n fyw.
35 A'r peth oedd yn dda yng ngolwg Reuel, ac efe a wnaeth yn ôl gair ei ferch, ac a anfonodd i'r llynges i wybod beth oedd wedi digwydd i Moses.
36 Ac efe a welodd, ac wele y dyn oedd Moses yn byw yn y pydew, yn sefyll ar ei draed, yn moli ac yn gweddïo ar Dduw ei hynafiaid.
37 A gorchmynnodd Reuel i Moses gael ei ddwyn allan o'r ddwnc, felly eilliosant ef, ac fe newidiodd ei ddillad carchar a bwyta bara.
38 Ac wedi hynny aeth Moses i ardd Reuel, yr hon oedd y tu ôl i'r tŷ, ac yno gweddïodd ar yr Arglwydd ei Dduw, yr hwn a wnaeth ryfeddodau mawrion iddo.
39 A thra oedd efe yn gweddïo, edrychodd ato gyferbyn; ac wele, ffon saffir wedi ei gosod yn y ddaear, yr hon oedd wedi ei phlannu yng nghanol yr ardd.

40 Ac efe a nesaodd at y ffon ac a edrychodd, ac wele enw Arglwydd Dduw y lluoedd wedi ei gerfio arni, wedi ei ysgrifennu a'i ddatblygu ar y ffon.
41 Ac efe a'i darllenodd ac a estynnodd ei law ac a'i tynnodd fel coeden goedwig o'r dryslwyn, a'r ffon oedd yn ei law.
42 A dyma'r ffon â pha un y cyflawnwyd holl weithredoedd ein Duw, wedi iddo greu nef a daear, a'u holl luoedd, moroedd, afonydd a'u holl bysgod.
43 A phan yrrodd Duw Adda allan o ardd Eden, cymerodd y ffon yn ei law, ac aeth i drin y ddaear y cymerwyd ef ohoni.
44 A daeth y ffon i lawr at Noa, a rhoddwyd hi i Sem a'i ddisgynyddion, nes iddi ddod i law Abraham yr Hebreaid.
45 A phan roddodd Abraham ei holl eiddo i'w fab Isaac, rhoddodd y ffon hon iddo hefyd.
46 A phan ffoes Jacob i Padan-aram, cymerodd hi yn ei law ei hun, a phan ddychwelodd at ei dad nid oedd wedi ei gadael ar ei ôl.
47 Hefyd, pan aeth i lawr i'r Aifft, cymerodd hi yn ei law a'i rhoi i Joseff, un rhan uwchlaw ei frodyr, oherwydd yr oedd Jacob wedi'i chymryd trwy drais oddi wrth ei frawd Esau.
48 Ac wedi marwolaeth Joseff, daeth pendefigion yr Aifft i dŷ Joseff, a daeth y ffon i law Reuel y Midianiad, a phan aeth allan o'r Aifft, efe a'i cymerodd yn ei law, ac a'i plannodd yn ei ardd.
49 A cheisiodd holl gedyrn y Cineaid ei dynnu pan geisiont gael Sippora ei ferch, ond ni lwyddasant.
50 Felly arhosodd y ffon honno wedi'i phlannu yng ngardd Reuel, nes i'r hwn oedd â'r hawl iddi ddod a'i chymryd.
51 A phan welodd Reuel y ffon yn llaw Moses, rhyfeddodd ato, a rhoddodd ei ferch Sippora yn wraig iddo.

PENNOD 78

1 Y pryd hwnnw y bu farw Baal Chanan mab Achbor, brenin Edom, a chladdwyd ef yn ei dŷ yn nhir Edom.
2 Ac wedi ei farwolaeth ef, anfonodd meibion Esau i wlad Edom, a chymerasant oddi yno ŵr oedd yn Edom, a'i enw Hadad, a'i wneud ef yn frenin arnynt yn lle Baal-hanan, eu brenin.
3 A theyrnasodd Hadad ar feibion Edom am ddeugain a deugain mlynedd.
4 A phan deyrnasodd, penderfynodd ymladd yn erbyn meibion Moab, i'w dwyn dan lywodraeth meibion Esau fel yr oeddent o'r blaen, ond ni allodd, oherwydd clywodd meibion Moab y peth hyn, a chodasant a brysio i ethol brenin arnynt o blith eu brodyr.
5 Ac wedi hynny casglasant bobl fawr ynghyd, ac anfonasant at feibion Ammon eu brodyr am gymorth i ymladd yn erbyn Hadad brenin Edom.
6 A chlywodd Hadad y peth a wnaeth meibion Moab, ac a'u dychrynodd yn fawr, ac a ymataliodd rhag ymladd yn eu herbyn.
7 Yn y dyddiau hynny ym Midian y cymerodd Moses mab Amram Sippora ferch Reuel y Midianiad yn wraig iddo.
8 A rhodiodd Sippora yn ffyrdd merched Jacob; nid oedd hi ddim llai na chyfiawnder Sara, Rebecca, Rachel a Lea.
9 A beichiogodd Sippora, ac esgorodd ar fab, a galwodd ei enw ef Gersom, oherwydd, meddai, Dieithryn oeddwn mewn gwlad estron; ond nid enwaedodd ei flaengroen, ar orchymyn Reuel ei dad-yng-nghyfraith.
10 A hi a feichiogodd eto ac a esgorodd ar fab, ond a enwaedodd ei flaengroen, ac a alwodd ei enw yn Elieser; canys dywedodd Moses, Oherwydd Duw fy nhadau oedd gymorth i mi, ac a'm gwaredodd rhag cleddyf Pharo.
11 A chynyddodd Pharo brenin yr Aifft lafur meibion Israel yn fawr yn y dyddiau hynny, a pharhaodd i wneud ei iau yn drymach ar feibion Israel.
12 Ac efe a orchmynnodd gyhoeddi yn yr Aifft, gan ddywedyd, Na roddwch wellt mwyach i'r bobl i wneud briciau ag ef, gadewch iddynt fynd a chasglu gwellt iddynt eu hunain fel y gallant ei gael.
13 Hefyd, rhoddant bob dydd nifer y briciau a wnânt, ac na ostyngant ddim oddi wrthynt, oherwydd eu bod yn ddiog yn eu gwaith.
14 A chlywodd meibion Israel hyn, a galarasant ac ochainasant, a gwaeddasant ar yr Arglwydd oherwydd chwerwder eu heneidiau.
15 A chlywodd yr Arglwydd weiddi meibion Israel, a gwelodd y gorthrwm â'r hwn y gorthrymodd yr Eifftiaid hwy.
16 A chenfigennodd yr Arglwydd wrth ei bobl a'i etifeddiaeth, a chlywodd eu llais, ac efe a benderfynodd eu harwain allan o gystudd yr Aifft, i roi iddynt wlad Canaan yn feddiant.

PENNOD 79

1 Ac yn y dyddiau hynny yr oedd Moses yn bugeilio praidd Reuel y Midianiad ei dad-yng-nghyfraith, y tu hwnt i anialwch Sin, a'r ffon a gymerodd gan ei dad-yng-nghyfraith oedd yn ei law.
2 A bu ryw ddiwrnod i gafr grwydro oddi wrth y praidd, a Moses a'i erlidiodd, ac a ddaeth i fynydd Duw, i Horeb.
3 A phan ddaeth efe i Horeb, ymddangosodd yr Arglwydd iddo yno yn y berth, ac efe a ganfu'r berth yn llosgi gan dân, ond nid oedd gan y tân rym dros y berth i'w ddifa.
4 A synnwyd Moses yn fawr wrth y golwg hon, am na losgwyd y berth, ac aeth yn agos i weld y peth nerthol hwn, a galwodd yr Arglwydd ar Moses o'r tân, a gorchmynnodd iddo fynd i lawr i'r Aifft, at Pharo brenin yr Aifft, i anfon plant Israel o'i wasanaeth.
5 A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dos, dychwel i'r Aifft, oherwydd bu farw'r holl ddynion hynny oedd yn ceisio dy einioes; a dywed wrth Pharo am yrru plant Israel allan o'i wlad.
6 A dangosodd yr Arglwydd iddo wneud arwyddion a rhyfeddodau yn yr Aifft o flaen llygaid Pharo a llygaid ei ddinasyddion, er mwyn iddynt gredu mai'r Arglwydd a'i hanfonodd ef.
7 A gwrandawodd Moses ar yr holl bethau a orchmynnodd yr Arglwydd iddo, ac a ddychwelodd at ei dad-yng-nghyfraith, ac a fynegodd y peth iddo: a dywedodd Reuel wrtho, Dos mewn heddwch.
8 A chododd Moses i fyned i'r Aifft, a chymerodd ei wraig a'i feibion gydag ef, ac yr oedd mewn llety ar y ffordd, a daeth angel Duw i lawr, ac a geisiodd achos yn ei erbyn.
9 Ac yr oedd am ei ladd ef o achos ei fab cyntafanedig, am nad oedd wedi ei enwaedu, ac wedi torri'r cyfamod a wnaeth yr Arglwydd ag Abraham.

10 Oherwydd gwrandawodd Moses ar eiriau ei dad-yng-nghyfraith, y rhai a lefarasai efe wrtho, i beidio ag enwaedu ei fab cyntaf-anedig; am hynny nid enwaedodd efe ef.
11 A gwelodd Sippora angel yr Arglwydd yn ceisio achos yn erbyn Moses, a gwyddai fod hyn oherwydd nad oedd wedi enwaedu ei mab Gersom.
12 A brysiodd Sippora, a chymryd o'r cerrig miniog oedd yno, ac enwaedodd ei mab, ac achubodd ei gŵr a'i mab o law angel yr Arglwydd.
13 Ac Aaron mab Amram, brawd Moses, oedd yn yr Aifft yn cerdded ar lan yr afon y diwrnod hwnnw.
14 Ac ymddangosodd yr Arglwydd iddo yn y lle hwnnw, ac a ddywedodd wrtho, Dos yn awr at Moses yn yr anialwch: ac aeth efe, ac a'i cyfarfu ym mynydd Duw, ac a'i cusanodd ef.
15 A chododd Aaron ei lygaid, ac a welodd Sippora gwraig Moses a'i phlant, ac a ddywedodd wrth Moses, Pwy yw'r rhain i ti?
16 A dywedodd Moses wrtho, Fy ngwraig a'm meibion ydynt, a roddes Duw i mi ym Midian: a'r peth a flinodd Aaron o achos y wraig a'i phlant.
17 A dywedodd Aaron wrth Moses, Gollwng y wraig a'i phlant i ffwrdd, fel y gallont fynd i dŷ ei thad. A gwrandawodd Moses ar eiriau Aaron, ac a wnaeth felly.
18 A dychwelodd Sippora gyda'i phlant, ac aethant i dŷ Reuel, ac aros yno nes i'r amser ddod pan ymwelodd yr Arglwydd â'i bobl, a'u harwain allan o'r Aifft o law Pharo.
19 A daeth Moses ac Aaron i'r Aifft at gynulleidfa meibion Israel, a llefarasant wrthynt holl eiriau'r Arglwydd; a llawenhaodd y bobl lawenydd mawr iawn.
20 A chodasant Moses ac Aaron yn fore drannoeth, ac aethant i dŷ Pharo, a chymerasant ffon Duw yn eu dwylo.
21 A phan ddaethant i borth y brenin, dau lew ifanc oedd wedi eu cyfyngu yno ag offer haearn, ac ni aeth neb allan nac i mewn o'u blaenau, oni bai'r rhai a orchmynnodd y brenin iddynt ddod, pan ddaeth y swynwyr a thynnu'r llewod allan trwy eu swynion, a dyna a'u dug hwy at y brenin.
22 A brysiodd Moses, ac a gododd y ffon ar y llewod, ac a'u gollyngodd hwynt, a daeth Moses ac Aaron i dŷ'r brenin.
23 Daeth y llewod hefyd gyda hwy mewn llawenydd, a dilynasant hwy a llawenhau fel y mae ci yn llawenhau dros ei feistr pan ddaw o'r maes.
24 A phan welodd Pharo hyn, synnodd ato, ac ofnwyd ef yn fawr wrth y sôn, oherwydd yr oedd eu golwg hwy fel golwg meibion Duw.
25 A dywedodd Pharo wrth Moses, Beth sydd gennyt ti? A dywedasant wrtho, "Yr Arglwydd Dduw yr Hebreaid a'n hanfonodd ni atat ti, i ddywedyd, Anfon fy mhobl allan i'm gwasanaethu."
26 A phan glywodd Pharo eu geiriau, efe a ddychrynodd yn fawr o'u blaenau, ac a ddywedodd wrthynt, Ewch heddiw, a dewch yn ôl ataf yfory: a gwnaethant yn ôl gair y brenin.
27 A phan aethant, anfonodd Pharo am Balaam y dewin, ac at Jannes a Jambres ei feibion, ac at yr holl ddewiniaid, y swynwyr a'r cynghorwyr oedd yn perthyn i'r brenin; a daethant oll ac eisteddasant gerbron y brenin.
28 A dywedodd y brenin wrthynt yr holl eiriau a ddywedasai Moses a'i frawd Aaron wrtho, a dywedodd y swynwyr wrth y brenin, Ond sut y daeth y dynion atat ti, oherwydd y llewod oedd wedi eu cau wrth y porth?
29 A dywedodd y brenin, Oherwydd iddynt godi eu gwialen yn erbyn y llewod a'u gollwng yn rhydd, a dod ataf fi, a llawenychai'r llewod hefyd wrthynt fel y llawenha ci i gyfarfod â'i feistr.
30 A Balaam mab Beor y swynwr a atebodd y brenin, gan ddywedyd, Nid yw'r rhain ond swynwyr fel ni.
31 Yn awr gan hynny anfonwch amdanyn nhw, a dewch â nhw a byddwn ni'n eu profi, a gwnaeth y brenin felly.
32 A'r bore wedyn anfonodd Pharo am Moses ac Aaron i ddod gerbron y brenin; a chymerasant wialen Duw, a daethant at y brenin, a llefarasant wrtho, gan ddweud,
33 Fel hyn y dywedodd Arglwydd Dduw yr Hebreaid, Anfonwch fy mhobl i'm gwasanaethu.
34 A dywedodd y brenin wrthynt, Ond pwy a greda ynoch mai negeswyr Duw ydych, ac mai ar ei orchymyn ef y dewch ataf fi?
35 Yn awr gan hynny, rhowch ryfeddod neu arwydd yn y mater hwn, ac yna credir y geiriau a lefarwch.
36 A brysiodd Aaron, a thaflodd y wialen o'i law o flaen Pharo a'i weision, a throdd y wialen yn sarff.
37 A gwelodd y swynwyr hyn, a thaflasant bob un ei wialen ar y ddaear, a daethant yn nadroedd.
38 A chododd sarff gwialen Aaron ei phen ac agorodd ei genau i lyncu gwiail y swynwyr.
39 A Balaam y dewin a atebodd ac a ddywedodd, Y mae hyn yn bod er y dyddiau gynt, sef bod sarff yn llyncu ei chymar, a bod pethau byw yn difa ei gilydd.
40 Yn awr gan hynny, adfer hi i fod yn wialen fel yr oedd ar y dechrau, a byddwn ninnau hefyd yn adfer ein gwiail fel yr oeddent ar y dechrau, ac os bydd dy wialen yn llyncu ein gwiail ni, yna y byddwn yn gwybod bod ysbryd Duw ynot ti, ac os nad yw, dim ond crefftwr wyt ti fel ninnau.
41 A brysiodd Aaron ac estynnodd ei law, a gafaelodd yng nghynffon y sarff, a daeth yn wialen yn ei law; a gwnaeth y swynwyr yr un peth â'u gwiail; a phob un a afaelasant yng nghynffon ei sarff, a daethant yn wiail fel ar y dechrau.
42 A phan adferwyd hwy at wiail, gwialen Aaron a lyncodd eu gwiail hwy.
43 A phan welodd y brenin hyn, gorchmynnodd ddod â llyfr cofnodion brenhinoedd yr Aifft, a daethant â llyfr cofnodion brenhinoedd yr Aifft, yr hwn yr oedd holl eilunod yr Aifft wedi'u hysgrifennu ynddo; canys yr oeddent yn meddwl dod o hyd ynddo enw'r ARGLWYDD, ond ni chawsant ef.
44 A dywedodd Pharo wrth Moses ac Aaron, Wele, ni chefais enw eich Duw wedi'i ysgrifennu yn y llyfr hwn, ac nid wyf yn gwybod ei enw.
45 A'r cynghorwyr a'r doethion a atebasant y brenin, Clywsom fod Duw'r Hebreaid yn fab i'r doethion, yn fab i frenhinoedd hynafol.
46 A throdd Pharo at Moses ac Aaron, a dywedodd wrthynt, Nid wyf yn adnabod yr Arglwydd yr hwn a ddywedasoch, ac ni anfonaf ei bobl chwaith.
47 A hwy a atebasant ac a ddywedasant wrth y brenin, Arglwydd Dduw y Duwiau yw ei enw, ac efe a gyhoeddodd ei enw arnom ni o ddyddiau ein hynafiaid, ac a'n hanfonodd ni, gan ddywedyd, Ewch at Pharao a dywedwch wrtho, Anfon fy mhobl fel y'm gwasanaethont.

48 Yn awr gan hynny anfon ni, fel y gallom fynd ar daith am dridiau yn yr anialwch, ac aberthu iddo yno, oherwydd er y dyddiau y daethom i lawr i'r Aifft, ni chymerodd efe oddi wrthym boethoffrwm, offrwm nac aberth; ac os na anfoni di ni, bydd ei ddicter yn ennyn yn dy erbyn, a bydd yn taro'r Aifft naill ai â'r pla neu â'r cleddyf.
49 A dywedodd Pharo wrthynt, Dywedwch wrthyf yn awr ei allu a'i gadernid; a dywedasant wrtho, Efe a greodd y nefoedd a'r ddaear, y moroedd a'u holl bysgod, efe a ffurfiodd y goleuni, a chreodd y tywyllwch, a barodd i lawio ar y ddaear, a'i dyfrhau, a gwnaeth i'r llysiau a'r gwellt egino, efe a greodd ddyn ac anifail, ac anifeiliaid y goedwig, adar yr awyr, a physgod y môr, ac wrth ei enau ef y maent yn byw ac yn marw.
50 Yn ddiau fe'th greodd yng nghroth dy fam, a rhoi anadl einioes ynot, a'th fagu a'th osod ar orsedd frenhinol yr Aifft, a bydd yn cymryd dy anadl a'th enaid oddi wrthyt, ac yn dy ddychwelyd i'r ddaear y'th gymerwyd ohoni.
51 A chynhyrfodd dicter y brenin wrth eu geiriau, a dywedodd wrthynt, Ond pwy ymhlith holl dduwiau'r cenhedloedd a all wneud hyn? fy afon i yw fy eiddo i, a minnau a'i gwnaeth i mi fy hun.
52 Ac efe a'u gyrrodd hwynt oddi wrtho, ac a orchmynnodd i'r llafur ar Israel fod yn fwy llym nag yr oedd ddoe a chynt.
53 Aeth Moses ac Aaron allan o ŵydd y brenin, a gwelsant feibion Israel mewn cyflwr drwg oherwydd bod y meistri gwaith wedi gwneud eu llafur yn drwm iawn.
54 A dychwelodd Moses at yr Arglwydd, a dywedodd, Pam yr wyt ti wedi cam-drin dy bobl? oherwydd ers i mi ddod i ddweud wrth Pharo am yr hyn yr anfonaist fi, y mae wedi cam-drin plant Israel yn fawr iawn.
55 A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Wele, ti a weli y bydd Pharo yn anfon plant Israel allan o'i wlad â llaw estynedig a phlâu trwm.
56 A Moses ac Aaron a drigodd ymhlith eu brodyr, meibion Israel, yn yr Aifft.
57 Ac o ran meibion Israel, chwerwodd yr Eifftiaid eu bywydau, gyda'r gwaith trwm a osodasant arnynt.

PENNOD 80

1 Ac ar ddiwedd dwy flynedd, anfonodd yr Arglwydd Moses eto at Pharo i ddwyn allan blant Israel, ac i'w hanfon allan o wlad yr Aifft.
2 Aeth Moses i dŷ Pharo, a llefarodd wrtho eiriau'r ARGLWYDD a'i hanfonasai ef: ond ni wrandawodd Pharo ar lais yr ARGLWYDD; a deffrodd Duw ei nerth yn yr Aifft yn erbyn Pharo a'i ddinasyddion; a thrawodd Duw Pharo a'i bobl â phlâu mawrion a thrwm iawn.
3 A'r ARGLWYDD a anfonodd trwy law Aaron, ac a drodd holl ddyfroedd yr Aifft yn waed, gyda'u holl ffrydiau a'u hafonydd.
4 A phan ddaeth Eifftiwr i yfed a thynnu dŵr, edrychodd i'w jwg, ac wele'r holl ddŵr wedi troi'n waed; a phan ddaeth i yfed o'i gwpan, trodd y dŵr yn y cwpan yn waed.
5 A phan fyddai gwraig yn tylino ei thoes ac yn coginio ei bwyd, byddai eu golwg yn troi fel gwaed.
6 A'r Arglwydd a anfonodd eto, ac a barodd i'w holl ddyfroedd hwy ddwyn allan lyffantod, a daeth yr holl lyffantod i dai'r Eifftiaid.
7 A phan yfodd yr Eifftiaid, llanwyd eu boliau â llyffantod a dawnsiasant yn eu boliau fel y dawnsant pan fyddant yn yr afon.
8 A throdd eu holl ddŵr yfed a'u dŵr coginio yn lyffantod, a phan orweddent yn eu gwelyau, byddai eu chwys yn magu llyffantod.
9 Er gwaethaf hyn i gyd ni throdd digofaint yr Arglwydd oddi wrthynt, ac estynnwyd ei law yn erbyn yr holl Eifftiaid i'w taro â phob pla trwm.
10 Ac efe a anfonodd, ac a drawodd eu llwch yn llau, a daeth y llau yn yr Aifft hyd at uchder o ddau gufydd ar y ddaear.
11 Yr oedd y llau hefyd yn niferus iawn, yng nghnawd dyn ac anifail, ymhlith holl drigolion yr Aifft, ac anfonodd yr Arglwydd y llau ar y brenin a'r frenhines, a gofidiodd yr Aifft yn fawr o achos y llau.
12 Er gwaethaf hyn, ni throdd digofaint yr ARGLWYDD ymaith, ac yr oedd ei law yn dal i estyn dros yr Aifft.
13 Ac anfonodd yr Arglwydd bob math o fwystfilod y maes i'r Aifft, a daethant a difethasant holl Aifft, dyn ac anifail, a choed, a phob peth oedd yn yr Aifft.
14 Ac anfonodd yr Arglwydd nadroedd tanllyd, sgorpionau, llygod, gwencïod, llyffantod, ynghyd ag eraill yn ymlusgo yn y llwch.
15 Pryfed, cacwn, chwain, pryfed a gwybed, pob un yn haid yn ôl ei ryw.
16 A daeth pob ymlusgiad ac anifeiliaid asgellog yn ôl eu rhywogaeth i'r Aifft, a gythruddo'r Eifftiaid yn fawr.
17 A daeth y chwain a'r pryfed i lygaid a chlustiau'r Eifftiaid.
18 A daeth y gacwn arnynt a'u gyrru ymaith, a symudasant oddi yno i'w hystafelloedd mewnol, ac fe'u hymlidiodd.
19 A phan guddiodd yr Eifftiaid eu hunain oherwydd yr haid o anifeiliaid, cloasant eu drysau ar eu hôl, a gorchmynnodd Duw i'r Sulanuth oedd yn y môr ddod i fyny a mynd i'r Aifft.
20 Ac yr oedd ganddi freichiau hir, deg cufydd o hyd cufydd dyn.
21 A hi a aeth ar y toeau ac a ddatgelodd y trawstiau a'r llawr a'u torri, ac a estynnodd ei braich i'r tŷ a thynnu'r clo a'r bollt, ac a agorodd dai'r Aifft.
22 Wedi hynny daeth haid o anifeiliaid i dai'r Aifft, a dinistriodd yr haid o anifeiliaid yr Eifftiaid, a'u gofidiodd yn fawr.
23 Er hyn ni throdd digofaint yr Arglwydd oddi wrth yr Eifftiaid, ac estynnwyd ei law yn eu herbyn eto.
24 A Duw a anfonodd y pla, a threiddiodd y pla drwy'r Aifft, yn y ceffylau a'r asynnod, ac yn y camelod, mewn buchesi o ychen a defaid ac yn y dynion.
25 A phan gododd yr Eifftiaid yn gynnar yn y bore i fynd â'u hanifeiliaid i bori, cawsant eu holl wartheg wedi marw.
26 A dim ond un o bob deg a arhosodd o anifeiliaid yr Eifftiaid, ac o anifeiliaid Israel yn Gosen ni fu farw un.
27 A Duw a anfonodd lid llosg yng nghnawd yr Eifftiaid, a hwnnw a rwygodd eu croen, a daeth yn gosi difrifol ym mhob Eifftiaid o wadnau eu traed hyd at goronau eu pennau.
28 A llawer o gornwydydd oedd yn eu cnawd, fel y gwanhaodd eu cnawd nes iddynt bydru a phwdr.
29 Er hyn ni throdd digofaint yr ARGLWYDD ymaith, ac yr oedd ei law yn dal i estyn dros holl Aifft.

30 Ac anfonodd yr Arglwydd genllysg trwm iawn, a drawodd eu gwinwydd a thorri eu coed ffrwythau a'u sychu nes iddynt ddisgyn arnynt.
31 Hefyd, sychodd pob perlysieuyn gwyrdd a darfu, oherwydd disgynnodd tân cymysg ymhlith y cenllysg, am hynny y llyncodd y cenllysg a'r tân bopeth.
32 Hefyd bu farw dynion ac anifeiliaid a gafwyd allan o fflamau tân a chenllysg, a blinwyd yr holl lewod ifanc.
33 Anfonodd yr ARGLWYDD nifer fawr o locustiaid i'r Aifft, sef y Chasel, y Salom, y Chargol, a'r Chagole, pob math o locustiaid, a ddifasant bopeth a adawyd ar ôl gan y cenllysg.
34 Yna llawenhaodd yr Eifftiaid am y locustiaid, er iddynt fwyta cynnyrch y maes, a daliasant hwy yn helaeth a'u halltu'n fwyd.
35 A throdd yr Arglwydd wynt cryf o'r môr a gymerodd yr holl locustiaid, hyd yn oed y rhai a halltwyd, a'u bwrw i'r Môr Coch; ni adawyd un locust o fewn terfynau'r Aifft.
36 A Duw a anfonodd dywyllwch ar yr Aifft, fel y tywyllodd holl wlad yr Aifft a Pathros am dridiau, fel na allai dyn weld ei law pan fyddai'n ei chodi at ei geg.
37 Y pryd hwnnw bu farw llawer o bobl Israel a wrthryfelodd yn erbyn yr Arglwydd, ac a wrthodasant wrando ar Moses ac Aaron, ac a wrthodasant gredu ynddynt mai Duw a'u hanfonodd.
38 A phwy a ddywedasant, Ni awn allan o'r Aifft rhag i ni farw o newyn mewn anialwch diffaith, a phwy na wrandawai ar lais Moses.
39 A'r Arglwydd a'u plaodd hwy yn ystod y tridiau o dywyllwch, a'r Israeliaid a'u claddwyd yn y dyddiau hynny, heb i'r Eifftiaid wybod amdanynt na llawenhau drostynt.
40 A bu'r tywyllwch yn fawr iawn yn yr Aifft am dridiau, a phob un a safai pan ddaeth y tywyllwch, a arhosodd yn sefyll yn ei le, a'r hwn a eisteddai yn eistedd, a'r hwn a orweddai yn gorwedd yn yr un cyflwr, a'r hwn a gerddai yn eistedd ar y ddaear yn yr un fan; a digwyddodd y peth hyn i'r holl Eifftiaid, nes i'r tywyllwch fynd heibio.
41 Aeth y dyddiau tywyllwch heibio, ac anfonodd yr Arglwydd Moses ac Aaron at feibion Israel, gan ddywedyd, Dathlwch eich gŵyl a gwnewch eich Pasg, oherwydd wele fi'n dod yng nghanol y nos ymhlith yr holl Eifftiaid, a thrawaf eu holl gyntaf-anedig, o gyntaf-anedig dyn hyd gyntaf-anedig anifail, a phan welaf eich Pasg, mi a'ch heibio.
42 A gwnaeth meibion Israel yn ôl yr hyn oll a orchmynasai yr Arglwydd i Moses ac Aaron, felly y gwnaethant y noson honno.
43 A bu yng nghanol y nos i'r Arglwydd fynd allan yng nghanol yr Aifft, a tharo pob cyntaf-anedig o'r Eifftiaid, o gyntaf-anedig dyn hyd gyntaf-anedig anifail.
44 A chododd Pharo yn y nos, efe a'i holl weision a'r holl Eifftiaid, a bu llefain fawr ledled yr Aifft y noson honno, oherwydd nid oedd tŷ heb gorff ynddo.
45 Hefyd dinistriwyd delwau cyntaf-anedig yr Aifft, a oedd wedi'u cerfio ym muriau eu tai, a syrthiasant i'r llawr.
46 Hyd yn oed esgyrn eu cyntaf-anedig a fu farw cyn hyn ac a gladdasant yn eu tai, cafodd eu cribinio gan gŵn yr Aifft y noson honno a'u llusgo o flaen yr Eifftiaid a'u bwrw o'u blaenau.
47 A gwelodd yr holl Eifftiaid y drwg hwn a ddaeth arnynt yn sydyn, a gwaeddodd yr holl Eifftiaid â llef uchel.
48 A holl deuluoedd yr Aifft a wylasant y noson honno, pob dyn am ei fab, a phob dyn am ei ferch gyntaf-anedig: a chlywyd terfysg yr Aifft o bell y noson honno.
49 A Bathia merch Pharo a aeth allan gyda'r brenin y noson honno i geisio Moses ac Aaron yn eu tai, a chawsant hwy yn eu tai, yn bwyta ac yn yfed ac yn llawenhau gyda holl Israel.
50 A dywedodd Bathia wrth Moses, Ai dyma wobr y daioni a wneuthum i ti, yr hwn a'th fagais ac a'th estynnais, a thi a ddygaist y drwg hwn arnaf fi ac ar dŷ fy nhad?
51 A dywedodd Moses wrthi, Yn sicr deg pla a ddug yr ARGLWYDD ar yr Aifft; a ddaeth unrhyw ddrwg i ti o unrhyw un ohonynt? a effeithiodd un ohonynt arnat ti? A dywedodd hi, Na.
52 A dywedodd Moses wrthi, Er mai ti yw cyntafanedig dy fam, ni fyddi farw, ac ni chyrhaedd drwg atat yng nghanol yr Aifft.
53 A dywedodd hi, Pa fantais sydd i mi, pan welaf y brenin, fy mrawd, a'i holl deulu a'i ddinasyddion yn y drwg hwn, y rhai a ddifethir gyda holl gyntaf-anedig yr Aifft?
54 A dywedodd Moses wrthi, Yn sicr ni wrandawai dy frawd a'i deulu, a'i ddinasyddion, teuluoedd yr Aifft, ar eiriau'r Arglwydd; am hynny y daeth y drwg hwn arnynt.
55 A daeth Pharo brenin yr Aifft at Moses ac Aaron, a rhai o feibion Israel oedd gyda hwynt yn y lle hwnnw, ac a weddïodd arnynt, gan ddywedyd,
56 Codwch a chymerwch eich brodyr, holl feibion Israel sydd yn y wlad, gyda'u defaid a'u gwartheg, a'r cyfan sy'n eiddo iddynt; ni adawant ddim yn weddill; gweddïwch drosof fi ar yr Arglwydd eich Duw.
57 A dywedodd Moses wrth Pharo, Wele, er mai cyntafanedig dy fam wyt ti, eto paid ag ofni, oherwydd ni fyddi farw; oherwydd gorchmynnodd yr Arglwydd i ti fyw, er mwyn dangos i ti ei allu mawr a'i fraich gref estynedig.
58 A gorchmynnodd Pharo anfon plant Israel ymaith, a daeth yr holl Eifftiaid yn gryfach i'w hanfon, oherwydd dywedasant, Yr ydym i gyd yn darfod.
59 Ac anfonodd yr holl Eifftiaid yr Israeliaid allan, gyda chyfoeth mawr, defaid ac ychen a phethau gwerthfawr, yn ôl llw'r Arglwydd rhyngddo ef a'n Tad Abraham.
60 A meibion Israel a oedasant fyned allan yn y nos: a phan ddaeth yr Eifftiaid atynt i'w dwyn allan, dywedasant wrthynt, Ai lladron ydym ni, fel y dylem fyned allan yn y nos?
61 A gofynnodd meibion Israel gan yr Eifftiaid lestri arian, a llestri aur, a dillad, a diosgodd meibion Israel yr Eifftiaid.
62 A brysiodd Moses, ac a gododd, ac a aeth at afon yr Aifft, ac a ddug arch Joseff i fyny oddi yno, ac a'i cymerodd gydag ef.
63 A daeth meibion Israel hefyd â phob un arch ei dad gydag ef, ac arch ei lwyth.

PENNOD 81

1 A meibion Israel a deithiodd o Rameses i Succoth, tua chwe chan mil o wŷr ar draed, heblaw'r rhai bach a'u gwragedd.
2 Hefyd aeth tyrfa gymysg i fyny gyda hwynt, a diadelloedd a gwartheg, hyd yn oed llawer o wartheg.

3 A bu ymdaith meibion Israel, y rhai a drigasant yng ngwlad yr Aifft mewn llafur caled, ddau gant a deg o flynyddoedd.
4 Ac ar ddiwedd dau gant a deg o flynyddoedd, dug yr Arglwydd blant Israel allan o'r Aifft â llaw gref.
5 A theithiodd meibion Israel o'r Aifft, ac o Gosen, ac o Rameses, a gwersyllasant yn Succoth ar y pymthegfed dydd o'r mis cyntaf.
6 A chladdodd yr Eifftiaid eu holl gyntaf-anedig a darodd yr Arglwydd, a chladdodd yr holl Eifftiaid eu lladdedigion am dridiau.
7 A chychwynnodd meibion Israel o Succoth a gwersyllu yn Etom, ym mhen draw'r anialwch.
8 Ac ar y trydydd dydd ar ôl i'r Eifftiaid gladdu eu cyntaf-anedig, cododd llawer o ddynion o'r Aifft ac aethant ar ôl Israel i'w hanfon yn ôl i'r Aifft, oherwydd eu bod wedi edifarhau am anfon yr Israeliaid i ffwrdd o'u caethiwed.
9 A dywedodd un dyn wrth ei gymydog, Yn sicr y llefarodd Moses ac Aaron wrth Pharo, gan ddywedyd, Awn daith dridiau yn yr anialwch ac aberthwn i'r Arglwydd ein Duw.
10 Yn awr gan hynny, gadewch inni godi'n fore a'u hanfon yn ôl; ac os dychwelant gyda ni i'r Aifft at eu meistri, yna y gwyddom fod ffydd ynddynt; ond os na ddychwelant, yna ymladdwn â hwy, a'u hanfon yn ôl â nerth mawr a llaw gref.
11 A holl bendefigion Pharo a godasant y bore, a chyda hwynt ynghylch saith gan mil o wŷr, ac a aethant allan o'r Aifft y diwrnod hwnnw, ac a ddaethant i'r lle yr oedd meibion Israel.
12 A gwelodd yr holl Eifftiaid, ac wele Moses ac Aaron a holl feibion Israel yn eistedd o flaen Pi-hahiroth, yn bwyta ac yn yfed ac yn dathlu gŵyl yr Arglwydd.
13 A dywedodd yr holl Eifftiaid wrth feibion Israel, Yn sicr dywedasoch, 'Awn am daith dridiau yn yr anialwch, ac aberthwn i'n Duw, ac a ddychwelwn.'
14 Yn awr gan hynny, mae'r dydd hwn yn bum niwrnod ers i chi fynd, pam nad ydych chi'n dychwelyd at eich meistri?
15 A Moses ac Aaron a'u hatebodd hwynt, gan ddywedyd, Oherwydd bod yr Arglwydd ein Duw wedi tystiolaethu ynom ni, gan ddywedyd, Ni ddychwelwch mwyach i'r Aifft; ond awn i wlad yn llifeirio o laeth a mêl, fel y tyngodd yr Arglwydd ein Duw i'n hynafiaid ei rhoi inni.
16 A phan welodd pendefigion yr Aifft nad oedd meibion Israel yn gwrando arnynt, i ddychwelyd i'r Aifft, hwy a ymwregysasant i ymladd ag Israel.
17 A chryfhaodd yr Arglwydd galonnau meibion Israel dros yr Eifftiaid, nes iddynt eu curo'n galed, a bu'r frwydr yn galed ar yr Eifftiaid, a ffoesant yr holl Eifftiaid o flaen meibion Israel, oherwydd lladdwyd llawer ohonynt trwy law Israel.
18 A aeth pendefigion Pharo i'r Aifft, ac a ddywedasant wrth Pharo, gan ddywedyd, Meibion Israel a ffoesant, ac ni ddychwelant mwyach i'r Aifft: ac fel hyn y llefarodd Moses ac Aaron wrthym.
19 A chlywodd Pharo y peth hyn, a throdd ei galon ef a chalonnau ei holl ddeiliaid yn erbyn Israel, ac edifarhaasant am anfon Israel; a chynghorodd yr holl Eifftiaid Pharo i erlid meibion Israel i'w gwneud yn ôl at eu beichiau.
20 A dywedasant bob un wrth ei frawd, Beth yw hyn a wnaethom, ein bod wedi gollwng Israel o'n caethiwed?
21 A chryfhaodd yr Arglwydd galonnau'r holl Eifftiaid i erlid yr Israeliaid, oherwydd yr oedd yr Arglwydd yn dymuno dymchwel yr Eifftiaid yn y Môr Coch.
22 A chododd Pharo, ac a harnais ei gerbyd, ac a orchmynnodd i'r holl Eifftiaid ymgynnull; ni adawyd un dyn ond y rhai bach a'r gwragedd.
23 Ac aeth yr holl Eifftiaid allan gyda Pharo i erlid meibion Israel: ac yr oedd gwersyll yr Eifftiaid yn wersyll mawr a thrwm iawn, tua deg cant mil o ddynion.
24 Ac aeth yr holl wersyll hwn ac ymlid meibion Israel i'w dwyn yn ôl i'r Aifft, a chyrhaeddasant hwy yn gwersyllu wrth y Môr Coch.
25 A chodi meibion Israel eu llygaid, a gweld yr holl Eifftiaid yn eu herlid; a meibion Israel a ofnasant yn fawr o'u blaenau, a meibion Israel a waeddasant ar yr Arglwydd.
26 Ac o achos yr Eifftiaid, rhannodd meibion Israel eu hunain yn bedair dosbarth, ac yr oeddent yn rhanedig yn eu barn, oherwydd yr oeddent yn ofni'r Eifftiaid, a llefarodd Moses wrth bob un ohonynt.
27 Y dosbarth cyntaf oedd o feibion Reuben, Simeon, ac Issachar, a phenderfynasant daflu eu hunain i'r môr, oherwydd yr oeddent yn ofni'r Eifftiaid yn fawr.
28 A dywedodd Moses wrthynt, Nac ofnwch, sefwch yn llonydd, a gwelwch iachawdwriaeth yr Arglwydd a wna efe heddiw i chwi.
29 Yr ail ddosbarth oedd o feibion Sabulon, Benjamin a Nafftali, a phenderfynasant fynd yn ôl i'r Aifft gyda'r Eifftiaid.
30 A dywedodd Moses wrthynt, Nac ofnwch; canys fel y gwelaist yr Eifftiaid heddiw, felly ni'u gwelir mwyach byth.
31 Y drydedd adran oedd o blant Jwda a Joseff, a phenderfynasant fynd i gyfarfod â'r Eifftiaid i ymladd â hwy.
32 A dywedodd Moses wrthynt, Safwch yn eich lleoedd, oherwydd bydd yr Arglwydd yn ymladd drosoch, a byddwch yn ddistaw.
33 A'r bedwaredd ddosbarth oedd o feibion Lefi, Gad, ac Aser, a phenderfynasant fynd i ganol yr Eifftiaid i'w drysu, a dywedodd Moses wrthynt, Arhoswch yn eich safleoedd ac nac ofnwch, yn unig galwch ar yr Arglwydd fel y'ch achubo o'u dwylo hwynt.
34 Ar ôl hyn cododd Moses o blith y bobl, ac fe weddïodd ar yr Arglwydd a dweud,
35 O Arglwydd Dduw'r holl ddaear, achub yn awr dy bobl a ddygaist allan o'r Aifft, a pheidiwch â gadael i'r Eifftiaid ymffrostio mai eu pŵer a'u nerth hwy yw eu hunain.
36 Felly dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Pam yr wyt ti'n gweiddi arnaf? Dywed wrth feibion Israel am iddynt fynd ymlaen, ac estynna dy wialen ar y môr a'i hollti, a bydd meibion Israel yn mynd trwyddo.
37 A gwnaeth Moses felly; cododd ei wialen ar y môr a'i hollti.
38 A rhannwyd dyfroedd y môr yn ddeuddeg rhan, a meibion Israel a aethant trwyddynt ar droed, mewn esgidiau, fel y byddai dyn yn mynd trwy ffordd baratoedig.
39 A dangosodd yr Arglwydd ei ryfeddodau i feibion Israel yn yr Aifft ac yn y môr trwy law Moses ac Aaron.
40 A phan ddaeth meibion Israel i mewn i'r môr, daeth yr Eifftiaid ar eu hôl, ac ail-lifodd dyfroedd y môr arnynt, a suddo pawb yn y dŵr, ac ni adawyd un dyn ac eithrio Pharo, a ddiolchodd i'r Arglwydd ac a gredodd ynddo; am

hynny ni achosodd yr Arglwydd iddo farw y pryd hwnnw gyda'r Eifftiaid.
41 A gorchmynnodd yr Arglwydd i angel ei gymryd o blith yr Eifftiaid, a'i bwrwsiasant ef ar wlad Ninefa, ac efe a deyrnasodd arni am amser hir.
42 Ac ar y diwrnod hwnnw achubodd yr Arglwydd Israel o law'r Aifft; a gwelodd holl feibion Israel fod yr Eifftiaid wedi darfod, a gwelsant law fawr yr Arglwydd, yn yr hyn a wnaeth efe yn yr Aifft ac yn y môr.
43 Yna canodd Moses a meibion Israel y gân hon i'r Arglwydd, y dydd y gwnaeth yr Arglwydd i'r Eifftiaid syrthio o'u blaenau.
44 A chanodd holl Israel gyda'i gilydd, gan ddywedyd, Canaf i'r Arglwydd, oherwydd y mae wedi ei ddyrchafu'n fawr; bwriodd y ceffyl a'i farchog i'r môr; wele, y mae wedi ei ysgrifennu yn llyfr cyfraith Duw.
45 Ar ôl hyn aeth meibion Israel ymlaen ar eu taith, a gwersyllasant ym Mara: a rhoddodd yr Arglwydd i feibion Israel ddeddfau a barnedigaethau yn y lle hwnnw ym Mara; a gorchmynnodd yr Arglwydd i feibion Israel gerdded yn ei holl ffyrdd ef, a'i wasanaethu ef.
46 A chychwynasant o Mara, a daethant i Elim; ac yn Elim yr oedd deuddeg ffynnon ddŵr a saith deg o goed dyddiad, a gwersyllodd y plant yno wrth y dyfroedd.
47 A chychwynasant o Elim, a daethant i anialwch Sin, ar y pymthegfed dydd o'r ail fis ar ôl iddynt adael yr Aifft.
48 Y pryd hwnnw rhoddodd yr Arglwydd y manna i feibion Israel i'w fwyta, a pharodd yr Arglwydd i fwyd lawio o'r nefoedd i feibion Israel ddydd ar ôl dydd.
49 A bwytaodd meibion Israel y manna am ddeugain mlynedd, yr holl ddyddiau y buont yn yr anialwch, nes iddynt ddod i wlad Canaan i'w meddiannu.
50 A chychwynasant o anialwch Sin a gwersyllu yn Alus.
51 A chychwynasant o Alus a gwersyllasant yn Rephidim.
52 A phan oedd meibion Israel yn Reffidim, daeth Amalec mab Eliffas, mab Esau, brawd Seffo, i ymladd ag Israel.
53 Ac efe a ddaeth ag ef wyth gant ac un fil o ddynion, hudwyr a swynwyr, ac a baratôdd i ryfel yn erbyn Israel yn Rephidim.
54 A buont yn ymladd yn erbyn Israel yn fawr ac yn galed, a rhoddodd yr Arglwydd Amalec a'i bobl yn nwylo Moses a meibion Israel, ac yn llaw Josua mab Nun yr Effratead, gwas Moses.
55 A thrawodd meibion Israel Amalec a'i bobl â min y cleddyf, ond bu'r frwydr yn galed iawn ar feibion Israel.
56 A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Ysgrifenna'r peth hwn yn goffadwriaeth i ti mewn llyfr, a dod ef yn llaw Josua mab Nun dy was; a gorchmynna i feibion Israel, gan ddywedyd, Pan ddelo i wlad Canaan, dileu yn llwyr goffadwriaeth Amalec oddi tan y nefoedd.
57 A gwnaeth Moses felly, a chymerodd y llyfr ac ysgrifennodd y geiriau hyn arno, gan ddweud,
58 Cofia'r hyn a wnaeth Amalec i ti ar y ffordd, pan aethost allan o'r Aifft.
59 Yr hwn a'th gyfarfu yn y ffordd ac a drawodd dy gefn, sef y rhai oedd yn wan o'th ôl pan oeddit yn wan ac yn flinedig.
60 Am hynny pan fydd yr Arglwydd dy Dduw wedi rhoi iti orffwys oddi wrth dy holl elynion o amgylch yn y tir y mae'r Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti yn etifeddiaeth, i'w feddiannu, yna y byddi yn dileu coffadwriaeth Amalec o dan y nefoedd; ni fyddi yn ei anghofio.
61 A'r brenin a fyddo yn trugarhau wrth Amalec, neu wrth ei gof, neu wrth ei had, wele, mi a'i gofynnaf ganddo, a mi a'i torraf ef ymaith o blith ei bobl.
62 A Moses a ysgrifennodd yr holl bethau hyn mewn llyfr, ac a orchmynnodd i feibion Israel ynghylch yr holl faterion hyn.

PENNOD 82

1 A meibion Israel a gychwynasant o Rephidim, ac a wersyllasant yn anialwch Sinai, yn y trydydd mis o'u myned allan o'r Aifft.
2 Y pryd hwnnw y daeth Reuel y Midianiad, tad-yng-nghyfraith Moses, gyda Sippora ei ferch a'i dau fab; canys efe a glywodd am ryfeddodau'r Arglwydd, a wnaeth efe i Israel, sef eu gwaredu o law'r Aifft.
3 A daeth Reuel at Moses i'r anialwch lle'r oedd efe wedi gwersyllu, lle'r oedd mynydd Duw.
4 Aeth Moses allan i gyfarfod â'i dad-yng-nghyfraith gyda pharch mawr, a holl Israel gydag ef.
5 Ac arhosodd Reuel a'i blant ymhlith yr Israeliaid am lawer o ddyddiau, ac o'r diwrnod hwnnw ymlaen adnabu Reuel yr Arglwydd.
6 Ac yn y trydydd mis o ymadawiad meibion Israel o'r Aifft, ar y chweched dydd o hynny, rhoddodd yr Arglwydd i Israel y deg gorchymyn ar Fynydd Sinai.
7 A chlywodd holl Israel yr holl orchmynion hyn, a llawenychodd holl Israel yn fawr yn yr Arglwydd y diwrnod hwnnw.
8 A gorffwysodd gogoniant yr Arglwydd ar Fynydd Sinai, ac efe a alwodd ar Moses, a daeth Moses yng nghanol cwmwl, ac a esgynnodd i'r mynydd.
9 A bu Moses ar y mynydd ddeugain diwrnod a deugain nos; ni fwytaodd fara ac ni yfodd ddŵr: a'r Arglwydd a'i hyfforddodd ef yn y deddfau a'r barnedigaethau er mwyn dysgu plant Israel.
10 Ac ysgrifennodd yr Arglwydd y deg gorchymyn a orchmynnodd efe i feibion Israel ar ddwy lechen o garreg, a roddodd efe i Moses i orchymyn i feibion Israel.
11 Ac ar ddiwedd deugain diwrnod a deugain nos, pan orffennodd yr Arglwydd lefaru wrth Moses ar Fynydd Sinai, yna rhoddodd yr Arglwydd i Moses y tabledi carreg, wedi eu hysgrifennu â bys Duw.
12 A phan welodd meibion Israel fod Moses yn oedi cyn dod i lawr o'r mynydd, ymgasglasant o amgylch Aaron, a dywedasant, Am y gŵr hwn, Moses, ni wyddom beth a ddigwyddodd iddo.
13 Yn awr gan hynny cyfod, gwna i ni dduw a â o'n blaen, fel na fyddi farw.
14 Ac ofnodd Aaron yn fawr rhag y bobl, a gorchmynnodd iddynt ddod ag aur iddo, a gwnaeth lo tawdd ohono i'r bobl.
15 A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, cyn iddo ddod i lawr o'r mynydd, Dos i lawr, oherwydd y mae dy bobl, y rhai a ddygaist allan o'r Aifft, wedi llygru eu hunain.
16 Gwnaethant iddynt eu hunain lo tawdd, ac ymgrymasant iddo; yn awr felly gadewch fi, fel y gallwyf eu difa oddi ar y ddaear, oherwydd pobl ystyfnig ydynt.
17 A gweddïodd Moses ar yr Arglwydd, a gweddïodd ar yr Arglwydd dros y bobl o achos y llo a wnaethant; ac wedi

hynny disgynnodd o'r mynydd, ac yn ei ddwylo yr oedd y ddwy lechen garreg, a roddasai Duw iddo i orchymyn i'r Israeliaid.
18 A phan nesaodd Moses at y gwersyll a gweld y llo a wnaeth y bobl, enynnodd dicter Moses a thorrodd y llechi o dan y mynydd.
19 A daeth Moses i'r gwersyll, a chymerodd y llo a'i losgi â thân, a'i falu nes iddo ddod yn llwch mân, a'i daenu ar y dŵr a'i roi i'r Israeliaid i'w yfed.
20 A bu farw o'r bobl trwy gleddyfau ei gilydd tua thair mil o ddynion a wnaethai'r llo.
21 A thrannoeth dywedodd Moses wrth y bobl, Mi a af i fyny at yr Arglwydd; efallai y gwnaf gymod dros eich pechodau a bechasoch i'r Arglwydd.
22 Aeth Moses i fyny eto at yr Arglwydd, ac arhosodd gyda'r Arglwydd ddeugain diwrnod a deugain nos.
23 Ac yn ystod y deugain diwrnod y gweddïodd Moses ar yr Arglwydd dros feibion Israel, a gwrandawodd yr Arglwydd ar weddi Moses, a gwrandawodd yr Arglwydd arno dros Israel.
24 Yna dywedodd yr Arglwydd wrth Moses am dorri dau lechen garreg a'u dwyn i fyny at yr Arglwydd, a byddai ef yn ysgrifennu'r deg gorchymyn arnynt.
25 Gwnaeth Moses hynny; daeth i lawr a naddodd y ddwy lechen, ac aeth i fyny i Fynydd Sinai at yr Arglwydd; ac ysgrifennodd yr Arglwydd y deg gorchymyn ar y lechen.
26 Ac arhosodd Moses eto gyda'r Arglwydd ddeugain diwrnod a deugain nos; a chyfarwyddodd yr Arglwydd iddo ddeddfau a barnedigaethau i'w rhannu ag Israel.
27 A gorchmynnodd yr Arglwydd iddo ynglŷn â meibion Israel wneud cysegr i'r Arglwydd, fel y byddai ei enw yn aros ynddo; a dangosodd yr Arglwydd iddo lun y cysegr, a llun ei holl lestri.
28 Ac ar ddiwedd y deugain diwrnod, daeth Moses i lawr o'r mynydd, a'r ddwy dabled yn ei law.
29 A daeth Moses at feibion Israel, ac a lefarodd wrthynt holl eiriau'r Arglwydd; ac a ddysgodd iddynt y cyfreithiau, y deddfau, a'r barnedigaethau, a ddysgodd yr Arglwydd iddo ef.
30 A dywedodd Moses wrth feibion Israel air yr Arglwydd, y dylid gwneud cysegr iddo ef, i drigo ymhlith meibion Israel.
31 A llawenychodd y bobl yn fawr am yr holl ddaioni a lefarodd yr Arglwydd wrthynt trwy Moses, a dywedasant, Gwnawn yr holl bethau a lefarodd yr Arglwydd wrthyt.
32 A chododd y bobl fel un gŵr, a rhoddasant offrymau hael i gysegr yr Arglwydd, a daeth pob un â rhodd yr Arglwydd ar gyfer gwaith y cysegr, ac ar gyfer ei holl wasanaeth.
33 A daeth holl feibion Israel â phob dyn o'r hyn oll a gafwyd yn ei feddiant ar gyfer gwaith cysegr yr Arglwydd, aur, arian a phres, a phob peth a ddefnyddid yn y cysegr.
34 A daeth yr holl ddoethion oedd wedi arfer â gwaith, ac a wnaethant gysegr yr Arglwydd, yn ôl yr hyn oll a orchmynasai yr Arglwydd, pob dyn yn y gwaith yr oedd wedi arfer ag ef; a gwnaeth yr holl ddoethion mewn calon y cysegr, a'i ddodrefn a holl lestri'r gwasanaeth sanctaidd, fel y gorchmynasai yr Arglwydd i Moses.
35 A chwblhawyd gwaith cysegr y tabernacl ymhen pum mis, a gwnaeth meibion Israel yr holl bethau a orchmynnodd yr Arglwydd i Moses.
36 A daethant â'r cysegr a'i holl ddodrefn at Moses; yn ôl y darlun a ddangosasai'r Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth meibion Israel.
37 A gwelodd Moses y gwaith, ac wele, gwnaethant ef fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo; felly bendithiodd Moses hwynt.

PENNOD 83

1 Ac yn y deuddegfed mis, ar y trydydd dydd ar hugain o'r mis, cymerodd Moses Aaron a'i feibion, ac a'u gwisgodd yn eu dillad, ac a'u heneiniodd, ac a wnaeth iddynt fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo: a daeth Moses â'r holl offrymau a orchmynnodd yr Arglwydd iddo y diwrnod hwnnw.
2 Wedi hynny cymerodd Moses Aaron a'i feibion, a dywedodd wrthynt, Am saith niwrnod yr arhoswch wrth ddrws y tabernacl, oherwydd fel hyn y gorchmynnwyd i mi.
3 A gwnaeth Aaron a'i feibion yr holl bethau a orchmynnodd yr ARGLWYDD iddynt trwy Moses, ac arosasant saith diwrnod wrth ddrws y tabernacl.
4 Ac ar yr wythfed dydd, sef dydd cyntaf y mis cyntaf, yn yr ail flwyddyn ar ôl i'r Israeliaid adael yr Aifft, cododd Moses y cysegr, a gosododd Moses holl ddodrefn y tabernacl a holl ddodrefn y cysegr, a gwnaeth yr holl bethau a orchmynnodd yr Arglwydd iddo.
5 A galwodd Moses ar Aaron a'i feibion, a daethant â'r poethoffrwm a'r aberth dros bechod drostynt eu hunain a meibion Israel, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.
6 Y diwrnod hwnnw cymerodd dau fab Aaron, Nadab ac Abihu, dân dieithr, a'i ddwyn gerbron yr Arglwydd, yr hwn nid oedd wedi gorchymyn iddynt; ac aeth tân allan o gerbron yr Arglwydd, ac a'u llosgodd hwynt, a buont farw gerbron yr Arglwydd y diwrnod hwnnw.
7 Yna ar y dydd y gorffennodd Moses godi'r cysegr, dechreuodd tywysogion meibion Israel ddod â'u hoffrymau gerbron yr Arglwydd ar gyfer cysegru'r allor.
8 A daethant â'u hoffrymau i fyny, pob tywysog am un diwrnod, tywysog bob dydd am ddeuddeg diwrnod.
9 A'r holl offrymau a ddygasant, pob un yn ei ddydd, un plât arian yn pwyso cant a thri deg o siclau, un bowlen arian o saith deg o siclau yn ôl sicl y cysegr, y ddau ohonynt yn llawn o beilliaid mân wedi'i gymysgu ag olew, yn offrwm bwyd.
10 Un llwy, yn pwyso deg sicl o aur, yn llawn arogldarth.
11 Un bustach ifanc, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth.
12 Ac un geifr yn aberth dros bechod.
13 Ac yn aberth hedd, dau ych, pum hwrdd, pum bwch gafr, pum oen blwydd oed.
14 Felly y gwnaeth deuddeg tywysog Israel ddydd ar ôl dydd, pob un yn ei ddydd.
15 Ac wedi hyn, ar y trydydd dydd ar ddeg o'r mis, y gorchmynnodd Moses i feibion Israel gadw'r Pasg.
16 A chadwodd meibion Israel y Pasg yn ei amser, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth meibion Israel.
17 Ac yn yr ail fis, ar y dydd cyntaf ohono, llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddywedyd,
18 Cyfrifa bennau holl wrywod meibion Israel o ugain oed ac uwch, ti a'th frawd Aaron a deuddeg tywysog Israel.

19 A gwnaeth Moses felly; a daeth Aaron gyda deuddeg tywysog Israel, a chyfrifasant feibion Israel yn anialwch Sinai.
20 A niferoedd meibion Israel wrth dŷ eu tadau, o ugain mlwydd oed ac uchod, oedd chwe chant a thri mil, pum cant a hanner cant.
21 Ond ni chyfrifwyd meibion Lefi ymhlith eu brodyr, meibion Israel.
22 A nifer holl wrywod meibion Israel, o un mis oed ac uchod, oedd ddau fil ar hugain, dau gant a thri a thri ar hugain.
23 A nifer meibion Lefi, o un mis oed ac uchod, oedd ddwy fil ar hugain.
24 A gosododd Moses yr offeiriaid a'r Lefiaid, pob un yn ei wasanaeth ac yn ei faich, i wasanaethu cysegr y tabernacl, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.
25 Ac ar yr ugeinfed dydd o'r mis, tynnwyd y cwmwl ymaith oddi wrth dabernacl y dystiolaeth.
26 Y pryd hwnnw y parhaodd meibion Israel ar eu taith o anialwch Sinai, a chymerasant daith o dridiau, a gorffwysodd y cwmwl ar anialwch Paran; yno y cynnau digofaint yr Arglwydd yn erbyn Israel, oherwydd iddynt gythruddo'r Arglwydd trwy ofyn ganddo am fwyd, i'w fwyta.
27 A gwrandawodd yr Arglwydd ar eu llais, a rhoddodd iddynt gig a fwytaasant am fis.
28 Ond wedi hyn enynnodd digofaint yr Arglwydd yn eu herbyn, a thrawodd hwy â lladdfa fawr, a chladdwyd hwy yno yn y lle hwnnw.
29 A galwodd meibion Israel y lle hwnnw'n Cebroth-hattaafa, oherwydd yno y claddasant y bobl oedd yn chwennych cnawd.
30 A chychwynasant o Cebroth-hattaafa, a gwersyllasant yn Haseroth, yr hon sydd yn anialwch Paran.
31 A thra oedd meibion Israel yn Haseroth, enynnodd digofaint yr Arglwydd yn erbyn Miriam o achos Moses, a daeth hi'n wahanglwyfus, yn wyn fel eira.
32 A chafodd ei chau y tu allan i'r gwersyll am saith diwrnod, nes iddi gael ei derbyn eto ar ôl ei gwahanglwyf.
33 Wedi hynny aeth meibion Israel o Haseroth, a gwersyllasant yng nghwr anialwch Paran.
34 Y pryd hwnnw, llefarodd yr Arglwydd wrth Moses am anfon deuddeg dyn o blith meibion Israel, un dyn i bob llwyth, i fynd ac archwilio gwlad Canaan.
35 A Moses a anfonodd y deuddeg gŵr, a daethant i wlad Canaan i'w chwilio a'i harchwilio, ac a archwiliasant yr holl wlad o anialwch Sin hyd Rechob fel y delych i Chamoth.
36 Ac ar ddiwedd deugain diwrnod y daethant at Moses ac Aaron, a dywedasant wrtho fel yr oedd yn eu calonnau; a deg o'r dynion a ddug adroddiad drwg i blant Israel am y wlad yr oeddent wedi'i harchwilio, gan ddywedyd, Gwell i ni ddychwelyd i'r Aifft na mynd i'r wlad hon, gwlad sy'n difa ei thrigolion.
37 Ond dywedodd Josua mab Nun, a Caleb mab Jeffune, y rhai oedd o'r rhai a chwiliasant y wlad, "Mae'r wlad yn dda iawn."
38 Os bydd yr ARGLWYDD yn ymhyfrydu ynom, yna bydd yn ein harwain i'r wlad hon ac yn ei rhoi inni, oherwydd gwlad yn llifeirio o laeth a mêl yw hi.
39 Ond ni wrandawai meibion Israel arnynt, a gwrandawsant ar eiriau'r deg dyn a ddygasant adroddiad drwg am y wlad.
40 A chlywodd yr Arglwydd furmur meibion Israel, ac efe a ddigiodd, ac a dyngodd, gan ddywedyd,
41 Yn sicr ni chaiff un dyn o'r genhedlaeth ddrygionus hon weld y wlad o'i oedran ar hugain oed ac uwch, ac eithrio Caleb mab Jeffune a Josua mab Nun.
42 Ond yn sicr bydd y genhedlaeth ddrygionus hon yn darfod yn yr anialwch hwn, a'u plant a ddaw i'r wlad ac a'i meddiannant; felly enynnodd digofaint yr Arglwydd yn erbyn Israel, a gwnaeth iddynt grwydro yn yr anialwch am ddeugain mlynedd hyd ddiwedd y genhedlaeth ddrygionus honno, am na ddilynasant yr Arglwydd.
43 A bu'r bobl yn byw yn anialwch Paran am amser hir, ac wedi hynny aethant i'r anialwch ar hyd ffordd y Môr Coch.

PENNOD 84

1 Y pryd hwnnw cymerodd Cora mab Jetser mab Cehath mab Lefi lawer o ddynion o blith yr Israeliaid, a chodasant ac ymrafael â Moses ac Aaron a'r holl gynulleidfa.
2 A digiodd yr ARGLWYDD wrthynt, ac agorodd y ddaear ei genau, a'u llyncu hwynt, ynghyd â'u tai a'u holl eiddo, a holl ddynion Cora.
3 Ac wedi hyn parodd Duw i'r bobl fynd o amgylch ffordd Mynydd Seir am amser hir.
4 Y pryd hwnnw dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, "Paid â dechrau rhyfel yn erbyn meibion Esau; ni roddaf i ti gymaint ag y gallai gwadn troed sathru arno o ddim o'u heiddo; oherwydd rhoddais Fynydd Seir yn etifeddiaeth i Esau.
5 Am hynny y bu i blant Esau ymladd yn erbyn plant Seir yn yr amseroedd gynt, a rhoddodd yr Arglwydd blant Seir yn nwylo plant Esau, a'u difetha o'u blaenau; a thrigasant blant Esau yn eu lle hyd y dydd hwn.
6 Am hynny dywedodd yr Arglwydd wrth feibion Israel, Nac ymladdwch yn erbyn meibion Esau eich brodyr, oherwydd nid oes dim yn eu tir yn eiddo i chwi; ond cewch brynu bwyd ganddynt am arian a'i fwyta, a chewch brynu dŵr ganddynt am arian a'i yfed.
7 A gwnaeth meibion Israel yn ôl gair yr Arglwydd.
8 A meibion Israel a aethant o amgylch yr anialwch, gan gerdded o amgylch ffordd Mynydd Sinai am amser hir, ac ni chyffyrddasant â meibion Esau, a buasant yn yr ardal honno am bedair blynedd ar bymtheg.
9 Yn yr amser hwnnw y bu farw Latinus brenin meibion Chittim, yn y bumfed flwyddyn a deugain o'i deyrnasiad, sef y bedwaredd flwyddyn ar ddeg i ymadawiad meibion Israel o'r Aifft.
10 A chladdasant ef yn y lle a adeiladasai iddo'i hun yng ngwlad Chittim, a theyrnasodd Abimnas yn ei le am ddeunaw mlynedd ar hugain.
11 A meibion Israel a aethant dros derfyn meibion Esau yn y dyddiau hynny, ar ddiwedd pedair blynedd ar bymtheg, a daethant a thramwyasant ffordd anialwch Moab.
12 A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Nac ymladda ar Moab, ac nac ymladda yn eu herbyn, oherwydd ni roddaf ddim o'u tir i ti.

13 A meibion Israel a aethant ar hyd ffordd anialwch Moab am bedair blynedd ar bymtheg, ac ni ymladdasant yn eu herbyn.
14 Ac yn y chweched flwyddyn ar hugain ar ôl i blant Israel adael yr Aifft, trawodd yr Arglwydd galon Sihon brenin yr Amoriaid; ac efe a aeth i ryfela, ac a aeth allan i ymladd yn erbyn plant Moab.
15 A Sihon a anfonodd genhadau at Beor mab Janeas, mab Balaam, cynghorydd i frenin yr Aifft, ac at Balaam ei fab, i felltithio Moab, er mwyn ei rhoi yn llaw Sihon.
16 Aeth y negeswyr a dod â Beor mab Janeas, a'i fab Balaam, o Pethor ym Mesopotamia. Felly daeth Beor a'i fab Balaam i ddinas Sihon, a melltithio Moab a'u brenin yng ngŵydd Sihon brenin yr Amoriaid.
17 Felly aeth Sihon allan gyda'i holl fyddin, ac aeth i Moab ac ymladd yn eu herbyn, a'u darostyngodd, a rhoddodd yr ARGLWYDD hwy yn ei law ef, a lladdodd Sihon frenin Moab.
18 A chymerodd Sihon holl ddinasoedd Moab yn y frwydr; efe a gymerodd Hesbon hefyd oddi wrthynt, oherwydd yr oedd Hesbon yn un o ddinasoedd Moab, a gosododd Sihon ei dywysogion a'i uchelwyr yn Hesbon, ac yr oedd Hesbon yn eiddo Sihon yn y dyddiau hynny.
19 Am hynny y llefarodd y llefarwyr damegion Beor a Balaam ei fab y geiriau hyn, gan ddywedyd, Dewch i Hesbon, adeiledir a sefydlir dinas Sihon.
20 Gwae di Moab! collwyd ti, bobl Cemos! wele, y mae wedi ei ysgrifennu yn llyfr cyfraith Duw.
21 A phan oresgynnodd Sihon Moab, gosododd warchodlu yn y dinasoedd a gymerodd oddi wrth Moab, a syrthiodd nifer sylweddol o feibion Moab mewn brwydr i law Sihon, a gwnaeth gaethiwed mawr ohonynt, meibion a merched, a lladdodd eu brenin; felly dychwelodd Sihon i'w wlad ei hun.
22 A rhoddodd Sihon lawer o anrhegion o arian ac aur i Beor a'i fab Balaam, ac fe'u gollyngodd, ac aethant i Mesopotamia i'w cartref a'u gwlad.
23 Y pryd hwnnw y aeth holl feibion Israel oddi ar ffordd anialwch Moab, ac a ddychwelasant ac a amgylchynasant anialwch Edom.
24 Felly daeth yr holl gynulleidfa i anialwch Sin yn y mis cyntaf o'r ddeugeinfed flwyddyn ar ôl iddynt adael yr Aifft, a thrigasant blant Israel yno yn Cades, yn anialwch Sin; a bu farw Miriam yno, a chladdwyd hi yno.
25 Y pryd hwnnw anfonodd Moses genhadau at Hadad brenin Edom, gan ddywedyd, Fel hyn y dywed dy frawd Israel, Gad i mi fynd trwy dy dir, atolwg, ni awn trwy faes na gwinllan, ni yfwn ddŵr y ffynnon; byddwn yn cerdded ar hyd ffordd y brenin.
26 A dywedodd Edom wrtho, Ni chei di fynd trwy fy ngwlad i: ac aeth Edom allan i gyfarfod â meibion Israel â phobl nerthol.
27 A gwrthododd meibion Esau adael i feibion Israel fynd trwy eu tir; felly symudodd yr Israeliaid oddi wrthynt, ac ni ymladdasant yn eu herbyn.
28 Oherwydd cyn hyn yr oedd yr Arglwydd wedi gorchmynnu i feibion Israel, gan ddywedyd, Nac ymladdwch yn erbyn meibion Esau; am hynny y symudodd yr Israeliaid oddi wrthynt, ac ni ymladdasant yn eu herbyn.
29 Felly aeth meibion Israel allan o Cades, a daeth yr holl bobl i Fynydd Hor.
30 Y pryd hwnnw dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dywed wrth dy frawd Aaron y bydd efe farw yno, oherwydd ni chaiff efe ddod i'r tir a roddais i feibion Israel.
31 Ac aeth Aaron i fyny, ar orchymyn yr Arglwydd, i Fynydd Hor, yn y ddeugeinfed flwyddyn, yn y pumed mis, ar y dydd cyntaf o'r mis.
32 Ac yr oedd Aaron yn gant a thri ar hugain oed pan fu farw ym Mynydd Hor.

PENNOD 85

1 A chlywodd y brenin Arad y Canaanead, a oedd yn byw yn y de, fod yr Israeliaid wedi dod ar hyd ffordd yr ysbïwyr, a threfnodd ei luoedd i ymladd yn erbyn yr Israeliaid.
2 Ac yr oedd meibion Israel yn ei ofni'n fawr, oherwydd yr oedd ganddo fyddin fawr a thrwm, felly penderfynodd meibion Israel ddychwelyd i'r Aifft.
3 A dychwelodd meibion Israel tua thri diwrnod o daith i Maserath Beni Jaakon, oherwydd yr oeddent yn ofnus iawn o achos y brenin Arad.
4 Ac ni fynnai meibion Israel ddychwelyd i'w lleoedd, felly arhosasant yn Beni-jaacon am ddeg diwrnod ar hugain.
5 A phan welodd meibion Lefi na ddychwelai meibion Israel, aethant yn genfigennus er mwyn yr Arglwydd, a chodasant ac ymladdasant yn erbyn yr Israeliaid eu brodyr, a lladdasant ohonynt gorffwys mawr, a'u gorfodi i ddychwelyd i'w lle, Mynydd Hor.
6 A phan ddychwelasant, yr oedd brenin Arad yn dal i baratoi ei lu ar gyfer brwydr yn erbyn yr Israeliaid.
7 A gwnaeth Israel adduned, gan ddywedyd, Os rhoddi di'r bobl hyn yn fy llaw i, yna mi a ddinistriaf eu dinasoedd yn llwyr.
8 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais Israel, a rhoddodd y Canaaneaid yn eu llaw, ac fe'u dinistriodd hwy a'u dinasoedd yn llwyr, ac a alwodd enw'r lle yn Horma.
9 A meibion Israel a gychwynasant o Fynydd Hor, ac a wersyllasant yn Oboth, ac a wersyllasant yn Ije-abarim, ar derfyn Moab.
10 A meibion Israel a anfonasant at Moab, gan ddywedyd, Gad i ni fyned yn awr trwy dy dir i'n lle ni, ond ni adawai meibion Moab i feibion Israel fyned trwy eu tir, oherwydd yr oedd meibion Moab yn ofni'n fawr rhag i feibion Israel wneud iddynt fel y gwnaeth Sihon brenin yr Amoriaid iddynt, yr hwn a gymerasai eu tir hwynt, ac a laddasai lawer ohonynt.
11 Am hynny ni adawai Moab i'r Israeliaid fynd trwy ei dir, a gorchmynnodd yr Arglwydd i feibion Israel, gan ddywedyd, Na ddylent ymladd yn erbyn Moab: felly symudodd yr Israeliaid o Moab.
12 A meibion Israel a ymdeithiasant o derfyn Moab, ac a ddaethant i ochr arall Arnon, sef terfyn Moab, rhwng Moab a'r Amoriaid, ac a wersyllasant yng nghefndir Sihon brenin yr Amoriaid, yn anialwch Cedemoth.
13 A meibion Israel a anfonasant genhadon at Sihon brenin yr Amoriaid, gan ddywedyd,
14 Gad inni fynd trwy dy dir; ni thrown i'r caeau nac i'r gwinllannoedd; awn ar hyd priffordd y brenin nes inni fynd heibio dy derfyn, ond ni adawai Sihon i'r Israeliaid fynd heibio.

15 Felly casglodd Sihon holl bobl yr Amoriaid, ac aeth allan i'r anialwch i gyfarfod â meibion Israel, ac ymladdodd yn erbyn Israel yn Jahas.
16 A rhoddodd yr ARGLWYDD Sihon brenin yr Amoriaid yn llaw meibion Israel; a thrawodd Israel holl bobl Sihon â min y cleddyf, a dialodd achos Moab.
17 A meibion Israel a gymerasant feddiant o wlad Sihon o Aram hyd Jabuc, hyd at feibion Ammon, a chymerasant holl ysbail y dinasoedd.
18 A chymerodd Israel yr holl ddinasoedd hyn, ac arhosodd Israel ym mhob un o ddinasoedd yr Amoriaid.
19 A holl feibion Israel a benderfynasant ymladd yn erbyn meibion Ammon, i gymryd eu tir hwy hefyd.
20 Felly dywedodd yr Arglwydd wrth feibion Israel, Nac ymgasglwch ar feibion Ammon, ac na chyffrowch ryfel yn eu herbyn, oherwydd ni roddaf i chwi ddim o'u tir: a gwrandawodd meibion Israel ar air yr Arglwydd, ac ni ymladdasant yn erbyn meibion Ammon.
21 A throdd meibion Israel, ac a aethant i fyny ar hyd ffordd Basan i wlad Og, brenin Basan: ac aeth Og brenin Basan allan i gyfarfod â'r Israeliaid mewn brwydr, ac yr oedd gydag ef lawer o ddynion dewr, a llu cryf iawn o blith pobl yr Amoriaid.
22 Ac yr oedd Og brenin Basan yn ŵr pwerus iawn, ond yr oedd ei fab Naaron yn hynod bwerus, hyd yn oed yn gryfach nag ef.
23 A dywedodd Og yn ei galon, Wele yn awr holl wersyll Israel yn meddiannu lle o dair parasa, yn awr mi a'u trawaf hwynt ar unwaith heb gleddyf na gwaywffon.
24 Ac aeth Og i fyny Mynydd Jahas, a chymryd oddi yno un garreg fawr, yr hon oedd dri pharsa o hyd, a'i gosod ar ei ben, a phenderfynu ei thaflu ar wersyll meibion Israel, i daro'r holl Israeliaid â'r garreg honno.
25 A daeth angel yr Arglwydd, ac a drywanodd y garreg ar ben Og; a syrthiodd y garreg ar wddf Og, yr hon a syrthiodd i'r ddaear oherwydd pwysau'r garreg ar ei wddf.
26 Y pryd hwnnw dywedodd yr ARGLWYDD wrth feibion Israel, "Peidiwch ag ofni rhagddo, oherwydd rhoddais ef a'i holl bobl a'i holl dir yn eich llaw; a gwnewch iddo fel y gwnaethoch i Sihon.
27 A Moses a aeth i lawr ato gyda nifer fach o feibion Israel, a thrawodd Moses Og â ffon wrth fferau ei draed, a'i ladd.
28 Wedi hynny, erlidiodd meibion Israel feibion Og a'i holl bobl, a'u curo a'u difetha nes nad oedd gweddill ohonynt ar ôl.
29 Wedi hynny anfonodd Moses rai o feibion Israel i ysbïo Jaaser, oherwydd roedd Jaaser yn ddinas enwog iawn.
30 Ac aeth yr ysbïwyr i Jaaser a'i harchwilio, ac ymddiriedodd yr ysbïwyr yn yr Arglwydd, ac ymladdasant yn erbyn dynion Jaaser.
31 A chymerasant Jaser a'i phentrefi, a rhoddodd yr ARGLWYDD hwy yn eu llaw, a gyrasant allan yr Amoriaid a fu yno.
32 A chymerasant blant Israel dir dau frenin yr Amoriaid, sef trigain dinas oedd ar ochr arall yr Iorddonen, o nant Arnon hyd Fynydd Herman.
33 A meibion Israel a deithiasant, ac a ddaethant i wastadedd Moab, yr hwn sydd ar yr ochr hon i'r Iorddonen, wrth Jericho.
34 A chlywodd meibion Moab yr holl ddrwg a wnaeth meibion Israel i ddau frenin yr Amoriaid, i Sihon ac Og; felly yr oedd holl ddynion Moab yn ofni'r Israeliaid yn fawr.
35 A dywedodd henuriaid Moab, Wele, ni allent ddau frenin yr Amoriaid, Sihon ac Og, a oedd yn gryfach na holl frenhinoedd y ddaear, sefyll yn erbyn meibion Israel; sut y gallwn ni sefyll o'u blaen hwynt?
36 Yn sicr anfonasant neges atom o'r blaen i basio trwy ein tir ar eu ffordd, ac ni fyddem yn eu goddef; yn awr byddant yn troi yn ein herbyn â'u cleddyfau trwm ac yn ein dinistrio; ac yr oedd Moab mewn cyfyngder oherwydd meibion Israel, ac yr oeddent yn eu hofni'n fawr, a chyngorasant gyda'i gilydd beth oedd i'w wneud i feibion Israel.
37 A phenderfynodd henuriaid Moab, a chymryd un o'u gwŷr, Balac mab Sippor y Moabead, a'i wneud yn frenin arnynt y pryd hwnnw: ac yr oedd Balac yn ŵr doeth iawn.
38 A chododd henuriaid Moab, ac anfonasant at feibion Midian i wneud heddwch â hwynt: canys brwydr fawr a gelyniaeth oedd wedi bod yn y dyddiau hynny rhwng Moab a Midian, o ddyddiau Hadad mab Bedad brenin Edom, a drawodd Midian ym maes Moab, hyd y dyddiau hyn.
39 A meibion Moab a anfonasant at feibion Midian, a hwy a wnaethant heddwch â hwynt, a daeth henuriaid Midian i wlad Moab i wneud heddwch ar ran meibion Midian.
40 A chyngorodd henuriaid Moab â henuriaid Midian beth i'w wneud er mwyn achub eu bywydau rhag Israel.
41 A dywedodd holl feibion Moab wrth henuriaid Midian, Yn awr gan hynny y mae meibion Israel yn llyfu popeth sydd o'n cwmpas, fel y mae ych yn llyfu gwellt y maes; canys fel hyn y gwnaethant i ddau frenin yr Amoriaid, y rhai sydd gryfach na ni.
42 A dywedodd henuriaid Midian wrth Moab, Clywsom, yn yr amser y bu i Sihon brenin yr Amoriaid ymladd yn eich erbyn, pan orchfygodd efe a chymryd eich tir, iddo anfon at Beor mab Janeas ac at Balaam ei fab o Mesopotamia, a daethant a'ch melltithio; am hynny y gorchfygodd llaw Sihon arnoch, fel y cymerodd efe eich tir.
43 Yn awr gan hynny anfon di hefyd at ei fab Balaam, oherwydd y mae efe eto yn ei wlad, a rho iddo ei gyflog, fel y gallo efe ddod a melltithio'r holl bobl yr wyt yn ofni ohonynt: felly clywodd henuriaid Moab y peth hyn, a bu'n dda ganddynt anfon at Balaam mab Beor.
44 Felly anfonodd Balac mab Sippor brenin Moab genhadon at Balaam, gan ddweud,
45 Wele bobl wedi dod allan o'r Aifft; wele, y maent yn gorchuddio wyneb y ddaear, ac yn aros gyferbyn â mi.
46 Yn awr gan hynny tyrd a melltithia'r bobl hyn i mi, oherwydd y maent yn rhy gryf i mi; efallai y byddaf yn llwyddo i ymladd yn eu herbyn, a'u gyrru allan: oherwydd clywais fod yr hwn a fendithiaist wedi ei fendithio, a'r hwn a felltithiaist wedi ei felltithio wedi ei felltithio.
47 Felly aeth negeswyr Balac at Balaam, a daethant â Balaam i felltithio'r bobl i ymladd yn erbyn Moab.
48 A daeth Balaam at Balac i felltithio Israel: a dywedodd yr Arglwydd wrth Balaam, Na felltithia'r bobl hyn, oherwydd y maent wedi eu bendithio.
49. A Balac a annogodd Balaam beunydd i felltithio Israel: ond ni wrandawodd Balaam ar Balac, oherwydd gair yr ARGLWYDD a lefarasai efe wrth Balaam.

50 A phan welodd Balac nad oedd Balaam yn fodlon â'i ddymuniad, cododd ac aeth adref, a dychwelodd Balaam hefyd i'w wlad ac aeth oddi yno i Midian.
51 A meibion Israel a deithiasant o wastadedd Moab, ac a wersyllasant wrth yr Iorddonen o Beth-jesimoth hyd Abel-sittim, ym mhen gwastadedd Moab.
52 A phan oedd meibion Israel yn aros yng ngwastadedd Sittim, hwy a ddechreuasant puteindra gyda merched Moab.
53 A meibion Israel a nesasant at Moab, a meibion Moab a wersyllasant eu pebyll gyferbyn â gwersyll meibion Israel.
54 Ac ofnodd meibion Moab rhag meibion Israel, a chymerasant meibion Moab eu holl ferched a'u gwragedd prydferth a gweddus, a'u gwisgo ag aur ac arian a dillad costus.
55 A gosododd meibion Moab y gwragedd hynny wrth ddrws eu pebyll, er mwyn i feibion Israel eu gweld a throi atynt, ac nid ymladd yn erbyn Moab.
56 A gwnaeth holl feibion Moab y peth hyn i feibion Israel, a gosododd pob gŵr ei wraig a'i ferch wrth ddrws ei babell, a gwelodd holl feibion Israel weithred meibion Moab, a throdd meibion Israel at ferched Moab a'u chwennych, ac aethant atynt.
57 A phan ddaeth Hebriad at ddrws pabell Moab, a gweld merch Moab, a'i chwennych yn ei galon, a llefaru wrthi wrth ddrws y babell yr hyn a ddymunai, tra oeddent yn siarad â'i gilydd, byddai dynion y babell yn dod allan ac yn siarad â'r Hebriad fel y geiriau hyn:
58 Yn sicr dych chi'n gwybod ein bod ni'n frodyr, disgynyddion Lot a disgynyddion Abraham ei frawd ydym ni i gyd, pam felly na fyddwch chi'n aros gyda ni, a pham na fyddwch chi'n bwyta ein bara a'n haberth?
59 A phan oedd meibion Moab wedi ei lethu fel hyn â'u hareithiau, a'i ddenu â'u geiriau gweniaith, hwy a'i gosodasant ef yn y babell a choginio ac aberthu drosto, ac efe a fwytaodd o'u haberth a'u bara.
60 Yna rhoddasant win iddo ac yfodd a meddwi, a gosodasant forwyn brydferth o'i flaen, a gwnaeth â hi fel y mynnodd, oherwydd ni wyddai beth yr oedd yn ei wneud, gan ei fod wedi yfed llawer iawn o win.
61 Felly y gwnaeth meibion Moab i Israel yn y lle hwnnw, yng ngwastadedd Sittim, ac enynnodd digofaint yr Arglwydd yn erbyn Israel o achos y peth hwn, ac anfonodd haint yn eu plith, a bu farw yno o'r Israeliaid bedair mil ar hugain o ddynion.
62 Yr oedd gŵr o blith meibion Simeon, o'r enw Simri, mab Salu, a gysylltodd â'r Midianiad Cosbi, merch Sur, brenin Midian, yng ngolwg holl feibion Israel.
63 A gwelodd Phineas mab Elaser, mab Aaron yr offeiriad, y peth drygionus hwn a wnaeth Simri, ac efe a gymerodd waywffon, ac a gododd, ac a aeth ar eu hôl, ac a'u trywanodd ill dau, ac a'u lladdodd, a pheidiodd y pla oddi wrth feibion Israel.

PENNOD 86

1 Y pryd hwnnw ar ôl y pla, dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, ac wrth Elaseser mab Aaron yr offeiriad, gan ddweud,
2 Cyfrifwch bennau holl gynulleidfa meibion Israel, o ugain oed ac uwchlaw, pawb a aeth allan yn y fyddin.
3 A chyfrifodd Moses ac Eleasar feibion Israel yn ôl eu teuluoedd: a nifer holl Israel oedd saith gan mil, saith gant a thri deg.
4 A nifer meibion Lefi, o un mis oed ac uwch, oedd dair mil ar hugain, ac ymhlith y rhain nid oedd neb o'r rhai a gyfrifwyd gan Moses ac Aaron yn anialwch Sinai.
5 Oherwydd yr oedd yr ARGLWYDD wedi dweud wrthynt y byddent farw yn yr anialwch, felly buont farw i gyd, ac ni adawyd un ohonynt ac eithrio Caleb mab Jeffune, a Josua mab Nun.
6 Ac wedi hyn y dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dywed wrth feibion Israel am ddial ar Midian am achos eu brodyr meibion Israel.
7 A gwnaeth Moses felly; a dewisodd meibion Israel o'u plith ddeuddeng mil o ddynion, sef mil i bob llwyth, ac aethant i Midian.
8 A rhyfelodd meibion Israel yn erbyn Midian, a lladdasant bob gwryw, a phum tywysog Midian hefyd; a lladdasant Balaam mab Beor â'r cleddyf.
9 A chymerodd meibion Israel wragedd Midian yn gaeth, gyda'u rhai bach a'u hanifeiliaid, a phopeth oedd yn eiddo iddynt.
10 A chymerasant yr holl ysbail a'r holl ysglyfaeth, a'i dwyn at Moses ac at Eleasar i wastadeddau Moab.
11 A Moses ac Eleasar a holl dywysogion y gynulleidfa a aethant allan i'w cyfarfod â llawenydd.
12 A rhannasant holl ysbail Midian, a meibion Israel a ddialasant ar Midian am achos eu brodyr meibion Israel.

PENNOD 87

1 Y pryd hwnnw dywedodd yr ARGLWYDD wrth Moses, "Wele dy ddyddiau'n dod i ben; cymer yn awr Josua mab Nun dy was, a gosod ef yn y tabernacl, a mi a orchmynnaf iddo." A gwnaeth Moses felly.
2 Ac ymddangosodd yr Arglwydd yn y tabernacl mewn colofn o gwmwl, a safodd y golofn o gwmwl wrth ddrws y tabernacl.
3 A gorchmynnodd yr Arglwydd i Josua fab Nun, a dywedodd wrtho, Bydd yn gryf a dewr, oherwydd ti a ddygi blant Israel i'r wlad a addewais ar ei rhoi iddynt, a byddaf gyda thi.
4 A dywedodd Moses wrth Josua, Bydd yn gryf a dewr, oherwydd ti a wnei i feibion Israel etifeddu'r wlad, a bydd yr ARGLWYDD gyda thi; ni'th adaw na'th wrthod; nac ofna na digalonni.
5 A galwodd Moses ar holl feibion Israel, a dywedodd wrthynt, Chwi a welsoch yr holl ddaioni a wnaeth yr Arglwydd eich Duw i chwi yn yr anialwch.
6 Yn awr gan hynny cadwch holl eiriau'r gyfraith hon, a rhodiwch yn ffordd yr Arglwydd eich Duw; na throwch oddi wrth y ffordd a orchmynnodd yr Arglwydd i chwi, nac i'r dde nac i'r chwith.
7 A dysgodd Moses i feibion Israel ddeddfau, barnedigaethau, a chyfreithiau, i'w gwneud yn y wlad, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo.
8 Ac efe a ddysgodd iddynt ffordd yr Arglwydd a'i gyfreithiau; wele, y maent wedi eu hysgrifennu ar lyfr cyfraith Duw, yr hon a roddes efe i feibion Israel trwy law Moses.

9 A gorffennodd Moses orchymyn i feibion Israel; a dywedodd yr Arglwydd wrtho, gan ddywedyd, Dos i fyny i Fynydd Abarim, a bydd farw yno, a chasglir at dy bobl fel y casglwyd dy frawd Aaron.
10 Aeth Moses i fyny fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo, a bu farw yno yng ngwlad Moab, trwy orchymyn yr Arglwydd, yn y ddeugeinfed flwyddyn ar ôl i'r Israeliaid adael gwlad yr Aifft.
11 A wylodd meibion Israel am Moses yng ngwastadeddau Moab am ddeg diwrnod ar hugain, a chwblhawyd dyddiau wylo a galaru am Moses.

PENNOD 88

1 Ac wedi marwolaeth Moses y dywedodd yr Arglwydd wrth Josua mab Nun, gan ddywedyd,
2 Cyfod, a chroeswch yr Iorddonen i'r tir a roddais i feibion Israel, a thi a wnei i feibion Israel etifeddu'r tir.
3 Pob lle y sathr gwadn eich traed arno, o anialwch Lebanon hyd yr afon fawr, afon Perath, fydd eich terfyn.
4 Ni saif neb yn dy erbyn holl ddyddiau dy einioes; fel y bûm gyda Moses, felly y byddaf gyda thi; yn unig bydd yn gryf ac yn ddewr i gadw'r holl gyfraith a orchmynnodd Moses i ti; na throi oddi wrth y ffordd i'r dde na'r aswy, er mwyn i ti lwyddo ym mhopeth a wnei.
5 A gorchmynnodd Josua i swyddogion Israel, gan ddywedyd, Ewch trwy'r gwersyll, a gorchmynnwch i'r bobl, gan ddywedyd, Paratowch i chwi fwyd: canys ymhen tridiau eto y byddwch yn croesi'r Iorddonen i feddiannu'r wlad.
6 A gwnaeth swyddogion meibion Israel felly, a gorchmynnasant i'r bobl, a gwnaethant yr holl bethau a orchmynnodd Josua.
7 Anfonodd Josua ddau ddyn i ysbïo gwlad Jericho, ac aeth y dynion i ysbïo Jericho.
8 Ac ar ddiwedd saith diwrnod y daethant at Josua i'r gwersyll a dweud wrtho, Y mae'r ARGLWYDD wedi rhoi'r holl wlad yn ein llaw ni, ac y mae ei thrigolion wedi toddi gan ofn o'n plegid ni.
9 Ac wedi hynny y cododd Josua y bore, a holl Israel gydag ef, a chychwynasant o Sittim; a Josua a holl Israel gydag ef a groesodd yr Iorddonen; ac yr oedd Josua yn ddwy a phedwar ugain oed pan groesodd yr Iorddonen gydag Israel.
10 Aeth y bobl i fyny o'r Iorddonen ar y degfed dydd o'r mis cyntaf, a gwersyllasant yn Gilgal, yng nghornel ddwyreiniol Jericho.
11 A chadwodd meibion Israel y Pasg yn Gilgal, yng ngwastadeddau Jericho, ar y pedwerydd dydd ar ddeg o'r mis, fel y mae yn ysgrifenedig yng nghyfraith Moses.
12 A pheidiodd y manna y pryd hwnnw drannoeth y Pasg, ac ni chafodd meibion Israel fwy o fanna, a bwytasant o gynnyrch gwlad Canaan.
13 A chaewyd Jericho yn llwyr rhag meibion Israel; ni ddaeth neb allan nac i mewn.
14 Ac yn yr ail fis, ar y dydd cyntaf o'r mis, y dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, Cyfod; wele fi wedi rhoi Jericho yn dy law di a'i holl bobl; a bydded i'th holl filwyr fynd o amgylch y ddinas, unwaith bob dydd; felly y gwnei di am chwe diwrnod.
15 A bydd yr offeiriaid yn chwythu ar utgyrn, a phan glywch sain yr utgorn, bydd yr holl bobl yn gweiddi'n fawr, fel y bydd muriau'r ddinas yn cwympo i lawr; bydd yr holl bobl yn mynd i fyny bob un yn erbyn ei wrthwynebydd.
16 A gwnaeth Josua felly yn ôl yr hyn oll a orchmynnodd yr ARGLWYDD iddo.
17 Ac ar y seithfed dydd aethant o amgylch y ddinas saith gwaith, a chwythodd yr offeiriaid ar utgyrn.
18 Ac yn y seithfed rownd, dywedodd Josua wrth y bobl, "Gwaeddwch, oherwydd y mae'r ARGLWYDD wedi rhoi'r ddinas gyfan yn ein dwylo ni."
19 Yn unig y ddinas a'r cyfan sydd ynddi a fydd felltigedig i'r Arglwydd, a gwyliwch rhag y peth felltigedig, rhag i chwi felltigo gwersyll Israel a'i aflonyddu.
20 Ond bydd yr holl arian, aur, pres a haearn yn cael eu cysegru i'r Arglwydd; byddant yn dod i drysorfa'r Arglwydd.
21 A chwythodd y bobl ar utgyrn a gweiddi'n fawr, a syrthiodd muriau Jericho i lawr, ac aeth yr holl bobl i fyny, pob dyn yn syth o'i flaen, a chipio'r ddinas a dinistrio popeth oedd ynddi yn llwyr, yn ddyn a dynes, yn ifanc ac yn hen, yn ych ac yn ddafad ac yn asyn, â min y cleddyf.
22 A llosgasant yr holl ddinas â thân; dim ond y llestri arian ac aur, a phres a haearn a roddasant yn nhrysorfa'r Arglwydd.
23 A thyngodd Josua yr amser hwnnw, gan ddywedyd, Melltigedig fyddo'r gŵr a adeilado Jericho; yn ei gyntaf-anedig y gosod efe ei sylfaen hi, ac yn ei fab ieuengaf y cododd efe ei phyrth hi.
24. Ac Achan mab Carmi, mab Sabdi, mab Serah, mab Jwda, a wnaeth anffodlonrwydd yn y peth felltigedig, ac a gymerodd o'r peth felltigedig, ac a'i cuddiodd yn y babell: a llosgodd digofaint yr Arglwydd yn erbyn Israel.
25 Ac wedi hyn, pan ddychwelodd meibion Israel o losgi Jericho, anfonodd Josua ddynion i ysbïo Ai hefyd, ac i ymladd yn ei herbyn.
26 Aeth y dynion i fyny ac ysbïo Ai, a dychwelasant a dweud, "Peidiwch â gadael i'r holl bobl fynd i fyny gyda thi i Ai; yn unig, gad i tua thair mil o ddynion fynd i fyny ac ymosod ar y ddinas, oherwydd ychydig yw ei dynion."
27 A gwnaeth Josua felly; ac aeth tua thair mil o ddynion o feibion Israel i fyny gydag ef, ac ymladdasant yn erbyn dynion Ai.
28 A bu'r frwydr yn galed yn erbyn Israel, a lladdodd dynion Ai dri deg chwech o ddynion o Israel, a ffoesant meibion Israel rhag dynion Ai.
29 A phan welodd Josua hyn, rhwygodd ei ddillad, a syrthiodd ar ei wyneb i'r llawr gerbron yr Arglwydd, efe a henuriaid Israel, a rhoesant lwch ar eu pennau.
30 A dywedodd Josua, "Pam, O ARGLWYDD, y daethost â'r bobl hyn dros yr Iorddonen? Beth a ddywedaf ar ôl i'r Israeliaid droi eu cefnau ar eu gelynion?"
31 Yn awr gan hynny clyw yr holl Ganaaneaid, trigolion y wlad, y peth hyn, ac amgylchynant ni a thorrant ymaith ein henw.
32 A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Josua, Pam yr wyt ti'n syrthio ar dy wyneb? cod, dos i ffwrdd, oherwydd pechodd yr Israeliaid, a chymryd o'r peth felltigedig; ni fyddaf gyda hwy mwyach oni bai iddynt ddinistrio'r peth felltigedig o'u mysg.

33 A chododd Josua, ac a gasglodd y bobl, ac a ddug yr Urim trwy orchymyn yr Arglwydd, a daliwyd llwyth Jwda, ac Achan mab Carmi a ddaliwyd.
34 A dywedodd Josua wrth Achan, Dywed wrthyf, fy mab, beth a wnaethost. A dywedodd Achan, Gwelais ymhlith yr ysbail wisg hardd o Sinar, a dau gant o siclau o arian, a lletem o aur yn pwyso hanner cant o siclau; chwiliais amdanynt, a'u cymryd, ac wele, y maent i gyd wedi'u cuddio yn y ddaear yng nghanol y babell.
35 A Josua a anfonodd ddynion, a aethant a'u cymerasant o babell Achan, a'u dwyn at Josua.
36 A chymerodd Josua Achan a'r llestri hyn, a'i feibion a'i ferched a'i holl eiddo, a'u dwyn i ddyffryn Achor.
37 A llosgodd Josua hwynt yno â thân, a llabyddiodd yr holl Israeliaid Achan â cherrig, a chodasant bentwr o gerrig drosto: am hynny y galwodd y lle hwnnw yn ddyffryn Achor; felly tawelodd digofaint yr Arglwydd, ac wedi hynny daeth Josua i'r ddinas ac ymladd yn ei herbyn.
38 A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Josua, Nac ofna, ac na ddychryna; wele fi wedi rhoi Ai, ei brenin a'i phobl, yn dy law di, a gwnei iddynt fel y gwnaethost i Jericho a'i brenin; dim ond ysbail ei hanifeiliaid a gymerwch yn ysbail i chwi eich hunain; gosodwch gynllwyn ar gyfer y ddinas y tu ôl iddi.
39 Felly gwnaeth Josua yn ôl gair yr ARGLWYDD, ac fe ddewisodd o blith y rhyfelwyr ddeg ar hugain o ddynion dewr, ac fe'u hanfonodd, a gosodasant gynllwyn yn erbyn y ddinas.
40 Ac efe a orchmynnodd iddynt, gan ddywedyd, Pan welwch ni, byddwn yn ffoi o'u blaenau yn gyfrwys, a byddant yn ein hymlid; yna codwch o'r cynllwyn a chymerwch y ddinas: ac felly y gwnaethant.
41 A Josua a ymladdodd, ac aeth gŵr y ddinas allan yn erbyn Israel, heb wybod eu bod yn cynllwynio amdanynt y tu ôl i'r ddinas.
42 A Josua a holl yr Israeliaid a esgus eu bod wedi blino o'u blaenau, a ffoesant ar hyd ffordd yr anialwch yn gyfrwystra.
43 A chasglodd dynion Ai yr holl bobl oedd yn y ddinas i erlid yr Israeliaid; ac aethant allan a chawsant eu denu i ffwrdd o'r ddinas; ni adawyd un ar ôl; a gadawsant y ddinas yn agored a erlid yr Israeliaid.
44 A chododd y rhai oedd yn llechu o'u lleoedd, a brysio i ddod i'r ddinas a'i chipio a'i rhoi ar dân, a throdd dynion Ai yn ôl, ac wele fwg y ddinas yn codi i'r nefoedd, ac nid oedd ganddynt fodd i encilio naill ffordd na'r llall.
45 Ac yr oedd holl ddynion Ai yng nghanol Israel, rhai ar y tu hwnt a rhai ar y tu arall, a hwy a'u trawsant fel na adawyd un ohonynt.
46 A daliodd meibion Israel Melos brenin Ai yn fyw, a daethant ag ef at Josua; a chrogodd Josua ef ar bren, a bu farw.
47 A dychwelodd meibion Israel i'r ddinas ar ôl ei llosgi, a thrawsant bawb oedd ynddi â min y cleddyf.
48 A nifer y rhai a syrthiasai o wŷr Ai, yn wŷr ac yn fenywod, oedd ddeuddeg mil; dim ond y gwartheg ac ysbail y ddinas a gymerasant iddynt eu hunain, yn ôl gair yr ARGLWYDD at Josua.
49 A chlywodd holl frenhinoedd yr ochr hon i'r Iorddonen, holl frenhinoedd Canaan, am y drwg a wnaeth meibion Israel i Jericho ac i Ai, ac ymgasglasant ynghyd i ymladd yn erbyn Israel.
50 Yn unig trigolion Gibeon oedd ag ofn mawr rhag ymladd yn erbyn yr Israeliaid rhag iddynt gael eu difa, felly gweithredasant yn gyfrwys, a daethant at Josua ac at holl Israel, a dweud wrthynt, Yr ydym wedi dod o wlad bell; yn awr felly gwnewch gyfamod â ni.
51 A thrigolion Gibeon a orchfygasant feibion Israel, a gwnaeth meibion Israel gyfamod â hwynt, a gwnaethant heddwch â hwynt, a thyngodd tywysogion y gynulleidfa iddynt, ond wedi hynny gwyddai meibion Israel eu bod yn gymdogion iddynt, ac yn byw yn eu plith.
52 Ond ni laddodd meibion Israel hwynt; canys tyngasant iddynt yn enw'r Arglwydd, a daethant yn dorwyr coed ac yn tynnu dŵr.
53 A dywedodd Josua wrthynt, Pam y twylloch fi, i wneuthur y peth hyn i ni? A dywedasant wrtho, Oherwydd y dywedwyd wrth dy weision yr holl bethau a wnaethoch i holl frenhinoedd yr Amoriaid, a phan ofnasom yn fawr am ein bywydau, gwnaethom y peth hyn.
54 A Josua a'u penododd hwy y diwrnod hwnnw i dorri coed ac i dynnu dŵr, ac a'u rhannodd hwy yn gaethweision i holl lwythau Israel.
55 A phan glywodd Adonisedec brenin Jerwsalem yr holl bethau a wnaethai meibion Israel i Jericho ac i Ai, anfonodd at Hoham brenin Hebron ac at Piram brenin Jarmuth, ac at Jaffia brenin Lachis ac at Deber brenin Eglon, gan ddywedyd,
56 Dewch i fyny ataf a chynorthwywch fi, fel y gallom daro meibion Israel a thrigolion Gibeon, y rhai a wnaethant heddwch â meibion Israel.
57 A hwy a ymgasglasant ynghyd, ac aeth pum brenin yr Amoriaid i fyny gyda'u holl wersylloedd, pobl nerthol, mor niferus â thywod glan y môr.
58 A daeth yr holl frenhinoedd hyn, a gwersyllasant o flaen Gibeon, a dechreuasant ymladd yn erbyn trigolion Gibeon, ac anfonodd holl wŷr Gibeon at Josua, gan ddywedyd, Dewch i fyny ar frys atom ni, a chynorthwywch ni, oherwydd y mae holl frenhinoedd yr Amoriaid wedi ymgynnull i ymladd yn ein herbyn ni.
59 A Josua a'r holl bobl oedd yn ymladd a aeth i fyny o Gilgal, a daeth Josua atynt yn ddisymwth, ac a drawodd y pum brenin hyn â lladdfa fawr.
60 A'r Arglwydd a'u drysodd hwynt o flaen meibion Israel, a'u trawsant â lladdfa ofnadwy yn Gibeon, ac a'u hymlidiasant ar hyd y ffordd sy'n myned i fyny i Beth-horon hyd Macceda, a ffoesant o flaen meibion Israel.
61 A thra oeddent yn ffoi, anfonodd yr Arglwydd genllysg o'r nefoedd arnynt, a bu farw mwy ohonynt o'r cenllysg nag o laddfa meibion Israel.
62 A meibion Israel a'u hymlidiasant hwy, ac a'u tarasant hwy yn y ffordd o hyd, gan fyned ymlaen a'u taro hwy.
63 A phan oeddent yn taro, yr oedd y dydd yn llithro tua'r hwyr, a dywedodd Josua yng ngolwg yr holl bobl, Haul, saf yn llonydd ar Gibeon, a lleuad yn nyffryn Ajalon, nes i'r genedl ddial ar ei gelynion.
64 A gwrandawodd yr Arglwydd ar lais Josua, a safodd yr haul yng nghanol y nefoedd, ac fe safodd yn llonydd chwech deg munud, a safodd y lleuad hefyd yn llonydd, ac ni frysiodd i fachlud diwrnod cyfan.

65 Ac ni bu diwrnod fel hwnnw, o'i flaen na'i ôl, y gwrandawodd yr Arglwydd ar lais dyn, oherwydd ymladdodd yr Arglwydd dros Israel.

PENNOD 89

1 Yna y llefarodd Josua y gân hon, ar y dydd y rhoddodd yr Arglwydd yr Amoriaid yn llaw Josua a meibion Israel, ac efe a ddywedodd yng ngŵydd holl Israel,
2 Gwnaethost bethau nerthol, O Arglwydd, gwnaethost weithredoedd mawrion; pwy sydd fel ti? Bydd fy ngwefusau'n canu i'th enw.
3 Fy daioni a'm caer, fy nghŵr uchel, canaf gân newydd i ti, gyda diolchgarwch y canaf i ti, ti yw nerth fy iachawdwriaeth.
4 Bydd holl frenhinoedd y ddaear yn dy glodfori, bydd tywysogion y byd yn canu i ti, bydd plant Israel yn llawenhau yn dy iachawdwriaeth, byddant yn canu ac yn clodfori dy allu.
5 Ynot ti, O Arglwydd, yr ymddiriedasom; dywedasom mai ti yw ein Duw, oherwydd ti oedd ein lloches a'n tŵr cadarn yn erbyn ein gelynion.
6 Arnat ti y gwaeddasom, ac ni chywilyddiasom; ynot ti yr ymddiriedasom, ac fe'n gwaredwyd; pan waeddasom arnat ti, clywaist ein llais, gwaredaist ein heneidiau rhag y cleddyf, dangosaist i ni dy ras, rhoddaist i ni dy iachawdwriaeth, llawenhaist ein calonnau â'th nerth.
7 Aethost allan i'n hiachawdwriaeth ni, â'th fraich y gwaredaist dy bobl; atebaist ni o nefoedd dy sancteiddrwydd, achubaist ni rhag deng mil o bobl.
8 Safodd yr haul a'r lleuad yn llonydd yn y nefoedd, a safaist yn dy lid yn erbyn ein gorthrymwyr, a gorchmynnaist dy farnau drostynt.
9 Safodd holl dywysogion y ddaear, ymgasglodd brenhinoedd y cenhedloedd ynghyd; ni chyffrowyd hwynt o'th flaen, ond chwennychasant dy ryfeloedd.
10 Codaist yn eu herbyn yn dy ddicter, a disgynnaist dy lid arnynt; dinistriaist hwy yn dy ddicter, a'u torri ymaith yn dy galon.
11 Ysgwyddwyd cenhedloedd gan dy gynddaredd, dirywiodd teyrnasoedd oherwydd dy lid; clwyfaist frenhinoedd yn nydd dy ddicter.
12 Tywalltaist dy lid arnyn nhw, gafaelodd dy ddicter llidus ynddyn nhw; troaist eu hanwiredd arnyn nhw, a'u torri nhw i ffwrdd yn eu drygioni.
13 Taenasant fagl, syrthiasant ynddi; yn y rhwyd y cuddiasant, daliwyd eu troed.
14 Yr oedd dy law yn barod i'th holl elynion a ddywedasant, Trwy eu cleddyf y meddiannasant y wlad, trwy eu braich y trigasant yn y ddinas; llenwaist eu hwynebau â chywilydd, tywalltaist eu cyrn i'r llawr, dychrynaist hwy yn dy lid, a'u dinistriaist hwy yn dy ddicter.
15 Crynodd a chrynodd y ddaear wrth sŵn dy storm drostynt; ni ataliaist eu heneidiau rhag marwolaeth, a disgynnaist eu bywydau i'r bedd.
16 Ymlidiaist hwy yn dy storm, difaist hwy yn dy gorwynt, troist eu glaw yn genllysg, syrthiasant i byllau dwfn fel na allent godi.
17 Yr oedd eu cyrff fel sbwriel wedi'i daflu allan yng nghanol y strydoedd.
18 Fe'u difethwyd a'u dinistrio yn dy ddicter, achubaist dy bobl â'th nerth.
19 Am hynny y mae ein calonnau'n llawenhau ynot ti, ein heneidiau'n dyrchafu yn dy iachawdwriaeth.
20 Bydd ein tafodau'n adrodd dy nerth, byddwn yn canu ac yn clodfori dy ryfeddodau.
21 Oherwydd ti a'n hachubodd ni rhag ein gelynion, a'n gwaredodd ni rhag y rhai a gododd yn ein herbyn, a'u dinistrio o'n blaenau a'u gwasgu dan ein traed.
22 Felly y bydd dy holl elynion yn darfod, O Arglwydd, a bydd y drygionus fel us yn cael ei yrru gan y gwynt, a bydd dy anwyliaid fel coed wedi'u plannu wrth y dyfroedd.
23 Felly dychwelodd Josua a holl Israel gydag ef i'r gwersyll yn Gilgal, ar ôl taro'r holl frenhinoedd, fel nad oedd gweddill ohonynt ar ôl.
24 A ffodd y pum brenin ar eu pennau eu hunain ar draed o'r frwydr, ac ymguddio mewn ogof: a chwiliodd Josua amdanynt ym maes y frwydr, ac ni chafodd hwy.
25 Ac wedi hynny mynegwyd i Josua, gan ddywedyd, Cafwyd y brenhinoedd, ac wele, y maent wedi ymguddio mewn ogof.
26 A dywedodd Josua, Penodwch ddynion i fod wrth geg yr ogof, i'w gwarchod, rhag iddynt eu cymryd eu hunain ymaith: a gwnaeth meibion Israel felly.
27 A galwodd Josua ar holl Israel, ac a ddywedodd wrth swyddogion y frwydr, Gosodwch eich traed ar gyddfau'r brenhinoedd hyn: A dywedodd Josua, Felly y gwna'r Arglwydd i'ch holl elynion.
28 A gorchmynnodd Josua wedi hynny ladd y brenhinoedd a'u bwrw i'r ogof, a gosod cerrig mawrion wrth geg yr ogof.
29 Ac aeth Josua wedyn gyda'r holl bobl oedd gydag ef y diwrnod hwnnw i Macceda, ac fe'i trawodd hi â min y cleddyf.
30 Ac efe a ddinistriodd yn llwyr yr eneidiau a phopeth oedd yn eiddo i'r ddinas, ac a wnaeth i'r brenin a'i phobl fel yr oedd wedi gwneud i Jericho.
31 Ac aeth oddi yno i Libna ac ymladdodd yn ei herbyn, a rhoddodd yr ARGLWYDD hi yn ei law ef; a thrawodd Josua hi â min y cleddyf, a'i holl eneidiau, ac efe a wnaeth iddi hi ac i'w brenin fel yr oedd wedi gwneud i Jericho.
32 Ac oddi yno aeth ymlaen i Lachis i ymladd yn ei herbyn, ac aeth Horam brenin Gasa i fyny i gynorthwyo dynion Lachis, a thrawodd Josua ef a'i bobl nes nad oedd neb ar ôl iddo.
33 A Josua a enillodd Lachis a'i holl bobl, ac a wnaeth iddi fel yr oedd wedi gwneud i Libna.
34 A Josua a aeth oddi yno i Eglon, ac a enillodd honno hefyd, ac a'i trawodd hi a'i holl bobl â min y cleddyf.
35 Ac oddi yno aeth i Hebron ac ymladdodd yn ei herbyn a'i chipio a'i dinistrio'n llwyr; yna dychwelodd oddi yno gyda holl Israel i Debir ac ymladdodd yn ei herbyn a'i tharo â min y cleddyf.
36 A dinistriodd bob enaid ynddi, ni adawodd neb yn weddill, a gwnaeth iddi hi a'i brenin fel yr oedd wedi gwneud i Jericho.
37 A thrawodd Josua holl frenhinoedd yr Amoriaid o Cadesh-barnea hyd Asa, a chymerodd eu gwlad ar unwaith, oherwydd yr oedd yr ARGLWYDD wedi ymladd dros Israel.
38 A daeth Josua gyda holl Israel i'r gwersyll i Gilgal.

39 Pan glywodd Jabin brenin Chasor yr amser hwnnw'r cyfan a wnaeth Josua i frenhinoedd yr Amoriaid, anfonodd Jabin at Jobat brenin Midian, ac at Laban brenin Simron, at Jeffal brenin Achsaff, ac at holl frenhinoedd yr Amoriaid, gan ddweud,
40 Dewch yn gyflym atom ni a'n cynorthwyo, fel y gallwn daro meibion Israel, cyn iddynt ddod arnom ni a gwneud i ni fel y gwnaethant i frenhinoedd eraill yr Amoriaid.
41 A gwrandawodd yr holl frenhinoedd hyn ar eiriau Jabin, brenin Chasor, ac aethant allan gyda'u holl wersylloedd, dau frenin ar bymtheg, a'u pobl mor niferus â'r tywod ar lan y môr, ynghyd â meirch a cherbydau dirifedi, a daethant a gwersyllu gyda'i gilydd wrth ddyfroedd Merom, a chawsant eu cyfarfod i ymladd yn erbyn Israel.
42 A dywedodd yr ARGLWYDD wrth Josua, Nac ofna hwynt; canys tua'r adeg hon yfory y rhoddaf hwynt i gyd yn lladdedig o'th flaen; ti a dori llinynnau eu meirch ac a losgi eu cerbydau â thân.
43 A daeth Josua gyda'r holl ryfelwyr arnynt yn sydyn, ac a'u trawodd, a syrthiasant yn eu dwylo, oherwydd yr Arglwydd a'u rhoddasai hwynt yn nwylo meibion Israel.
44 Felly meibion Israel a erlidiasant yr holl frenhinoedd hyn gyda'u gwersylloedd, ac a'u trawsant nes nad oedd neb ohonynt ar ôl: a gwnaeth Josua iddynt fel y llefarasai'r Arglwydd wrtho.
45 A dychwelodd Josua y pryd hwnnw i Chasor, a'i tharo â'r cleddyf, a difetha pob enaid ynddi, a'i llosgi â thân; ac o Chasor, aeth Josua i Simron, a'i tharo, a'i dinistrio'n llwyr.
46 Oddi yno aeth i Achsaff, a gwnaeth iddi fel yr oedd wedi gwneud i Simron.
47 Oddi yno aeth i Adulam a thrawodd yr holl bobl ynddi, a gwnaeth i Adulam fel yr oedd wedi gwneud i Achsaff ac i Simron.
48 Ac aeth oddi wrthynt i holl ddinasoedd y brenhinoedd a drawodd efe, ac efe a drawodd yr holl bobl a adawyd ohonynt, ac efe a'u dinistriodd hwynt yn llwyr.
49 Dim ond eu hysbail a'u hanifeiliaid a gymerodd yr Israeliaid iddynt eu hunain yn ysbail, ond trawsant bob bod dynol, ni adawsant enaid i fyw.
50 Fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth Josua a holl Israel; ni fethasant mewn dim.
51 Felly trawodd Josua a holl feibion Israel holl wlad Canaan fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddynt, a thrawodd eu holl frenhinoedd, sef un ar hugain o frenhinoedd, a chymerodd meibion Israel eu holl wlad.
52 Heblaw teyrnasoedd Sihon ac Og, y rhai sydd ar yr ochr arall i'r Iorddonen, y rhai yr oedd Moses wedi trawiad llawer o ddinasoedd ohonynt, a rhoddodd Moses hwy i'r Reubeniaid a'r Gadiaid ac i hanner llwyth Manasse.
53 A thrawodd Josua yr holl frenhinoedd oedd ar yr ochr hon i'r Iorddonen tua'r gorllewin, a'u rhoi'n etifeddiaeth i'r naw llwyth ac i hanner llwyth Israel.
54 Am bum mlynedd y bu Josua yn rhyfela yn erbyn y brenhinoedd hyn, a rhoddodd eu dinasoedd i'r Israeliaid, a chafodd y wlad dawelwch oherwydd y frwydr drwy gydol dinasoedd yr Amoriaid a'r Canaaneaid.

PENNOD 90

1 Y pryd hwnnw, yn y bumed flwyddyn ar ôl i blant Israel groesi'r Iorddonen, wedi i blant Israel orffwys o'u rhyfel yn erbyn y Canaaneaid, y pryd hwnnw y cododd brwydrau mawr a llym rhwng Edom a phlant Chittim, ac ymladdodd plant Chittim yn erbyn Edom.
2 Ac Abianus brenin Chittim a aeth allan yn y flwyddyn honno, sef yn yr unfed flwyddyn ar hugain o'i deyrnasiad, a llu mawr gydag ef o gedyrn meibion Chittim, ac efe a aeth i Seir i ymladd yn erbyn meibion Esau.
3 A chlywodd Hadad brenin Edom am ei adroddiad, ac aeth allan i'w gyfarfod â phobl drwchus a llu cryf, ac ymladdodd ag ef ym maes Edom.
4 A llaw Chittim a drechodd feibion Esau, a lladdodd meibion Chittim o feibion Esau ddwy fil ar hugain o wŷr, a ffoesant holl feibion Esau o'u blaenau.
5 A meibion Chittim a'u hymlidiasant, a chyrhaeddasant Hadad brenin Edom, a oedd yn rhedeg o'u blaenau, a'i ddaliasant yn fyw, a'i ddwyn at Abianus brenin Chittim.
6 A gorchmynnodd Abianus ei ladd, a bu farw Hadad brenin Edom yn y bedwaredd flwyddyn a deugain o'i deyrnasiad.
7 A pharhaodd meibion Chittim i erlid Edom, a thrawasant hwy â lladdfa fawr, a daeth Edom yn ddarostyngedig i feibion Chittim.
8 A meibion Chittim a deyrnasasant dros Edom, a daeth Edom dan law meibion Chittim, ac a ddaeth yn un frenhiniaeth o'r dydd hwnnw.
9 Ac o'r amser hwnnw ni allent godi eu pennau mwyach, a daeth eu teyrnas yn un â meibion Chittim.
10 A gosododd Abianus swyddogion yn Edom, a daeth holl feibion Edom yn ddarostyngedig ac yn drethdalwr iddo, a dychwelodd Abianus i'w dir ei hun, sef Chittim.
11 A phan ddychwelodd, adnewyddodd ei lywodraeth ac adeiladodd iddo'i hun balas eang a chaerog yn breswylfa frenhinol, a theyrnasodd yn ddiogel dros feibion Chittim a thros Edom.
12 Yn y dyddiau hynny, ar ôl i blant Israel yrru ymaith yr holl Ganaaneaid a'r Amoriaid, yr oedd Josua wedi heneiddio ac wedi cyrraedd oedran mawr.
13 A dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, Yr wyt ti'n hen, wedi cyrraedd oedran mawr, ac y mae rhan fawr o'r tir yn weddill i'w meddiannu.
14 Yn awr gan hynny rhannwch y tir hwn yn etifeddiaeth i'r naw llwyth ac i hanner llwyth Manasse: a chododd Josua, ac a wnaeth fel y llefarasai'r Arglwydd wrtho.
15 Ac efe a rannodd yr holl dir i lwythau Israel yn etifeddiaeth yn ôl eu rhaniadau.
16 Ond i lwyth Lefi ni roddodd etifeddiaeth; offrymau'r ARGLWYDD yw eu hetifeddiaeth hwy, fel y llefarodd yr ARGLWYDD amdanynt trwy law Moses.
17 A rhoddodd Josua Fynydd Hebron i Caleb mab Jeffune, un rhan uwchben ei frodyr, fel y llefarasai'r ARGLWYDD trwy Moses.
18 Felly daeth Hebron yn etifeddiaeth i Caleb a'i blant hyd y dydd hwn.
19 A rhannodd Josua yr holl wlad trwy goelbren i holl Israel yn etifeddiaeth, fel y gorchmynnodd yr ARGLWYDD iddo.
20 A rhoddodd meibion Israel ddinasoedd i'r Lefiaid o'u hetifeddiaeth eu hunain, a meysydd i'w hanifeiliaid, a'u heiddo, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth meibion Israel; a rhannasant y tir trwy goelbren, pa un ai mawr neu fach.

21 A hwy a aethant i etifeddu'r wlad yn ôl eu terfynau, a rhoddasant feibion Israel etifeddiaeth yn eu plith i Josua mab Nun.
22 Trwy air yr Arglwydd y rhoddasant iddo ef y ddinas a ofynnodd amdano, sef Timnath-serach ym Mynydd Effraim; ac efe a adeiladodd y ddinas, ac a drigodd ynddi.
23 Dyma'r etifeddiaethau a rannodd Elaseser yr offeiriad a Josua mab Nun a phennau-cenedl y llwythau i feibion Israel trwy goelbren yn Seilo, gerbron yr Arglwydd, wrth ddrws y tabernacl, a pheidiasant â rhannu'r tir.
24 A rhoddodd yr Arglwydd y wlad i'r Israeliaid, a hwy a'i meddiannasant fel y llefarasai'r Arglwydd wrthynt, ac fel y tyngasai'r Arglwydd i'w hynafiaid.
25 A rhoddodd yr Arglwydd orffwys i'r Israeliaid oddi wrth eu holl elynion o'u cwmpas, ac ni safodd neb yn eu herbyn, a rhoddodd yr Arglwydd eu holl elynion yn eu dwylo, ac ni fethodd un peth o'r holl ddaioni a lefarasai yr Arglwydd wrth feibion Israel; ie, cyflawnodd yr Arglwydd bob peth.
26 A galwodd Josua ar holl feibion Israel, ac fe'u bendithiodd, a gorchmynnodd iddynt wasanaethu'r Arglwydd; ac wedi hynny anfonodd hwy ymaith, ac aethant bob un i'w ddinas, a phob un i'w etifeddiaeth.
27 A gwasanaethodd meibion Israel yr Arglwydd holl ddyddiau Josua, a rhoddodd yr Arglwydd iddynt orffwys o'u cwmpas, a thrigasant yn ddiogel yn eu dinasoedd.
28 Ac yn y dyddiau hynny y bu farw Abianus brenin Chittim, yn y ddeunawfed flwyddyn ar hugain o'i deyrnasiad, sef y seithfed flwyddyn o'i deyrnasiad dros Edom, a chladdasant ef yn y lle a adeiladasai efe iddo'i hun, a theyrnasodd Latinus yn ei le am hanner can mlynedd.
29 Ac yn ystod ei deyrnasiad daeth â byddin allan, ac aeth ac ymladdodd yn erbyn trigolion Britannia a Kernania, plant Eliseus mab Javan, ac fe'u gorchfygodd a'u gwneud yn drethdalwr.
30 Yna clywodd fod Edom wedi gwrthryfela o dan law Chittim, ac aeth Latinus atynt a'u taro a'u darostwng, a'u rhoi dan law meibion Chittim, a daeth Edom yn un frenhiniaeth â meibion Chittim yr holl ddyddiau.
31 Ac am flynyddoedd lawer nid oedd brenin yn Edom, ac yr oedd eu llywodraeth gyda meibion Chittim a'u brenin.
32 Ac yn y chweched flwyddyn ar hugain ar ôl i feibion Israel groesi'r Iorddonen, sef y chweched flwyddyn ar hugain ar ôl i feibion Israel adael yr Aifft, yr oedd Josua wedi heneiddio, wedi cyrraedd oedran mawr, yn gant ac wyth oed yn y dyddiau hynny.
33. A galwodd Josua ar holl Israel, ar eu henuriaid, eu barnwyr a'u swyddogion, ar ôl i'r ARGLWYDD roi gorffwys i holl Israeliaid oddi wrth eu holl elynion o'u cwmpas. A dywedodd Josua wrth henuriaid Israel, ac wrth eu barnwyr, Wele fi'n hen, wedi cyrraedd oedran, ac yr ydych wedi gweld yr hyn a wnaeth yr ARGLWYDD i'r holl genhedloedd a yrrodd efe ymaith o'ch blaen, oherwydd yr ARGLWYDD yw'r hwn a ymladdodd drosoch.
34 Yn awr gan hynny ymgryfhewch i gadw ac i wneud holl eiriau cyfraith Moses, heb wyro oddi wrthi i'r dde na'r aswy, a pheidio â dod ymhlith y cenhedloedd hynny a adawyd yn y wlad; ac na soniwch am enw eu duwiau, ond glynwch wrth yr Arglwydd eich Duw, fel y gwnaethoch hyd y dydd hwn.
35 A Josua a annogodd feibion Israel yn fawr i wasanaethu'r Arglwydd eu holl ddyddiau.
36 A dywedodd yr holl Israeliaid, Ni a wasanaethwn yr Arglwydd ein Duw ein holl ddyddiau, ni a'n plant, a phlant ein plant, a'n had am byth.
37 A gwnaeth Josua gyfamod â'r bobl y diwrnod hwnnw, ac anfonodd feibion Israel ymaith, ac aethant bob un i'w etifeddiaeth ac i'w ddinas.
38 Ac yn y dyddiau hynny, pan oedd meibion Israel yn byw yn ddiogel yn eu dinasoedd, y claddasant arch llwythau eu hynafiaid, y rhai a ddygasant i fyny o'r Aifft, pob un yn etifeddiaeth ei blant: deuddeg mab Jacob a gladdasant, pob un yn etifeddiaeth ei blant.
39 A dyma enwau'r dinasoedd lle claddasant ddeuddeg mab Jacob, y rhai a ddygasai meibion Israel i fyny o'r Aifft.
40 A chladdwyd Reuben a Gad ar yr ochr hon o'r Iorddonen, yn Rome, yr hon a roddasai Moses i'w plant hwy.
41 A chladdwyd Simeon a Lefi yn ninas Mauda, a roddasai efe i feibion Simeon, a maestref y ddinas oedd i feibion Lefi.
42 A chladdwyd Jwda yn ninas Benjamin gyferbyn â Bethlehem.
43 A chladdwyd esgyrn Issachar a Sabulon yn Sidon, yn y rhan a syrthiodd i'w plant.
44 A chladdwyd Dan yn ninas ei blant yn Eshtael, a chladdasant Nafftali ac Aser yn Cades-Nafftali, pob un yn ei le a roddasai i'w blant.
45. A chladdwyd esgyrn Joseff yn Sichem, yn y rhan o'r maes a brynasai Jacob gan Hamor, ac a ddaeth yn etifeddiaeth i Joseff.
46 A chladdasant Benjamin yn Jerwsalem gyferbyn â'r Jebusiad, a roddwyd i feibion Benjamin: claddodd meibion Israel eu tadau, pob un yn ninas ei feibion.
47 Ac ar ddiwedd dwy flynedd, bu farw Josua mab Nun, yn gant a deg oed, a'r amser y barnodd Josua Israel oedd wyth mlynedd ar hugain, a gwasanaethodd Israel yr Arglwydd holl ddyddiau ei einioes.
48. Ac hanesion eraill Josua, a'i ryfeloedd, a'i geryddon â'r rhai y ceryddodd efe Israel, a'r cyfan a orchmynnodd efe iddynt, ac enwau'r dinasoedd a feddiannodd meibion Israel yn ei ddyddiau ef, wele hwy wedi eu hysgrifennu yn llyfr geiriau Josua at feibion Israel, ac yn llyfr rhyfeloedd yr Arglwydd, yr hwn a ysgrifennasai Moses, Josua a meibion Israel.
49 A chladdodd meibion Israel Josua yng nghyrion ei etifeddiaeth, yn Timnath-serach, yr hon a roddwyd iddo ym Mynydd Effraim.
50 A bu farw Elaseser mab Aaron yn y dyddiau hynny, a chladdasant ef ym mryn oedd yn eiddo i Phineas ei fab, a roddwyd iddo ym Mynydd Effraim.

PENNOD 91

1 Y pryd hwnnw, ar ôl marwolaeth Josua, yr oedd meibion y Canaaneaid yn dal yn y wlad, a phenderfynodd yr Israeliaid eu gyrru allan.
2 A gofynnodd meibion Israel i'r Arglwydd, gan ddywedyd, Pwy a â i fyny drosom ni yn gyntaf at y Canaaneaid i ymladd yn eu herbyn? A dywedodd yr Arglwydd, Jwda a â i fyny.

3 A dywedodd meibion Jwda wrth Simeon, Dos i fyny gyda ni i'n rhandir ni, a byddwn yn ymladd yn erbyn y Canaaneaid, a byddwn ninnau hefyd yn mynd i fyny gyda thi, yn dy rhandir di: felly aeth meibion Simeon gyda meibion Jwda.
4 A meibion Jwda a aethant i fyny, ac a ymladdasant yn erbyn y Canaaneaid: felly rhoddodd yr Arglwydd y Canaaneaid yn llaw meibion Jwda, a hwy a'u trawsant yn Besec, deng mil o wŷr.
5 Ac ymladdasant ag Adoni-besec yn Besec, a ffodd ef o'u blaenau, ac aethant ar ei ôl a'i ddal, a'i gipio a thorri ei fodiau a'i fysedd traed i ffwrdd.
6 A dywedodd Adonibesec, Tri deg a thrigain o frenhinoedd, a'u bodiau a'u bysedd traed wedi'u torri i ffwrdd, a gasglodd eu bwyd dan fy mwrdd, fel y gwneuthum i, felly y talodd Duw i mi, a daethant ag ef i Jerwsalem, ac yno y bu farw.
7 A meibion Simeon a aethant gyda meibion Jwda, a hwy a drawsant y Canaaneaid â min y cleddyf.
8 A'r Arglwydd oedd gyda meibion Jwda, a hwy a feddianasant y mynydd; ac aeth meibion Joseff i fyny i Bethel, sef Lus, a'r Arglwydd oedd gyda hwynt.
9 A meibion Joseff a ysbïodd Bethel, a gwelsant y gwylwyr ŵr yn mynd allan o'r ddinas, a'i ddaliasant ef, a dywedasant wrtho, Dangosa inni yn awr fynedfa'r ddinas, a byddwn yn garedigrwydd â thi.
10 A dangosodd y dyn hwnnw iddynt fynedfa'r ddinas, a daeth meibion Joseff, a tharo'r ddinas â min y cleddyf.
11 A'r gŵr a'i deulu a anfonasant ymaith, ac efe a aeth at yr Hethiaid, ac a adeiladodd ddinas, ac a'i henwodd yn Lus.
Felly y trigasant yr holl Israeliaid yn eu dinasoedd, a thrigasant blant Israel yn eu dinasoedd. A gwasanaethodd plant Israel yr Arglwydd holl ddyddiau Josua, a holl ddyddiau'r henuriaid a estynasant eu dyddiau ar ôl Josua, ac a welsant waith fawr yr Arglwydd, yr hwn a wnaeth efe dros Israel.
12 A barnodd yr henuriaid Israel ar ôl marwolaeth Josua am ddwy flynedd ar bymtheg.
13 Ac ymladdodd yr holl henuriaid hefyd frwydrau Israel yn erbyn y Canaaneaid, a gyrrodd yr Arglwydd y Canaaneaid o flaen meibion Israel, er mwyn gosod yr Israeliaid yn eu tir.
14 Ac efe a gyflawnodd yr holl eiriau a lefarasai wrth Abraham, Isaac, a Jacob, a'r llw a dyngasai, y rhoddai iddynt hwy ac i'w plant, wlad y Canaaneaid.
15 A rhoddodd yr Arglwydd i feibion Israel holl wlad Canaan, fel yr oedd wedi tyngu i'w hynafiaid, a rhoddodd yr Arglwydd iddynt orffwys oddi wrth y rhai o'u cwmpas, a thrigasant feibion Israel yn ddiogel yn eu dinasoedd.
16 Bendigedig fyddo'r Arglwydd am byth, amen, ac amen.
17 Cryfhewch eich hunain, a bydded calon pob un ohonoch sy'n ymddiried yn yr Arglwydd yn ddewr. Y Diwedd.